FELIX QUEM FACIUNT

ALIENA PERICULA CAUTUM

SIC TRANSIT GLORIA MUNDI

RARISS.

HENR. WHITE.
LICHFELD:
SEPTEMBRIS XIV.
MDCCCXXI.

1767

Register
der
Printen
wegens
den Windhandel
elkanderen, in dit Boek naar orde volgende.

‡ In deeze plaat ziet men de tronie en van den Bew-hebber Santyn en Predikant Clermont

26

Regtister.

Register

EARLS'S.

NB.

Dit Exemplaar is completer als men deselve doorgaans vind en de plaaten zyn van de eerste drukken.

anschoüwer sta met aandagt stil,
Wilt ge üw nieüsgierigheid verzäden
In deze Qüinqüenpoise bladen
n zien de wereld op haar spil:
Bÿ naar als uyt haar as gedreven,
oor zo veel Bübbel - Compagniën?
ie voor den dag, en 't daglîgt vliën,
En maar alleen in donker leven.
ÿ ziet den Tÿtel hier bemaald
Met een Feston van Windsieräden
Hoe Iauw door armoede overläden
ord door den wind om hoog gehaald,
Waar op de Lappen neder buigen
oor Eölus verheven troon
n om zyn wind, op hoop van loon,
Eerbiedig hem hün dienst betüigen;
De Missisippi en de Züid,
Die schynen elk om 't meest' te prälen,
Hoewel zÿ 't hoofd reeds onderhälen,
Daar al de schatten zÿn verbrüid.
Gints teld eene Actieheer zyn schÿven,
Maar 't is te dügten, dat niet een,
Wyl hem de wind die gaf ter leen,
Lang meester van zyn schat zal blÿven.
De Zegod en Merkürius,
Die schÿnen thans bezorgd te weesen,
En voor d' aanstaanden ramp te vrezen,
Door al 't gebrüi van Eölüs.
Hier meê wens ik ü wel te vären:
De Aanschoüwer mag de rest verklären.

HET GROOTE TAFEREEL DER DWAASHEID,

Vertoonende de opkomſt, voortgang en ondergang der Actie, Bubbel en Windnegotie, in Vrankryk, Engeland, en de Nederlanden, gepleegt in den Jaare MDCCXX.

Zynde een Verzameling van alle de

CONDITIEN EN PROJECTEN

Van de opgeregte Compagnien van Aſſurantie, Navigatie, Commercie, &c. in Nederland, zo wel die in gebruik zyn gebragt, als die door de H. Staten van eenige Provintien zyn verworpen:

Als meede

KONST-PLAATEN, COMEDIEN EN GEDIGTEN,

Door verſcheide Liefhebbers uytgegeeven, tot beſchimpinge deezer verfoeijelyke en bedrieglyke Handel, waar door in dit Jaar, verſcheide Familien en Perſoonen van Hooge en Lage ſtand zyn geruïneerd, en in haar middelen verdorven, en de opregte Negotie geſtremt, zo in Vrankryk, Engeland als Nederland.

Zo lang den Gier'ge Menſch
Is voorzien van geld en goed,
Krygt den Bedrieger tog zyn wenſch,
Want hem de Gier'ge en Onnooz'le altyd voed.

Gedrukt tot waarſchouwinge voor de Nakomelingen, in 't noodlottige Jaar, voor veel Zotte en Wyze. 1720.

De Conditien van de Compagnien van Commercie, Navigatie en Assurantie van alle de Steeden zo van Holland, als Noord-Holland, die met consent van haar Ed. Achtbaare genegotieert worden.

Conditien waar na de Heeren Burgemeesteren en Regereders der Stad GOUDA, *hebben gepermitteerd binnen deselve Stad op te regten een Compagnie van Commercie en Assurantie.*

I.

De gemelte Compagnie sal bestaen in een Capitael van thien millioenen.

II. Dat het Capitaal van yder Actie sal bestaen in 2000 guld. en dat 'er by gevolgh 5000 Actien sullen zyn.

III. Dat yder persoon in de voorsz. Compagnie niet minder sal vermoogen in te tekenen als 2000 gulden Capitael, dat een Actie sal zyn, en niemand meerder als 60000 gulden, dat dertig Actien sullen zyn.

IV. Niemand sal behoeven ofte verpligt zyn meerder te betalen als de waerde van syn intekening.

V. Dat yder intekenaer gehouden sal zyn by provisie in handen van Commissarissen, door de Regering der voorsz. Stad daer toe aangesteld, te betalen een percent van 't Capitael van syn intekening, veertien dagen naer de intekening.

IV. Dat, naer dat de voorsz. inschryving gedaen sal zyn, men als dan met meerderheyd van stemmen Directeurs verkiesen sal, uyt die gene die het meeste in de voorsz. Compagnie geinteresseert zyn, soo wel die binnen als buyten de voorsz. Stad woonagtig zyn.

VII. Men sal niemand van de intekenaers of geinteresseerden vergen, meerder te betalen als de een per cent hier boven Art. 5. gemelt, ten zy de Directeurs van dese Compagnie met meerderheyt van stemmen sulks noodig oordeelden.

VIII. Dat den ontfang en uytgaef der penningen, by provisie sal werden waergenomen door twee of meerder Commissarissen by Burgermeesteren der voorsz. Stad te noemen, en dat alle quitantien ondertekend sullen worden, door twee of meerder Commissarissen daer toe door de Directeurs van de voorsz. Compagnie aen te stellen.

IX. Dat alle de Inleg-penningen, ofte die, dewelke naderhand, soo van Commercie, van Præmi van Assurantie als anders ontfangen sullen werden, tot soodaanig gebruyk sullen mogen aangelegt werden als de Directeurs van de voorsz. Compagnie, met meerderheyt van stemmen nodig zullen oordeelen, tot welzyn en voordeel van de gemelde Compagnie.

X. Dat de Directeurs van de voorsz. Compagnie volkomen magt sullen hebben, niet allenlyk om op alle soorten van Schepen en Coopmanschappen te assureren, maer ook Wisselbrieven te disconteren, alle soorten van Koopmanschappen te beleenen, en ook hun Commercie te dryven, soo als sy dienstig en noodig sullen oordeelen tot wel-zyn en voordeel van de voorsz. Compagnie.

XI. Dat alle questien en verschillen, die ter sake van Assurantien ofte anders soude mogen ontstaan, sullen werden beregt door de Heeren Schepenen der voorsz. Stad Gouda, en dat men daar in sich sal gedrage naer de Placaten van den Lande, op het stuk van Commercie en Assurantie, geëmaneert.

XII. Dat de Commissarissen ofte Directeurs van de voorsz. Compagnie, alle Jaren, soo van haren ontfang als uytgaef, aen de geinteresseerdens rekening sullen doen, die een maend van te voren daer van sullen worden verwittigd door bekend te maken.

XIII. Dat alle de geinteresseerdens Jaerlyks drie ten hondert van haer ingeleyde Capitael sullen trekken, welke Intrest syn aenvang sal nemen met den dag van den inleg, en soo dikwils de Compagnie door meerderheyt van stemmen genootsaekt sal zyn eenige meerder inleg te vorderen, sal men van die meerder inleg insgelyks Jaerlyks drie per Cento trekken, en boven 't gene voorsz. staet sal men noch uytdeeling doen na proportie van de voordeelen die de Compagnie sal gedaen hebben.

XIV. Dat voor de securiteyt van de Compagnie niet aangenomen sullen worden, die biletten, welckers intekenaers niet gehouden of geagt zullen worden, tot twee duysend gulden goed te zyn, en sullen soodanige biletten terug gegeven en niet aengenomen worden.

XV. De Compagnie behoud aen haar de magt om in cas dat de inschryving meerder komt te bedragen als het Capitael in het eerste Articul gemelt, van een yder te retrencheren ofte verminderen na proportie van 't geen te veel ingeschreven is.

Alle de gene die part ofte deel willen hebben in dese Compagnie van Commercie en Assurantie sullen haer billetten getekent in de Stads Doele op Dingsdag den 23 July deser Jaers 1720. moeten brengen, alwaer een verzegelde Bus sal zyn, van 's morgens de klokken thien uuren tot 's namiddags de klokke twee uuren, yder sal op syn briefje syn Naem, Woonplaets, en naem van de Stract zetten.

Reglement, belangende een Compagnie van Navigatie, Commercie, en soo het raedsaem gevonden wort ook Assurantie, binnen HARLINGEN.

De Magistraat van de voorsz. Stadt Harlingen geinformeert zynde dat veele voorname Koopluiden soo aldaer als elders seer genegen waeren, om na het exempel van meer andere Steden in de Provintie van Holland, insgelyks binnen deselve Stadt (uit Consideratie van dessels uitmuntende Avantageus boven meest alle de Steden van Neederland, als zynde soodanig geleegen dat de Schepen groot 150 en meerder Lasten, het Vlie invallende, in een Gety bequaamelyk met hun ingeladene goederen tot in den Haven van dito Stadt konnen opzeilen) op te richten een societeit ofte Compagnie van Commercie, Navigatie, en by aldien raedsaem mogte worden gevonden, ook Assurantie, soo hebben Haer Achtbaerheden, met Approbatie van de andere van de Regeringe daer inne geconsenteert op navolgende Conditien, Reglementen en Instructien als daer over met Commissarissen tot dien einde zyn geformeert en opgestelt.

Art. I.

Sal tot oprichtinge van deese Compagnie een inteekeninge worden gedaen van 8000 Actien, ieder tot 2000 Guld, uitmakende een Capitael van 16 Millioenen.

II. Niemand sal vermogen minder in te Teekenen als Een Actie, en niet meerder als Vyf-en-twintig.

III. Niemandt sal door dessels Intekeeninge ooit verbonden weesen, om in vervolg van tyd in cas van schaede (dat God verhoede) meerder te betalen als zyn ingeteekende somma.

IV. Een iegelyk sal van syn ingeteekende Actien in handen van de Persoonen daer toe geauthoriseert Tien per Cento betalen; als namentlyk, Een per Cento binnen drie weeken na gedane Notificatie, en vervolgens van Maendt tot Maendt, tot Tien incluis, t'elkens een gelyke somma.

V. De inteekeninge zal worden gedaen op het Stadt-Huis binnen Harlingen, op den 24 September aenstaende, 's morgens de klok neegen uuren, en daar meede gecontinueert worden tot dat vol sal weesen, en zulks selfs in Persoon, of anders by vertooninge van een Cedul eygenhandig onderteekend, met de Naem en Woonplaets van de Inteekenaar.

IV. De Compagnie sal by provisie worden bestiert door Vier Directeurs, woonagtig binnen Harlingen, en zoodanigen Een of Twee Commissarissen als deselve elders sal oordeelen noodig te weesen, met de noodige Bedienden daer toe vereischt, die sy sullen moogen verkiesen.

VII. Tot Directeur sal moogen werden verkooren die 25 Actien tot 50000 Guld: heeft ingeteekent, dewelke sy altoos sullen moeten behouden, sonder deselve te moogen verhandelen; by gebreeke dies, dat een ander bequaem Persoon in dessels plaats weederom sal werden verkooren.

VIII. De Directeurs sullen weesen Geauthoriseert om zo veel en soodaanige Scheepen ten spoedigste binnen deese Stadt te laten Timmeren en Equiperen, als dezelve tot het dryven van hunne Negotie sullen oordeelen noodig te weesen. Wisselbrieven te Disconteren, Koopmanschappen te beleenen, en vorders alles te doen

doen wat tot gemeene nutte van de Compagnie vereischt wort, en eerlyke en getrouwe Directeurs verplicht en schuldig zyn, tot welken einde sy genoodsaeckt sullen weesen haer Eed te doen in handen derHeeren van de Magistraat.

IX. De Directeurs sullen vooreerst Continuëre de tydt van vyf Jaren, na expiratie van welke tydt Een by Lotinge sal afgaen, dog sal deselve by de Compagnie wel moogen worden gecontinueert, ofte ook een ander in zyn plaats verkooren worden.

X. De Directeurs sullen gehouden zyn alle Jaren hunne Boeken te sluyten, en Reekening te doen in de Maendt April, dog de eerste in 't jaer 1722. ten overstaen van de Magistraet (die het Recht aen sich reserveert om soo dikwils als het Haer belieft in de Vergaderinge van de Directeurs te koomen, en by het sluiten van de Boeken, en hun besoignes by te woonen) en vyftien van de hoogste geintresseerden.

XI. De Directeurs sullen met Approbatie en goetvinden van de Magistraat en de 15 hoogste geintresseerden, na verloop van een jaer (de saeken zulks vereischende) eenige nader Inleg mogen vorderen; dog in alles niet meer als vyf per Cento.

XII. Niemand sal Geadmitteerd worden die bekend is geen 2000 Car: Guld: Capitael te besitten en begoedigt te weesen.

XIII. Yemandt manquerende zyn Fournissement binnen de gestelde Termynen Maendelyk te doen, sal van zyn Ingeteekende Actien vervallen zyn, ten behoeve van de Compagnie, met het geene reeds is betaelt; dog sal een iegelyk zyn actien by faute van d en by de Compagnie moogen beleenen.

XIV. In cas een Actie verhandelt getransporteert wordt, zal t'elkens ten profyte van de Compagnie worden betaelt Een per Mille, zynde Twee Guld: van ieder Actie, met nog Twee stuivers aen den Armen, yder de helft, Kooper en Verkooper.

XV. De Compagnie reserveert aen haer de Magt, om in cas meerder als bovengemelte somma van 16 Milioenen mogte worden ingetekent, het selve tot dito somma te Reduceren en te verminderen, of geheel uit te laten.

XIV. Gelyk meede de Compagnie de Vryheit behout om een nader Inschryvinge en vergrootinge van Capitael te moogen laten doen, zoodanig als deselve sullen vermeenen tot haer waere intrest en meeste voordeel verstaen te behooren.

Concept Reglement tot het oprechten van een Compagnie van Commercie, Negocie, en Navigatie binnen de Stadt VLISSINGEN.

GElyk het welvaren van het Land, en van yder Stad in het Particulier moet voorkomen, uyt het dryven van den Koophandel, soo werd op de instantien van veele voornaame Negocianten noodsakelyk geoordeelt dat binnen dese Stadt werde opgerecht ende Ge-ërigeert een Compagnie van Commercie, Negocie, en Navigatie; werdende tot dien eynde, om sulks met vrugt in het werk te stellen Geproponeert, ende voorgehouden de Conditien, en voorwaarden hier aan volgende.

I. Dat het geheel Capitaal sal bestaan in £5000000 Vls of 30 Millioenen guldens, verdeelt in 10000 Actien yder van £500 vls.

II. Dat niemant minder als £500 vls. ofte eén Actie; ende niemant meerals £8000 vls. ofte 16 Actien sal mogen inteykenen.

III. Dat een yder gehouden sal syn Veertien dagen na het uytgeven van de Recipissen van yders ingeteykende somme te betaalen 2 per cent, ende voorts alle twee Maanden nog 1 percent, tot het volle Furnissement van 10 percent inclusive.

IV. Dat geen Transporten van dese Actien sullen werden gedaan, als na dat de eerste 2 percent sal syn betaalt.

V. Dat de voorschreve Furnissementen sullen werden gedaan in handen van de Directeurs, over de Administratie van dese Compagnie gestelt.

VI. Dat geen verderen inleg, of Furnissement als van de voorschreve 10 percent sal werden gevordert, als met goet vinden van de meerderheyt van de Directeurs, en Gequalificeerde Participanten.

VII. de Actien van de inteykenaars, die op haare terminen artic: 3 in't breede gemelt, niet Furneeren, sullen vervallen aan dese Compagnie sonder dat daar over eenige pertensie sal mogen werden gemaakt in Rechten, ofte daar buyten.

VIII. Dat aan de Inteykenaar, die tot het Furneeren van syne geteykende somme, niet gegoet sal werden bevonden, syn briefje wederom sal werden gegeven.

IX. Dat in geval meerder als de somme Art: 1 gemelt, mogt bevonden werden ingeteykent te syn, de ingetykende sommen, na Dato het Capitaal volgens billickheyt sullen werden vermindert.

X. Dat een yder inteykenaar syn Billiet met syn gewoonelyk hand teyken sal moeten onderteykenen: en dat ingeval ymand voor een ander inteykent den selven aansprekelyk sal syn, voor het eerste Furnissement van de 2 per cent van de ingeteykende somme.

XI. Dat dese inteykeninge sal werden gedaan ten overstaan van Heeren Commissarissen by haar *Edele Achtbaarheden* deser Stede, daar toe expresselyk Gecommitteert, op het Stads huys in de vierschaar op *Dings-dags* den 15 *October*, 1720. van s'Morgens ten 9 tot s'Middags ten 12 ueren.

XII. Dat voor yder Transport van een Actie een Per-mille ten profyte van dese Societeyt, ofte Compagnie sal werden betaalt, de eene helft door den Kooper, ende de andere helft door den Verkooper.

XIII. Dat door de *Magistraat* van dese Stad, voor de eerste reys over de Administratie van dese Compagnie sullen werden aangestel Seven Directeurs: en dat by vervolg by overlyden als andersints derselver vacante plaatsen sullen werden Gesuppleert door de meerderheyt van de Stem hebbende Actionisten.

XIV. Dat alle de Directeurs sullen moeten syn Negocianten de Commercie verstaande, woonagtig binnen dese Stad, en in dese Compagnie ten minsten Agt Actien hebbende.

XV. Dat geen Actionisten, item sullen hebben als die in dese Compagnie ten minsten Vier Actien hebben.

XVI. Dat de Directeurs een algemeene Negocie, en Commercie sullen mogen dryven, soo als sy ten meesten voordeele van dese Compagnie sullen oordeelen.

XVII. Dat alle quaestien, die door de Directeurs niet sullen kunnen werden beslist, sullen werden gelaaten aan Arbiters, hen desverstaande by wederzydse partien te verkiesen: en ingeval sy malkanderen niet verstaan, dat deselve als dan ter eerster instantie voor het Zee-recht alhier, en daar van daan voor *Borgermeesteren* en *Schepenen* sullen werden gebragt, en niet verder: blyvende nogtans aan partie, met dese Compagnie Litigeerende, de verdere weg van Iustitie open.

XVIII. Dat Iaarlyks van de Administratie van dese Compagnie door de Directeurs Rekeninge sal werden gedaan, sullende de eerste geschieden den 15 *Mey* 1722. Ende soo voorts.

XIX. En eyndelyk, dat aan de Participanten, Artic: 15 Gequalificeert sullen blyven gereserveert om in dese boven gemelde Articulen de Commercie, en Negocie betreffende, des noods door meerderheyt van Stemmen verandering te maken, af en by te doen, het geen sy ten besten van dese Compagnie Raadsaam sullen oordeelen.

Conditien waer naer met permissie en goedvinden van de Ed: Groot Achtbare Heeren Burgermeesteren en Regeerders van Dordrecht wort opgerecht binnen de selve Stadt een Compagnie van Commercie en Assurantie.

Artykel. I.

DAt 'tgeheel Capitael zal bestaen in acht Millioenen, of Tachtigh Tonnen Gouts.

II. Dat yder Capitale Actie zal bestaen in 4000 guldens, sulkx in 't geheel 2000 Actien.

III. Niemant sal minder mogen inteikenen als 4000. guldens, en niet meer als 40000. guld.

IV. Dat yder Inteikenaer in handen van Commissarissen, by provisie by de Regering daer toe gestelt, zal betalen een per cento, by het te boek stellen van zyn Actien. Waer van yder by aenschryving zal verwittigt worden.

V. Dat men Directeurs zal verkiesen met meerderheyt van stemmen van de Geinteresseerdens, te stemmen by haer inhebbende Actien.

VI. De Directeurs sullen gehouden syn yder ten minsten twee Actien op hunnen Naem te houden, die niet Transportabel sullen syn soo lang deselve Directeur blyven.

VII. Dat het de Directeurs sal vry staen, na bevindinge van zaken, van nu af tot primo Januarii 1721. boven 't voorsz een per

percento van de Inteekening, nog in twee of meer termynen, vier per cento te mogen inroepen: dogh dat alle verdere Inroepinge sal geschieden by meerderheyt van stemmen van de Geinteresseerdens, daer toe veertien dagen te vooren beschreven.

VIII. Die manqueert de in te roepen inlegh, binnen veertien dagen nae gedane advertentie prompt te voldoen, zal van syn inhebbende Actien vervallen syn ten voordeele van de Compagnie: sonder dat daer over eenige pretentie zal mogen gemaekt worden in Rechten of daer buyten.

IX. Dat alle Penningen, zoo van ontfangh als uytgaaff, zullen werden ontfangen en betaelt op den naem der Directeurs, en dat de Quitantien door twee Directeurs sullen moeten geteykent wezen.

X. Dat de Directeurs zullen mogen Assureeren op alle Schepen, Goederen, Huysen, Pakhuysen, Molens, Zoutkeeten, en verdere Koopmanschappen, soo voor Brant als andere Gevaren.

XI. De Directeurs zullen met de Gelden, soo van Inleg als inkomende Premien, Wisselbrieven disconteren; Goederen beleenen; en verder de Gelden beneficieren zoo in Commercie als anderfints, naer het nuttigste en 't zekerste by henlieden sal geoordeelt worden.

XII. Dat de Directeurs in 't Assureeren zich zullen gedragen naer de Costumen van Assurantien tot Amsterdam; ter tyt en wyle alhier ter Stede een nader Reglement sal wezen gemaekt: en Questien die uit hoofde van schaden als anders souden mogen ontstaen tusschen de Dirsteurs en de Geassureerdens, zullen moeten gedecideert worden by de ordinaris Regter, of goede Mannen van wederzyden daer toe te verkiesen, so als het de Geassureerde best sal oordeelen.

XIII. De Directeurs zullen alle jaren gehouden syn te doen behoorelyke Rekening van hare Administratie aen alle de Geinteresseerdens, 14 dagen te voren daer van geadverteert.

XIV. Men behout voor zigh, die gepresumeert wort niet behoorlyk gegoet te zyn, zyn ingeteekent briefje weder te geven.

XV. Verders wordt gereserveert, by aldien meerder Somme wert ingeteykent als het boven gemelde Capitael van acht Millioenen, dat men de inteekenaers sal mogen verminderen.

XVI. Niemant zal by Procuratie of per ordre mogen inteekenen, maer voor zich zelfs alleen.

Die aan dezen gelieve deel te nemen, brenge zyn ingeteekent briefje op 't Stadthuys deser Stede, op Woensdag den 14 Augustus 1720. des morgens van elf tot een uuren precys. En stelle daer op, nevens syn Naem, desselfs Wonplaets en Straet.

Opregting van een Compagnie van Commercie en Navigatie, binnen de Stad HOORN, *met consent van de Heeren Burgemeesteren en Regeerders der selve Stad.*

VEele kundige en voorname Negotianten ernstelyk gelet hebbende op de Inschryvingen gedaan in sommigen Steden deser Provintie, tot opregting van een Compagnie van Assurantien, welkers Actien tot nu toe zeer door yder een werden begeert, daar nogtans in der selver Projecten, geen reële of vaste gronden kunnen werden gelegt: gemerkt de wisselvalligheden van schaden en winsten. Verzekert zynde, dat de Commercie en Navigatie, altyd zyn geweest het bestaan der Ingesetenen en het steunsel deser Landen; En by gevolge dat men met meer fondament van winst en voordeel zoude kunnen opregten, een Compagnie van Commercie en Navigatie; geconsidereert de goede situatie, de nabyheyt van de zee, securiteyt van de Reede, en de welgesteltheyd van de Haven van de Stad Hoorn, als mede de menagie van Pakhuisen en andere Onkosten: zo hebben zy met goetvinden, en Permissie van de Heeren Burgermeesteren en Regeerders binnen de bovengemelde Stad, opgeregt een Compagnie van Commercie en Navigatie; omme door hare onderneminge, een goede uytdeeling aan de Geintresseerdens te kunnen doen. Op de volgende Pointen.

I. De compagnie sal bestaan uit 10. duysent Actien yder van 2000, Guldens, makende te samen een Capitaal van 20. Millioenen.

2. Binnen agt dagen na de intekeninge sal moeten worden gefurneert en ingelegt 3. percento ende binnen een maand daar na nog 2 percento.

3. Ende sullen geen Actien mogen werden getransporteert als na dat de voorsz. 5. percento sullen weesen voldaan aan de Directeurs tot Hoorn.

4. Voorts zal na 't voorsz: Fournissement van maant tot maant aan de Voornoemde Directeuren betaalt moeten werden 1 percento van het ingetekende Capitaal tot dat in alles met de vorige fournissementen op gebragt sullen zyn 10 percento te samen.

5. Ende sullen wyders de Directeuren van dese Compagnie gequalificeert zyn soodanige verdre fournissementen in te vorderen als tot voorsetting van den Coop handel ende Zeevaart sal nodig geoordeelt worden, ende ingevalle ymand ten tyde als het fournissement sal moeten geschieden, manqueert te voldoen, sullen de Actien van de gebrekige ten behoeve van de Compagnie wesen vervallen.

6. De inteekening ten vollen gedaan zynde sal boven de 20 Millioenen geen Intekening mogen geschieden.

7. Die geen welke in dese Compagnie sullen willen intekenen sullen sulks in Persoon moeten doen of door ordre in forma moete laten doen.

8. De Intekening sal gedaan worden ten overstaan van de Heeren Burgermeesteren deses Stads, of van eenige Heeren uyt de Regeeringe, beneffens een haarer Ministers ende Directeuren by de Heeren Burgermeesteren voor de intekeninge daar toe te verkiesen.

9. Voor yder Transpoort van Actie sal ten behoeve van de Compagnie betaalt moeten werden een per mille door de Kooper en Verkooper yder de helft.

10 De Compagnie sal werden gedirigeert door vyf voorname en ervarende Coopluyden, waar onder altyt sullen moeten zyn ten minsten vier ingeborene Burgers van dese Stad Hoorn, en alle vyf aldaar haar woonplaats houdende.

11. Voor de Eerste sullen de Directeuren door de Heeren Burgemeesteren voor de intekening Aangestelt worden sonder Nominatie, ende Naderhandt uyt een Nominatie van drie Personen door de Directeuren en Hooft-participanten (welke sullen Zyn die 10. Actien besitten) te formeren.

12. En sullen de Directeuren alle Particulieren handel Negotie Commercie Assurantien als mede ampten moeten quiteren en haar tot de saken van de Compagnie alleen appliceeren.

13 De Directeuren en sullen alle soodanige handel ende Commercie te water ende te Landen dryven als ten dienste van de Compagnie meest voordeeligst sullen agten.

14. Ook vermogen te doen Assurantien als sulx goed sullen vinden.

15. De Directeuren sullen gehouden wesen 's Jaarliks ten overstaan van de Heeren Burgermeesteren ende een harer Ministers beneffens de Gequalificeerde Hooft-participanten, te doen Rekening van harer gedane handel en Zeevaart, het eerste Jaar op den eerste Woensdag in de Maant April des Jaars 1722 ende soo voorts van jaar tot jaar op den eerste Woensdag in April, gelyk ook de Directeuren gehouden sullen zyn, zoo veel uytdeeling te doen als na bevint van saken by henlieden sal bevonden werden te behooren.

16 De Intekening sal geschieden op aanstaande Woensdag sullende zyn den 14 Augusty 1720 op een kamer boven de Wage deses Stads HOORN, 's morgens de klokke negen uuren en niemant sal mogen intekenen minder dan twee duysent guldens en niemant meerder als 50. duysent guldens.

17. En sal ook niemandt gehouden of verpligt zyn oyt meerder te fourneren en op te brengen als zyn ingetekende somme bedraagt.

VEle der kundigste en voornaamste Kooplieden van Amsterdam, Rotterdam, de Zaankant en elders, siende, dat de Heeren der Regeringe in vele Steden deser Provintie het opregten van Compagnien van Commercie en Assurantie hebben gepermiteert, en dat de Kooplieden deselve niet alleen met veel iver verre boven de vereyste capitalen volschryven, maar selfs de Actien terstond met groote opgelden opkopen, en te veel verbeelding hebbende van de wysheit dier Heeren en Negocianten, om te konnen denken, dat zy sonder grond zulx souden toestaan en doen: gelyk zy ook sonder die voorbeelden van de nutheit en profijt der zake selve versekert zyn, en considererende, dat de Stad Purmerende (als leggende in den doortogt van't gantsche noord-quartier, en by na in 't gezigt van Amsterdam en de Zaan kant) ruym so wel daar toe gesitueerd is, als verscheyden Steden, die zulx reeds met

met succes gedaan hebben; hebben met goedvinden en permissie der Heeren Burgermeesteren en Regeerders in de gemelde Stad mede opgeregt een Compagnie van Assurantie Commercie, Bodemery, &c. niet twyfelende, of de selve zal door des Hemels zegen onder een voorsigtige en menageuse directie in staat zyn om een goede uitdelinge aan de geintresseerdens te doen. Op de volgende Condition.

I. De Gemelde Compagnie sal bestaan in een Capitaal van vijf Milioenen.

II. 't Capitael van ider Actie sal bestaan in 1000. gl. en bygevolg sullen 'er 5000. Actien zyn.

III. Niemand sal inde voorsz. Compagnie minder vermogen in te tekenen dan 1000. gl. Capitaal, dat een Actie sal zyn; en niemand meerder dan 50000. gl: dat 50 Actien sullen zyn.

IV. Niemand sal verder verbonden zyn, dan tot de waarde van zyn Intekening.

V. Yder Intekenaar sal gehouden zyn by provisie in handen van 2 Heeren Commissarissen; door de Regeringe der voorsz. Stad daar toe tot provisioneele Directeurs aangestelt, te betalen een percento van't Capitaal van zyn intekening, binnen een maand na de intekening, waar toe de 2 laatste weken voor den verschyndag dagelyks sal gevaceert worden, en die sulx versuymt sal vervallen zyn van zyn Actie.

VI. Men sal, na dat de voorsz. inschryvinge sal gedaan zyn, als dan by en benevens de voorsz. Commissarissen nog 6 Gecomiteerdens verkiesen uit de Hoofd-participanten, so wel die binnen als buiten de Stad woonagtig zyn, waar van 3 sullen verkoren moeten worden by de Regering en 3 by de Hoofdparticipanten met meerderhyt van stemmen alle bequame, Gegoede, en ervarene Personen, welke 8 dan alles ten beste der Compagnie sullen reguleeren, en dirigeeren.

VII. Men sal niemand van de Intekenaars of Geinteresseerdens vergen, meerder te betalen als de een percento Art: 5 gemelt, ten zy de voorsz. 2 Commissarisfen en 6 Gecommitteerdens uit de Hoofdparticipanten met meerderheit van stemmen sulx nodig oordeelden.

VIII. Den ontfang en uitgaaf der Penningen, sal by provisie werden waargenomen door de voorsz. twee of meerder Commissarissen, en alle Quitantien sullen ondertekend worden, door twee ofte meerder Commissarissen daer toe door de Directeurs van de voorsz. Compagnie, aan te stellen.

IX. Alle de Inleg penningen, ofte die, dewelke naderhand, soo van Commertie, van Assurantie als anders ontfangen sullen werden zullen tot sodanig gebruyk mogen aangeleyd werden als de voorsz. twee Commissarissen en bovengemelde Gecommitteerdens, uit de Hoofd Participanten met meerderheyd van stemmen sullen oordelen, tot welzyn en voordeel van de gemelde Compagnie sal te behooren.

X. De Directeurs van de voorsz. Compagnie sullen volkomen magt hebben, niet alleenlyk om op alle soorten van Schepen en Koopmanschappen Molens &c. te Assureren, maar ook Wisselbrieven te disconteren, alle soorten van Koopmanschappen te belenen en ook hun Commercie te dryven, Bodemery-gelde te geven en soo als zy dienstig en nodig sullen oordeelen, tot welzyn en voordeel van deselve Compagnie.

XI. Alle questien en verschillen die ter sake van Assurantien of anders souden mogen ontstaan, sullen worden beregt by Arbiters door partyen te kiesen, of anders by den ordinaren Regter: En men sal sig daar in gedragen na de Placaten van den Landen, op het stuk van Commercie en Assurantie geëmaneert.

XII. De voorsz. Commissarissen of Directeurs van de voorsz. Compagnie sullen alle jaren rekening doen, aan 2 andere Heeren Commissarissen uit de Regeering, en aan 4 andere Gecommitteerdens by meerderheit van stemmen uyt de Hoofdparticipanten daar toe te nomineeren, die dan gesamentlik met de Directeuren de uytdeling sullen reguleren.

XIII. Voor Hoofdparticipanten sullen gerekend werden die van 20 tot 50 Actien in de gemelde Compagnie hebben.

XIV. De Compagnie behout aan haar de magt, om in kas dat de Inschryving meerder komt te bedragen als het Capitaal Art: 1 gemeld, van elk intekening te mogen retrencheren en verminderen so als men naar proportie van't geen te veel ingeschreven is sal meenen te behooren.

XV. De Actien deser Compagnie zullen transportabel zyn op dezelfde wyse, als 't by koop, verkoop, of andersints gepracticeert word in de Oost en West-Indische Compagnie deser Landen, en voor 't transport van ider Actie zal betaalt worden een gulden door den Kooper en Verkooper ider de helft.

Ter Secretarie onder 't Stadhuys deser Stad, sal op aanstaande Vrydag den 16 Augustus 1720 waar in elk, die in dese Compagnie deel wil hebben, zyn Briefje kan brengen, van den volgende inhoud: Ik ondergeschreven versoeke in de Assurantie en Commercie-Compagnie der Stad Purmerende ingetekend te zyn, voor de somma van   Actum Purmerende, den 16. Augustus 1720. Alle Intekenaars buiten de Stad wonende, gelieven verdagt te zyn om nevens hun Namen, hun adres te noemen. Men sal ook tot iders gemak by den Stads Drukker gedrukte Inteken-Briefjes vinden.

Conditien van een Compagnie van Commercie, Navigatie, Assurantie, Scheepsbouw, Lyslaan, Houtsagen en andere voordeelige Handelinge en Werken op te regten tot MONIKENDAM, *met consent van Burgermeesteren en Regeerders der selver Stadt*

Aengemerkt de voorstellinge van verschyde voorname en seer ervare Kooplieden, tenderende tot opregtinge van een Compagnie van Commercie, Navigatie, Traficq en Assurantie &c. alhier tot Monikendam; en gelet hebbende op de gesteltenis van alle de reeds opgeregte Compagnien in andere Plaetsen, ende de grooten yver der Intekenaers, hebben de Heeren Burgermeesteren en Regeerders van MONIKENDAM geresolveert te examineren en ondersoeken de veelvuldige Remonstrantien aan haar ter sake voorsz. gedaan, en vervolgens ook goedgevonden deselve te consenteren en in 't werk te stellen, aangesien de gelegentheyt van haar Stadt legt aan de Zuyder-Zee, waar in alle gemakken tot uytvoeringe van de Navigatie en Handel te vinden zyn, op de volgende Conditien, en waar uyt goede winsten te wagten zyn:

I. Het Capitael ofte den geheelen inleg van de voorsz. Compagnie sal bestaen uyt 20 Millioenen guldens, verdeelt in 10000 Actien, yder van 2000 gulden.

II. De Intekeninge sal geschieden tot Monikendam ten overstaen van de Heeren Burgermeesteren ende der selver Gommissarissen, en sal yder niet minder mogen intekenen, als een Actie van 2000 guldens, en niet meerder als 15 Actien, makende 30000 guldens, voorts sal niemant aansprakelyk wesen boven syn intekeninge.

III. Een yder sal na syn inteekeninge moeten fourneren 2 per cento van syn ingetekende somma, daer af begin sal werden gemaekt veertien dagen na de voorsz. Intekening en daar in gecontinueert werden acht dagen lang, ende vervolgens nog alle Maenden een per cento, 10 Maenden lang; zulks dat in 't geheel 12 per cento ingeleyt sal moeten werden; en sullen de Houders van de Quitantien van alle betalinge wegens yder Actie voor deselve somma gecrediteert werden, op de overgave van de Quitantie, en alsoo voor Participant werden erkent.

IV. De participanten sullen geen verdere Inleg behoeven te doen als op het goetvinden van 7 Directeurs en 25 Hooftparticipanten honorair, waer onder ten minsten drie uyt de Regeeringe deses Stads zullen moeten zyn ende voorts by meerderheyt van stemmen verkoren werden, uyt de hoogste Geinteresseerdens, en sal niemand stem hebben of verkoren werden, dan die 10 Actien in de Compagnie heeft.

V. Die geene, welke in gebreke blyft den Inleg van twee per cento ende vervolgens de andere gedeeltens te voldoen, zullen vervallen zyn van hare Actien ten voordeele van de Compagnie en zullen geen insuffisante Persoonen die bekent zyn werden geadmiteert, en in cas van te veel Intekeninge soodanig werden bepaelt als de Heeren Burgermeesteren ende hare Commissarissen na proportie van yders Inleg sullen bevinden te behooren; De geteekende Biljetten, die aangenomen werden, sullen aen de Eygenaers weder gesonden werden, met Notificatie van 't openen der Boeken, en die binnen de gestelde veertien dagen geen kennis bekomen, voor wat Actien aangenomen zyn, sullen daar van wesen gefrustreert.

VI. Men sal met den eersten na de voltrekkinge van de Tekeninge ende de betalinge van 2 per cento treden tot het verkiesen van 7 Directeurs en 25 Hooftparticipanten, in 't 4 Articul

ticul gemelt, alle seer gegoede en bequame en ervarene Personen, 't zy in of buyten de Stadt woonachtig; alleenlyk sullen de meeste Directeurs moeten woonen binnen de Stadt Monikendam, sullende de meerderheyt van stemmen werden gevolgt, die gedaen sal mogen werden by Biljetten soo wel als by personele stemminge.

VII. Voor het toekomende, 't zy by gebreke ofte overlyden van ymant der Directeurs ofte Hooft-participanten, zullen de overige levendige Hooft-participanten een Nominatie van twee Personen by meerderheyt van stemmen maaken, waar uyt de Heeren Burgermeesteren een sullen mogen verkiesen in des gebrekendens plaats.

VIII. De seven Directeurs sullen sig met alle haer vermogen appliceren op de bevorderinge van het Intrest en Voordeel van dese Compagnie en vermogen sodanige Commercie, Navigatie en versekeringe te doen, zelfs de Fondsen ofte 't Capitaal van de participanten te assureren ofte belenen, soo sy, ten voordeele van de Compagnie verstaen sullen te behooren, en in 't bysonder den Handel op de Oostzee en alle de Plaetsen daer onder behorende, Schepen uyt te senden op de groote Visschery en Walvis vangst en Handel in en ontrent de Straat Davids, item Scheepsbouwerye, Lynslageryе, &c.

IX. De Directeurs sullen jaarlyks voor haar salaris genieten, soo veel als haer by de Heeren Burgermeesteren ende 25 Hooft-participanten sal werden toegeleyt, ende de verdere Bedienden, welke door de Directeurs geoordeelt werden nodig te zyn, sullen haer salaris als voren werden vastgestelt.

X. De Directeurs sullen jaerlyks gehouden zyn van haar Admistratie en bewint rekeninge te doen aen de Heeren Burgermeesteren en 25 Hooft-participanten, ten tyde als by de Notificatie in de Couranten sal werden bekent gemaekt, en sullen alle Geintresseerdens present mogen komen.

XI. De Heeren Burgermeesteren en Hooft-participanten sullen met de Directeurs overslag maaken en besluyt nemen, wat sal werden uytgedeelt, en sal daer in de meerderheyt van stemmen werden gevolgt: De Heeren Burgermeesteren en yder der Hooft-participanten sullen vermogen inspectie te nemen van de directie en behandelinge der saken.

XII. De Directeurs sullen gehouden zyn alle Questien, voorvallende, te verblyven aan Arbiters, ten wederzyde te kiesen, ofte anders voor de Gerechte deses Stads hare saken te laten defenderen, ende de uytspraek van Arbiters ofte 't Vonnis van Schepen te acquiesceren, sonder te mogen appelleren.

XIII. Burgermeesteren van Monikendam nemen aan te verleenen soo veel Commoditeyt van ledige Plaatsen onder haar Jurisdictie, soo Water als Landt, als de Directeurs van nooden, sullen hebben, mits dat de Dieptens, soo veel noodig, door de Compagnie sal mogen en moeten werden gedaan: en voort mogen laten maaken Pakhuysen, Scheeps-werven, Lynbanen, Zaagmolens, &c. sonder daar voor iets te pretenderen, als Landt, en Stads Gerechtigheden, die een yder Borger schuldig is en betalen moet; De Stads Impostcn, Stads Waag en Bank van Leening sullen de Heeren Burgermeesteren mede ten behoeve van dese Compagnie en ten haren profyte afstaan.

XIV. Alle dese Transporten van Actien in dese Compagnie sullen telkens moeten geschieden ten overstaan van twee Directeurs in de Boeken van de Compagnie ende daar voor betalen, van yder Actie van 2000 Guldens, twee Guldens, ten voordeele van de Compagnie ende 12 stuyvers voor den Armen deses Stads, by den Kooper en Verkooper, wederzyts half en half te betalen, sullende yder na de betalinge van de eerste twee per Cento te boek werden gestelt, en als dan vermogen te negotieren en op de rug der Quitantien indorseren tot dat de 12 per Cento, vooren gemelt, zyn voldaan, en als dan op de Boeken der Compagnie by Transport, als voren, werden gestelt.

XV. Alle Makelaars, waar deselve soude moogen woonen, sullen haar ordinaris salaris mogen genieten haar aangebrachte Parthyen, soo wel van de Koop en Verkoop der Koopmanschappen, als van Assurantie en Beleening, &c.

XVI. Yder die genegentheyt heeft in dese Compagnie te participeren, vervoege sig tot Monikendam op Donderdag den 22 Augusti 1720. alwaar des Morgens van 9 tot 12 uuren, en des Namiddags van 3 tot 5 uuren sal werden gevaceert, ende de Intekeninge aangenomen by Biljetten en by de Versoekers zelfs geschreven ofte ondertekent ofte by Procuratie: En werden de Intekenaars versogt hun Woonplaats duydelyk en op de korste wyse te schryven.

XVII. Benevens de Heeren Burgermeesteren zyn tot Commissarissen aangestelt Jacob en Pieter Ketel, Pieter Roeloffz. de Leeuw, Simon Mues, Benjamin Seignette en Claas Ploeger.

Conditien van de Compagnie van Commercie Navigatie en Assurantie tot ALKMAAR.

Dese Compagnie sal bestaan in de volgende Conditien:

Als eerstelyk in 12000. Actien ieder à 2000 Guldens, dus te zamen een Capitaal van vierentwintig Millioenen.

2. Binnen agt dagen na het uitkomen van de Biljetten, waar by bekent gemaakt zal zyn hoe veel Actien ieder in dese Compagnie is hebbende, zal moeten werden gefourneert 3 percto, en een maant daar na 2 per cento, en vervolgens van maant tot maant nog 1 per cento, tot dat in 't geheel 12 per cento zal zyn gefourneert: alle welke peningen zullen gebragt werden op het Raadhuys der Stad Alkmaar: alwaar het principaale Comptoir gehouden zal werden, om aldaar bewaart te worden.

3. En zullen zo dra de Biljetten (hoe veel Actien ieder is hebbende) uytgedeelt zyn, dezelve Verkogt en Getransporteert mogen werden; mits dat voor het Boeken van 't eerste Transport zal moeten gefourneert werden de voornoemde vyf per cento, zullende anders by de Directeurs geen overteekening werden gedaan, ende zal aan den Kooper een nieuwe Actie-brief tegen de oude welke ingetrokken zal worden, gegeven werden.

4. En zullen de Directeurs gehouden zyn (eenige nadere inleg moetende gedaan werden) haar te addresseren aan haar Ed: Groot Agtbaren de Heeren Burgermeesteren, dewelke als dan de 40. te Eligeren Hooft-Participanten zullen beschryven, omme daar mede als ook met de Directeuren te overleggen, wat daar omtrent ten beste en nutste voor de Compagnie zal kunnen gedaan werden, sullende met de presenten gebesoigneert en by meerderheit geconcludeert werden.

5. Iemant na het bekent maken van de Resolutie by haar Ed: Groot Agtbaarheden, de 40 Hooft-Participanten en de Directeurs genomen, niet op zyn tyd gefourneert hebbende, zal verbeuren alle zyne Actien ten profyte van de Compagnie.

6. Niemant zal mogen intekenen als in Persoon ofte by Procuratie gepasseert voor Notaris en Getuygen, en daar by op 't ingelevert Biljet moeten schryven zyn woonplaats met een behoorlyk addres waar te vinden is.

7. De Inteekening zal gedaan werden ten overstaan van de Heeren Burgermeesteren, door de Heeren Commissarissen daar toe benoemt, beneffens een van haare Ministers, op Donderdag den 29 Augustus 1720. en de twee volgende dagen, des s'morgens van negen tot twaalf uuren, en des namiddags van drie tot vyf uuren, binnen 't Raadhuys deser Stad, en zal een ieder tot Inteekeninge werden geadmitteert.

8. Voor 't verboeken van ieder Transport van Actie zal ten behoeve van de Compagnie betaalt moeten werden een per mille, door den Kooper en Verkooper ieder de helft.

9. En op dat deze Compagnie door ervare en voorname Negotianten mogte werden gemanieert zo hebben haar Ed: Groot Agtbaarheden geresolveert, dat 'er zullen zyn agt Directeuren waar van ten minsten drie tot Alkmaar zullen moeten woonen.

10. De gemelte agt Directeuren zullen geëligeert werden door veertig van de principaalste en voornaamste Negotianten, als Hooft-participanten, die haar Ed: Groot Agtbaarheden zoo dra mogelyk is na de gedane Inteekening uit het gros van de gequalificeerde Intekenaars, zonder aansien van Persoonen zullen verkiezen.

11. Welke voornoemde 40 Hooft-Participanten ten overstaan van de Heeren Burgermeesteren zullen moeten verkiezen de ervarenste en capabelste Negotianten die te vinden en in deze Compagnie als Hooft-Participanten geinteresseert zyn, Mannen van goede Naam en Faam, die ten besten van de Compagnie de Commercie en Navigatie zullen kunnen dirigeren, en 't werk van de Assurantie verstaan.

12. Naar het overlyden van een van de Directeurs zal aan de voorsz. Hooft-Participanten ses weeken naar het overlyden by Missive geadverteert werden, den dag tot het eligeeren van een nieuwe Directeur, als wanneer deselve ten overstaan van de Heer Hooft-Officier, den Heer President Burgermeester, en den Heer

Heer President Schepen, uyt een Tas of Busse zullen trekken yder een Billet, waar van 'er vyftigh zullen zyn met het Nommer 1, 2, 3, tot 15 incluys, welke vyftien Hooft-participanten ilico zonder uyt de kamer te mogen gaan, zullen moeten maken een Nominatie van 3 getal, en dezelve als dan presenteeren aan de Heeren Burgermeesteren, die daar uyt een tot Directeur zullen eligeeren.

13. Dese Directeuren sullen geauthoriseert syn soodanige Navigatie en Commercie soo binnen als buyten 's Lands te mogen doen, als zy ten nutste en beste van de Compagnie sullen oordeelen te behooren, en haar Schepen hier binnen 's Lands te laten maken, Repareeren en Havenen als met het meeste profyt van de Compagnie sal overeenkomen: ook sullen deselve mogen assureren, Wisselbrieven Disconteeren, als anders, waar op en hoe zy het voordeeligst voor de Compagnie sullen bevinden, 't zy tot Amsterdam, Rotterdam, of in eenige Plaatsen daar eenige Assurantie &c. te bekomen zyn.

14. Ende op dat dit alles tot genoegen van een yder moge werden verrigt, sullen alle Questien (indien deselve door de Directeurs niet kunnen werden beslist) gelaten werden aan persoonen haar des verstaande, by Partyen wederzyts te kiesen: En in cas den anderen niet mogten verstaan, de Questien door Schepenen der Stad Alkmaar moeten werden gedecideert, sullende de Compagnie van der zelver Vonnis niet mogen appelleren: latende egter aan Partye open de verdere weg van Justitie.

15. De Directeuren sullen gehouden zyn, alle dagh hinc inde malkanderen te moeten schryven, wat partyen 't zy van Commercie, Assurantie, Discontering of Beleening by haar syn gedaan, en aan 't Comptoir van dese Compagnie alhier, alle Maanden een staat te geven van haar Ontfang en Uytgaaf: en wyders alle ses Maanden provisionele Rekening te doen, ten overstaan der Heeren Burgermeesteren; ende alle Jaren een generale Rekening en Uytdeeling van de Profyten, ten overstaan van Haar Ed. Groot Agtbaarh: en alle de voorsz. 40, en andere Hooftparticipanten en Geintresseerdens; waar toe eens voor al een præcise Dagh sal werden vastgesteld; op welken Dag Haar Agtbaarh: mede sullen suppleeren het vaceerende getal van de 40. Hooftparticipanten.

16. De Directeurs sullen genoodsaakt zyn ten allen tyden voor de Heeren Burgermeesteren des gerequireert, open te leggen haare Boeken, en visie van de Gelden (in Kas zynde) te geven.

17. Nimand zal mogen Hoofd-Participant zyn die minder in eygendom besit als 20 Actien, ieder à 2000 Guldens, en niemand sal meerder mogen intekenen als 25 Actien, monterende te samen 50000 Guldens, dog niet minder als een Actie van 2000 Guldens.

18. Eindelyk blyft aan de Hoofd-Participanten gereserveert, om op haare samenkomsten tot Alkmaar, ten overstaan van de Heeren Burgermeesteren in de bovenstaande Articulen de Commercie en Navigatie &c. des noods door meerheid van stemmen veranderinge te maken, af of by te doen, 't geen zy ten besten van de Compagnie raadzaam sullen oordeelen.

DEwyl de verscheidenheid der Landschappen, verschillende bewegingen aan de inwoonderen veroorsaken, elk naar haren aard en eigenschap haar bestaan en onderhout soekende, soo is 't dat d'inwoonderen van Nederlandt, gemerkt de kleine uitgestrektheid, en de volkrykheid van dien, zig niet in staat bevindende met den Land-bouw haar te kunnen erneeren, al in vroeger tyden haar hebben begeven tot den handel met hare Nabuuren, en vervolgens haar berugt gemaakt in alle oorden der wereldt, door haare Scheepvaart en Visseryen te water, en Fabriquen te lande, 't welk by veele als nog met vrugt en voordeel werd geexerceert, dog de tyd doende zien dat een t'samengevoegt lighaam met meerder vermogen de saken kan pousseren dan een enkel lidt, soo zyn de Heeren Burgermeesteren en Regeerders der Stadt Edam, met approbatie van de Vroedschap dier Stadt naar 't voorbeeld van andere en op 't verzoek van eenige voorname Kooplieden, te rade geworden, aldaar toe te staan, en te doen uitschryven, een Commercie, Navigatie en Assurantie Compagnie, &c.

Welke uitschryving reets geschied zynde, dog de Condities in allen deele niet soo approbabel voorkwamen, als wel by veele geintresseerde word verlangt, soo is 't dat die Condities als nu zyn vast gesteld als volgt.

1. De Gemelte Compagnie sal bestaan in 16. Millioenen Capitaal, 't welk sal weesen verdeeld in 8000 Actie van 2000. gl. Capitaal.

2. Yder Persoon is geadmitteert niet minder als een, en niet meerder dan twintig Actien te mogen intekenen.

3. Niemand sal verpligt zyn meer te betalen als zyn ingetekende somme.

4. Dat yder Intekenaar gehouden sal zyn, agt dagen na de Inkeninge, by provisie in handen van de Directeuren, door de Heeren Burgermeesteren daar toe aangesteld te betalen in gereden gelde 2. Percento van het ingekent Capitaal.

5. De Compagnie sal werden gedirigeert door vyf voorname en ervarene Koopluiden, waar onder altyd sullen moeten zyn ten minsten drie Burgeren van de Stad Edam, en alle vyf aldaar haar woonplaats houdende.

6. De eerste Directeuren, zyn door de Heeren Burgermeesteren, voor de intekening, op een behoorlyk tractement na 't exempel van andere diergelyke Compagnien aangesteld zonder nominatie, en sullen naderhand by vacature uit een nominatie van drie Persoonen, door de Directeuren en Hoofd-participanten (welke sullen zyn die vyf Actien sullen besitten) te formeeren, geëligeert werden.

7. Zullen de Intekenaars gehouden zyn een maand na 't eerste fournissement te betalen 1. percento, en soo vervolgens van maand tot maand, tot 12. maanden toe, alsoo in alles bedragende 14. percento van 't ingeschreve Capitaal.

8. De Intekening en betaling der voorsz. 2. percento, sal gedaan worden aan de voorsz. Directeurs, ofte van haar gequalificeert, ten overstaan van de Heeren Burgermeesteren deser Stad, en sullen de Quitantie van de ontfangene penningen, by twee van de voorn. Directeuren moeten wesen getekend.

9. Dat de inleg penningen, ofte die, dewelke naderhard soo van Commersie als proemie van Asseurantie als anders ontfangen sullen werden aangelegd tot sodanig gebruik als de Directeurs van de voorsz. Compagnie met meerderheid van stemmen best sullen oordelen, tot voordeel en wel zyn van gemelde Compagnie te strekken.

10. De Directeurs van de voorsz. Compagnie zullen hebben de magt en faculteyt niet alleen om op alle soorten van Scheepen en Koopmanschappe &c: te assureren, Wissel-brieven te desconteren, en Koopmanschappe te beleenen, (waar toe zy dagelyks zullen vaceeren zoo in deze Stad als elders daar zy zulks dienstig agten) maar wel inzonderheyd Schepen uyt te zenden naar Groenlant, de Straat Davids, op den Haring-vangst, Noorwegen, d'Oostzee elders, de Scheepsbouw te exerceren, en verder alles te doen daar de Directeurs het meeste nut en voordeel voor 't gemene wel zyn in zullen beoogen.

11. Alle questien en verschillen, die ter zaake van asseurantien of andersints zoude mogen ontstaan, zullen ter decisie werden gestelt van twee neutrale persoonen haar dies verstaanden, wederzyds te kiezen, of finalyk werden beslegt door de Heeren Schepenen der voorsz. Stadt zonder dat van derzelver vonnissen en dispositien zal mogen werden geappelleert, in geenderhanden maniere, zullende ten aansien van de asseurantien ten principale agt genomen worden op de Wetten, Placaten en Ordonantien van de Kamers van assurantie der Stede Amsterdam en Antwerpen.

12. Dat de Directeuren van de voorsz. Compagnie de eerste reekening van ontfang en uitgave aan de geintresseerde zullen doen, een jaar na de intekening, en vervolgens van half tot half jaar, waar van t'elkens in de Courante notificatie sal werden gedaan.

13. Dat alle de geïntresseerdens jaarliks vier ten honderd van haar ingelegde Capitaal zullen trekken, te betalen alle half jaren, welke intrest zyn aanvang sal nemen met den dag van den inleg, en boven dien zal nog aan de geintresseerdens jaarlyks uitdelinge werden gedaan pro rato de voordeelen die de Compagnie zal behaalt hebben.

14. Het sal aan de Directeurs vry staan, indien zy zulks goet vinden, een nader inlage te vorderen, dog niet eerder als 6 maande na de laatste betaling, en niet meerder als 10 percento met een jaar stilstant, en zoo tot den eynde toe, van welke ingeleg

gelegde penningen al mede intrest zal werden betaalt, als Artykel 13 is gemeld.

15. Ook zal 't aan de voorsz. Directeurs vry staan, indien zy zulks nodig sullen agten, twee Commissarissen mitsgaders twee à drie Boekhouders en een Cassier, op een behoorlik en redelik tractement, tot haarder adsistencie te mogen verkiesen.

16 De intekeninge ten vollen gedaan zynde zal boven de sestien Milioenen geen intekeninge mogen geschieden.

17. Ende ingevalle yemant ten tyde als'er fournissementen zullen moeten geschieden, mankeert te voldoen, zullen de Actien van den gebrekige met het reeds betaalde ten behoeven van de Compagnie wezen vervallen.

18. Voor yder transport van Actie sal ten behoeve van de Compagnie moeten werden betaalt een p^{r}: mille door den Koper en Verkoper yder de helfte.

19. De Compagnie behout aan haar de magt, om in kas dat de inschryvinge meerder komt te bedraagen als het Capitaal in 't eerste Artykel gemeld, van een yeder zyn somme te verminderen of uyt te laten als zal vereyst werden.

20. En tot commoditeit der Transportanten, zullen zy vermogen de Recepissen behoorlyk ge-endoceert over te zenden, zullende als dan een nieuwe Recepis van de overboeking aan haar gezonden worden, mits daar voor betalende een gulden, welke koste zoo van 't transportere als de Recepis, franco daar nevens boven het een p^{t}. mille, moet gezonde worden.

Opregting van een Compagnie van Commercie en Navigatie; binnen de Stad MEDENBLIK, *met Consent van de Heeren Burgermeesteren en Regeerders der selver Stad.*

VEele kundige en voorname Negotianten ernstelyk gelet hebbende op de Inschryvingen gedaan in sommige Steden deeser Provintie, tot opregting van een Compagnie van Assurantien, welkers Actien tot nu toe zeer door yder een werden begeert, daar nogtans in der selver Projecten geen reële of vaste gronden kunnen werden gelegt; gemerkt de wisselvalligheden van schaden en winsten. Versekert zynde, dat de Commercie en Navigatie altyd zyn geweest het bestaan der Ingesetenen, en het steunsel deser Landen; En bygevolge dat men met meer fondament van winst en voordeel soude kunnen opregten een Compagnie van Commercie en Navigatie; geconsidereet de goede situatie, de nabyheyt van de Zee, de securiteyt van de Reede, en welgesteltheyt van de Haven der Stad Medenblik, waar omtrent de voorschreve Stad, boven alle andere Steden van de Provintie van Holland exelleert, welke Havens beneffens de mond van de voorn: Havens, de Heeren Burgermeesteren en Regeerders aannemen altyd te zullen houden ter diepte van het Vlaak, als mede de Minagie van Pakhuysen, en andere onkosten, soo hebben zy met goetvinden en permissie van de Heeren Burgermeesteren en Regeerders binnen de bovengemelde Stadt Medenblik, opgeregt een Compagnie van Commercie en Navigatie, om door haar onderneminge, een goede uytdeelinge aan de Geinteesseerdens te kunnen doen? op de navolgende pointen.

1. De Compagnie sal bestaan uyt 16. Miljoenen Capitaal, 't welk sal werden verdeelt in 8000. Actien, yder van 2000. Guldens Capitaal.

2. Yder Persoon zal geadmitteert werden, niet minder als een, en niet meerder als twintig Actien te mogen intekenen

3. Yder intekenaar zal gehouden zyn binnen 8. dagen na de intekening, in handen van de Directeuren, door de Heeren Burgermeesteren en Regeerders der voorsz. Stad, daar toe aangestelt, ten overstaan van de voorn: Burgermeesteren en Regeerders, ofte wel van twee Commissariten daar toe by de voornoemde Burgermeesteren en Regeerders te Nomineren te betaalen, in gereden Gelden, twee percento van haar ingetekende Capitaal, onder behoorlycke Quitantien, ten minsten by twee van de voorn: Directeuren getekent.

4. En zullen geen Actien mogen werden getransporteert, als na de 4 Percento sal zyn voldaan aan de Directeuren tot Medenblik, 't gunt zy lieden op den eerste inleg kunnen en mogen betalen soo nogtans dat het aan haar in 't vervolg van den inleg sal valideren.

5. De Compagnie sal worden gediregeert door 5. Directeuren, zynde Koopluyden, van welke altyt sullen moeten syn 3. Burgers van de Stad Medenblik, en alle 5. aldaar haar woonplaats houden, en sullen de Directeuren alle particuliere handel, Negotien, Commertien, Assurantien, als mede ampten moeten quiteren, en haar tot de saken van de Compagnie alleen appliceren.

6. Voor den Eerste sullen de Directeuren door de Heeren Burgermeesteren en Regeerders der voorschreven Stad, aangestelt worden sonder Nominatie, en naderhand uyt de nominatie van drie Persoonen, door de Directeuren en Hooft-participanten (welke zullen zyn die 5. Actien zullen besitten) te formeren; werden geëligeert.

7. Sullen de Intekenaars gehouden sijn binnen een maand na de intekening, te betalen 1. percento en soo vervolgens van Maand tot Maand; tot 12. Maanden incluys, de gebrekige in het fourneren vervallen hun Actien ten Voordelen van de Compagnie.

8. Dat de inlegpenningen, of die, dewelke naderhand soo van Commercie; Premie van Assurantie, als anders, ontfangen sullen werden, tot sodanig een gebruyk sullen werden aangelegt; als de Directeurs van de voorschreve Compagnie met meerderheyt van stemmen, best sullen oordeelen, en ten meesten voordeelen en wel zyn van de Compagnie te kunnen strekken

9. Dat de Directeurs sullen hebben de magt en Faculeyt, niet alleen om alle soort van Schepen, Koopmanschappen, Huysen &c. te Assureren, Wisselbrieven disconteren, Koopmanschappen beleenen, maar insonderheyt, om Schepen aan te bouwen of die te koopen, ende deselve te senden naar soodanige Havens, Kusten en Plaatsen, als nodig sullen bevinden, en voorts te doen 't geen zylieden ten meesten nutte van de Compagnie zullen oordeelen.

10. Dat de Directeurs gehouden zullen zyn 's jaarlyks soo veel uytdeelinge te doen, als by henlieden benevens de gequalificeerde Hooftparticipanten, ten overstaan van de Heeren Burgermeesteren en Regeerders der selver Stad, ofte wel desselfs Gecommiteerde; na bevind van saken zullen bevinden te behooren.

11. Dat de Directeurs van de voorschreven Compagnie, haar eerste rekening van alle Ontfang en Uytgaef aan de Geintresseerdens, ten overstaan als vooren, sullen doen op den eersten Woensdag na den 15. van de Maand May 1722. en voorts van Jaar tot Jaar, in het doen van hare Rekening, op den geprefigeerde dag continueeren.

12. Het sal den Directeuren, ten overstaan van Burgermeesteren en Regeerders voornoemt, vry staan, indien zy zulks mogte goet vinden, een nader inleg te vorderen; dog niet eerder als een Jaar na de eerste betaling; en alsdan niet meerder als 10. Percento in 't Jaer.

13. Dat in de voorschreven Compagnie niet sullen werden aangenomen, eenige Biljetten ofte intekeningen, ten sy die door de intekenaars self ofte desselfs volmagtigde, blykende by Acte. Notariaal zullen zyn getekent.

14. Voor Yder transpoort van Actie sal ten behoeve van de Compagnie moeten worden betaald, twee per mille, door de Kooper en Verkooper yder de helft.

15. De Directeuren van de voosz. Compagnie behouden aan haar de magt, omme in geval de inschryvinge meerder quam te bedragen, als het uytgeschreven Capitaal van 16. Millioenen, de ingetekende Somma te mogen verminderen en reduceren, ter Concurrentie van het uytgeschreven Capitaal.

16. De intekening sal geschieden, op Woensdag den 28. Augusti 1720. 's morgens de klokke tien uuren op het Casteel tot MEDENBLIK, alwaar gestelt sal zyn een Bos, in de welke een yder met zeer veel faciliteyt zyn getekende briefjes zal kunnen brengen, zonder dat aan imand eenig Acces tot de Bos sal werden geweygert, de intekenaars werden versogt beneffens hare namen ook te stellen haare Woonplaatsen waar en hoe best zyn te beschryven.

Project van een Compagnie van Commercie, Navigatie, Assurantie en Visscherye der Stad Enckhuysen.

BUrgermeesteren en Regeerders der Stad Enckhuysen, hebbende in overweging genomen het gepasseerde in alle Steden van ons Quartier, aangaande het opregten van Commercie, Navigatie en Assurantie, en considererende haar Ed: Stadt op verre na geen van de minste, maar eene der voornaamste en wel-gelegenste Zee-Havens van Noord-Holland en dus bequaam om met immers, ja meer fondament als andere Steden, en zoodanige Compagnie

pagnie van Commercie, Navigatie, &c. op te regten: hebben geoordeeld haar Ed: Stadt en Inwonders te kort te doen, indien zy dezelve (op't voorbeeld van zoo veel andere Steden) niet met het zelve voorrecht begunstigden: Derhalven hebben haar Ed: na rype deliberatien, geconsenteert en toegestaan het oprechten van een generale Compagnie van Commercie, Navigatie, Assurantie, Visscherye, &c. om door een zamengevoegde Macht en Capitaal, benefiens de wyze en voorzichtige directie van ervarene en verstandige Kooplieden, door Reële Commercie en Navigatie (als zynde het steunsel en groote Middel tot het bestaan dezer Landen) hare Ingezetenen, en die geene, de welke van de Commercie en Navigatie dependeeren, te doen floreeren, de Inkomsten van Stadt en Landt te helpen vermeederen, en aan de Geintresseerdens een considerabile Uytdeeling te konnen doen; en dat op de volgende Conditien.

1ste Articul.

Het-Fonds of Capitaal dezer Compagnie zal bestaan in 10000 Actien, yder a 2000 guldens, makende een Capitaal van 20 Millioenen, waar van zal betaalt werden 12 en een half per Cento, in de onderstaande Termynen,

2. Twaalf dagen na dato van de uytgevinge van de Recepissen, zal betaald werden 2 per cento van de intekeninge, waar van Quitantien zullen werden gepasseert door de Directeurs van de Magistraat daar toe te nomineeren, gelyk mede twee per cento, een Maand na dato als vooren voldaan zal moeten werden, en wederom na den tydt van een Maand daar na 1 en een half per Cento; en vorders nog 7 agter een volgende Maenden, yder Maand een per cento, tot dat in 't geheel de voorsz. 12 en een half per Cento zal wezen betaald, van welke voorsz. eerste tweede, en derde termyn van voldoeninge aan deze Stad ofte Regeringe zal worden uytgekeert, tot het wegnemen van de Sandplaat, en wat verder tot facilitering van de commercie dependeert; en zomma van 2 en een half per cento.

3. Niemand zal minder als 2000 Gls. zynde een Actie; of meerder als 50000 Gls. zynde 25 Actien mogen intekenen.

4. Die geene welke ter gestelder tyd in gebreke blyven de gefixeerde inlagen te doen, zo wel de eerste als de laatste te betalen, zullen daar door van haar Actien versteken zyn, en dezelve tot gemeen profyt der Compagnie publicq verkogt werden.

5. Naar de voldoeninge van de bovengenoemde termynen, zal van de Geintresseerdens geen verdere inlaag gevordert worden, als met het goedvinden van Directeuren en Hoofdparticipanten.

6. Zullen geen Actien mogen werden getransporteert als na dat de eerste termyn van 2 per cento aan de Directeuren tot Enchuysen zal wezen voldaan.

7. Hoofdparticipanten zullen zyn die genen, dewelke 25 Actien ofte 50000 gls. by de Compagnie geintresseert zyn.

8. Wie eenige onderneminge of Projecten van voordeel aan de Compagnie zal komen te proponeeren, en dat het zelve door de Compagnie word geamplecteert, en van succes bevinden, zal daar van raisonnabel werden gerecompenseert, zo als na vereysch van zaken bevonden zal werden te behooren.

9. De Heeren Burgermeesteren zullen na de Intekening verkiezing doen van vyf Directeuren, alle ervarene, deftige, en op de Negotie zig wel verstaande Heeren, welke alle tot Enchuysen woonachtig sullen moeten zyn, en naderhand by vacature van dezelve uyt een Nominatie van drie persoonen, door Directeuren en Hoofdparticipanten te nomineeren.

10. Deze Heeren Directeuren zullen zig geheel ten dienste van de Compagnie overgeven; en geen Negotie direct of indirect mogen doen, mids aan haar een redelyk perssioen by meerderheid van stemmen, door Hoofdparticipanten te stipuleeren, zal werden toegelegt.

11 Voor yder Transport van Actie zal ten behoeve van de Compagnie betaalt moeten werden een per Mille, by de kooper als verkooper, yder de helfte, om daar uyt de kosten van de Directeurs als anders te vinden.

12. De Directeuren zullen alle Jaren præcys ten overstaan van de Heeren Burgermeesteren der Stadt Enchuysen en de Hoofdparticipanten, doen behoorlyke Rekeninge van haren ontfang en uytgave, de gedane Winsten opmaken, en daar van de uytdeelinge pro rato reguleren, en aan de geintresseerdens uyt te keren, waar van 't eerste jaar zal wezen in May, 1722.

13. De Compagnie behoud aan zig de magt, om ingevalle de Inschryvinge boven de 20 Millioenen mogten importeren, yders ingetekende somme te verminderen, zo als bevonden zal werden te behoren, en waar in men niet eenzydig, maar na gemoede en redelykheit sal te werk gaan.

14. De Intekeninge zal moeten geschieden by den Persoon zelfs, ofte wel by zyne Handtekening met designatie van de plaatse waar dezelve woonachtig is.

15. De Intekening zal geschieden op Woensdag, den 4 September, 1720. op den Raadhuyze dezes Stads, 's morgens de Klokke negen uuren.

CONDITIEN waar op met goetvinden van de Magistraat van 's Gravenhage, aldaar sal werden opgeregt, een Compagnie van beleninge, disconteringe van Wisselbrieven, Assurantien, en andere handelingen.

I.

HEt geheele Capitâl sal bestaan in thien Millioenen.

II. Verdeelt werden in vyf duysent Actien, ieder tot twee duysent gulden, of thien Actien en niet meerder dan twintigh duysent gulden, of een actie in te tekenen.

III. Aan de Directeurs, sal by het te boek brengen van yder Actie, by aanschryvinge bekent te maken, betaalt werden twe percento, twe maanden daar aan gelyke twe percento, van de intekeninge, sullende den Intekenaar vry staan, de gehele vier per cento te gelyk te voldoen.

IV. Dat agt Directeurs alle in den Haag woonaghtig, by de Hooft-participanten sullen aangestelt werden, by meerderheit van stemmen.

V. Het sal aan de Directeurs vry staan, na bevindinge boven de voorschreve vier percento, nogh een termyn van gelyke twe percento in te roepen, sullende alle verdere inroepinge, niet anders als by meerderheyt van stemmen, van hooft-participanten, waar voor geen andere sullen werden gehouden, als die thien Actien of twintig duysend gulden, op desselfs naam inde Compagnie herideert; vermogen te geschieden, die daar toe veertien dagen te voren sullen werden geadverteert, door affictie van Biljetten alhier in den Hage en Couranten.

VI. Die binnen veerthien dagen na gedane advertentie, de respective Fournissementen niet komt te voldoen sal vervallen van desselfs regt en Actien, die komen sullen ten profyte van de Compagnie.

VII. Gelyk yder sal hebben de vryheid, zyne Actien te mogen Abandonneren nogtans eenige restitutie van gedane Fournissementen te mogen eischen, blyvende alle deselven ten voordele van de Compagnie.

VIII. Alle ontfang, en uitgave sal geschieden op de naam der Directeuren, en Quitantien en anders gegeven werden, door twee van deselve getekend.

IX. De Directeurs sullen mogen Assureren, Wisselbrieven Disconteren; mitsgaders beleenen alderhande effecten en goederen, uitgesonderd sodanige die by de Stadsbank alhier worden beleent.

X. Alle jaaren sal behoorlyke Rekeninge geschieden, en veertien dagen bevorens, by de Couranten werden geadverteert.

XI. Indien meerder als het voorschreven Capitaal van tien Millioenen in getekend is, sal vrystaan eenige intekeninge te verminderen, ook Biljetten te rug te senden na bevindinge.

XII. Men sal de Intekeninge doen op geschreve, of gedrukte Biljetten, welke gedrukte te bekomen sullen zyn, by Levyn van Dyck, Haagse Drukker in de Boeckhorstraat, sullende voor yder Biljet werden betaald een stuiver.

XIII. De voorschreve Biljet behoorlyk getekent, met designatie van woonplaats, sullen werden gestoken in een Busse, ten dien einde te stellen op den Nieuwe Doele alhier, ten overstaan van Heeren Commissarissen, op den derden en vierden September 1720. Aanstaande, 's morgens van elf tot een uur, na de middag van drie tot vyf uuren.

XIV. Die in de voorschreve Compagnie sullen blyven, sullen in Persoon of by behoorlyke Procuratie de tekeninge in 't Compagniesboek gehouden zyn te doen, binnen den tyd in de Biljetten aan dezelve toe te zenden geprefigeert, en betalinge te doen als voor Articul drie, op verbeurte van des selfs regt op de Actien, en sal daar beneven voor ieder Actie, ten behoeve van den Armen worden betaald elf stuivers.

XV. Van ieder Actie die getransporteert sal werden, sal t'elkens

kens den Verkooper, en Kooper respective, betaalen ieder twee gulden, zynde een per mille, ten behoeve van dese Compagnie, en twaalf stuivers ten behoeve als voor, tot support van onkosten boven het Zegel van den Lande, mitsgaders ses stuivers voor den Nederduitschen Armen.

PROJECT *van de provintiale Gelderſche Compagnie van Commercie, &c. &c.*

HEt Capitaal van de Compagnie zal bestaan uit aghtien Millioenen en seven hondert en vyftig duysent Caroli Guldens, verdeelt in 7500. Actien, yder Actie tot 2500. Guldens, waar op 14. dagen na de aanstelling der Directeurs en Cassiers 3. per cento of 75. guldens, en een Maand daar nog 3. per cento tot 75. guldens voor yder Actie zal worden betaalt, en vervolgens van drie Maanden tot drie Maanden tot vier termynen t'elken 50 gl. zoo dat yder Actie zal komen op 350. gl., waar van pro rato des tydts Jaarlyks zal worden betaalt 4. per cento, boven de uitdeelinge der winsten, die alle Jaar na de opgemaakte balance zal geschieden.

De onderneeminge en voortsettinge van dese Compagnie zal voornamelyk loopen op de volgende pointen.

I. De groote Negotie van Duytsland; vermits die tusschen Holland en Duytsland over desen Bodem, zo te water langs Rhyn, Whaal, Maas en Yssel als te Land moet gedreven worden: Om welken handel een considerabele avantagie toe te brengen, men zal tragten, alle de Tollen langs gemelte Rivieren in admodiatie te neemen.

II. Het voortsetten van diverse avantagieuse Fabriquen, als van Linnen en Wolle Manufacturen, Seepsiederyen, Linne-Bleykeren, en andere die na tyden gelegentheid door 't goed koop leven met meerder mesnagie als elders kunnen worden opgerigt.

III. Negotie van Tabak, Koorn, Papier, Holtgewasschen, Wol, Honingh, Wasch, en 't geen de Provintie verder geeft.

IV. Octroy van Loteryen voor 30 Jaren in dese Provintie.

V. Alle soorten van beleeningen en assurantien, voornamentlyk met dat oogmerk om geen geld inutil te houden.

VI. Voorts eenige pointen van de uiterste importantie, die om reedenen moeten werden gesecreteert; en verders andere, die de tyd en gelegentheid zal aan de hand geven, en die nog in geen detail zyn te vermelden; waar van men hier alleen kan seggen, dat men sigh aan 't wesentlyke zal trachten te atacheren, en de Negotie wyd en sydts te extenderen, en ten dien eynde Comptoiren in Holland, Engeland en elders op te rigten, waar men het zal dienstig vinden.

De administratie deser Compagnie zal zyn op desen voet.

I. Dat yder, die tien Actien heeft een Hoofdparticipant zal zyn.

II. Dat de hoofd Comptoiren van dese Compagnie zullen worden gehouden in de Steeden Nymegen, Zutphen en Arnhem, onder de directie van eenige Bewinthebberen, zoo veel en niet meer als de Hoofd participanten zullen nodig oordelen.

III. Dat de Bewinthebbers by pluraliteyt der Hoofdparticipanten (die men na de inteekeninge by een zal roepen) zullen worden aangestelt, waar van het grootste getal in ervarene, wel bemiddelde en ter goeder naam en faam staande Koopluyden zal bestaan, die gedurende hare administratie eygenaars van tien Actien zullen moeten blyven, en inmiddels geen particuliere handel zullen mogen dryven.

IV. Dat de Cassiers en Boekhouders mede door de Hoofdparticipanten by pluraliteyt van stemmen zullen worden gekoren; die voor de penningen haar aanbetrouwt Borge zullen moeten stellen, zo en als by de Hoofdparticipanten sufficient geoordeelt zal worden.

V. De Bewindhebbers, Cassiers en Boekhouders zullen hare instructien van de Hoofdparticipanten ontfangen, en dezelve met solemnele Eeden moeten besweren.

VI. De aanstellinge van de verdere noodige bedienden zal aan de Bewindhebbers gelaten worden.

VII. De Hoofdparticipanten reserveren zig de macht, om in cas van bewysselyke malversatie zoo Bewindhebbers als subalterne Bediendens by meerderheid van Stemmen af te zetten.

VIII. Alle Hoofdparticipanten zynde capabel tot Commissie te bedienen, niet alleen hier binnen 's Lands, maar ook buyten 's Lands, 't zy in Duytsland, Engeland en andere Landen, daar deeze Compagnie haar negotie zal zoeken uit te strekken, zullen voor alle andere tot bedienen van deze Compagnie werden geprefereert; mits op haar Rekening eigenaar blyvende van tien Actien.

IX. De Bewindhebbers zullen alle half Jaaren in de voornoemde Steden, Nymegen, Zutphen en Arnhem, te weten in elk derzelver op haar tour by een komen, (en ook extraordinair zo nodig) om alle zaken te reguleren, als ook om yder jaar de Boeken te sluyten, de balance op te maken en de uytdeelinge te doen.

X. Als de betalinge van den eersten termyn tot 75. gl. aan den Cassier van de Compagnie geschiet, zo zal den zelven Cassier of Boekhouder daar voor geven Recipissen op zulke Namen, als dan wort begeert; tegens deze Recipissen zullen de Bewindhebbers op der Compagnie Boeken aan den houder derselver Recipissen geven Rekeninge, hem debiteren voor 2500 gl. per Actie, en crediteren voor de 75. gl. per Actie, daar nevens hem geven een brief van Actie, de welke aanstonts daar naar zal kunnen worden verkoft en getransporteert, aan wien het hem zal gelieven. En zal 't transport op de Boeken, soo dikwils een Actie verkoft word van de eene Reekeninge af en op de andere werden aangeschreven, en een nieuwe Actiebrief tegens de oude die men intrekken zal geven. Voor 't transport van yder Actie zal twee Caroli gls werden betaelt, een tot laste van den Kooper en een tot laste van den Verkooper, welke penningen tot betalinge der salarissen van Bewindhebbers, Cassiers en verdere bediendens zullen geemployeerd werden, voor soo verre zulks zal konnen strekken.

XI. De Participanten, de welke in gebreeke mogten blyven haar contingent op de gestelde tyden te betalen, zullen daar door haar Actie of Actien verliesen, welke ten profyte van de Compagnie aan de meestbiedende zullen verkoft werden.

De inteekeninge sal provisionelyk beginnen, en zal men vervolgens een seekeren dag fixeren, na welke niemant meer geadmiteert zal worden.

De Inteekenaars zullen selfs tot de inteekeninge compareeren: of zulks door behoorlyke procuratie moeten laaten doen en haare woonplaats opgeeven.

Niemant zal meerder als tot 20 Actien mogen inteekenen, en zal niet verder verbonden zyn dan tot de waarde van zyn inteekeninge.

Men behout aan sigh de magt, om in cas dat de inschryvinge meerder komt te bedragen als het Capitaal hier boven gemelt, niet alleen van elke inteekeninge, maar ook aan de intekenaars te mogen retrencheeren, zoo als men na proportie van 't geen te veel ingeschreven is, en ten meesten dienste van de Compagnie zal vermeinen te behooren.

Men zal dit Project by de eerste Vergaderinge aan de Edele Mogende Heeren Staten deses Furstendoms ende Graafschaps representeeren, en versoeken, dat Haar Ed: Mogende dese Compagnie gelieven te begunstigen derselver hooge protexie, en daar aan te accorderen soodanige beneficien, als tot aanwas en welvaren van deselve meest salutair zullen oordeelen; gelyk ook, dat in dese Provintie mag ingevoert worden 't Wissel-regt in dier voegen, als het tot Amsterdam, en in andere Steeden van Negotie vigeert en plaats heeft.

Conditien van een Compagnie van Manufacturen, tot voortsetting van de Commercie, mitsgaders van Navigatie, Assurancie, Visscherye, Bodemerye, en andere voordeelige Handelingen, op te regten binnen de Stad Muiden, met Consent van de Burgermeesteren en regeerders der selver Stede.

BUrgermeesteren en Regeerders der Stad Muiden in serieuse overweeging genomen hebbende, dat het de pligt is van Regenten, geene occasien van de hand te wyzen, waar uit voor hunne Stad, een seeker en considerabel voordeel zou kunnen provenieren, hebben, na rype Deliberatie, vermeind te moeten accepteeren de iterative aanbiedingen van verscheide Heeren van aansien, en voornaame Koopluiden, strekkende om op het voorbeeld van het geen in de meeste Steden van Holland en West-Vriesland niet zonder succes is geschied, ook binnen Muiden op te regten

regten eene Compagnie van verscheyde soorten van Manufacturen, tot voorzetting van de Commercie, mitsgaders van Navigatie, Assurantie, Visschery, Bodemerye, en andere voordeelige Hanteeringen en Neeringen, zynde aan een ieder bekent, hoe wel en commodieus de Stad Muiden geleegen is aan den mond van de Rivier de Vegt, die aldaar ter plaatse in de Zuider-Zee stort door een welgelegene Haven, dewelke met weynig onkosten zoude konnen verdiept werden, om tot een secuure Haven van groote Schepen te dienen, en dus de Commercie voort te setten, waar toe reets een goet getal van Getimmerde Pakhuizen, die voor weinig geld zouden konnen gehuurt worden, voor handen zyn. Om welke redenen men zich dan ook, (onder Gods zegen) met veel fundament mag vleyen, dat met 'er tyd considerabele Progressen, en goede Uitdeelingen aan respective Participanten zal konnen doen.

De Conditien waar op Burgermeesteren en Regeerders der Stad Muiden, de gemelde Compagnie, hebben gepermitteert, zyn de navolgende.

1. 't Fonds van deze Compagnie zal bestaan in vyf Millioenen guldens, dewelke verdeelt zullen werden in vyf duyzent Actien, ieder van een duyzent guldens.

2. Niemand zal in deze Compagnie minder mogen intekenen, dan vyf Actien, of vyf duyzent guldens, en niet meerder als vyftig Actien of vyftig duyzend guldens.

3. De Intekenaars zullen gehouden zyn in persoon te komen intekenen, of ten minsten hunne eygen handtekening te zenden, en een ieder zal voor al gelieven agt te geven op het ordentelyk stellen van zyn woonplaats.

4. De Intekening geschied zynde, zullen vier Commissarissen, door Burgermeesteren en Regeerders te nomineeren, dezelve s' anderendaags opneemen en resumeeren, en van alle de Intekenaars een ordentelyke Lyst en Alphabeth formeeren; en zullen de gemelde Commissarissen het regt hebben om in cas 'er meer was ingeschreven als vyf Millioenen; een ieders inschryvinge pro rato te mogen verminderen, waar na een ieder der Geinteresseerden door een gedrukt Biljet bekent gemaakt zal werden voor hoe veel hy in de Compagnie blyft geadmitteert.

5. De Directie van de Compagnie zal werden gereguleert als volgt; en dezelve zal zyn in handen van een Commissaris en vier Directeurs, welke Commissaris en twee van de vier Directeurs zullen staan ter aanstelling van Burgermeesteren en Regeerders der Stede Muiden, zullende de twee andere Directeurs door de Hoofdparticipanten uit de Hoogst geinteresseerden by meerderheyt van stemmen worden ge-eligeert, alle op een redelyk pensioen.

6. Deze Commissaris en Directeurs verkooren zynde, zullen de Intekenaars binnen veertien dagen daar na, gehouden zyn by provisie in handen van dezelve te fourneeren 2 per cento van hunne ingeteekende somme, en verder van twee maanden tot twee maanden, geduurende den tyd van agt maanden nog gelyke twee per cento.

7. Alle nader fournissementen zullen niet mogen geeyscht worden, nog geschieden zonder voorgaande kennis en toestemming der Hoofdparticipanten, die door de Commissaris en Directeurs ten dien eynde ordentelyk zullen moeten beschreven werden, om hen van de noodzaakelykheyt van de zelve te doen blyken, waar na daar over zal gedelibereert, en by meerderheyt van stemmen geconcludeert werden.

8. De geene, die in gebreeke blyven de voorsz. fournissementen te doen, zullen van hunne Actien versteeken zyn, die als dan aan de Compagnie zullen vervallen.

9. Om de Confusie, die in verscheide Steden door de meenigte der Hoofdparticipanten verwekt is, te eviteeren, zal niemant als Hoofdparticipant geconsidereert werden, dan die reëelyk, geduurende den tyd van een Jaar, vyfentwintig Actien in deze Compagnie op zyn Naam staande, zal behouden.

10. De Commissaris en Directeurs zullen de penningen, die zy ingevolge van het zesde Articul in handen krygen, mogen employeeren, op alle zodaanige manieren, als in het Hooft dezes vermeld is, en zullen zy gehouden zyn ten overstaan van Burgermeesteren van Muiden en alle de respective Hooftparticipanten die present zullen willen zyn, ieder jaar van hunne Administratie te doen reekening, bewys en reliqua, op welken tyd de uytdeeling door de Commissaris en Directeurs, ook zal werden gereguleert.

11. Voor het transport van elke Actie zal moeten werden betaalt eene gulden, te voldoen by den kooper en verkooper ieder de helft.

12. Burgermeesteren en Regeerders van Muiden zullen tot gemak en volkomen securiteyt van de zelve Compagnie aan haar doen inruymen een bequaam vertrek van hun Stadhuis, tot oprechting van hun Comptoir, en verzekering van de penningen van de Compagnie dewelke daar in welgeslote kassen zullen werden gesponeert, als mede een tweede kamer, alwaar de Commissaris en Directeurs by den anderen zullen kunnen komen, om aldaar over de zaaken van de voorsz. Compagnie te delibereren.

13. In cas van verschillen, zullen partyen gehouden zyn dezelve te verblyven aan twee onpartydige Arbiters, wederzyds een te verkiezen, omme die na de wetten en costumen dezer Landen en Steede af te doen, zullende de voorsz. Arbiters een derde by hen vermogen te assumeeren.

De Inteekening zal geschieden op Woensdag en Donderdag, den 11 en 12 September, 1720. op de Schepens Kamer, 's morgsns ten elf uuren, en zal ten voornoemde dagen aldaar een bussche staan, waar in een ieder ten overstaan van Burgermeesteren, zyn Handschrift zal konnen steeken.

HEt is niet te twyffelen of een Generale Compagnie zoude voor de Commercie dezer Landen niet ondienstig geweest zyn, dog vermits veele Steden gedurende dien tyd, dat ter Generaliteyt over zulke Generale Compagnie gedelibereert word, niet te min particuliere Assurantie en Commercie Compagnieschappen opgeregt hebben, en noch dagelyks opregten: en dan genoegsaam bekent is, dat de Provintie van Utrecht wegens haare schoone Situatie niet minder als de andere Provintien tot het Commertieeren bequaam is, en nog meer worden zoude, wanneer het Anno 1669. aan haar Ed: Mog: de Heeren Staaten van de Provintie van Utrecht, overgegeven Project, tenderende tot verdieping van de Vaart van Utrecht in de Eem, en voorts tot in de Zuider Zee wierd geexecuteert; Zo is 't, dat in verwagting van Godes zegen, onder protectie en met permissie van Haar Ed: Mog: de Heeren Staaten der Provintte ook zal opgerecht worden een Compagnie van Commercie en Assurantie, aan dewelke haar Ed: Mog: de Heeren Staaten der gedagter Provintie, tot merkelyk voordeel der zelver Compagnie, mede hebben vergunt permissie tot opregting van een Wisselbank in de Stadt Utrecht, en het houden van Loteryen, en vermits haar Ed: Mog: zig ook daar by verder hebben gedeclareert, dat zy in 't vervolg, wanneer deze Compagnie geëtablisseert zal zyn, meer avantages aan deze Compagnie, zoo verre dezelve met het welwezen der Provintie en derzelver Ingezetenen niet strydig zyn, wel toevoegen willen, zoo kan men op goed fundament hoopen, dat deze Compagnie het gewenschte succes hebben, en zoo wel aan deze Provintie, als derzelver Inwoonders, niet minder aan de Participanten van dezelve merkelyke avantages zal aanbrengen, 't welk God geve.

Deze Compagnie word opgeregt onder volgende Conditien.

I. De Edele Mog: Heeren Staten der Provintie van Utrecht verlenen Octroy aan deze Compagnie met uytsluytinge van alle andere Compagnieschappen, op Dertig Jaaren binnen haare Provintie te Commertieren, t'Assureren, te Belenen, en te houden een Wisselbank en Loteryen; voor welk Octroy de Compagnie aan Haar Ed: Mog: ten profyte van de Provintie, zal betalen vyf gulden per Actie in 't Jaar, waar tegens de Capitalen dezer Compagnie Exempt zyn zullen van alle verdere belastingen, hoe die anders mogten genoemt worden.

II. Het Capitaal van deze Compagnie zal bestaan in Tien Milioenen, verdeelt in tien duyzent Actien à duyzent guldens yder Actie.

III. Deze Tien Milioenen zullen door de Participanten aan de Kompagnie betaalt worden als volgt.

Primo October naastkomende 5 per cent.
Primo January nogmaals 5 per cent.
En voorts de overige 90 per Cent van zes Maenden tot zes

Maan-

Maanden met 10 per Cent t'effens, indien het zelve by de Bewindhebbers noodig bevonden wordt, zullende de Eerste vyf per Cent betaalt worden aan Ses van Haar Ed: Mog: by provisie daar toe te stellende Commissarissen, dewelke daar tegens aan te betaalders Recipissen zullen Extradeeren, en naderhand Bewindhebbers gemaakt, en de Boeken geformeert zynde, sullen de Recipissen ingetrokken en Brieven van Actie daar tegens gegeeven worden, welke Actien zullen konnen worden Veralieneert, mits laatende doen het Transport op der Compagnies Boeken, sullende yder Transport moeten geschreven zyn op een Zegel van zes stuyvers, en aan de Compagnie betaalt worden voor het Transport van yder Actie veertig stuivers door den Kooper en Verkoper yder de helft.

IV. De geenen welke in gebreeken blyven den tweeden of verderen Termyn te voldoen, zullen van haare Actie vervallen zyn, de zelve ten profyte van de Compagnie verkogt worden: zullende niemand vermogen meer in te teekenen als 50 Actien.

V. De betalinge van de eerste Termyn geschied zynde, zullen aangestelt worden, zeven Bewindhebbers, waar van *Haar Ed: Mog: de Heeren Staaten* der Provintie van Utrecht drie, en de Hooftparticipanten der Compagnie vier sullen kiesen, sullende voor Hooftparticipanten gereekent worden, het Eerste maal die vyftien Actien heeft, en naderhand die Tien Actien een half jaar onbeweeglyk op zyne reekeninge gehad heeft, zullende by versterf van Een der Vier Bewindhebbers door de Hooftparticipanten gekosen, een dag tot de Verkiesing van een Nieuwe Bewindhebber vastgestelt, publicq gemaakt, en door de præsenten by meerderheyd van stemmen, een Nieuwe gekoren worden.

VI. Onder dese seven Bewindhebbers sullen moeten zyn ten minsten vier Koopluiden, dog alle seven Welgegoedt, ter goeder naam en faam staande menschen, en van de Protestantse Religie, zullende yder Bewinhebber voor Tractament genieten jaarlyx *duysent Ryxdaalders*, en verpligt zyn altoos Tien Actien op zyn rekening te houden, en zullen de Comptoiren gehouden worden binnen de Stad Utrecht, alwaar de Bewindhebbers mede woonagtig zullen moeten zyn.

VII. Deze zeven Bewindhebbers zullen de Directie hebben van alle de affaires van deze Compagnie, en tot haare assistentie mogen aanstellen de nodige subalterne Bediendens, op Convenable salarissen, zullende de Bediendens, den Eed van getrouwigheyd doen aan de zeven Bewindhebbers, en de zeven Bewindhebbers aan Haar Ed: Mog: de Heeren Staaten van Utrecht, en aan de Hoofdparticipanten dezer Compagnie,

VIII. De Bewindhebbers zullen mogen in andere Steden aanstellen de nodige Correspondenten, voorts beleeningen doen, binnen en buyten de Provintie, op goederen, Obligatien, Actien van deze Compagnie, en andere geoctroyeerde Compagnieschappen, Wisselbrieven Disconteren, Assureren op Schepen, Goederen, Huyzen, Molens &c. met die restrictie nogtans, dat niet meer als vyf-en-twintig duizend guldens op een Schip, Huys &c. zullen mogen teykenen, en dat de Police altoos zal moeten geteekent worden van twee Bewinthebbers.

IX. Voorts zullen de Bewindhebbers magt hebben de penningen van de Compagnie naar haar beste weten en gewisse, binnen en buyten de Provintie ten meesten voordeel van de Compagnie te employeren, zo als zy by meerderheyd van stemmen onder hun te rade worden.

X. De Bewindhebbers sullen tot commod tyt en faciliteringe van Commercie oprechten een Wisselbank, volgens de Statuiten en Usantie der Stadt Amsterdam, en aldaar ontfangen alle goude en silvere Specien, gemunte en ongemunte, dewelke men in de Bank sal willen deponeeren, zullende de Bewindhebbers van het gemunte geld mogen een per cent interest geven in 't jaar, alles volgens het Banco Reglement, soo hier na sal publicq gemaakt worden.

XI. *Haar Ed: Mog: de Heeren Staaten* der Provintie van Utrecht, willen voor de securiteyt van de schat, die in dese Bank sal bewaart worden, tegen openbaar geweld de nodige bescherminge verleenen.

XII. De Bewindhebberen van dese Compagnie zullen ten profyte van de Compagnie mogen oprechten en houden binnen de Provintie van Utrecht sodanige Lotery en Loteryen als zy zullen raadsaam oordeelen, met voorkennisse van Haar Ed: Mog: mits aan de Aalmoeseniers kamer der Stadt Utrecht gevende jaarlyx twaalf duysent guldens.

XIII. De Bewindhebbers van dese Compagnie zullen macht hebben het Capitaal van dese Compagnie met noch Tien duisent Actien door Willige Inschryvinge te vergrooten, mits gevende aan *Haar Ed: Mog: de Heeren Staaten* der Provintie van Utrecht voor yder nieuwe Actie die zy maaken, mede jaarlyx vyf guldens, zullende de nieuwe Capitalen daar mede ook vry zyn van alle verdere belastinge.

XIV. De Koopmanschappen van dese Compagnie sullen op de Tollen genieten de selve vryheyt als de Koopmanschappen der Borgers van Utrecht.

XV. De Verschillen soo tusschen de Compagnie en Particulieren mogten ontstaan, sullen gedecideert worden indien het mogelyk is, door beydersyds goede Mannen daar toe te benoemen, of andersints wat Assurantie aanbelangt, na de Costume van d' Assurantiekamer der Stadt Amsterdam, en wat de Wisselbrieven aanbelangt, naar het Wisselrecht der Stadt Amsterdam, voorts d'overige dispuiten naar de gemeene rechten der Provintie van Utrecht.

XVI. De Bewindhebbers sullen gehouden sijn tusschen primo October en primo January van yder Jaar reekening te doen, aan Ses Commissarissen, de Drie te benoemen by de Heeren Staten van de Provintie van Utrecht, En de Drie andere te benoemen by de Hooftparticipanten deser Compagnie, aan dewelke sy sullen alle Boeken openleggen, alle de Contante penningen soo gemunt als ongemunt soo wel van de Compagnie als van de Bank vertoonen, en aanwijsinge doen, waar in de verdere Effecten van de Compagnie, het sy Goederen, Obligatien, Wisselbrieven binnen of buyten de Provincie bestaan, onder wien de selve sijn berustende, voorts een nette Balance te leveren van de winst, soo yder Comptoir in dat Jaar heeft gedaan, de welke Balance aan de Hooftparticipanten sal worden gecommuniceert.

XVII. De Bewindhebbers van deze Compagnie sullen aan de Participanten een uytdeelinge doen van ses per cent in 't Jaer of sestig guldens per Actie jaar voor jaar, en sulx voor dertig achter een volgende Jaaren vast, wel meerder maar niet minder, waar van de eerste uytdeelinge van sestig guldens per Actie sal gedaan worden Primo January 1722.

En vermits haar Ed: Mog: de Staten der Provintie van Utrecht sedert de bovenstaande Poincten by Haar in deliberatie zyn genomen, nauwkeurig hebben doen Examineren of het Project van Anno 1669. tot verdiepinge van de Vaart van Utrecht tot aan d'Eem, en van de Eem tot in de Zuyder-Zee, zoude konnen worden geexecuteert, en dan bevonden is dat het zelve niet alleen heel doenlyk is, maar ook dat het zoude strekken tot merkelyke avantage van deze Compagnie. En dat dezelve Vaart in een tyd van twaalf maanden zoude konnen worden geperfectioneert, zo is het dat haar Ed: Mog: aan deze Compagnie heeft toegestaan, en de Compagnie heeft aangenomen, het verdiepen en navigabelder maken van deze Vaart, onder volgende condition.

De Compagnie zal de Vaart van Utrecht naar d'Eem loopende, lang zynde 4644. Roey navigabelder maaken, mits maakende 12 à 15 voet diep, 2 à 300 voet breet.

Voorts sal de Compagnie de Eem tot in de Zuyder Zee mede 12 à 15 Voet diep maaken, om alsoo met de Zee scheepen tot voor de Stadt Utrecht te kunnen op komen.

De Landeryen, waar door dese Vaart volgens het gemaakte of nader te makende bestek loopen sal, samen uitmakende 232. Morgen, willen *Haar Ed: Mog:* naar den tegenwoordigen Prys derselven Taxeeren, naar verhoor der Gerechten waar onder deselve gelegen zyn, dewelke de Compagnie aan de Eygenaars sal vergoeden, en daar tegens genieten alles wat uit de voorschreve Vaart sal provenieren.

Daar tegens dispenseeren *Haar Ed: Mog:* de Compagnie van de betalinge der 5. guldens per Actie in 't voorgaande eerste en dertiende Articul, Jaarlyx aan *Haer Ed: Mog:* te geven vastgesteld, willende *Haer Ed: Mog:* nog dese, nog eenige andere belasting van dese Compagnie geduurende den tyd van dertig jaaren eisschen.

Ook geven *Haer Ed: Mog:* in vollen eigendom over aan de Compagnie alle de Landeryen langs de voorschreve wyder te makene Vaart op 1600. Roeyen na leggende, soo wel ter rechter als ter linker-hand tot Domainen der Provintie van Utrecht behoorende, om deselve te Cultiveren, te Beplanten, Veenen, en uit te graven, soo als de Compagnie sal te raden worden. Sul-

lende

sende die Landen op dertig Jaaren genieten vryheid van alle Imposten.

Soo dan de Vaart geperfectioneert en vaarbaarder gemaakt zynde, sal de Compagnie genieten op dertig Jaaren de Revenuen van den Tol soo op gedagte Vaert te leggen, ende welke ten minste een half per cent van waerdye der daar passerende Schepen en Goederen sal moeten bedragen of soo veel hooger als goed sal bevonden worden, als mede het profyt van de Visserye in dito Vaert, voorts Haven, Sluys, en Bruggegeld, Veergeld, of wat voor Impositien andersints daer op mogten geleid worden, sullende de Compagnie mede de macht hebben de nodige Bediendens, als mede Beurtschippers aan te stellen, mede voor den tyd van dertig Jaeren.

De Compagnie sal ook vermogen geïnundeerde of laege Landen in dese Provincie gelegen te acquireren, of sig met de Eigenaars daer over verstaende droog en bruikbaer te maken, mits daer af betalende de daer op reets staende gewoonelyke Lasten.

Haer Ed: Mog: geven ook over aan dese Compagnie voor den tyd van dertig achter een volgende Jaren de Tollen van dese Provincie, t'Utrecht, aan de Vaart en Wyk, onder Conditie dat van Schepen en Goederen niet meer Tol sal mogen worden genomen als præsent in de Usantie is, voor welke overlatinge de Compagnie aan Haer Ed. Mog: Jaarlyx by Antecipatie sal betalen twaalf duisend guldens à 40 grooten ieder, mits de tegenwoordige Tolbedienden haer leven lang geduurende, by de Compagnie sullen worden geëmployeert, gesalarieert of ter discretie van Haer Ed. Mog.

Dese Compagnie sal ook bevoegt zyn om 's Lands Middelen te pachten.

Haer Ed: Mog: Cederen in vollen Eigendom aan de Compagnie het soogenaamde Amonitie-huis, staande op de Kromme Nieuwe-Gracht tot Utrecht, om daar in te houden haare Comptoiren, voor de somme van twaalf duisend guldens eens, Contant te betalen, sullende het selfde Huis vry zyn en blyven van belasting op dertig Jaren, als waar in de Heeren Regenten en Vroedschap der Stad Utrecht hebben geconsenteert.

Project van een Compagnie van Manufacturen, als Lakens, Zyde Stoffen, Fluweele Fabricq, &c. en ook Rogge en Boekweyt-Negotie, Tabak-plantinge, en Spinnerye &c. der Stadt Naarden.

BUrgermeesteren en Regeerders der Stadt Naarden in overweginge genomen hebbende de plicht van Regenten, om geene gelegentheden van de hand te wyzen, waar uit aan haare Stadt, Burgers, en Inwoonders van dien, een zeker en reëel Voordeel zoude kunnen provinieren, hebben, na rype overweginge, vermeint te moeten aannemen de voordeelige aanbiedinge van verscheide Heeren van aanzien, en van andere voornaame Koopliedén; strekkende, om op het voorbeeld van 't geene in de meeste Steden van Holland en West-Vriesland, niet zonder succes is geschied, ook binnen hare Stad Naarden, ten voordeele van de goede Ingezetenen, op te rechten, en weder in ordre te brengen de vervallene Laken-Manufacturen, ook tot bevorderinge van de Fluweele en Stoffe Fabricq, zoo binnen dezelve Stad nog actueel in goeden train is, de Kooren-Negotie, mitsgaders een Tabaks-plantinge, zynde aan een ieder genoegzaam bekend de bequaamheid der Landen daar toe, leggende aan de West-zyde van dezelve Stad; aan een bequame Vaart, om alles te Water af en aan te kunnen voeren, en direct na Amsterdam, of na andere Gewesten te transporteren: en ook binnen deze Stad, daar reeds genoegzame Pakhuizen en Schuuren voor kleine huuren voor handen zyn; tot voortzettinge van deze Commercie, en oprechtinge van bequame Spinneryen, en verdere Beleeningen, en andere gepermitteerde Negotien: Om welke redenen men zich dan ook (onder Gods zegen) met veel fundament kan vleyen, dat men metter tyd considerable Winsten en Uitdeelingen aan de respective Participanten zal kunnen doen. De Conditien behelzen.

I. Dat het Fonds zal bestaan in 5 Millioenen guldens, verdeeld in 5000 Actien, ieder van 1000 guldens.

II. Dat niemand minder dan 2, en niet meer dan 50 Actien zal mogen Intekenen.

III. Dat zulks in Persoon of by Procuratie zal moeten geschieden, met uitdrukking van de Woonplaats.

IV. Dat, indien 'er meer dan 5 Millioenen ingeschreven is, vier Commissarisen, ten overstaan van Burgermeesteren, een ieder *prorato* zullen verminderen.

V. Dat de Compagnie bestierd zal worden door een Commissaris, en vier Directeurs, een ter aanstelling van Burgermeesteren, en de drie andere van de Hoofd-Participanten, alle op een redelyk pensioen.

VI. Dat de Intekenaars binnen een Maand zullen fourneren 2. per certo; en van twee of twee Maenden, een half Jaar lang, nog 2. per cent.

VII. Dat 'er geen nader fournissementen zullen mogen werden geëyscht, dan met toestemming van alle de Hooft-Participanten.

VIII. Dat, die in gebreeke blyft de fournissementen te doen, van zyne Actien versteken zal zyn.

IX. Dat niemand als Hooft-participant geconsidereert zal worden, dan die reëlyk, geduurende een Jaar, 12 Actien op zyn naam staande houd; en de Directeurs vooral niet minder dan 15 Actien.

X. Dat niemand zyne Actien mag verkoopen, of transporteren, ten zy de eerste 2 per Cento betaalt zyn.

XI. Dat de Penninge zullen werden geëmployeert tot zoodanige zaken, als in 't Hooft dezes zyn vermeld, en dat alle Jaren rekening zal worden gedaan, en de Uytdeeling gereguleert.

XII. Dat voor 't Transport van elke Actie zal worden betaald eene gulden, door den kooper en Verkooper yder de helft.

XIII. Dat Burgermeesters en Regeerders, tot gemak en volkome securiteyt van de Compagnie, zullen bezorgen twee bequaame Vertrekken op haar Stadhuys, met wegeslootene Kassen, en andere verzekeringen, &c.

XIV. Dat in cas van verschil, Partyen zich zullen onderwerpen aan twee onpartydige, Arbiters, &c.

XV. Dat de inteekening zal geschieden op 't Stadhuys te Naerden, op aanstaande Dingsdag en Woensdag, den 17 en 18 dezer Maand September, 1720.

Project van een Compagnie van Commercie, Navigatie, Trafique Assurantie, Bodemerye, enz. Der Stad Weesp.

BUrgermeesteren en Regeerders Stad der Weesp, hebben op de iterative verzoeken van veele voorname Kooplieden (het voorbeeld volgende van de meeste Steeden van Zuyd-en Noord Holland) geconsenteert, een Compagnie van Commercie, Navigatie, Trafique, Assurante, Bodemarye enz. in haare Stad op te rechten; en in overweging nemende de goede situatie derzelver Plaats, als zynde gelegen aan de Rivier de Vecht, en naby de Zuyder-Zee in 't gezicht van Amsterdam, waar door zeer bekwaam, zo tot buytenlandze Zeevaart, als handel op den Rhyn, alwaar de Koopmanschappen door buyten-en binnen-Wateren van alle kanten konnen af gevoert worden, hebben daarom met veel fondament (onder Gods milden zegen) te verwachten, dat dezelve de gewenste voordeelen aan de Stad en Geintresseerden zal te weege brengen. Gemelde Compagnie is aangelegt op de volgende Conditien.

1. Het Kapitaal zal bestaan in 15 Millioenen Guldens verdeelt iu 7500 Actien, yder van 2000 Guldens.

2. Een ygelyk zal geadmitteert worden niet meerder als 20 en niet minder als twee Actien in te tekenen, van welke ingeteekende Somme de Intekenaar zal fourneeren, 8 dagen na dato van de uitgeving der Biljetten, twee per Cento, een Maand daar na gelyke 2 per Cento, en dan verder van Maand tot Maand een per cento, tot dat in 't geheel 10 percento betaald zullen zyn; en by manquement van gemelde betalingen, zullen de Actien vervallen zyn ten profyte van de Compagnie; na welk fournissement van de voornoemde tien per cento, geen verder inlaag kan gevorderd werden, dan met goedvinden der Hoofd-Participanten en meerderheid van stemmen.

3. De betaling zal provisioneel gedaan worden aan Commissarissen, door de Magistraat daar toe benoemd, onder Quitantie van twee derzelve.

4. De Actien zullen kunnen getransporteert worden na 't eerste fournissement, zynde twee per Cento; zullende betaald wörden voor het transport van yder Actie twee Guldens ten voordeele van de Compagnie, behalven de Zegels, 12 stuivers voor de Armen

Armen dezer Stad, door den Kooper en Verkooper yder de helft te betaalen.

5. Na 't fourniffement van de tweede Termyn, zullen door de gestelde Commissarissen de Hood-Participanten te zamen geroepen worden om Instructien op te stellen, waar na de Directeurs, geëligeerde Hoofd-Participanten, Cassiers, en Boekhouders zich zullen reguleeren.

6. Deze Compagnie zal geadministreerd worden door 7 Directeurs, alle Personen ter goeder naam en faam ende Negotie verstaande; die onbeweeglyk tien Actien op hunne Rekening hebben, de welke niet transportabel zyn, zoo lang zy Directeurs blyven. Zullende door de Vroedschap dezer Stad drie verkooren worden, en vier op eene Nominatie van een dubbeld getal, door de Hoofd-participanten op gesteld, en aan Burgermeesteren overgelevert, door haar Ed. Agtbare worden geëligeert: welke drie Directeurs door de Vroedschap verkooren, mitsgaders twee van de vier op de Nominatie van Hoofdparticipanten door Burgermeesteren geëligeert, in deze Stad vaste woonplaats zullen moeten houden. En zal ingevalle een komt te overlyden van de drie die by de Vroedschappen zyn gestelt, de vacante plaats wederom by de Vroedschappen worden vervult; en een van de vier by Burgermeesteren geëligeert komende te overlyden, zal weder uyt de Nominatie van een dubbeld getal, door de Hoofdparticipanten overgelevert, by Burgermeesteren een van gekooren worden.

7. Worden voor Hoofdparticipanten gehouden die 10 Actien op hunne rekening hebben: door dezelve zal de Nominatie van 4 Directeurs gemaakt worden: vervolgens zes uyt de hunnen aanstellen, om nevens Burgemeesteren, de Jaarlykse rekening der Directeuren by te woonen; en naer bevinding der gedaane winsten, de uytdeelinge by meerderheyd van stemmen te reguleren, welke rekening voor de eerste reys in January 1722 zal geschieden, en zoo van Jaar tot Jaar; ook de Directeurs (in extraordinare voorvallen daar toe geroepen zynde) ten beste der Compagnie met hunnen raad assisteeren. Insgelyks zal in agt genoomen worden dezelve, buyten de Stad of deze Landen woonende, indien de Comp. daar ter plaatse Correspondenten of Commissarissen noodig zoude hebben, en de voorsz. Hoofdparticipanten inclineeren en bekwaam zyn, te employeeren.

8. De subalterne Bedienden, als Cassiers, Boekhouders, Clerquen, en die naar vereysch van zaken noodig geoordeelt worden zullen door de Directeurs op een sortabel Tractement worden aangesteld.

9. Alle Negotie, Assurantie, Bodemery, beleening en disconteering van Wisselbrieven, zal door den Directeurs met zodaanige Persoonen, Goederen en Koopmanschappen worden gedaan, als met het voordeel der Comp. by meerderheyt van stemmen in gemoede zullen oordeelen best te convenieeren.

10. Zoo iemand ondernemingen ten voordele der Compagnie den Directeuren aan den hand komt te geeven dat het word geampleсteert en van goed succes is, dezelve zal een recompens na bevinding van zaken worden toegelegt.

11. Ingevalle van differenten, zal men die trachten by goede Mannen af te doen, by Partyen te kiezen of anders door den ordinaris Regter; en in cas van Assurantie en Wissel, zal men zich reguleeren na de Costumen van Amsterdam.

12. De Intekening in de boven gemelde Compagnie zal geschieden op Donderdag en Vrydag den 19 en 20 September, 1720. beginnende des morgens ten 9 uuren.

Die daar toe inclineert, addresseere zich op het plyn van het Stadhuys, alwaar in eene gestelde Busse yder zyn onderteekent Biljet, met wat Somme geliefd Ingeteekent te zyn, mitsgaders specificatie van Woonplaats, kan leggen. Welk daar na by resumptie, in Cas van surmonteering 15 Millioenen Guldens, in alle billykheyd na genoege (zoo veel mogelyk is) gereduceert zal worden; waar van de Intekenaars door Billetten nader specificatie zullen ontfangen.

Project van een Expeditie, Commercie en Assurantie Compagnie tot ZWOL.

BUrgermeesteren, Schepenen en Raaden der Stad Zwol, bevindende dat een menigte van Steden opgerigt hebben een Compagnie van Expeditie, Commercie en Assurantie, en oordeelende dat aan alle en een ider genoegsaam bekend is de avantagieuse situatie van hun Stad (als zeer na aan de Zuider Zee en Tessel, en aan de Rivier het Swarte Water en tusschen den Yssel en de Vegt gelegen) de daar reeds gedreven wordende en bloeijende Negotie, de groote Factoryen en Expeditien op Munsterland en geheel Duitsland, die alhier meerder als over alle andere Steden te samen gaat, en die door de Compagnie nog veel kragtiger als ooit, kan worden gemaakt, met eigen Voerluiden, Wagens, Paarden, &c. toe te stellen, vaste reglementen te maken, dat alle goederen van Steden op alle tyden over dese Stad kunnen worden geassureerd en verzonden, zoodanig echter dat gemelde Goederen als van outs zullen worden geëxpedieert; voorts om alle Goederen en Koopmanschappen uit Duitsland en elders komende insgelyks te Assureeren en te Beleenen. Wyders om Postwagens op geheel Duytsland, en selfs verders na Italien op te regten, en dat alle Negotie, soo te Water als te Lande, op alle Gewesten, Ryken en Landen, met allerhande Waren derwaarts te brengen, en van daar te haalen, met seer groote voordeelen kan worden voortgezet, en dat tot alle handel, met veel minder kosten, als op andere plaatsen, welgelegen Pakhuysen kunnen worden opgeregt, Zoo is 't, dat Burgermeesteren, Schepenen en Raaden voornoemd, met ingenomen advys en consent van hun Gesworen Gemeente, goedgevonden hebben mede een Compagnie van Expeditie Commercie en Assurantie op te regten, en zulks op de volgende Conditien.

1. Dat het geheele Capitaal sal bestaan uyt 10. millioenen, en uit 1000. Actien, ieder à 1000 gl.

2. Dat men daar mede overal (als de Stad van Zwol daar toe, als in 't hoofd gesegt zeer gelegen zynde) zal handelen in allerhande Waaren, ook Manufacturen, en de reets hier in train zynde, tot meer avantagie van de Compagnie, beneficeeren, en alle Actien, Obligatien en Vastigheden Assureeren en Beleenen, Wissels Disconteeren, en voorts alles zodanig als aan te stellene Directeurs ten meesten dienste van de Compagnie zullen oordeelen te behooren.

3. Dat de intekening sal worden gedaan by Commissarissen door de Heeren van de Magistraat te verkiesen, en benoeming der woonplaatsen van de Intekenaars, by welke intekening aanstonds voor 't verleenen van het opregten deser Compagnie, beneficeren van Wegen, bruggen, Vaarwater, en alle hindernissen, die in deselve mogten voorkomen, weg te nemen, en wyders voor alle vordere avantages, die van tyd tot tyt door de Heeren van de Magistraat aan de Compagnie sullen worden verleent, ter Secretarie zal betaalt worden een per cent, en aan de Intekenaars te gelyk gedrukte Acte van Actie, door deselve met hun Naam, Stad en Woonplaats te vervullen, gegeven worden, om daar mede ook aanstonts te kunnen handelen, van welke Acten, tot commoditeyt van de Actie handelaars, by Verkoop, de Endorsementen op de rug zullen valideeren, zoo dik en menigmaal als sulks geschied, zullende by 't Transport echter van ieder Endorsement betaalt worden, als hier na volgt.

4. Dat niemand meer als dertig Actien zal mogen inschryven, dog naderhand wel meer in mogen kopen, zonder dat daar door egter meer als een stemme zal mogen hebben in eenige zaak.

5. Dat deze Inschryving zal beginnen Maandag den 23. September op 't Stadhuis aldaar.

6. Dat het juiste getal der Actien en voor gemelde Kapitale somme vol zynde de voorschreven Commissarissen by Biljetten of Courant de Hoofd-participanten zullen by een roepen.

7. Dat voor Hoofd-participanten eerst alleen zullen gerekend worden die 30. Actien hebben, en naderhand ook voor Hoofdparticipanten gehouden worden, die by transport zoo veele of meer hebben verkregen en inderdaad bezitten, welke van elders komende alle met het Burger-regt zullen worden vereerd.

8. Dat de voorsz. eerste Hoofd-participanten by een zynde de Heeren van de Magistraat aan dezelve zullen bekend maken, dat drie en welke Directeurs hebben benoemd, om by meerderheid van stemmen door gemelde Hoofd-participanten nog daar by benoemd te worden, mits dat van deze negen vyf binnen de Stad hun Domicilie zullen moeten houden, alle en een ieder hebbende 30. Actien.

9. Dat deze Directeurs, gedurende hun bediening, 30 Actien zullen moeten behouden of de facto van 't Directeurschap vervallen zyn, en de Vacante plaatzen op de eerste byeenkomste

 der

der Hoofd-participanten, door dezelve met de Directeurs gesuppleert worden.

10. Dat aan de voorsz. Directeurs op de eerste Maandag in November, door de Intekenaars weder zal worden ingelegt een per cent, en dus op gelyke Maandag van Maand tot Maand nog een per cent tot ses Maanden, en alzo tot Maart 1721, incluis.

11. Dat de Directeurs meerder penningen tot voortzetting van den handel nodig oordelende daar toe de Hoofd-participanten, zodanige vordere inleg ordonneren, als ten meesten dienste van de Compagnie zullen oordelen te behoren, om binnen acht of langer weken na de bekendmaking nog 4. per cent ingelegt te worden op sodanige sortable termynen als gemelde Directeurs en Hoofd-participanten zullen goedvinden.

12. Dat een ieder Intekenaar de tweede, derde, of vordere inleg manquerende te doen, daar door van zyn Actie ten profyte van de Compagnie zal vervallen zyn.

13. Dat door de Directeurs jaarlyks aan de Hoofd-participanten, een Maand van te voren daar van te adverteren, rekening zal worden gedaan, en met dezelve met meerderheid van stemmen de uitdeeling gereguleerd.

14. Dat door de Directeurs en Hoofd-participanten zullen aangesteld worden twee Cassiers, een Boekhouder en een Contrarolleur, die voor zo veele sommen borg zullen moeten stellen als by de Directeurs en Hoofd-participanten zal worden geoordeeld.

15. Dat de Tractamenten van de Directeurs, Cassiers, Boekhouder en Contrarolleur by de Hoofd-participanten zullen gereguleerd worden.

16. Dat de mindere Bedienden by de Directeurs zullen worden aangesteld en alle andere zaken en ordres by de zelve beraamd worden; dat ook elders Comptoiren zullen mogen aanleggen, en generalyk alles wat hier voor aan de Hoofd-participanten niet is gereserveerd, versorgen en uitvoeren.

17. Dat de Compagnie alleen te tyd van 20. Jaren het recht zal hebben van Loteryen in de Stad op te rechten.

18. Dat voor transport van ieder Actie, voor de Directeurs te doen, tot verval der onsten, tractamenten &c. betaald zal worden een Caroli gulden, half by de Verkoper en half by de Koper te betalen, half by de Stad en half by Compagnie te profiteren, gelyk mede by ieder 2. stuivers voor den Armen dezer Stadt.

19. Dat alle questien, uit hoofde van deze Compagnie spruitende, tusschen Koopluiden, Schippers, Voerluiden, &c. by de Directeurs zullen worden gedecideert, zonder eenig appel of vordere Provocatie.

NB. De penningen moeten franco geaddresseert werden aan de Secretarye der Stad Zwolle.

Extract, concept of Project van Een generale Compagnie van Assurantie, Beleeningen, en Loteryen, ende dat op te rechten met Octrooy van Haar Ed. Gr. Mog. de Heeren Staten van Holland en West-Vriesland, tot seer grooten Profyte en voordeele van de Lande, en van de Participanten der gemelde Compagnie.

I.

DE selve Compagnie sal bestaen uyt een inschryving van een hondert millioenen guldens; welke hondert millioenen guldens verdeelt werden in een hondert duysent Capitaale Actien, yder Actie van duysent guldens, het welke het Capitaal van hondert millioenen uytmaakt.

II. Om dit Octrooy van Haar Ed. Groot Mog. te obtineeren, sal tot ontheffing van's Lands schulden, van de Compagnie aan 't Landt betaalt werden tien millioenen, die gevonden en betaalt sullen werden, uyt de twee eerste inlaagen, van dese Compagnie.

III. De eerste inlaage sal niet eerder geschieden, als na dat het Octrooy van haar Ed. Groot Mog. de Heeren Staten van Holland en West Vriesland, sal syn verleent, en alles door de Opsienders in een ordentelyke staat sal gebragt zyn; als sullende dan nog agt dagen van te vooren gewaarschout werden, en veertien dagen tydt gegeeven werden, om zyn eerste inlaage te brengen.

IV. Uyt de eerste inlaag, de welke bedraagen sal tien millioenen, sal aan 't Landt aanstonds betaalt werden 5 millioenen, ende de Compagnie als dan nog overig hebben gelyke 5 millioenen, om een aanvang van het werk te maken.

V. De tweeden inlaag sal geschieden, twee maanden na den eersten, en mede niet grooter weesen als een tiende, de welk weer sal bedraagen tien millioenen, waar uyt men aan het Land de andere nog vyf verschulde millioenen sal betalen, ende de Compagnie als dan tien millioenen in cas sal hebben.

VI. De derde Bylaag sal mede niet eerder mogen geschieden, als twee maanden na den anderen, en sal mede maar bedraagen een tiende van het Capitaal; en sal de Compagnie als dan by dese derde Bylaag, na aftrek van de 10 millioenen aan 't Land gegeven, nog overig hebben twintig millioenen, en sullen als dan geen meerder Bylagen van de Geintresseerdens, in langen geëyst werden om de Geintresseerdens niet te incommodeeren, en alle gemakken toe te schikken, en men haar Actien en Capitaal altyd meer als drie dubbeld het Capitaal waardig sal maken, als die effectif sullen zyn, 't geen in dese onderstaande aanmerking klaar word aangetoont; want yder maar met de drie tiendens van 't honderd van een Actie van 1000. guld. te fourneeren, maar 300. guldens uytschiet, en men uytdeelingen (die dikwils tien a twaalf per cento) kan krygen van zyn geheele Actie van 1000. guldens, soo dat hier klaar blijkt dat soo een Actie, drie a vier dubbeld het Capitaal waard moet wesen.

VII. Boven dese 10. millioenen sal den Inventeur van dit Project het Land nog doen profiteeren 20. millioen, buyten schade van de Geintresseerdens, het geene by Memorie aan haar Ed: Groot Mogende werd aangetoont, waar toe wy ons zyn refererende, ende den Inventeur van dit Project nog niet in 't public wil late komen, om geen andere van zyn uytgevonde concepten (tot grooten voordeele van 't Land, en van dessels Compagnie) daar van te laten profiteeren.

VIII. De vaste Winsten, waar uyt men alle jaaren uytdeelingen sal kunnen doen, werd by Memorie aan haar Ed: Groot Mog: mede vertoond.

IX. Een yder sal niet meer mogen inteykenen, of op zyn naam setten, als veertig Actien.

X. Geen Octroy komende, word hier by geset, om yder een gerust te stellen, dat niemand als dan met zyn inteykenen sig sal hebben verbonden.

XI. Verders werd alles gerefereert aan het gem: generaal Project, het welk in 't breede aantoont de avancen, die het gemeene Land ende de Particulieren, daar van sullen genieten.

De inteykening geschied ten huyse van Messieurs van Ryk, Makelaars in 's Gravenhage, in de oude Molstraat.

Nademaal het Assureren van Scheepen en Koopmanschappen, zoo voor de Gevaren van de Zee, van die van Oorloge, en van Piratteryen, noodzakelyk is voor de Negotie en Zeevaart, en dat men ziet in Engeland een Maatschappy daer toe opgerecht, om door een groot zamengevoegt Capitaal, die geene zoo zig willen doen Assureren, volstrektelyk gerust te stellen: Zoo heeft den aanlegger dezes geloofd, dat immer zoo propoostelyk was zodanig een Maatschappy, of t'zamenvoeginge van Capitaal in deze Landen wierd gemaakt, als reets in Engeland met succes geschiet is, en proponeert ten dien eynde de Intekening op volgende voorwaarden:

1. Dat het geheele Capitaal bestaan zal uyt Een hondert en Twintig Tonnen Gouds.

2. Dat ieder Intekenaar in handen van suffisante Koopluyden, hier na te noemen, zal betalen van zyn Intekening een vyfde per cento, dat is vier stuyvers van ieder honderd guldens, ofte twee guldens van ieder duyzend guldens.

3. Voor het eynde van de Maand July, of eerder, zoo men eerder reed zal zyn, zal men alle de Geintresseerde doen by een komen, om by meerderheyd van stemmen Directeurs te kiezen van deze Maatschappy.

4. Men zal nooyt meer Geld eysschen van de Geintresseerde, als de Geintresseerde zelfs in den tyd by meerderheyd van stemmen zullen noodig oordeelen, omme deze Maatschappy zoo gerust te doen zyn voor den Geasseureerden, als eenige gerustheyd kan vereischt worden.

5. Niemand zal minder mogen Intekenen als vyf duyzend guldens, en niet meer als vyftig duysent guldens.

6. Men behoud voor zich, dat men die geene, die in 't publicq niet geconcipieert zyn, of gerecipieert worden, voor vyf duyzend guldens te zyn gegoedt, haar Inteken-briefje, hier na te noemen, zal mogen weder geven, en zoo wyders geproportioneert.

Die

Die dan in deeze gelieve deel te nemen, brengen zyn Intekenbriefje aan het Huys van STEENHOUWER en UYTWERF, op het Rokin, over de Beurs: Alwaar een Verzegelde Blikke Bus zal zyn Donderdag Morgen, den 20sten Juny, ten zeven uuren.

Project der Amsterdamse Assurantie-Compagnie. Van Dato 10 Juny 1720.

WY Ondergeschreven verklaren by dezen te zyn geresolveert, om te heridecren in een Compagnie of Soçieteyt van Assurantie, en dat ieder voor zoodanige Sommen, als benevens onze Tekeningen is gesteld. Door welke Compagnie, Soçieteyt, of wel der zelver Geauthoriseerdens, zal werden verzekert op Scheepen, Goederen, en alle soorten van Koopmanschappen, op Huyzen, Lynbaanen, Branderyen en Rafinaderyen, mitsgaders op Bodemaryen en Perzoonen, voor den Turk, als anderzints, practicabel in Assurantie; zullende het Fonds of Capitaal, dat door yder van ons na rato van onze Intekening zal werden gefourneert, strekken tot de betalingen van Schaadens en Avaryen, zodanig, dat een ieder, die hem door deze Societeyt zal doen verzekeren, volkomen secuur en gerust zal konnen zyn, om in cas van Schaaden en Avaryen, 't geen hem deswegen competeert, prompt te konnen ontfangen, en dat alles op de onderstaande Conditien en Voorwaarden: te weten:

Art. 1. Niemant zal meer moogen Intekenen, om Intrest in deze Assurantie te hebben, als 50000 Guld, en niet minder als 5000 Guldens Banco geld.

2. Zoo zullen 'er uyt de Intressanten agt bequaame Assuradeurs en Kooplieden, de voornaamste en gemakkelykste Menschen zynde, genomineert worden, die de directie van deze Affairen zullen hebben, en genegen zyn zonder Processen, en zonder creticques de Schaadens, van de getekende Somma af te maken, en uyt de Wereld te brengen; en zullen verder boven dien werden aangesteld zoo veele en zoodanige Bediendens, als tot dit heylzaame Werk noodig zullen werden geoordeelt, en waar toe de Onkosten t'zyner tyd, zonder iemand te bezwaaren, zeer gemaklyk zal werden gevonden uyt de Transporten, &c.

3. Alle de Intressanten, welke in deze Fonds van Assurantie participeeren, zullen voor het geene zy in deze Soçieteyt Ingetekend hebben, promtelyk moeten voldoen, in manieren naarvolgende, namentlyk:

4. Den Inteekenaar zal in de Maand Augusty, aanstaande, in Banco moeten afschryven 10 per cento van zyn Getekent Capitaal, en zoo alle half Jaaren 10 per cento, tot de betalinge van zyn Ingetekent Capitaal toe, zoo 't van nooden mogte zyn, dat niet te denken is; dog by aldien het noodig mogt werden bevonden, en de geene die alsdan daar in komt te manqueeren, of in gebreeke te blyven na gedaane advertentie, zal zyn Portie in deeze Fonds geroyeert, en ten faveuren en baten van de andere Intressanten zyn, zonder dat hy ooit de minste pretensie daar over zal mogen maken, in rechten of daar buyten.

5. En op dat ieder Intekenaar in deeze Fonds volkomen gerust kan zyn, dat zyn gefourneert Capitaal niet zal vervreemt worden, of ter quader trouwe tot des een of anders verryking mede gehandelt worden, zoo zal wel expresselyk, gelyk boven is gezegt, 't Ingetekende Capitaal afgeschreeven werden in Banco, op rekening daar toe te nemen, op de Naamen van de Geauthoriseerdens; en daar van zal niet gedisponeert werden, als met de Onderteekening van vyf uyt de acht Geauthoriseerdens, daar toe door de zelve te nomineeren, tot afbetaling der Schaade en Avaryen die mogten vallen; of anders, zoo 't best verstaan werd.

6. Zullen de Geauthoriseerdens gehouden zyn, alle Jaaren van hunne boeken, een behoorlyke Balance op de beste wyse doenlyk te maaken, van het Ingetekende Kapitaal, op dat yder der Intressanten kan zien; dat niets ten fraude van den een of ander geschiedt, en na dezelve zal rekening en uytdeelinge pro rato gedaan worden, van het geene geavanceert zal zyn, aan yder der Geintresseerdens, van zyn Ingetekende Capitaal, doch met eenige reserve, en inhoudinge van winsten, voor schaadens, die op verzekeringen, voor en tusschen het opmaken der Balance gedaan, mogten komen te vallen.

7. Zoo verbind ieder Geintresseerde zich wel expresselyk aan de Geauthoriseerdens gezamentlyk, of aan den geenen, die door hun, uit hen lieden daar toe speciaal zal werden Gecommittert, hunne Supplement te doen, zoo 'er meerder mochte verlooren worden, met deze Assurantie, als Ingetekend is, (dat Godt verhoede,) en ook niet te Presumeeren is.

8. Zal deze Compagnie tot niemands prejuditie aangelegt worden, veel min om eenigerhande Beleeninge te doen, nog ook strekken tot hinder en belet van andere Particuliere Assuradeurs, (schoon dezelve in deze Fonds hebben Ingetekent) of met uitsondering van Makelaars, of anderen, die gewoon zyn verzekeringen te vorderen, of te sollicitecren, zullende ieder een met gelyke faveur ontfangen worden, die zyn Policen presenteert om te Tekenen, dog zal op geen Policen van Assurantie werden getekent, als de welke volgens de jongste Ordonnantie op het Klein Zegel geemaneert, en door den Heer Secretaris van de Kamer van Assurantie binnen deze Stadt getekent zal zyn.

9. Alle Policen zullen door Makelaars, of die gewoon zyn verzekeringen te vorderen of solliciteren, moeten worden gepresenteert, en zal de Courtagie van de getekende Somme aan de zelve werden voldaan, een vierde per cento van ieder 100 Guldens, volgens Costume.

10. Wanneer men tot deze Compagnie Permissie van haar Ed: Groot Achtb: heeft, zal 'er een byeenkomst verzocht worden, van de voornaamste des Geintresseerdens, op dat ieder een zyn sentiment gehoort word, wat verder tot beste van deze Assurantie kan vast gestelt worden, en insonderheid tot volkomen securityt van de geene die laat Teekenen, en dat in cas van schade, zy prompt en zonder uitstel Geld konnen krygen, en dat 100. per cento zonder eenige kortinge als de schade Totaal is, en ook zonder Processen, zullende in kas van differentie, de afdoeninge van het zelve door de Geauthoriseerdens, gelaten werden, aan de Uitspraake van twee of drie Koopluiden, of andere kundig in het stuk van Assurantie zynde, wederzyds te kiezen, by aldien de Geassureerden, het zelve zich zal laten welgevallen, vermits in cas van Dispuit aan zyn keure zal werden gelaten, om het verschil by verblyf als boven, of wel door de Ed: Agtb: Heeren Commissarissen van de kamer van Assurantie alhier, te laten afdoen en Termineeren, zonder dat de Compagnie zal vermoogen te Appelleeren, verder dan voor de Ed: Achtb: Heeren Schepenen dezer Stadt.

11. Men zal aan de Intressanten renvers, van ieder partye van 5000 guldens geven, op een behoorlyk Zeegel geteekent door de Gezamentlyke Geauthoriseerdens, en dat van zoodanige portie, als hy in deze Soçieteyt van Assurantie heeft by de Betaalinge der 10 per cento, en zal hem ook oprecht goed gedaan worden, alle Jaaren wat 'er is geavanceert, geproportioneert, na zyn Ingetekent Capitaal.

12. Tot deeze Fonds van Assurantie, zal geen meerder of hooger Inschryvinge geschieden, als tot 2000 a 3000 Tonnen Gouds, of anders zo veel, als haar Ed: Groot Agt: zullen komen te verstaan.

13. Ende wanneer deze Inschryvinge mogte werden belet van hooger hand, en deze Compagnie of Soçietyt van Assurantie verbooden wierd, dat niet te denken is, om dat het strekt, tot beste van de Negotie, en van deeze Stadt, en tot niemants nadeel, zoo zal ieder een van zyn Intekening ontslagen wezen.

14. Deze Soçieteyt van Assurantie werd aangelegt tot opbouw en meerder voortzettinge der Negotie, en tot gerustheyt der Geassureerdens, door de voornaamste en beste Koopliedens en Assuradeurs der Stadt Amsterdam, gelyk als elders geschied, en zal niemant vermogen, die in deeze Fonds Ingetekent heeft, zich in eene nieuwe Soçieteyt van Assurantie te Engageeren, of deze benadeelen.

15. Deze Compagnie van Assurantie haare gemakkelykheyt en promptitude, tot het afmaken der Schaadens en Avaryen zonder iemant het minste op te houden, zal de gehele wereld Animeeren, en doen resolveeren, om by deze Compagnie hunne Assurantie te laten doen, en zal zekerlyk Floreeren. om dat 'er veel Intressanten onder zyn die Jaarlyks aan deze Compagnie, zelfs occasie hebben 2, 3, en meer Millioenen te laten Assureeren, en hunne Correspondentie en navigatie op alle Gewesten en Plaatsen hebben, en zal daar door te gelyk werden belet, dat de vreemde Assurantie, als van Portugaal, Spanjen, Sweeden, en Denemarken, tot Londen of elders niet, zal werden geordonneert, dat zonder de opregting van deeze Soçieteyt, zekerlyk zoude geschieden, waar van

reeds

redeele Preuves konnen werden getoont.

16. Tot nutte en welwezen van deeze Compagnie zal men toeſtaan, aan de Maakelaars &c. dewelke 't hunne Affaires zyn, en by de preſente Aſſuradeurs daar voor bekent ſtaan, om te laten Aſſureeren, medein deze Fonds in te teekenen 5000 of 10000 guldens, ter believe van de Intreſſanten, mits dat zy, door't genieten van dit voorrecht, zig in geen Nieuwe Aſſurantie-Compagnie engageeren; en tot voorkominge van alle Disorders, zal niemant van de Geintreſſeerdens zyn Intreſt mogen Tranſporteren, binnen de tyd van de eerſte twaalf Maanden.

17. Voorts om deezen niet te doen buyten kenniſſe en toeſtemminge van onze Overigheyd, zoo werd daar op met zeer veel ootmoedigheyd haar Ed: Groot Achtb: Permiſſie in deze Stadt verzogt, doch zonder Octrooy van haar Hoog Moogende, wyl het Octrooy in een floriſante en welgeſtelde Republicq, tot des een of anders præjuditie en ſchaade, en wel byzonder van deze Stadt, zoude konnen ſtrekken; voor welke Permiſſie, indien het verlangt word, is men genegen aan de Stad een Fourniſſement te doen, tot volkomen genoege van haar Ed: Groot Achtb: behalven dat's Landts Inkomen van het Zeegel conſiderabel vermeerdert zal worden, door het uytgeven der getekende Renverſſen, Policen &c. welke vermeerderinge naar alle apparentie wel zal bedraagen Jaarlyks een Somma van 3 a 4 Tonnen Gouds.

18. Men verzoekt met veel Reſpect de Ed: Groot Achtb: Heeren van deeze Stad, om in deze Favorable en Welaangelegde Aſſurantie-Compagnie naar hun Edele believen mede deel te nemen.

In den namen der Intreſſanten: voornaamſte Koopluyden en Aſſuradeurs dezer Stad, die reets in groote getadlen hebben Geteekent, en dit Project geapprobeert.

Conſideratien over de Geprojecteerde Compagnie of Soçieteyt van Aſſurantie binnen de Stadt Amſterdam, van Dato 10 Juny, 1720. Mitsgaders, korte Oploſſingen der Tegenwerpingen die daar omtrent zouden mogen werden gemaakt.

MEn vertrouwt dat by het voorenſtaande Project, dat van deeze Soçieteyt door den Druk aan een ieder is mede gedeelt, overtuygende genoeg zal wezen aangetoont, de noodzaakelykheyd die'er is, om zoodanige Soçieteyt binnen deze Stadt op te rechten, wanneer de Verzekeringen alhier zullen werden gemaintineert.

Omme welke redenen, ten dezen dien aangaande niet anders zal werden gezegt, als alleen dat, ingevalle dezelve onverhoopt geen voortgang zoude konnen hebben, onwederſpreekelyk, en buyten alle twyffel, in het korte zouden werden ondervonden, dat deze Stad het voordeel, dat met Aſſureeren werd gedaan, voor het grootſte gedeelte zoo niet in het geheel, zouden moeten miſſen, ter oorzake van de Soçieteyten, dewelke om te verzekeren, zoo buyten, en voornamentlyk binnen deze Landen, reets zyn geſtabileert: want behalven de meerdere Geruſtheyt, Menage en Expeditie, die een Geaſſureerde zal vinden in zoodanige Compagnie, zoo is ten opſigte van de voorſz. Societeyten dewelke tot Rotterdam; Delft, Gouda, Middelburg, en elders zyn opgeregt, met reedenen te dugten, dat dezelve geen Occaſie genoeg vindende in haar Steeden, om Verzeekeringen van Importantie te doen, binnen deſe Stadt een of meer Gecommitteerdens ſullen qualificeeren; om ter deeſer Plaatze, in de namen der voorſz. Soçieteyten, alle ſoorten van Verſekeringen te laten doen, zoo als bevoorens en tegenwoordig nog werd gepractiſeert door die van Hoorn, en Principaal door eenige Inwoonders van Broek in Waterlandt, welke laatſte onder hen een ſtille Compagnie hebben opgerecht; en binnen deſe Stadt de voornaamſte poſten der voorkomende Verſekeringen komen weg te nemen; waar omtrent tot een ſtaaltje kan dienen; dat door dezelve alleen ruym drie vierde parten der Aſſurantie op Groenlandt, en de Straat Davids is gedaan; alle het welke zekerlyk ſoude werden afgeſneeden, wanneer deſe voorſz. Aſſurantie Compagnie alhier wierde geadmitteert; dewyl deſelve in volkomen ſtaat ſoude ſyn, om, zoo door haar Luyſter en conſiderabele Fonds, mitsgaders door de Geintreſſeerdens, waar van veele een meenigte van Occaſien hebben, om gewichtige Verſekeringen te laten doen, de Aſſurantie eerſt in haar volkomen kragt te herſtellen, en vervolgens, om door Preuves van faciliteyt, en promptheyt in het betalen der ſchadens, mitsgaders het myden van Chicanes, de meeſte Verſekeringen van Europa na haar te trekken, en door die occaſie deſe Stadt meer en meer te doen Floreeren.

't Werdt met reede vaſt geſtelt, dat niemant ſal konnen werden gevonden, die met eenige fondament zou derven ſtellen, dat ſoodanige Compagnie, voor de Stadt in het algemeen aangemerkt, niet van de uyterſte nuttigheyd en voordeel weſen zoude; waarom men dat met veel geruſtheyd zal onderſtellen, en alleen by de hand neemen de Oploſſinge van de Raiſonnementen, waar mede eenige Perſoonen hebben vermeent te konnen bewyſen, of demonſtreeren, dat den opbouw van deeſe Soçieteyt van Aſſurantie, voor eenige Particulieren binnen deſe Stad, ſchadelyk zoude weſen:

Ten welken einde men in de eerſte plaatſe, mogelyk als een zekere waarheid zal aſſumeeren, dat alle Generale Compagnie of Societyten voor een gemeene beſt ſchadelyk zoude zyn, om dat daar door alleen by weinige, te weten de Participanten, de voordeelen zouden werden genooten, die anders over het gemeen zouden werden verſpreyt.

Ten Tweeden, dat een Compagnie van Aſſurantie in haar vermogen zouden hebben de Pryſen der Premien te verhoogen, en dat daar door zoude werden veroorzaakt dat de Verzekeringen tot Londen en elders zoude werden overgebracht.

Ten Derden, dat de Aſſurantie met geen voordeel kan werden gedreeven, als door die geene die grondige kenniſſe daar van hebben; en dat mitſdien, als 'er onkundige Directeurs wierden gekooren, deze Societeyt veel eer ſchade zoude lyden, als profyten doen.

Ten Vierden, dat alle particuliere Aſſuradeurs tot kleine Premien, en op ſwaare Conditien zouden moeten verzekeren, als zy eenige Neeringe zouden willen hebben, en dat zelfs deze Compagnie binnen weinige Jaaren zoude werden van zoo veel vermogen en kragt, dat zy de geheele verſekeringen na hun zinnelykheid zouden konnen regeeren.

Ten Vyfden, dat een Geaſſureerde niet ſecuur ſoude werden verzekert by zoodanige Compagnie, om dat de meeſte Participanten zig zoude begeven tot Wind-Negotie, en ook alleen hunne Inteekening zoude doen, met een beooging, om hun Actien te verhandelen, en om alſoo daar door, en niet door de winſten der Compagnie voordeel te doen, en dat ook daar door zoude werden te weege gebragt, dat veele onvermogende tot Participanten zouden moeten werden gedoogt.

Ten Zeſden, dat een Geaſſureerde, in cas van diſpuit, t'elkens met een vermogend lighaam zoude moeten Plyten, tot zyn merkelyke ſchade, zoo door de lange tydt, dien hy zyn Penningen ſonden moeten miſſen, als groote Proces-koſten, die hy als dan ſouden moeten ondergaan.

Om welke Reflectien kortelyk te beantwoorden, zoo diend ten opzichte van het eerſte aangemerkt: Dat geen redenen zullen werden uitgedacht, dat zoodanige Societeyt voor het algemeen, of particuliere Kooplieden ſchadelyk zoude weſen, dewyl eerſtelyk door deſe Societeyt geen Negotie, nog zelfs Diſcontes of Beleeningen zal werden gedaan: Ten anderen, dat zelf in het verſekeren een ieder zyn liberteyt werd gelaten; en dat notabel is, ook aan die geenen die Deelgenooten van deſe Compagnie ſullen zyn; ſoo dat even ſoo weinig nadeel aan 't Gemeen, of de particuliere Negotianten ſoude werden toegebragt, als, tot een voorbeeldt, aan de Groenlandſche Viſſchery; wanneer daar toe een Compagnie wierde opgerecht; met Permiſſie dat alle andere, ſoo wel als de Compagnie ter Walvisvangſt; ſouden mogen Reeden. Zoo dat het nadeel imaginair; ja geheel ongegrond komt te weſen, daar in tegendeel het voordeel, dat het gemeen uit ſoodanige Societeyt zoude trekken, merkelyk en ontwyffelbaar komt te zyn; ſoo als bevoorens, en inſonderheid by het gedrukte Project is aangeweeſen; waar door ook te gelyk is opgeloſt het generaal Axioma, dat door een Compagnie alleen weinige zouden profiteeren, tot nadeel van een Republicq, aangezien de Aſſuradeurs, waar op dit alleen ſoude konnen ſien, in hun vermogen hebben en behouden, om in het doen van hunnen voordeelen te continueeren, als hier boven is geſegt; boven en behalven dat uit de admiſſie van ſoodanige Compagnie direct het tegendeel ſoude volgen: want ſoo het verſekeren werd gelaten op den voet ſoo als het jegenwoordig is, ſoo is notoir, dat de Profyten, die met Verzekeren werden gedaan, alleen blyven onder Twintig, of ten hoogſten Vyf-en-twintig Perzoonen, dewyl in deze Stadt zoo veel Aſſuradeurs van aanzien niet komen

te zyn, daar ter contrary, door het stabileeren van deze Compagnie, voor eerst de voorsz. Assuradeurs kunnen blyven in hun werk; en dat, ten anderen, een groot getal Menschen aan het voordeel part en deel konnen hebben; en mitsdien is klaar op de eygen gronden der Tegenstreevers van deze Compagnie, dat het algemeen oneyndig meer zal profiteeren, wanneer dezelve werd gestabilieert.

Dienende ter Beantwoordinge van de Tweede Tegenwerpinge, dat het oogmerk van deze Societeyt is en moet wezen, om door gemaklyke Premien, faciliteyt en promptheyd, in het betalen der Schaadens als anderzints, dezelve op te vyzelen en te doen floreeren; en by aldien het contrary door haar wierd betragt, zoo zoude het zelve niet strekken om de Assurantie van deze Stadt te verjaagen, dewyl dan de particuliere Verzekeraars, die altoos hun vryheyd zullen behouden tot minder Coursse, en annemelyker Conditien zullen konnen verzekeren, en alzoo onderyinden dat de Assurantie, die door deze Compagnie eerst binnen deze Stadt met meêr overvloed zal werden getrokken, tot hun zal werden over gebragt, en zulks egter binnen deze Stadt geconserveert, tot een considerabiler voordeel van de particuliere Assuradeurs.

Belangende de Derde Reflectie, zoo moet daar omtrent werden gezegt, dat dezelve het Gemeen geenzints betreft: want als 'er onkundige Geauthoriseerdens mogten werden gekooren, en daar door schade veroorzaakt; zoo is klaar, dat niemant als de Compagnie daar door zoude werden benadeelt; dog dewyl een yder van de natuur een zekere neyginge heeft om voordeel te bekomen, en schaade te ontwyken; zoo mag met Permissie van de Uytvinders van deze Objectie wel werden vast gesteld en beslooten, dat de Geintresseerdens wel zullen zorgen, dat zeer kundige Perzoonen tot Directeurs zullen werden gekooren; ten waare men voor een zekere waarheyd moeste aennemen, dat 'er geen Menschen kundig in Assurantie waren, als die om hun particuliere Belangen dit Project met al hun vermogen zoeken tegen te gaan; zoo dat met recht dit Raisonnement mag werden aangemerkt als een uytvlucht van verre gezogt, om dat 'er geen essentieele Tegenwerpingen konnen werden gevonden.

Op het Vierde Poinct, moet werden gezegt, dat het zelve alleen betrekkelyk is, op de Particuliere Assuradeurs en zulks geenzints op het algemeen, en dat daar omtrent wel zoude mogen werden vastgesteld dat, als die Assuradeurs zouden blyven by hun Concept om een lichaam dat Gegouverneert werd door Regters en Geobserveert door een Fiscaal, om zodanig een zoort van Soçieteyt onder hen te behouden; met bygevoegde gedrukte Wetten, waar na de Kooplieden en Makelaars zich moeten reguleeren, en de Cours der Premien met gemeen goed vinden te begrooten; om in zekere Pœne te Condemneeren die tot minder Pryzen Tekent, om ondragelyke Conditien te maaken; waar van staalen zyn, eerst het betalen van 98 per Cento hoe liquide de schaade ook mag zyn; het beding van vryheyt voor Schaaden en Avarye op alle goederen beneden de 3 per Cento, en op Hennip en Vlas beneden de Tien per cento, waar by nu present nog verder is vastgesteld, die laaste vryheyd ook te bedingen wegens de Wol, Stokvis, en Suyker, en als zy verder continueeren om op het minste gebrek in de Documenten, Criticques en langwylige Procedures te maaken, dan zekerlyk door deeze Soçieteyt zal werden te wegen gebragt dat aan die Verzekeraars zoo veele Policien, niet zullen werden gepresenteert, maar als zy de Geprojecteerde Compagnie sullen gelieven te volgen, met de verzekeringen te doen voor een dragelyke Premie, en te betaalen het volle Capitaal, en af te zien van de voorsz nieuwe Conditien, zoo zullen dezelve konnen blyven verzekeren, en dan zal onwedersprekelyk werden belet, dat de Geassureerdens die door diergelyke maniere van doen, zekerlyk door de Tyd zouden werden gedegouteert, om alhier hunne Assurantien te laaten doen, niet na Londen en elders hunne Commissien af te zenden, maar in tegendeel, aangemoedigt om de orders tot verzekering die bevoorens dikwils zyn verdeelt, in 't geheel, aan deze Stadt te Offereeren en zulks in plaatze dat de Particuliere Assuradeurs door de Magt en goed belyt dezer Compagnie van hunne neeringe zouden werden ontbloot. Zoo zal door dezelve niet anders werden te weege gebragt, als dat de voorn: Particuliere Assuradeurs niet meer in hun vermoogen zullen hebben, om de Assurantie aan al te enge keetenen te binden, en alzoo meede om de zelve door dat gedrag geheel en al van hier te doen verhuyzen: Behalven dat de Particuliere Assuradeurs, by hunne gedrukte wetten, als Koopluyden bekent staan; zoo dat, als door de voorsz. Soçieteyt eenige verminderinge in de neringe der voorn: Assuradeurs zoude mogen werden toegebragt, des neen, dezelve echter door hunne Negotien konnen blyven bestaen, dewyl zy alle buyten de Assurantien Koophandel dryven.

Zynde ten uyterste Ridicul, het geene in de Vyfde plaatze, tegens het voorsz. Project is geavanceert, dewyl voor eerst by het zelve Project is getoont, dat den aanleg niet geschiede met een oogmerk om in de wind te Negotieren, vermits by het voorsz, Project is vast gesteld, datter binnen een geheel Jaar geen Transporten zullen konnen werden gedaan. Waar by nog zoude konnen werden gevoegt; dat de Edele Groot Achtbaare Heeren Burgermeesteren zouden konnen Fixeeren, dat van ieder partye die Getransporteert wiert een zekeren Penning zouden werden betaald, zoo ten behoeven van deze Stadt, dat een aanzienlyk Fonds zoude konnen uytmaken, als mede om daar uit voor het geheel of ten deele te vinden, het geene aan de bediendens van deze Soçieteyt zoude moeten werden betaalt, waar door de vreeze voor Wind-negotie zal moeten verdwynen; en belangende het voorgeeven datter geen genoegzaame securiteyt in deeze Compagnie zoude konnen werden gevonden, om dat menschen van weynig vermogen door den verkoop Participanten zoude konnen werden, zoo vervalt die swarigheyd, als men Considereert een Fonds die Drie hondert Tonne Goudts zal bedragen, waar in vry wat meer gerustheid zal werden gevonden, als in een Particulier Assuradeur, die dikwils op tydt eenige Millioenen risico komt te lopen, schoon dezelve geen 100. duizent guldens reëel en met'er daad bezit, behalven dat die geenen die Actien van deze Compagnie reëel zullen koopen, nootzakelyk gegoede menschen zullen moeten zyn, dewyl dezelve met Contant geld zullen moeten werden betaalt, en schoon by ongeluk eenige mogten manqueeren, zoo zal nogtans de Compagnie in staat zyn en blyven, de noodige bylaage te doen; en zulks zal nooit gebeuren, dat bevoorens dikwils is geschiet, dat by zwaare ongevallen, alle de Assuradeurs die op een Police hadden getekent, (en by minder rampen vier, vyf en meer) in hun betalinge hebben gemanqueert.

En mits dien resteert nu alleen de beantwoordinge van de zesde Tegenwerpinge, de welke volkomen by het gedrukte Project is opgelost, vermits niet alleen deze Compagnie zal wezen verbonden, om alle opkomende questien te verblyven, aan Neutraale kundige Personen, maar zelfs om, Ingevalle de geassureerde mogte verkiezen zyne zaaken door den Regter te laaten Termineeren niet verder te Appelleeren, als voor de Ed: Achtb: Heeren Scheepenen deezer Stad, die ten opzichte van deeze Soçieteyt zouden wyzen by Arrest, schoon de Geassureerde in zyn vermoogen zal behouden om verder te Provoceren; waar door, in plaatse dat de Geassureerde door het vermogen van deeze Compagnie nadeel zoude leyden, zal werden veroorzaakt, dat hy Goed Regt hebbende, zelfs in Cas van Proces in een jaar en minder zyn gelt met de Intressen van dien, tegens 12 per cento zal konnen bekomen, daar wederom in tegendeel, een Geassureerde door de particuliere Assuradeurs 15. 16. en meer jaaren kan werden gaande gehouden, wanneer die Assuradeurs als de selve endelyk voor den Hoogen Raade Succumbeeren, nog konnen volstaan met een Intrest van 4 per cento, tot de uyterste schaade en ruine van een Koopman, dewyl de Kooplieden veel meer met hun penningen konnen avanceeren.

Omme alle welke Reeden, en oneyndige meer, dewelke om niet al te lang te zyn, werden gepasseert, buyten dispuit zal moeten zyn, dat het gemeenebest, deeze Stadt nog ook de particuliere Negotianten, niet alleen door deeze Soçieteyt geensints zal werden benadeelt: maar dat ter contrarie, alomme veel voordeelen door dezelve zal werden gebooren, dat ook zelfs de particuliere Assuradeurs niet zullen werden geledeert, wanneer dezelve zich konnen genoegen met een aanzienlyke winst, en resolveeren, om Genereus hunne verzekeringe te doen, en de opkomende Schadens, en Avaryen te betaalen, dewyl een van byde notoir is, dat, of de Particuliere Assuradeurs zyn voor alle Geassureerdens zoo goed en secuur als de Soçieteyten, en hebben dezelve gelyke occasie om Assurantien te konnen doen, en zelf meer, om dat de Makelaars aan hun Comptoiren door Douceur en Tractementen, als anders ints zyn gewendt, waar door zy de Preferentie hebben te verwagten; of zoo dit niet zodanig Succedeert, zoo is klaar en buyten eenige twyffel dat een Soçieteyt by alle Geassureerdens zal werden gepræfereert, in welk geval niets van meer noodzakelykheyd voor deeze Stadt kan werden uytgedagt, als de permissie tot een Soçieteyt van Assurantie, dewyl andersints notoir alle verzekerin-

kerin-

keringen, van hier zullen werden overgebragt, tot die plaatsen, daar reeds Societeyten met permissie van Souvereinen of Magistraten met veel succes, en reeds tot ons merkelyk nadeel zyn opgeregt geworden.

Amsterdam den 26 Augustus 1720.

Memorie, om aan Haar Ed. Groot Agb. de Heeren Burgermeesteren dezer Stadt met alle gehoorsaamheyt en schuldige eerbied te deduceeren, wat quaad en nadeel dese Stadt Amsterdam reeds heeft geleeden, en noch staat te verwagten uyt alle de Societyten der Binnelandsche Steeden, veroorzaakt door eenige Contramineurs, die haar Edele Groot Agtb. ten onregten tegens het Project van Assurantie, in dato den 16 Juny laastleden, hebben tragten te imbuëren, om hun particulier belang, en ambitie: Namentlyk,

INdien Haar Ed. Groot Agtbaarhedens voor een Maand 't Project hadden gelieven te amplecteeren, en niet waren gedisanimeert door die Contramineurs, zoo had men voorgekomen, dat na Rotterdam, geen een Stad (gelyk zy alle zelf betuygen) tot die Resolutie zoude hebben gekomen, om eenige Compagnie van Commercie, of Monopolien, Navigatie, Assurantie, of Beleeninge op te regten, wyl zy alle bedugt waren, als Amsterdam een Compagnie van Assurantie oprechtede, zy alle als afgelege Lichamen zynde, niemant om haar zoude denken, nog speculatie vinden.

Maar terwyl Amsterdam niet resolveerde, zo is hun tyd tot dat werk gebooren geweest, wyl zy niets daar by waagden of hadden te verliezen, brengende daar door hunne Steden in staat, krygende met alle kragt eenige Millioenen Contanten, Gelderen van de Beurs van Amsterdam, en derselver Inwoonders derwaarts, waar uyt te wagten is, dat zy tot nadeel van Amsterdam, door die kragtige Beurs, daar geen particulier Koopman tegen kan.

Zullen ondernemen de Navigate op Groenland, Straad Davids, de Negotie op de Oostzee en elders. Wyders aldaar opkoopen, door hunne groote kas, al de Hennip, Vlas, Teer, Yser, en zoo van alle soorten van goederen, dat naderhand Amsterdam uyt hunne handen zal moeten zoeken.

In Amsterdam kunnen sy ook alle dagen met een Massa vallen op eenige Koopmanschappen, daar sy maar Concept van krygen, koopende alles op, en brengen de prys aanstonds 50 per cent hooger, al was het self van Zout, en Graanen, insonderheid by Mediocre of geringe Recolte, daar een groote Consumptie in is, en men niet kan missen, tot ruïne van veele Negotianten en particulieren Ingesetenen, waar van men een exempel maar zal aantoonen.

De Prys van het Zout is present 60 Pond Vlaams; laten sy maar vier à ses Tonnen Gouds daar in aanleggen, zoo loopt deselve aanstonds op 80 Pond Vlaams. Gelyk mede de Brandewynen, Teer, Pik, &c. alle tegenwoordig in zeer laage Prysen weesende.

Alle de Beleninge en discontes in Amsterdam, sullen sy mede weg sleepen: dat niet te vreezen is van 't voorsz. Project van dato den 16 Juny, vermits 't selve met geen oogmerk van Monopolien, of om eenig Particulier te benadeelen, maar alleen om te versekeren, is aangelegt.

Zo zullen sy dan ook kunnen wegnemen de Assurantien wyl sy Directeurs hebben, die dagelyks in dese Stadt komen bequame Luydens, en bevorens reets by yder een in Assurantien geestimeert, door hunne gemakkelykheid en promptitudo; ook andere hier in deese Stadt authoriseeren, gelyk ook reets by veelen werd gedaan: hier uyt volgt dan, dat die Contramineurs hunne Neering ook selfs quyt raaken zullen, behalven dat de meeste Kooplieden malcontent syn, over hunne onrechte tegenstreevinge, met hun niet sullen willen te doen hebben; daar by, zullen in 't vervolg alle ordres van buyten tot de Assurantie werden gegeeven, om by de Compagnien te laaten versekeren, alsoo veele Particulieren, gelyk by hun is geëclatteert, niet te vertrouwen zyn, door dien zy presumeeren veele van haar Actionisten syn geworden, en by een Compagnie daar een zoo importante Fonds is, zyn secuur; daar by krygen sy in kas van schade, 100 per cent, en binnen een Maand geld, zonder Cretique of ophoudinge.

Van de Compagnie van Munnikendam is te vreesen, dat zy door de Haven van Nieuwendam, zoo onder haare directie sorteert, en 't recht op den Y-stoom te halver weg hebben, Amsterdam veel nadeel sullen doen, in 't faciliteeren der Convoygelden, en veele andere Ongelden: Mitsgaders van Hoorn, Edam, Medenblik, Alkmaar, Gouda, Dort, Gelderland, en meer andere Steeden, dat men in der daad te laat sal sien, om te konnen redresseeren, en als dan onmoogelyk sal syn, of men sal met de andere Steden in groote differentie koomen.

Of die Contramineurs al voorwerpen, dat alle Societeyten maar wind zyn, en dat zy van zelfs wel zullen vervallen, dat den een den ander in de grond zal booren, sal men anders bevinden, want zy sullen, gelyk boven gezegt is, alles inspannen, om haar begonne werk te maintineren, en alle Maatregels nemen en practiseeren, om de Negotie en Navigatie van Amsterdam af te trekken, hunne Compagnien ondersteunen en toe voegen meer voordeelen van Impositien als andersints, en blyven alsoo Possesseurs van alle die considerable contante Penningen van de Beurs van Amsterdam.

De zelve Contramineurs geven voor. Men behoeft de Societeyt van Rotterdam mede niet te apprehenderen, die zal insgelyks wel van selfs vervallen.

Zulks zal men mede ter contrary sien, en dat deselve hoe langer hoe meer sal floreeren, gelyk reets by haar nieuwe Inscriptie consteert, nademaal de Regeering der selver Stadt die met alle kracht ondersteunt, en alles toevoegt en nog meer sal doen om deselve te maintineeren tot voordeel van haar Burgers, en zonder dien was de Beurs van Rotterdam geruineert, alwaar, soo U Ed. Groot Agtb. niet zyn te disponeeren, tot het permitteren van 't Project, van dit Jaar nog de Acties op 150. à 200, per cento avans zullen loopen. En Amsterdam ten uiterste hinderlyk zyn en nadeel toe brengen in zeer veel gevallen.

Dus is klaar reets te sien en zal men in 't kort nog verder ontdekken, wat nadeel die Contramineurs aan deze Stadt van Amsterdam en derselver Inwoonders komen te veroorsaken, met haar Ed: Groot Agtbaarhedens ten onrechte en mogelyk uit eigen belang, in een ander sentiment te brengen, door het acces dat zy by haar Ed: Groot Agtbaarhedens hebben, waar op zy zelf trotseeren, en zich beroemen, van in staat te zyn dit gantsche werk onder de voet te kunnen stooten, door dien niet anders als de Wind-Negoties daar uit zullen spruiten, en dat een verderf voor Amsterdam is, en 't is vreemt dat men die Contramineurs kan aantoonen dat zy zich zelf daar mede dagelyks engageeren en hunne faict van maken, ja selfs direct of indirect op harer en andere namen in andere Compagnien deel nemen.

Dit alles hebbe ik niet konnen nalaten als een oprecht Patriot van deze Stadt U Ed: Groot Agtb: aan de hand te geven en verlang daar voor geen de minste Honneur douceurs of voordeel; maar wy zien met smerte ieder dag, wat groot nadeel aan deze Stadt door die Societeyten werden toegebracht dat noch maar eerst een begin is en tienmaal slimmer is te duchten, en onmoogelyk zal zyn, te beletten als het wat dieper ingewortelt is. Den Schryver deser is zelf van dat sentiment dat alle die Monopolien zeer quaad en nadeelig voor de Negotie zyn, maar geen Societeyt van Assurantie, daar in ieder zyn vryheid behoud, en dat het best was dat alle de Monopolien wierden gesupprimeert dat 'er geen een was.

Zullende in allen gevallen door 't permitteeren van de bekende Societeyt, door den ondergesz, geprojecteerd, werden te weege gebracht, dat het contante geld niet noch verder en voor het grootste gedeelte van hier na andere Steeden zal werden overgebracht.

Wanneer vervolgens door de Kas van deze Societeyt indien de nood zulks vereist, en haar Ed: Groot Agtb: zulks komen goed te vinden, de Intentien van de Societeyten der Buitensteeden om Monopolien te dryven zullen kunnen werden tegen gegaan, en vereideld, waar toe of ten welke einde overvloedige Middelen tot voordeel dienende aan de hand gegeven kunnen werden.

Men zal hier byvoegen dat 't remarquabel is dat reets eenige van die Contramineurs die haar Ed: Groot Agtb: 't Project onsmakelyk hebben willen maken 't zelve reeds hebben geamplecteert, als ziende dat hunne ongegronde tegenwerpinge niet anders komen voort te brengen als een groot nadeel voor de Stadt Amsterdam, en dat zulks hoe langer hoe meer is te duchten, door alderhande practyken direct en indirect van andere Steden, die men U Ed: Groot Agtbaare, genoeg kan aantoonen, en dat

zy

zy te laat zoude ondervinden dat hunne eigen particuliere Negotie zelfs deel in die schade komt te krygen.

Zynde niet te denken, veel minder te hoopen, dat dit heylzame en noodzakelyk werk, zal agterblyven om 6 à 7 anderfints geintresseerde geassocieerde Persoonen; om hun particulier belang of om de sodanige die Intrest in andere Compagnien hebben: vermits hun nog apart, niet tegenstaande hunne tegenstreevinge, portie in dit Project is geofsereert, siende yder een klaar, dat den Autheur een vyand is van Monoplien of wind Negoties, zoo als zy het gelieve te noemen dat daar uyt zoude resulteeren.

Wyl den Ondergeschreevenen zelfs haar Ed: Groot Aghtbaarheden ootmoedig verzoekt, om zulks te beletten, en daar toe zoo veel als doenlyk is de noodige ordres gelieven te publiceeren.

Ende alzoo bekent is, dat de Intressanten van 't bewuste Project, der Assurantie Comp: zyn, de eerste en braafste Kooplieden, en Pilaaren der Beurse van Amsterdam, die hunne Correspondenties en Navigaties op alle gewesten van de Waereld hebben, van wien de Præmien en Revenuen der Assurantie alleen zyn te verwagten, die ook in hunne keur hebben, de premies van 't verseekeren, te geven aan wien zy willen, en zulks aen de Ma elaars te ordonneren, off zoo het hun Commissie is, ende orders tot Assureren zyn ingerigt, 't selven te laaten doen by secure Compagnien, in, off buyten deze Stad, en vooral niet by particuliere Assuradeurs, zoo moet een Commissionair 't selve soodanig Effectueeren.

En konnen wy van die respective tegenstrevende Assuradeurs en Geassocieerdens ons geen paalen laten zetten, dat wy onze Assuranties hun gehouden zyn te doen presenteeren, inzonderheyt, wyl 't schynt, zy als een soort of regt van eygendom daar toe vermeenen te hebben; of sig aenmaatigen, geaccompagneert van gedrukte Wetten, Cabalen en veele andere cretivues, in Kas van schaden of avaryen.

Verders mag men gerustelyk met veel nedrigheyt en eerbied avanceeren aan U Ed: Groot Agtb: die de Illustre en beroemde beschermers zyn van 't nutte en wel wezen dezer grootmagtige Stadt, ende derzelver trouwe en onderdanige voorname Negotianten en Borgers, dat gene van die Contramineurs in staat zyn een solide reden voort te brengen, tot nadeel van 't bewuste Project of 't word ten eenemaal geretorqueerd en op gelost in 't zelve Project, de Consideratien, en deeze memorie.

En is men in staat om alle de tegenwerpinge te mortificeeren, wanneer haar Edele Groot Agtbaare ons die goede gunste geliven toe te staan, van te mogen worden gehoort, met eenige van de eerste Koopliedens dezes Beurs, om alles aan U Ed: Groot Aghtb: te Demonstreeren.

Verzoekende hier op, met alle onderdanigheid, de prompte en onvertoogene Resolutie uwer Ed: Groot Agtb: op dat daar geen andere verdere progresse gemaakt en worden.

En dat U E: Groot Agtb: geen agt gelieven te geeven op Declaratoir, dat 3 a 4 hooft Contramineurs besig zyn, door eenige te laten tekenen, dat 't bewuste Project 't verderf en ruine voor deze Stadt zoude zyn, zonder dat daar van suffisante reeden werd gegeven.

Ende wy zouden niet gaarn deel in hunne onderneeminge en traverseeringe willen hebben, wanneer men naderhand ten regte siet wat schade zy, daar door aan deze Stad hebben veroorzaakt.

Was getekent

JOSIAS VAN ASPEREN.

Als Geauthoriseerden van, en in den naeme der Intressanten die 't Project hebben getekent en Geamplecteerdt.

Assurantie Compagnie der Vereenigde Nederlanden wiens Capitaal bestaan sal uit 75 Milioenen Guldens, verdeelt in 10000 Actien. Ider Actie tot f 7500 waar op egter maar f 3900 in 13 Termynen sullen betaalt werden.

OM deese Compagnie t'etableeren, sullen haar Ho: Mog: de Heeren Staten Generaal onderdanig versogt werden om te verleenen Acten, waar by deese Compagnie met uytsluyting van alle andere Compagnieschappen of t'samenvoeginge van Capitalen van meer als twee Persoonen binnen de seeven Provintien en ressort van dien opentlyk of heymelyk, onder seeker pœne daar toe te stellen, geauthoriseert word om te mogen assureren, Scheepen, Goederen, Persoonen, Huysen &c. op sulke Conditien soo als sy sal goetvinden, en sulks voor den tyd van 30 Jaren, als mede Octroy om met uitsluitiug van alle andere, binnen de seven Provintien en de ressort van dien, te houden soodanige Loteryen als deese Compagnie sal gerade vinden en sulks voor den tyd van tien agter een volgende Jaren, soo van vryheit om Actien en Obligatien te beleenen met de restrictie dat de Compagnie niet sal mogen beleenen kleynder somme als van f 1000: t'effens yder party.

Voor welke Authorisatie en Octroy de Compagnie sal betalen aan Haar Ho: Mo: 24. Millioenen in termynen als volgt, en een Millioen voor d'Armen deser Provintien.

Men sal niet Interrumpeeren de present treckende Lotery van haar Ed: Groot Mog: de Heeren Staten van Holland, maar deselve overnemen, en aan haar Ed: Groot Mog: de aan deeze 60000. Loten Annexe profyten betalen of genieten laten.

d'Authorisatie, tot Assurantie Octroy tot Loteryen, en permissie tot beleeninge, van haar Ho: Mo: dan verkregen synde, sal dese Compagnie maken 10000: Actien, yder Actien, gereekent op 7500: Guldens, welke dan sal uytmaken een Capitaal van 75: Millioenen.

OM NU DEEL AAN DEZE ACTIEN TE VERKRYGEN, VERBINDEN WY ONDERGESCHREVEN ons yder voor de somme by ons hier onder gespecificeert ons contingent daar toe te fourneren, op de naarvolgende condities, in de naarvolgende termynen te betalen.

Namentlyk dat op yder Actie niet meer sal werden betaalt in 13 termynen als f 3900: zynde f 300 voor yder termyn, waar van d'eerste betaling sal gedaan werden aan de Cassier Generaal van deeze Compagnie aanstonds, naar dat door meerderheyt van stemmen, zulke Cassier by ons participanten sal syn aangesteld, sullende de participanten soo draa de Inschryvinge der 75: Millioenen volbragt sal syn, binnen Amsterdam ten dien eynde werden te samen geroepen, en de overige 12: termynen sullen worden betaalt op den eersten dag van daer naavolgende 12: Maanden.

Welke 13: termynen dan sullen opbrengen 39. Millioenen, voor de overige 36. Millioenen sullen wy op de Boeken van de Compagnie yder naar proportie van de by hem gedane inteykening worden gedebiteert.

De welke 36. Millioenen egter niet van ons sullen mogen werden geeyscht, als in de naarvolgende twee gevallen.

I. Wanneer sig occasie mogt op doen, om van desen Staat op seekere Conditien te verkryge eenige aansienlyk profyt voor deeze Compagnie, als wanneer Bewinthebbers de Participanten in Amsterdam sullen te samen roepen, hun het project voorleggen, en sal sulks dan door meerderheit van stemmen of aangenomen of verworpen werden, aangenomen wordende sullen de Bewinthebberen mogen doen een inroep dog dat den selven nooyt sal mogen syn van meer als 10. percent te gelyk.

2. Wanneer deze Compagnie (dat nog niet aparent is, en God de Heere in genade verhoede wille) meer schade als profyt hebben soude, zoo sullen de Bewinthebberen de participanten te samen roepen, en door meerderheit van stemmen een inroep van eenige percent geconcludeert en gedaan werden, dog sal deselve inroep meede niet meerder als tien percent t'effens mogen inporteren.

Wanneer de Participanten te samen geroepen worden, sal in alle deliberatien yder Actionist voor yder Actie die hy op syn rekening heeft, hebben een stem, en daar zal met de presenten geconcludeert werden.

De stemming sal geschieden door Lotting met geslotene briefjes.

De Participanten sullen na datmen de authorisatie van haar Ho: Mo: sal verkreegen hebben, binnen Amsterdam te samen geroepen worden, en daar vergadert synde binnen vier dagen verkiesen 17. Bewinthebberen 7. Controlleurs, een Cassier Generaal, en een Boekhouder Generaal, als ook een Agent die woonagtig sal moeten syn in den Haag, om het intrest van de Compagnie by haar Ho. Mo. waar te nemen, op sulke tractement als door meerderheit van stemmen, als dan sal werden goetgevonden.

Binnen vier dagen na dat deze Bewinthebbers, Controlleurs, Boekhouders en Cassier Generaal sullen syn aangesteld, sal moeten geschieden de betaling van de eerste termyn a f 300. waar voor de Cassier Generaal sal geven recipissen op zulke namen als dan word begeert.

Tegens deze recipissen sullen de Bewinthebbers op der Compagnie Boeken door den Generale Boekhouder aan den houder derselver recipissen geven Reekening hem debiterende voor f 7500.

 per-

peractie, crediteeren voor de betaalde *f* 300 pr. actie, daar nevens hem geven een brief van actie, dewelke brief van actie door den houder aanstonds daar na sal kunnen werden verkogt en getransporteert aan wien het hem zal gelieven, dog zal het transport op de Boeken, zoo dickwils als een actie verkogt werd, moeten, van d'eene Reekening af en op de andere aangeschreeven worden, en den eygendommer een nieuwe Actiebrief tegens den oude, die men intrekken zal, gegeven worden.

Voor welk transport Koper en Verkoper ter profyte van de Compagnie zullen betalen 30. stuyvers yder voor transport van yder Actie uit welke penningen zullen gevonden worden de Salarissen der Bewinthebberen ende Subalterne bediendens, dog zal het manquerende van de Compagnie gesuppleeert worden.

De Kassier Generaal van de Compagnie in Kassa hebben 3 Millioenen zal daar voor koopen aanstonds Bankgeld en zal sulke somme als hy meerder in handen sal hebben als 3 Millioenen Kasgeld schryven in de Bank der Stad Amsterdam, op Reekening van deze Compagnie en daar van zal niet kunnen werden gedisponeert als met ondertykening van 8. Bewinthebbers als hier na breder zal werden aangetoont.

Wanneer de derde termyn van betaling sal ontfangen zyn, zullen de Bewinthebbers dezer Compagnie aan haar Ho: Mog: betalen 2: Millioenen Guldens Casgeld en daar mede Continueeren alle Maande, tot 12: Maanden Incluys, met betaling van gelyke somme te samen uitmakende 24: Millioenen en sulks voor het door haar Ho: Mo: tot opregting van deze Compagnie verleende Consent, soo dan nog een Millioen voor d'Armen ter dispositie van haar Hoog: Mogende.

De geene Participanten dewelke in gebreeken mogte blyven hare Contingent of Contingenten op de aangezetten termynen te betalen, sullen daar door haar Actie of Actien verliesen, en sullen deselve aan de meestbiedende ten profyte van de Compagnie aan andere verkogt werden.

De 13. termynen van betaling uitmakende 39: Millioenen by de Compagnie dan Ontfangen zynde, sal deselve, na dat 25: Millioenen aan haar Ho: Mo: al betaalt zyn, nog in Cas en in Banco hebben 14: Millioenen, de welke sullen dienen aan de geasseureerdens tot securiteyt om te hebben restitutien van de schade (die God dog in genade verhoede wil) soo daar mocht vallen op de geasseureerde Goederen, Schepen, Huysen &c.

En ondertusschen sal dit Capitaal moeten werden geëmployeert om te beleenen Actien en Obligatien van desen Staat, gelyk hier na volgen sal.

De 17. Verkorene Bewinthebbers sullen moeten zyn ervarene welbemiddelde ter goeder naam en faam staande menschen en daar onder ten minsten.

12: Koopluiden te weten
8: Van de Stad Amsterdam
3: Van Rotterdam
3: Voor Middelburg
3: Van Noord-Holland.

Dese 17: Bewinthebberen sullen oprechten de 7: naarvolgende Comptoiren, en de selve bestellen met bequame trouwe en suffisanten Bediendens, Klerken, en Cassiers.

De Participanten sullen op ieder Comptoir stellen, die aan hun den Eed sal doen van getrouwigheid en Contraboek moeten houden van alle Profyten en schaden, soo daar sullen vallen.

Van de 7: Comptoiren sullen zyn

1. Comptoir Generaal voorsien met een Boekhouder en Cassier Generaal.
4. Voor de Asseurantie.
1. Voor de Loteryen, en
1. Voor de Beleening.

De vier Assurantie Comptoiren zullen zyn.

1. Tot Amsterdam voorsien met 8. Bewindhebbers alle woonagtig tot Amsterdam en daar onder ten minsten 6. Ervaren Koopluiden.
1. Tot Rotterdam.
1. Tot Middelburg.
1. In Noord-Holland.

Ieder Comptoir voorzien met 3. Bewinthebbers op dite respective plaatsen woonachtig.

daar onder van ieder Comptoir ten minsten sullen moeten zyn 2. ervarene Koopluiden.

De Bewinthebberen in de respective kameren zullen macht hebben om te assureren voor Rekening van de Compagnie soodanige Schepen en Goederen, Persoonen en Huisen als zy zullen raadsaam oordelen, en sullen in hun particulier daar voor niet aanspraakelyk zyn.

Het Comptoir van de Lotery sal werden gehouden binnen Amsterdam

De Compagnie zal de Loteryen door haar op te rechten doen trekken op seekere geprefigeerde dag onder pœne van dubbelde restitutie en wanneer die niet Compleet zyn, sal de Compagnie deselve Completeeren, en voor haar rekening nemen de schade en Profyt soo daar uit sal resulteeren, dog vermits de Compagnie altoos 1. per cent avantage voor uit sal hebben; sal dezelven naar alle apparentien door dit middel ten einde van het Jaar hier door considerable winsten gedaan hebben, ende trekking veel spoediger als anders geschieden konnen, gelyk de Methode daar toe te syner tyd naarder sal aangewezen worden.

Men zal ook een Premie stellen te geven, aan de geene die een project tot avantage van dese Compagnie, verstrekkende aan de Bewinthebbers van de Compagnie zal overgeven, en zulks door meerderheid van stemme by de Bewinthebbers aangenomen en in het werk gestelt werden.

Men zal geven aan d'Armen een per cento van alle de winsten soo de Compagnie door de te houdene Loteryen sal doen, mede ter dispositie en distributie van haar Ho. Mo. de Heeren Staten Generaal.

Men zal ook oprechten in Amsterdam een Comptoor tot beleeninge van Actien en Obligatien.

Dit Comptoir sal beleene Actien en Obligatien van dezen Staat ook Actien van deze Compagnie en geen andere voor niet korter tyd als 3. Maanden en niet langer als 6. Maenden vast.

De Actien en Obligatien tot sulken prys als zy sullen oordeelen dat zonder Risico van het Capitaal iets te verliezen zal kunnen geschieden; dog zal geen party zoo zy uitzetten, mogen zyn minder als van *f.* 10000.

De Bewinthebbers zullen op de 6. Comptoiren stellen alle de nodige subalterne bediendens, dog de Participanten reserveren sich de macht om in cas van maliversatie, zo wel een Bewinthebber als ook subalterne bediende af te zetten door meerderheid van stemmen.

Men zal aan de Makelaars betalen de gewoonlyke courtagie.

De vier Assurantie Comptoiren zullen van tyd tot tyd met den andere corresponderen over de Pryzen der Premien van Assurantie.

De 6. Subalterne Comptoire zullen alle half jaren de profyt, zoo zy gemaakt hebben, over maken en betalen aan het Comptoir Generaal van de Compagnie in Amsterdam.

De Bewinthebberen willende disponeren over eenige Sommen of Capitalen van deze Compagnie staande in Banco der Stadt Amsterdam, zal sulke dispositien of affchryvinge moeten geschieden door onderteikeninge der Bank Assignatien van de navolgende Bewinthebberen, als

4. Bewinthebbers van Amsterdam
1. Van Rotterdam.
1. Van Zeeland.
1. Van Noord-Holland.

De Respective Bewinthebbers sullen den Boekhouder Generaal alle half Jaren doen opmaken Rekening van de gevalle winst of schade, en dan sullen de Bewinthebberen maken een Repartie van de uitdeelinge voor dat half jaar en deselve laten betalen aan de Participanten door den Cassier Generaal.

De 17. Bewinthebberen zullen alle Jaren eens te samen komen in Amsterdam, en als dan by een roepen de Hoofd-participanten van deze Compagnie en aan hen doen verslag van den staat der Compagnie een Rekening.

Hoofparticipant zal zyn die geene welke 2 actien een ront Jaar op zyne Reekening heeft gehad. De Participanten reserveeren zig om by de eerste te zamenkomst in Amsterdam in de bovengenoemde Articulen des noots zynde door meerderheit van stemmen veranderinge te maaken, af en by te doen, het geen zy ten besten van de Kompagnie zullen raadsaam oordeelen, dog willen daar na het nodige door de aangestelde Bewint hebbers laten Executeeren.

Fer-

Formulier van de Brief van Actie

N°. Fol. Actie van *f* 7500: Kasgeld. In de Aſſurantie Kompagnie van 75: Millioenen verdeelt in 10000: Actien.

De Bewinthebberen der Aſſurantie Kompagnie dezer Vereenigde Nederlanden met conſent van haar Ho : Mo. opgeregt; hebben ontfangen uit handen van de ſomma van *f* 300. waar voor zy aan de voorſz. geven actie van *f* 7500 in deze Compagnie, onder conditie dat hy in 12 termynen op Primo der volgende 12 maanden met *f* 300 t'effens betaalen de overige *f* 3600 by deze Compagnie te heffen, vaſtgeſtelt, zullende deze Actie kunnen worden veralieneert, mits het Tranſport latende doen op der Compagnie Boeken.

Project van een Commercie, Navigatie en Aſſurantie Compagnie tot
HASSELT.

BUrgermeeſteren, Schepenen en Raden der Stedt Haſſelt, in overweginge hebbende genomen dat in eenige Steden zyn opgerigt Compagnien van Commercie en Aſſurantie, en conſidererende dat haar Stad, gelegen aan de diepte der Rivier het Swarte Water, twee uuren beneden de Stad Zwol, zeer naby de Zuider Zee en de Rivier de Vegt, immer zoo avantagieus is als eenige Stad in de Provincie van Overyſſel, en dat van daar met groot fundament om de favorable Reede, te Water en te Lande kan werden gecommercieert op alle Havenen en Plaatſen van Munſterland, Duytsland, de geheele Ooſtzee, Engelandt Spanjen en Vrankryk, &c. en in 't particulier daar door onder Gods zegen, zeer voordeelig geſtabileert de Negotie van de Benthemer Steen, Hout tot Scheepsbouw, de groote en kleine Viſſcherye, Granen, Lynſaat, Boter en allerhande levendige Have; Zoo is 't, dat Burgermeeſteren, Schepenen en Raden met keniſſe en advys van hun Geſworen Gemeente, op de voorſtellinge van verſcheiden ervarene Kooplieden gereſolveerd hebben ook op te regten een Compagnie van Commercie, Navigatie en Aſſurantie, in maniere als volgt:

I. Dat het Capitaal van deze Compagnie zal beſtaan in 8 Millioenen Guldens, verdeelt in 4000 Actien, yder a 2000 Guldens

II. Dat den 7 October 1720. de Intekeninge zal worden gedaan in 't Stadhuis op de Grachte, waar toe de Heeren Commiſſariſſen als dan zullen vaceeren tot het aanneemen der Namen en Woonplaatſen van d'Intekenaars.

III. Dat yder Perſoon niet meerder als 12 Actien zal mogen intekenen.

IV. Dat 14 dagen na de Intekening in handen van Commiſſariſſen zal worden betaald 1 per cent, en tot commoditeyt van yder Vreemdeling, als dan in de Stad Amſterdam gevaceerd ſal werden, in al zulke woonplaats by de Courant te adverteren, om immediaat de Actien tegens voorſz 1 per cent te extraderen, welke dadelyk by in dorſo Negotiabel zyllen zyn.

V. Dat wyders nog 3 volgende Maanden yder Maand 1 per cent zal werden voldaan, alles tot voortzetting van de Commercie te emplojeren.

VI Dat de Directeurs en Hoofdparticipanten vervolgens zullen zyn gequalificeert om van de overige 96 per cent op ſortable termynen zoo veel in te vorderen als dezelve ten meeſten dienſte van de compagnie dan goed ſal vinden.

VII. Dat iemant den verderen inleg te doen in gebreke blyvende van zyn Actie zal zyn vervallen ten voordeele van de Compagnie.

Dat 't eerſte fourniſſement voldaan zynde, tot het manieren dezer Compagnie twee inheemſche Directeurs door de Heeren van de Magiſtraat, en 5 uitheemſche Directeurs door de Hoofdparticipanten by meerderheid van ſtemmen te verkieſen, en voor Hoofdparticipanten zullen werden gehouden die 12 Actien door intekeninge of koop in effecte hebben.

IX. Dat de Tractementen van deze Directeurs en verdere noodzakelyke Bediendens (by ſtemmen van de Hoofdparticipauten te kieſen) na redelykheid van dezelve ſullen werden begrotet.

X. Dat door deze Directeurs een maand te voren te adverteren jaarlyx rekeninge zal werden gedaan.

XI. Dat de Hoofdparticipanten, als de Compagnie compleet is, op zoo een dag by de Couranten te melden, zullen confereren, ten fine om te delibereren en concluderen, hoe ten meeſten nutte de ingelegde penningen ſullen werden geemplojeert.

XII. Dat voor het verleenen van het opregten deſer Compagnie het faciliteren der Negotie, verbeteren der wegen, en wegnemen van alle hinderniſſen welke mogten opkomen, en wyders voor alle andere avantages die nog verders aan de Compagnie zullen worden gegeeven, door gemelde Compagnie aan de Stad Haſſelt betaalt zal werden van yder Actie een quart Caroli gulden per Cent.

XIII. Dat voor het Tranſport der Actien te teikenen yder reis betaald ſal worden 1 Caroli gulden, half by den koper en half by den verkooper te betalen, half by de Stad, en half by de Compag: te profiteren.

XIV. Dat de Compagnie voor de tyd van 25 Jaar alleen de vryheid ſal hebben tot 't opregten van Loteryen binnen de voorſz. Stad, dat ook deſelve de grond om welgelegene Pakhuiſen te konnen zetten; en Schepen aan te bouwen, om niet ſal werden geſuppediteerd.

XV. Dat de uitheemſche Participanten 12 Actien inderdaad bezittende, en alhier komende te wonen, met 't groote en kleine Burger Regt en Privilegien deſer Stadt ſullen werden begunſtigt ſelfs tot de Joodſche Natie inclus.

NB. *Dat elk Intekenaar zyn brieven van Intekeninge franco kan addreſſeren ter Secretarie der Stad Haſſelt.*

Project van een Compagnie van Commercie, Navigatie, Aſſurantie, Beleeninge en Expeditie tot Campen.

BUrgermeeſteren, Schepenen ende Raad der Stad Campen, bevindende, hoe dat met veel enpreſſement en groote toeloop in vele Steden zyn en nog dagelyks worden op geregt, Compagnien van Commercie en Navigatie, &c. en door diverſe Koopluiden en Fabrikeurs wordende aangeſogt, om alhier mede ſodane Compagnie van Commercie, &c. op te regten; Aangeſien de abondantie en goedkoop van allerlei levensmiddelen, en alles wat tot 's menſchen onderhoud nodig is, alhier; dog inſonderheid de avantagieuſe ſituatie van deſe Stad aan den Yſſel, communicatie hebbende met den Ryn en andere navigabele Rivieren meer; de vryheid van Tollen op de gemelde Rivier den Yſſel, van voor Nimwegen af, tot aan deſe Stad, ſulks dat te water met veel commoditeit en weinig beſwaar of belaſtinge, in comparatie van andere Steden, allerlei Waren en Koopmanſchappen aan deſe Stad, en vervolgens in de Zuiderzee afgevoert kunnen worden, behalven nog andere voorregten en privilegien meer inde Sond en Ooſtſee, waar van deſe Stad en derſelver Burgeren in actuele poſſeſſie zyn. Als mede dat alhier diverſe Zyde, Wollen en Linnen Manufacturen als nog worden gemaakt en gefabriceert, welke met vrugt en tot voordeel van de Compagnie ſouden kunnen worden voortgeſet, ende andere nieuwe opgeregt.

Zo is 't: Dat Schepenen en Raad, met ingenomen advys en conſent van hare geſwoorne Gemeente, in deſen niet hebben kunnen ſtille ſtaan, nog hare Stad en Burgerye te kort te doen, (onder verwagtinge van Gods zegen) ook hebben operigt een Compagnie van Commercie, Navigatie, Aſſurantie, Beleeninge, Expeditie, &c. op volgende conditien.

I. Het gehele kapitaal ſal beſtaen uit 15 millionen, verdeelt 15000 Actien, ieder Actie van 1000 guldens.

II. Hier mede ſal worden genegotieert ende gehandelt in allerhande Koopmanſchappen en op allerlei plaatſen; de Manufacturen, ſoo reeds hier in train zyn, ende die vervolgens nog in train mogten gebragt worden, te beneficeren, daar mede de Actien, Obligatien, Vaſtigheden te beleenen, aſſureren, Wiſſels diſconteren, en generalyk alles te doen dat de Directeurs tot avantagie en meeſten dienſte van de Compagnie ſullen oordelen te behoren.

III. De intekeninge ſal geſchieden by Commiſſariſſen door de Heeren van de Magiſtraat te verkieſen, op maandag den 7 October 1720, op gedrukte Biljetten met vullinge en tekeninge van de naam en voornaam, en woonplaats van den Intekenaar, en hoe veel Actien dat begeert, dog niet boven 't gefixeerde getal.

IV. Agt dagen na de inſchryvinge ſullen aan de Inſchryvers, mits betalende een per cento, recepiſſen of gedrukte Acten van Actien gegeven worden, waar mede aanſtonts kan en mag gehandelt worden en de endorſementen van transport op de rugge ſullen valideren, ſo dik en menigmaal als ſulks geſchiet, ſullende egter by tranſport van yder endorſement betaald worden 1 gulden.

V. Deſe voorſz. inleg en een per cento ſal alhier ter Secretary geſchieden, in geen minder ſoorte van geld als gereduceerde ſchel-

lingen; waar uit eerst en voor al het Camper-diep gerepareet sal worden tot dienst van de Compagnie, door de Directeurs, met advys en concurrentie van de Magistraat, en sal daar van rekeninge aan de Hooftparticipanten van de Compagnie gedaan worden.

VI. Niemand sal minder als een Actie, en niet meer als dertig Actien mogen inschryven, maar naderhand wel meer Actien mogen kopen, sullende egter niet meer als eene stemme hebben, soo als een yder Hooftparticipant heeft.

VII. Het getal der Actien vol zynde, sullen de gemelde Commissarissen by Byljetten en Couranten de Hooftparticipanten doen convoceren.

VIII. Hooftparticipanten sullen zyn die 30 Actien hebben, of so veel Actien by transport, of anders met regt sullen verkrygen en effective besitten, al wanneer sy dan voor Hooftparticipanten sullen erkent worden, ende sullen die gene, so alhier komen wonen met de grote Burgerschap vereert worden, de Joodse natie daar onder begrepen.

IX. De Hooftparticipanten by een zynde, sal aan deselve bekent gemaakt worden, dat drie, en welke tot Directeurs door de Heeren van de Magistraat over dese Compagnie zyn aangestelt, ende sullen door de Hooftparticipanten nog ses andere by deselve, met meerderheid van stemmen te kiesen, toegevoegt mogen worden, ende sullen ten minsten vyf van dese negen, binnen dese Stad wonende zyn en haar vast domicilium houden.

X. De Directeurs sullen gedurende de tyd harer bedieninge ten minsten hebben 30 Actien en behouden, of sullen de facto van haar directeurschap vervallen zyn, en sal het de Hooftparticipanten vrystaan andere in deselver plaats te kiesen.

XI. Aan de gestelde Directeurs sal op woensdag den 20 November nog betaalt worden door d'Intekenaars een per cento, op den 1 Januarius 1722 een per cent, en op den 14 February een per cento, dus in 't geheel vier per cento.

XII. De Directeurs, so by aldien mogten oordelen meerder penningen tot voordeel van de Compagnie nodig te hebben, sullen de Hooftparticipanten by een roepen door beiderzyds goede mannen daar toe by Partyen te benoemen, anderzints by Schepenen en Raad, als ordinaris Rigter, (dog so spoedig als immers mogelyk, en selfs in de Vacantie getermineert worden) sonder appel.

NAdemael het Assureren van Schepen en Koopmanschappen soo voor de gevaren van de Zee, van die van Oorlog, als Zeerooryen, nootsakelyk is voor den Koophandel en Zeevaert, en dat men siet in Engelant een Maetschappy daer toe opgerecht, en selfs onlangs in eenige Steden binnen dese Provintie, om door een groot samengevoegt Capitael, die gene die sich willen assureren volstrektelyk gerust te stellen, soo moet men vastelyk gelooven dat in naervolginge van deselve met veel proffijt soodanig een Meetschappy, of Samevoeging van Capitael in dese Stad Schiedam wierd gemaekt, als reeds op vele andere Plaetsen met vrucht is geschiedt, soo propononeert men ten dien eynde de inteekening werkstellig te maken, met permissie van de Ed: Groot Achtbare Heeren Burgermeesteren en Regeerders der Stad Schiedam, op de volgende Conditien.

I. Dat het geheele Capitael sal bestaen in ses Millioenenen, of sestig tonnen Gouds, en niet meer.

II. Dat yder Capitael Actie sal bestaen in drie duysent gulden, en by gevolg in twee duysent Actien.

III. Dat men niet minder als 3000 gulden, en niet meer als 45000 gulden sal mogen inteekenen.

IV. Niemant sal niet verder aensprekelyk zyn als voor syne ingeteekende Somma.

V. Dat yder Inteekenaer in handen van Commissarissen provisioneel, met kennis van de Regering aen te stellen, sullen betalen een per cento van syn ingeteekent Capitael, veertien dagen naer de affiche van Billietten, en naer dat het Capitael volteekent is.

VI. Dat men Directeurs sal verkiesen by meerderheyt van stemmen uyt de hoogste Intekenaers; en gemelde Directeurs binnen Schiedam moeten resideren, om by alle voorvallende saken en occasien de Geinteresseerden by affictien van Billietten in de Stads Doele te samen te roepen en te delibereren.

VII. Men sal noyt meerder gelt eyschen van de Geintresseerdens, als deselve by meerderheyt van stemmen sullen noodig oordeelen, om de Maatschappy gerust te stellen nevens de Geassureerden.

VIII. Dat alle Penningen soo van ontfang als uytgaef sullen moeten betaelt worden p^r Cassa op de namen van de Commissarissen, provisioneel ter Secretarye deser Stad, en dat alle Quitantien sullen moeten geteekent worden door twee of meerder Commissarissen daer toe by alle Directeurs te qualificeeren.

IX. Dat de Penningen van Inleg op Obligatien van 't Gemeene Lant, en van vaste effecten of andere onbederffelyke Waren, sullen mogen aengelegt worden naer rade van de Directeurs of hare Gequalificeerden.

X. Dat alle Penningen van ontfang van Premien en Interessen, sullen blyven in Cassa tot betaling van schadens of schuldens.

XI. Dat de Gequalificeerden sullen mogen Assureren op alle Schepen en Koopmanschappen, en dat de Commissarissen haar sullen gedragen naer de Artykulen van de Kamers van Assurantie der Steden Amsterdam of Rotterdam.

XII. Dat alle Questien die uyt hoofde van schaden, als anders soude mogen ontstaen, tusschen den Gequalificeerden, sullen moeten gedecideert worden ter Plaetse daer de Polis sal geteekent zyn Ordinaire Rechters, of goede Mannen daer te verkiesen.

XIII. Dat Commissarissen alle Jaer sullen doen Rekeninge Ontfang en Uytgaef, ten overstaan van alle Geinteresseerden die veertien dagen te voren by aengeslage Billietten sullen werden gedagvaert.

XIV. En vermits die Concept maer provisioneel is, soo staet soo dra de volteekening sal geschiet zyn, een nader Reglement gemaekt te werden ten overstaen van de hoogste Geinteresseerdens.

XV. Men behoud voor sich, dat die geene die in 't publyk niet geconcipieert zyn of gerecipieert sullen worden, voor 3000 gulden te zyn gegoet, haer Ingeteekent Briefje hier naer te noemen, sal mogen weder sende, en soo geproportioneert,

XVI. Verders soo werd gereserveert, soo by aldien dat'er meerder Somme werd ingeteekent als 't bovengemelde Capitael in 't Articul I. de Intekenaers sal mogen verminderen.

Die dan in dese gelieve deel te nemen, brengen syn Inteekenbriefje in de Stads Doele te Schiedam, alwaer een verzegelde Bus sal zyn, Maendag den 15 July 1720. 's morgens ten 10 uuren. Alle Inteekenaars buyten dese Stad Schiedam wonende, gelieve verdacht te zyn, om nevens hare namen, haer woonplaets en addres te noemen.

Conditien van de Maatschappy tot het Asseureeren van Scheepen en goederen binnen de Stad Middelburg.

NAdemaal het Assureren van Schepen en Koopmanschappen, zoo voor de gevaren van de Zee, als die van Oorlogen en Zeerovery, noodzakelyk is voor de Negotie en Zeevaart, en dat men ziet in Engeland een Maatschappy daar toe opgeregt, om door zoo grooten zamengevoegde Kapitaal, die geene die zig willen doen Assureren, volstrektelyk gerust te stellen; zo moet men vast stellen, dat indien zodanig een Maatschappy of zaamenvoeginge van Kapitaal in deze Stad van Middelburg wierd gemaakt, van de uyterste Vrugt zoude zyn voor 't Gemeen, en werd ten dien eynde geproponeert op wat Voet dit Concept best Werkstellig te maken is.

I. Dat het geheele Capitaal zal bestaan in 200000 ponden niet meer; dat ieder Kapitaal Actie zal zyn 1000 pond Vlaams, en by gevolg zal bestaan in 200 Actien dat men niet minder als 500, en niet meer als 80000 pond Vlaams zal mogen Intekenen.

II. Dat 'er geen zullen gekend werden in zaaken daar de gehele Socitey by malkander ontbooden werd, als die voor 1000 pond Kapitaal op de Boeken bekend staan.

III. Niemand zal ooit verder aansprekelyk wezen, als voor zyne getekende Zom.

IV. Dat ieder Intekenaar in handen van Commissarissen (Provisioneel door de Regering aan te stellen) zullen betalen 50 per cent van ieder zyn ingeteekend Kapitaal, veertien daagen na de affectie van Biljetten dat het vereischte Kapitaal voltekend is: *Dat door de Actionisten zullen aangesteld werden* vier of meer Commissarissen, by de meerderheid te verkiezen.

V. Dat de Commissarissen aan te stellen zullen zyn voor haar leven lang, en hier binnen Middelburg moeten woonagtig zyn.

VI. Dat 'er geen Polissen zullen mogen getekend werden, of ook van waarde zyn, als door alle de Commissarissen of wel by de helft van haar gerekend.

VII. Dat alle de Penningen zo van Ontfang als Uytgeef, zullen moeten betaald en ontfangen werden, zoo per Banco als per Cassa, op de Namen van alle de Commissarissen, en dat alle Quitantien zullen

zullen moeten getekend werden, een minsten door de helft van de voorsz. Commissarissen.

VIII. Dat de Penningen van den Inleg zullen aangelegt moeten werden op alle Effecten, zoo in diervoegen als omtrent Weze Penningen werd gedaan.

IX. Dat geen Effecten zoude mogen Beleend of Verkogt werden, als met eenpaarig Consent van de Commissarissen.

X. Dat de ontfange Premien en Interesten zullen blyven in Kas of Bank tot betalinge der Schaden.

XI. Dat de Commissarissen zullen mogen Assureren op alle Scheepen en Koopmanschappen, zoo van Vriend als Vyand, als mede van en naar alle Plaatzen, gepermitteert of ongepermitteert, en dat de Commissarissen haar zullen gedragen naar de Artikelen van de Kamer van Assurantie deezer Stad Middelburg, dat ze ook zullen moogen verzekeren op Huyzen, Pakhuyzen, Koopmanschappen, leggende in Pakhuyzen of Kelders, als mede op Plantagien, zo binnen als buyten 's Lands.

XII. Dat alle kwestien ter eerster instantien zullen moeten dienen voor de Kamer van Assurantie dezer Stad, en by Appel voor Burgermeesters en Schepenen dezer Stad, en geen verder Appel zullen subject wezen.

XIII. Dat door Commissarissen zoo veel en zoo weinig op de voorgande Conditien en Polissen zal mogen getekend werden, als zy goed zullen vinden.

XIV. Dat 'er door Commissarissen zullen aangesteld werden by provisie een bekwaam Boekhouder, en Onder-Boekhouder, zullende de Opper-Boekhouder ook voor Kassier dienen, en stellen daar voor suffisante Cautie na genoegen van Commissarissen.

XV. Dat Directeurs en die Bediende zullen hebben zeeker Tractement's Jaars, nader te reguleren by de meerderheid van d' Actionisten.

XVI. Dat de Commissarissen by eenig voorval en nodig zynde, zullen alle de Kapitalisten dagvaarden ter plaatze daar de Vergadering zal gehouden werden, by Biljet en overnagte Wete, behalven die uyt de Provintie wonen.

XVII. Dat de Commissarissen zullen doen alle 2 Jaren Rekeninge in prezentie van alle Actionisten die zig daer by zullen willen laten vinden en 14 dagen te vooren by affectie van Biljetten zullen werden gedagvaard.

XVIII. Dat men na het sluyten der Boeken zal resolveren wat Uytdelinge dat 'er zal gedaan werden, en zal zulks moeten geschieden met meerderheyd van Stemmen, namentlyk een Commissaris tegens twee Actionisten, op die tyd met meerderheyd van Stemmen daar toe te commiteren, en zal de Repartite moeten geschieden in kontante Peningen, maar zal geen Repartite mogen geschieden ten zy het ingelegde Kapitaal van 100000 pond Vlaams in wezen is.

XIX. En dat buiten deezen Comp. alle en een yder zoude mogen Assureren in zyn privé zo als voor deze. Ook zullen de Commissarissen daer toe te nominere moeten den Eed doen van gewigheyd als mede dat zy wezentlyk een Kapitaal Actie van 1000 pond Vlaams daar in herideren.

XX. En alzo dit concept maar provisioneel is, zo staat zo dra de Voltekening zal geschied zyn een nader Reglement gemaakt te werden, ten overstaan der Actionisten.

De Actien van deze Assurantiekamer doen reets 40 percent opgeld.

Project, tot de Opregting van een Kamer van Commercie binnen de Stadt MIDDELBURG.

Middelburg, den 5 July.

HEt is constant en onwederspreekelyk, dat 'er niet heilzaamer voor een Land en derzelver Ingezetenen is, als Negotie en Zeevaart, waar door Zeevolk aangekweekt, de Fabriken gebeneficeert, den Winkelier welvaarend, het Gemeen aan de kost geholpen, de Finantien vermeerdert, en een algemeene welvaart in deze Landen te doen herleven bewerkt werd.

Om nu dit heilzaam werk te doen stand grypen, is het nodig, dat de Negotie werd voortgezet door groot en klyn, ieder na zyn vermogen; de middelen daar toe nodig, zoude (onder verbeteringe) deze zyn.

I. Dat 'er een Commercie Compagnie werde opgeregt, waar van den inleg zoude zyn 10 Millioenen, welke Intekening zoude geschieden door een ieder die geneegen zoude zyn daar in te participeren.

II. Ieder Intekenaar zoude vermogen in te schryven duizend Guldens, en niet minder, maar wel meerder.

III. Niemand zoude vermoogen te stemmen daar de Societeyt by malkanderen geconvoceert zal werden, als die voor 6000 Gulden of 1000 pond Vlaams op de Boeken bekend staan.

IV. De betaling zoude moeten geschieden in vier Termynen, te weten, een vierde van zyn Ingetekende zomme, drie Maanden, na dat by affictie van Biljetten zal zyn bekend gemaakt, dat de Intekening compleet is; het tweede Termyn 6 Maanden na dato; het derde Termyn 12 Maanden na dato, en den laatsten Termyn 15 Maanden na dato, alles te rekenen van dien tyd af, als boven gemeld.

V. Over deze Directie zouden moeten aangesteld werden, ter eersten instantie zoo veel Commissarissen uyt de bekwaamste Koopluyden dezer Stad, als de Edele Agtbare Heeren Regenten dezer Stadt Middelburg sullen nodig oordeelen, en by het vaceren van een Commissaris plaats, zal die werden gesuppleert door de Actionisten, met meerderheit van stemmen daar toe te verkiezen.

VI. Ieder Directeur zal dienen zyn leven lang, ten ware hy zig onbekwaam maakte om zyn Employ waar te nemen, als wanneer met meerderheit van stemmen door de Actionisten zal werden geremoveert, en een ander in zyn plaats verkoren.

VII. Uyt dit Kapitaal zoude moeten werden gekogt en gemaakt 30 Fregatschepen van 20 tot 40 stukken Kanon, meer of min; zo dat 'er continueel zouden gaan en komen; en die Schepen zouden mogen werden gezonden naar alle zodanige plaatzen van de Wereld, als zy raadzaam zullen oordeelen.

VIII. De Directeurs zullen genoodsaakt zyn altyd de helft van haar risico te laten Assureren, wel meer maar niet minder.

IX. De Directeurs zullen vermogen buiten hare Societyts Cargazoenen, in hare Schepen te laden op halfwinst (van die daar toe genegen zyn) soo veel als sy sullen goedvinden.

X. Alle goederen die in de voorsz. Schepen souden mogen gevonden werden, buiten permissie van de Directeurs geladen, sullen werden geconfisqueert ten profyte van de Commercie Compagnie.

XI. Alle drie jaren sullen de Boeken werden gesloten (tot soo lang dat dit in tryn is als wanneer sulks alle Jaren sal geschieden) en de effecten opgenomen werden, door soo veel gequalificeerde Actionisten als Directeurs, daar toe te committeeren; welke gequalificeerde Actionisten sullen werden verkooren door de gesamentlyke Actionisten met meerderheit van stemmen.

XII. De uitdeeling zal moeten geschieden in contante Penningen, mits het ingelegde Kapitaal in wezen zy.

XIII. De Directeurs zullen genieten 10 per cent van te doene repartitie, voor haare moeyte en provisie.

XIV. Alle de Equipages zullen moeten gedaan werden binnen deze Stad Middelburg, en de Scheepen daar in te komen, zonder dat zulks ooit zal moogen werden verandert.

XV. De Directeurs zullen moeten woonen binnen deeze Stad Middelburg, en zullen geen andere mogen werden verkoren.

XVI. Alle Retouren zullen publiek moeten werden verkogt, en zullen de Biljetten daar van drie weeken moeten uitstaan.

XVII. Alle de goederen nodig tot de Equipages en Cargazoenen, zoo van drooge als van natte Waaren, zullen puliek moeten werden aanbesteed, en die niet aanbesteed konnen werden, zullen moeten werden gekogt by die geen die het beste koop geeft, zonder eenige preferentie; dog zal altyd moeten werden geobserveert, dat die by deze Compagnie als Interessanten bekend staan, zullen moeten werden geprefereert boven die, die geen Interest hebben, mits zy soo goed koop geven als een ander.

XVIII. De Biljetten tot aanbesteeding, zullen drie weeken van te vooren moeten uitstaan, op dat een ieder daar van kennis hebbe.

XIX. De Boeken van de Intekening zullen moeten werden gesloten drie Maanden na dat de Intekening sal beginnen, en sal niemand na dato mogen ingelaaten, nog deeze Compagnie met meerder Actien vermeerdert werden.

Na dat myn Brief geschreven en gesflooten was, werd myn berigt dat voor vast tegens aanstaande Maandag over agt dagen, synde den 15 July, de Intekening tot de Kamer van Commercie geschieden sal.

Bur-

Burgermeeſters en Regeerders der Stad VERE, ziende met welke goedé ſucceſſen, dat 'er in verſcheide Steden zyn, en werden opgeregt, Compagnien van Commercie, Aſſurantie, Walvisvangſt, naar Groenland, en Straat Davids, en andere geweſten, invoegen dat ſoo dra de Projecten in het ligt komen, de inteekeninge niet alleen Compleet ſyn, maar de Som ſoo veel groter, dat 'er een merkelyke vermindering moet werden gedaan. SOO IS 'T, aangeſien de gelegentheyd van onſe Stadt VERE, een plaats is tot de Navigatie ſodanig gelegen, als in eenige Provintien, konnende de ſware ſchepen met volle ladinge zonder eenige ligtinge te doen, niet alleen voor de Stad, maar zelf in de Haven tot aan de kay om daar te loſſen komen, waar door veele menagen konnen gebruykt werden, en des extra gelegen ter Walvisvangſt per Straat Davids, dewyl die Navigatie vroeg in de tyd moetende geſchieden, verſcheyde plaatſen door verhinderinge van ys, als anderſints, groote obſtakelen ontmoeten, daar onſe Stad Vere in dien tyd vry van is, en die Navigatie en andere ſoort van Commercie op zyn tyd naar welgevallen kunnen werden gedaan, verders dat deſelve onſe Stad zeer gelegen is, om naar alle geweſten de Koopmanſchappen te tranſporteren, derhalven hebben Wy naar rype Deliberatie geoordeelt, dat ſodanige Compagnien met meerder ſucces alhier als elders kan werden opgeregt, waar toe ſich ook reets veele Intreſſanten hebben opgedaan, met verſoek by ſoodanige Compagnie geintreſſeert te mogen zyn; Wy dan aan deſelve mede Onſe gunſt willende bewyſen, Conſenteren ten voordeele van gemelde Compagnien de Poſteryen naar andere Provintien en buytens ſlands, als mede ſtaan aan haar af de Bank van Leening binnen deſe Stadt, mitsgaders het gebruyk van een bequaam Huys om het Comptoir van de Compagnie te houden, ſonder daar eenig huur voor te betalen, en zullen wy gemelde Compagnie met meerder voordeelen by vervolg tragten te begiftigen, des hebben Wy de Compagnie op de volgende conditien Geoctroyeert en deſelve Geconſenteert, gelyk Octroyeren en Conſenteren by deſen.

Articul I.

Het Capitaal of inleg van de voorſchreve Compagnie zal beſtaan uyt vyf en twintig Millioenen guldens, verdeelt in twaalf duyſent vyf hondert Actien, yder Actie van twee duyſent guldens.

II. De inteykening zal geſchieden tot Vere, ten overſtaan van d'Heeren Commiſſariſſen by haar Ed: Achtb: proviſionelyk gecommitteert, en zal niemant minder mogen Intekenen als een Actie van twee duyſent guldens, en niet meerder als 25 Actien makende 50000 guldens; boven de Intekening zal niemant aanſprekelyk zyn, en meerder ingeteekend zynde als het beſtek, zal het aan gemelde Commiſſariſſen ſtaan, de Intekening van de Intekenaars naar eygen goetvinden te verminderen, of geheel ongeintreſſeert te laten.

III. Een yder zal van zijn ingeteekende ſomme moeten fourneren in handen van de voorn: Commiſſariſſen binnen de Stad Vere of per Bank der Stad Middelburg, binnen den tijd van 20 dagen naar dato van de Biljetten, waar by kennis krijgt dat geïntreſſeert is, 2 en een half per cent, en vervolgens alle twee Maanden naar den dag van het eerſte fourniſſement 2 per cent, tot dat in het geheel twaalf en een half per cent zal zijn voldaan. De quitantien of recepiſſen zullen door twee der gemelde Heeren Commiſſariſſen geteykent worden.

IV. Ider Intekenaar zal gehouden zyn de eerſte inlaag van 2 en een half per cent te betalen in grof geld of per Banco op geſtelde tyd, en voor de verdere inlaage in gebreke blyvende op genoemde tyd te voldoen, zal zyn Actie vervallen weſen aan de Compagnie, zonder dat daar op eenige de minſte pretentien zal konnen werden gemaakt.

Naar de voldoeninge van bovengemelde Termynen, zal geen verdere inlaag mogen gevordert werden, als met goetvinden van Directeurs en Hoofd participanten.

VI. De Intekenaars zullen op hun Inteken-briefje hunne Woonplaats moeten ſtellen.

VII. Yder Hoofd-participant zal moeten hebben thien Actien op zyn naam en in eygendom, en als dan kunnen ſtemmen; maar die minder heeft, zal tot ſtemmen niet werden geadmitteert.

VIII. Directeurs zullen moeten zyn luyden van ervarentheid in Negotie, welke gehouden zullen wezen, dagelijks het Comptoir van de Compagnie te frequenteren; zullende vyf Directeurs werden aangeſteld door Burgermeeſters en Regeerders der Stad Vere, en vier door de reſpective Hoofd-participanten, makende t'ſamen negen: welverſtaande dat by vacature van een der negen Directeurs een nominatie van drie Perſoonen door Hoofd participanten aan Burgermeeſters en Regeerders der Stad Vere zal werden overgeleeverd, omme daar uit een tot Directeur te verkiezen: en zullen twee derde parten van voorſz. Directeurs tot Vere moeten woonen.

XI. Directeurs zullen met al hun vermogen haar appliceren op de bevordering van het Intreſt van deze Compagnie, en vermogen zodanigen Commercie te doen als te rade vinden; als mede hun ſchepen uit te zenden op de groote Viſſery, walvis-vangſt, per Groenland; ſtraat-davids viſſery, en des zelfs handel; mitsgaders lynſlageryen, ſcheepsbouweryen, traankokeryen, enſz. laten aſſureren, en zelf aſſureren naar hun welgevallen, beleninge, diſconteringe, als anderſints te doen.

X. Directeurs zullen 10. per Cent vande uitdeelinge voor hunne dienſten genieten, en de verdere bedienden een bequaame en ſortabel tractement Jaarlyks.

IX. Directeurs zullen Jaarlyks gehouden zyn, van haare adminiſtratie en bewind rekeninge te doen ten overſtaan van de Heeren Burgermeeſteren en Hoofd Participanten, waar van in tyds notificatie zal werden gedaan, en zullen de verdere geintreſſeerde preſent mogen komen.

XII. Directeurs zullen met de Hooft-participanten overſlag maken, en beſluit nemen, wat zal werden uitgedeelt; en zal daar in de meerderheit van ſtemmen werden gevolgt: ende zullen de Heeren Burgermeeſteren, als mede de Hoofd-participanten vermogen inſpectie te nemen van de behandeling en directie der zaaken.

XIII. Directeurs zullen in kas van queſtie, om proceſſen te myden, niet verder mogen procederen als voor de Heeren Burgermeeſteren en Schepenen der Stad Vere; doch partien zich benadeeld oordelende, zullen verder mogen procederen als na regten en zullen Burgermeeſteren en Schepenen der voorſz. Stad Vere geene proviſien van arreſten op de Actien van deze Compagnie verleenen

XIV. Alle Tranſporten van Actien zullen moeten geſchieden ten overſtaan van twee Directeurs in de boeken van de Compagnie, en daar voor betalen een permille, zynde van yder Actie van 2000. guldens 2. guldene ten behoeven van de Compagnie, en 12. ſtv: voor den Armen der Stad Vere, by den kooper en verkoper yder den helft: dog zullen naar de betalinge van de eerſte 2. en een half per Cent vermogen te negotieren, en op de rug der quitantien endoſſeren, zonder eenige koſten van Tranſport ſubject te zyn; tot dat de geheele 12. en een half per Cent zyn voldaan, en als dan op het boek der Compagnie by Tranſport als vooren werden geſteld.

XV. Alle Makelaars waar de ſelve ook ſoude mogen woonen, ſullen haar ordinaris ſalaris genieten, van haar aangebragte partien Coopmanſchappen; ſoo verkoop als inkoop; aſſurantie, beleeninge, disconteringe, enſz.

XVI. Yder die genegen is in deſe Compagnie te participeren kan zig tot Vere addreſſeren, of briefjes van inteekening franco ſenden den eerſten October 1720 ende de drie volgende dagen op het Stadhuys; alwaar de voorſz. Proviſionele Heeren Commiſſariſſen tot dien einde ſullen vaceeren, s'morgens van negen tot twaalf uuren, en s'namiddags van drie tot vyf uuren.

Project, tot de Opregting van een Kamer van Commercie, binnen de Stad DELFT.

OVermids het Aſſureren van Schepen en Koopmanſchappen zo voor de gevaren van de Zee, van die van Oorlog, als Zeeroveryen, noodzakelyk is voor Koophandel en Zeevaart, en dat men ziet in *Engeland* een Maatſchappy daar toe opgeregt en zelfs onlangs tot *Rotterdam*, om door een grootzamenge voegt Kapitaal die gene die zig willen Aſſureren volſtrektelyk geruſt te ſtellen, zo moet men vaſtelyk geloven dat in naarvolginge van dezelve met veel profyt zoodanig een Maatſchappy of zamenvoeginge van Kapitaal in deze Stad *Delft* wierd gemaakt, als reeds op vele andere Plaatzen met veel vrugt is geſchied; zoo proponeert men ten dien einde de intekeninge werkſtellig te maken, met permiſſie van de Ed: Groot Agtbare Heeren Burgermeſteren en Regeerders der Stad *Delft*, op de volgende conditien.

I. Dat het gehele Kapitaal zal beſtaan in zes Millioenen, of zeſtig tonnen Gouds, en niet meer.

II. Dat ieder Kapitaal Actie zal beſtaan in drie duizend gulden,

en by gevolg in twee duizend Actien.

III. Dat men niet minder als 3000 gulden, en niet meer als 45000 gulden zal mogen intekenen.

IV. Niemant zal verder aansprekelyk zyn als voor zyne ingetekende Zomme.

V. Dat ieder Intekenaar in handen van Commissarissen provisioneel, met kennis van de Reegering aan te stellen, zullen betalen een per Cento van zyn ingetekent Kapitaal, Veertien dagen naar de affictie van Billetten, en naa dat het Kapitaal voltekent is.

VI. Dat men Directeurs zal verkiezen by meerderheid van stemmen uit de hoogste Intekenaars; en gemelde Directeurs binnen Delft of Delfshaven, moeten rezideren, om by alle voorvallende occasien de geinteresseerden by affictien van Billetten in de Stads Doelen t'zamen te roepen, en te delibereren.

VII. Men zal nooit meerder geld eisschen van de geinteresseerden, als dezelve by meerheid van stemmen zullen nodig oordelen, om de Maatschappy gerust te stellen nevens de geassureerden.

VIII. Dat alle Penningen zoo van ontfang als uitgaaf zullen moeten betaalt werden per Cassa op de namen van de Commissarissen, provisioneel ter Secretarye dezer Stad, en dat alle Quitantien zullen moeten getekent werden door twee of meerder Commissarissen daar toe by alle Directeurs te qualificeeren.

IX. Dat de Penningen van inleg op Obligatien van't Gemeen Land en van vaste effecten of andere onbederfselyke Waren, zullen mogen aangelegt werden, naar rade van de Directeurs, of haar gequalificeerden.

X. Dat alle Penningen van ontfang van Premien en Interesten, zullen blyven in Casse tot betalinge van schaden of schulden.

XI. Dat de gequalificeerden zullen mogen Assureren op alle Schepen en Koopmanschappen, en dat de Commissarissen haar zullen gedragen naar de Artykelen van de Kamers van Assurantie der Steden *Amsterdam* of *Rotterdam*.

XII. Dat alle kwestien die uit hoofde van schaden, als anders zouden mogen ontstaan, tusschen de Gequalificeerden en Geassureerden, zullen moeten gedecideert werden ter plaatze daar de Polis zal getekent zyn by Ordinaire Regters, of goede Mannen daar toe te verkiezen.

XIII. Dat Commissarissen alle Jaren zullen doen Rekeninge van Ontfang en Uytgaaf, ten overstaan van alle Geintresserden die veertien dagen te voren by aangeslagen Biletten zullen werden gedagvaart.

XIV. En alzoo dit Concept maar provisioneel is, zoo staat zoo dra de voltekening zal geschied zyn, nader een Reglement gemaakt te werden ten overstaan van de hoogste Geintresseerden.

XV. Men behoud voor zig, dat de gene die in 't publyk niet geconcipieert zyn of gerecipieert zullen worden, voor 3000 gulden te zyn gegoed, haar ingetekent Briefje hier naa te noemen, zal mogen weder zenden, en zoo geproportioneert.

XVI. Verders zoo werd gerezolveert, zoo by aldien dat 'er meerder Zom werd ingetekent als 't bovengemelde Kapitaal in 't Artikel I. de Intekenaars zal mogen verminderen.

Die dan in deze gelieve deel te nemen, brenge zyn Inteken Briefje in de Doele te *Delft*, alwaar een verzegelde Bus zal zyn, Donderdag den 11 July 1720. 's morgens ten negen uren, en tot Delfshaven op dien zelfde dag en ure in de Herberg van't Melkmeysje. Alle Intekenaars buyten deze Stad *Delft* woonende, gelieve verdagt te zyn, om nevens hare namen, haar woonplaats en addres te noemen.

Project van de Compagnie van Commercie, Assurantie &c. tot Rotterdam

Nademaal het Assureren van Schepen en Koopmanschappen, zoo voor de Gevaren van de Zee, van die van Oorloge en Pirateryen, noodzakelyk is voor de Negotie en Zeevaart, en dat men ziet in *Engeland* een Maatschappy daar toe opgeregt, om door een groot zamengevoegt Kapitaal, die gene zoo zig willen doen Assureren, volstrektelyk gerust te stellen: Zoo heeft den Aanlegger dezes gelooft dat immer zoo propoostelyk was, zodanig een Maatschappy, of t'zamenvoeginge van Kapitaal, in deze Stad *Rotterdam* wierd gemaakt, als reets in *Engeland* met succes geschied is, en proponeert ten dien einde de Intekening op de volgende Voorwaarden:

I. Dat het gehele Kapitaal bestaan zal uit een honderd en twintig Tonnen Gouds.

II. Dat ieder Intekenaar in handen van suffisante Koopluyden, hier na te noemen, zal betalen van zyn Intekening een vyfde per Cento, dat is vier stuyvers van ieder honderd Guldens, ofte twee Guldens van ieder duizend Guldens.

III. Voor het einde van de Maand July, of eerder, zoo men eerder rede zal zyn, zal men alle de Geintresseerde doen by een komen om by meerderheid van stemmen Directeurs te kiezen van dese Maatschappy uit de Geintresseerde deser Stad *Rotterdam*.

IV. Men zal nooit meer Geld eischen van de Geintresseerde zelfs in den tyd, als by meerderheid van stemmen zullen nodig oordelen, om deze Maatschappy zo gerust te doen voor de Geassureerden, als eenige gerustheid kan vereischt werden.

V. Niemand zal minder mogen Intekenen als vyf duizend Guldens, en niet meer als vyftig duyzend Guldens.

VI. Men behoud voor zig, dat men die gene, die in 't publiek niet geconcipieert syn of gerecepieert werden, voor vyf duisend Guldens te zyn gegoed; haar Intekenbriefje, hier na te noemen, zal mogen weder geven, en zoo wyders geproportioneert.

VII. Verders zo werd gereserveert so by aldien dat 'er meerder som werd Ingetekent, als 't boven gemelde Kapitaal in 't Artikel I. dat men de Intekenaars na rato zal mogen verminderen.

Den 29 zyn tot Directeurs verkoren de Heeren H. van *Zuilen van Nievelt* Secret. van Rotterd. *J. Noorthei* oud Schepen en Bewintheb: der O. C. *J. Senserf* oud Schepen *J. Vis. J. Charon. H. Hazebroek* Schepen van Schieland. *G. Barons. F. Cordelois. B. Furlei*, en *J. van t'Wedden*.

Nader Articulen, by gevoegd by de bovenstaende

Deze Compagnie word geregeerd door twaalf Directeuren by meerderheid van stemmen door de Geintresseerden verkoren, die zonder Tractement, uit liefde voor het Gemeene Intrest, deesen last op sig hebben genomen.

II. Tot de bestaanheid van dese Compagnie is geschreeven 12 Millioen guldens, waar van dit jaar ingeroepen is 5 per cent, te betaalen in de maandan Augusty, September en December, t'elkens een percent.

III. Deeze Compagnie Assureerd reeds en zal Assureeren, Scheepen en Goederen, Huyzen, Pakhuysen, Koopmanschappen, voor Brand en voorts alle andere gevaren, waar voor de Geassureerde aan dese Compagnie sal willen betalen en Convenante premie; en de te vallene schadens (die God genadiglyk verhoede) sullen altoos ten vollen sonder de minste afkortinge prompt betaald worden.

IV. De Compagnie sal met de gelden, so van inleg als van inkomende Premie, ten profyte van de Geintresseerden, Wisselbrieven disconteren, Goederen beleenen, diergelyke Reële saken doen, waar meede Renten konnen worden verkreegen; waar van den dag by nader Advertissement zal worden bekend gemaakt.

V. De Compagnie sal publike Reekening doen, op primo Augusty 1721 en vervolgens alle 6 maanden aan de Geintresseerden, en uitdeelinge na mate van het progres, dat zal werden bevonden gedaan te syn.

AANWYZINGE

DER

PROJECTEN.

Eere-TITEL, of Gordyn voor het SCHOUBURG alier
ACTIE-Tafereelen beſchilderd met de ACTIE WINKEL des Groenen en Dorren TYDS,
Of SPIEGEL des PAPIEREN WAERELDS.

DE Jeugd juichte om de blyde Tyd,
Geknol.uind in haar Actie-winkel,
Met uitgelaaten vreugd-gerinkel:
ie bladgoude eew gaf wis profyt;
och is hervormd in z.lver, koper,
yzer en onvatbaar quik,
t in de lucht, tot veeler ſchrik,
ervloog, dies meenig kakhiel-looper
och voor de winter ſchroomd den dag,
ſchuild, men weet niet in wat holen,
t dat, na noorder kaprioolen,
weer in't zuid praald als hy plag.
piegeld zig de jonge laf-aard,
t alles hier geheel verkeerd,
en zyn papiere waereld leerd,
e dolle windſchat is zyn ſtraf waard,
n de oude gryn chagryn verzeld,
e met hem pruild; met Fenixvleuglen
ntkomen willende en beteuglen,
e hem ten val te veel bekneld.
y ſchrikt den ſpiegel zelfs te aanſchouwen,
aar in hy actieus ons toond,
oe't end zo't quaad, als't goed werk loond.
e voorts het praalſchrift uitgehouwen

In't kelder-graft-ſteen; daar de dood
In herbergd veele, die door ſchaade,
Uit koppigheid, of ook door nood
Verrukt tot de alderdolſte daaden,
Haar zelven gaven ſlechs de reſt;
Het zy door ſtrop, piſtool of degen,
Niet eens om hunne ziel verleegen,
Ter duiſtere eeuwigheid gepreſt.
De tyd zal de uitkomſt haaſt ontdekken;
Die zyn gordyn opſchuiven kon
De prys licht aller Actien won;
Daar nu de wyze en ſtapel-gekken
Beide even misſlaan, iders hand
Kan ſlechs de lyſt des ſpiegels vatten
Als't buiten werk: de onzichtbre ſchatten
Des voorſchiks kluiſtren ons verſtand;
Gelyk zig blindling kluiſtren lieten
Die Actie-arenden in waan,
Wien 't als den uilen is vergaan. (dieten.
(Schoon ſchootvry) deugd ſchat ze als b...-
Zie eindelyk in dit figuur
Blanke Actien aan de wand gehangen;
Maar, zegt gy, wie zou die verlangen?
Ontbloot van naam, van tyd en uur,

't Zyn nieten, als uit Loteryen,
Die meenig ſpringhans nog doen ſtaan,
En weer op vrye voeten gaan;
Papier geld meer als zotternyen,
't Is beter wit, als vals beklad;
Want zulks Fortuin en Faam doet yzen;
Die ſtaag van huis zyn, en bewyzen
Dat geen van beide een vaſte ſtad
Ter woon houd, wyl ze onruſtig zweeven.
Zwyg Muſa! wilt dit ſpel kamp geeven.

LYST der ACTIEN
in deeze
WINKEL te KOOP.

Goude Mislyke.
- - - Ofirſe.
Bladzilvere.
Kopere.
Staale.
Quikzilvere
Kladpapiere.
Windſe-poortloſſe.
Waterzuchtige.
Graaflyk-aardige.
Vierige.
VerRotte.
Gaapende.
Rookerige.
OnbeHaaglyke.
Kikker-koninglyke.
Kalvariſe.
Aarde Porcelyne.
Uitgerekte.
Moppige.
verDorde.
Schielyk-ſtroppige.
Naare.
Kortjakkiſe.
Geerſde van ouwe Muyen.
Drabbige.
Koolige.
Van't Hoofd van 7 onder Malkaar.
4123567
Gehorende.
Met-blik betaalbaare.
Pure-Meereminſe.
VerBuyſde.
Eet-hamſe.
Munnike-werklyke
Schoone Hoofse.
Van die met de Vles-fingen
Tot Middel om geBurgen te worden.
Lichte als Veere.
geSwolle.
Kampioenſe.
Haſſebaſſige.
Vervloge Geldeloofe.
Harige Linkſe
A. in't hEmd.
Van Paris op Venus.
Staartmanſe.
En meer andere welke zyn verſchimmeld, en zo overvloedig dat het grimmeld, die voetſtoots by heele laſten in 't Pakhuys en in de Hel zullen gevyld worden.

Mre JEAN LAW CON.[er] DU ROY EN TOUS CES CON.[ils] CONTROLEUR GNAL DES FINANCES en 1720.

Sous l'Auguste et Sage Regence
D'un Prince aimant la bonne foy:

LAW consommé dans l'art de regir la finance
Trouve l'art d'enrichir les sujets et le Roy.

Ik speel voor man en wyf, als onbeſturve weew
Manhartig op myn hoede in dees vertwyfelde Eew
Myn man, zo fyn als rag, was 't hoofd der grofste dwaaſen
Ontvlood ras kalis, ryk, baas aller cyfer baaſen
Beſcherm hem Rome, schoon uw hoofd nu legt ter neer
Zyn ſchrandre Raad helpe u, herſtel ons same in eer.

DE WAERELD IS EEN SPEEL TONEEL,
ELK SPEELD ZYN ROL EN KRYGT ZYN DEEL.

J. Vondel.

Hier smeed men de Concepten vast
Om Goud te zoeken by de last.

CASTIGAT
RIDENDO MORES.

Heer Arlequin, op 't Fransch Toneel,
Vertoond ons, hoe het Vyfde deel
Van 't Actiespel, een treurstof teeld
Voor hem, die de eerste hoofdrol speeld.
Bombario, gelyk een beest
Gekromt, met de over zwarte geest
Van de Actiehoofdman, Leiden hem
Ten straf: de Bubbels in de klem
Geraakt, zyn volgers van dien kwant.
Japen, die de opper vierschaar spant,
Zweept al 't gespuis ten Tartarus.
Op 't bidden van Mercurius.
Hy staat op Themis bittre klagt.
In de eeuwig naare en duistre nacht
Door Cerbrus Vuursmoel al dien treyn.
De Tyd, door 't oopenen van 't gordyn,
Leerd de uitkomst van die groote zaak.

Terwyl de Faam, tot veel vermaak
Der vroomen blaasdt de lof van 't Y.
Van Bubbel-oorzaak vrank en vry
De waarheid dempt het vuil gespens
Der loogenen, en rukt de grens
Ten smoel af, daar de Nyd, vertreen,
Haar Minnaar door de Waereld heen
Ziet breeken, om op 't eeuwig end
Te koomen, uit zyn zwaar elend:
Terwyl 't Standvastigheid vertoond.
Hoe de vrek voor 't gemeen, noch woond
In Leyden en in Haarlems Stad
Voorts ziet men op te kap hoe dat
De deugd, of schoon verdrukt op 't laast
Word onder de Englenrey geplaast:
Ook hoe de geldzugt, dwaas, en naar,
In 't eind geraakt by Plutus schaar.

Philadelphus.

De WIND KOOPERS met WIND Betaald, of de laaste zal blyven hangen.

kom Heeren, Wevers, Boeren, Snvers:
kom Mannen; Weewenaars en Vryers
die van het Spoor der Reede draald,
en door de Geldzugt, word bestraald.
al wie zyn winst steund op de winden,
kan hier zyn Tafereel in vinden;
men vuld u, min als niet, te koop,
in 't midden van een dwaasen hoop;
Die, als verwoede menschen raasen,
en op malkanders beursen aasen.
Ey ziet de Waal, de Staart, Hebreeuw,
en Breemer Hans; Hoor welk geschreeuw,
dat hier veel nederlandsche Snaaken
op 't groot Europisch koophof maaken.
't Is of men Babels toorenbouwd
door al de Taal van jong en oud.
Daer werpt Fortuyn wat aardsche menschen
van booven neer, aan gecke menschen,
wyl Deugd en konst en goed verstand,
veragt en Arm word in het land;
gelyk de Edle Hoop veel grillen,
ook aan de Wrecken komt verspillen.
die, om haer gunst, by dag en nagt,
in weer en wind staan op de wagt.
Getouwen, winkels en kantooren
staan ledig: den handel gaat verlooren.
't is Quinquenpoix, al wat men ziet,
dus raakt den Burger 't aeldje quyt.
Men zal, int kort, C! droeve quaalen
op Lauws manier met Schrift betaalen,
wyl d'oude Hulk van Nederlandt
zelfs in haer eige Haaven strand.
Lang leeven dan de Burger Heeren,
die zulk bederf der Lande keeren.

I: Bombario.

Wie redeneeren wil is mis. Men vind de Lapis by de gis.

KERMIS WIND-KRAAMER EN GROSSIER

Wind is't begin; wind is het end;
Myn kuſſen en myn-fondement.
Wie zou van Nooren en van Lappen,
Als windverkoopers, nu veel ſnappen!
Een Modeſe afgod van de Wind
Een ryke klater goudmyn vind:
Dog niemand wil daar meer naar ſteeken;
Nog van verlauwden handel ſpreeken:
't Welk menig dolkop hollen dee
Naar buurman Rykert over Zee,

Die de afgevalle patriotten
Geen voet wou wyken in't bedotten;
En vies van Miſſelyke ziep,
Naar 't onbekende Zuiden liep;
Daar hy gelukkig ging ontdekken
Utopia, of 't hol der gekken.
Een ander buur draafd naar 't nieu Weſt,
En droomd goude eyren uit dat neſt
Te lichten; jets dat daar niet in is:
Inbeelding thans het grootst gewin is.

Daar hebje nu de drie grossiers,
Gevolgd van veele winkeliers,
Of kraamers, al zo fel in't blaaſen
Straks heb je 't goojen met de glaaſen
'k Moet lachen: wat of 't bier al doet?
Zeid de verkeerder: o! 't was goet,
Quam hier de Esopise verdichting
Voor veele baſelaars tot stichting;
De pad zich groot maakt by de koe:
Maar barst van wind, door blaaſen moe.

E. Verwoude

De WINDVERKOPERS of WINDVANGERS, die door wind, verliezen Geld en Goed: bederven Vrouw en Kind.

Gy die in bubbels, bank en zuid,
uw geld, verstand, en tyd verbruit,
En uit het ryzen of het daalen
Van de Actiën een schat wilt haalen,
Waardoor gy u bedrogen vindt,
Of anderen bedriegt met wind,
Zie hier een Prent van de Actienarren
Die raazend ondereen verwarren.
Filip roept, wonder in zyn schik,
Wat geeft men nu voor Medenblik!
Dat heeft een treffelyke haven;
Het hoeft als Utrecht niet te graaven
Naar de Eems; hoe zyt gy zo verwart,
Dat gy niet meêr bied als een quart?
Ioost roept: wat geef je mi vòòr Muien
Dat zal de haven leeg doen kruijen,
Dan heeft men een bekwaame vaart;
Elke Actie is een zoopje waard.
Smous Levi roept kom my je leeven,
Ik stel te nemen of te geeven:
Frans raast weg met de Zuid en West:
Want Wezep is het alderbest.
Het kan geldzuchtige Actie dwaazen
De uitdeeling doen in Varkens blaazen.
Wie bied'er, schreeuwt een andre vent,
Voor wortelacties acht percent?
Ik heb een reiszak roept een ander,
Vol bubbelacties door malkander.
Wie koopt een Regiment drie vier!
Betaal me maar vry met papier.
Hier Zwol, en Kampen;: Harbelingen!
Gy kunt ze nu goedkoop bedingen,
Tergou, en Delft is ouwe kost.
Ian roept, och dit's een slimme post!
Licht zal ik al myn veeren laaten
Te Purmerent, en op de plaaten
Te Enkhuizen. maar'k zal in Edam
Licht winnen dat my Alkmaar nam.
Iob roept de Maas door duizend listen,
Brengt niet als rotten in myn kisten!
Zo dat ik ligt, o armen bloed,
In 't korte naar Vianen moet.
'k Word dol, en kan van spyt niet slaapen,
Omdat een party windrige apen
Gaan zitten met haar kaale gat,
In myn zo zuur gewonnen schat
Ach vrinden wil niet met my foppen,
Dewyl dat gy aan de Aktie stroppen
Van Meester La..... heel fraai verguld,
Met my in 't kort ligt hangen zult,
Wanneer de groote Bubbelheeren,
Voor geld ons kladpapier vereeren,
Komt roept eer dat men verder dwaal.
Dat Quincampoix de duvel haal!

Bambario!

NIEUWE en NETTE AFTEKENING van de DOOR GRAVINGE die er staat te Geschieden beginnende van de STADT UTRECHT tot aan SPAKENBORG in de ZUYDER ZEE met des zelfs Afpakinge &c
Gedrukt tot Amsterdam by de Wedw. Ioachim Ottens op de Nieuwendyk in de Wereldt kaart

Zuylen
Steen Oven
Daal Steeg
Berg Weg
Sluys van Oost Veen
Kruyt Molen
St. Anthonis Dyk
Ses Hoeven
Twaelf Hoeven
Quakel Dyk
Saag Molen
Swarte Water
Blau Capel
Blau Capel Weg
Haven
UTRECHT
STAT UTRECHT
VRYE LANDE DER STAT UTRECHT
de Oude Ryn
ACHTIEN HOVEN
Martens Dyk
Maertens
De Achter Weteringe
Den Tol
Over Meer
Aquila
Touten Burg
Ewyk
Jonker Pauw
de Molen van Martens Dyk
Gerobulus
Ridder bos
de Beer
OOST VEENSE LANDEN
VAN DE BILT
VAN SEYST
de Vuers
Drakesteyn
't Ridder dorp
Beukenborg
Splinteren Borg
den Dolder
680 Roed 7 voet
303 R. 7 v.
743 R. 8 v.
949 R.
DE GERECHT
Straat na de Bilt
de Bilt
Haantje
Oudwyk
De Min
Spiering Weg
Vianens
Steel
van Voort
DE VRYE HEERLYKH EN DRIE BERGEN
Vaartse Ryn

1 voet, 2 voet, 3 voet, 5 voet, 13 voet, 13 voet en 5 duim, 11 voet, 10 voet, 6 voet, 4 voet

Dese Linie betekent de hoogte die men te doorgraaven heeft eer men met de Stadts Peyl gelyk is.

ZUYDER ZEE
Barentse Veen
Emmenes Buytens Dyks
EMMENES
Emmenes Binnens Dyks
EMMENES BAREN EN SOEST
BUYTENS DYKS
DE VRYE HEERLYKHEDEN VAN
de Oude Ton
Mont van de Eem
Buyten Dykxen Landen
De Eem
Bickers Sluys
Frans Iacobs Polder
Noorder Polder
Bloklandsche Polder
BUNSCHOTEN TE VELDE
Eem Brug
Baren
Duyster Sluys
Huys ter Eem
St. Nicolaas
Spaken Borgh
Zee Haven
Groene Woud
Molen
Biker
Het Konings Jacht Huys at Soestdyk
de Welt Baan
Pynen Burg
't Honde huys
Eem Landt
Grimmestyn
2000 Roed
907 R.
413 R.
231 R.
410 R. 6 v.
Polder
Bunschoten
Vlooswyk
Eykendaal
den Turff Weg
Waelkenburg
Kalk Ovens
DE HAAR
Den Loo Dyk
de Bisschops Weg
Neer Seldert Sluys
DE SLAEG
Neer Seldert
Eerste Watering
Tweede Watering
de Melmen
Groote Melm
Kleine Melm
De Bunschoter Weg

100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000

Schaal van 1000 Stightse Roeden

HET THUILLERIEGE HOF

PAPIER EN WIND TE KOOP

QUINQUEMPOIX

Zie hier een arm Gezel wel eer
Beroofd van Geld en goed en haven.
Door d'Actie[illegible] een Heer.
Die 't alles van zyn hand doet draven.
[illegible] pronkt en proncit met [illegible]
[illegible] een gretige oogen [illegible]randen.
[illegible] zyden laat,
[illegible] tanden.
Zyn [illegible] zo trouw aan hem verpand
[illegible] zugt aangedreeven.
Tot onrust [illegible] van 't land,
Maar hy [illegible] met zyn post beneven.
Zig zelf zyn [illegible] opper Heer
Die hem zyn dienst wel [illegible] beloonen
Door 't [illegible] Geld, zo hy weêr
Maar eens gerust en vry mogt woonen;
Dog met die [illegible] beding dat hy
Een deel van zyn geschraapte Schatten,

Gerust bezitten mogt, en vry.
Die zyn verstand nauw kan bevatten,
Wyl door zyn Wind geblaas het Hof
Van Thuillerie hem niets kan geven
Dat dienlyk tot zyn gerustheid of
Tot blydschap van zyn windig leven;
Daar hy verbaasd de vlugt verkiest,
Om 't aangedrongen Volk te ontkomen.
Eer hy het leven daar verliest
Wyl elk met wraak zugt ingenomen.
Hem als de bronaâr van zyn rouw
Vervolgt, en wil van 't leven rooven;
Terwyl de droeve Weduwe vrouw.
Wiers leed gaat haar geduld te boven.
Maar Man [illegible] drang
Van 't volk om 't Geld is dood gebleeven;
Nogtans is deze wind verlong,
Tot naar de Zuid zée voort gedreeven;

En schoon dat woeste pekel schuim
Alleen bestaat in wind en baaren,
Nog denkt men op dat zwalpend ruim
Ontelbre schatten te vergaaren.
Ja 't schynt dat elk zig zelf verbeeld,
Hoe fel ook de onweêrs winden loeijen,
Dat daar het Goud, 't geen de oogen streeld,
Van zelfs zal in hun kielen vloeijen;
Dog schoon een ieder spot en lagt
Met d'Actie handel van het Zuijen,
En houd die al zo sterk van magt,
Als die van 't Muizen blyvend Muijen,
Nog schynt het dat die hier of daar
De hoop voldoen zal, door de blyken
Wanneer die 't aaklyk jucht met Waar
Van 't Oost en 't Weste zal verryken;
Dan zal de Bisschoppelyke Stadt
Eerlang haar Kruin omhoog verheffen,

En door geen arbeid afgemat,
Eens door de vaart haar doel wit treffen.
Wanneer de kielen zwaar gelaên
Door 't Land, het geen men op zal graaven
Dwars door de Hei, regt toe, regt aan
Op zeilen naar de Stichtsse haaven:
Waar is op 's werelds wyden kloot
Ooit zulk een schoon gezigt gevonden.
Als hier zal zyn? wanneer de Vloot
Den ronden Aardbol omgezonden,
Voorzien met Goud en Diamant.
Haar kabels eens ten langen lesten,
In 't oog van 't Stichtsse vaderland,
Zal vast slaan aan de sterke vesten.
En hoe vernoegd zal de Oceaan,
Al huppelende onze Neêrlands kielen
Op hunne reis ten dienste staan,
En veilig hoeden voor 't vernielen

Van zand, of bank, of rif, of klip.
Dan zal men 't Sticht zyn grootheid roeme,
De vlooten tellen, en geen Schip,
Wyl niemant hun getal kan noemen;
Zo is 't een Stad, schoon Momus grimd
Als nydig op zyn Nagebuuren.
Of dat een spotter schempt en schimpt,
Men wil den moriaan daar schuuren.
Dog ieder weet hoe 't met zyn Geld
En beurs en intrest is gelegen,
Maar het verlies word niet gemeld.
Voor de verliezer t'aller wegen
Zoekt naar gelegentheid, om voort
Zig naar Vianen te begeven,
Dog schoon men het verlies versmoord,
Men ziet door 't oog de harten beven
Van menig een, die op het Rad
Van Vrouw Fortuin te hoog gerezen,

In 't end zien Beurs en Geld kist plat,
En thans voor schande en armoê vrezen.
Wyl Hy dus draaid, of helpt of stuit
Den loop van de Actie handelaaren,
En als hy maar partyen sluit
Zyn schat en schrok beurs voeld verzwaaren,
Hy zoekt ter weêr zyde zyn profyt,
En trekt dus dubbelde Cortagie,
En lagt om 't geen een ander lyde.
Dus speeld hy als een Janpotagie
Zyn rol. Maar wat verward geroep
Van ongehoorde beuzelingen
Doorboord myne ooren? 'k zie een troep
Van Dwaazen Quinquempoix in dringen.
Om Wind, die menig hart bedroogd.
Om Wind, die menig doet vertrekken.
Om Wind, die menig Beurs toeschroefd.
En plaatst zyn Meester by de Gekken.

Dog 't is geen wonder wyl Merkuur.
Die 't voorhoofd fronst door rouw bevangen
Papier en Wind verkoopt, zo duur
Dat hy door droefheid aangegreepen
't Verderf der koopmanschap beweend.
En twyffeld of wel ooit na dezen
Daar zo naast hem haar val besteend.
Die weêr zal als te voren weezen.
Wyl hy niet anders thans voorziet,
Als dat die dolle Wind verkoopers.
Haast roepen zullen ô verdriet.
Wy zyn onze eigen Beurzen stroopers
Zo ons Vianen niet behoud.
Zal ik 't met Fredrik Hendrik houwen.
ô Groot verlies, dat my berouwd.
[illegible] den Wind daar k op dorst bouwen
[illegible] moest aan my
[illegible] ontvlugten
[illegible] en vry
[illegible] zugten.

Verklaaring van 't Klyne Tafereeltje.... 't Veelhoofdig schrikdier door elks vrye staat Goude appelen || ATLAS || Eigenbaat Geveld zy voorts de aanloklykheeden verjaagd, waar plukke in 't Hof van vreede.

BY VEELE ZIT DE KEI IN'T HOOFT
OM DAT MEN IN DE WIND GELOOFT
Ziet dog hoe rauk zyn al myn leden,
Zo ben ik van de Kei gesneden,
'k Heb niet als alles maar gebrek,
En sta gelyk een malle gek:
Dat ik nu sta myn Pyp te smoken,
Van alle kanten uit gestoken.
Wilt zeggen hoe van't Zuider nest
Alleen niet als rook en wagt op't lest.
Hier in dit Land is veel te kyken,
Maar waar zal ik het by gelyken,
Als by een kwaal voor tagtig Jaar
Die in de Stadt van Haarlem waar,
En daar men voor een Bloem dorst geven
Wel Duisent Pond: wie heeft zyn leven
Gehoort? ook zulk een gek getier
Als elk nu doet met Wind papier?
Ik Dokter sta te spekuleeren,
Wat best dient om dees kwaal te weeren.
Ei Heerschop ziet myn Wyff doch aan.
Zy kan door zwakheit naauwlyk staan.
En doet staag niet als Acties braken
Hoe zal ik nu aan't Koffe raken?
Hier trekt de Dokter onverstoort,
d'Acties uit Jan gat zyn Poort.
Bambarie
Hier lykt'er een geheel t' onvreden,
Om al de schadens laast geleden,
Beveelt zyn Makker t'onder gaan
Om hem die parten uit te slaan.
geen Raad
Het is zo Lau en heet vragt uw voor het branden
Och houd dog op
Ha Ha al myn Acties verlangen
Is staag, om eens den Uil te vangen.
Al ben ik niet regt by myn zinnen,
Tis egter tyd om Geld te winnen,
Al wie dien handel maar begind,
Krygt 't Hooft vol rook en ydel wind.
Het komt van de wind
Wat moet men nu al smerten lyden,
Die zig zyn gekheit uit laat snyden.
Za is't niet vreemt dat jong en oud,
Meest al de Kei int hooft behoud.
Nu my roept droogstart ondert schryven.
Moet ik hier om zo bitter lyen.
Had ik dien handel nooit gedaan
't Zou beter met myn saken staan.
Het is nu even veel wat men doet
Dit zyn ik er regt in geraakt
brandje niet
Hier zyn de Acties goet
Ik maak myn Eysers gloeyent heet
Maar elk die wagte zig voor leet,
Maar slaat gy willens uwe handen
Hier aan, zo lag ik om je branden.
Ik gryp myn Kak'laar by zyn kaken,
Terwyl ik nu niet kwyt kan raken
Myn Actie Kei, die't gantsche hooft,
Van al haar Huisraat heeft berooft,
Kom plaast my nu by al de gekken,
Haalt meesters die dit kwaat uit trekken.
Krankhooft houdje toch wat stil,
Gy ziet dat ik jou helpen wil.
Maar al zag ik uit Hondert oogen,
Zo is't nog niet in myn vermogen
Om al dit generaal gebrek
Zo onbesonnen, Dol, en Gek,
Te heelen; 'k heb nogtans doorwandelt
De werelt en altoos gehandelt
In zulk: waar mee men't Geld verbruit,
Althans voor my ik scheid er uit:
En raade nu die soort van gekken,
Om naar Vianen heen te trekken,
Daar menig bange ziel in woont,
En het verlies om niet verschoont.
De dood angst is dat hem bekruipt,
Wyl d'Acties hem met stank afdruipt.
Die zo zyn Acties Kei doet dalen,
Behoeft geen Dokter by te halen,
Terwyl een ander, die daar 't schort
Elendig om gehavent wordt

QUINQU ANPOIX.

Condisse van Muyde

Condisse van Uitrecht

Waar naa toe
naa de Misisipe

Phaeton

Dus ziet gy Quinquenpoix verbeeld,
Vol Actienarren, uit wier wezen
De vreugd of blydschap is te lézen,
Naar dat de hoop op winst hen ſtreeld.
Wat is 'ter druk, men dringt elkander,
Ia't ſchynt zy yv'ren op hun best
Om winst te trekken, de een van d'ander.
Tot dat zy op het lange lest
Nog naar Vianen zullen trekken,
Gelyk veel windbige Gekken.

Merkuur vlëigt in het narre kleed
Vast naar de gravers en de kruijers,
Daar men der een leid in de luyers,
Terwyl de zon te brändend heet
Voor Jkarus zyn wasze vlerken,
Hem neër doet ploffen in de zé,
Waar op de Rotten zig verſterken,
Om 't Actië-koffertjen, eens meê
Op 't aldernaawste te door kyken,
Daar zy gaan met de Acties ſtryken;

Terwyl zy op hun voorſpoed trots,
De kat zelfz ratten by háre ooren,
Daar een, die 't alles heeſt verlóren
Als dol springt van een hóge rots,
Eêr zy zyn wieken verder ſnuiken,
Om zyn verlóren ſchat en geld,
Weêr uit de Zuidzé op te duiken;
Wyl Pallas deer'lyk vast gekneld,
De Wéreld ziet het onders t'boven,
En kunst en Koopmanschap ontróven.

Hier treed de Nyd de Deugd op 't hart;
Daar word een Faëton geslagen
Door 't blix'men uit zyn zonne-wagen;
Een ſpiegel, die 't Kriſtal zelf tart
Voor de Actie Heeren, die hun wapen
Hier dus zo groots te pronk zien ſtaan,
Wyl zy zig aan den ſchyn vergápen
Van niet, van Rook, van Wind, van Waan,
Om eens in 't midde van hun brallen,
Met Faëton ter neêr te vallen.

De KERMIS-KRAAM, van de ACTIE-KNAAPEN, Schaft vreugde, en droefheid, onder 't Kaapen.

Verklaaring op de Print door PHILADELPHUS.

Bedrog dat zich aanminnig toond
Schoon 's biezend Slangen nest haar kroond
Het hoofd voerd lugtigjes den toom
Zy mend vergifte padden loon
In 't kruipen maar ten barstens dik
En groot geworden in het ſlik
Van Franche poelen, daar de dood
In moordery en hongersnood
Woed in het bitterste gevaar
Straks treft dit ook den Londenaar
Daar zaaid het paddenspog ten buit
Voor Goudinslokkers door de Zuidt
Een kanker en een pest in 't Ryk
Terwyl die lucht uit Actie ſlyk
Getrokken over zee en land
Heen vliegd en Holland ſteekt in brand
Nu aast de Rotte eerst op die vlam
De pest onsteekt tot Rotterdam

En vliegd door Schiedam en ter Gouw
Noord en Zuidholland heen hoe rouw
En wild ook de Actiehandel moord
By Zeeuw by Vries aan de Ysel boord
Verneemt men best hier te Amſterdam
De konstige Estnaald wyst hoe gram
Het Hemelsche Gerecht zich toond
Daar 't kwaad altoos zyn meester loond
Op de Actiewaagen zit vooraan
Held ondeugd met zyn Actie Vaan
De ſteeden lachgen in er Vuist
Terwyl men Amſtels geldje luist
En Heintjepik een zot die LAW
En log en loom, en Actie ſlaauw
Veel Acties uitbraakt, nieuwe Wind
Van agter inblaast 't volk verblind
Door Goudzucht grypt en trekt en rukt
De nullebriefjes, yder plukt

En haakt er nu ten roof ten prooy
Gints ſtaat de Beurs van Quincampoix
In de onkruid zaayer. maar hoe ſtout
't Geweld is, de Amstelsche Herout
Dryft al dat jucht ten noortwaard uit
Fluks vliegt, en Rykdom, Schat, en buit
Als damp en ydle rook daar heen
De Zedigheid toond aan 't gemeen
Dat alles haast zal zyn gedaan
En weer op de oude voeten ſtaan
Maar 't graauw aan t muiten rukt de kraam
Van de Actie venter als infaam
En voor den Ambachtsmans de dood
Om van de waag ſtaat ſtil ontbloot
Van overzeesche Koopmanſchap.
Uit de Actiehandel zuigt men knap
de konst van Zand tot Vloeibaar nat
Te Maalen en in Utrechts ſtad

De Scheepen over berg en Hei
Te voeren heen, 't geros, 't gerev
Van ryke dieven maaktse kaal
Tot dat men langs 't bordeel onthaal
Weer opduwt naar het Aapenland
De vrucht van 't eerst gestoolen plant
De trits van Steeden voor de Poort
Verfoeid de Roofzieke Actiemoord
En word daar door ten prys en lof
Geplaatst in 't blinkend Starrenhof
Iupyn verhoord Mercuur zyn klagt
En bond in de eeuwig duistre nacht
Het Actiegild, terwyl de Zon
Te klaar voor zotte Phaëton
Den gek te ſtout in zyn bestaan
Ziet ſtorten in den Eridaan
O Hemel dat ons land vooral
Bevryd zy voor een Vender val
En de Eed'le Koopmanſchap doch hier
Herbloeye ſmeekt de Batavier.

1. Siet hier Mynheer de Directeur,
d'Onnooselen brengen in't getreur,
Om listen en bedrog te pleegen,
Door Eygenbaat ten top geſteegen.
2. Dees Boer gelyk al 't andere ſoort,
Door hoop op winste aangeſpoort,
Die geeſt nu alle hoop verlooren,
Van winst op Wortelen van Hooren.
3. Dees Boggel mee Wind-handelaar,
Maakt van zyn bult een lessenaar,
Om Acties in te laten ſchryven,
En Wind-verkoopers te geryven.
4. Dees Nar genoeg van Harſens blos,
Die wil inſwelgen een Karos.

5. Siet een mislukt Student zig reppen,
Om Huysen uyt een pot te ſcheppen,
Dog vind Speel-kaarten in de pot,
Waar door hem ider een beſpot.
6. Vertoond alleen een Heere knegt,
Van 't Wind verkoopen onderregt,
Die wel eer plagt een heer te weſen,
Toen de Acties nog wat sterker reſen.
7. Dees Smous die sterk in Acties doed,
Ontvalt terwyl Paruyk en Hoed,
Zoo bezig is hy met het loopen,
In 't heedendaagse Wind-verkoopen.
8. Dees Juffrouw met haar brief die ſegt,
Dat zy in Hoorn veel liever legt

Als in Enkhuysen, om ſoo ſchutten
Te winnen, goed voor die 't bevatten.
9. Dees Boer die ſchept veel meer pleysier,
In beesten koopen als papier.
10. Dees ſiet als disperaat bedroogen,
Zyn Acties in een rook vervloogen.
11 Dees set een Verre-kyker by,
Naar 't zien weg-graaven van de Hey,
Waar door men veyl met alle waaren,
Zal in de nieuwe Haaven vaaren.
12 Dees droevige Actionyst.
Sit op een leeg gemaakte kiſt,
En voelt met groote ſmert zyn handen,
Door 't branden van de Acties branden.

13. Een droevige die door zyn Vrouw,
Getrooſt werd in zyn druk en rouw.
14. Dit Dolhuys ſluyt een Negotieerder
In wind, en hy verwagt 'er meerder,
Hem komen reets twee knapen by,
Dol door de Wind-verkoopery.
15. Dees twee die trekken naar Viaanen,
Om voor nog meer de weg te baanen,
Welk Stedeken ſoo als men segt,
Eer lang zal werden uyt gelegt.
16. Kan sonder uytleg zyn begreepen,
Het hinkend Paard komt agter ſleepen,
17. Een Iongen gaat zyn Vlieger ſchoot,
Waarom! de Wind is al te groot.

18. Een Meolen al te fel aan 't malen,
Raakt door de Vang, niet te herhaalen.
19. Is een Karos daar een lakey
Staat agter op, daar komt nog by,
Een ander, van zyn Paard geſteegen,
Dat gelt ſcheyd en met ſo een zeegen.
Wenſt men het Heerſchap veel geluk,
Soo 't eynd maar niet verkeert in druk.
20 Een Varken dryvertje gekomen
Van Weesp, aan de Vegtſe ſtroomen.
21. Hier set men alle kragte by,
In het weg-graven van de Hey.
22. Dees twee Wind-buylen laas ey hermen,
Staan 't ſamen in de lugt te ſchermen.

23. Hier hebt gy 't eynde van de klugt,
Men bouwt Kasteelen in de lugt.

Toegiſt.

ô Amſterdam beroemd door 't loffelyk regeeren,
Der wyse Magistraat en agtbre Borger-Heeren,
Gelukkig, Magtige en moeder Stad aan het Y.
Dat gy niet mee vervalt tot deeſe gekkerny,
En set het twee-paar-tal van u Beurs deuren open,
Tot alle Koopmanſchap, maar niet om Wind te kopen,
Volvoerd ſo als voorheen uw vast geſtaafde vlyt,
Dat gy verduren blyft de nimmer ſtille tydt,
So blyft uw eernaam by alle onder-maanſche volken,
Verheven tot in top ver boven 't drift der wolken.

QUINCAMPOIX IN DUIGEN.

LAW, die vry warm vry heet van kruin,
Het volk leid dapper om den tuin,
Moet Ambachtslien niet tergen,
Met metige beloftenis,
Dat enkel droom en schaduw is,
In plaats van goude bergen:
Want raakt hy noch eens in de klaauw,
Van't arm en Zwart verhongert graauw
Ik vrees, men zal hem plukken.
En doen hem een Lykstacie aan
Als eens geschiede aan Vorst Sejaan
Voor alle de Actie nukken
Wech Missisippi 't is doch mis
En dubbeld Mis, wat aan u is.

Philadelphus.

*De Eklips der **Zuider Zon** doet veele in 't duister zitten Veroorzaakt door de onpolitike Maan der Brn....*

De ROTTEge BLAAS-balg, en de Geeſt van ERASMUS zwervende uit zyn Geboorte Stad naar de DRIE OngeACTIOneerde Vrysteden van Hd.

1. Bedrog komt, met haar **Rotte** val,
In Neêrland eerst de beest te speelen;
Papier-en Windschat uit te deelen;
Te broejen 't volk, van half, heel mal.
Zy blaast 2 de **Rot**zak hier in de ooren,
Die snoek en katvis lokt in't net,
Heeft zegens, angels uitgezet,
Een molleval tot stoel verkooren,
Waar in hy blinde graavers vangt,
Heeft touw-provisie mee genomen,
Om alle de dollemans te toomen,
Eer menig deser zich verhangt,
Hy wil gerechtigheid vertreeden,
Terwyl hy de Acties waajen laat;
Waarom Erasmus Geest verlaat
Zyn wieg ſtad, en ſpreekt deſe reden.

De Geest van ERASMUS spreekt.
3 Helaas! Mercuur, waar zwerf ik heen?
'k Wil myn geboorte plaats begeeren,
Schoon zy my praalryk had verheeven.
Waar is verstand? in welke stêen:
Ik moet van dees malle Acties klaagen.
4 Wees maar wat zoet! myn hand'er op:
Goe handel krygt niet heel de schop:
Drie plaatsen zich nog deftig draagen;
Het Y, het Sparen, de Oude Ryn,
Wier Waapnen hier aan de eerzuil hangen;
Zoek daar bestendige belangen:
Daar wil ik Directeur in zyn;
Dog niet van Windse Compagnien:
Wat winds is, dat's niet in den haak:
Kom! trekken wy een lyn een zaak.
In deſe maatschappy van drien.

5 Laat Rasmus met Mercuur wat maalen!
Met wind wy blaazen narren op,
Die wy (alschoon met magre sop)
Met zoete basterdkool onthaalen.
Ik draag de Sleutels van de kist,
Daar de Actie schat in legt geslooten
Ik geefze niet weer uit myn pooten,
Als, toen de vryheid wierd verquist.
6 Ik kan geen basterd kool verdraagen;
Zy walgd, ja zy bezwaard my veel
'k Ga graaven; op dat ik geheel
Hersteld, myn beurs vol geld mag jaagen.
7 Men spiegle zig aan Gentelmans,
Die als Steenbokken van de toppen
Afvallen, die zig lieten foppen,
Met Ofirs Goud, dat's op zyn Frans.

8 Hun schip komt snel weerom gevloogen,
Wyl 't met dat goud niet was belast.
Kool ook nu in die mynen wast:
9 Zie ze in het zuid-nat voor uw oogen
Verzuipen. Een die biesen heeft
Een wynig uitstel heeft van leven,
Gelyk'er hier een werd beschreeven,
Die help! roept; maar voor de afgrond beefd.
10 In't zuid de Zon wil eklipseeren.
11 Hun ſchip wou al te schielyk voort;
Nu helpt het menig uit de poort
Daar van ook 12 't West wou vliegen leeren.
13 Dees oojevaar voor-spellen zal
Der wind buils opkomst en haar val.

L'ACTIEUX SOUFLET, et le GENIE d'ERASME, quitant la Ville, où il naquet pour aller voir les trois Villes non-Actionées d'Hollande

1 La Fraude est arrivée la premiere en Hollande
Dans la Ville, en second lieu, la plus riche et marchande,
Pour soufler dans l'oreille un ruineux Financier,
2 Qui vend pour d'or au sots du vent et sal papier,
Atrape en ses trainaux des brochets tres avides,
Et à ses hameçons menus poissons. Il bride
A force de cordeaux l'enragé ebloui-;
Crainte, qu'il ne se pend. A la taupiere assis,
L'avengle taupe il prend, qui creuse envain la terre.
3 Le Genie d'Erasme, irrité au contraire
Va fuir d'où il nâquit, comme leur adversaire
Il de mende Mercure, où trouver gens d'esprit?
Je plains des Actions modernes il lui dit.

4 Soiez sage! voila ma main en bonne alliance.
Le trafic n'est encor partout en negligence:
Trois Villes ont encor souci, qui sont situées
Sur l'Y, le Sparen, le Vieux Rhin (ainsi nommé)
Et voila leurs ecus pendus en piramide:
Allons en ses lieux-là, qui tiennent tous en bride.
Je suis leur Directeur, mais point des Actions:
J'y vai negocier comme jadis; allons!
5 Nous jouons du souflet, herbes sont nos commerces:
(Point de viande eſſentiel) nos vents tous les lieux percent.
6 Voila la Clef du coffre, où est mis le tresor;
Notre gloire vendons comme jadis pour l'or:
Le Canal que ferons aprouve le chimere

Des Actions, dont le dementi remplît la terre.
7 On voit ceux d'outre-mer cheoir de tres hauts sommets,
Faisans le capricorne. Or d'Ofir leur projet.
Le voiage est perdu. 8. les vaisseaux garni d'ailes (11)
Sans charges retournant derit leur bagatelles.
9 Qui nage dans la mer, sur ses jones en flottant
Alonge le peril. 10 Le Soleil eclipsant
Au sud, veut indiquer, que tous ceux qui naviguent
Pour cette mer n'on en ce temps de gain prodigue:
12 Comme ceux d'occident se trouvent en tombant.
13 La Cicogne predit de tout, bon ou mechant,
La Renommée riant les fols, louant les sages,
Et le moulin flottant decide leurs ravages

A. Humblot inv. et scul.

A Paris chez G. Duchange graveur du Roij rue St. Jacques

De Regte Afbeelding der WIND NEGOTIE Gehouden in de Straat van QUINQUEMPOIX tot PARYS.

RUE
QUINQUEMPOIX
en l'Année 1720

Waar eertijds 't Grieks Atheen' vermaard
Door 't voest'ren van de Wetenschappen,
Waar door men langs Minerva's trappen,
Zig kon vereeuwigen op aard
Hier ziet gij 't Kweekschool van de Dwázen.
Die door een Missisippi-wind,
Zijn hoorend' doof. en ziende blind,
Heel tot in Engelland geblazen:
Van daar weêr door het Stormgergas
Der Zuidzé winden. als bezeten,
Fluks over hals en kop gesméten.
Tot op den oever van de Maas.
Dog 't lust mij niet mijn Landgenó'ten
Hun Wind-Negotie te bespién.
Maar 't Franse Quinquempoix te zien,
Waar uit die Dwaasheid is gespróten.
Zie. de Actie-Klok hangt in 't gezigt,
Maar niemant hoord haar klepel kleppen.
Zo weinig als men Ligt kan scheppen,
Uit een Lantaarn zonder Ligt;

Dog 't Ligt zal des te schoonder strálen.
De Klok weêr des te beter slaan.
Wanneer zij doen aan 't Volk verstaan,
Dat het zyn Intrest voort kan hálen.
Dog zo hier iemant tegen zeid,
Wanneer zal die betáling lukken!
Ik denk als 't Kalf danst op twé Krukken
Dat's nu, tot in der Eeuwigheid,
Ten zij men de Intrest niet ontfangen
In Stroppen, die beproeft. op trouw,
Gedraait zyn van het Fynste touw,
Om ses paar in een strik te Hangen:

Nogtans men raasd, men schreeuwd, men dringt
Om Acties, dat 'de' menschen smooren,
Hier bruid den een de aâr om d' ooren.
Tot dat Monsieur Serjant hem dwingt.
Daar hy zijne ogen fors doet blinken,
Elkaar met rust te laaten gaan.
Daar doet men weêr de Trommel slaan,
Als of men 't Kalfsvel in zou klinken.
Tot stijving van het Bank-krediet.
Hier ziet men weêr Projecten lé zen,
Of inschrijv. brieffiens, die naar dee zen
Haast waardig zijn een grote Niet.
Dus vindge, in Quinquempoix, naar 't léven
De Bubbels van heel Nederland.
Maar zo'k ook nu naar mij verstand
Den Uyt-hang-Sleutel 't slot zal geven,
En u myn myning seggen moet,
Zo heb ik weinig uit te leggen.
Want dat niet in zijn Hollands zeggen.
De Man is doot: daar s' niet te goed.

BOMBARIO, o dood! Te ſchendig in de nood.

De Boertjes knappen al temaal,
In't Hoorenſe Paleis Royal,
Een lekker weesops ſpekje, met
Een Hoorens pimpeltje, men vret,
En zuipt, maar wyl men ſchranſt en likt
Zo komt de ſchraale Dood, hy pikt
Bombario vlak uit den hoop:

Loop; ſchreeuwt een Directeur, loop, loop
Doch als die loopen wil zo vat
Een vreemde diender hem by't gat
En brengt hem, daar de tyd doet zien
Wat van al't bruyen zal geſchien
Elk ſpeeld zyn rol, 't zy min, of veel
En wacht zyn loon, of ſtraf, ten deel.

MONUMENT CONSACRÉ A LA POSTERITÉ EN MEMOIRE DE LA FOLIE INCROYABLE DE LA XX. ANNÉ

Qui le croira? qui l'eût jamais pensé?
Qu'en un siécle si sage un Sistême insensé
Fît du Commerce un Ieu de la Fortune?

Et que ce Ieu pernicieux
Ensorcelant Ieunes & vieux
Remplît tous les Pays d'une yvresse commune?

LA FORTUNE DES ACTIONS sur son Char conduit par la FOLIE, qui est assez reconnoissable par ses attributs ordinaires, & par son ample Iupe de baleine, qui est aussi une folie du tems. Ce char est tiré par les principales Comp. qui ont donné commencement à ce Negoce pernicieux, comme le Missisipi avec une jambe de bois, le Sud avec une jambe bandée & un emplâtre sur l'autre, la Banque d'Angt. foulant aux pieds un serpent, la Comp. du West, celle d'Assurance, et celle des Indes aussi d'Angt. les Agens de ce commerce font tourner les rouës du Char, aiant des queuës de Renard pour marquer leur adresse & leurs ruses. On voit sur les rais les diverses Comp. tantôt hautes, tantôt basses, selon que tournent les rouës; & le veritable Commerce renversé avec ses livres & marchandises, & presque écrasé sous les rouës du Char; une grande foule de monde de tout états & de tou sexe courent apres la Fortune pour atraper des Actions. Dans les nuës est un Diable faisant des bouteilles de Savon, qui se mêlent a billets que distribuë la Fortune, à des bonnets de fous qui tombent en partage à quelques uns, & à de petits Serpens qui marquent les j sommies, l'envie, le desespoir &c. La Renommée vole devant, répandant par tout cette Contagion. Le Char conduit ceux qui le suiv à l'une des trois portes que l'on voit, savoir l'Hôpital des Foux, des malades, & des gueux. A gauche est un homme qui distribuë le pren Projet de Comp. pour Amsterdam, que la sage prévoyance des MAGISTRATS a d'abord suprimé. Ceux qui voudrons se donn la peine d'examiner, i decouvrirons plusieurs choses, qu'on n a pas crû devoir expliquer en détail, pour laisser aux curieux le p sir d'avoir quelque chose a deviner. Cette FOLIE a pour Devise deux Têtes, dont l'une jeune & riante marque le beau côté d Actions; l'autre vieille & accablée de chagrins en marque la suite, par la Sentence Latine qui signifie: Le chagrin suit souve une belle aparence.

… XVIII. SIECLE. | TER EEUWIGER GEDAGTENISSE DER DWAASHEID VAN HET XX. JAAR DER XVIII. EEUW.

Wat volk wat eeuw zal dit bedryf geloven
Nu gierigheit de wysheit heeft verblindt,
Door zotte hoop, gebouwt op rook en windt,

Daar menig ziet zyn geldt en rust verstoven.
Wyk, bobbelspel: de wyze Raadt aan 't IJ
Bedwingt den loop van deze razerny.

DE FORTUIN der ACTIEN op haaren wagen, gevoert door de ZOTHEID kenlyk aan haar hulsel, als ook aan de brede baleine rok, nieuwe zotheid vande heedendaagsche tyd. deeze wagen wort getrokken door de voornaamste Comp. die het begin zyn geweest van deeze schadelyke Negotie, als Missisipe, met een houte stelt, Zuydzee met pleisters en zwachtels om de bene, de Bank (treedende op een slang.) met de West-Oostindische en Assurantie Comp. van Engelandt. de opblaazers van deeze rook negotie (gemerkt met vosse staarten draaien de wielen van deeze wagen. men ziet op de straalen der wielen de diverse Comp. die cours hebben gehad, nu hoog, en dan laag naar het draaien der raders. terwyl de oprechte koophandel. met zyn contoir boeken en koopmanschappen door de wagen word vertreeden en byna verbryselt. een groote meenigte van menschen van alle soort, zo mans als vrouwen, loopen de fortuin na, om geld in d'Actien te winnen. een quaden Geest blaast van boven ydle water bellen. Sommige vallen Zotskappen te beurt. verscheide slangetjes verbeelden zorg, 't ongerust slapen, ziektens, nyd, wanhoop. moorderyen en andere rampzalige gevolgen van deeze generale zotheid. de faam vliegt voor uit en verspreit deeze besmettelykheid door heel Europa ondertusschen geleid de wagen alle die haar blindelings volgen naar een deeser drie poorten, als Ziek-Arm of krankzinnig Huis. ter linkerhand ziet men d'uitdeeling van 't eerste project om een Comp. binnen Amsterdam op te rechten, het welk door de wyze voorzorg van de Ed. Magistraat verboden zynde alle andere projecten die gereed waaren zig ook te vertoonen daar door zyn afgeweeze. De verdere verklaaring blyft voor den aanschouwer.

Het dubbeld Hoofd, het een jong en schoon, met roozen vercierd, verbeeld de schoone schyn des windhandels, de andere oud, en afgemat van droefheid, vertoond het einde of gevolg met het latyns devis, dat beteekent Schyn bedriegt.

MONUMENT CONSACRÉ A LA POSTERITÉ EN MEMOIRE DE LA FOLIE INCROYABLE DE LA XX. ANNÉE DU XVIII. SIECLE. | TER EEUWIGER GEDAGTENISSE DER DWAASHEID VAN HET XX. JAAR DER XVIII. EEUW.

Que le [illegible] qui [illegible]
Qu'en un siécle si sage un Sistême insensé
Fit du Commerce un Ieu de la Fortune?

Et qu [illegible] Ieu pernicieux
Ensorcelant Ieunes & vieux
Remplit tous les esprits d'une yvresse commune.

Wat volk wat eeuw zal dit bedryf geloven
Nu gierigheit de wysheit heeft verblindt,
Door zotte hoop, gebouwt op rook en windt,

LA FORTUNE DES ACTIONS sur son Char conduit par la **FOLIE**, qui est assez reconnoissable par ses attributs ordinaires, & par son ample Jupe de baleine, qui est aussi une folie du tems. Ce char est tiré par les principales Comp. qui ont donné commencement à ce Négoce pernicieux, comme le Missisipi avec une jambe de bois, le Sud avec une jambe bandée & un emplâtre sur l'autre, la Banque d'Angt. foulant aux pieds un serpent, la Comp. du West, celle d'Assurance, et celle des Indes aussi d'Angt. les Agens de ce commerce font tourner les rouës du Char, aiant des queuës de Renard pour marquer leur adresse & leurs ruses. On voit sur les rais les diverses Comp. tantôt hautes, tantôt basses, selon que tournent les rouës; & le veritable Commerce renversé avec ses livres & marchandises, & presque écrasé sous les rouës du Char; une grande foule de monde de tout états & de tout sexe courent apres la Fortune pour atraper des Actions. Dans les nuës est un Diable faisant des bouteilles de Savon, qui se mêlent aux billets que distribuë la Fortune, à des bonnets de fous qui tombent en partage à quelques uns, & à de petits Serpens qui marquent les insomnies, l'envie, le desespoir &c. La Renommée vole devant, répandant par tout cette Contagion. Le Char conduit ceux qui le suivent à l'une des trois portes que l'on voit, savoir l'Hôpital des Foux, des malades, & des gueux. A gauche est un homme qui distribuë le premier Projet de Comp. pour Amsterdam, que la sage prévoyance des **MAGISTRATS** a d'abord suprimé. Ceux qui voudrons se donner la peine d'examiner, i decouvrirons plusieurs choses, qu'on n'a pas crû devoir expliquer en détail, pour laisser aux curieux le plaisir d'avoir quelque chose a deviner. Cette **FOLIE** a pour Devise deux Têtes, dont l'une jeune & riante marque le beau côté des Actions: l'autre vieille & accablée de chagrins en marque la suite, par la Sentence Latine qui signifie: Le chagrin suit souvent une belle aparence.

DE FORTUIN der **ACTIEN** op haaren wagen, gevoert door de **ZOTHEID** kenlyk aan haar hulsel, als ook aan de brede baleine rok, nieuwe zotheid van de hedendaagsche tyd. deeze wagen wort getrokken door de voornaamste Comp. die het begin zyn geweest van deeze schaadelyke Negotie, als Missisipe, (met een houte stelt.) Zuydzee (met pleisters en zwachtels om de bene.) de Bank (treedende op een slang.) met de West-Oostindische en Assurantie Comp. van Engelandt. de opblaazers van deeze rook negotie (gemerkt met vosse staarten draaien de wielen van deeze wagen. men ziet op de straalen der wielen de diverse Comp. die cours hebben gehad, nu hoog, en dan laag naar het draaien der raders. terwyl de oprechte koophandel. met zyn contoir boeken en koopmanschappen door de wagen word vertreeden en byna verbryselt. [illegible] groote meenigte van menschen van alle soort, zo mans als vrouwen, loopen de fortuin na, om geld in d'Actien te winnen. een quaden Geest blaast van boven ydle water bellen. Sommige vallen Zotskappen te beurt. verscheide slangetjes verbeelden zorg, 't ongerust slapen, ziektens, nyd, wanhoop moorderyen en andere rampzalige gevolgen van deeze generale zotheid. de faam vliegt voor uit en verspreit deeze besmettelykheid door heel Europa. onderwyl geleid de wagen alle die haar blindelings volgen naar een deeser drie poorten, als Ziek-Arm of Krankzinnig Huis. ter linkerhand ziet men d'uitdeeling van 't eerste project om een Comp. binnen Amsterdam op te rechten, het welk door de wyze voorzorg van de Ed. Magistraat verbooden zynde, alle andere projecten die gereed waaren zig ook te vertoonen, daar door zyn afgeweeze. De verdere verklaaring blyft voor den aanschouwer.

Het dubbeld Hoofd, het een jong en schoon, met roozen vercierd, verbeeld de schoone schyn des windhandels, de andere oud, en afgemat van droefheid, vertoond het einde of gevolg met het latyns devis, dat beteekent Schyn bedriegt.

De Verslagen ACTIONIST in de STOEL met RINKELS, overreeden geweest van't geLAUWerd PAARD van TROJE

1 Helaas! de Zuid! de Zuid! de Zuid
Myn bryn, myn schat, myn eer verbruid!
Zo dat ik juʃtus met de noord,
Met meer gevolg, moest uit de poort:
Die twintig duisend ponden 's jaars
Inkomen had, heb by de kaars
Het al verquist: grypvogel pikt
Myn herssen-vat, ter dood verschrikt.
De molen gaf me een zwaare slag:
Myn wyf en kindren arm! ach! ach!
Is al haar troost. 2 't geLAUWerd paard
Van Trojen goude bergen waard
Geacht, my nar heeft overréen,
Doch neffens my nog meenig een.
3 Wy hebben de aap al weg, myn vlucht
Maakt van uw treurspel slechs een klucht
4 Het spyt de nyd, die 't slange haar
Rukt uit zyn kop met groot misbaar.
5 Gins dingt een Jan Crediet naar d' hals
Van Louw Debet; die word niet vals;
Maar doet zyn das af en zyn pruik
En zegt, uw toorn ik niet ontduik
Sa, sa, sny toe is't uw facoen.
Ik zou't my zelven anders doen:
Verwekt tot deernis Jan Crediet
Die 'm quitschold en in't leven liet.
6 By 't vallen van de bladen zie
Een niew-antyke compagnie
Men leit daar veel by juffirs in.
De nuttigste Actie is de Min.
7 Dees ʃpeeld de rol van Icarus;
De zuider zon scheen vrolyk flus
Maar zo de kaars de vlieg bedriegt
De zon werpt neer die tot hem vliegt.
8 De Vlieger gaat niet op, bezwaard
Door al te groven Actie staart,
Wat maakt men al papieren vuil?
9 En staat op 't laatst en kykt als de uil.
10 Waarom Diogenes zyn geest
Vind in de mens zo menig beest.
11 Zie hier de proef. De bom barst uit:
12 't Kompas den wysneus 't verdre duid.
Dit zinne-spel, zo rouw als klucht
Verdwynt (gelyk 't ʃtaat) in de Lucht

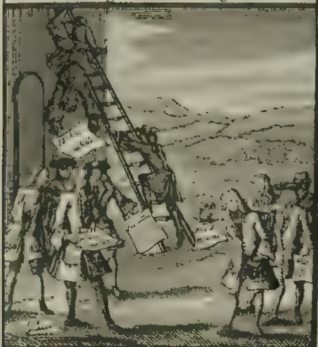

De bange Zuidzé Compagnie,
Met 't Vrouwebeeldyen aangewézen,
Door wind en waan eerst opgerézen,
Schynt nu bedroefd te vrágen, wie
Haar zal tot hulp en troost verstrekken,
Wyl de ingebeelde winst verdwynt
In rook en stof, 't geen haar doorpynt,
En maakt haar handelaars tot gekken.
De Faam, die eerst háre opkomst heeft
Als een mirakel uit geblázen,
Maakt nu haar winderige bázen
Benaaud, verschrikt, wyl ieder beeft
Als hy de maar hoord uittrompetten,
Dat duizend gulden nu op 't meest
Mag honderd gulden, ieder vreest
Dat déze slag hem zal verpletten;
Want schoon de laffe Vleiyery
Door 't klinken van haar koop're snáren,
Hun droef gemoed wil doen bedáren,
Door eid'le hoop en wind, dat zy
Eerlang weêr 't hoofd zal boven stéken.
Wanneer de schépen, die op 't zout
Der Zuidzé zeilen, vol van Goud
De wéreld van hun schat doen spréken;
Dog 't is vergeefs, dewyl die vloot,
Schoon zy om winst is uitgeváren,
Niets vind dan wind en zoute báren,
Waar door die Compagnie in nood,
Ia reeds genoegzaam legt op 't sterven,
't Geen aan haar boeken blykt, die weg
Gestopt zyn met veel overleg,
Wyl hen het dagligt zou bederven,
En schoon men op den grond, vooraan
Nog open boeken mag aanschouwen,
Het zyn die de zuide winst ontfouwen,
Daar 't nu geheel mede is gedaan;
De Zuidzé-handel is verlópen,
't Is kaal en knapyens, dol of gek,
Gelukkig zo voor dat gebrek
Een Actienar de kost kan kópen.
Wyl Zwol en Harrelingen vast
Met vogels en met mosz'len lópen,
Geen mens wil un hunne Acties kópen,
Dewyl het endye draagt den last.
't Begin was goed, 't geen klaar kan blyken
Aan hem, die 't gelt verslint en byt,
En vast niet dan papieren schyt,
Om de Actiekópers te verryken
Met Kool, met Wort'len, Haring, Sprot,
En Rapen, om tot spys te strekken
Voor hem, die wil naar 't dolhuis trekken,
Vereerd met d' Eernaam van een Zot.
Nog bied een Viswyf geld voor Zwynen,
Waar af een Smous is Dierecteur,
Kom zeid zy: 'k bied u goed fafeur
Want het zal tog belagg'lyk schynen.
Dat gy in Zwynen doet, kom zoek
Uw voordeel, maar niet lang te temen;
'k Zal ze alle van u overnémen,
'k Geef u voor elk een Zwyn een Snoek;
Maar al haar práten is verlóren,
Als de arbeid van de grávers, die
Ten dienst der Stichtsse Compagnie,
't Gerede Geld in de aard versmóren,
Dus is gelyk een ieder ziet,
Al de Actiekraam een eid'le Niet.

De grôte Verader-plaats der Windverkôpers van 't Iaar. A°. 1720.

Bloei-tyd der Actionisten.

Ha loffelyke Koopmanschap!
Die ons kan winst en voordeel gêven;
Men klimt door u van trap, tot trap
Niet op tot een gemakk'lyk lêven;
Want in één uurtje zyn wy ryk,
Wat Koopmanschap is uws gelyk!

Verval der Actionisten.

Wy lêren hier by de Actie-leer,
Die ons, in 't midde van ons brallen,
Elendig bruit van boven neêr,
Dat kop en beurs te barsten vallen;
Daar de eene raasd, en de and're vloekt,
Of Kuilenburg tot schuilplaats zoekt.

Uittogt der Actionisten.

Heeft ons de Zuid van geld ontbloot,
Oost-injen zal 't ons weder geven,
Al zyn wy Arm, wy zyn niet dood,
Wy hôpen op een beter lêven,
Schoon dat de hoop op winst en buit,
Ons naakt en kaal jaagt 't Zêgat uit.

Herstelling der zuivere Negotie.

Als de Actie kraam eens weer van kant
Geraakt is, zal de Handel bloejen,
En 't vry gevogte Nederland
In volle weelde en voorspoed groejen;
Wyl Pallas kunst en Weef getouw,
Een pylaar strekt van 't Staatsgebouw.

De Zamel-plaats der Actie Hêren,
Of Quinquenpoix, naar 't Frans genaamt,
Door Wind verkôpery befaamt;
't Geen menig een doet bankroetêren,
Ziet gy naar 't leven hier verbeeld.
Wat zyn zy bezig met elkander:
Het schynd dat de een klaagt aan den ander,
Hoe hem Fortuin heeft misgedeeld;
De tyd waar onlangs veel te waardig,
Om by elkand'ren met gemak
Te rôken ééne pyp Toebak.
Maar nu zit dat geselschap aardig
En vry wat zediger by een;
Schoon and'ren nog genoeg krioelen,
En om den Wind der Acties woelen.
De minste heeft een blaauwe scheen
In 't vryen, naar dien buit, gelôpen;
Schoon dat een Boer de Compagnies
Nog wil verzeek'ren voor 't verlies,
Met Harde Bokkings te verkôpen,
Uit England aan de Maas gestrand.
Ha! roept hy, dit wil voordeel gêven,
Myn Compagnie is goet geblêven,
De Bokking-Koopmanschap houwd stand.
Terwyl een rottig Zavojaartje,
In Quinquenpoix, schreeuwd heel firieus,
Die Tovrelantaarn: 't is Curieus!
Die Iongen mogt wel tot een paartje
Benevens Ionker Louw-maand staan,
Dewyl zy alle beiden liegen,
De Wêreld door de schyn bedriegen,
En dus het Geld voor rook en waan
Doen in hun eigen Diefzak râken.
Gints schreeuwd een Waal Monsieur, te né:
Pour vous un bon petit Paté!
Ze zel ze jou zo lekk're smâken:
Ze durf jou zweer, ze zal jou min
Als de Acties kost, en niet bezwâren,
Nok ook niet doen om peep're vâren,
Nok ook niet krenk jou Beurs, of Zin.
Ze is delekaat! ze zyn niet stroppen
Als de Actie handel, zonder rust,
Maar 't schynt dat hen geen eeten lust,
Of dat zy zyn gesteld op Moppen,
Die te Uitrecht vars gebakken zyn.
Ia die zyn 't, die zy graag begeren,
Om daar hun Beurs meê te purgêren.
Want schynt de Wêreld wil door schyn
Dog nu geheel bedrôgen wezen.
Want wat is de Actie handel too
Als Schynschoon, Valsheid, en Bedrog.
Door Eigenbaat ten top gerezen.
Lang lêve dan de Magistraat.
Die 't Spaar, den Ryn, en 't Y regeren.
Het Wezen voor den Schyn waarderen.
Zy zyn ons Neerlands Tuin sieraad

De inbeelding maald hier schoon van schyn
Het Missisippi, dog met verwen,
Die door verloop des tyds bederven,
Waar door dat zy eerlang zal zyn
Zelfs van de eidele hoop verlaten,
Door wie de Missisippi leeft,
Die in het droevig Vrankryk heeft
Zo menig een ontbloot van platen,
Wiens waan vervloog in rook en wind
Net als het kindje, dat in 't blazen
Van water bellen, als die dwazen
Al zyn vermaak en blydschap vind;
De spiegel van de zuivre waarheid
Staat nevens 't Missisips tafreel,
Die het bedrog eens in 't geheel
Ontmask'ren zal door hare klaarheid;
Hoe zal dat wind'rig Actie rot,
Als ze in dat glas hun zelf beschouwen,
Die dolle koopmanschap berouwen,
Waar door zy deerlyk zyn bedot;
Want wyl de Rotten braaf rumoeren
In de Actie koffer, die voor heen,
Vol goud door de Actie briefjens scheen,
Ziet menig al zyn heil vervoeren
Door deze dwaze koopmanschap,
Die 't meeste deel der Negotianten,
Geschammereerd met goude kanten,
Steekt in een dolle narrekap,
Wyl Woerden bezig is met maken
Van tiggelsteenen, om die geen
Die dol of mal zyn, een voor een
Nog aan een woonplaats te doen raken;
Maar de Barbiesjes houd nog stand,
Die zal gewis haar wit beschieten,
Door Klatergoud en Zuiker rieten,
Die zy voor de Actie-heren plant,
Om hen een zoeten mond te geven,
Voor dat zy heeft hun geld gekraakt,
Terwyl ter Gouw vast pypen maakt
Om rustig by Toebak te leven;
Die Compagnie is wonder goed,
Voor die den rook en smook beminnen,
En 't raakt hen minder aan de zinnen,
Als daar Heer Lauw het volk ontmoet
Om daar 't tot oproer schynt te hellen,
Met vals gemengeld geld, 't geen 't Paard
Met grote hopen schyt op de aard,
Of met papier te vreên te stellen,
Dog hoe men 't keerd, of draaid, of wend,
Daar zullen 'er in 't Dolhuis raken,
't Geen reeds de Rotte klaar doet maken;
Want Arm, of Gek moet wis het end
Van deze Rooknegotie wezen,
Dog 't laatste dunkt my 't aller naast,
Dewyl zy alle meest verbaast
Voor die aanstaande rampen vrezen,
Want schoon me een vlotschuit vol gelaân
Van Actie briefjes doet aanschouwen,
Wat heil is daar tog op te bouwen?
Het is tog klad-papier, door waan
En eid'len rook en wind beschreven,
Goed om aan een Papier boer weêr
(Als vrugt'loos voor een Actie heer)
Voor prullen wederom te geven,
Want al de Bubbels met elkaâr,
Staan tog in 't uitterste gevaar.

LAW, als een tweede Don-Quichot, op Sanches Graauwtje zit ten ſpot.

Dulcinia en 't Actie Roth,
Verzoekt den Lawen Don-Quichot,
Op Sanches Eseltje gezeeten,
(Wyl Rosinant wat hooy gaat vreeten)

In 't groot betoovert Actie-huis.
En Sanche, tot zyn droevig kruis
Moet voor Bombario hier ſpeelen;
Het kan den bloed zo zeer verveelen;

Hy kruipt zyn baas na als een pad.
En Heintjemaat te drommels plat
Weet vast een ider te beſpotten,
Daar een Zot maakt veel duizent Zotten

STRYD TUSZEN DE SMULLENDE BUBBEL HEEREN, EN DE AANSTAANDE ARMOEDE.

Een bolle Smulle broêr gezéten
Op Bachus eertroon, ryk verſierd,
Met allerhande zoort van eeten,
Van Vlees, van Spek, van Wildgediert,
Is 't zinnebeeld der Bubbelhéren,
Die van een anders geld en goed
Braaf vréten, zuipen, roszen, sméren,
In volle weelde en overvloed;
Zyn rollende Eerton word getrokken
Door kleine Kind'ren, wier verſtand
Nét is als dat der Noordsſe bokken;
't Bedrog gaat aan zyn regterhand,
Bekranst met worsten en zauszuzen,
Zyn kromſtok, daar hy meê wil ſlaan,
Betoond hoe hy het kwaad durſt pryzen
En 't goede om eigen winst verraân.

De Dwaasheid, kenbaar aan haar bellen,
Verwonderd zig om 't vreemd gelaat
Dés Bubbel-heers, en zyn gezellen,
Terwyl zy vrolyk met hen gaat;
Ook zou zyn opzet niet gelukken,
Ten zy de Dwaasheid het verſtand,
Van dien hy denkt zyn geld te plukken,
Door haar vergif eerst overmand;
Terwyl een dartel Venus diertje,
Dat geaſzureerd is, om dien dienst,
Hem volgt op 't spoor, daar dronke Kniertje
Gelyk een zwyn, op 't onverzienst,
Een stroom van ingezwolge dranken,
Te gulzig ingeslingerd, weêr
Moet overgéven, onder 't Janken
ô Je! wat doet myn kop my zeer!

Het geen ligt voorgaat als een téken,
Hoe de ingeslingerde Actiewinst,
Al de Actie narren op zal bréken,
Wanneer dat zy het allerminst
Daar aan gedenken, maar die Héren
Zyn nog niet heel te vreên gesteld,
Wyl zy een Bezem prezentéren,
Om 't overig van Hollands geld
Meê naar hun Bubbel bank te végen.
Maar in het midde van hun vlugt,
Komt hen de magere Armoê tegen,
Die opgewekt is door 't gerugt
Van fluit en veel, om 't haatl'lyk strópen
Der Bubbel-narren, die den Wind
Voor geld, en schat, en goed verkópen,
Waar door zig elk bedrogen vind.

In 't midde van hun drift te tómen
Is de Actietroep met vlees gesierd,
Zy pronkt met Vis, die uit de strómen
Niet zonder moeit' gevangen wierd,
Zy werpt dien bollen Bachus-pater,
Gezéten op haar Viskaros,
Een stro met bokkings voor zyn snater,
Terwyl dat haar gezelschap los,
Met Rooster, Vork, en Net, en Spéten,
Valt op zyn medestanders aan,
Schoon dat een Ligtekooi verméten
Met 't Wafelyzer dreigt te slaan;
De Kerkstoel strekt hier ook tot wapen,
Om d'opgeworpen Bubbel Heer,
Die vast grimlaggend zit te gápen,
Eens vlot te slaan van boven neêr;

Maar 't [illegible], 't geen men ziet hangen,
Zal al deez' Compagnies eerlang,
In ééne streek als Vissen vangen,
Terwyl dien geen, die in den drang
Te toorts zwaaid, op het minste teken,
Al 't kladpapier dier Actiepest
Vol vrolykheid in brand zal stéken,
Tot wel zyn van 't Gemene-best
Dan zal de Koopmanſchap weêr bloeijen
Der Amstelstad, en door 't beleid
Der trouwe Burger Héren groeijen
In vrede, en ruſt, en vrolykheid.
Zo zal het Nageslagt nog wéten
Te spréken van hun Naam en Eer;
Schoon de Actiepest al wierd vergéten,
Nog ſterft hun Glorie nimmermeer.

Bombario treed in gesprek
Met broer 't Esopus Geest zy kall
Zie Wysneus 't zeekre gaat vermallen
En maakt zig om gis-rydom ook
Begeerte uit de afgrond opgekomen
Zag spiegele aan de droes kop Pan
Die'n Latine rook be=vlammen kan
Een wan-korf op zyn hoofd genomen
Alhier de wanfeul zinryk leid
Der zoo-gedrochelyke Actionisten
Die stuag om schat of armoe twisten
meest met winden
Gequeld het erft door blaasen ging

En te post zo veel winden ving
Dat die niet waren in te binden
By al de buuren barstende uit
By kalissen en gentalmanen
Zou Pan dan al de bobbels wannen
Waar van hy trok zo veel tribuut?
Daar 't werk op geen goe voeten staat
Helpt panace nog toverkruyen:
Patience voor al die 't verbruyen
Bombarie is hun toeverlaat
Dat's 't lach eens met myn woord te zeggen
Esopus 't nader uit
'k Beoint zyn spel met kalverzang.

Oorblalers

Baas

1

17 20

Bombario ACTIONIST en de Geest van ESOPUS.

Actieuse NACHT-WIND-Zanger met zyn Tover Slons

Van de Haane
Quam 't van daane

ô de Tover-Lantaarn

2

't Wind-luchtig bulken, blaasen, gaapen.
Zyn tanden braaf te laaten zien,
Niet licht toebeiten moet geschien
By al de schotse Windbuil snapen.
Myn torrende Lantaarn vertoond,
Naar 't leven, musselyke Bobblen,
Versierd van een die, na vals dobblen,
Met Plutos LAWren word gekroond
Ook vlechten die de hovelingen
Van waar die fynman wierd bandiet.
Meer andre ontsien dat fuut, gif niet
Dat gaat van plaats tot plaats doordringen.

Ik zwerf als nar, of straatslyt plug.
De ambachten worden vast bedurven;
En bedlen zou ik naauwlyks durven;
Maar 'k draag de geld-kas op myn rug.
Ik volg Bombario zyn stappen,
Postuurtjen even my gelyk,
Gezien in 't eerste bobbel ryk;
Herstel dus myn façoen by trappen,
Word ik niet gaauw door 't draaren ryk,
'k Zal ook in 't Zuid nog vast verzuipen;
Ik hoef niet in myn schulp te kruipen
't Helpt me op de been veele op den dyk.

Natuur ACTIE-DOCTOR of klap-achtig Bobbel Meester

3

'k Heb niet veel muts op dese bol.
Hy schynt geheel de gek te scheeren
Met die geslepenste Actie Heeren
Van 't Zuider en 't Niew wester hol.
Hy tuurd door zyn geblaase blikken
Wind kunstiger op 't interest,
Als die zig tot ras ryk zyn prest.
En in zyn bobblen moet verstikken:
Zyn sik een lompe smous gelykt;
Maar in die schyn wil hy u vangen;
Zo gy in Quincampoix gedrongen
Graag door Bombario ontwykt.

Zyn papegaay zal u verklappen,
Als de een den andren botmuil doet;
Die zig met logen-klapzang voed,
Dus geen slaap-kakelaars ontsnappen.
Zyn scharp getande ridder-staf
Zal veeler windrig brein op peutren;
(Is 't mooglyk) om het iets 't ontleutren
Eer 't beter-huis nog word haar straf.
Die d'Adel door 't Fortuin braveerd,
Hoefd op zyn muiltjes maar te wandlen,
Na dat hy, door dit windkoop handlen,
Noch luk-raak heeft zyn beurs vermeerd.

DIRECTRICE der Vervalle ACTIE-Regimenten; en byzonderlyk van Natuurlyke LAWe Actien

4

Daar is een pot te vuur
Die menig staan zal duur

Vrow Directrice, in 't los gewaad,
Daar ge in uw jeugd uw rol mee speelde,
En actieus de Liefjes streelde;
Nu wint gy door uw bobbel praat;
By bobbelhanssen, die van 't bobblen
Haar voordeel jaagen in uw beurs,
Wyl zy 't besteeden aan de keurs.
Zo 't komt zo 't gaat is 't loon van 't dobblen.
Maar ach! de bobbel winst vervalt!
Nu had ge een rysjen aangenomen
Om LAWe bobbelrykse droomen
Te ontcyfren daar L... zelf door malt.
't Vrow-volk in de eerste Quincampoy
De mans nu cyfrende overtreffen.

Om de Acties van 't verval te ontheffen
't Verdiend, dat m' haar met LAWren strooy;
Zyt gy, Majombe, Directrice?
Beloovende Fidel te zyn,
Die naam ontleend van 't hondelyn,
En uw liefdaadige complice?
't Gaat u dus dubbeld wel naar 't vlees,
Als u ook 't kopplen niet ontzet word,
Zo koppeld gy, dat ge oli-vet word;
Doende in zulke Acties, zonder vrees,
Want Vrow Natuur brengt ze altyd mede;
Zo dat een manlyke actionist,
Die 't geld by 't Vrowlyke verquist,
Ook heeft natuurelyke reden.

Verhens-Beker van Fi-âne of Vianen.

2de Tooneel
van de
Geest van Esopus.

Geen beter middel, als dit hooglands Necter-vogt,
Tot bryn herstelling der verdwaalde Actionisten,
Wien't Zuid en West, naar 't Noord of Oost, hun schat deed quisten,
Hier's goed-koop burger recht, bevryd van wagt en togt.
Hier's 't middel om den Aap hebt gy hem slechts geburgen)
Weerom te krygen: hier! hier is de wichel roe.
Het luye Lekkerland: hier word een vette koe
Nooit schraal; nog yld zich tot verzuipen of verwurgen.
Foei! Fredrik Hendriks bul, uw harnas van papier
Ontadeld; maar elks quik verguldme in ons cohier.

Rector-Magnificus van de Ongeactioneerde Litteratuur.

Wat eew is't nu; helpt ook bazuinen of orestien!
De tabberd schiet te kort; 't koorkleed, ja dondertaal:
Naar 's ronden Godendoms weerhaan kyktme altemaal.
Maar wil je weeten waar 't aan haperd: 'k zal't je leeren.
Geen terenstrant hoe groot, deugd-plichtig ja oprecht.
Of al dat goud heeft schuim wie dryft de hebzucht buiten!
Veel snaps verantwoord veel; en echter 't diend gezegt.
'k Beken myn wanstal; dies mag ik elks fylen uiten.
Wie naar Vianen yld, myn achterste is voor hem:
Ik wil hem groeten met de ban en blixemstem.

Ontsprongen rondom bedekte Blaaskaak.

Geen beter dek-tuig, als het geen natuur ons geeft;
En eige borstel haar trotst vreemde struisen-veeren;
Ik ben van beids voorzien en warmpjes in de kleeren.
Myn vochtel, en myn staf ook wat te zeggen heeft.
Komt uit, al wie met my maar actie hebt te spreeken.
Geen Fredrik Hendrik nog Vianen ik behoef.
Ik ruim geen huis, kom ook ter beurs: 'k heb harte troef.
'k Verzaak verlies; al winst wil 'k in myn diefsak steeken.

Contrarolleur van de Gelukkige en rampzalige Lapis zoekers.

Men eyst miljoenen van elk schatryk actionist,
Tot steun der sobre; als of men van geen zelf-baat wist:
Ik heb de Rol der goude en quik zilvre eew-trouwanten,
Der Honingbeyen van de Corpus Juris-korf,
Die in het wind-saisoen meer Ofirs goud verworf.
Als Albion met al de blaas-negotianten.
Nu de opper financier zyn gat veegd aan de poort,
Groeid de Actie plytzak braaf: of hy zal't redresseeren,
Die eed'le steenen smelt, natuur kan transformeeren,
Teeld wonder-actien, ja werpt Laws kunst buiten boord.

SCHYN BEDRIEGT.

PRinceſſe Quincampoix, gelyk
Een kermis-pop, zit hier te pryk
Op haaren welgemaakten Throon:
Wat is ze in de eerſten opſlag ſchoon
In haar ſammaartje, na 't fatzoen
Van 't Miſſiſippiſe Catoen.
Haar goudgeel hair is opgezet,
Met bokkels, tot een minnenet,
Voor Actieknoeijers en hun maats:
Zy voerd de vlag, en heeft veel praats
Met bochgel, haar Bombario,
Rechtſchapen dief in folio.
Hy ſtaat in 't Actie-zondagspak,
En blaaſt uit zyne robbezak,
Of dievenpens na myn begryp,
Wat bobbels door een ſchotze pyp.
Ha, ha! wat zyn die bobbels in
Het aanzien ſchoon, voor een vriendin,
Die men Madame geldzucht noemt,
Haar kleed in plaats van met gebloemt
Boquet werk, is rontom bemaald,
Of wel geſtooken met de naald,
Vol ducatons en Actiegoud.
Wat is die goud inſlokſter ſtout,
Op al de zakken, die als peen
En Kool rontom haar rollen heen.
Hoe grypze na het windgeblaas,
Als voor haar ziel het eenig aas
En voedzel, dat rampzalig dier.
Ja, ja, goudwolven zyt vry fier,
En groots, en trots op geld en ſtaat:
Schraap, kaap, men zal in overdaad,
Uw kinders, met gezeil, geros,
Gezuip, en zwelgen, noch zien blos
Van al 't by een gediefde goed,
Na uwe dood, en met 'er ſpoed,
Hun ſchip zien zeilen in de grond.
En gy, wat word u doch gegond,
Voor 't geld-aanbidden, vuil gebroed?
Een arm, en ongeruſt gemoed.
Ja de armoê, in het geen een ſchat
Is voor de ziel, heeft u gevat,
En houd uw hart zoo lang beknelt,
Tot ondeugd heeft uw ziel verzelt
Naar Plutus onder-aardſche ſchoot,
In de eeuwig naare en duiſtre dood.
Men zoeke dan een Actie-ſpoed,
Een parrel, die het eeuwig goed
Ten deel heeft, tot een zalig lot,
In 't Opperhemellicht, by God.

Philadelphus.

De Inventeur der

WIND NEGOTIE,

op zyn Zegekar.

Het Hoofd der Koopmanſchap van wind,
Of de Inventeur der dolligheden,
Wier ſchynſchoon 't alles heeft verblind,
Word hier op 't pragtigſt' voort geréden
Door Bazelisken, die hy toomd,
En dwingt met goude dwanggarélen,
Schoon dat hy zelf angſtvallig ſchroomd,
Dat 't eind hem eens een pots zal ſpélen;
En doen hem als een Faëton,
Al ryd hy nu langs lugt en wolken,
Voor Vrouw Regtvaardigheid haar zon,
Na hy de Koei heeft leeg gemolken,
Beroofd van Eer, en Naam, en Staat,
Elendig doen ter neder dálen;
Want alles wat men buiten maat
Wil op zyn hoogſten toppunt hálen,
Stort door zyn zwaarte wis ter neêr.
Terwyl de gróte Tóren wagter
Van Miſſiſippi, reeds van veer
Dien ramp begint te zien van agter,
Daar 't op zyn hoogte ſtormd en waaid,
't Geen zyn Allongie-pruik doet vliegen,
Terwyl de ſtandaard, dien hy zwaaid
In ſtukken breekt door 't wind'rig liegen;
Daar hy reeds van zyn wolk-kaſteel
De blyken laat der klagten waaijen,
Hoe dat de Zuidzé in 't geheel
Wou Miſſiſippi overkraaijen,
Tot dat zy eind'lyk t'zaam gepaard,
Als beiden uit den Wind geſpróten,
En van één kragt, één Deugd, één aard,
Gelyk verëende lotgenóten,
Ontelb're ſchatten, éven graag,
Wel eêr door zorg en vlyt gewonnen,
Opſlokken, in hun holle maag,
Nu 't kluuwtjen is ten eind geſponnen;
't Geen door den kreup'len Bode van
De Zuidzé, die vaſt ſpringt op krukken,
Beveſtigd word. Dit is de man,
Die tyding brengt van het miſlukken.

Der ingebeelde Winſt en Waan,
Die men nu ziet in wind en drómen,
In rook, en eid'le niet vergaan,
Het geen reeds ménig een doet ſchrómen,
Die 't Actie-Sjeesje heeft gehad,
Om op den wind zyn ſnelle vlerken
Te rennen uit zyn geld en ſchat,
Het geen men duid'lyk kan bemerken
Aan de omgekeerde Beurzen, die
Thans vol van Wind, maar leeg van ſchyven;
Ontbloot door de Actie-Compagnie,
Als pluimen heen en weder dryven;
Want Miſſiſippi en de Zuid
Zyn net als Moeder, en als Vader,
Van de and're Bubbels, wier geluit
Meêr klinkt dan de and'ren al te gader,
Ook hebben zy den meeſten ſchat
Wel met hun tandelóze monden,
(Die Rykaard lang vergaderd had)
Van een geréten en verſlonden,
Maar ach! de Zuidzé boven al,
Die wiſt ons Hollands geld te ſlópen,
't Geen ménig, daar zy raakt ten val,
Bedroefd doet naar Vianen lópen.
De Zuidzé kleed hen in den rouw,
Al ſpréken wy nu van geen Rápen,
Van Kool, of Wort'len, Sprot, of Tonw,
Of Meeuwtjes afgerigt op kápen.
Hoe droevig waar ons land geſteld,
Had niet een trits van Hollands ſtéden,
Die Windplaag perk en paal geſteld,
En voor 't Gemene Nut geſtreden?
Ja afgeweerd op Schilden, die
Met Kruyszln Zwaard en Sleutels prálen,
Niet ſlaafs aan eene Compagnie,
Waar door ze eene eeuw'ge Eer behálen.
ô Burger Heeren *die zo trouw*
Uw ſtêden doet in Vryheid bloeijen,
Tot nut van Neêrlands ſtaats gebouw,
Lang Moet uw Stam in Luister Groeijen!

DE VERVALLEN ACTIONISTEN, HERSTELD, DOOR DEN TRIOMPHEERDEN ARLEQUIN.

Al den bruy is 't in 't rumoer,
Burger, Koopman, boer, en boer.
Arlequin laat, op een Waagen,
Zich hier langs de Lek-kant draagen.
Pallas, och die goeje Sloof,
Speelt voor Voerman, ze is haast doof,
Van 't geschreeuw der windgezellen,
Die haar om een baantje kwellen.
Arlequin bid voor de troep,
Wyl, door 't yselyk geroep,
Zyne twee paer slepers knollen,
Raaken voor den droes, aan 't hollen.
Pallas laat den leepen dief,
Arlequin, vast brief op brief
Deelen, aan die Actieventen.
Maar ach: ach, 't zyn werk patenten;
Arme bruyers daar je bent,
Zyt gy 't werken niet gewent?
Kaal en arm zyn zal 't u leeren,
Werk dan krygt ge kost en kleeren.

DE VERWARDE ACTIONISTEN TORENBOUW TOT BABEL.

1 Zie Lauw in 't reek'nen uitgeleerd,
Die iet gezwind tot niet verkeerd,
Wyl de Engelssen Keakse bakken,
Die rustig uitgedeeld, en mild,
En ook van ieder een gewild,
Hen dapper in het eind doen kakken.
Daar de eene lagt en de and're huild,
Fluks voeld zig ieder een bevuild,
Dog daar is weinig aangelégen,
Want ieder heeft papier gereed,
Om fluks zyn naars, al is 't hem leed,
Met Actiebriefjes af te végen.
De drift tot de Actiekost waar groot,
2 Men dringt en trapt elkander dood,
Dit strekt een spiegel voor een ander.

3 Terwyl de Koopman van de Zuid,
Veild aan den een en andren uit
Zyn Actiebriefjes door elkánder;
De Hoop van Winst maakt ieder zot,
Met waan van een gelukkig lot,
Door de Actiebriefjes te verwinnen,
Terwyl Mevrouw 4 Fortuin geblind,
Met háre stokbeurs vol van wind,
Als in een droom speeld in hun zinnen.
Daar hóger 't snood 5 Bedrog vast leeft,
En op een troon van wolken zweeft,
Van véle 6 Gekken aangebeden;
Tot eindelyk de 7 Dapperheid,
Door 8 Wysheids trouwen raad geleid,
Háre opgesmookte en wydsse kleden

Te rug trekt, 't geen verwond'ring baard
Op 't zien van háren Drakestaart,
En schrikkelyke Hydra's póten;
Daar de eid'le 9 Hoop word uit de lugt,
In 't midde van haar snelle vlugt,
Plots op het aardryk neêr gestóten,
Net als 10 die geen, wiens brein ontroerd,
Daar 't geld is door den wind vervoerd,
Zig uit een venster werpt ter neder,
Om door de Dood 't berouw te ontgaan,
't Geen hem benaauwd om 't hart kwam slaan
En dreef hem eeuwig heen en weder.
Daar gints een 11 Projecteur van Wind
12 Poogd Hollands Maagd, als dol en blint
Een Narrekap op 't hoofd te zetten,

En 't waar hem ook gelukt, zo 't Spaar
De Ryn, en Y-stroom met elkaâr
Niet déze rázerny beletten.
Wyl 't grootste deel reeds staat verbaasd,
Of op zyne eigen dwaasheid raasd.
Net als die geen, die eerst beschóren
Door Babels grootsse Torenbouw.
Dog eind'lyk tot hun smart en rouw,
Dwars door de starren heen te bóren.
Want déze Wind negotie is,
Op 't naausten een gelykenis,
Van déze Dwazen, die vermeten
De lugt beklimmen wilden, daar
Zig ménig een stort in 't gevaar,
Dies word hun Zotheid nooit vergéten.

Hier zieje klaar voor d'Actionisten
Vianens Tolpoort afgebeelt
Die eerst hun geld en goet verquisten
En braaf het heerschap hadt gespeelt
Maar nu men 't touw niet meer kan rekken
Met Jan Oom na Vianen trekken .
De directeuren van gedrogten
Om kroond en allesins verzelt
Die krommen zigh in veele bogten
Verbeeldende hun zugt tot geldt
En als gouteeter gout te slokken
Maar wagt zy stikken aan de brokken .
De Roof behaalt die zieje deelen
Maar telje aan het geld niet blint
Het kyken mogt u ligt verveelen
Want als je 't wel hebt is 't maar wint
Die na den uytslagh der bewysen
Maar nieten blyven en geen prysen .
Gintz komt de Wanhoop aangetreden
Wyl suster Sotzkap meer verschynt
En Armoe met haar naakte Leden
Die hangt het hooft en dubt en pynt
Zy vloekt en schent dat zielloos tergen
Op winst en hoop van goude Bergen .
Heer Koningh Midas met syn ooren
Daar worden sakken voor geleyt
Van gout en silver wyl , alvooren
Elk gierge hem vast smeekt en vleydt
En aanbidt of hy haar kan geven
Een ryke schat om van te leven .
Maar hoe sal hun die schat bekomen
Regt als een spekstruyf uit de pan
Die omgewipt niet werdt vernomen
Ter plaatze daar hem Meester Jan
Verwagt hadt ó ó Midas kinders
Wat maakt u d'Acties dwaze vinders .
De Wagens ryden voor sint felten
Met alle magten na de stadt
De Voerman Jaagt als had hy stelten
En yder wenst om 't zeerst ; ó dat
Ik maar een plaatz hadt in Viaanen
Dan waar ik vry van al het maanen .
De Schuyten zyn niet om te tellen
Die na Vianen vaaren om
Al d'Acties kraamers en gesellen
't Saam volk van eene adeldom
Tot binnen aan de poort te brengen
Wil het de Schilwagt maar gehengen .
Waar, daar dat hoor j' hem datlyk roepen
Maar sonder gelt laat 'k niemand deur
En hebje dat al waar je troepen
Of hoopen volks den Gouverneur
Die sal u alle plaats geryven
Voor Jan Contant en Ronde schyven .
Die buyten blyft die zit te kermen
Wat sal den bloed och Lacie doen
Nogh langer in de Wint te schermen
Daar is geen Raat toe met fatzoen
Best dat hy leert sigh selfs bedwingen
Wyl die van binnen vrolyk zingen .

DE Windnegotie raakt aan 't dálen;
De Bubbels kwynen om 't verlies,
En geen van al die Compagnies,
Die 't hoofd ooit weêr zal boven hálen;
Die wind heeft eind'lyk uit gewaaid:
De Rook-negotie is verdwénen,
't Geen ménig droevig moet bewénen;
Dewyl 't geval hem tegen draaid,
't Geen deez' verbeelding komt ontblóten;
Wyl een bedroge Actionist,
Na dat hem alles is gemist,
Zig zelf dreigt in het hart te stóten;
De wanhoop om 't verlore Geld
Is klaar uit zyn gezicht te lézen,
Hy drukt zyn eigen hart door 't vrézen,
Daar 't op de Wéreld legt gekneld,
Maar in het midden van zyn woeden,
Wenkt hem de Reden, wiens gelaat
Vernoegd, en heel bezadigd staat,
Om is het moog'lyk hem te hoeden.
My dunkt, ik hoor hem met deez' reên
Tot dien verbolgen Windbuil spréken.
Laat af! zoud gy u zelf doorstéken,
En 't leven schenden! neen, ô neen!
Hou op van dus uw ramp te zoeken!
Gy klaagt nu vrugt'loos om 't verlies
Van Wind en Bubbel-Compagnies,
Gy wint in 't minst' niet met uw vloeken;
Had gy van eerst af my gezogt,
Myn Spiegel voor uw oog gehouwen,

SPIEGEL DER REDEN VOOR DE
WANHÓPENDE ACTIONISTEN

Om 't uiteind zonneklaar te aanschouwen,
Door een regtvaardige agterdogt,
Van al die Bubbel-handelingen,
Gy zaagt uw schatkist niet beroofd,
Waarom gy nu van brein verdoofd
U zelf wilt naar het léven dingen,
Dog laat nog van uw opzet af!
't Geweld en Wanhoop, twee Gedrogten
Die u dit heilloos opzet brogten;
Ziet gy reeds tot hun eigen straf
Op 't aardryk door myn voet vertreden,
Vloek dan de Windnegotie, maar
Stort u niet verder in 't gevaar,
En leen uw oor tog aan de reden!
Myn Spiegel zal u 't eind doen zien
Van al die Rookverkopers gilden,
Die 't meeste van uw geld verspilden
Door opgeworpe Compagnien;
Zie hoe de Hoogmoed 't veld moet láten,
Met Bygeloof en Dartelheid,
Die best geblinddoekt en verleid,
Vast doelden op verhéven státen,
Daar hen de Geldzugt op het spoor
Vast voorstreeft om ontelb're schatten
In háre schrokbeurs te bevatten;
Die snóde ging hen moedig voor
En dagt alreeds te zegeprálen,
Tot dat zy in haar snood besluit,
Door vrouw Voorzigtigheid gestuit,
Moet zwigten voor de held're stralen,
Die uit haar Diamanten-schild vol glans,
Die valsse schitt'ren in háre oogen,
Zy kan dat ligt geenzints gedógen,
Daar de Y pronkt in een ronden krans
Van held're strálen, die gedreven
In 't glinst'rend Diamanten-schild,
Waar op de Wind zyn kragt verspild,
Den Y-God eeuwiglyk doen léven,
Wyl die vermaarde Koopstroom nooit
Zig liet aan Bubbel-ketens binden,
Gebouwd op Waan, en Droom, en Winden
Die door den tyd reeds zyn verstrooid;
Zyn vryheid wierd te waard gehouwen
Door zyn Regeerders, die die pest
Verbanden voor 't Gemene best,
't Geen de Oppermagt hen kwam betrouwen.
Zo spreekt de Reden, daar van ver
De Windgenóten, onder 't zugten
Voor 't blix'men van den hemel vlugten;
Terwyl de Waarheid als een Ster
Daald in een kring van hemelligten,
Op 't wolktapyt, met krans en speer,
Heel vrolyk op het aardryk neêr,
Waar voor de Bubbelwinden zwigten.
Men schreeuwd nu geenzints meêr de Zuid!
Of Zwol! of Alkmaar! Utrecht! Horen!
De Waarheid komt dat roepen smóren,
En de Actiekraam raakt eind'lyk uit.

DE MALLE ACTIONISTEN NAAR VIANEN OF T PEPERLAND

Indien 't dan langer niet wil lukken,
En krygen de Acties vreemde nukken,
En dolle kneepen in er gat
Wel ry dan voort, langs 't breede padt,
Sy snaakse Voerman met je Waagen,
Jan platte gatjes die by daagen,
En nachten was op de Actiebaan,
Zit op de Schoone koets vooraan
Met de Actiekoopman Jonker pover
Dan volgt die geestige actierover

Hamburger Judas, met zyn muts,
En de ouwe duitendief Hans Futs.
Cousin germain geraakt aan 't waggelen,
Wil met son compagnon mee faggelen,
En heele zootjes van dat goed.
Maar Lubbert Lubbertse, dien bloed,
Die van berverdheid springt op krekken;
Mach met de Waagen niet vertrekken.
Dien armen duivel, vroomen held,
Manqueert het aan passagie geld,

Om naar het apenland te koomen,
Is 't waarheid vrienden, of zyn 't droomen?
Roept gentelman, op 't leege Vat,
En lapt de brendy in zyn gat.
Terwyl zyn Wyfje Colombine,
Maakt alderliefste, en zoete mine.
En vloekt op de actizs dat het rookt.
Daar Janmaat vast zyn bonkes smookt
Ja bruij maar heen naar Winjewanje,
't loopt met uw Acties doch niet banje.

Daar ieder ſcherst en lagt en spot
En scheld op de Actie-handeláren,
Meen ik uit deer'nis van hun lot
Het tegendeel eens te verkláren;
Zie hier de Zuid zé—Compagnie
Op't hoog geſtoelte neêr gezéten,
Het Lagtgeloof zit op haar knie,
En houd de Geldzugt aan een kéten,
Die met een reeks van goude munt
Haar grondelóze Maag wil vullen
En schoon men haar die winst misgunt,
Zy zaaid een reeks papiere bullen
Of Acties, daar elk een naar grypt,
Door zugt tot voordeel aangedréven,
Die hen de harszens scherpt en slypt
Om lui en weelderig te léven;
Verwarring blaaſt den wind vaſt aan
Met zyne gróve Zaters-póten,
Terwyl Fortuin van wind en waan
Strooid briefjens, voor de lotgenóten
Der dolle Zuid zé-Compagnie,
Die zy met door'nen komt bekrónen,
Het geen aan al die génen die
Daar geintreszeerd zyn 't eind komt tónen

Van déze dolle koopmanschap,
Die onlangs scheen zo ſchoon te bloeijen,
En tot op d'alder hoogsten trap
Van eer en aanzien op te groeijen.
Waar door Heer Hooghart, die voor heen
By naar niets had om van te léven,
Nu is ten top van ſtaat getreên,
Door 't Compagnie geluk verhéven,
Hy ziet beschaamd en bleek van spyt
Zyn kleding, die hy pleeg te drágen,
Die hem zyn Armoê nog verwyt,
Dewyl hy nu in weinig dagen
Door de Acties is een Heer gemaakt;
Gints ziet gy Trotshart, die zyn Vrinden,
Dewyl hy ryk is, nu versaakt,
Niet denkend' hoe zy hem beminden;
Neen, 't schynt hy roept: gaat aanſtonds heen,
'k Hoef u myn winst geen dank te wéten,
Want gy lui allen, een voor een,
Hebt als de rázende Poëeten
Ons uitgescholden als de Pest,
Voor Dobbelaars, voor Valsse ſpeelders,
Voor Dieven van 't Gemene best,
Voor Wind verkópers, en voor Steelders;

Ja hoe het slimmer wierd bedagt,
Hoe het u beter kon behágen,
Ziet dat ge uw eigen heil betragt
En breekt myn kop niet met uw klágen!
En schoon dat gy al had gelyk,
Nog geeft deez' handel, naar myn ordeel,
Vast dag op dag onwrikbaar blyk
Van gróte winst en zeker voordeel;
Men ziet reeds voor 't gewonnen geld
Ontelbáre Paleizen bouwen,
Gints graaft' er een langs bos en veld,
En schent de wélige lands douwen,
Om op den veen'gen amstel grond,
In 't schaduwend groen der luſtprieëlen,
By 't ryzen van den morgenſtond,
Zyne ooren door 't muzyk te strélen
Van 't pluimgediert', dat zingt en springt,
En 't schoon 't geval hem komt belágen,
En tot een lévende Uitvaart dwingt,
Nog heeft hy stof om roem te drágen,
Dat hy die plaats eerst heeft gestigt,
En schoon dat and'ren stil vertrekken.
By 't af zyn van het zonne ligt,
Om met den nagt hun ſchand te dekken,

Tot dat zy in den dagenraad
Vianen als een schuilplaats groeten,
Dat maakt nooit d'Actie handel kwaad,
Dewyl dat wy allénig moeten
De winst beöogen, en 't verlies,
Zo min als hen die bankroetéren
Door 't dálen van de Compagnies,
Gedenken, want die Bubbelhéren
Zyn al te veel op winst gesteld.
Om die gedagten plaats te géven
Dies schoon men raasd, en vloekt, en scheld,
Lang, lang moet de Actie handel léven!
Die maakt een Beed'laar tot een Heer.
Schoon honderd and'ren bankroetéren.
Dat éene voorbeeld is tog meêr
Als honderd and'ren te waardéren.
Want die Loopt ieder in 't gezigt,
Zyn naam klinkt in een ieders ooren.
Daar and'ren schuuw voor 't zonneligt,
Als in een duist'ren nagt versmóren.
Dus spreekt die knevel, maar te laat;
Want de Actie handel leid in duigen.
Terwyl Bedrog en Eigenbaat
Daar eeuwig zullen af getuigen.

Waare afbeelding van den vermaarden Heer QUINQUENPOIX.

Kom uit, kom uit: het regent nu dukaten.
Riep elk, op markt en straten.
Komt man en wyf, komt vaardig klein en groot:
Houd op uw hoedt en schoot.
Die galm sloeg voort, met duizent dertelheden,
In ryken, landen, steden.
Diogenes verscheen op dit getier,
En vroeg: wat volk is hier?
't Zoek menschen. maar toen zag hy een vertoning
Als van een 's vorsten kroning:
Heer QUINQUENPOIX in volle majesteit,
Daar zotheit hem bereit
Een trotse kroon van ydle paauweveren,
Met distels t'zyner eeren.
Zyn Wapenschilt, gevoert door Hovaardy,
Toont sierlyk aan zyn zy
Hoe Ikarus, in 't vliegen onervaren,
Stort plotslyk in de baren.
De raaf en uil vertonen recht om hoog
Zyn spreuk voor yders oog.

Zyn knaap zal voorts dubbloenen distileren,
Die in papier verkeren
Van MISSISIP, en bobbels klein en groot,
Die weder, door de poot
Van 't duiveltje, tot nieuwe vlam verstrekken
Voor grote en kleine gekken.
De Satir eerst zo bly van aart
Vloekt, schorpion, uw staart:
Maar d'ander, als een zwelgbalg op zyn verken
Berooit, zyn klagt laat merken.
De razerny en wanhoop in 't verschiet
Betonen haar verdriet,
Nu zy haar hoop en geldt en beste panden
Als 't droge strooi zien branden,
Waar door de pan en rooster aan den want
Nu ledig staan geplant.
Doch d'ezel bulkt, nu zo veel wyze hoofden
't Geval te veel geloofden.
De Filosoof toen hy 't bekeken hadt,
Kroop, lachend, in zyn vadt.

De Waereld loopt als in een fves;
Bombario, de zwarte droes,
Dat pikkig heintje, en ook zyn moer,
Zyn altyd beezig, om den boer,
Den burger, koopman grosser, Kier
Hofreekel, graaf en prins, zo ver
Te voeren, in hun dievenet,
Tot zy te deerlyk zyn bezet,

En 't hart, aan 't aardsch gebruy te vast,
Wat hemelsch is, maar word een last,
Ziet hier dien dief, Bombario,
Hy is zo guitig, en zo lnó;
De drommel kent zyn kneepen niet.
Nu maakt hy pypjes in het riet;
En zit als op het vinketouw,
Om geldliefhebbers, in zyn kouw,

Of knip, te kippen, en zo voort
Te voeren, door een ruime poort,
Ten weg, die naar 't verderf heen leid,
Vol maalery van ydelheid,
En losse droomen, waan, en wind,
Daar niemant reekening by vind,
Dan die verbasterd van gemoed,
Zyn Vaer, verraaden zouw om 't goed

En 't geld, en schatten van deez tyd.
Welaan, men banne dan, ten spyt
Van Schots, en trots bedrog; al 't kwaad
Ten lande uit, wyl de toeverlaat
Des Bataviers steune op de deugd,
Die haar beminnaars vreede en vreugd,
En ruste geeft en al het geen,
Ons voerd van hier ten Hemel heen.

Philadelphus.

HOe droevig sold nu de Actiekiel
Van Monsieur Bubbels op de báren,
Schoon dat zyn lief, zyn twéde ziel,
Is deelgenoot van zyn gevaren.
Ach! schóne Jufvrouw Compagnie!
Dus spreekt hy: ach! wy zyn verlóren;
Dewyl dat ik geen uitkomst zie,
Daar wy gestádig tyding hóren,
Hoe 't een en 't and're scheepje strand
Van de opgeworpe Bubbelhéren,
Ach láten we ons in tyds naar 't land,
En naar een veil'ge haven kéren;
Zie daar Enkhuizen in 't gezigt'
Fluks schippers jongen stryk uw zeilen,
Maar nader 't land niet al te digt,
Op dat wy eerst de diepte peilen.
Hou af! hou af! of 't is gedaan,
De Zandplaat is nog niet vergráven,
Wy zyn verráden door den waan,
Hier is geen blyk zelfs van een háven;

Het Actiescheepjen, omgeslingerd op de báren
Zal zo lang Bubb'len, tot het zal ten afgrond váren.

En zullen hier aan déze Reê;
Zelfs de aldergrootste en zwaarste schépen
Hun wáren loszen, om uit zé
Een oost van rykdom in te slépen?
Zo zie ik binnen weinig tyd,
Enkhuizen, en het Sticht, ô Goden!
Elkaâr uitdagen tot den Stryd,
Wyl elk de Gravers heeft van nóden;
Die om zyn Heide, en deez' om 't Zand
Met magt van gravers weg te kruijen,
Ach! ach! ik zie hen hand voor hand
Elkand'ren reeds om de ooren bruijen
Met Varkens-staartten, grof en groot,
Daar ieder slag, die komt te ráken,
Ten minst' slaat zeven mannen dood;
Wyl elk zig zelf beroemd zal máken
Als Oursson, of als Valentyn,
Die zo veel wonderen bedréven;
Maar 'k vrees dat 't uit eind wind zal zyn,
Die geen van beide winst zal géven.

Myn lief! roept Jufvrouw Compagnie,
Uw klagen kan ons niet behouwen,
't Is beter omgezien, aan wie
Dat wy ons zelf het best betrouwen.
Kom, zeilen wy langs déze kust,
Best naar de nieuwe Stichtsse-haven,
Dit agt ik 't veiligst' voor onz' rust;
En schoon daar nog niet is gegráven,
Geen zwárigheid, dewyl de wind,
Die door ons kwam in prys te steig'ren,
En om dien dienst ons nog bemind,
Ons nimmer zal zyn bystand weig'ren;
Maar blázen onze kiel terstont
Uit zé, tot in des bisschops wallen.
Ach! dan waar alles op een hond,
Roept hy weêrom: 'k heb geen gevallen
In dézen raad, want kwam ik daar,
Ik was in eeuwigheid verlóren,
Men zou my tot myn lyfsgevaar,
In Bankspelonken wis verlmóren,

Wier ys're deuren hegt en sterk,
Op stále krammen ysz'lyk gieren.
My dunkt, zegt zy, gy moest dit werk
Gelyk uw beste schuilplaats vieren.
Neen zegt hy weêr? 'k schrik voor den stank,
Die in die náre en duist're grotten,
Dog nu de schatkist van de Bank,
Tot nog toe heerst, door het verrotten
Van kool en wort'len, die men daar
By héle stapels wist te vinden;
'k Zwerf dan nog liever vol gevaar
Op 't bubb'len van onze Actiewinden.
Dus spreekt hy, wyl de blinde min,
Die nu allenig oogt op schyven,
Het monster, dat met bek en vin
Op 't Actie-kieltjen aan komt dryven.
Met zyn scheepshaak durft weder staan,
Terwyl de Tritons water blázen,
Als eigen aan den rook en waan
Van zo veel winderige dwázen.

In welk een sierelyken stand,
Sluit Jufvrouw Compagnie haar ving'ren
In Monsieur Bubbels gróve hand,
Gewoon 't geld in zyn beurs te sling'ren;
Haar arm is rykelyk bestrikt
Met valsse peer'len, die braaf pryken,
En door de schynschoon opgeschikt,
Voor 't blinde volk opregte lyken,
Een blinkende Amersfoorder steen,
Pronkt aan haar vinger, vast geslóten
In 't schynschoon Goud, om dus 't Gemeen
Als bubbelende lotgenóten,
Het oog te blinden door den waan
Van gróte schatten te vergáren,
Daar alles zal in rook vergaan,
En in een eid'len wind verváren
Gelyk een damp, die haast verdwynd,
Als 't Naberouw in 't end zal komen,
't Geen reeds zo ménig hart doorpynt,
En angstig doet voor de Armoê schrómen.

De RIDDER van het GILDE KALF
of
Hopman van de Vroege en Laate Slacht tyd
In Optogt naar 't Orakel van Delfos.

'k Schoot menig vogel mis; 'k heb ook schaars wild gevangen.
De Wind myns roers nochtans deed zwymen dit mak beest,
In 't donker by geval getroffen: 't diend nu meest
Om 't als een Gilde kalf met trom, trompet gezangen,
En ander groot getier op 't offren aan de slacht,
Wyl ik Mercuur zyn kap hang op de tuin: de bellen
Zyn daar verrasling aangenaajd door Laws gezellen,
Wiens springend tuin-dier heeft de koopmanschap verkracht.
Myn Martens-Gans en myn drie Konings krans betaigen;
Dat Marten tot Drie Koningen het slacht-saisoen
Heeft uitgerekt, dan zal er 't meest nog zyn te doen,
Als veeler loosgekuip verstaafd valt wis in duigen.
De Griekse Alpha voer ik op myn ruggebult,
Tot veeler spigel; maar om 't afscheids maal te geeven
't Speenvarken praald ter feest, panharing, van je leven
Niet zoeter rondom-heer, verzilverd, 't zwyn verguld.

'k Zal op myn horen, om al 't volk te nooden, blaasen,
Ter open dis, voorzien met venezoen, pasty,
Schoonhoofse zalm en meer ontelbre lekkerny
Zo tam- als wildbraad daar zig veelen aan veraasen
Zo 't kalf vermagerd door 't gesleep, blaas in zyn poort,
Hofmeester; want al 't werk is opgeblaasen heden;
Schoon hier Vrou Faam trompet en lauwer werpt beneden
Zy word niet meer geacht: elk gaat in 't zyne voort
Langpoot wil 't ongediert aan de Actie vaart verslinden;
Hoewel 't hem nog ontsnapt: ey! zie aan de andre kant
Een die verarmd 't gegraaf wil vatten by der hand:
Hy zal, daar elk voor schroomd, de Kat de bel aan binden.
't Delfos orakel, daar de faam bewys van doet
Ga 'k zoeken: om goe raad in dees verwarde dagen
En zo die wysheid niet verklaard myn twyfel vraagen
'k Ga handelen in niet, voor duistere oogen goed.

VONNIS VAN APOL OVER DE BUBBELS.

Gy arme Bubbeltjes, wel, wel,
Je bent wel drommels in de Knel,
Met Hopman Frans Bombario.
Die leepen hondt, hy is zo fno:

Want wyl Jupyn de bubbels schend,
Dat hen geen droes, noch mensch, meer kend.
Zit hy gerust, die dief, die plat,
Op de Etna met zyn bonte gat,

En voert de Vlag gelyk een held.
Maar Hercules komt mée te veld,
Met zyne toorts, of knots, en bruid
Hem, en de bubbels, op ér huit.

Alwaar Apol de Vierschaar spant,
Met Zeven Juffertjes, en bandt
Met zyn Sententie, wel voor bon.
Al 't Bubbelschap ten Acheron.

DE treurende Actie-stronk, die eêr
Zo weelderig kwam opgeschóten;
By 't alverkwikkend zomerweêr,
Kwynt nú met blader lóze lóten.
Zo schielyk als zyn luister rees,
Zo schielyk raakt hy ook aan 't dálen;
En met een dódelyke vrees,
Van nooit zyn adem te herhálen:
Gelyk de Aloë schielyk groeid,
En ryst in weinig tal van dagen,
Wanneer de zon op 't hoofdpunt gloeid
Doormengt met zoete regen vlágen;
Dat hy de linde en populier
Voor zyn verheve kruin doet wyken;
Tot hy in 't midden van zyn tier;
Met duizend bloeszems staat te pryken;
Waar na hy schielyk weêr vergaat,
Om honderd Jaar zyn stam te derven;
Ontbloot van bloeizel en sieraad;
En schynt, gants afgemat, te sterven;

Schóon de edle Hoop nog hoopt, het actie boomtje sterft.
Zo dra 't zyn voedzel van den wind en dwaasheid derft.

Zo rees ook de Actieboom vol moed,
Bestraald door Fransse zonne-strálen,
En door het zuider nat gevoed,
Om 't hoofd ten hemel op te hálen;
En 't al te trotssen met zyn kruin;
Terwyl zyn Bubbelende lóten;
Geënt in Neêrlands vryën tuin;
In 't eerst een frisse lugt genóten;
Wyl ménig een om winst en vrugt
Tot voordeel van zyn stam te plukken;
Hem kweekten met een ted're zugt,
Maar om zig zelven te onderdrukken;
Gelyk het end nu klaar vertoond,
Daar hy den doodsnik komt te géven;
En zyne opvoeders vals beloond,
Met een bedroefd armoedig léven:
Hy is net de Aloë gelyk,
Zo wel in 't ryzen, als in 't dálen;
Die zyn opkwékers, arm of ryk,
Met bitt're vrugten komt betálen.

En schoon de dwáze Hoop nog hoopt
Dat hy zyn ádem zal herscheppen;
Hoe kaal zyn kruin ook is gestroopt,
En tak en blad'ren reeds verleppen,
't Is dwaasheid, want déze Actie-stam
Zal nergens haast meêr nút toe wézen;
Dan zig te warmen by zyn vlam;
Als Boreas zyn kou doet vrézen.
Maar zagt! 't schynt dat de dwáze Hoop
Myn reden stuit met déze reden:
't Voorzeggen is by u goed koop;
Daar gy op Momus spoor getreden;
Nog met myn ongelukken lagt;
Die, zo gy waand, my zyn beschóren;
Daar 't Actie-boomtjen, onverwagt,
De Stichtsse Domkerk en haar toren
Eerlang zal tergen met zyn kruin;
Als zyn verhéven Bubbel-loten;
Uitstekende over berg en duin,
Den Windgod voor het voorhoofd stóten;

Terwyl zyn wortel vast gehegt
In de aarde, uit Uitrechts vaart gegráven;
Hoe dol hem ook de wind bevegt,
Zal pal staan aan de Nieuwe haven:
't Enkhuizer zand kan in dien staat
Hem ook verzeek'ren voor het vallen;
En uitgegráven naar myn raad,
Hem zevenwerf met hóge wallen
Omringen, schoon 't den Windgod spyt;
Die hy is boven 't hoofd gewaszen;
En zo die, opgeroóid door nyd;
Hem poogde eens schielyk te verrasżen;
Zal ik zyn hóge kruin terstont
Met Varkens-blázen digt omhangen;
Daar hy onkundig van die vond,
Heel ligttelyk word in gevangen.
Onze Actie-boomtje heeft geen nood;
Het zal en nu, en altoos léven,
Als is het ziek, het is niet dood,
Maar zal ons winst en voordeel géven.

Dus vleid de Hoop zig met een waan
Van geld en schatten te vergáren,
Want 't is met de Actiekraam gedaan;
De wind is in den wind verváren;
Terwyl zyn Medemaats alreê,
Ver van op schat of winst te roemen;
Verbergende hun hartenwé;
Vast pronken met een hand vol bloemen;
Waar onder zig de Tulp vertoond;
Die veel van Flóra's lievelingen,
Gewézen heeft waar de Armoe woond;
En wist uit staat en goed te dringen;
Gelyk de Windnegotie ook
Ontelb're doet angstvallig zugten;
Wyl al de winst verdwynt in rook;
En doet als balling 't land ontvlugten;
Om dus zyn schuldenaars te ontgaan.
Men háte dan déze Actie-handel;
En vat de Koopmanschap weêr aan;
Zo zuiver, zo opregt van wandel.

Een zieke speugt hier de Acties weêr,
Waar meê zyn maag was overlâden,
Vast rollende op een Ton, ter neêr,
Dus lérende met schand en schâden;
Men raapt die yv'rig uit den drek,
Om die tot winst weêr kwyt te râken,
Terwyl een wind'rige Actie-gek,
Scheynt met een Schagg'raar koop te mâken,
Om dus zyn geld voor wind en waan,
Eer lang te zien in rook vergaan.

Want de Actie-prys daald uur op uur,
Waar door de Dienstmaagd heel verlégen,
Die klad-papieren smyt in't vuur,
Waar meê dat de aâr zyn aars gaat vegen,
Gints vliegt een Snoeshaan door de lugt,
Op Varkens blâzen voort gedréven,
Dog heel gelukkig, zo die vlugt,
Niet word beslóten met zyn léven,
Terwyl die by den blanken stroom,
Kykt 't Actie-katjen uit den boom,

Daar zyn konfrater meê nieuwsgierig,
In't water bruit, en haast verzinckt,
Nog handeld men al even vierig,
Schoon hy in d' Actie-stroom verdrinkt,
Daar weêr eene and're heel onzinnig,
Wil met zyn stok dwars in het hol,
Gints ryd'er een heel snel en vinnig,
Die't meê niet min schort in de bol,
Regt naar Vianen en zyn vrinden,
Maar ach! daar is geen plaats te vinden,

Waarom! die Stadt ook is omringt,
Op alle wegen met Zoldâten;
Wyl't Monster zig te barsten springt,
En moet het heilloos leven lâten,
Als Edipus 't geheim ontdekt,
Van zyn verborge raadzel vrâgen,
'tGeen tot een Zinnebeeld verstrekt,
Van de opgeworpe Bubbel-vlâgen,
Die; kan men hun geheim verstaan,
Wel meê haast uit zig zelf vergaan.

Gelyk een ligtte Debouchant,
Gants zorgeloos, zyn lédige uuren
Aan alle dartelheid verpand,
't Geen hy elendig moet bezuuren;
Als de Armoê, kommer, en verdriet
Zyn dis en ledekant genáken;
Daar hy zyn val voor oogen ziet;
Dan schynt zyn zorg'loos hart te ontwáken;
De schyn der blydschap, die wel eer
Hem 't harte raakte en kon behágen,
Valt hem dan op 't gemoed ter neêr,
En schynt hem dag en nagt te knágen;
Terwyl hy vlugtend' voor 't verwyt,
Oostinjen gaat tot schuilplaats zoeken;
Daar hy zyn lévensloop verslyt
Met de eerste dwaasheid te vervloeken;
Zo doet deez' Bubbel-jongen, die
Al zyne schatten heeft verlóren
In de eene of de and're Compagnie;
Het zy van Wesep, Naarden, Horen;

De bubbel Jongen, die zyn schatten heeft verspild,
Tragt nu naar voordeel, met het Jagen van grof wild.

Maar wel voornaamlyk door de Zuid,
Die zo veel lang-vergaarde schatten
Heeft, door den schyn van winst, verbruid,
Dat geen begrip zulks kan bevatten.
Nu zoekt hy, wyl 't hem is mislukt,
Door 't Bubb'len zyn fortuin te máken,
En eêr hem de armoede onderdrukt,
Met 't jágen aan de kost te ráken.
Ach! roept hy: mogt ik in 't begin
d' Eenhóren of den Leeuw eens vangen,
Zo zoude ik eind'lyk naar myn zin
Voldoen myn lang gewenst verlangen
Ik had de strikken reeds bereid
Om bei die Dieren pal te zetten,
Terwyl geveinsde Arglistigheid,
Met uitgespanne Bubbelnetten
Zig hield verzekerd van de vangst,
Maar ach! de waan is weg gevlógen,
En baard my niet dan zorg en angst,
Wyl ieder zonder mededógen

My, in myn ongeluk bespot;
Van duizend is niet één te vinden,
Die niet verheugd is om myn lot,
Behalven myne Bubbelvrinden,
Die nevens my, door 't groot verlies,
Het geen hun schatkist heeft geleden,
Door 't dálen van de Compagnies,
Den wind vervloeken, en met reden;
Wyl 't lokaas, 't geen door ons beleid,
Om deez' twé Beesten te bezetten,
Was in de schaduuw uitgespreid
Van de opgespanne Bubbel-netten;
Word daag'lyks op het hoofd gegooid
Van my, en van myn lotgenóten;
Die men vast nakende, en berooid
Met Wortels voor de neus komt stóten;
Terwyl een ander weêr verwoed,
Grimlaggende komt aan rinkinken;
Om my een rotte Kool, vol moed
Op 't harsz'loos bekkeneel te klinken;

Die draaid weêr hennip van Tergouw,
Tot strikken, om ons op te hangen,
Zo dat ik dugt voor 't eigen touw,
Waar mede ik and'ren dagt te vangen;
Die gooid ons met Enkhuizer zand,
Een ander weêr met Utrechtse aarde,
En die weêr met een héle mand
Vol varkens-staarten, groot van waarde!
Het regend Kóren-brandewyn,
Dat ons de reuk maakt dol en dronken,
Hoewel wy wel gevoelig zyn
Voor 't ráken van hunne Osze-schonken;
Maar 't allerschrikk'lykste is, dat de een
Of de anderen, niet om te zetten,
Ons met een Walvis-kakenbeen,
Dreigt kop en ribben te verpletten;
Dies hebbe ik uit het Stadgeweld,
My naar het vlakke veld begéven,
Wyl myn gemoed my niet voorspeld
Als een bedroefd armoedig léven,

Ten zy dat ik door 't voorbeschik
Van nieuw-geinventeerde lágen,
d' Eenhóren en den Leeuw verstrik,
En in myn Bubbel-net kan jágen.
Dus preveld déze Bubbelaar,
Uit 't Missisippis hol gekrópen,
Die, werdende geen dag gewaar,
Met een ontfonkte toorts komt lópen,
Om op de Leeuwen-jagt te gaan;
Maar de edelmoedigste der dieren
Lagt met den rook, en wind, en waan,
Van al die Actie-kladpapieren.
Hy wil zyn vryheid met het Zwaard,
En Kruis, en Sleutelen beschermen,
En agt de vryheid meerder waard,
Dan al die Bubb'lende Actie-termen.
Terwyl de Wakkerheid om hoog,
Nooit door geen valsheid te overreden,
Hem gaâ slaat met 't doorzigtig oog,
Van 't drietal der Hollandsche Steden.

Als iemand over hals en hoofd,
In droeve rampen legt gedompeld,
En ziet zyn geld en ſchat geroofd,
Daar 't ongeval hem overrompeld,
En plaagt met eindeloos verdriet;
Te meêr, als hy door 't zorg'loos léven,
Daar hy zyn leed vermeerd'ren ziet,
Zig zelf hier af de ſchuld moet géven,
Kan niets zyn droeve zinnen meêr
Verzagten, en het hart vernoegen,
Als door bezadigtheyt het weêr
Tot de aangenáme ruſt te voegen;
Hier toe dient de vergetelheid
Van al zyne ongebonde dáden,
Waar door 't gemoed, tot ruſt geleid,
Zig kan in ned'righeid verzáden;
Zo is 't ook met die geen geſteld,
Die door 't bedrog der Bubbel-winden;
Beroofd zyn van hun goed en geld,
En zig in volle wanhoop vinden,

Al wie zyn maag te veel met d' Acties heeft belaân,
Proeft deez' vergetelbeek; zo zal zyn kwaal vergaan.

Daar de een' het ſtaal veegt door zyn ſtrot,
Dien de and'ren in een Strop doet ſtikken,
Beſluitende zyn lévens lot,
Met hennip van Tergouwſe ſtrikken,
Door dolle razerny beſtreên,
En Word by 't einde van zyn dagen,
'Thans Beul en Hangebaſt met een,
Daar meeſter Hans om heeft te klágen
Dewyl hy in zyn Ambagt treed,
Waar of het Voorregt is beſchréven,
Met ſchuimend bloed, en angſtig zweet,
Door Koevoet, Zwaard, of Strop gedréven.
Neen Actiehandelaars, ſchept moed!
Schoon dat gy zyt ontbloot van ſchyven,
Van eer, van naam, van geld, en goed,
Gy zult uw droefheid ligt verdryven;
En ſchoon gy zelver oorzaak zyt
Van al uw rampen en elenden,
't Geen u het angſtig hart doorſnyd;
En dag en nagt uw ruſt komt ſchenden,

Indien gy het Vergételnat,
Dat uit deez' koele rots komt ſpringen,
En bruiszende ter neder ſpat,
In plaats van 't ſchrikk'lyk handen wringen,
Of 't haer te rukken uit het hoofd,
Tot uw herſtelling wilt gebruiken,
Dewyl 't de droefheid fluks verdoofd,
En allen rouw van 't hart doet duiken;
Al waard gy ook tot barſtens toe
Van eid'le Winden opgeblázen,
Dat gy al heigend', mat en moê,
Niet deed dan roepen, ſchreeuwen, rázen,
Van pyn in darmen, maag, en buik,
't Geen ik heel ligtt'lyk kan gelóven,
Dewyl gy inde Bubbel-fuik
Door wind en waan zyt overſtóven,
'k Verzeker, 't is Probatum eſt!
Het zal u alles doen vergéten,
Den Wind doen vloeken als de peſt,
Die u zo rázend heeft bezéten.

Enkhuizen zal zyn Zandplaat voort
Vergéten, om te doen vergráven;
En Utrecht zal geen enkel woord
Weêr ſpréken van zyn Vaart, of Háven;
En Purmerent, hoe Aſſurant,
Zal de Aſſurantie niet gedenken,
En Alkmaar zal, geheel Contant,
Zyn Wiszels aan een ander ſchenken,
't Commercieryke Monikendam,
Zal zyn Commercie láten váren,
En 't loff'lyk Muiden, dat meê kwam
Om in de Bubbel-zé te váren,
Niet denken om zyn viszery,
Of 't waar om Baars of Bot te vangen,
In binnewaters, of in 't Y;
Of Naarden zal zig niet omhangen
Met nooit volwéven Wind-fluweel;
Nog Weſep, dat zo wel gelégen
Aan d' oever van de Vegt, geheel
Denkt al de Bubbels op te wégen,

Van Navigatie, nog Trafiek,
Maar wel van Varkens-handel ſpréken;
Is nu de wind negotie ziek,
Zy zal eerlang den moord dan ſtéken.
Drinkt dan te zaam, van Lethes ſtroom!
Zo zult ge uw ſcháde niet gevoelen,
Want déze vogt zal alle ſchroom
Van 't afgepynigd harte ſpoelen;
Zo raakt de Windnegotie voort.
Zo word die plaag het beſt vergéten;
Zelfs haar gedagtenis geſmoord,
En in een nagt-ſpelonk geſméten,
Waar uit zy eerſt is voort gebragt
Ten koſte van ontelb're ſchatten,
Het geen ons Naneefs nageſlagt,
Als logens zal voor 't voorhoofd ſpatten.
Drinkt dan, dewyl u geld is zoek!
Want de opgeworpe Bubbel-héren,
Die hebben het vaſt in hun broek,
Om nimmermeer iets uit te kéren.

De Kornet van Vuil gewin of
WORTEL en BESSE POSTILJON
op zyn mager, doch niewlyks gemest VARKEN *uitſchreewende*
De Kompany is vol.

Loop! Actie-nar loop aan (als of gy om een duit
Een been zoud' koopen) naar die Bes-en Wortel buit.
't Is zulk doorſteeken werk, dat Kinkels u doen Hooren
De Kompany is vol, *verberg, bedwing uw tooren.*
Bombario ſpeeld, op dit Sixtus-dier, de beeſt.
Hy is ook vol en dol, dus schoejd hy op uw teeſt.
Hy geeſt wel over, maar ontfangt weer van de Harpyen,
Die met haar zeev'nen door de Faam haar laten leyen,
Die haar hier hulden wil alle onder een Kaproen;
Om tegens A....... noch iets te konnen doen,
Dien Fenix van het Land, wien deſe Noorder nesten
Te plukken poogden; om haar met zyn vlees te mesten.
Zie hoe die Postiljon de Koe by d' hoornen trekt
Om uit een ſobre ſtaat (zo ver het rekt of ſtrekt)
Als uit een waterpoel zyn Koetjes op het droogen
Te haalen; en zig door malle Actien te verhoogen.

't Iong volk maakt jagt op 't Zwyn en paſt vaſt op de blaas:
En, Actie nars-gewys, breekt wind om nietig aas.
Gins vuld'er een de Kap met wort'len, kladpapieren,
Ia prullekraam voor geld, als een die 't Zwyn laat gieren,
Wanneer 't de keel is afgesneen; dat elk roept wee;
Gy wind-voer vinken die ons breidelde als dom vee,
Ons zo veel wind-koſt gaf 't zy wortelen of raapen,
Dat me als een zatte Koe of Zwyn, na geewen, gaapen,
Moest overgeeven tot de dood, toe opgevuld,
Met briefjes, waardig min als nul percent; die ſchuld
Vergrooten! maar holla! ruim baan! dit zatte Zwyn
Wil overgeeven, zo geen winſt, ten minſte elk 't zyn,
Mits houdende iets voor zig en baas voor 't galoppeeren
Van d' honderd millioen en een en twintig die
De noorder kinkels zochten als ten roof. Ey zie
Daar legt de zoo in 't ſlyk wie wil ze garbeleeren.

Dit Tafereel vol ſnaakſché grillen,
Dat gy daar voor uw oogen ziet,
Vertoont u apen, naakt van billen,
Zo op den voorgrond als 't verſchiet.
Dees Keesjes ziet men banketteeren,
Zy kluyven kooltjes voor de fooij,
Op 't afsoheydmaal der Actie heeren,
In't parlement van Qumcampoix,
Esopus, met zyn kromme ſchonken,
Wyst op het mislyk apenſpél;
Hy ſtaat mê met een kool te pronken,
En ſpringt ſchier lachende uyt zyn vel.
Wat verder ziet men wolven loopen,
Naar Schaapen, om de ryke vacht;
Gelyk men kortling die by hoopen
Zag zwieren in den laaten nacht;
Dat Eigentlyk ons wil beduiden,
Hoe deugd en waarheid wier verdrukt
Door Wolven, die in't West en't Zuiden,
Schier alles hebben kaal geplukt;
Waarom zy by hunne apen vrinden,
Gelyk men ziet aan de andre kant
Veel kusjes en omhelzing vinden,
Voor hun doortrapt en kloek verſtand,
Wat verder zien we een leger dieren,
Die om hun Actie dievery.
Als uitgelaate drommels tieren,
En ſlaan malkander op de py.
De een ziet men met de buyt aan't ſtryken,
Een ander valt weer op zyn poort;
Een derden wil van angst bezwyken,
Om dat dien buyt hem toebehoort;
Waarom de koning van de dieren
Belast wordt van monſieur de tyd,
Dat hy merkúúr niet met papieren;
Maar geld, van de ondergang bevryt.
Men ziet van ver de Stichtsche ſcheepen,
Laveeren in't luylekkerland,
Om kool naar deeze kust te ſleepen,
Daar iedereen naar waterland.
Maar wat de raave en uil beduiden,
Geef ik te raaden aan de luy,
Die 's nachts de kalverſtraat in kruidden,
Om ryk te zyn, of niet een bruy.

Koop je geen Kool!

OPENBARING XVIII : 2 De Kooplieden der Aarden zullen weene en Rouwmaaken over haar om dat nimant haare waaren meer koopt.

1 De waarheyt op haar troon. 2 Geregtighyt. 3 Wysheit 4 Godinne des Rykdoms op haar glaze troon op wint wolke gebount 5 Schalkheit. 6 Bedrog. 7 Deugt. 8 Een opregt Koopman. 9 Een geltsugtige Koopman. 10 Aartsgesintheyt. 11 Armoe. 12 Geltsugtige tiet. 13 Den weg ten leven. 14 Den weg ten verderve.

DE NUTTIGE, EN NUTTELOOZE KOOPMAN.

Geldzuchtig Koopman, nu wel aan
De weg, dien gy hebt in te Slaan,
Wyl uw schrokgierig hart de klaarheid
Der blanke Deugd veracht, de Waarheid
Den nek toekeert loopt op het end
Ten bitteren verderf. Men wend,
En keerd in 's waerelds ommedoolen

Tot dat men in verkeerde hoolen
En gaaten wen het harte knield
Voor 't aardsche Schyndekroon, word ontzield
In 't midden der wellustigheeden.
Maar, word de Waarheid aangebeeden:
De Wysheid, en 't aanminnig beeld
Der Schoone Deugd, in 't hart geteeld,

En zoekt de Koopman in zyn daaden
Al wat niet regt is, te versmaaden,
En doeld hy op een vaste Schat,
Van d'aardsche Koopman nooit bevat:
Dan mag hy zonder Schroom en vreezen
Als deugdzaam, staâg dezelve weezen.
De Nyd, die met een valsche lagch,

Zyn doen begrimt en nacht, en dag,
Vol onderaardsche Helgebreeken
De Opregtheid zoekt na 't hart te steeken,
Kan hem in 't minste deel niet schaan.
Hy houd gestaâg de regte baan
Tot dat zyn Deûgd hem op doet vaaren,
Naar 't opperlicht, by de Eng'len Schaaren.

FILIP PIEK.

DE LAGGENDE LAW, DE TREURENDE ACTIONIST
MET DE SMEKENDE MERCURIUS

K'moet laggen zeker waar als ik myn schat aanzie
En als ik overdenk hoe veel en ook al wie
Dat ik bedroogen heb met myn papiere listen
En aasent op hun gelt daar niemant op en gisten
Maar brogten gelt met vreugt en riepen met plysier
Myn Heer soo 't uw belieft geeft my een stuk papier
Waar van ik was voorzien en hebbet haar gelangen
Te weten als ik daar myn gelt had voor ontfangen
Doe deet ik goede winst verkogt papier in't gros
Maar nu daars niet te doen de rykste zyn al blos
En zyn door myn berooft van hun voor heene schatten
Die zy niet weeder zien nog minder zullen vatten
T is in de Arents klaauw die vast houd dat hy heeft
En soekt'er eer wat by eer dat hy iet weg geeft
Maar sagt wie hoor ik daar die vent lykt wel te vloeken
Zyt duisent maal verwenst die my soo wist te doeken
Hoe kan, hoe kan het zyn dat ik zoo ben verleid
Helaas, Helaas ik treur dat ik myn gelt ben kweid

Hoe weet hem dat bedrog zoo lieffelyk te toonen
Ja 't is niet anders of daar engelen in hun woonen
Maar engelen swart van kleur vertoonen vry wat aars
Met hoorens op het hooft en staarte aan haar maars
Die warent maar ik konse door de vlyt niet zien
Die ik tot d'Actie Ja k'liep of ik een bien
Gekogt had voor een duyt, gelyk het spreekwoord leert
Doen wast een Gulde tyd nu is de kans verkeert
Nu zien ik eerst ter deeg de doek is van myn ogen
Nu ik bekenne moet hoe dat ik ben bedroogen
En heb in plaats van gelt niet anders als papier
Het geen my nu in kort wel dwingt te gaan van hier
Adieu dan Amsterdam adieu ik wil vertrekken
Wyl elk genégen is om met myn staat te gekken
En maakt myn arme kop gestaadig op de hol
En roept help minne broers Viaanen is al vol
Ik ga dan ongetroost geklag kan dog niet baten
Adieu dan schoone Stad wyl ik u moet verlâten

Hoe heeft de gierighet de mens nu zoo verblint
Dat hy zyn gelt bestest in ydel rook en wint
En laat de koopmanschap als onnut heene varen
Van syde stoffen en veel anderen koopmans waren
Waar van dit Amsterlam en t' magtig scheepryk Y
De naam van koopstad draagt en euwig waardig zy
Is nu een wyl verflaut en met de wint vervloogen
O goode van Parnas hebt met my ramp medoogen
Gy weet myn smert en pyn my droefhett angst en druk
Vertroost my droeve geest en geeft my weer geluk
Van zuyvere koopmanschap die nu zoo leit vertrede
Veriaagt de swarte nyd op dat men leeft in vrede
En niet en vroet om gelt te winne in de wint
Dat zuivere koopmanschap van nu of aan begint
Dies wilt de gierigheit twist haat en nyd uitroeyen
Op dat de koopmanschap in eer en deugt herbloeyen

DE STRÓPENDE ACTIE-VALK OM HALS, En 't BUBBEL-ROTJE onder de klaauwen van den UIL.

VErwate Hoogmoed raakt altyd
Aan 't ſtronkelen, en neder ſtorten,
En ziet zig binnen weinig tyd
Zyne uitgeſpreide vlerken korten;
Waar door ligt eenen, die te ſtout
Op eigen wieken durft betrouwen,
Zig zelf veel droeve rampen brouwd,
En kan zyn val geenzints weêrhouwen.
Zo gaat het met deez' Actie-valk,
Die zig vertrouwende op zyn vlerken,
Heel moedig, fier, en trots en ſchalk,
Wil elk zyn gaauwheid doen bemerken;
Hy ziet de Reiger in de lugt
Op uitgeſpreide pennen dryven,
En zagtjes dart'len in zyn vlugt;
Hy wil de Onnooz'len ſtraks ontlyven.
Dies ſteigt hy wind'rig naar om hoog,
En ſchynt de zon voorby te ſtréven,
Tot aan den ſtarren ligten boog,

De Actie Valk, die uit ging vliegen om te ſtrópen,
Ontmoet zyn dood; daar hem't geval op winſt deed hópen.

Door waan en hovaardy gedréven
Waar op hy ſtout daald naar om laag,
En waand zyn rooflust te verzáden
Met hartebloed: zyn holle maag
Met vlees en ſpieren te overláden;
Hy ſchiet gelyk een blixem neêr;
De Reiger ziet hem: kent zyn ſtréken,
En ſpyt zyn zwakke tegenweer,
Wil hy zig aan zyn Vyand wréken.
Hy werpt zig daad'lyk op zyn rug,
Met bek en klaauwen opgeſtóken,
En ziet den ſchender fier en vlug,
Wel haaſt van rode drupp'len róken;
Hy ſtoot zyn ſneb hem door de borſt,
En ziet by redden van zyn léven,
Zig zelfs van 's vyands bloed bemorſt,
Die door zyn hoogmoed komt te ſnéven.
Zo gaat het évens met dien geen,
Die door bekladde Windpapieren,
Reeds waanden dat Fortuin alleen
Hen al haar ſchatten toe zou ſtieren,
Toen waar 't die man is ryk, hy heeft
Maar Actiën by regimenten,
'k Geloof niet dat 'er ryker leefd,
Hy heeft voor 't aller minſte aan renten
Tien Honderd duizend guldens 's Jaars.
Ja als de Compagnies betaalden,
Maar nu 's de uitdeling vry wat ſchaars,
Dewyl dat de Acties ſchielyk daalden.
Het was een Stormwind, die het geld,
Zo lang hy duurde, in weynig dagen
Woei over Zand, en Vaart, en Veld,
Maar nooit weêr in de beurs zal jágen;
Want die orkaan van Dolligheid
Is door den tyd al reê verdréven,
Wyl ménig een door waan misleid,
Heeft leergeld tot zyn ſchaâ gegéven,
En krygt nog in zyn dwáze hoop;
Die weg vliegt met de Bubbel-winden,
De ſchand tot toegift op de Koop;
En daar hy dagt geluk te vinden,
Daar is hem 't ongeluk het naaſt.
Hy heeft zyne eer en geld verlóren,
Waar door hy vloekt, en tierd, en raasd,
Tot hy door wanhoop komt te ſmóren,
En ſtort gelyk de Valk ter neêr,
En ſtikt, en ſmoord, en word doorrégen,
Dog niet door 's vyands moordgeweer;
Maar wel door eigen ſtrop, of degen;
Wyl 't Bubbel-rotje word geplukt
Door Kraai en Uil, die met hen beiden,
Na dat zyn hoop hem is miſlukt,
't Benauwd doen van de wéreld ſcheiden
En vréten 't op met huid en haer;
En 't arme Beeſtjen word vergéten,
Zo dat men moog'lyk binnen 't jaar,
Heel weinig van zyn Naam zal wéten.
Terwyl een Koopman, nog gekleed
Door zedigheydt naar de oude wetten,
Toond aan zyn Vrouw, met harten leed,
Hoe dit de Welvaard moet verpletten.
Wanneer de Rot, die 't ſpek eerſt ſtal;
Een prooi moet voor 't gevogelt' ſtrekken,
Want zo hy vaſt zat in den val,
Mogt men het vet hem weêr onttreken;
Maar nu vliegt alles door de lugt,
En ieder vint zig zelf bedrogen.
En 't is wel waar, 't is in die vlugt,
Wel alles door den wind vervlógen.

DE BEGEERLYKHEYT ZOEKT DE FORTUIN T'ACHTERHALEN OF VOOR BY TE LOOPEN

De mensch begeerelyk gebooren
Kan deze neyging niet versmooren;
Om dat hy al zyn leven lang
A Behoeftig blyft. dat gaet zyn gang
Van wieg tot graf d'onnoosle wichten
Zoo ras als zy den dag zien lichten
Die gaepen met een open mond.
Na voetzel happende in het rond.
B Maer groeit de kennise der dingen,
Dan is begeerte niet te dwingen,
In dat begeerelyke dier:
Dan raest, dan woelt het, door dat vier

Na meerder als het kan verzwellen
Dan ziet men zelfs in tedre tellegen
Terstond krakeel en twist en nyd
C Men gaert men spaert ook voor den tyd
Die niet beleeft word. Veele steelen
D En schrapen om mooi weêr te speelen:
Want zoo hen ydle glorie bruyt.
Dan wil de gek ten mouwen uyt.
E De beenen die het lichaem schragen
Die kunnen 't dan niet langer dragen
Daer moeten paard en rytuyg zyn
Ook pracht en lekkerny van wyn

Dus wettigt men door valsche reden
De hebzugt en broed dronkentheden
Begeert is nimmer te versaên
En groeit met 's menschen leven aen
Zyn baetzucht past alleen op plukken
En laat zich door geen wetten drukken
Wie geest heeft maekt zich zelfs een wet
Na zyn begeerlykheyt gezet.
F Dit is 't wereldsch leven dat begrepen
Van een bedrieger die doorsleepen
Den schyn van veel voordeelen vind
En dus begeerlykheyt door wind

Van ydle hoop kan gaende maeken
En helpt elk een schier aen het blaeken
G Ik bid u; zie hoe ieder woelt
En niet als op Miljoenen doelt
H D'een was reeds met zyn koets en paarden
Gesteygert op den top der aerden
Maer niet vernoegt wou noch al meêr
Doch stort elendig weder neêr,
Van 't steyl gebergt! een die de paelen
Voor by streeft van Fortuin moet daelen
I Een ander staet als zot en kykt
Dewyl hy niet dan nullen strykt

Daer hy veel duysende verwachten
K Een derde meende na gedachten
Veel winst te hebben, maer och arm
Hy ziet ontsnapt den Byenzwarm,
En wort in plaets van honig likken
Door felle angels, die hem prikken
Gepynigt, o wat scheelt het veel
Dat men verliest in plaets van deel
Te vinden in veel winst en voordeel
Maer neen: 't ontbrak die man aen oordeel
L Men most daer visschen op zyn tyd
Niet achter 't net tot leet en spyt

M De vierde in plaets van gelt te winnen
Verliest zyn [illegible] gelt en zinnen,
En zoekt verbystert in den grond
Of hy het daer ook weder vond.
O Lauw uw naem blyft lang in wezen
Gelyk de naem van die voor dezen
Den schoonen Tempel van Diaen
Door vuer en vlammen deed vergaen,
Een schelm die 't eerlyk zal ontbreeken
Ontziet zich geene slingsche treeken

Narren schanddek voor Verkleunde Wind handel aars.

NIEUW-JAARS Gefchenk.

Noit Niew Jaar Zo vol gevaar.

met Narren Paarde Muskus ge-parfumeerd opgedraagen aan de
GELD-GODIN PECUNIA door de ACTIE-PRINS
of Viceroy van Plutus, in zyn niewe Schuilhoek zyn Wanhebbelyke Liefde koefterende.

Geen beter Gift in't Niewe Jaar
Was ooit voor 't Actie volk te vinden,
Als haar Patroon der Afgrond-winden,
Gevoegd tot zo'n aanloklyk paar.
Die Plutus maat uit de hel gekomen,
Die Staartman ja die kaale neet.

By Nimf Pecunia zig weet,
Door min, met fchatten te overftroomen:
Hy dift haar Paarde-vygen voor,
Met mislyk bladgoud overtoogen;
Betoverd cyfferend haare oogen.
Elk geeft zyn Schots geschreew gehoor.

LAUW Maands HERDENKING,
wegens de nieuwbakke
GOUDE-EEUW, vertoverd in Paarde Vygen:

Hy deed zwarte en witte Englen vallen,
Mee-minhaars van Pecunia,
Die vielen in haar ongena;
Die 't laatste komt betaald de ballen.
De Staartman wierd door wind zo groot,
Dat elk, verzot op dit niew waajen,
Haast dacht, myn haan zal koning kraajen,
Zo viel er meenig in de floot,
De regen schouwende: ook in't woeden
Der Zuid en Wester Oceaan,

Veel narren fchepen fteeds vergaan,
Ontbloot van fchatryke overvloeden.
Befchouw de Palmboom, klyn en groot,
Die huld dees nieuwe lievelingen,
Zyn gaafheid allen ftervelingen
Ten spiegel ftrekke in weelde en nood.
Standvastig tegen ftorm en winden,
Die de Actie prins nu wat ontfchuild
Die als Piro van Leyen pruild,
En proefd nu zyn gedwonge vrinden.

De MEERMAN van 't NOORDER GEWEST

als Opper Directeur der Zee-plaat verkruyers van het verkeerde Pampus beslaande de Achterhoede van het Papiere Actie-Schouburgs-regiment.

Vrouw Fama, bezig met de Meerman te bekranssen,
Huld hem met Haring in zyn ampt, als Directeur
Der Meereminnen en des Landnimfs; naar de keur
Van 't Wind-en Water-recht, gestyfd door actie-kanssen.
't Schip voerd de ſchilden van Westvrieslands zeven Steên;
Ook elke Vis-nimf, en de Land-maagd, 't Hoofd van alle,
Haar kenbaar merk draagd; 't zy van actie-tyd gevallen,
Of wapentekenen. Zy voeren algemeen
De Zegenwagen aan: de voorste ziet me in 't bootje,
Door Triton voor-gegaan, om dat Neptuin is boos:
't Zyn twee Landnimfen, daar men 't ſchuitje voor verkoos;
Doch Juffer Purmerents Meermin raakt hier in 't ootje,
In plaats van Juffrouw zelf, die 't werk zig minst trekt aan
(Schoon ze, in 't gezicht roemd van de groote ſtad gelegen
Te wesen) ze is nochtans haar zevenſpan genegen;
Om 't avrechts Pampus voor de Buysenſtad van daan
Te krabblen,, Duikt dan gy gezwinde Meereminnen
,, Gy Modder-mullers, Zand verkruyers, graavers-stoet,
,,(Zo spreekt de Directeur) zwoegd met gelyke moed
,, Maar wild u, als in 't Stigt het Dom-Volk, niet verzinnen:
Laat haar, gelyk een ſchip gestrand een baak in Zee,
U strekken, zo gy niet kund wis doen aſſureeren;
Dat, als de plaat is wech, zy nooit zal weder keeren:
Of acht dit liever als iets groots aan uwe ree.
Dus zult ge u voor de ontzagbre Pampus stad doen houwen
Zo, hoe komt Hooren dus de man zei, (als men zegt)
Die voor Enkhuisen lag, zal menig dan te recht,
In twyfeling, u haast voor A.......m aanſchouwen
Want zulk fourniſſement als je uitgeschreeven heht,
In cassa zynde, een som van derd' half millioenen;
Zo dit maar jaarlyks quam, hoe vast stond ge in uw ſchoenen!
Daar nu Fortunas vloed van u haast weder ebt.

MISSISIPPI OF 'T WYDBEFAAMDE GOUDLAND DOOR DE INBEELDING DER WINDNEGOTIE.

Fumus Gloria mundi.

Dit 's 't wond're Missisippi Land
Befaamd door zynen Actiehandel,
't Geen aan den Windgod is verpand,
En door bedrog en snóden wandel
Ontelb're schatten heeft verkwist.
Maar Missisippi, 't is verlóren,
't Is met u agter 't net gevist,
Want Schynschoon, die u van te vóren
Zo rykkelyk heeft afgemaald,
Is nu ontmaskerd, en haar wezen
Word door de waarheid overstraald,
't Geen ménig zyn verderf doet vrézen;
Want 't is vergeefs daar volk geplant
Daar Goud nog Zilver is te hálen;
De hoop die de Acties bragt in stand
Ziet zig met schande en schaà betálen,
En Hennepins verréze Geest
Schynt elk dit opzet af te ráden,
Die niet te stout, en onbevreest,
Het Zyn wil voor den Schyn versmáden,
Want 's Konings kist ontbloot van geld,
Waar in de rotten spélemeijen,
Moest door deez' Konstgreep zyn hersteld,
Al zou het de onderdaan beschreijen.
(1) Louis leid naàuw op 't Praalbed neêr,
Wanneer een Schotsse wind komt waaijen;
En weet zig met een schyn van eer
(2) In Orleans zyn raad te draijen;
Hier op word Missisippis naam
Gelyk een afgod aangebeden,
En deez' verdervende Actiekraam,
Ging boven regt, en deugd, en reden.
(3) Toen klom de grootsheid, wyl men 't geld
In huys brengt op een kruijers wagen,
Daar 't op den grond leid ongeteld,
Als drek, niet waard om naar te vrágen;
Maar ach! die blydschap duurt zo kort,
(4) Wyl de Armoede en haar gespélen
Den Actiehand'laar overstort,
En doet hem in haar rampen délen;
Dog wyl de uytvinder van dit kwaat,
Zyn valsheid door de vlugt laat blyken,
Zo zal het haatt' lyk Actiezaad
Eerlang ook van de wéreld wyken,
Want hoe men de Acties ook beziet,
't Is Wind, en Rook, en anders niet.

Deez' Schets vertoond het vreemd gewest
Van Gekskop, 't geen men op het lest
Door Missispse en Bubbel-winden,
En Zuidzé stormen kwam te vinden,
Maar menig die van 't vaste land
Zyn heil ging zoeken op dat strand
Vind zig te dérelyk bedrógen,
Eerst blonk het alles schoon voor oogen;
Nu is 't vol giftig ongediert,
't Geen door de scherpe Distels zwierd
En doorns, die dat land omvangen,
Vol Schorpioenen, Spinnen, Slangen,
Waar by de Kat en Nagtuil voegt,
Die 't ligt verägten, om vernoegt
In duisterheid van roof te léven.
Wat vrugten kan dat land tog géven
't Geen 't allermeest bestaat in schyn,
Als Valsheid, Droefheid, en Fenyn!
Terwyl de Gekheid daar als Koning
In Quinquenpoix houd hof en woning,
Regerende door kwaa' Praktyk,
Zyn nieuw gebakke Koninghryk,
Maar ach! waar zal die Vorst belanden?
Het eiland beeft, en op de stranden
Bruld een verwoede zuide-wind,
Waar door zig elk verlégen vind;
En roept het eiland krygt de stuipen,
Zo dat hy die niet wil verzuipen
Moet denken op een snelle vlugt.
Fluks maakt men op dit droef gerugt
Veel wagens naar de nieuwste mоden,
Daar de Acties zyn tot 't zeil van nóden,
Om dus van Gekskops malle strand
Te ráken in een ander lând,
Van Wanhoop, Droefheid, Armoed', Schanden,
Of liever naar de Nederlanden,
In Kuilenburg, of Ysselstyn,
Of in Vianen, zo 't kon zyn,
Om daar als Uilen 't hoofd te buigen;
Wyl Quinquenpoix tog leid in duigen.

Des Kladpapieren WAERELDS vuur in As verkeerd.

Aardse liefde

De Jonkheid op het vrouw'lyk schoon,
In hete minne-brand onsteken
Ziet vaak den draad zyn levens breke̅
Eêr hy haar weergüst krygt tot loon,
Gelyk Adonis kwam te snéven
In't bloeijen van zyn jeudig léven.

Wat meêr bejaard, poogt zig't gemoed
Aan goud en zilver te verzaden,
Tot het met bitt're zorg beladen,
In't midde van't gewoekerd goed
Van honger en van dorst moet klágen,
En slyt als Midas zyne dagen.

Naâuw is de min te rug gejaagt
Als Bachus weêr word aangebede̅
Men zuipt en zwelgt, schent deugd
en reden,
Waar door men ziel en lighaam plaagt
Tot dat de dood de vreugd komt schend
En dompeld ze eeuwig in elenden.

Schoon grys en oud en afgeleeft
Komt hem de wellust nog omvatten.
By zyn door wind verkrége schatten,
Tot dat de dwaasheid hem begeeft
Waar op de dood zyn vreugd komt storen,
Dus gaat hy eeuwiglyk verloren.

Wee u gy Land welks Koning een K. 15.

Papiere Waereld: in der tyd
Door 't eeuwig lot in vuur ontstoken,
Uw luister blyft niet onbesproken
Door wank'lige, eerloose, aardse vlyt,
Gezalfden over Koningryken,
En die daar polityk naar staan,
Al schynen zy naar Zon en Maan
Te grypen) doen haar blindheid blyken
Het purper, en de mindre soort
Van die 't Altaar in effe houwen
Den Mammon daaglyks templen bouwen,
Om't zeerst elk in de goudmyn boord.

Of in gedroomde goude bergen;
Verstand en rykdom put zich uit,
Man, Wyf, Schynvroome, schoojer, guit
Jood, Christen, heiden; elk wil tergen
Of dwingen 't lot, tot boefje incluis.
Brand menig aan dit vuur zyn handen,
Wyl 't luk diend kaalissen tot schande,
Ach! niemand smert zyns naasten kruis:
Men ziet dit vuur in as verkeeren,
Welks scherpe loog den dolkop byt,
Vergeefs, beklaageloos beschreit
De dwaasheids eeuw doe wysheid leeren.

OPKOMTS, MIDDEN, EN GEEN EYNDE VAN DEN DOORTRAPTE JAN LAUW.
Spin. Slang en doorne kroon
Nu Lauw ziet dat de Goude schyven
Verminderen en agter blyven
Haat hy parys gelyk de pest
En neemt syn afscheyd op het lest.
Hy denkt myn maag is vol gelaaden
Myn haaring wil hier niet meer braaden
't Is best dat ik van hier vertrekt
Eer dat men my met slage dekt.
Vervloekte Geltzugt sel sebeeten
Om wees en weeuwen bloed te eeten
Vervloekte vond die snel en gauw
Bedagt is van den booswigt Lauw.
Had hem de Duyvel ingeswolgen
Wanneer dien deugniet heel verbolgen
Syn list bedagt soo had de staat
Nu niet geseten desolaat.
Maar nu het kansje is verkeken
En't gelt uyt beurs en sak gestreken
Nu wouw men wel om kweet niet wat
Dat men syn gelt en beurs weer hadt.
De hoop op winst die is vervloogen
En als een schim uyt yders oogen
De Dwaasheyt toont nu op het best
Hoet quaad syn meester loont op't lest.
De grootze staat vervloekte nukken
Mag nu haar veeren wel uytplukken
En dryven rouw terwyl zy sien
Hoe hoogmoed eens den val komt bien.
Soo veel gepraat gedigt geschreven
En saam gelapt en saam geweven
Het blyve dog gelyk men seyt
De Actie kraam is ydelheydt.

Pastyen met Kok-ael naar schotse trant bereid. Vercieren 't Actie hof ter vasten avond-tyd.

De Vasten Avond praald met veele Maskeraaden.
En is ook altoos met Komedien vercied;
Waarom dees lofkrans en toneel-stuk is verzierd
Ter eere van de rechte en schimp der Windse daaden.
Hier ziet der Goden boo de goede en quaade geest
In actie van de wind der dwarsse en loose sluiten:
De goe Geest wil, door rêen de Aarts-actie vader stuiten
In zyne tovervaart, die 'm speelen deed de beest.
De koopwoogd laat zig voor een korte poos wel keren;
Maar weegt dat adpige en afgunstige geblaas
Zo veel by zyne macht als tien pond by een aas:
Hy zal den teugel meest van 't West en Zuiden voeren.
Zyn pasloot van verstand maakt krom-en windsheid recht,
De hoorn zyns overvloeds zyn oogen ooren tongen
Op dat hem ider zie, hoore, aanspreek onbedwongen:
Dies Satirse Actie paay, uw kraam voortaan gaat slecht.

Law te Venetien maakt Vasten avonds grillen
Doende in Triakel, Spigels en Finantie brillen.

Vrouw Law, nar vliegens naar uw man; 't sinkt in Parys;
Rombario betaale uw schuld, naar Actie-wys.

Vasten avonds Vreugde krans en Tooneel stuk

Loopt gy als Schelm van 't man, nu gy uw beurs gemaakt hebt,
Uw warnars-pot begraave, uw honingkorf verzaakt
Dien Pallas als een nest vol list met geessels wraakt!
Die, door uw vuil gewin, Europe uit rust ontwaakt hebt.
Iong, oud, man, wyf, gy hebt betoverd veeler hert.
Zie, dat gy zelf niet in uw strik gevangen werd.

Raad voor Jan Law

Ik raad u Actie-prins, aleer nog nypt de nood
Dat gy van de Engelse postuur-kromme-Actie draayer

U leerde inpakken in een bondeltje half zo groot
Zo bergt men u op rys stankhaftiger en fraayer

'k Heb Engels Actien verstand en van postuuren. 'k Zal 't [illegible] Zuid zee-ist heel [illegible] verduuren.

De Verreeze FREDERIK HENDRIK ouwerwets Patroon der Verkeerde Barmhertigheid &c. &c &c.

Dit Liefde-ſtaaltje van 't naakte Actie-volk te dekken
Kan by dees Wonderboom tot trotse luister ſtrekken
Voor Sint Bombario, reeds gecanoniſeerd
By Plutos blaasbalg-stoet, in bondbreuk uit geleerd,
Die om malkandren te beschyten staadig doelen.
Zie een, tot de ooren in de drek gezonken, woelen,
Door Actien verstikt, verſtrikt, en uitgeput.
Een vreemde vrek vloekt zyn papierschat als onnut:

De dienstmaagd joud hem uit; wyl zy nu is een frelle;
Zy kan haar Actie-ſchat op haare vingren tellen.
De Vrek-zyn-reekning maakt zich zelf: hy mist verſtand
En geld; de ſchacher voerd het zachjes uit het Land;
Koopt toverbrillen, en meer vals geſleepe glasen;
Schoon hy ook maar by gis ontquam 't parket der dwaaſen.
De melkmuil lichtte ook vaak een oude gier uit 't nest.
Zie zelf Bombario en Tover-slons haar best

't Gevaar uit ſchreewen van voor zuid-, of west-zee-viſſen
Een aas te worden; voorts de ſchepnet-viſſers missen
Als ongelukkige, daar ſomtyds de hengelaar,
Slechts uit op klyne winst, meer voordeel word gewaar.
Maar vry groot voordeel werd dit klooster aangeboden
Door de Actie Sint Crispyn. Dees Munniken (o! mode),
By de Ordens ongehoord, zyn vloek geld ſloegen af
Geen zegen achtende zyn vuil gewin, maar ſtraf.

PAPEGAAY of ACTIE-KAART-KLAP, tot Verklaaringe van de ACTIE-SPEELKAART, genaamd APRILKAART, of Kaartſpel van MOMUS, naar de nieuwſte Mode.

VOORREEDEN.

MEſſieurs, Dames, Lords, Ladies, Heeren en Juffers, Vrolykaarts en opwekbare Suffers, diend voor algemeen bericht en tot opheldering, dat wy in deſe 52 kaarten, of volkome kaartſpel, de voorrang geven aan het Quartier van HARTEN, zinſpeelende en aanvang nemende met de Miſſiſipiſe Actiehandel.

De RUITEN doen zich in 't eerſt op met de Actien van de Weſt-Indiſche Compagnie; deſe twee roode ſpeel-quartieren *in onſe plaat (als die voor een tafereel ondoorgeſnede gebruikt word) ſtaan achter malkanderen, haar aanvang nemende met de zo genaamde ontdekking der beloofde goude Actie bergen of mynen, en eindigende met de Raadſel-Actie door Sanſon met de Leeuw verbeeld: nu volgen de twee* ſwarte quartieren, *als eerſtelyk*

KLAVEREN, pronkende voor aan met de Zuidzee kaſſige Actie-Kaſſier Mr. Knicht, en het verzonnen Ofirs goud; welke goudkuſt de grondſlag was van deſe Actie Algemiſtery, en eindelyk.

SCHOPPEN, haar oorſpong nemende met de Nederlandſe Actie-handel, of klyne zogenaamde Bubbels, hier geven wy, om de koddige toepaſſing op de Schoppen, de eer en de voorrang aan de ſtichtelyke Vaartgravers; de eerſte Bubbel batavier zal ook van 't zyne niet misgedeeld worden. Klaveren en Schoppen dan te zamen genomen beginnen met de Ryke Ofirſe gouwe tor *op een letter na* tori; *en eindigen met de arme, doch vergenoegde en aldus ſchatryke opkorter, of actie vuilnis wegſchopper, of ſchoffelaar.*

Noch hebben wy de Roode quartieren Harten en Ruiten de voorrang gegeven; om de zinſpeeling van het, van ouds zo genaamde, roode goud; en de zwarte, als Klaveren en Schoppen (die anders in 't natuurlyke juiſt die verw niet hebben) verbeelden, of konnen verbeelden de rouw, of droefheid, die het einde van dit ſpel is.

Doch liefhebbers om u lieden niet te laten in die droefheid, raad ik u met deze kaart te ſpeelen waar zo meenig een ſchoonen troef leid.

Let wel; ieder Kaart heeft zyn beduiding op zyn Caracter (ſtaat, perſoon) of op zyn getal, gelyk de Heer, Vrouw, Knecht, worden verklaard na haar ſtaat en conditie: in de getallen zinſpeelen wy op elks hoeveelheid, by voorbeeld in de harte 10, 0, *of nul ik houw een, nul achter de een geſteld is dan* 10; *in de harte* 9, *boevekloks uur* 9 *uuren 's avonds, en zo voort, nu volgen de ontvouwingen van elke kaart bezonder; welke van kaart tot kaart als een aaneengeſchakelde reden vervolgens gelezen te ſamen aan een hangen. Het wyſt ook genoegzaam van zelf, dat men met deze Kaarten ſpeelen kan, voor die ſlechts leezen konnen; want, by elk ſtaat zyn naam, of getal, als* Heer, Vrouw, Knecht, *en voorts de Nommers* 10, 9, 8, *enz: betekenen, by voorbeeld, Harten (of een andere) Heer, Vrouw, Knecht, Tien enz:, by ieder Aas ſtaat het woord* Aas. *Wy beginnen met Harten Heer.*

HARTENHEER.

MR. Law, heerſchappy gevoerd hebbende over de *Harten* der doorgaans onhartige Franſe, ziet men het gordyn, opſchuiven, waar achter verborgen was, en hier ontdekt word de quaſi-goudmyngraavery, verbeeld door bergwerkers aan een hooge rots, op welks top een Steenbok, beduid trotſe hovaardy en ſtoutmoedigheid, tot hachlyker ondernemingen, die op ſtank uitkome, Law vertreed zyn Lauwerkrans van glori, houd in de ſlinker hant een wintmolen, die ſtil ſtaat, betekend de ſlinkſe windactiehandel, die nù mede ſtil ſtaat, en zyn rol uitgeſpeeld heeft; tot euvels en hartvanging hartzeer van

Harten Vrouw. Vrouw (zacht wat!) Mevrouw *Law* ontrollende een papiere Actie-ketel, zinſpeelende op de Alchimiſtery, of Goudſtookers, die doorgaans een ſtuiver koſten doen, om een duit te winnen; waaghalſen, ontdekkers van nieuwe Landen, hier mee vergeleeken: dit ziet meer op de dwaaſe Actioniſten, als op Law, die dezelve, als een valſe ſpeelder, de oogen verblind, en hunne herſſenen, om zo te ſpreeken, overgehaald heeft in de ketel der dwaasheid, hard aangeſtookt door 't vuur der blinde, en meer heete, als *Lawe* begeerlykheid. Dit word hartelyk bekrachtigd, door (Harte Knecht.)

Harten Knecht of Boef. Steekt, met een pook, tegen een hart aan, dat daar niet in kan dringen; als quanſuis hard en voor alle ſcherp onquetsbaar; gelykenis genomen van zulke, die verdichten, zich door konſt te konnen hard maaken; zinſpeeld alhier op de hardnekkige, en onverzettelyke Actie-drift, als onquetsbaar door redelyke overtuigingen, en, zonder onderſcheid, goed of quaad onderneemende; hy ſpreekt *van de hoogſte troef in 't ſpel, daar 't al zwicht voor de boef,* is 't alſo genaamd Scharwenſelen Gravias-ſpel enz: maar paſt kluchtig op 't oneigentlyk ſpel van oneerlyke boeveſtukken, daar eerlyke voor zwichten, en waar door de vruchten van haar trouw behartigde vlyt vereideld worden; dit word nader aangedrongen door een man, die een kind ſchynt geworden te zyn in (Harte Tien,)

Harten Tien. Blaaſende een waterbel, die hier op nul uitkomt, en eindelyk in de lucht verdwynt: hy zegt *nul ik hou een*; de nul ontrold hem quanſuis van 't papier, daar de een op blyft, zo heeft hy maar een tiende part van zyn gewaagd geld behouwen: dit zinnebeeld paſt ook op zulke Actioniſten, die in commiſſie voor andere, in geval van winſt, zulks voor haar houden, en nul of niet, aan haar meeſters overleeveren, of ook op andere, die te veel voor haar by ſlot van rekening behouden; eindlyk op ontrouwe Directeurs, die loos en duiſter allarm maaken, gelyk (Harte 9.)

Harten Negen. De boeve-kloktrekker, ten negen uuren 's avonds met al zyn mede-boeven, ſchachers, beginnende, en ſchofts gewys, byna drie ſchoft aanhoudende, de lyn, (alhier het boeve kloktouw genaamd) door haar geweldig dryven of dwingen aan ſtukken trekken: de Actien hangen aan het klokzeel, die ze evenwel daar aan niet wilden gehangen hebben. Hy valt op zyn gat, dit zegt men van handelingen die ten verderf of te niet loopen. *'t Meeſte Actie-werk ſpreek van breuk,* dat is bankrot, *groot gat,* is diergelyke, of zwaare ſchulden te maaken, voor eerſt onbetaalbaar, ten waare zy aantroffen iemand als (Harte 8.)

Harten Acht. Een Scharcher, of Snees, daarom alhier op zyn Sinees gekleed, met ravensklaawen na zich haalende acht ten honderd, op beleening van papiere ſoldertjes (verſtâ Actien) *dubbele intereſt,* waar door de Vos of loosaard, met valſe belofte, zyn geldkiſt verkracht; door krachtige eedzweeringen van eerlyk te voldoen; dus volgens 't oude zeggen, zo een loosaard heeft geen nood, die een gierigaard aantreft; zyn aap gooit acht, met dobbelſteenen; dat is, hy vlyt zig door zyn verkeerde beeſtachtige gaauwheid, dat het lot hem zulks toeleid; doch zyn giſſing maakt miſſing: wie zou denken, zegt hy, dat men ſcha zou leiden aan Zuid Zee-Acties tegen 400 te beleenen, als ze 1000 waard zyn? lugtſchermery! ontrent gelyk (Harte 7.)

Harten Zeven. De Starnar in zyn Aaperok tuſſen 8 en 6, zyn twee confraters aapen, ziet by klaaren dag na de Zevenſtar, om die te ſchieten; maar niet treffende en zyn ſtar (als men zegt) verſchietende, loopt hy met de ſtar: de Zevenſtar (waar in is 't Geſtarnte de groote Beer) beduid hem en andere, hoe groote en plompe beeren al getuimeld zyn; ja ook de wagen, die eigentlyk de Zevenſtar in 't Noorden uitmaakt, is genoeg te verſtaan, op het wagen der Windhandel, by de noorder zon verhuiſen doende zodanige, die als haſewinden, op haar loeren, alleen de lucht in de neus gekreegen door 't aanbrengen der brakken of beunhaaſen en kakelaars, die luchtſchat, of droomrykdom mede voeren, en de eigentlyke haas, dat is haar gewoone goede handel van voordeel verzuimen; te hoog opziende in groote verwaanheid en wat voor haar voeten, of genaakbaar is, daar over ſtruikelende, geen overſlag of balans maakende, als (Harte zes)

Harten Zes. Een gemeen mansperſoon, Vettewaarier, Commenyhouder of Drogaſtery-man, afkomſtig van de doorluchtige eerwaarde Vader Jeremias, uit de Servetſteeg; draagt ook zyn ſervet veur: nu deze quant met zyn onçer in de hand, gelykt wel een man verſtand; *maakt balans van de kans,* weegende en overweegende, wat zwaarder is de Goud-beurs, of de Actie ſchat, op een miljoen ten min-

minsten geschat; volgens Commeny-gewicht, verstå Actie Compagnie waardy: een aap houd de balans, want alles wierd maar na-geaapt, zo als de schynwyse voor-aapten. *Veele*, zegt hy, *zullen naar 't Aapenland*, (*Oostindien*) *de Linie* of Lucht-streek *passeeren*, daar de Batavies-vaarders tweemaal verby moeten, en 'er dikwils een slag van krygen; boven de zelve Linie gaat de Zon (voor die zulks niet weet, ja ook die 't weet en bevind) ten zes uuren op en onder jaar in jaar uit; waar uit men de beste balans kan maaken, hoewel de Oostindise vaart haare zee beploegers zo wynig, als de Acties-narren leerd balanceeren? maar eer haar verstands kas van droogte doet splyten; en haar vyf zinnen alle drie laat houden nochtans overtreffende (Harte vyf)

Harten Vyf. De man van verstand, te weeten blos, en van vyf zinnen uitverkoft. Hy voerd de vlag met de Griekse A, (het teken van zeker vermaard Gekken-huis) en wyst waar 't hem scheeld, dan heeft hy noch eenigzins des zelfs kennis behouden; dat is al een wyze gek, hy draagt de oogen in of aan de hand en kykt door de gaten; nog heeft hy in zyn vyfhoek de Quintessencie der vyf zinnen, als 't oog, de neus, een oor, hand, en de mond, als de uitwendige zinnen tot een uithangbord; schoon in zyn winkel wynig te koop is; die herssenen kan hy niet laaten uitschilderen; want zy zyn van huis, hy heeft ze verkoft, en veel papier geld, en Actie rykdom daar by overgewonnen: en nu aan de grond geraakt, wenscht hy zyn vyf zinnen weerom te roepen; doch ze zyn doof; zo lang hy de spreekhoren van geduld mist, en die gevonden hebbende, zal de reeden naar hem luisteren en zyn vyf zinnen weerom roepen, mits hy zich niet aanstelle zo los als 't volgende (Harte vier)

Harten vier. Gelukkig jongelingetje van Schevelingen; het gelukt u altyd zo niet, als die gelukkige onwerwetse gek, die zyn ring in 't water wierp, welke hy zich half kwyt achte; en nochtans door een vis ingeslokt, hem in die zelve vis, onverwacht, weer op zyn tafel quam: zo onzeker werpt deze zyn geld in de Zuyd of West Zee-Actie afgrond, en dobbeld tegen twaalf oogen; op hoop dat hy een der beide dobbelsteenen in twee stukken vallende, dertien goojen zal, dit is een staalje, van één onder millioenen, van een verspillende losbol: dit ziet ook op Actionisten, die met geld by de vis (als men zeid) de Actien koften en ontfingen en alsoo *vierkant uit de hand* weder met maatige winst verkoften; zonder veel omstandige listen: deese waren noch de eerlykste onder de hoop om malkander str.... voor baakelaar te geeven, dat geleek nog naar een goed hart: maar zie nu eens met aandacht op (Harte Drie)

Harten 3. Een gelukkige Vrek, niet goed rond goed Zeeuws, want hy durft 'er geen glas wyn van neemen, of 't moest met list gekaapt wesen: hy bezit, of liever hem bezit groote rykdom en hy is altoos zo behoeftig, en gelyk een driehoek geen ronde kring volmaakt, zo is hy noit voldaan, maar zyn begeerte doorsnyd zyn holle darmen, om te herwinnen zo hy iets mogt verlooren hebben, en vergiftigd zyn verstand of deugd, even als de driehoekige, en nooit anders als driekantig verbryzelbaare vergiften, als rottekruit enz:, die het ingewand met haar scherpe puntjes doorgrieven. Deze bol is *nooit vol* of dronken, ten zy hem voor niet geschonken werd *vin donné*, dit schynt iets goeds; doch spruit uit quaad, dat wel haast boven komt, in geval van milde schenkagie: maar wat doet hy by 't Actie-spel? gewis om een kykje, en uit winzucht; doch hy word door de vrees zo gepynigd, dat hy, zyn warnars pot begraven houdende, met zyn rechter voet die pot nog meer toedekt, en met aarde aanstuuwd; en zo is zyn waandeugd ook dubbelhartig daar in evenaarende met (Harte twee)

Harten Twee. De Bubbelhartige, dat is zyn hart op Bubbels of windhandel stellende, is dubbelhartig, en die verdubbeling, tot in het oneindige verdubbeld: hy draagd met zyn rechterhand vuur, koud vuur, dat is doodelyke harstogt (om by de harte te blyven) en aan zyn slinker, een brand emmertje met twee harten, in 't water dryvende; dat beduid dubbelhartigheid: het woord bubbels komt uit Engeland, betekend gelyk men hier zou kunnen letterkaauwen, bobbels, windgezwellen; blaaren hier mede niet ongelyk; alsoo moet menig Actionist die zyn g... gebrand heeft op de blaaren zitten. Het woord bobbels, nooit te vooren hier in zwang te gaan, past eigentlyk op zulke wind of lucht handel, als bedreeven word in zaaken te verkoopen, die men nog niet in eigendom heeft, noch weet, te zullen konnen krygen; zo dubbelhartig, dat men koopt en verkoopt, om de leus en boeve-jagt te maaken; gelyk de quakzalvers, die looze klanten uitzenden, om in schyn haar prullen te koopen, *Mundus vult decipi* speelende; en ontfangen zo haar eige lok aas: hier na sluiten wy 't eerste quartier met (Harten Aas)

Harten Aas. Dit is 't mooyste, doch met-een by veele het onverstaanbaarste stukje van de heele kaart, Zinspeeld op zulke, die, als een hengelaar, met een uitgerekt leerelaps geduld, van de Opperbaasen der Actie-compagnien of Directeuren uit vrindschap Actien zogten, toen men ze nog met groote winst kon verplakken; maar abuis! daar moest Aas alias duimkruid zyn, om ze alsoo uit haar handen te krygen: men liet se inschryven op eigen naam; mits de bewindsmannen, eer men ze kreeg de helft of meer daar van op haar naamlatende transporteeren; die dit niet raaden kon, wierd Sireenen of meerminnen zang voorgezongen, dat is politique, om geen valse belofte te zeggen, op de mouw gebonden: zie de figuur, hy zal de meer-min met aas (een stuk geld) ophaalen en aan zyn snoer krygen: zyn slang met de staart in de bek betekend, dat het begin der Actie-handel het end opvreet, en onzichtbaar zig zelf verteerd; nader op te helderen (also wy van de harten nu uitverkoft zyn) door (Ruiten Heer)

RUITEN HEER.

GEen grooter Ruiten-heeren, als Glaasen-maakers baasen, alsso die heerssen over heele scheepsladingen van Ruiten. Zy schutten, daar door, de winden; alsoo ook dese Heer; want gelyk oprechte, en deftige luiden by een vierkant in den haak vergeleeken worden, zo voeren dese het zinnebeeld van een oprechte (ik durf hem om redenen van staat niet erger noemen) hebbende in zyn regter hand, om in alle geval rechts te schynen, een ruitige glasenraam, zynde een vierkant uit den haak, waar mee hy schut (gelyk ook met zyn kraamschut, met glasen) het geblaas van twe kinderen hoofden, die hier de zuide en weste winden betekenen; hy beschut zich aldus wel tegen de windhandel-stormen van de zuid en de west; maar 't is in 't verdriet; want door het glasloot snuyft de wind heen, en stopt hy het glase gestel met houte luiken, zo beneemd hy zyn uitzicht naar het draajen der winden: zo waren de Actionisten doorgaans gehouwen of geslagen: Zyn snydiamant zinspeeld op die geen, die 't meest van 't hunne verlooren hebbende, noch wat gereede middelen beknopt konnen achterbaks houden; dus blok en byl behoudende, te zamen met zyn (Ruite vrouw)

Ruiten Vrou. Aan den oven Glasblaasende, zo zyn veele vrouwen in de Actie-handel, (als gemeenlyk altoos) aanblaasters geweest van dese brosse handel, als nieuwsgierig naar ongehoorde gevallen, daar hoop van winst in steekt: het fyne glas is ook aangenaam voor 't gezicht, men slypt 'er schynschoone Diamanten van, die by de kaars en op de Schouwburg het gezicht byna zo wel streelen, als de fyne: maar de valse zyn het barsten der blaas-ovens onderwurpen: daar leid dan de heele sante-kraam, als 'er maar een haartje in de smeltkroes is: men ziet hier de oven barsten, en glase Actien daar uit vliegen, 't sterk blasen, of snoeven der Actionisten heeft ook meenig zoodanig een pot te vuur, en der zelver stookers doen springen: dese vrouw hout een Ruitige spiegel, om alles uit den haak te verbeelden, in haar slinkerhand, als een slinkse actie betekenende. Het vol-

volgende bootsje zal het Acte-werk nader toetsen; te weeten (Ruite Knecht)

Ruiten knecht. Neemt de proef van de bestendigheid en glorie der Actien, door een brandglas met een Ruitig omzetsel; en gelyk men Papier aan de Zon, door tussenkomst van een brandglas, in brand kan steeken; zo verganglyk is ook de Actie-handel, die de toets van zuivere straalen van eer en deugd niet kan uitstaan, of ook by 't licht der natuurlyke Zonnestraalen niet mogt te voorschyn komen; waarom dese handel by nacht bedreeven wierd: dit zal een glasemakers knecht zyn; een brakje met hangende ooren; in weerwil van zo veel styloorige actie quanten, die, tegen reden, dese dolle koopmanschap goed keurden. Dese man, als beunhaasende in zyn ambacht, heeft beeter zyn rekening by 't gerinkelrooy in Quincampoix gevonden: hy zeid, tot spot der Actien, dat Law, ras heet, tot as in geworden; te weeten de handel van Law, die in Neerland eerst voor Laaw gehouden wierd, ras door dolle drift heet, en iverig, of door letter-keer vierig geworden, haast (gelyk vier) tot as en tot niet is verdweenen: 't moest noodwendig volgen; want (Ruiten 10.)

Ruiten Tien. Zegt ons, dat van 10 maal 10 pas een Actie compagnie zuiver behandeld is; gelyk van zo veel eedle steenen, of zelf onder zo meenige gesleepen Diamantruitjes of hoekige figuuren, qualyk één volkomen helder en zuiver is; de trouring komt althans hier in den ontrouwen handel niet pas; *men koopt*, zegt hy, *geen eedle steen by de tast nog by nacht*; dat is, men doet geenerly eedele en zuivere koopmanschap by de gis, of om elkander te verrassen, noch by nacht, dat is, geen gat in de nacht te koopmanschappen, of ook niet zo bedekt, dat het niet voor den dag of openbaar zou durven bestaan mogen derhalven is de Actie handel (als contrabandewaar) by Plutôs lamp, of door helse uitvinding voortgekomen, uit het bryn van zo een als te kennen gegeeven word op de volgende brief van (Ruiten 9.)

Ruiten Negen. Zinspeeld, met het kegelspel, op zeker Heidens land, daar eertyds de grootste, of langste man Koning moest zyn. Hier hebje tot de Actie Koning, de grootste bedrieger en listigste byna-gochelkunstenaar: daar over klaagd dese; maar men kan met ontrent zo veel reden betichten de zulke, die de grootste in macht en rykdom van Actien, als slaaven van onder een volslaagen magtig Koning, de zelve omhelsden, om elk een veeg uit de pan te krygen: had niet alleen Law maar ook veele andere Hoofden, te lang, en ook onraadsaam om hier uit te schilderen, in 't begin gevallen, daar zouden zo veele klyne door de keegel kloten des tyds niet bolta keesje gespeeld hebben; maar 't is 'er mee gegaan, al daar de Koning struikeld, is vallen de mode; deze knevel schynt wat swak van gewrichten en had noodig de lenden gesmeerd te worden door (Ruiten 8.)

Ruiten Acht. De achtbaarheid, een vermoogend en aanzienlyk Heer, contramineur van de nieuwe Actien van de west; en ook gevolglyk versoeiende alle andere windhandel, die de achtbaarheid in 't licht staat-dier; dat is; die de groote persoonagien zodanig krenkt; dat zy, als schuuw, voor den dag treeden; gelyk men 'er in Vrankryk, Engeland en elders heeft: hy vertreed een vledermuis, daar door versoejende de werken of Actien de duisternis; heeft aan zyn slinkerhand twee geldstukken, samen een Nommer acht verbeeldende; dit zegt, dat het geld wel een groote steun is voor de achtbaarheid, maar dat het de lager hand van de eer toekomt: daarom vertoond hy, tot bespotting in zyn rechterhand, de waarde der actien, die men andersins raadselachtig noemd, zo doet (Ruite 7.)

Ruiten 7. De Planeet Orakel: houdende in zyn rechter hand een planeetboek met de zeven Planeetcaracters verzegeld; gelyk voormaals de Orakels der verblinde heidenen waren dubbelzinnige bedriegly ke antwoorden, door gaauwe fielen vaardig uit de mouw geschud: waar uit de menschen altoos een verklaaring tot hun voordeel maakten, en die voor Godspraak hielden: en volgens de geloofstelling van de oude wyfze-winteravondse rederykkonst, was het de duivel die antwoorde: in laatere tyden (tot heden toe) zoeken de bygeloovige uit de Planeeten voorzeggings waarheden; als ook uit A. Magino, Nostradamus en andere, zo Alcoranse als Talmudse onfylbaarheden: Apropo! Planeeten noemd men (doch verkeerlyk) dwaalsterren; schoon elk zyn wech wel weet, maar dwaalsterren zyn de windmondelaars (om niet handelaars te zeggen) die afdwaalen van de goede koophandel, waar toe Mercurius, een der dwaalsterren haar de weg nochtans, (als men zegt) moet wysen; gelyk voor desen de paarden de weg der doolende Ridders wesen aan de volgende ongelukkige gek, (Ruiten 6.)

Ruiten Zes, Die (ô! wee) ja driemaal wee! zyn rytuig door de malle actien verlooren heeft: hy had ze laaten uitschilderen tot een gedachtenis; maar 't veroorzaakte hem zulk een na-rouw (want berouw kan men 't eigentlyk niet noemen, of 't moest galgeberouw zyn) dat hy afbeeldsel hier uit zyn linker hand laat vallen, en uit zyn rechter het toom en gebit, dat een verstandig man nooit behoord los te laaten; want door het toom moet men de toomloose uitspoorigheden beteugelen, zie hier van in de comedie van Quincampoix of windhandelaars op de Schouburg vertoont, pag; (zo veel) daar een koetsier zyn heerschaps paarden wil; om dat zyn heer (zo hy hem in zyn troni verwyt) genootzaakt is die te verkoopen; zyn schat versmeeten hebbende in kromme cinquen, nader uytgedrukt by (Ruiten 5.)

Ruite Vyf. Kromme Cinquen, (betekenende naar de Letter, kromme vyven,) om dat de Nommer vyf de krom-haak-achterste cyferletter is: hy haald met een Nommer 5 (daar noch een weerhaakje daar onder aan is) geld en Actien na zich, en zulks met kromme cinquen, of valse passen,, al zou ik (zeid hy) myn Faam a la mode verminken,, men ziet vrouw Faam, in manne gewaad op krukken in 't verschiet: de modese Faam toond zig ook man moedig, om met kromme cinquen, geen krukkendans te ontzien: zy is mans-gewys gekleet; in plaats datmen ze in haar eenvoudige staat (byna als de waarheid doch niet volkomen) naakt schilderd; maar haar naaktheid zou thans, en vooral in 't Actie spel, afzienlyk zyn; om haar groote vlekken, zweeren, rimpels, etterbuilen, karbonkels, gezwellen, p..... en l..... (dit laatste luid te slordig, daarom raad het, leeser) waar van de vaarends lieden haar voornaamlyk haar moeten wachten; ha! welkom uit, en vaar wel naa zee, beste maat (Ruite 4)

Ruiten Vier. Met het Compas in de rechterhand, daar mede hy voornaamlyk praald, ten opzichte van noord en oost; luister als een vink: hier valt my iets kluchtigs in; hy voerd de vlag over noord en oost, hy *praald*'er mee, als met de *twee beste gewesten*, om dat in de Actien de West en de Zuid het hebben verbruid; daar anders in tegendeel, zuid als de middagstreek, en west als van ouds *Ventus Favonius* de gunstige wind genaamd, de voordeeligste voor kruiden en gewassen, en de aangenaamste zoomer-koelte aanbrengende; by Salomon hoog geacht geweest; zo is 't nu in desen heel verkeerd; de naamen van zuid en west zyn met een zwarte kool getekend, maar hier-en tegens praalen, kreeftsgewys die anderzins hooploose windkoopers, met noord alias de Noorder zon en oost of Ooster eeuwigheid, haar eenige uitvlugt, en ook veler tydelyke eeuwigheid; terwyl het'er nu zo niet opgeschept is om'er met een klomp goud als je hoofd van daan te komen, vooral, zo je niet wat klynodien, of grootwaardige kostelykheden in commissie mede krygt, daar je dan, om dat ze de gestelde prys niet kunnen opbrengen, in de naam van je principaalen, schaap aan blyft; dan gelykt men wel in zyn zotte inbeelding een soort van een (Ruiten 3.)

Ruiten Drie. Een Heraut, of Wapen-koning,

voerende drie wapen-ſchilden, als van Amſterdam, Haarlem, en Leiden; de drie eenigſte voornaame ſteeden, die geen Actie-compagnien toegeſtaan hebben, al ſchoon'er noch maar al te veel van die contrabande windhandel uit andere ſteeden is komen overwaajen; dat raakt het wys beleid hunner reſpective Magiſtraaten niet, die het gemeen belang daar in voor hun eige betragt hebben; vry verder voor uit ziende, als hun ſtad groot is: want wat voordeel deſe drie, en voornaamlyk de eerſte (die ze alle wel zoude in de grond kunnen geboord hebben zo ze haar glorie aan de andere kant niet ontzien had) uit de compagnien zouden hebben konnen in haar eige zak ſteeken, kan men uit de minder en overige plaatſen afmeten Men ſiet hier Mercurius, de koop-voogd, een Actie ſmaadlyk vertreeden, en de Zee-baas Neptunus een Actie ziende, werpt verſtoord zyn Vork of Zeeſtaf van-commande uit zyn hand, betekenende, dat men nu op geen kooplieden ter zee mag ſtaat maaken, wyl die haar eige magt en koophandels bewind, gelyk ook te land als uit de hand werpen, en wel politiqne brillen mogten zoeken, die haar worden aangeboden door (Ruiten 2.)

Ruiten Twee. Een brilleman, die met een marsje met brillen en vergrootglaſen voor alle gezichten omwandeld; de uil en vleermuis betekenen de nagthandelaars en verblinde. Deſe ſnaak gaat met brillen om, gelyk Diogenes eertyds met zyn lantaren en kaars, op de middag menſchen zoekende: hy wil op gelyke wyſe maar aan de praat komen, om het volk goede maniere en vernuft aan te preken, maar met de meeſte zal hy even eens vaaren, als de brilleman, waar by een boer quam, die, onder 't beproeven, klaagde over de brillen; niet dat hy 'er niet door zien, maar niet door leezen kon, en gevraagd of hy wel leeſen geleerd had, antwoorde, neen! zo kunnen de meeſte menſen ook wel goede middelen hebben; maar of onbequaam of onwillig en te achteloos en onopmerkende zyn, om die wel te gebruiken; voor de onbequaame zullen alle middelen onnut zyn, maar voor de andere zyn geſleepe oogen raadſaam te koopen; dat is, ſcherpzinnige onderrechtingen, 't zy mondeling, ſchriftelyk, of voornaamlyk met goede voorgang, dat beſt onderwyſt: de geſleepe oogen zinſpeelen hier op de Ruiten, die men in diamanten ſlypt en ongeſleepe brillen en vergrootglaſen, die echter eenigzins bedrieglyk, of raadſelachtig zyn als (Ruiten Aas.)

Ruiten Aas. Het Raadſel van Samſon: „ Aas, of „ſpys ging uit van den eeter en zoetigheid van de ſterke „ of na de letter van de grondtaal „eeten ging „uit van den eeter en zoet van den zuuren of ſcherpen„ dit was een doode Leeuw door Samſon leevend verſcheurt als een ſterk en verſlindend eeter, en de zoetigheid, uit de zelve voortkomende, waren byen, welker honing de ſpys was, die van de honingbyen uit des Leeuwen lyf vliegende, en dus van de Leeuw voortquam. Dit raadſel konden de Philiſtynen niet raden; maar zy perſten Samſons vrou om 't hem af te vraagen en het haar dan te verklaaren; alſo hadden ſy 't voor Samſon quanſuis geraden, en het weddenſchap doch met Samſons verwyt gewonnen: dit paſt aldus op de Actien, dat ieder, in 't begin, de Actie-handel voor raadzels wel heeft aangezien; maar, dat elk op onſeker aas of winſt hoopte, die alſo gevallig was, als Samſons ontmoeting aan de jonge Leeuw, die hy met levens gevaar uiterlyk aangemerkt, aangreep, en de muil opſcheurde, en drie daagen daar na, de honingbyen op de Leeuw aaſende, met honing die voor aas of ſpys diende uit den bek of lyf des Leeuws haalde; de tyd heeft het Actie raadſel verklaard, 't welk in geen zeven jaar zou gebleeken hebben, niemant had zo ſchielyk een omwendig van zaaken en zo groote onheilen, en noch meer verwacht wordende naweenen vermoed, gelyk by voorbeeld ook niet, als die van (Klaveren Heer)

Klaveren Heer. De Bewindhebber van na geluk druk, verbeeldende een ontrouw Directeur (vrage of 'er eenige trouwe geweeſt zyn?) by voorbeeld Mr. Knicht de Engelſe Zuidzee Actie-caſſier, of Bewindsman: die heeft 'er wel veel by opgeſtoken, maar 't end quaad al quaad; men ziet hier Ofirs goud regenende, een aap, met de kop van een Engelſe dog, houd de trechter, daar door 't geld valt in een zak, die onder lek is; en alſo 't goud weder looſt in 't water, of de zinnebeeldige Zuid Zee, dat een al verſlindende en grondelooze afgrond is. Mr. Knicht heeft in zyn ſlinkerhand de Rekenſchap, volgens de regel falſi, een regel by alle Actioniſten met ſpreekende daaden geauthentiſeerd. Het heeft ook eerſt over al Actiegoud geregend toen elk won, ſchoon hy ſcheen goed geld naar quaad geld in 't water te goojen, doch deſe lekke zak betekend zodaanige winſt, die naderhand weer wech gevloeid, en in ſchaa veranderd is; om weer tot Knicht te komen, Brabant is op hem goedertieren: zy bewyſen aldaar uit een verſchimmeld recht, dat vluchtelingen by haar niet wederomroepelyk zyn, voornaamlyk als zy de hoornen hunner altaaren in klinkklaar goud doen veranderen, en de boejens met goude ſleutels ontſluiten willen. Is 't niet glorieus? dat een balling in een vreemd land zo welkom is? zo worden zyn Actien weer bloejende, niet ongelyk (Klaveren Vrouw)

Klaveren Vrouw. De Vrouw van geluk, praalende met een Klaverblad, het teken van Fortuin; zy heeft in of aan haar rechter hand, een ſchildery van Dedalus val, tot ſpiegel ſter roekeloſe ongelukkige Actie mannen, die met gemaakte vlugels, als naar de zon des geluks vliegen willen, en, het waſch van haar zinnebeeldige vleugels geſmolten zynde, in de Zee des verderfs vallen. In 't verſchiet zaaid Fortuin gelukkige klaverbladen voor de *Ladies* of Engelſe Mevrouwen. De bloejende Actien zinſpelen op den aard der vrouwen, die in Engeland voor Engelinnen gehouden worden, want zy daar over al, zelf getroude, met andere mans onopſpraaklyk vliegen, rennen en roſſen; ook zyn de vrouwen in vele ſoorten van Actien gelukkiger als de mans; want zy hebben in kas van ſchade altoos een achterdeur, zo wel als een voordeur open; zo zy met geen man geaſſiſteerd zyn geweeſt, uitgezeid openbaare koopvrouwen; onder welke ſommige met haar handel de mans ook gelukkig maaken. Deſe verbeeld in 't end en ſlot een gelukkige Actie vrouw gevolgd van (Klaveren knecht)

Klaveren Knecht. Een voorbeeld, en ook waare geſchiedenis van een of meer knegten, of geringe ambachts lieden, die heeren, of groote baaſen door d'Actien geworden zyn: Hy trekt zyn livry gewaad uit, en heere-kleederen aan; treed de ketting van dienſtbaarheid onder de voet, zyn *geluk ſtar* boven zyn hoofd, als onder een gelukkige planeet quanswys gebooren, *ſchoud niet naauw, of kiel en as gaan recht*, dat is, hy vind 'er geen been in, of hy met veele kromme gieren, of middelen, als een Schip in zee laveerd, en of de wagen, als men zegt, recht of ſcheef gaat; of immers (is 't wonder van een knecht?) hier in is hy de meeſte Vorſten gelyk, en alle hebzuchtige gieren. Bloed! wat heeft hy dan-al makkers buiten de actioniſten, die men maar in alle geval een quaade naam (de hond is dol) blindeling aanwryft; ſpreekje voor dat volk? maar men moet 'er ook niet achter ſpreeken; zegge, niet achter de rug maar voor de vuiſt, edoch, dan mocht je vuiſtlook krygen: ſta vaſt voor de volgende inhaalige knevel (Klaveren 10.)

Klaveren. 10. Een man, half na de mode, en half op zyn Sinees gekleed, met een halve Sineeſe baard, hebbende in zyn Sineeſe hand (daar aan de teekenaar arends klaauwen of ſineeſe nagels vergeeten heeft) een Obligatie, of Actiebeleenbrief, op pand ter minne (mag men 't zo noemen) tegens tien per cent half ſnees, in de ſchol en ſchattekoopers academie genaamd, daar 20 een ſnees heet, zo is het woord ſnees bekend voor een ſchraaper of ſchacheraar, daar de ſneeſen of Sineeſen voor vermaard zyn: dit is de reden van deſe zyn kleding: de adelaar of arend, vogel des lichts, die de zonneſtraalen, zo men zegt, in zyn oogen verduurd, deſe pikt hem 't gezicht uit, ter-

erwyl de raaf op zyn ſchouders zulks moet dulden; de werken des lichts of deugds, overſtreeven altoos de roof gierige duiſtere Actien; maar deſe man is noch de quaadſte niet; half ſnees is nog geen heel, of dubbeld, en echter wierden de laatſte nog, als Actie aſſuradeurs, zondagſe naam, in de grond geboord, ten ware zy'er loopjes op hadden; trots de (Klaveren 9.)

Klaveren 9. Man met een open Meulen met een giewgaaw, bekend ſpel achter het dambord dikwils geſteld, Negenſtukken of de Molen genaamd; daar in iemand die een ope molen en gieuwgaaw heeft het ſpel wis wint„ Niet verlegen„ ſomme kaartſpeelers waaghalſen haar ſpreekwoord is, *de negen* laat *geen* mens *verlegen*: deſe heeft een acte van Jan Credit, dat is, hy weet met zyn kleed en gedrag crediet te verwekken: alſo misleiden 'er veele de ſchranderſte door uiterlyke ſchyn: maar ik hoop van deſe man het beſte: alleen, hy zoekt uitkomen met zyn ope molen en gieuwgaaw, hoe hy 'er aankomt weet men niet, nood breekt wet, of verkragtſe ten minſten: hy waagd 'er een boer aan, (te weeten een ander mans goed) die zo eenvoudig is, van hem onbekend op 't uiterlyk aanzien, geloof te verleenen; hy wil betalen als hy 't geluk heeft van te kunnen: dat is eerſt actioneeren! 't is of hy 't geleerd heeft van (Klaveren 8.)

Klaveren Acht. De achteloosheid, ſlaande geen acht op de zaken: zyn geſcheurde actie betekend zyn onopmerkendheid. De actie handel zy vergeleeken by twee nullen of nieten, in een boomloos mandje, welke nullen door kunſten afgericht, te ſamen geſchakeld een No. 8. uitmaaken: zo krygt de ſchyn achting maar deſe wil de nullen met een mes anatomiſeeren, anatomiſeeren, of ontleeden, alſo vind hy weer zyn eerſte twee nullen of nieten: de vent zal 'er mee bedroogen zyn gelyk iemant die quaad geld ontfangt (by voorbeeld een ſtuiver met een ſcheur middel deur) en daar aan willende peuteren twee ſtukken voor een houd, die hy, als ſpiouter zynde, voor geen waardy kan verplakken; of is hy wat vies na zyn achteloosheid in 't aanneemen van vals geld, dat hy ten naauwſten wil toetſen en daar na niet weer durfd voor zyn ontfange waarde uitgeeven? Daar hebje nu een eerlyk actioniſt, of hy gelykt het ten minſten: want hy ziſt naauwer als (Klaveren 7.)

Klaveren Zeven. De man, bezig met zeven of uitziften van de fyne uit de grove ſpecien, ziſt ducaaten van Ofirs goud in 't water, en dobbelſteenen of beenen en papier geld, of geldwaardig geachte Actien op 't land, doch alles onbedagt, en zo achteloos als zyn voorganger klaveren acht; de zin is dat, hoe naauwkeurig de Actie kanſſen uitgeziſt wierden, 't was erger als dobbelſpel, daar Mr. Law noch eenige kanſſen op wiſt te bepaalen; maar gans geene op de Actie dobbel: en alſchoon zy in de zuid of weſt zee kanſſen haar mislyk misrekend hadden, noch bleef de drift tot dobbelen even ritzig; op 't land, dat is buiten oog-ſchynlyk gevaar; gelyk men zeid, van die haar koetjes op droog hebben, of ſchynen te hebben: de Actien vliegen daar heen, als 't geld daar voor beſteed is; dit zegt, dat, naa 't vermallen van 't geld, de Actien van directeurs als in de wind geſlagen wierden; alſo 't haar aan macht ontbrak om het beloofde te voldoen; dus hebben ook veel Actioniſten het opbrengen der termeinen laaten vaaren; zo dat 'er de Directeurs in haar qualiteit ſchaap aan bleeven, dat was (*hinc inde*) over en weer bombario nader verklaard by Klaveren 6.

Klaveren Zes, De Uurwyzer, zes wyſende, ſtaat recht over end, zo recht (doch verſcheefbaar) waren, in veeler oogen, de Actien, niet ongelyk dronke lieden, als gulſig en onbeſuisd na haar neemende 't geen zy, met zo veel ſchanden, dikwils moeſten weder overgeeven, als zy het onordentlyk gewonnen hadden; en gelyk het uurwerk geſtaadig voortgaat, zonder dat men het, met de ſcherpzichtigſte oogen kan zien beweegen, alſo onnaſpoorlyk ging het actie-verderf onzichtbaar zyn waereldſe gang; 't welk verby zynde uurwyſersgewys eerſt kon gemerkt worden; en zo 't verlies te grof ging, quam, 't nooit by ons gehoorde, of geziene, monſter Bombario tuſſchen beide; betekenende, dat zy haar aan gegeven woord, trouw nog verbond hielden. Bombario is hier met een bult afgebeeld, zulk een ſchepſel was te Parys in de Actieſtraat Quincampoix, die de Actioniſten met zyn berg-rug voor een ſchryf leſſenaar diende, telkens als'er een party geſnooten was; zo lang'er geen andere, als in de open lugt, verhanſſeld wierden. Bombario was dan een andere Govert met de bult, want hy regeerde 't Actieryk met geweld; zodat die met hem troeven wilden alle beeſt raakten, als (Klaveren vyf)

Klaveren vyf. De lanterlu-man, een van de geringſte en ouwerwetsſte Kaartſpeelers, word immers by iets lichts en gerings vergeleeken, gelyk men zeid van een licht degentje en paruikje een lanterlu-degen, paruik enz:, zo kunnen wy de Actiehandel Lanterlu-koopmanſchap heeten: dit ſpel is, in alle zwierige gezelſchappen, thans voor contrabande en wisjewasjes tydkorting verklaard; en wat is 't Actie-ſpel anders? ja vry erger; 't is een blinde kaart, en hoe veel beter of erger als vals dobbelen? dat men nog voor zyn oogen ziet, en op welke beide geen recht gedaan werd; deze man heeft lanterlu van de vyfhoogſte troeven, en maakt ze alle beeſt; men zeid ook ik ben de beeſt, als men onbedacht en onverwacht verlieſt; en gelyk zulk lanterluſpel van de hoogſte troeven meer geluk als wysheid is, voor een ſpeelder, die de kaart niet verſchiet, alzo gevallig hebben de Actioniſten meerendeels haar ~~contratero beeſt~~ gemaakt, en zyn ook op haar beurt beeſt geworden, gelyk ons volgende boertje (Klaveren vier)

Klaveren vier. Een burger van 't voornaamſte dorp in H.... d, of bouwer, dat Landbouwer betekend, kan men hem qualyk noemen, 't is een Koopman; hy ſchynt van het effen blompaps gevoelen te zyn; deze man uit zich zelf te eenvoudig, om hem met zulke windkraam te bemoejen, was, gelyk onze oudvader Adam, verleybaar goed, naar verbode vruchten begeerig, hy ſpeeld te geef of te neem; verſta van premie te geeven of te ontfangen (tot dit laatſte genoeg crediet hebbende) om op tyd Actien te ontfangen of te leveren; dat is dan met alle winden waajen, maar als molen-baas is 't waajen altoos voor hem wiſſe winſt; hy heeft de hooft winden hier in 't oog, welke in de ActieKunſt woorden zyn Miſſiſippi, Zuidzee, Weſt-Indiſe Niewe C. en de Steden; hy heeft in deze alle gehandeld, en is even rond geſchooten; al de nacht gevochten en niemand gezien, 't was ook nachtwerkers handel, en die ſtinkt; doch dat daar van komt, is nog goed om lekkernyen te miſten en aan te fokken, en in plaats van hoofdwerk was dit maar nietig kaarswerk n... rswerk, (als de ambachtsknaapen zeggen) of gebreklyk en broddelwerk, nader uitgedrukt in (Klaveren drie)

Klaveren Drie. Subſcriptie, dit waren Actien, die op nieuw boven 't getal der bepaalde Actien, onder die naam, uitgegeeven wierden; dit noemd de oude bol krukkendans, en als eklips,, ongetwyfeld in de maan; wyl het alle in ſchemerlicht of by nacht geſchiede; krukkendans en eklips betekenen alle beide gebrek, uitgebeeld met de regel van drie beenen: is 't gebrek van oprechtheid of niet? als men eerſt Conditien uitſchryft en bepaalt invoegen als bovengemeld is, en dan een kranke vrouw een ziek wyf noemd, als of die anders klinkende, doch dezelve wys deunende, benaaming de zaak anders maakte: maar wysneuſen, denk ik, hoe hol je zo, wie kan de heele waereld van natuur veranderen; op de naam word immers maar gezien, al zou men er Pieters Kerk te Romen (als eertyds Dianaas Tempel) om in brand ſteeken; en de ſchyn, ſchoon die bedriegd) zy houd ons noch door ſchaamte en eerzucht in toom, deugd men niet, 't beloofd noch iets, dat men ſchynen wil goed te zyn: maar alle

maar

maar alle gekken op een stokje, spiegeld u aan (Klaveren twee)

Klaveren Twee. Twee die getrouw handgemeen zyn, en in 't verschiet, twee, in liefde ontrouwe, hand-, en degen-gemeen: deze man slaat de handen van malkander, van verwondering, ziende het zinnebeeld van twee handen, malkander helpende wassen, verschrikt, wend hy zyn oogen af van de duelleurs of twee-vechters, hier in 't verschiet verbeeld, welke malkander actioneerende, van ontrouw over de Actien, niet op 't mes, maar op de degen spreeken; daar zy nochtans geen deeg van hebben: die 't wint verliest het, mitsdien zyn winst dikwils de wind of ziel uit zyn metgezels lichaam jaagt. 't Is de menschen in de mond besturven, te zeggen, als de eene hand de andere wast, worden ze beide schoon, maar deze willen 't zo verstaan, dat ze haar handen in malkanders bloed wassen, en zo geen van beide by geluk sneuveld, en dat de moed van de een door des anders bloed echter gekoeld is, wassen zy 'er de handen van af, te weeten van de questie, door het afdrinken van dezelve; (puik goed gemaakt) om voortaan buiten rusie te leeven, gelyk haar voorwandelaar (Klaveren Aas)

Klaveren Aas. Deze Heremiet, *buiten alle waereldse Actie*, of handel, komt hier by als de Uil tussen de bonte Kraajen; hy dient tot Gardiaan, eens om 't hoekje kykende, hoe 't er al toe gaat by de Actionisten; hy zet zyn houte ryspaard pal overend, en zegt *Basta*; tot hier toe en niet verder; keer! ey keer-om, windbuil, van uw slinkse weg, beschou de oesterschulp aan myn hoed, tot een teken, dat gelyk de schulpvis over al zyn wooning met zich voerende, den mens aanwyst, hoe beknopt men natuurlyker wys kan bestaan, en zyn wooning over al even na in 't heel-al behoord te kunnen mede voeren, door wel vernoegd te zyn; maar ik zie, je kruipt nu met veele van je makkers, doch gedwongen, in je schulp: ik heb des daags tot myn leidsman, voerman en opwekker het groote licht, en 's nachs in 't wandelen, des zelfs speelnooten de sterren, en de maan als de bruid daar die speelnooten alle om schynen te danssen; maar echter neem ik 's nachts en daags by beurten myn rust, dat de Actionist my niet kan na doen: altoos onrustig: *basta* (hou op! al lang genoeg) zult gy tegen my zeggen; maar je bent je gelukkige derde-waak in 't alomberspel, ik meen desselfs *basta* al quyt, ik hebdat kunstwoord, schoon ik zo eensaam leef, al mede eens leeren kennen: alles te weeten kan niet schaden, als men 't maar wel aan, toe, en open legt, bezonder wel schynt aan gelegt te zyn het graafwerk van (Schoppen Heer)

Schoppe Heer. Dese heer der schoppen, om de Actie vaart te graaven, als de eerste weder-opgraaver van een oud wichtig voorneemen, is pryswaardig; eerstelyk volgens de spreuk, door zekere schrandere Schouwburgisten overgenomen, *In magnis voluisse sat est* „In groote zaaken moet het willen Genoeg zyn, en 't leid geen bedillen „ de contramineuren zeggen, dat deze recht uitgraaver noch niet veel uitrecht, hy weegt een schop en actie tegens een goud beurs, die de balans voor hem overhaald; dat alleen is genoeg: hy is een overhaalder, uithaalder, ja inhaalder, toonende een slinkse vaartgraaver als een uithaalder enz: men mag vry smaalen en herhaalen, dat van ouds het doorgraaven van ('t Isthmus) de Land-engte by Corinthus, op 't byna Eiland Morea, het Istmus van Mexico, om America aan twee Eilanden te doorgraaven, het brok lands tusschen de Roode en Middelandse Zee, om die twee in een te doen loopen, en meer andere Land-en Zeegrond graveryen, zelf in Nederland, mislukt zyn, dat haperde mogelyk slechts aan stoutmoedigheid; wy wyzen u naar de Beemster, welks droogmaaling en tot een vruchtbaar Land vergraaving tot tweemaal is mislukt, en de derde maal houd kabel is dit graafwerk in 't Jaar 1669. en nu onlans Ao. 1720. blyven steeken; al met 'er tyd quam Harmen in 't wambus; alles komt om de zeeven jaaren te pas; zo zal de ongraaflykheid noch wel tot een staatsieuse Graaflykheid begraaven, of hergraaven worden, eer men noch spa steekt als (Schoppe Vrouw)

Schoppe Vrouw. Madame Quincampoix: ik weet niet hoe best dese Dame te beschryven: haar eer is teer, zy steekt spa, en zegt met het wech werpen van 6 lanterlu-kaarten, dat de kaart vergeeven is, zy slacht de Kamelion, aanneemende allerlye coleuren; speeld de rol van veele personagien: haar titel Madame Quincampoix heeft zy Madame Law ontfutseld, en verweit haar van 't spa steeken of abandonneeren der Actien, dan trekt zy eens de persoon aan van de Vrouwe-Actie-vaart Graaf-inne, ook wel eens van Hofmeesteresse der Levanse, Sineese en Spaanse Liqueurs; weetend e haar allessins hoflyk te gedraagen tegens Jan en alle man uitgezondert haar pater-familias, (zo zommige haar steekelig na geeven) met wien zy ook spa d'Amour conthoral zou gestoken hebben, doch ik wil er of weesen: eindelyk gelyk dese dame allerly persona gien aantrekt, zo schud zy ze weder alle uit, en blyft, als zy was, een façoenlyke Dame: men kan het 'er ook wel aanzien; zy is ruim zo bescheiden en niet half zo bars als haar (Schoppe Knecht)

Schoppe Knecht. Zo bars als Mars, hy draagt een rouwband van Actien, slaat slinks de Chamade of aftogt der Actie-Rotgezellen, en zelf eenige officiers of Belhamels, naar Vianen, een vryplaats in 't sticht Utrecht en beschermvlek der bevlekte en aldaar onactionabel Actionarissen: hy zegt te wesen onder Fredrik Hendrik bescheiden: Fredrik Hendrik, een der aloude Stadhouders van Holland, heeft eertyds door seker placaat tegen de windhandel de brug reeds gelegt voor de tegenwoordige Wind-Actionisten, om droogsvoets door de zuid en west zee te komen, dat is om schaadeloos doch niet t'eenemaal schandeloos haar Wind-Actie schuld eyssers met potaard te goojen: noch eens; onder Frederik Hendrik bescheiden, dit ziet op de roeptrant, als de Tamboers de Schutters de wacht met trommelslag bekend maaken; roepende Horisooy alle schutters die bescheiden zyn onder de E. Hr. Capityn N:N:&c: hy is knecht der Actie compagnie, en draagt rouw met een witte rouwband, in plaats van zwart om de vreemdheid van de moetwillige en onbelaagbaare versturve fortuins boodinnen-rouw veeler Actionisten: maar de volgende snaak spreekt van de eigentlyke Actie capityn, hem noemende wind prins, zie (Schoppen 10)

Schoppen Tien, Een Landlooper, of goed-geluk segger met een gekruiste penning in zyn hand; dit zoort van volk bedeld gemeenlyk om een stuiver, en quansuis zo een, daar een kruis op staat, om de naam van heidenen niet te willen gedoogen: dit is de somma van haar religie; zo is ook het uiterlyk teken en de heele inhoud van 't geloof van de windprins L.... die van 't eene op 't ander springt: hier ziet men zyn doodlyke rust plaats op voorraad, onder de Griekse n: maar men moet zien wie het zeid, 't is een Landlooper: zo de Hr. L....., zulk een quaaddoender was als doorgaans geloofd werd, hoe ware het mogelyk, dat een Ryks Regent hem zo geëerd en bemind zou hebben, en zo zachjes de haat van een woedende gemeente laaten ontsnappen; daar hy hem, zo veeg als een luis op een kam, zou hebben konnen matsen; hoe zou hy in 't bereik van een grooten kerk Phœnix hebben konnen vylig zyn; en ook van zekeren purperen vader, voornaamlyk by uitneemendheid als nog bemind, hy kreeg (in plaats van 10) 100, 1000, 10000, 100000, 1000000 schoppen in zyn gat; wierd met de ban gestraft, en voor eewig verketterd: maar ondertussen vreest elk, dat 'er kak aan de knikker is, welke noch door kunst ooit zal gereinigd worden, al was 't dat hy zig waarlyk bekeerde als (Schoppen 9)

Schoppen Negen. Dese staat als tussen hangen en wurgen, hy bekend zyn voorige Actie dwaasheid, daarom alhier gezotkapt, en zyn kleed vol nullen bezaaid, als tekenen zyns nietigen handels; doch verweit hem, nu aan 't bekeeren, zyn voorige fout niet,

als

als zynde zulks grooter dwaasheid, die echter algemeen is in de waereld: hy heeft zich gespiegeld, in een spiegel als een schop van façoen, waar na hy zyn gemelde zotheid de schop geeft, hy had gedreigd de *kunsten te begraaven*, alhier verbeeld door de Parnassus berg met de 9 Zang-godinnen, de kunsten betekenende; welke schildery hy quansuis, tot een teken van de betekende zaak, met de daar by gehouden schop wil begraaven: hy treed midlerwyl op een slang (teken der voorzichtigheid) die hem in de hiel dreigt te byten, waar door hy gewaarschoud word ter inkeer, om de actie-handel te verlaaten als 't bederf der waare koopmanschap, die de voedsterling der kunsten is, om eindelyk (schoon spa of laat) noch weer in achting te geraaken als (Schoppen 8)

Schoppen Acht. Een snaak, die met een slonsje zoekt naar een witte valk, die by dag quaalyk aan te treffen is; maar hy speelt de boufon, nu hy binnen best is; een letterkaauwer, zinspeelende met zyn kleed, met Nommers 8 gestikt, op iemand, al was hy 't zelf, die wel eer maager nu om zyn geld-winst geacht en geëerd word; en dat wel, zinspeelende al weer op de schop van ouds, of nog spa geheeten, als blykt in 't spa steeken, hier vooren gemeld: een witte valk te vangen is een gemeene spreekwys voor iets ongemeens, als witte valken zyn aan te treffen: 't is beter te laat als nooit, en 't komt al dat ten laatsten komt, onverwacht en onbedacht: voorzichtig is hy, die zo een schielyke winst niet door een dolle drift weer vermorst, dan is 't zo gewonnen, zo geronnen, maar ik heb goe moed op zyn hand, hy zal 't veld wel houwen al zo wel als (Schoppen 7)

Schoppen Zeven. Quater trois, alias (vier en drie) zynde zeven, met twee dobbelbeenen gewurpen, word Kramers kans geheeten, als men om de hoogste oogen gooit, of wel raadelings boven of onder de zeven, 't is de middelbaare gooy, om dat op ieder der twee dobbelsteenen twee kanssen boven de vier zyn, en twee onder de drie; quater trois betaald in Quincampoix; om dat van ouds gezegt is, six cinq en geeft niet, deux aas en heeft niet, quater trois moet het al geeven; cinq, versta vyf en zes, de hoogste oogen; daar door worden beduid de vermogendste, die de heele waereld door, naar haar vermogen, niet geeven; en deux aas of twee en een, de geringste, niets hebbende, volgt noodzaaklyk, dat quater trois of vier en drie, de middelbaare in macht, alles moeten goed maaken: zo is 't ook ontrent in Quinzampoix Windhandel gegaan: deze man is 'er een staaltje van; hy zegt betaat of dwaal, dat is, zo je niet wilt betaalen, moetje voort uit de poort; en schoon je al door je afgerechte kunsjes kond blyven; echter dwaal je buiten 't park en spoor van eer en roem; als de onbeschaamde (Schoppen zes)

Schoppen Zes. Deze verklaard maar al te veel zich zelf, 't is al dingtaal wat de man spreekt. *Sententias loquitur carnifex*: hy praald om zyn hoofd met LAW rier, te weeten de glorie van Mr. LAW, en met stroo, betaald met bedstro; noch zegenpraald hy in zyn rechterhand met een zesje of schelling, om de zachte en koddige byna eens-luidende uitspraak van 't woord Cessie of Ces doen, dat te hard luid, en verder slaat deze Johannes dulcis, of Jan treêzacht, de gemaklykste weg in; zeggende „ Myn bank is rot, neem 't woordje, *is*, wech zo blyft 'er dat haatelyke en aanstootlyke woord, over, figuurlyk verklaard, door de achter hem staande geldelooze *bank* en de *rotten*, in en uit de kist de papieren omhaalende; zinnebeeld der desolate boedels van die geene, welke haar zaaken verwaarloozende, haar boeken en brieven, en zulks haar balans, voor de rotten en muizen; broodrotten; en uitzuipers, en vreemde boedel-redders overlaaten, en ten besten geeven; hoe dit op veele Actionisten past, is maar al te waereldkundig; doch deze koophandel-breuk is ten meésten deele geneezen en hersteld door de volgende verbeelding van (Schoppen vyf)

Schoppen Vyf. Een eerlyk, zedig, en deftig burger van Amsterdam, door de faam met laurieren gekroond, vrymoedig, doch met veel bescheidenheid de roem van zyn geboortestad uitspreekende; houd, in zyn rechter hand, een band daar aan de nommer vyf, en aan de zelve 't wapen van Amsterdam, slechs ongekroond, om dat zy de glorie niet door haar kyzerlyke kroon, maar die kroon, voor haar glorieuse daaden tot een besolding verkreegen heeft: de Nommer 5 wyst u kaartelyk op schoppe vyf, en ouderdoms-gewys beduid dit dat zy de vyfde van de Hollandse steden is, en quintessentieel zinspeeld de vyf op 't woord quintessentie, dat letterlyk, vyfde wesentlykheid, doch zinnelyk de uiterste kracht beduid: men zou 't woord Quintessentie konnen t' huis brengen, of ten minsten voor een nagtje of vyf doen logeeren, by de overhaal kunst, die met haar ketel door vyfmaal bezonderlyk de kracht puurende uit vaste of vloeibaare lighamen, een super fyne geest daar uit getrokken kan hebben. Dese man verschopt met zyn slinker voet de slinkse Actie-projecten, gelyk die t'Amsterdam voornaamlyk zulks wedervaren is: zie hier van verder, tussen beiden, ruiten 3, maar ga straks weer voort tot de volgende Actien bespotter (Schoppen vier)

Schoppen Vier. Sommige zouden dese man voor kat-en-hond uitschelden, een spotnaam van zielverkoopers metgezellen, en 't is zo wonder vreemd niet; om dat dit zinnebeeld daar heen schynt te willen; en nog, om dat de meeste Actionisten de zielverkoopers nog tot eerlyke luiden maken, in 't geval van spoorloose winst-begeerte, maar dese man zouden wy alhier geen plaats verleenen, zo wy hem daar voor wilden aanzien: hy is die geen, welke met de nieuwe zielverkoopers de spot dryft: hy noemd zyn kat *Madame la Petite*, dat is Juffrouw de klyne, een naam door zekere Engelse Directeurs vrouw gebruikt in 't intekenen in de Zuidzee Actien op de naam van haar kat alSo geheeten: dese man zeid dat zyn kat zelden maauwd en altyd op vier pooten valt, gemeene spreekwoorden, muisd maar maawd niet; die zwygt, verkrygt, en de kat valt op zyn pooten, als iets gevaarlyks wel uit gevallen is, de koe zegt men ook valt op zyn rechter zy: eindelyk zegt dese man de *blaffer zuidzee ziek*, tuimelen als klooten, blaffers die 't in de mond geslaagen is; blaffers, of honden; en doggen; eigentlyk zinnebeeld om Engelse te betekenen; dese dan om haar blaffen en te grooten ophef-maaken zyn zeeziek geworden met haar Zuidzee Actien, door haar gestadig laveeren, om goe wind te vangen; eindelyk de blaffers zyn getuimeld als klooten, naamelyk door 't daalen der Actien: ook is 't de natuur der honden zo niet als der katten, dat ze neergesmeeten op haar pooten zouden weeten te vallen, daarom word het hondje trouwlyk vast gehouden en van vallen bewaard door Juffr. Zuidzee, in 't zinnebeel van (Schoppen 3.)

Schoppen Drie. Drie Juffers, verbeeldende de drie voornaamste Actie compagnien, Missisipi, de Zuidzee en de nieuwe ophef in de West-Indise Compagnie, wy noemen haar Nimfen, dat is bruiden, daar 't al om danste: zommige verklaaren Nimfen door vrouwen van Goden en gemeene menschen zamen geteeld, en aldus halve Godinnen, men heeft ook afgodery genoeg met haar gepleegd; Nimpha beduid ook eene, die op nieuw verschynt, zo waren mede dese halve zotinnen of godinnen; zy zitten op één schop met hun drien; zy hebben om zo te spreeken te gelyk, de schop gekreegen: zy zitten op een schop; als iemand die een eenzydig verbond met een ander toe gestemd, waar by hy van zyn kant als los en onzeker is, en dus zo men zegt op een schop zit, zo hebben de Actionisten meerendeels op een schop gezeten; en zyn daar van afgevallen. Juffr. Missisipi zit met haar taankoleur hier in 't midden, een Vogel (Indise rave) in de lucht aan een touwetje hebbende: die haar als voor roervink gediend heeft: Juffer Zuidzee aan de hooger hand met een steendoggetje op haar schoot, (van de doogen is gemeld in schoppen 4) en Juffer West voerde de slaapbollen, een teken van 't westen met haar; doch heeft zo

goedhartig over gegeeven aan Juffer zuid, om dat deffelfs troetel-kinderen die beft zullen te pas komen onder welke de grootfte raaferny (immers grooter als de haare,) gewoed heeft, zo zullen zy door gemaakte ruft, by gebrek een natuurlyke, beft tot bedaaren geraaken; 't welk de tyd moet leeren, ftraks zie je hem by (Schoppen 2.)

Schoppen Twee. De tyd zegt hier,, dat was en is zyn beide mis, wacht u voor zo'n derde gis,, raa, raa, wat is dat; Het voorleedene van de Actien dat was, en (daar hy in 't tegenwoordige fpreekt) dat is, wil hy zeggen zyn beide in haar meening gemift; en hy waarfchoud elk in 't toekomende zig te wachten voor een derde verkeerde giffing, hy verbrand de Franfe bankbriefjes en de Actien, en het overige quaad Actie vuur dat door blaafen, wil hy zeggen, levendig gehouden wierd, wil hy in zyn doofpot fteeken: hy vertreed de blaasbalg, dat hy barft: de tyt draagt hier geen feiffen, om dat hy geen wind noch vuur kon maajen, en in dit gezelfchap was'er niets wefentlyks, daar hy andere werktuigen, als de doofpot, toe van nooden had om te vernietigen, en 't geen hy daar in voor eerft niet bergen kan, of te veel meefleepens is, geeft hy over aan (Schoppen Aas)

Schoppen Aas. Opkorter of vullis vat ruimer, dit is geen nachtwerker, want ook mogt hy dan met de Actioniften poot aan poot gaan; daar toe is hy veel te gering; echter is een leerkind of na-aaper van Diogenes of Crates met de bult; in 't midden van zyn werk verzind hy actieufe zinfpreuken, zeggende voor eerft,, met een fchop kort ik alles op,, daarom is hy ook fchoppe een of aas, en ftaat hier, en by alle verftandige in een goed blaadje, alle vullis opkortende en wech kruyende, daar onder veele Actien, die nu maar onder de vullis en kladpapier gerekend worden, hy fchoffeld ze in 't water met een vrye paspoort, fommige naar de zuidzee en andere naar de Miffifipi-rivier elk na zyn oorfprong: de zuid zee heeft byna gemeenfchap met die rivier, als men flechts doorgraaft de Land-hals van Panama; dan komje aanftonds in de Golf van Mixico, en in defe ontlaft zich de rivier Miffifipi; dat is maar om een halve graad graavens te doen, een bagatel, in de tyd als de graafkunft op de hoogfte top is: dit moeft de eenigfte uitkomft zyn om de Actie breuk te geneefen: anders moeft defe man met zyn fchop die befmetlyke handel, om voortfmetting te beletten, begraaven: dat is mêe heel goed; en met defe begraving als 't end aller Actien, van 't begin des waerelds af neemd onfe Papegaay zyn affcheid van de Liefhebbers, en maakt van zyn Actie kaartklap een end; en laat de Titel als iets extra, aan zyn meefters Exter, zyn confrater, over.

TITEL of omflag van 't KAARTSPEL *van* MOMUS, *Verklaard door de Exterklap, tot verpoofing van de afgewerkte Papegaay.*

DE naam van April kaart geeft zyn geboorte maand te kennen, in wyders om 't ouwerwetfe, of willekeurig zeggen,, 't is April, ik fcheer de Gek met wie ik wil,, en daarom noemen wy het ook kaartfpel van Momus de befchimper der Aloude Afgoden, als verreefen naar de nieuwe Actie mode; men ziet hem hier met een zotskap, hy fteekt Law de guich na, die hem toelacht, het Actie vuur aanblaafende, om met dat zelve vuur de papier Eew en haar gedachtenis, is 't mogelyk, te vernietigen: zie, boven aan, de Goude Eeuw, als uit de lucht weer gevallen, en, daar tegens over, de wind, welke papier voor goud mildelyk uitftrooid; als zynde dit papier uyt wind geboren (om naar de ftyl van Nafo te fpreeken) men ziet in 't midden een na-neef van Fredrik Hendrik (by fchoppeknecht verklaard) houdende voor zyn lyf de uitgefpreide dekmantel van Law waar mede gy u kund behelpen, wil hy zeggen, als een weder opfnuffelaar des placaats van Fredrik Hendrik; Law is 't hoofd ende ftaart: het hoofd of oorzaak der Actien, en de ftaart, derzelver achterdeel, de ftaartman betekend een Schotsman gelyk hy is, ook zyn de duivels met ftaarten afgebeeld: hy heeft ook een duivelfe vond bedacht. Eindelyk addreffeerd ik, Klap exter, u tot het addres en uithangbord van defe kaart, verbeeld door de nagenoemde Haan.

ADDRES van MOMUS *SPEEL KAART*

WY hangen de Haan uit, als een teken der Franfen, (doch, onder defelve, alhier flechts bekenende de malle Actioniften) en op dat die mag Koning kraajen boven alle de voorige zogenaamde Koningskaarten; en ook tot gerief zyn van de Uitrechtfe Hen, op haar Speelkaarten omgevouwen; deze Haan heeft, in zyn ftaart, roozen, zinfpeelende op Engeland, en diftelen, paffende op Schotland, daar Law van daan is: de Eenhoorn, op 't papier in de Haan zyn bek, is mede Schotland, welke vroet in de Droomgoud Mynen van Miffifippi: hy moeft vyften (dat de tekenaar verfloft heeft) om de windhandel of 't naarswerk te betekenen. Schot-hanenburg noemen wy de plaats daar deze Kaarten gemaakt worden: nu kan de Leezer deze naam licht t'huis brengen, gelyk ook die van de Autheur, die by quaadaardige verdacht word gehouden van Crimen læfæ Majeftatis, cum noftræ, tum alienæ, *begaan te hebben, 't welk deze verklaaring wel duidelyk by proteft tegenfpreekt, en 't geen zy'er met de haaren na toe fleepen.*

Nu zullen ons veele befchuldigen, dat onze Papegaay myn fnapgezel, veele dingen onnoodig verklaard heeft, en dat wy niet zeker Brabants fchilder daar by gezet hebben, dit is de hond en dit is de haas; *de reden is, dat wy voor alle menfchen fchryven of klappen (daar vergat ik fchier dat ik een exter ben) en bevonden hebben, of de ongefleepenheid der muggezifters (botheid luid te haatelyk) of lufteloosheid, om daar over eens met opmerking te denken; en zo wy na andere hunne meening hier nog te duifter zyn geweeft; laaten de liefhebbers malkander wyzer maaken; dan hebben zy wat tydverdryf, en dan zullen zy'er meer uit vinden, als myn meefter zelf gedacht heeft, gelyk hy in 't begin ook zo ryk-denkens niet geweeft is, als ik in 't klappen van deze verklaaring: myn baas hoopt met'er tijd, meer diergelijke fnakeryen (doch buiten 't Actie-werk) voor den dag te brengen, gemerkt dit werk de liefhebbers niet onbehaaglyks is geweeft. Vaart wel.*

Krans voor de Heer JAN LAW, *Hopman van deze Bende.*

LAW heeft meer uitgerecht als eertyds Heroftraat,
Die Vrouw Dianas Kerk heeft in de brand geftoken;
Want niemand nog verbied, dat van hem word gefproken:
Hy vent zyn eer voor goud, kieft waerelds goed voor quaad,
Dat de armoe meefleept; en, voor al by die van ftaat
Verergerd zyn, als hy, en nu weer opgelooken.
Men vraagd geen *Myn Graaf*, die gelukkig heeft geftoken
Hoe hy het goud vond? want naauw vraagen maakt maar haat.
Men vraag niet hoe Heer Law aan 't geld weer is gekomen;
Men kan de middlen, hoe elk geld wint, naawlyks droomen,
En of men dobbeld, fpeeld, of rekend vals of fyn,
Geld financierd voor zich, of andre: 't moet'er wezen,
't Recht word, van die geen kans tot lift heeft, meeft gepreezen;
Doch voor- en tegen-*wind* moet elk voorzichtig zyn.

April-Kaart
of
KAART SPEL
van
MOMUS
Naar de
Nieuwste Mode

Uytgegeven
Tot AMSTERDAM by
GERARD VAN KEULEN,
Aen de Nieuwen Brug.
Met Privilegie.
NIEUWE
AFTEEKENING VAN ALLE DE
BANKEN, CANAALEN, TONNEN
EN
DIEPTENS.
Geleegen voor de
STAD ENKHUYSEN
INDE
ZUYDER ZEE.
Waar in Aengeweesen word, hoedanig men, uyt de
Stad Nae de VUUR TOREN door het VOORLAND
Geroeglyk kan maken een
NIEUWE ZEE HAVEN.
P.E. Inv.
Getekent
Door IAN BELKMEER
Ph. et Diopt. L.
Te Enkhuysen.
VERBEELDING
VAN DE MOND VAN DE
NIEUWE HAVEN.
De Vuur Tooren
Den Dyk
DE NOORDER DYK
DE ZUYDER ZEE
De Mond van de Haven is 15 Roede wyt.
Noord Wester Hooft
Inkomen van de Haven
WEST VRIESLAND
DE STAD ENCKHUYSEN
De Dyk
VOORLAND
DE NOORDER DYK
Deese geheele Lengte is 900 Roede
De Breete is 15 Roede
VOOR LAND
DE POLDER VAN IMMENHORN.
Een weynig beneden dagelyks Ty.
De Mont of 't Inkomen van de Nieuwe Haven.
HET HOP
DE PLAAT
DE REE
HET ZANT
KOY SANT
'T NOORDER GAT OF HILLE GAT
Goede Anker Grond
Inder Swarte Ton.
Tweede Swarte Ton
Uyter Swarte Ton
Engelmans Gat
HET HOORNSE GAT
DROOGTE BUYTEN HET HOORNSE GAT
of
HET ENCKHUYZE SANT
DE ZUYDER ZEE
Schaale van 500 Rynlandse Rooden.
50 100 150 200 250 300 350 400 450 500
1 St Gommers of Wester Kerk
2. Zuyder Kerk.
3. Stathuys.
4. Oostindise Toorn.
5. 't Eylant.
6. Deense Hooft.
7 Zuyder Hooft
8 Puyts Huys
11. Noorder of Visschers Haven.
12 Groene Wierdyk.
14 Noorder Poort.
16 Dommedaris
19. Nieuwe Haven die met alle de Stats Havens gemeenschap heeft.
B Kom of Dok om Schepen in te leggen.

DE ACTIEWERELD op HAAR EINDE

Myne Actieastise Lantaren
Ligt nu niet meer gelek voor heen,
Toen alle menssen razend waren,
Door 't hand len op de Bubbelsteen,
Want niemand wil nu meerder weten,
Dat hi was met die pest bezeten.

Wat dunkje nu zoo kameraad
Hoe 't met de Wind negotie staat

'k Zit Actieagtig door den nood.
Als 't hondjen om een korstjen brood.

De wind heeft eerst uw geld geroofd.
Nu zit de wind u in het hoofd.

Na dat ik alles heb verloren
Moet ik het bitter schempen horen
Van dit Canaille, dat ontzind
Hun bledschap in myn droefheid vind,
Kom wind gy hebt my 't geld ontnomen
Maak dat ik aan de kost kan komen
Of durft gy my dit weig ren zo
Haal vri de Duivel Quinquenpoix.

Uw hovaardy is krek betaald.
Gy hebt een lange neus gehaald.

'k Zal hem met Pluto's gaffel klauwen.
Dat hy gelyk een Kat zal maauwen.
Want eertyds ryk en nu geen brood,
Dat is tog erger als de dood.

Wie dat verwaand te hoog wil vliegen,
Zal 't aller eerst zig zelf bedriegen,
Dewyl de wind waar op hy boud

In génen dele diend vertrouwd,
Want 't is een vogel, die zyn veren
Naar alle hoeken weet te keren.

Hoe ligt kan een Zuidze-orkaan
Zo 'n dollen Vlieger nederslaan?
Of Quimquenpoise Bubbel vlagen.

Hem al zyn geld en goed ontdragen.
Waar door hy naakt, gelyk een rot,
Nog word van ieder een bespot.

En me door woekker zugt gedréven,
Niets om zyn naam nog eer wil geven.

Maar 't Geld bid als een Afgod aan.
Is waardig dus ten toon te staan.

BAAL. OF DE WAERELD IN MASKERADE.

Here, may the Wand'ring Eye with pleasure See
Both Knaves and Foolls in borrow'd shapes agree;
How Lords and Ladies wave their wonted pride,
And walk with Jilts and Bullies. side by side.
Here, the Vile Atheist, to the Worlds surprise,
Puts on a Bishop's Robe for his disguise,
With lude and idle talk profanes the same,
And Nods his Mitre at some fav'rite Dame.
The Statesman that Commands his Princes Ear:
Descends to Harlikeno's Jacket here,
And, tho' at Helm he shares the Mighty Rule,
In Masquerade submits to play the Fooll.
Here, Lords in Footmen's Liv'ries meet the Fair,
And Show us what their real Father's were,
Court Highbron Ladies who, for change of food,
Can chew coarse Diet if the Sause be good.
Here, Tender Beauty Wedded to an old,
Decrepit Fumbler, for the Sake of Gold.
To th' Tavern tempts some vigrous Youth & there
Display's her Charms in Hopes to steal an Heir.
Here City Wives, disguis'd in Widows Weeds,
Look out for Sparks to Mend their sev'ral breeds,
These no advantage of their favours make,
Sin not for Gold but Kiss for Kissings Sake,
Here, Drury Punks for Maiden Ladies pass,
And dress'd like Nymphs, decoy the Am'rous Ass,
He singles out his doe She grants the Prise.
And with venereal Trophies crowns his Joies.
Thus, all the World for Intrest, Love or Fear
Conceal themselves and in disguise appear

Hier kan 't Nieuwsgierig oog met Lust en ruymte weyen,
Aanschouwen t' kleyn begrip van s'waerelds mommereyen.
Hier Wand'len Schellemen, Vermomd in Narrenschyn,
Met Narren, die zoo vaak van hun bedroogen zyn;
Hier ziet men de adel van hun achtbaarheyd verlaaten,
Met hoer, en Hoerenwaard, Vermomd, gemeenzaam praaten.
De Godverzaaker die van Schrift, nog Wetten weet,
Dekt hier zyn vuylen aard in t' heylig Bischops kleed.
De Man van Staat, die zelfs zyn vorst schynt te beheeren,
Verlaat zyn Tabbaart hier om Arlequinoos kleeren,
Schoon hy t' gebied des Lands als met zyn Koning deeld,
Op dat hy dus vermomd de Grootste Gek verbeeld.
Staat jonkers in Livrey, om duyd-lyk te verklaaren,
Wie dat in de Natuur hun rechte Vaders waaren.
Hoog Edle Juffers die het aangenaam gevry,
Schynt te behaagen van een minnaar in Livry,
In groove of fyne spys geen onderscheyding maaken,
Als maar een Lekk-re saus de Kost haar wel doed smaaken,
Een Jonge schoonheid aan een gryzaard swak en oud,
Geenzins uyt Liefde, maar om schat en geld getrouwd,
Tracht hier een Jeugdig heer, het wynhuys in te trekken,
Om steelsgewys haar man, een Erve te verwekken.
Een ryke Pachters Wyf gedost in Weeuws gewaad,
Haakt na een Erfgenaam geteeld uyt hooger staat;
Die naamaals om zyn Geest en gaaven hoog gepreesen,
Den Vasten Steunpylaar des huysgezins mag weesen.
Zy sondigd om geen Goud, zy ruylt geen Geld voor Gunst
Nog minnegaaven, maar speeld zuyver Kunst om Kunst:
Hier tracht een vuyle hoer een Reyne maagd te weesen
Gedost in zuyver wit als Vestaas rey voordeesen,
En dus ontsteekt zy t' hart en t' Jeugdig heete Bloed
Eens jongen Ezels die vast Balkt van minnegloed,
Tot dat zy om zyn Gunst en mildheid te betaalen,
Hem met t' vergif besmet van vuyle minnekwaalen.
Aldus wil elk door vreez, voordeel, of minnepyn,
Op s' Waerelds Schouwtooneel een Maskerade zyn.

De ſtervende BUBBEL-HEER in den ſchoot van Madame COMPAGNIE.

ACh help! ſta by! ſta by! ſta by!
De Wind-Negotie is aan 't dálen,
Want Monſieur Bubbels roept: ach my!
Ik kan niet langer adem hálen;
Want de armen hals, die is in nood,
En leid op 't uitterſte om te ſterven
In Jufvrouw Compagnie haar ſchoot,
't Geen wis den handel moet bederven;
Terwyl de Rotten met elkaâr
Vaſt deftig in het geld rumoeren,
En het Papier, die duure waar,
Reeds plukken, plund'ren, en vervoeren;
En ſchoon Madame Compagnie
Haar Bubbel-Heer nog trooſt wil géven,
Daar hy zyn hoofd leid op haar knie,
Hy ſchynt al rázende te ſnéven.
Geen Medicyn komt hem te baat,
Nog Jufvrouw Compagnie haar dranken,
Uit Kool en Horens Wortelzaad
Gebrouwen, tot verderf der kranken;
En ſchoon een Miſſiſippi-Non
Hem wil doen aan den wind gedenken,
Beſchénen door een Franſſe Zon,
Hy ſchynt zyn afkeer haar te ſchenken;
Haar Pater Noſter t'zaam geſnoerd
Uit Miſſiſipſe Wind-korálen,
Schynt dat zyn hart niet eens beroerd,
Daar al zyn welvaard is aan 't dálen.
Terwyl de Zuidzé meê bedroefd
In 't Weduwenhulzel ſchynt te klagen,
Geen wonder, zy heeft 't ook beproeft,
Hoe dat de Hoop haar is ontdrágen.
Een Smous meê diep geintreſſeerd
In Monſieur Bubbels rekeningen,
Dog die zyn Waan meê vint verkeerd,
En nu moet van Vianen zingen,
Voeld met zyn Paauw- en Slangenſtaf,
Die Hoogmoed en Bedrog kwam ſméden,
Of 't hart haaſt ſcheid van 't léven af;
Terwyl hy door behoeftigheden
Vaſt Monſieur Bubbels ſchatten kraakt,
En grétig met zyn rappe ving'ren,
Het geld, dat hy is kwyt geraakt,
Tragt weder in zyn beurs te ſling'ren,
Gints huild een droeve Projecteur,

Die Nul heeft op 't Project gekrégen;
Benevens een Kontramineur,
Die meê niet weinig is verlégen;
Dog ſchoon dat de eene ſchrikk'lyk huild,
En de and're ſtaat benauwd te kyken,
En om 't miſlukte Geld gepruild,
Zy zullen zig nu niet verryken;
Wyl daar een Popje van plyſier,
Dat, op het loff'lyk aſſuréren
Praald met een wydſſe pragt en zwier;
Zo wel in tooizel als in kléren;
Schrikt op het diſperaat gelaat
Van 't Naberouw, dat in het miſzen
Van zyn verdwénen ſchat en ſtaat,
Met beî zyn handen, volle kliſzen
Van haer rukt uit het breinloos hoofd;
Terwyl zy tyding aan komt drágen;
Hoe de Actiehandel is beroofd,
En door den wind ter neêr geſlágen;
't Geen een berooiden Actieheer
Zyn kop doet nors vol rimpels trekken;
De Hoop, die ſtreeld hem nu geen meêr,
Maar Wanhoop voerd hem by de gekken;
Waar op dat de Armoê zig ontdekt,
Die op zyn hoofd-doek heeft te lézen.
HET EIND DER ACTIES, 't ſchynt hy ſtrekt
Een voorwerp, dat zy allen vrézen,
Daar hy het naakte lyf naâuw kan
Met lappen, en verſlete ſtukken,
Bedekken. Zie, zie hoe die man
Hier om ſpringt op zyn houte krukken,
By 't ſterven van den Bubbel-Heer;
Wiens dood de Koopmanſchap doet léven,
Die op het loffelykſt' dan weêr
Zal op haar ſcheepstroon zyn verhéven,
Beveiligd door het wys beleid
Van Amſtels gróte Burger-Héren,
Die ſtaâg door hun voorzigtigheid,
Die Burgerplaâg grootmoedig wéren.
ô *VOESTER-HEREN van onz' ſtad,*
Wier voorzorg wy verſchuldigd blyven,
Ik zie de Faam haaſt afgemat,
Uw Naam met goude ſtarren ſchryven
Aan 't Zonnehof, tot onze vreugd;
Zo ſchend geen tyd uwe EER *nog* DEUGD.

ANATOMIE DER WIND-NEGOTIE, OF BOMBARIO VOOR DEN DROMMEL.

Een Actie-Heer, die d' Actie-wind
Had by Scheeps-ladings ingeslagen,
Leid hier nu Stom, en Doof, en Blind,
En zonder ergens naar te vrâgen;
Geen wonder, want hy is van kant,
Daar één van Hipokrates bâzen,
In 't zoeken van zyn ingewand,
Niets vind dan risten Varkens-blâzen,
En oordeeld op zyn kunst gewis,
Dat hy van Wind gesturven is.

Daar word 'er een in slaap gewiegt,
Die we gedekt met de Actie-dêken,
Niet denkt dat hem 't Bedrog bedriegt;
Wyl Lauw de Wêreld aan komt stêken
Met 't vuur van Waan en Dolligheid,
'tGeen deftig smookt, daar ondertuszen
Eenvouwdigheid te loos misleid,
't Met weinig water uit wil bluszen;
Want Monsieur Drommel helpt die kwant,
Waar door de Wêreld raakt in brant;

Terwyl den Nikker zyn Monfreer,
Ten dienst van zyn getrouwe vrinden,
Niet minder mede is in de weer,
Om Loshards oogen te verblinden,
Terwyl dat de Aap zyn zakken plukt,
Om zoetjes 't geld daar uit te pluizen;
En zo die aanslag hem mislukt,
Dan naar Vianen te verhuizen,
Daar hy het groot gesel∫chap vind,
Van Actie-Heren zonder splint.

Daar Held Bombario ter vlugt,
Zig op zyn Hofsteê gaat bedekken,
Beängst, Bekommerd, en Bedugt,
Dat eens een party Actie-gekken,
Door 't geld verlies als desperaat,
Hem van elkand'ren mogten scheuren,
En 't zou niet voegen by zyn staat,
Hoewel het wel eens kon gebeuren;
Dies rend hy op zyn Hydra voort,
Tot 't eind Hem, en zyne Acties smoord.

De Narrekap, die God Merkuur
Door Wind-Negotie heeft gedragen,
Rukt Pallas hier ter goeder uur-vlagen
Hem weêr van't hoofd, na de onweêrs
Van de Actie stormen zyn vergaan,
Wyl hy de Kooplui, die hem smeken,
Weer ernstig raad ter Beurs te gaan,
En noemt de Kind'ren tot een teken,
Dat het eene Vogeltje in de kouw
Meer is, dan zes die héne vliegen,
Daar in het midden van 't gebouw,
Den Inventeur van 't Windrye leugen
Staat, met zyn Wapen afgemaalt;
't Is Lauw, die met zyne angelsnoeren
De Vis droog voets uit 't water haald,
Terwyl wy ginds een Schip zien voeren
Op wolken door het nieuw Kanaal,

Waar by de Inbeelding reets aan 't bouwen,
Stigt Huis by Huis, vol pragt en praal.
Daar de andr'e hoofd wil boven houwen
Op biezen, daar hy zagt op dryft.
Ginds tragt weêr een van de Actie-Héren,
Door Koorts en Tering haast ontlyft,
Tot zyn gezondheid weêr te kéren
Door Ezelinne melk, maar ach!
Hy voelt zyn Long en Beurse schenden,
Dies ziet hy haast zyn laatsten dag,
Terwyl wy na Parys ons wenden,
Daar 't krielt van Koets en Paarden, om
Die door 't verloop van 't Actie handelen,
Tot geld te máken, daar een drom
Van Wind'rige Actie narren wandelen,
Daar neven wort op 't hoog bevel
Van Frieslands raad die Wind vertréden,

Men zag de valsheid daar te wel,
Als in den trits van Hollands Stéden,
Beroemd door 't Y, het Spaar, en Ryn,
Die om deez' glorie Eeuwig léven.
Terwyl die Handelaar vol pyn,
Gelaten word om bloet te géven,
Daar ginds de Knegt zyn Heer verzaakt,
En zeid hy is niet thuis te vinden,
Tot dat hy aan zyn dood geraakt,
Door 't groot verlies der ronde vrinden,
Fluks word de toestel aan gebragt,
Om hem met statie te begraven.
Daar Lauw de vlugt het veiligste agt
Zie hoe de dragers moedig draven
Wat lange sleep volgt agter 't lyk!
Tot dat ze eind'lyk 't graf genaken.
Daar straks een Jongman, tot een blyk

Dat hy stierf om zyne Actie zaken,
Stort uit zyn mand al voor en naar
Toebak, en Pypen, Hennekaarten,
Een groote Gaper, dog heel raar,
Een Kalfskop, Spek, en Varkenstaarten,
Met Wortels, Kool, en Rotteval,
Die zo veel ouwe Rotte kraakte;
Maar 't zal nu tyd zyn, 'k merk het al,
Dat wy hem eens zyn Grafschrift maakte.

Grafschrift.

Hier leid Menheer de Bubbelaar,
Wiens hoop op Wind was wrak en mis,
Waar op hy uitgeteerd en naar,
Alleen door Wind gestorven is.

Après que la tempête des Actions est passée Pallas ôte de bonne heure, à Mercure le cap de fol, que celuy cy avoit porté sur sa tête durant ce negoce venteux et conseille serieusement les Marchands qui l'adorent, d'aller de nouveau à la Bourse, embrassant les Enfans, pour en donner à connoitre, qu'un oiseau en cage est meilleur que Six, qui s'en volent. Au milieu de l'edifice il y a le pourtrait de l'Inventeur de ces mensonges avec ses armes. C'est Lauw qui tire à pie sec le poisson de l'eau par ses hameçons. Cependant un Vaisseau passe sur des nuës par le nouveau Canal, auprés du quel la fantasie batit des maisons tres magnifiques, et une autre. Personne veut dresser sa tête par dessus les joncs, ou elle flote doucement. Ici tache un Actioniste presque mort par la fievre et par la phtisie de recouvrer la santé, en se servant du lait d'Anesse; mais il sent interieurement blessé son poumon et sa bourse. Ainsi il voit bien qu'il s'aproche de la mort, pendant que nous nous tournons vers Paris, où il fourmille des Carosses et des Chevaux de ceux qui par un songe des Actions venteuses s'y en vont follement promener pour les vendre, outre cela ce vent est foulé aux piés par ordre du Conseil des Etats de Frise, où l'on en vit la fausteté, de même que dans les autres villes tres renommées par le Ty, par le Spar, et par le Rhin, dont la gloire s'eternisera, cependant l'on fait saigner ce Marchand accablé de peine et de douleur. Laun valet dit que son Maitre n'est pas au logis qu'alors que la grande perte qu'il a faite de son argent, luy ote la vie. Sur cette nouvelle l'on se prépare à l'ensevelir pompeusement dans l'endroit ou Lauw juge, que la retraite est la plus sûre. Voyez le courage avec le quel il est porté par les Enterreurs, et voyez la suite, dont il est accompagné jusques au tombeau. En attendant un Garçon pour donner à connoitre, que les Actions ont ravi la vie à ce defunt, repand de son panier du Tabac, des Pipes et des Cartes marquées par de hors d'une poule, un Grand Bailleur une tête de Veau, du Lard et des queuës de Cochon avec des naveaux, des Choux, dont ont mangé une si grande quantité de vieux grands Rats, mais à cette heure il sera tems, à ce que j'aprens de luy faire un Epitaphe.

L'Epitaphe.

Ici git Monsieur Bubbelaar
Dont l'esperance de gain est trop tard
Surquoy étant consumé uniquement [?]
Il est mort par le Vent.

WAt ziet men nu de Acties ryſen,
Wyl kleine, groote, groene, gryſen,
Gelyk een dwaſe Faëton,
Zig zelfs verheugen aan de Zon.

Nu hoorje niet by heele Troepen,
Van winſt, van winſt, en Voordeel roepen,
Geen wonder want de Wint is uyt,
En 't Spel geheel en al verbruyt.

Eerſt was 't wat heb ik Dukatonnen,
Met d'Acties-Handel al gewonnen:
Maar nu tegens wil en keurs,
't Beroyt Hooft, en een leege Beurs.

Nu wouw men wel dat Acties waren,
Voor al de Drommels heen gevaren,
En dat men ras (ſchoon droef te moe,)
Geraakte na Jan Stinje toe.

Hierom is 't dat Bombario even,
En Harlekeintje wel bedreven,
Elkaar als trouwe Maats getrouw,
Hier toonen Statiglyk de Rouw.

Nu hoeft men niet op Kas te ſchryven,
En 't weêr in Banko af te dryven,
Wyl d'Acties blyven ſonder tal,
Een Worm die eeuwig knagen zal.

Bombario met al zyn Snoeven,
Trekt uu dikwerf verkeerde Troeve,
En wat hy trekt, of wat hy Speelt,
Hy ziet zig altyd mis gedeelt.

Ja, Harlekeintjes, Potzereyen,
Die houden op, en zyn verſcheyen,
Gelyk een Blaas, die met een gat,
Heeft ook in, niet als Wind omvat.

Voorheên was 't vol op met de Baaſen,
Maar nu zyn 't omgekeerde Glaſen,
Die als men 't naauw en wel bekruypt,
Als Snot door al de Vingers druypt,

De Actie-Pot wort aangeſtooken,
Maar als hy 't vuur maar heeft gerooken,
Dan Vliegt hy over, en men vint
Al wat hy kookt dat is maar wint.

't Bedrog met al hun Momme Greinſen,
En al die Liſten, en 't oud Veynſen,
Heeft nu gedaan, terwyl Zy prykt,
En als een Uyl in Doodts-nood kykt.

De Blaasbalk met hun ſnor en raaſen,
Is lek, is leeg, en uytgeblaaſen,
Men kan niet, 't zy dan bly of bang,
De Blaasbalk kreigen aan de gang.

Jan Liſt die Acties hadt Verſonnen,
En ligt wel duyſenden Gewonnen,
Die Huylt, en zegt 't is nu gedaan,
Wie zou dan weêr na Acties ſtaan.

Merkurius begint t'Ontwaaken,
Terwyl het Monſter ſchynt te kraaken,
En toondt als men voor onregt Pleyt,
Hoe 't Schimmen zyn en Ydelheyt.

Zy beeven als zy van hem hooren,
En ſchrikken voor zyn wreede toren,
Zy blyven zinneloos en ſtom,
Op 't melden van zyn magt alom.

Om laag zoo zie je van die Lieden,
Die Directeuren ons bedieden,
Die trots en deftig op gekleed,
Vaſt Leven van een Aarsmans ſweed.

Het Vis Wyf wouw wel mee wat zeggen,
Maar Ootjes die in 't Cyffer leggen,
Wat geven die? wat doen die uyt?
Wat zynze waard? niet eenen Duyt.

Weg met dat wenſſen, en dat woegen,
En met dat Eeuwig ongenoegen,
'k Heb niet genoeg; Ik wouw wel meer,
Al is het juyſt niet met veel eer.

Foey dat het Goud den Mens doet blind zyn,
En 't blinde Geld hem doet een Kind zyn,
Foey dat hy dit niet eens bedenkt,
't Geen eeuwig Ziel en Lichaem krenkt.

Uyt niet, zyn d'Acties ſtout begonnen,
Met niet is 't ook weêr afgeſponnen,
't Is watje ziet, of niet en ziet,
d'Actie-kraam is enkel niet.

Zie daar voor 't leſt, ô Actie-Mannen,
Die tot verdriet zyn aangeſpannen,
Zie daar is 't al, en, hem byloo,
Niet meer voor uw Bombario.

Heer ♥ — Laurier Koning
'k Heb de Actys eerst bedagt maar op een ... Actiekans,
Smyt al myn lof om ver en schent myn laurier krans.

Vrouw ♥ — De Actie kaat distelerd. Dat het papier ... in Goud veranderd.
Myn Luwerman volleerd om ieder te bedotten,
Steekt goud uit kladpapier, en maakt 't Neel-Al vol Zotten.

Knegt ♥ of Boef — Uit Wanhoop.
Myn boeve hart, 't geen door een rukje van Actiestraalen
My deed naar voordeel zien, word nu van spyt doorsteken.

10 ♥ — Windbellen om Nul te koop
't Is Winden Nul en anders niet,
Gelyk men klaar op 't einde ziet.

9 ♥ — Aimy wat smak
Door 't breken van de koord ben ik bedroefd gevallen,
dog 't is myn loon, ik mogt met de Actieklok niet mallen.

8 ♥ — 'k Leer Vossen en Aapen Om geld te schrapen.
't Is vrugteloos op winst gedagt,
Daar de Aap en Vos het voordeel magt.

7 ♥ — Astrologus der Windnegotie
Om Actievoordeel kyk ik yv'rig in de starren
Maar hoe ik meerder zie, hoe 'k meerder raak aan 't warren.

6 ♥ — Fyne Crenaas Toont alles klaar
Door 't Actie werk te dol te ratten by der hand,
Gaat men de Linie door naar 't gelovend Apenland.

5 ♥ — Daar ieder tragt om geld te winnen, Geef ik om geld ook myn vyf sinnen
Ik ben niet gekker als al de and'ren die niet kopen
Ook kan ik zinnen voor een Actiebrief verkopen.

4 ♥ — 't Gaat alles naar de zé
Om al myn geld door de Actiën niet te missen
Gooi ik 't in zé, tot lokaas voor de vissen.

3 ♥ — Een ryke gek Is dubbeld gek.
Hoe hoog myn kapitaal door de Acties is gerezen,
Ik ben door myn gierigheid niet ryker als voor dezen.

2 ♥ — Zy dryven op en onder
Myn harten, hebb'lende op 't verdwynend Bubbel water,
Zwalp al 't Actiewerk, zo vals altyd een Sater.

1 ♥ — Eindeloos
De Zuidzé Zeesieren daar ik ...
Zy knapt het geld, en laat de loge hengel hangen.

Heer ♦ — Ik ben bescheiden, Daar ieder kermd
Ik ben voor de Zuid en West hun windschaal bescheid
Terwyl een kaarsje Goest 't Neel al ...

Vrouw ♦
Door sterk te blazen breekt het glas,
Net als 't met de Actie-bubbels was.

Knegt ♦ — 't Papier zo duur Verdreekt door 't vuur
Myn Actiebrief verteerd, ...
... ... Bubbelglazen

10 ♦ — Wie koopt 'er myn laatsten Ring
... ...
... ...

9 ♦ — Ik bei den Koning
... ...
... ...

8 ♦ — 'k Ben de ... Door ... kwyt
Myn Achtbaarheid is met de Zuid.
Door schraap- en woekerzugt verbruid.

7 ♦ — 't Duister Actieboek
Zo min als ik den loop der zeeren hoofd Planeten
Ik ...

6 ♦ — Daar vliegt koets en paarden
Myn koets en paarden zyn my door den wind ontvlugt
... ... handen tot.

5 ♦ — Kromme Cinquen
De kromme Cinquen daar ik my op durf vertrouwen,
Die zullen ... ... in 't eind nog eens berouwen.

4 ♦ — 'k Zoek Zuid nog West, Naar 't oosten 't best.
Het Zuid en 't West heeft zo veel kwaad gedaan,
Dat nooyt hun naam weêr op 't Kompas moest staan.

3 ♦ — Hoe dol de wind ook gebleven, My steit op deze schilden.
De tris der ... ... in zyn stand,
... ... oud Vaderland

2 ♦ — Koop brillen voor blinde Actionisten
Koop Brillen voor de blind geschilde Actionisten,
Die eerst in de ... ... geed verdwisten.

1 ♦ — Actie raadzel
Nog blinder was 't geheim van de Actie, dan voorheen
... ...
... ...

[Joker]
De nieuwe Windkaarten worden gemaakt ...
... ...
... ...

Heer ♣ — Ik ... ... Nu drink ik
Myn Dienstman ...
Het geld drong door de zak, en liet myn niets als druk.

Vrouw ♣ — Als Icarus en Faëton ...
Schoon 't lot van Icarus myn man ...
Ik ben nog moet, zo lang ik met de klavers speel.

Knegt ♣ — 't Geluk brengt my uit klaverm
Myn Actie ... ...
Schoon menig Heer daar door tot ... ...

10 ♣ — ... Maar 't beste deel Dengt ... niet veel
De Windnegotie maakte my een halve Snees,
Nu maakt my de Adelaar en blind, en scherp, en Vrees.

9 ♣ — 'k Kom voor 't daden Een ... molen.
Die zulk een spel heeft ...
Maar kan ontvang ... ... de winst ... ...

8 ♣ — Actie ... tyg
Ik heb 8 dees middens ... ...
Die net zo goed zyn, als de Windnegotie ...

7 ♣
Ik ... ... Actiespel, ...
Maar 't geld ... ...

6 ♣
Bomberie gy ... ...
... ...

5 ♣ — Ik wel ... ... ik ... spel
Ik heb ... ...
... ...

4 ♣ — ... maken ... ik het ...
... ...
... ...

3 ♣
... ...
... ...

2 ♣
... ...
... ...

1 ♣ — Pelgrim van de Windnegotie
Ik zoek ... ...
... ...

Heer ♠
De schop, ... papier in de ... ...

Vrouw ♠
Men ... ...

Knegt ♠ — Din Frabik ... naar Vianen
Ik slaprens ... ...
... ... naar Vianen ...

10 ♠
... ...
... ...

9 ♠
De dwaasheid ... ...
Maar ... ...

8 ♠
Diogenes lantaarn ... ...

7 ♠ — Drie en vier ... ...
... ...

6 ♠ — Een Sesje min of meer Scheeld ... ... my ... ...
... ...

5 ♠
Zo ... ... Stad van Holland ...
... ...

4 ♠
... ...
... ...

3 ♠
... ... Zuid en West ... ...
... ...

2 ♠ — Door myn ... ...
... ...

1 ♠ — Men maakt zig 't rykst kn... Het stinkt zelf daar het leid.
... ...

Pasquins WINDKAART op de WINDNEGOTIE Van 't Jaar 1720.

Prins ... ...
... ...

LOVISIANA
by de Rivier
MISSISIPPI
Lac Superieur
Lac de Illions
LOVISIANA
FLORIDA
NOUVEAU MEXIQUE
PARTIE DE NOUVELLE ESPAGNE
GOLFO DE MEXIQUE
Nation du Chien
Fort de Crevecoeur
Fort de Miamis
Natchez
Orleans
Embouchure de Missisippi
Quoaquis
Coca
Tascalaca

M.r JEAN LAW CON.er DU ROY EN TOUS SES CON.ils CONTROLEUR G.NAL DES FINANCES en 1720
Dico Ego mea opera Regi
QUINQU ENPOIX
Sous l'Auguste et Sage Regence
D'un Prince aimant la bonne foy:
Law consommé dans l'art de regir la finance.
Trouve l'art d'enrichir les sujets et le Roy.

De Koning van Missisipi
Droom Goud Mijnen

KONING en KONINGIN van de MISSISIPPI.

'k ben hooft van de Benden

Fay

'k Boor ... eel

'k Bik dat ik zwiet

'k Spuyg Acties

Door de Actielast

'k heb de huyg

DE WINTGOT, UYTGEBULDERT HEBBENDE, LAAT NIET DAN RAMPEN NA.

Nu de Actieramp heeft uytgewoet,
Ontdekken zich verscheyde plaagen;
Daar spuugt'er een dat Zuyd zee goet,
Al rydende uyt zyn staatschie waagen,
Een ander krygt ook ruym zyn deel;
En heeft de Huyg ook in de keel.

En't Haasje kninkt door zyne last,
Het kan naauw op zyn Loopers loopen
Want d'Actie ballast hout het vast;
Een Ander die niets heeft te hoopen
Vervloekt de wint, die hem verriet,
En roept ik Bik vast dat ik Zwiet.

Die Boord-eelhandig door het hout,
Om zyn geluk weer op te bouwen,
Wyl hy de wint geen meer vertrouwt,
Die zoo veel honderen zal rouwen;
Daar roept een kakker, vry wat ruyg;
Fay: weg met dat verduyvelt tuyg!

Ook mist de windgot meening een
Snel na Vianen te versenden,
Hier trekt een Kompagnie weer heen,
Terwyl het hooft van deeze Benden
Gebedent komt van acht'ren aan,
En daar mede is de brand gedaan.

BESPIEGELING VOOR DE GELD ZUGTIGE WERELD. IN 'T BEGIN OP-

Het heilloos goud, van elk [illegible] aangebeden,
Bedorf reeds eeuwen lang de deugden; eer en zeden,
En strekte een bronaar van een reeks van gruweldaân,
Maar nooit werd 't mens'lyk brein, vervuld met wind en waan,
Zo zeer betoverd door den klank der zilvre schyven,
Als toen, toen de Actiestorm kwam van de Seine dryven,
Die zig verdêlende in een telleloos getal
Van Bubbel[illegible], door de Dwaasheid overal

Ontfangen werden, dog ten koste der Gemeente,
Die door deez' kankers, als de pest, tot op 't gebeente
Gestroopt is en gevild, wyl Missisippi 's naam
De dolle Geldzugt deed vermeerd'ren, als de faam,
Gewoon een kleine zaak ten breedsten uit te malen,
Het Actievoordeel elk op 't schoonste kwam verhâlen,
Toen moest de Wysheid weg: de Dwaasheid hield haar plaats,
En door het schreeuwen van veel winderige Maats,

Werd al de wereld met deez' dolligheid ont[illegible]
Geene andre Zotheid word by deze vergeleke[…]
En buitensporigheid: Deez' veild haar maagdom[…]
Gints kroond een wyf haar man op hoop, om meê[…]
Dien de Actiehandel [illegible] met [illegible] te d[…]
Daar laat een ligte kwant zyn geldbeurs zig ont[…]
Terwyl hy met een hoer zyn ledige uuren spila[…]
Gints ryd de Hoofdnar van het Doctorale gila[…]
Die zyn promotie heeft door 't Actiegeld verkr[…]
Op zyn langoor'gen Broêr, daar buigd men om[…]

Alwaar de Ziel zig aan de Geldzugt heeft gegéven; Daar wor[…]

ONDERGANG VAN DEN ACTIEHANDEL.

Zig voor des Geld-gods troon, de wéreld, gierig neér;
Dus was 't begin verzeld van voordeel, winst en eer.
Maar zie het uiteind by het groot getal van kranken,
Die door purgeeren, door liten, of door dranken,
Terwyl 't verlies van geld en goed het myn' rend hoofd,
Schoon 't de Acties nu vervloekt, heeft van verstand beroofd,
Hun uitgeschudde beurs weér pogen te herstellen,
Tot dat zy dag op dag tot 't sterven overhellen,
En eindlyk, uitgeteerd, als Kraazen, tot hun straf
Verzinken zonder eer, of roem in 't eer'loos graf;

Wyl anderen van 't kwaad zig tot nog erger kéren,
Tot dat zy eindelyk door kruiszen, zwaarden, léren
Het loon genieten van hun Geldzugt, die alleen
De snode aankweekster is van alle gruwlykheên,
En door wie 't Actie-spel ook 't eerst is uitgevonden,
Om in de koopmanschap de ziel des staats te wonden.
Dog deze windstorm is door 's hemels gunst vergaan,
Die meerder kwaad heeft in één enkel Jaar gedaan
Dan d' oorlog, pest en twist in veel verlópe Jaren.
De Hemel wil ons weêr voor zulk een dwaasheid sparen.

...de Deugt en trouw en pligt, en wet verdréven.

SCHOUWBURG DER WOEKERENDE

Het geen de Wysheid heeft tot nut van 't Land gevonden,
Word door de woekerzugt en eigenbaat geschonden,
Wyl elk, verhit op 't geld, een nieuwe koopmanschap
Van zyne Loten maakt, en vorderd stap op stap
Om 't razende Actie-jaar op nieuw te doen herleven.
De Lotery is vol zo dra ze is uitgeschreven,
Ten minsten in den schyn; dus Lokt men Vrekhart aan,
Als hy verwonderd by de post der deur ziet staan:
Hier zyn geen Loten meêr. Maar wil die iemant kopen
Met opgeld, ô! dan heeft hy verder niet te lopen;
Dan zyn zy tot zyn dienst, en naauw'lyks heeft hy die,
Of straks is hy ter been; hy zoekt alom aan wie
Hy die verkopen zal, of tot zyn winst verhuuren,
't Zy voor een dag drie vier, of voor een vyf zes uuren.
ô Dwaasheid! dat men dus de Lotery misbruikt,
En agting, eer en geld gelyk de wieken snuikt,
Waar door men als verwoed elkaâr zit in de haeren,
Om niet voor Zwabber naar Oost-indiën te varen.

Deez' heeft één Lot gekogt,
Om dat een hoge prys dat
De baatzugt kan geen list,
Dan deze Handelaars der
Verdigten, om gewin, en als
Dan word de Hoed en Pruik
Geschopt, getrapt, als was
Dat Jonker Losbol is dien
Door 't Lot, dat hy verkogt:
En maakt de Kindren, ja de
Men ziet de Smousjes, als
In deze Koopmanschap zyn
En 't schynt, dat 't Juffersch
Dewyl 't zig in den drang
Madam van Ligtenstein, en
Ei gaat naar uw Salet, gy
Een Appelwyf komt meêr
Zy stuit zomtyds 't gevegt,

...N BELAGGELYKE LOTHANDELAARS.

...en de anderen ontkent,
... bekroond. In 't end,
...eken meêr beginnen,
...en in hun zinnen
...t hen mislukt,
...zind van 't hoofd gerukt,
...t onheil door gekomen,
...en Prys ontnomen
...ekt, en tierd, en raasd,
...nden zelfs verbaasd.
...schape schaggeraren,
...euwe makelaren,
...en handel ook verstaat,
... Koopluy vinden laat
...fer à la Mode!
...hier niet van node,
...eze beurs te pas,
...aauw te stuiten was;

Daar zal haar Appelmaat weêr wonderen verregten.
Die sluiten hunnen koop daar de andren zyn aan 't vegten.
ô Wond're Gekheid! ach! mogt Democrit eens weêr
Uit zyne grafzerk zien, hy lagte nooit zo zeer
Om 's werelds dwaasheid, als hy nu zig zou doen horen.
Lothandelaars wat waan kan uw verstand versmoren,
Dat gy het geld, eêr 't nog door 't Lot is uitgedeeld,
Verkoopt, verhuurd, verpand, Ja zomtyds wel verspeeld?
Wie kan uw toeleg, zo verborgen, ooit begrypen?
Men ziet u dag en nagt den geest en herszens slypen,
Om met bedrieg'lykheid te kopen van elkaâr;
Men strooid een tyding uit, of 't Logen zy, of waar
Dat scheeld niet, als 't gerugt maar kan tot voordeel trekken.
De Loterv, die 't Land tot stut en steun kan strekken,
Misbruikt ge in gekheid, als u hier word aangetoond;
Dus wensc ik dat een krans van Rinkels u bekroond.

De trouwe is lichter als ẽẽ pluijm.
Wacht v voer de catzen, de voer lecken, en achter kratzen.
Dese scheert den geck.
Hier rijden de Eßels vp mulen.
Ten bijnt nz al guede Cocken, de veel meßen draeghen
Dese wert met dat speet ghesmeeten, en heft van dat gebraet niet ghegeeten.
Iudas kuße geuen.
De hoonich will eeten, moet lijden dat hem de bijen steeken.
De twe schieten doer een gatt.
Dese clowt den aep.
De kruuch wert so lãge te water gedragen, dat si eens breeckt.
Den hont sitt vp zijn taße.
Hier noet de voß

Twill all muijsen
watt van Catten
comt.

Hier treckt
de Süch den
tap wth.

Dat Bier is voer
de ganzen niet
ghebrouwen.

Ick moet mij crommen
zal ick doer de werrelt
commen.

Dese will al heel op
met rechtverdicheit
doer de werrelt comē.

Dese draeget de doet
in sijnen boesem.

Dese draget dat fiver in deene
hant, twater in dander hant.

Dese siet doer de vingeren.

Frowkens de geern
hier, eñ daer, den offer vntfanghen,
moeten haer mans de blaw huijcke ō hanghen.

Dat sluijt gelijck eē tanghe
op een verrken.

Heeft u t Fortuin de rug tot dus ver toegekeerd
O Ridderlyke Vorst het rad kan kluchtig draajen
Gemerkt ju nog ten deele Europa balanceerd
Wie weet of eindlyk niet u haan zal K g kraajen

A Paris chez le Sr Bellé ... du Four Fauboug S Germain attenant la porte de la Foire

Myn niewe On-graaf lykheid vlied Adams vloek en zegt, Gelukkig die bezit, zy leerd dit Uit het Regt
Toverkaart of Genees middel der Wind-breuken vant Zuid-west en de Uitvaart van Cartouche
A
Pag. 15

My, Gryp-zon, hand-gaaw, diend de dag om't knyn te vatten,
Wie haasen jaagd by nacht gun ik de droom-goud-schatten.
Gripe soleil.
B
Pag 8.

Klyn Frans Postuur-Mercuurtje, ey, wild Mercuur gaan zeggen,
Dat hy by Pallas, op een niew, weer school ga leggen.
C
Pag 11.

Baas dommekracht, ga vry naar't quikgoud-mynders Land.
t'Geluk bied vaak de herssen-wind orcaan de hand.
G
Pag: 22.

Kreeg vaak een blaffer in de wind de kaart,
Myn Hond het kaart-tal blaft, en is ze dubbeld waard.
H
Pag. 23

Een noorder beer drilt me eer, als een van't West of Zuyen,
De Lappen laaten hun van monsters minder bruyen.
I
Pag. 25.

Op't kalfsvels bromgeluid brand los een heyr van Leeuwen,
Sproeuwen.
N
Pag 38.

Natuur maakt my Prinses van de baleine rokken,
Myn draagend zelf-duel, wind-pachters, moet u lokken.
O
Pag 41

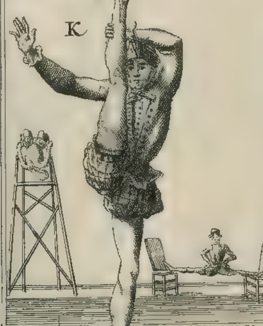

Ik dusend-konstnar van't wind-tent-balet der Fransen,
Schrey beenende op de koord mey hoofd-wind-breuk in't dansen.
P
Pag 44.

'k Verspied u, Harlequin, in Colombines kleed:
Wie hoslyk momd, sluit deur, stop sleutelgat en spleet.
D
Pag: 13.

Scarmoes vlamd met zyn dieve- en tover-nacht-lantaren,
Op Colombins boutekje, om wind-breuk-zalf te gaaren.
E
Pag: 15.

F

Spryngje over 't touwetje braaf hoog, schoon achter uit,
Een Fredrik Hendriks Neef verkiest u tot zyn bruid.
Pag: 18.

Wie schrikt, dat ik, een wurm, dus met myn Leden speel.
Hoogvliegers doen 't wel met hun hoofd, hun beste deel.
K
Pag: 29.

L
Ik ben Hoofd wind Cornet in Dwaasheids Rede-ment.
Als waerelds wy-sen sloot ik licht in myne Tent.
Pag 32.

Ik balanceer de stoel, in wind-liefhebberyen;
Weet, zonder 't kussen, my blaaskaakig te beleyen.
M
Door windbreuk maak ik waar, de Salamander fabel,
Geen vuur drees buiten d' hel ooit tot zo'n sprong capabel.
M 2
Pag 34.

Twee Platoos menschen, mooy gedekt met vreemde pluimen,
Door Colombines sweep 't minne-actie-camp veld ruimen.
Q
Colombine
Scarmoes.
Arlequin.
Pag 47.

Wie zig vrywillig legt aan banden, heeft vermaak,
Zo was, in 't Wind-employ 't slaafs-willig nacht-gebraak.
R
Pag 50.

Cartouche ryd naar broer Iaco.
En roud om neef Bombario.
S
Professor Bombarismi
Pag 53.

Dat zy in dit gebod zal ongehoorzaam wezen.
Vooral, zo ze Edeling, die ſtaâg uw huis beſpied,
Het alderminſte woord kan ſpreken; ja maar ziet.
Want naar ik daag'lyks hoor van ieder een getuigen,
Zal zy haar hart nooit tot gene and' re liefde buigen,
Zo lang zy in't geheim elkanderen verſtaan,
En ik zie my vaſt dag op dag van haar verſmaân,
Waar door ik zelf naâuw weet wat ik moet doên of laten;
Dies zo gy wilt dat zy my voortaan niet zal haten,
Maak dat zy Edeling, of hy haar nimmer ziet,
Want buiten dat, ik zie myn min eer lang tot niet,
En tevens met uw laſt moetwilliglyk vertreden.
Wingaren. Wel, om u te voldoên, en om u alle reden
Van klagten te gelyk te ontnemen: Ga ter zy,
Wyl ik Klarice zal doen komen hier by my,
Dan zult gy horen hoe ik haar zal overhalen,
Wyl't haar mishaagd uw min met weêrmin te betalen;
'k Zal haar verbieden, om haar Minnaar nooit te zien,
Of zo zulks mog ter ſluik en heimelyk geſchiên,
En dat ik zelfs maar eens het kan te weten komen,
Dat zy myne ongenade als Vader heeft te ſchromen;
En als ik haar verlaat met een verſtoord gemoed,
Maak dat gy haar dan met eerbiedigheid begroet.
Gelyk een Minnaar paſt. Gy zult door uw gebeden,
Daar zy myn wil nu kent, haar ligtlyk overreden,
Om u met wedermin te ontfangen.
Windvang. 'k Ben te vreên.
Wingaren 't Is wel, vertrek, en laat my hier by haar alleen.

VIERDE TONEEL.

Wingaren, *Katryn.*

WIngaren. Katryn. *Katryn.* Myn Heer.
Wingaren. Doe hier terſtont myn Dochter komen.
Katryn. 't Is wel myn Heer.
Wingaren. Ik moet dat kleutertje eens betomen,
In 't opzet van haar min, wat of zy ook wel denkt,
Daar zy een eerlyk man niets dan hare afkeer ſchenkt,
Om al haar zinnen op dat Jonkertje te leggen.

VYFDE TONEEL.

Wingaren, *Klarice.*

KLarice. Wat is'er van uw dienſt, Papa?
Wingaren. Ik zal 't u zeggen.
Gy weet, hoe 'k u voorlang, het huuw'lyk voordroeg van
Heer Windvang, die zyn trouw u aanbiet; 't is een man
Die Krezus ſchat eerlang door zynen Actiehandel
Bezitten zal, en gy kunt geenzints aan zyn wandel,
Of leven, of gedrag u ſtoren; wyl elk een
Hem agt, als ik, hier in ver boven het gemeen,
En nogtans naar het ſchynt kan hy u niet behagen.
Klarice. Met reden, wyl ik my moet over hem beklagen,
Dat hy geſtadig van zyn Actiehandel ſpreekt,
En my het hoofd vermoeid, en zelfs de harzens breekt,
Met uit te pluizen waar hy intreſt by kan vinden.
Dan is't, in Zwol, daar heb ik ongemene vrinden;
'k Hoop door hun gunſt de helft van deze Compagnie
Voor my te hebben, en dan weet ik wis, ja'k zie
Alreeds een Kapitaal op 't Kapitaal gewonnen,
Dies ſal ik als een Prins u mainteneren konnen:
'k Kogt giſt'ren avond nog tien Acties op Edam;
En ſonder dat ik 't minſte kwartje hoger kwam
Als een percent, daar ik geruſtelyk durf hopen,
Dat in twe weken, die tot twintig ſullen lopen;
Dan win ik koſteloos zo'n negentien percent,
Geen Actiehand'laar komt in gauwheid my omtrent.
't Is of hy God Merkuur zyn vleugels heeft bekomen,
Of voor Poſtloper van Jupyn is aangenomen,
Zo zwerfd zyn woeſt geſprek van de een naar de and're ſtad,
Nu is hy hier, dan daar, dan ginter weêr, zo dat
Hy zelfs op eenen tyd ſchynt over al te wezen:
Hy tragt vergeefs, wil hy me op deſe wys beleſen,
En ſo hy nog den pligt der minnery niet weet,
Hy leerd dien dan van my: het is een Juffer leed
Als ſy haar tyd moet met zo'n ſlegt diſcours paſſeren,
Voor al, als iemand wil dat wy hem admireren
Als Minnaar, neen dan paſt een and're zamenſpraak.
Een Minnaar tragt alleen zyn blydſchap en vermaak,
Voor 't by ſyn van die geen, die hy bemind, te tonen;
Hy ſmeekt en vleid en bid dat ſy hem wil belonen
Met weêrgunſt, wyl ſyn hart haar aanbied, en alleen
Haar de offerhande doet van ſyn genegenheên;
Maar Windvang, dien gy my ſo vaak hebt voorgedragen,
Waand, naar ik merk, my door ſyn Acties te behagen,
Dog de ingebeelde ſchat, dien hem ſyn hoop beloofd
Raakt my niet eens aan 't hart, maar ſtoot hem voor het hoofd.
Wingaren. Ik hoor my ſtom en doof, hoe kun je 't zo verzinnen?
Neen, gy moet Edeling, dat Jonkertje beminnen,
Dat Popje van 't Zallet, die al zyn ſchonen tyd
Met Amourettes, en galanterie verſlyt,
Die 't dwaasheid noemd ſyn hoofd met Koopmanſchap te breken,
Dog ik gebiede u hem voortaan niet meêr te ſpreken,
Het is een Lanterfant, een Weetniet, die in 't minſt'
Van d'Actiehandel weet, of tragt om door de winſt,
Die zulk een Koopmanſchap voor zekerlyk moet geven,
Te ſyn in top van ſtaat, en ſchat, en eer verheven.
Maak door geen tegenſpraak te tergen myn geduld,
Wyl gy Heer Windvang tot uw Man ontfangen ſult.
Gy ziet hoe ver ik voor u welſyn ben genegen,
En gy ſyt in dit punt u eigen ſelve tegen.
Klarice Papa, dewyl gy my myn vrye keur ontſeid,
Ten minſten, dwing my niet in myn genegenheid;
Heer Windvang zal my tog oneindiglyk mishagen;
Dat hy zyn min vry aan een Juffer op gaat dragen,
Die hem om de Acties kan beminnen, ik voor my
Kan niet beſluiten tot die blinde ſlaverny,
Om in dit wigtig punt gehoorzamheid te tonen
Papa ſal ſo ik hoop myn vry geſprek verſchonen.
Wingaren Maar dat geſprek dunk my al vry wat vry, maar weet
Dat al uwe uitvlugt hier maar vrugtloos is beſteet,
Dewyl ik wil, dat gy ſult met Heer Windvang trouwen,
En Edeling op myn gebod nooit weêr aanſchouwen.

ZESDE TONEEL.

Klarice, alleen.

HElaas! myn waarde Lief! myn Edeling! moet ik
Uw byzyn vlugten, om dien geen, daar ik voor ſchrik
Gelyk myn Egtgenoot te ontfangen? wrede Vader!
Maar 'k zie Heer Windvang komt, om my te plagen, nader;
Nu wagt ik weêr een ſtorm van Acties, met veel meêr
Getal, als ooit het nat des regens viel ter neêr.

ZEVENDE TONEEL.

Windvang, *Klarice.*

Windvang.

MEjuffer, is 't my vry dat ik u mag genaken,
Om u de grootheid van de min, die my doet blaken
Te ontdekken? Ach! die min, die reeds van nu af aan,
Door haar verterend vuur my komt zo duur te ſtaan!
Wyl my die liefde reets twe duizend gulden koſte.
Klarice. Dan was het tyd myn Heer dat gy u eens verloſte
Van zulk een koſt'lyk vuur, 't geen zelfs uw geld verteerd;
Dog waar toe is dat in uw liefde geſpendeerd?
Of legt gy toe om my met giften 't hart te raken?
Zo zult gy zekerlyk uw reek'ning kwalyk maken;
Want giften van een hand te ontfangen, daar voor af
Het geld reeds word beklaagd, dat is my veel te laf.
Ook buiten dit, kan my uw geven niet behagen.
Windvang. Me-Juffer gy hebt nog geen reden om te klagen;
Gy vreeſd vergeefs dat ik dat geld heb aangeleid,

Om

Om u door een prezent myn ziels genegenheid
Te tonen, zulk verlies zou my het hart bekoren,
Maar 't geen my spyt. Ik heb 't uyt Creveceur verloren.
Klarice. Dan is het best myn Heer, dat gy de min verlaat.
Wyl die, door 't Creveceur, is strydig met den staat
Van d'Actiehandel, en gy sult my seer behagen,
Indien gy aflaat met uw min my meêr te plagen
Windvang. Helaas! word dan myn min so trouw, so teêr, veragt!
Daar ik tot uw geluk, naar uw bezitting trâgt;
Gy sult, indien gy wilt, myn trouwe min ontfangen,
U zelf, en my met u, doen 't grootst geluk erlangen;
Gy zult in Rykdom, staat, en eer al 't Jufferschap
Te boven streven, en geseten op den trap
Van weelde en overvloed, al wat u lust, genieten,
En 't zal my, mag ik u bezitten, nooit verdrieten,
Het halve Kapitaal, 't geen my myn hoop voorspeld,
Op te off'ren tot uw vreugd, want de overvloed van geld
Maakt staâg vernoeging in twe jeugdige Egtgenoten.
Of poogd gy myn geluk allenig om te stoten,
Door my u weder min te weig'ren, en uw haat
Te schenken? want schoon ik een Koninglyken staat
Door d'Actiehandeling, gelyk ik hoop, kon winnen,
'k Zou 't alles zonder u veragten, niet beminnen.
Klarice. Wel, wyl gy uw geluk in myn bezitting steld,
Gedoog dan dat ik ook, geboeid door 't zoet geweld
Van een opregte min, u mag myn hart ontdekken;
Hoe dat het alles my tot droefheid moet verstrekken,
't Geen my van Edeling en van zyn liefde scheid,
Want mijne vreugd alleen is zijn genegenheid.
Windvang. Maar uw Papa is van heel andere gedagten,
Die wil dat gy uw pligt als Dogter sult betragten,
Om my als Bruidegom te ontfangen
Clarice. 'k Weet zyn wil:
Maar 'k weet ook, dat ik nooit in sulk een groot verschil
Myn rust en blydschap aan zyn oordeel op zal dragen;
Dies zult gy wel doen my nooit meêr uw min te klagen.
Ga heen, eêr dat gy weêr uw geld door my verliest,
En soek een Jufvrouw, die u om uw schat verkiest
Die gy nog winnen zult; 'k ben met myn staat te vreden,
En wens niet anders dan in 't huwelyk te treden
Met Edeling, die my gelyk zyn Bruid aanschouwd.
Windvang. Maar 'k heb uw Vaders woord.
Klarice. Dat hy zyn woord dan houwd,
'k Verzeker u, gy sult het mijne nimmer krijgen.
Windvang. 'k Zal uit eerbiedigheid voor u, me Jufvrouw, zwijgen,
Dog egter weet, schoon gy mijn liefde durft versmaân,
Uw Vader is mijn Borg, waar op ik aan zal gaan.

AGTSTE TONEEL.

Klarice, Katryn.

Katryn. Gy zijt dan eind'lyk van dien Kwelgeest eens ontslagen!
Klar. Ach! was sulks waar Katrijn! nooit sag ik van mijn dagen
Geen liever dag, als dat Heer Windvang, die zyn naam
Met zyne daden paard, my eens verliet, ik schaam
My zelf, wanneer ik moet zijn spoor'loosheden horen,
En nogtans kan hy 't hart van Vader so bekoren,
Dat die zijn woord alreeds aan hem gegeven heeft,
Schoon mijn gemoed voor zulk een haatt'lyk huuw'lyk beeft.
Katryn. Zoud gy uw Edeling om zulk een gek verlaten?
Om hem, die eeuwig van zyn Act es leid te praten
Te trouwen; neen Jufvrouw dat sou ik tegenstaan,
Of so 'k in 't end door dwang so'n huuw'lyk aan moest gaan,
Wou ik wel zweren, dat, ver van hem te beminnen
Hy door een Actie zou twee Horens overwinnen.
Klarice. Zwyg onbedagte! en spreek met meêr bezadigtheid,
Geen Juffer moet om 't een of 't ander onbescheid,
Ja zelfs om lyf en goed, geenzints hare eer bevlekken;
En zo ik ooit door dwang dat huuw'lyk moet voltrekken,
Zal ik hem haten, en, dog met een kuis gemoed,
Myn Edeling alleen bestralen met een gloed
Van toegenegentheid, maar Hemel! kan 't geschieden,
Laat my het zielsverdriet van sulk een Egt ontvlieden!
Katryn. 't Schynt dat de Hemel reeds uw beê met gunst bekroond,
Dewyl zig in onz' lugt een held're Wolk vertoond,
Die haast uw droefheid voor de blydschap zal doen zwigten,
En door het by zyn uw bezwaard gemoed verligten.
Klar. Waar spreekt gy van?
Katryn. Waar van? van Edeling, die daar
Eerbiedig u genaakt. *Klarice.* Nu minderd het gevaar.

NEGENDE TONEEL.

Edeling, Klarice, Trouwhart, Katryn.

Edeling. Wat damp van zwarigheid, myn Schone, komt de stralen
Der Tweling Zonnen van uw lief gezigt bepalen!
Wat droefheid treft uw hart, die zig op uw gelaat
Zo blykelyk vertoond, 'k dagt in den dagenraad
Van uw aanlokk'lyk oog myn lyden te verzagten,
Mijn lief! wat deerd u, mag ik van uw gunst verwagten
Dat gy den oorsprong van uw droefheid my ontdekt?
Wyl uwe rouw myn ziel een dubb'len rouw verstrekt.
Klarice. Myn lief, zo dra ik u voor myn gezigt sag komen,
Wierd straks de plaats van sorg door blydschap ingenomen;
Maar 't schynt, de rouw, die my den boesem heeft bewoond,
Heeft zig op myn gelaat voor uw gezigt vertoond.
Edeling. Myn Waarde! mag aan my dat groot geluk gebeuren,
Dat ik de reden weet, waarom gy schynt te treuren?
Kla. Alleen om u; *Edeling.* Om my?
Klarice. Ja Edeling om u.
Edeling. Helaas! wat wréde slag treft dezen boesem nu!
Gaf ik u immer reên om over my te klagen?
Klarice. Neen Edeling, uw min kon my altoos behagen,
Maar dat ik treur om u, is, dat het onbescheid
Myns Vaders my verbied uw tegenwoordigheid,
Wyl hy tot voordeel van Heer Windvang ingenomen,
My dwingen wil, zyn wil en opzet naar te komen;
Ja hy heeft reeds zyn Woord gegeven tot onz' Trouw,
En my geboden, dat ik nu nog nimmer zou
Uw tegenwoordigheid voor myn gezigt gedogen;
Ik zie u door den slag niet min dan my bewogen,
Edeling. 't Is waar, dit treft my tot in 't binnenst' van 't gemoed,
Dog ik hoop door de list in zo veel tegenspoed;
Nog eens de Lauwerkroon van onze min te stryken;
Myn Vrind, Heer Trouwhart, gaf my dikmaals klare blyken
Van zijn opregt gemoed, 't geen zorg voor Vrinden draagt,
Dies heb ik, steunende op zijn gunst, het weêr gewaagd
Om in deez' nood aan hem een toeverlaat te vinden.
Ik weet uw Vader laat zig in 't geheel verblinden
Tot Windvangs voordeel, om zyn Actiehandel, dies
Zal ik deez' avond nog, en sonder tydverlies,
Op Quinquenpoix my aan uw Vaders zy begeven,
Om, dat hy 't hoord en ziet, met Trouwhart, die beneven
My daar als handelaar verschynen zal, dog hy
Gelyk Verkoper, ik als Koper, de een' party
Naar de andere te doen, en dus hem diets te maken,
Dat ik me als principaal verstaa op deze zaken.
Myn Vrind, Heer Hoopryk, heeft my ook zyn hulp beloofd,
Dies hoop ik door de list, dat onweêr van ons hoofd
Te wenden, en te doen op Windvang neder storten.
Ook weet ick, 't geen' hem wis de vlerken braaf zal korten,
Dat Dordregt, daar hy heel veel Acties heeft gehad,
De Huur heeft opgezeid, en die doorlugte Stad
Het Graaf'lyk Arnhem, daar hy braaf heeft ingeschreven,
Heeft aan haar Compagnie alreeds den schop gegeven.
Myn Schone! schep dan moed, de Hemel zal onz' min
Bekronen met zyn gunst, en wy ons eind'lyk in
Het waardig Egtverbond verheugen en verblijden.
Klarice. Ei vlei u niet te ligt, mijn Vader te misslyden;
Hy laat zig door den schyn niet ligt verblinden, nog
Vervoeren door de list of streken van 't bedrog.
Edeling. Verban uw vrees, myn lief! het moet ons wel gelukken,
Daar wy niets tragten dan de min den dwang t'ontrukken,

Die

Die haat'lyk by haar is, wyl zy het meeſt van al
Een vrye Keur waardeerd; dit droevig ongeval,
't Geen ons nu dreigd, zal haaſt onz' tegenſtreven tergen,
Zo ik Heer Trouwhart maar durf zo veel moeite vergen.
Trouwhart. Zo ver myn kleine magt u kan behulpzaam zyn,
Durf ik u van myn dienſt verzeek'ren: 'k zou in ſchyn
Uw Vriend dan wezen, zo 'k u 't minſte dorſt ontzeggen,
Te meer, daar gy u hart voor my komt open leggen.
Ik reken 't my tot eer, zo ik u dienſt kan doen.
Edeling. Kan ik myn leven, u die heusheid wel vergoen!
Daar ik my vind zo diep in uwe gunſt verbonden,
'k Heb vaak uw dienſt beproeft, dog nimmer onderwonden
Die, by gebrek van magt, te lonen naar waardy,
Die vriendſchap die my ſtaag. . . *Trouwhart.* Ik bid u laten wy
Die komplimenten, als onnodigheden ſtaken,
't Zal tyd zijn dat wy voort, naar Quinquenpoix geraken,
Om met meer zekerheid te vorderen ons werk.
Edeling. Vaar wel dan ſchone Zon! vaar wel myn lief! ei ſterk
U in uw doefheid, met de hoop van na deez' vlagen,
Die ons, nu de avond ſchenkt, de blydſchap te zien dagen,
Als weer het morgen ligt uit de Ooſter kimmen ſtraald,
En onze min, door liſt, regtvaardig zegepraald.
Klarice. Vaar wel mijn lief! ik hoop de Hemel zal ons geven,
Dat wy vereenigd naar onz' wens eens mogen leven:
Wees tog voorzigtig in uw wandel en gedrag,
Want zo myn Vader maar het minſte ſtraaltje zag
Van liſt, of van bedrog, was al myn hoop verloren,
En ik zag niets dan zorg en leed voor ons beſchoren.
Trouwhart. Me Juffrouw, onze liſt is al te wel beleid,
Om ooit ontdekt te zyn door iemants ſchranderheid.
Klarice. 'k Hoop dat het zo mag zyn tot onze min haar voordeel,
Edeling. Vaar wel, myn Engeling! verlaat u op ons oordeel,
't Geen met omzigtigheid gepaard, eer lang de min
Zal ſtellen op 't altaar, daar wy vereend van zin
En hart, voor eeuwiglyk door zuiv're liefde paren,
In ſpyt en weer wil van alle Actie handelaren.

Einde van 't Eerſte Bedryf.

TWEDE BEDRYF.

EERSTE TONEEL.

Edeling, Trouwhart, Hoopryk.

E*Deling.* 't Schynt hier nog vroeg te ſyn in Quinquenpoix.
Hoopryk. Dat 's waar;
Dog ik verzeker u vertoef een weinig maar,
Dat het haaſt naar uw zin u vol genoeg zal weſen.
Trouwhart. Ja voor ons oogmerk ligt maar al te vol, zou 'k vrezen.
Hoopryk. Dat heeft geen nood, ſo wy maar letten op ons werk,
Hoe volder dat het is, hoe dat hy minder merk
Kan nemen op ons doen; maar laat voor al niet blyken.
Indien gy toelegt om hem liſtig uit te ſtryken,
Dat wy elkanderen bekent ſyn, als alleen
Door d'Actiehandeling; ſo heeft hy minder reên
Om wantrouw in ſyn hart te voeden, dat onz' handel
Alleen in liſt beſtaat; en gy Heer Trouwhart, wandel
Zo lang nu hier, dan daar, om Wildvang te beſpiên,
En ſyn verlies of winſt naauwkeurig naar te ſien,
Ik ſal my onderwyl by Edeling vervoegen,
En om Wingaren tot ſyn voordeel te vernoegen,
Myn Acties hem goed koop verkopen, ſo kan hy
Niet denken, dat hy word door onz' bedriegery
Bedrogen, en als ik van Ed'ling ben geſcheiden,
Voeg u dan aan ſyn zy, dan moet gy met u beiden
Het overig van 't ſpel voltooijen, maar ga heen,
Daar komt Wingaren, met Heer Snoever, herwaarts treên.

TWEDE TONEEL.

Snoever, Wingaren, Trouwhart, Hoopryk, Pieter.

S*Noever.* Ma foi het is ſo, 'k heb net honderd duiſend gulden
Op Rotterdam alleen gewonnen. *Wingaren.* Zonder ſchulden?
Wat ſchulden? wie heeft ſchuld die maar in Acties doet?
Die handeling maakt alle onſe agterſtallen goed.
Maar welk een Compagnie ſoud gy de beſte houwen?
Wing. 'k Kan daar myn ſentiment niet droogmonds afontſouwen,
Geef eerſt een pyp toebak met een kop Koffi. *Pieter.* Goed
Myn Heer. *Wingaren.* Wel ſo ik u myn mening ſeggen moet,
'k Zou onder alle die van Utrecht 't beſten agten.
Snoever. Dan ſtryd uw ſentiment heel ver met myn gedagten.
Maar reden van uw ſaak. *Wingaren.* De reden waarom dat
Ik Utrecht boven al de andere Steden ſchat,
Is wel voornaam'lyk om ſyn ſchone ſituatie,
En ſo wy door den tyd eens ſien die operatie,
Die ons 't Project belooft, ſal Amſterdam voortaan,
Haaſt in de ſchaduuw van 't florerend Utrecht ſtaan.
Hoe ſal het ad'lyk Stigt het hoofd dan boven ſteken,
Wanneer ſyn vloot ſal door het vaſte land heen breken,
Wyl de uitgegrave Vaart haar vrye pas verleend,
Tot daar de Zuider-zee ſig met den Eems vereend.
Wat ſal 't vermaak'lyk ſyn om van de groene zomen
Des buiten wals, de vloot op 't kabb'len van de ſtromen,
Te zien, heel ſwaar gelaân, aankomen naar de ſtad;
Dan ſie ik Amſterdam wel haaſt beroofd van ſchat,
Van Zeevaart, en al 't geen het nu beroemd kan maken,
Wat ſal 't daar makk'lyk ſyn om in het zout te raken
Van 't binnelandſe meir, om regel regt, regt aan,
Met een zuid ooſten wind voort Texel uit te gaan;
Geen Pampus ſal ons daar verhind'ren of beletten,
De voorgenome reis niet aanſtonds voort te zetten,
Door 't laag verloop van 't Ty; neen 't ſal daar anders gaan,
Daar zal men ieder uur de vloten vol gelaân
Met d'aldereerſten ſchat van 't ooſten en van 't weſten,
Hun kabels vaſt ſien ſlaan aan de over ouwde veſten
Der Biſſchopp'lyke ſtad, daar is geen Compagnie,
Daar 'k ſo veel ſekerheid als wel in deſe zie;
Nu weet gy myn beſluit. Wat ſyn nu uw gedagten,
En welk een ſtad ſoud gy nog boven Utrecht agten?
Snoever. Ik? Rotterdam, dat blykt ook dat beter is
Als Utrecht, *Wing.* En waarom? *Snoev.* Daar is de Zevaart wis;
Daar hoefd men eerſt geen vaart te graven, om de ſchepen,
Ruim ſeven meilen ver dwars door het land te ſlepen,
Want 't is vier uuren eêr men tot den Eems geraakt,
En dan nog drie, eêr men de Zuiderzee genaakt.
Daar moet men aan den Eems nog eerſt een haven maken,
De kuſt verdiepen, en meêr diergelyke zaken;
Daar die van Rotterdam hoe ſwaar, hoe vol gelaan,
Terſtont ſyn uit de Maas tot in den Oceaan;
Dies ſo ons Amſterdam ooit voor een ſtad ſal wyken,
Het ſal voor Rotterdam alleen ſyn vlaggen ſtryken.
't Is vry wat veiliger het geen men reeds beſit,
Als dat men hebben ſal; Ja Utrecht kan ſyn wit
Niet treffen, want die vaart en haven, met elkand'ren,
Zal 't Fonds der Compagnie haaſt doen in Nul verand'ren.
Hoopryk. Gy twiſt wie 't beſten is of Rotterdam, of 't Stigt,
En ik agt Weſep 't beſt. *Snoever.* Die Acties ſyn te ligt.
't Zyn Varkens Acties, laat die Compagnie tog wand'len,
Alwaar me alleen in draf en zwynen denkt te hand'len.
Hoopryk. En daarom zou ik die verkieſen. *Wing.* En wat reên?
Hoopryk. Die Actiehandel is voor Chriſtenen alleen,
Geen Smous of Jood zal daar de hand aan durven ſteken.
Snoever. Dat's mis getaſt.
Wingaren. Voor my, 'k zou dat ook tegenſpreken.
Hoopryk. Dan zoud gy denken dat een Jood, die Actie nog
Zou durven hand'len, dat geloof ik niet. *Wingaren.* Ja tog;
Wis zal een Smous zo wel als gy die durven kopen,
En ligtelyk nog eêr. *Hoopryk.* Dat zou ik geenzints hopen,
Want in die Compagnie zie 'k myn fortuin gemaakt.
Trouwhart. Of met zo menig een ligt op den dyk geraakt.

DERDE TONEEL.

Edeling, Wingaren, Trouwhart, Snoever, Hoopryk, Waaghals, Pieter.

E*Deling.* Uw Dienaar Heeren,
Wingaren, tegen Snoever. Wat komt Edeling hier zoeken?
Snoever. Zaagt gy hier hem nooit meêr?
Wingaren. ô Neen! want al zyn vloeken

En ſchempen was voor heen op d'Actiehandel, ik
Kan my zulks niet verſtaan. *Waaghals.* Hei wie op Medenblik?
Snoever. Wat Medenblik? dat heeft de ſtuipen reeds gekregen.
Waaghals. Dat zy dan zo, daar leid my gants niet aan gelegen,
Indien gy nog maar wat partyen hebt. *Snoever.* Ik niet.
Hoopryk. Ik al, *Waaghals.* En tot hoe veel?
Hoopryk. Tot twé percent. *Waaghaals.* Verdriet.
Tot twé Percent, daar ik die voor een kwart kon krygen.

VIERDE TONEEL.

Edeling, Wingaren, Windvang, Trouwhert, Snoever, Hoopryk, Waaghals, Schoonpraat, Pieter.

HOopryk Wie op Tergouw,
Edeling. Hoe veel? maar maak niet lang te dreigen.
Hoopryk. Tot twemaal zes Percent.
Edeling. 't Is wel, ik neem die aan.
Hoe veel Partyen? *Hoopryk.* Tien. *Edel.* Heel wel, het is gedaan,
Wingaren, tegen Snoever. De duivel dat 's een koop,
Snoever. Dat 's zonder lang beraden.
Wingaren. Geen Actioniſt zou zo'n Partytje ook ligt verſmaden.
Schoonpraat. Op Horen? Horen, wie? *Snoev.* Wat geef je op Horen?
Schoonpraat. Agt.
Snoever. En nog drie kwart. *Schoonp.* En één,
Snoever. En half. *Schoonpraat:* Al ſagtjens, wagt,
'k Zal u van deez' Party zo aanſtonds uitſlag geven.
Trouwhart. Wie doet op Utrecht? *Edeling.* Ik.
Wingaren, Tegen Windvang. 't Schynt dat hy al zyn leven
Een Actiehandelaar geweeſt heeft. *Windvang.* Dat is waar.
Edeling, Tegen Trouwhart. Hoe veel op Utrecht? Spreek.
Trouwhart. Tot Tyftig. *Edeling.* Dat 's te zwaar
Trouwhart. Tot Vyfenveertig. *Edeling,* Neen.
Trouwhart. Wel nu tot veertig effen.
Edel Tot Vyfendertig. *Trouwh.* Ja dat kunt ge ook wel beſeffen,
Edeling. En nog een kwart. *Trouwhart.* En Drie.
Edeling. Neen, als ik heb gezeid.
Trouwhart. Nu nog een kwart. *Edeling.* Octaaf.
Trouwhart. 'k Heb ze u tog toegeleid;
Gy zultze hebben. *Edel.* En hoe veel Partyen? *Trouwhart.* Net
Tot Vyfentwintig toe. *Edeling,* Ik ben te vreden met
Uw woord,
Wing. tegen Snoev. Daar heeft hy weêr een ſchonen ſlag geſlagen,
Hoopryk. Wie durft op Alkmaar nu nog twé Percentjes wagen?

VIERDE TONEEL.

Schoonpraat, Edeling, Wingaren, Trouwhart, Snoever, Hoopryk, Waaghals, Windvang, Twiſtgraag, Levi, Joseph, Pieter.

Schoonpraat, Tegen Snoever.

HEbt gy u nog bedogt, *Snoever.* Daar 's geen bedenken aan.
Twiſtgraag. Geef eens een pyp Toebak.
Schoonpraat. 't Is wel dan, 't is gedaan.
Levi. Wie zal Projecten koof?
Snoever, Tegen Edeling. Myn Heer, gy hebt daar even
Zeer ſchone proeven van uw Koopmanſchap gegeven,
In die Partyen ſo van Utrecht, als Ter Gouw,
Dat wy nu ſaam eens een Partytje ſloten, 't zou
Niet kwalyk weſen. Wat durft gy voor Naarden bieden?
Edel. Voor Naarden? Niet een kwart, 't zal daar niet op geſchieden
Snoever Wel nu voor Muiden? *Edel.* En voor Muiden al zo min.
Snoev. Wel nu voor Zwol?
Edeling. 'k Heb in die Compagnies geen ſin.
Ik zou met de Engelzen dan nog veel meerder houwen
Op Vodden, of op Kool een Compagnie te bouwen.
Trouwhart. Die Compagnie van Kool, die heeft zyn regten naam,
Want het is alles Kool, die reeds de ſnelle Faam
Voor de aller grootſte Kool gaat door de wereld blazen.
Levi. Wie zal Projecten koof?
Twiſtg. Wat leid die Smous te razen.
Zyn ſchorre gorgel maakt my bei myne ooren doof.
Levi. Wer wolder Briefkens, hei! wie zal Projecten koof?

Snoever, tegen Edeling. Wel nu den Haag, of Dort?
Windvang. Den Haag, daar moet ik wezen.
Edel. Hoe veel den Haag? *Snoev.* Die is tot vyftien reeds gerezen.
Edeling. En Dort? *Snoever.* Tot vier per cent.
Windvang. Tot vier per cent? voor my.
Snoever. Tot vier per cent voor u? geluk met de Party
Windv. Wel welk een winſt komt my van zelfs hiertegen ſtromen!
Den Haag tot Vier percent! *Snoever.* Zagt Heer, wil u betomen;
Wy ſpraken daar van Dort. *Windvang.* Van Dort? dan ſta ik af.
Snoever. Geenzints, wyl gy van zelfs my daar uw woord op gaf,
Windvang. Maar ik meende op den Haag.
Snoever. Daar 's my niet aan gelegen
Wat dat gy meend of niet, gy hebt 'er gants niets niet tegen;
Om Veertig Acties aan te nemen tot dien Prys.
Windvang. Op Dort? het zal niet zyn; 'k ben daar toe wel te wys.
Snoever. Gy zultze hebben. *Windvang.* Ik zal niet.
Snoever. Heel wel te weten.
Of ik zal met deez' ſtok u braaf de lenden meten.
Windvang. Begin eens, hebje 't hart *Snoever.* Zie daar.
Windvang. Zie daar weêrom.
Snoever. En ik heet u op zulk een ſoupe wellekom. *zy vegten.*
Waagh. Wat geld die Actie? *Twiſtg.* Niets dan een'ge rotting ſlagen.
Schoonp. Die winſt kan aan geen Boer, laat ſtaan een mens behagen.
Trouwhart: Maar ſchei hen van elkaâr.
Wingaren. Zagt Heren, houd uw ruſt.
Snoever. Ik wil niet, want ik ben nou duivels veel beluſt;
Een Actie met de vuiſt te ſluiten, *Trouwhart.* Wat zou 't baten,
't Is beter door goeluî uw zaak te ſcheiden laten.
Snoever. Dat zal niet zyn, hy zal my tot een duit voldoen,
Windvang. Ik zal waaragtig niet, 't is tegen het fatzoen
Dat gy my dus bedriegt. *Snoever.* Ik heb u niet bedrogen.
Windvang. Dat hebt gy als een ſchelm dwars door uw hals gelogen.
Snoever. Gelogen, allon t' ſa! morbleu, kom voor 't rapier.
Windvang. Ik kom hier om geen ſtaal te hand'len, maar Papier,
En zal by d'Officier voort over u gaan klagen.
Snoever. Ja voer vry alles uit wat dat u kan behagen,
Maar egter die party zal blyven tot uw laſt.
Windvang. 'k Zag liever u de keel toe nypen met een baſt.
Snoever. Ja vlugt vry, want gy vreesd een degen te zien blinken.
Hei! een kop Koffi! 'k moet eens op die Actie drinken.

VYFDE TONEEL.

Edeling, Wingaren, Trouwhart, Snoever, Hoopryk, Waaghals, Twiſtgraag, Hans, Levi, Joseph, Pieter, Schoonpraat.

Joseph, tegen Hans.

MEn Her, hebt jer ook iets te handzelen? *Hans.* Woor van?
Schoonpraat. Wie doet op Monkendam? *Joſeph.* Van Acties.
Hans. Was? ich kan
Das daubels ting nicht, moeſt men 't etszen, oder zoeffen? (fen?
Hoopr. Wie doet op Muiden? wie? *Hans.* Mar zeg was wol das roef-
Schoon. 't Zyn Actien, mijn Heer, *Hans.* Die zunt mich nicht bekent,
Was is das voor Kompoſt? indien het exelent
Unt legker is, ich loot mich daadelyk was ſchaffen. (maffen
Pieter. Hei! brand je daar niet! hei! *Hans.* Hold man mich voor ein
Unt kalen bloed, das man mich nicht zoe woord wol ſtoon.
Man brengt mich dood'lyk eins ein ſchotel Acties oon.
Twiſtg. 'k Verzeker u myn Heer, dan zult gy duurkoop ſmullen.
Hans. Laats ich voor ein Dukoot al eins main darmen vullen.
Was legt door zo veil oon! *Twiſtgraag.* Spreekt gy van een dukaat,
Ik bid u dat je van tien Tonnegoudſſen praat.
Hans. Ten dunder! was is das? doe ſchold mich hooſt verſchrikken.
Tien Tonnegoldſen: moor ein ſchotel aus ſoe likken.
Was koſt das? want ich was op 't alderhoogſt bedroeft,
Wen 'k nicht in Amſterdam had dein Kompoſt geproeft.
Twiſtraag. 't Is niet te proeven. *Hans.* Unt was dan?
Twiſtgraag. Alleen te aanſchouwen.
Hans. Ei! laat man dan eins zein!
Twiſtgraag. Zie daar, maar niet te houwen
Hans. Was duibel! dat 's papier, dat kumt her wunder ſchoon.
Doe Hazekof! doe hebt mich das gedaan ſoe hoon,
Ich kon voor gein dukoot her man genoegen etszen.
Maar ich moeſt aan papier tien Tonnegolds vervretszen;

Dog doe ſcholt door ein aâr nicht meer met potſen, daar.
Hans ſcheurd de Actien in ſtukken.
Twistgr. Wat Duivel, mof! ſcheurjéi myn Actie van elkaâr,
Hans. Daar is jo gants nicht aan dat ſtuk papier bedreven.
Twistgraag Niets, als dat gy my zult drie hondert guldens geven,
Häns. Ich wol ten dunder doen. *Twiſtg* Dan eis ik maar 't percent
Hans. Van alles was doe ſnakt is my jo nicht bekent,
Ich wil zo'n brok papier doe in de plaats wel langen.
Twistg. Dat zal niet gaan, ik meen myn geld daar voor te ontfangen.
Hans 'k Ben doe nicht ſchuldig, en doe habſt mich gefexeerd,
Das op ein andermool doe Hazekof geleerd!
Ein eerlig man, als ich, behoor'lyk eer te geben.
Twiſtg. Blyf ſtaan zeg ik.
Hans. Doe Nar! was ſpeld doe mit doe leben!
Twistg Kunt gy dit ongelijk verdragen Heren; daar.
Zelfs de eer van Quinquenpoix mee raakt in 't grootſt gevaar,
Wyl een verdoemde Mof hier durft mijn Actie ſcheuren?
Hans Ich zweer dich, wen doe nicht ier dwaasheid wilt betreuren,
Dats doe dem ſnavel hold, unt magt maar gein meer praats.
Ruim opf! heraus! ruim opf! unt makt mich aanſtonds plaats.
Hans binnen.
Twiſtgraag Verdoemde Mof! ik zweer ik zal je dat betalen,
En de intreſt en de zom nog van je bikhuis halen.
Waâghals. Wat zwarigheyd! want eêr een jaar is gepaszeerd,
Gaan ze al te zaam' dien gang *Twiſtg.* Maar 'k ben geaffronteerd;
Dat wil ik wreken. *Waaghals.* Wel, loop ga den mof dan zoeken,
Twiſtgraag. Ik zou dien Mof, en u, haaſt alle bei vervloeken.
Waagh. Vloek zo je wilt: maar zagt, 'k heb daar wat in 't verſchiet.
tegen Joſeph dien hy by de mouw vat.
Jou valsze Schaggeraar, *Jozeph.* Wei biſt toe? 'k ken doe niet.
Waagh. Wel neen, je kent my niet; 'k wiſt dat wel van te voren,
Maar dat ik u ken, zal ik aanſtonds u doen horen.
Jei heb eergiſteren tien Acties op Edam,
Tot drie percent van my gekogt. *Joſeph.* Was ich? ich kwam
Jo giſt'ren eerſt in ſtad, das vryëlich de waarheid.
Waaghals Ik weet wel beter, en ik heb wel and're klaarheid.
Allon! ſchaf aanſtonds geld. *Jozeph* Das wol nicht zyn, ik loof
Joe harszen zunt op hol. *Levi.* Wie zal Projecten koof?
Wingaren. Breng een kop Koffi hier. *Hoopryk* Een pyp Toebak.
Pieter. Wel Heeren.
Twistgraag. Hier zal zig de Actie nu van my naar Waaghals keren.
Die Acties brengen al veel wondere Acties voort,
Waarom reeds menig rok met ſlagen is geboort.
Joſeph, tegen Waaghals. Was ſcherſt doe? laaſt mier los.
Waaghals. Je moet my eerſt betalen.
Jozeph. Das ich nich heb gekoft? *Waagh.* De Duivel zal je halen,
Ontken je dat nog Smous? *Jozeph.* Das regt, das hoord ook zo.
Twiſtgraag. Jaag zulk een Leugenaar terſtont uit Quinquenpoix
Waaghals: Dat is myn menig ook, allon don, voort Kanaalje
Jozeph. Das kragt oder geweld!
Waaghals. Wy hebben zulk Rapaalje.
Hier niet van noden; voort of 'k breek je hals en been,
Heb jei die Acties niet van my gekogt? *Jozeph.* Neen, neen.
Waaghals. Ontken je 't nog? 't is wel, daar is niet aanbedreven,
Tené! daar is 't Percent dat ik u dan zal geven.
Jozeph. Och je! main Acties! och main kof! main Acties! och
Main bein! myn Acties!
Waaghals. Daar dat is voor u bedrog. *Hy ſtoot Joſeph de deur uit.*
Levi. Och arme Jozeph! kryg doe voor doe Acties ſlagen!
Twistg. Ei hoor hier de eene Smous den and'ren eens beklagen.
Levi. Wie zal Projecten koof? wie Briefkens?
Wing. Ja dat 's regt,
Zorg voor uw intreſt, en moei u niet met 't gevegt.
Pieter. Hei! brand je daar niet!
Hoopryk Wel waar aan zou ik my branden?
Wingaren. Ligt aan een kouwen pyp.
Hoopryk Dat waar nog groter ſchanden,
Als dat men al zijn geld met Actien verloor.
Twiſtgraag Dat woord verlieſen, klinkt my duivels naar in 't oor!
Hoopryk. Hoe dat? of hebt gy daar de proef reeds af gekregen?
Twiſtgraag. Dat is gevraagd; maar daar leid u niet aan gelegen.
Edeling, ſtil tegen Trouwhart.
'k Verzeker u, krijgt hy nog eens zo'n ſlag aan 't oor,
Als hy voor weinig tijd nog in den Haag verloor,
Dat hy haaſt baas (voor my ik zou het althans vrezen)
In 't Actiegekkenhuis zal tot Vijanen weſen.
Trouwhart. Wel dat is goed, dan blijft hy in het grote gild,
En buiten zorg, dat hy op nieuws zijn geld verſpild.

ZESDE TONNEEL.

Edeling, Wingaren, Trouwhart, Snoever, Hoopryk, Waaghals, Twiſtgraag, Schoonpraat, Levi, Jop, Jaap, Pieter.

JOp. Wel Jaep, wat s'hier te doen? *Jaap* Wel Jop kan ik dat weten?
Dit 's Herelogement ligt daar de Heren eeten.
Jop. Jaep, vraeg eens. *Jaap.* Wel vraeg jei, of benje weer te bloo
tegen Schoonpraat.
Monſieur, hoe heit dit huis? *Schoonp.* Dit huis heet Quinquenpoix.
Jaap. Hoe? Slinkſlankſtro? die naem die mag de droes onthouwen.
Jop. Hoe heit het? *Jaap.* Slinkſlankſtro.
Jop. Loop malle Jaep, ze douwen
Je een leugen in je vuiſt. *Schoon.* Wie op de Zuidzé? *Snoever.* Ik?
Pieter. Sta ruim, eer ik je brand. *Hoopryk.* Wie nog op Medenblik?
Jaap. Jop nae ik merken kan zo word hier volk ewurven,
Wat dunk je, zou je mee een togtje waegen durven.
Jop. Waer? *Jaap.* Na de Zuidzé. *Jop* Ja daar duske Heren gaen
Daar moet het goed zyn, ik lap dat partytjen aen:
Zeg Jaep, heugd 't jou nog niet: wy waeren laeſt te Londen,
Toen 't Paerd dat briefje van de Zuidzé had verſlonden,
En met de haever nae zyn holle maeg gevoerd.
Dat was een klugtig ſpel, hoe wierd de drek geroerd
Toen 't paerd, je weet wel, had, nou 'ik zal niet meerder zeggen,
Tot dat men in de drek het briefje nog vond leggen,
En onbeſchadigd nog; 't was of men al de ſchat
Van 't hele keuningkryk toen weer gevonden had.
Jaap. Wel nou wat is dat nou? *Jop* 'k wil ſeggen was voor deſen
Daer 't briefje ſo veel waerd, wat ſel de reis dan weſen,
Wis in de Zuidzé ſchept men 't Goud met ſchoppen op,
En ik, ik ben te vreen ſo ik maer eene ſchop
Met Goud mag hebben. *Jaap* ô! Dat ſyn maer bagatellen,
Een ſchop met Goud; ik wil mijn reis niet minder ſtellen.
Als twintig duiſend pond. *Jop.* Beding ſo veel je kunt,
Maar aanſtonds geld op hand. *Jaap.* Ha! heb je 't daar gemunt,
Dat was myn mening ook; zy ſullen my niet loeren,
Al ſijn ſy Heren, en wy maer onnos'len Boeren.
Schoonpraat. Wie op de Zuidzé? *Jaap.* Wy. *Schoonpraat* Wat wy?
Iaap. Ja wy hou ſtand,
Maer hoe veel Gaſie s'maends? en aanſtonds geld op hand.
Schoonpraat, Waar meen je dat jy bent? by Ronzelaars.
Iop. Wy menen.
Schoonpraat Wy menen, dat je maar vertrekken kunt, gaat henen.
Snoever. Ei moei die Heren niet! *Twiſtg.* 't Zijn Akkergraven, die
Geintreſſeerd zijn in de Zuidzé Compagnie.
Waaghals. 't Zyn Jonkers van de ploeg.
Jaap. Dat lieg je, wel te weten,
Wy hebben onzen tyd meeſt by de zee verſleten.
Twiſtgraag. Zyn Hoogheid ſpreek beleeft.
Jop. Hoe duivel zel 't hier gaan?
Snoever. Zagt, duivel niet! of ik zal u ſtraks Ridder ſlaan.
Jaap. Wie ſopje, Broertje?
Snoever. Wie? een boer van ſmuil en poten.
Schoonpraat. Dorp Jonkertjes vertrek.
Jop. Wel wat ſchort jou te ſtoten.
Schoonpraat. Voort zonder tegenſpraak, vertrek, of je krygt meêr.
Jop geeft Schoonpraat een ſlag.
Daar heb jei eerſt dan wat; 't ſa Jaap! trek nu van leêr.
Zy trekken hun meszen:
Wingaren. Zagt mannen houd uw ruſt.
Jaap. Daar valt nou niet te témen,
Wy zullen ſlinkſlankſtro op onze horens nemen.
Schoonpraat. De ſtok! de ſtok! de ſtok!
Snoever. De Juffvrouw is 'er niet.
Twiſtgraag. Dan is het beſt dat elk maar naar een uitvlugt ziet.
Jaap. Je kunt ons weêr de naem van Akkergraeven geven,
Kom Jop! laet ons gaen zien waer dat zy zyn gebleven.

ZEVENDE TONEEL.

Edelinge, Trouwhart, Hooprijk, Pieter.

Edeling.

DIe Akkergraven, schoon der niemand is geraakt,
Die hebben Quinquenpoix al vry wat schoon gemaakt.
Trouwhart. Dat's waar; maar Edeling zou't naar u dunkt nu lukken,
Om Windvang zyne Bruid door deze list te ontrukken?
Edeling. Ik twyffel geenzins, want haar Vader heeft van woord
Tot woord, al ons gedoen en koopmanschap gehoord;
En 't scheen dat hy daar in niet weinig had behagen,
Daar Windvang in de vlugt zo deer'lyk wierd geslagen.
Hooprijk. Dat ondersteund uw zaak, temeer, wyl Gelderland
En Dort; daar Windvang al zyn hoop heeft aan verpand,
Reeds zyn tot niet geraakt, dus zou ik ook geloven,
Dat gy hem op dien voet Klarice zult ontroven.
Edeling. Wyl 't hier tog is gedaan, bid ik u, ga met my
Naar 't Hof van Holland, daar zyn wy hier digte by,
En laat ons op 't succes eens van myn liefde drinken,
En op den ondergang van d'Actiehandel klinken.
Hooprijk. Het eerste keur ik goed, maar 't laatst' staat my niet aan.
Edeling. Wel doe dan't geen gy met uw voordeel vind geraân,

Einde van 't Twede Bedryf.

DERDE BEDRYF.

EERSTE TONEEL.

Windvang, Katryn.

Windvang.

KAtryn, kan ik myn Heer Wingaren wel eens spreken?
Katryn. Die's nog niet by der handt, maar wat komt u gebreken?
Kan ik de boodschap doen?
Windvang. Niet al te wel Katryn.
Maar Meisje hoor eens hier. *Katryn* Wel wat zal 't nu weêr zyn?
Windvang. Ik zal 't u zeggen; zagt, wil niet zo haastig wezen.
Heb jei jou leven wel Komedien gelezen?
Katryn. Wel zeker, zou ik niet?
Windvang. Katryn, dan weet je wel
Dat meest de minnâry is de inhoud van een Spel?
Katryn. Wat komt dat hier te pas?
Windvang. Al zagt, heb wat patientie,
'k Zal 't u zeggen, maar geef dan wat audientie.
Je weet een Spel bestaat het meest in minnary,
Daar vaak een Minnaar tragt om zyne weêrparty
De Bruid te ontdraaijen, daar hy al zyn hoop op bouwde;
Nu, by de Minnares is veel tyds een Vertrouwde,
Die haar geheimen weet en ondersteund met raad,
Dies twyffel ik geenzints, of gy zyt in deez' staat
Nu ook Vertrouwde van Klarice, en haar gedagten
Zyn u bekent, wijl ik 't onmogelijk zou agten,
Dat gy niet weten zoud wat zy datzy verkiest,
En of Heer Edeling, of ik haar gunst verliest.
Katryn. Is dat nu 't heel verhaal, waarom dat ik patientie
Moest oeff'nen, en aan u eerst geven audientie?
Gy vraagt my iets; dat ik nog nimmer heb verstaan.
Maar zo gy 't weten wilt, so spreek Klarice aan,
Die zal u ligt in 't kort wel duidelyk doen horen,
Of sy Heer Edeling, of u heeft uitverkoren.
Windv. 'k Weet haar verkiezing wel, maar 'k weet ook dat de zin.
Van haren Vader stryd met 't oogmerk van haar min;
Dies wenste ik maar alleen van u eens regt te weten,
Of sy haar Dogter pligt zo ruuk'loos zou vergeten
En minnen Edeling, dan of zy naar zyn wil
My wederom bemind.
Katrin. Myn Heer, in dit geschil
Geloof ik, dat haar keur naar Edeling zou keren;
Dog vraag my niet, de tyd zal u die zaak wel leren.
Windvang. Zy zou dien Lanterfant dan nog beminnen? ja
In veêrwil van myn minen 's Vaders ongenaâ.
Katryn, weet gy geen raad om hare min te breken?
Och! wou je een woordje maar voor my ten besten spreken!
Wie weet of ik daar door myn oogwit niet bekwam.
Dan gaf ik u...
Katryn. Wat tog? *Windvang.* Twee Actie op Edam.
Katryn. Je kunt jou Acties gaan in Quinquenpoix verkopen;
Ik ben Vertrouwde, en ik zou myn pligt verlopen;
Op Windvangs raad, om Wind? neen Koopman van Eool,
'k Vind geen behagen in jou schyn schone Actiekool.
Myn Heer, zo gy ooit hebt Komediën gelezen,
Zo weet gy wel dat een Vertrouwde, trouw moet wezen,
En nooit bedriegen tot haar voordeel of gewin,
Die geen, die haar 't geheim betrouwd van hare min.
Ook was 't u nutter met een Kameloen te trouwen,
Als met myn Jufvrouw, want die kun je makk'lyk houwen
Met wind, die u het hoofd reeds zo heeft opgevuld,
Dat gy eerlang uw beurs bedroefd beklagen zult.
Windvang. Wel stoute Meid! wat heb jei van de Wind te seggen!
Katryn. Niets, als dat ge als die storm van Acties eens gaat leggen,
Belaân van geld, gelyk een Nagtuil van verstand,
Een dooltogt doen zult naar het warme Peperland,
Want dat is de uitvlugt meest van die hun gelt verspillen,
Het zy met Acties, of met diergelyke grillen.
Windvang. Zwyg Onbedagte! want gy meet niet wat gy zegt.
Katryn. En gy niet wat gy doet, dat is nog ruim zo slegt.
Windv. Het lust my nu niet meêr myn hoofd met u te breken;
Zeg aan uw Heer dat ik hem dadelyk zal spreken;
Maar denk dan dat ik ook my van uw onbescheid
By hem beklagen zal.
Katryn. Een kleine zwarigheid.

TWEDE TONEEL.

Katryn, alleen.

GA Koopman van Papier, die intrest zoekt te halen;
By Vodden, Draf, en Kool, de Wind zal u betalen;
Klarice is niet voor u, want gy op winst gezet,
Liet haar om Quinquenpoix des nagts alleen in 't bed
Uw trouw vervloeken, want gy schuuwd de Zonnestralen;
En mind Mevrouw Diaan om winst by haar te halen.
'k Zie daar voor haar gelyk alreê een and're Ster.

DERDE TONEEL.

Edeling, Katryn.

Edeling.

KAtryn, waar is uw Heer? *Katryn.* Myn Heer is nu niet ver'
Meêr van het Laaz'rus huis, of 't eintje van zyn leven,
Want gist'ren avond heeft hy klare blyk gegeven,
Dat hy verstoord is op Heer Windvang, en dat is
Een blyk van dolligheid of van zyn dood, naar 'k gis;
En 't geen my aldermeest doet voor die rampen vrezen,
Is, dat gy wonderlyk scheent in zyn gunst te wezen.
Dus schynt hy naar my dunkt, geheel getransformeerd,
En meêr herschapen als ooit Naso heeft geleerd.
Want hy is nu van gek in wys hervormd.
Edeling. De reden
Van die verand'ring, is my ligtelyk te ontleden,
Door 't geen 'er gist'ren is in Quinquenpoix geschied,
Waar door ik ligt myn wens nog dezen dag geniet;
Maar 'k zal die reden aan Klarice zelf ontvouwen,
Verzoek of ik nu de eer mag hebben haar te aanschouwen.
Katryn. 't Is wel myn Heer, ik zal 't haar zeggen, dat gy wagt
Om haar te zien.

VIERDE TONEEL

Edeling, alleen.

GA heen, wyl ik niets liever tragt
Dan haar te aanschouwen, die my 't meeste kan behagen.
Nu hoop ik zal de Zon van myn geluk eens dagen,
En Windvang deer'lyk in zyn hoop te loor gesteld,
Zig zien op eenen tyd ontbloot van Bruid en Geld,
Zyn Windnegotie nog vervloeken, wyl veel menssen
Die Actiehandelaars ontelb're rampen wenssen,
En zig verheugen in hun derelyken staat,

Al

Als 't Actiescheepje door een storm eens ondergaat.

VYFDE TONEEL.

Edeling, Klarice, Katryn.

Edeling.

MYn Schone! ik zie onz' min by 't stralen van den morgen,
Bevryd van 't dreigend leed, ontrukt van alle zorgen,
Daar die, toen de Avondstond den Hemel met zyn kleed
En nevels hield bedekt, ons niet dan ramp en leed
Voorspelde; maar de list, die aan de min een wapen
En zeker toevlugt strekt, heeft onze ramp herschapen;
Door 't flik'rend ligt der hoop in een gewenste vreugd
Dies twyffel ik geenzints of onze min op deugd
En ware Trouw geveft, zal eind'lyk zegepralen,
En met een wens'lyk eind onz' voor' ge rouw betalen.
Klarice. Myn Edeling! hoewel myn hart uw wens bestemd.
't Is om myn Vader nog met droeve zorg beklemd.
Edeling. Katryn heeft my alreeds verhaald, hoe dat uw Vader
Op Windvang is verstoord, dies is onz' min ligt nader
Aan 't wit van haar begeerte, als gy u zelf verbeeld.
Klarice. Dit is ook de een'ge hoop, die myne zinnen streeld,
Die buiten dat geheel voor eeuwig ging verloren.
Edeling. Ik bid u, laat aan my uw Vaders reden horen.
Klarice. 'k Zal u in weinig reên zyn kwaadheid doen verstaan.
Na Vader gist'ren kwam uit Quinquenpoix van daan,
Scheen hy geheel verstoord te wezen, 'k vroeg de reden,
(Want 'k waar bezorg voor u) van zyne moeij'lykheden,
Waar op dat ik van hem dit antwoord kreeg? 'k Ben kwaad
Op Windvang, want hy heeft daar dadelyk een daad
Bedreven, die hy wis voor eeuwig zal beklagen,
Want veertig Acties heeft hy ruuk'loos opgeslagen
Op Dort, tot vier percent, 't geen hem vast ruineerd,
Want deze Compagnie is reeds gedeserteerd.
Maar 't geen my nog veel meêr verwondering kan geven,
Is, dat Heer Edeling heeft wonderen bedreven,
In twee Partyën, zo van Utrecht, als Tergouw,
Zo dat ik twyffel wie ik best verkiezen zou
Voor Schoonzoon; want die geen, waar op dat ik voor dezen
Een goed vertrouwen had, toond zig een gek te wezen,
En Edeling, dien 'k als een Weetniet heb verägt,
Heeft dezen avond nog wel zyn pligt betragt,
Dat zig heel Quinquenpoix moet om zyn gaauwheid schamen,
Ja de een toond zig een gek, en de and'ren een bekwamen
En deftig handelaar van Actiën te zyn,
Zo dat ik 't wezen ligt zou kiezen voor den schyn.
Dies als Heer Windvang hier komt morgen naar my vragen,
Zeg dat ik nog niet by der hand ben: 'k mag zyn klagen
En talmen aan myn hoofd niet velen, want gewis
Waard gy weer de oorzaak waar door hy bedrogen is;
Dewyl zyn harszens met uw min zo ingenomen,
Hem doen het een verlies naâ 't and'ren overkomen,
Ten minste zo hy zeid, of my wil doen verstaan,
Maar 'k trek zyn talmen en geteem my niet meêr aan,
Want op zo'n wys kan hy wel al zyn geld verliezen,
En dan lust het my niet tot Schoonzoon hem te kiezen.
Bedenkt, myn Lief! wat vreugd dit waar voor myn gemoed?
Wyl nog zyn kwaadheid door myn afkeer wierd gevoed,
Wanneer hy my verliet, waar door ik durf geloven,
Dat wy het meest gevaar zyn van onz' min te boven.
Edeling. Dewyl uw Vader reeds in twyffel is geraakt,
Verdiend aan ons geluk geen twyffel meêr gemaakt.
Heer Trouwhart zal ons ook hier dadelyk verzellen,
Om aan uw Vader nog eens klaar voor 't oog te stellen,
In welk een loszen staat dat Windvang zig bevind,
En hoe dat hy eerlang voor Windnegotie, wind
Zal zoeken, om den drang der schuldenaars te ontwyken,
En om voor Pluimgraaf naar Oostinje toe te stryken.
Katryn. Ik gaf hem daad'lyk nog dat eigen onderregt.
Klarice. Is hy dan hier geweest?
Katryn. Wel dat waar zeker slegt,
Zou zulk een Minnar, zo Galant, en die de liefde
Dwars door zyn harszens tot in beî zyn nieren griefde,
Nog hier niet zijn geweest? Wel wis, hy heeft aan my
Twe Acties op Edam beloofd, indien ik by
U maken kon, dat gy zijn liefde wouwt bestralen
Met weergunst, of zo 'k u geheimen wouw verhalen.
Daarom bid ik u zelf dat gy my nu voortaan.
Niets meer betrouwd, want ik zou u geen borg weer staan;
Dat ik om uw geluk zou mijn fortuin verlopen;
Want als ik Acties had dan kon ik ook verkopen,
En gaan naar Quinquenpoix, wat schoon die van Edam
Nu een percent doen, 'k wed mijn Actie aanstonts kwam
Tot vijfentwintig toe, en 't was ook maar regtvaardig,
Want Meisjes Actie zijn meer dan papieren waardig.
Edel. Dan wouwt gy naar ik merk, u zelf op Acties toe
Verkopen. *Katryn.* Al naar 't vald zei Uilenspiegel. Hoe!
De Windnegotie zou my een Mevrouw ligt maken.
Klarice Jou lang tong zwijg, ik zie Heer Trouwhart ons genaken.

ZESDE TONNEEL.

Edeling, Trouwhart, Klarice, Katryn

TRouwhart. Hoe gaat het met uw werk Heer Edeling?
Edeling. 't Geluk
Schijnt my de hand te bien na zo veel ramp en druk,
Want Windvang is reeds in Wingarens ongenade,
Dewijl zijn ruuk'loosheid hem brengt in schande en schade;
Hy twijffeld om aan my zijn Dogter toe te staan,
Verblind door 't voordeel dat ik gist'ren heb gedaan,
En 't geen hy agt dat hem is klaar genoeg gebleken.
Trouwh. Dan is het tijd, om hem van 't huuw'lijk voort te spreken,
Eer hy door 't een of 't aar word weder om gezet.
Katryn. Ei heb nog wat geduld, ik zie daar Windvang met
De Kaak'laar Schoonpraat, zagt de Maak'laar wil ik zeggen.

ZEVENDE TONNEEL

Windvang, Schoonpraat, aan de eene, Edeling, Trouwhart, Klarice, Katryn, aan de and're zyde van 't Toneel.

Schoonpraat, tegen Windvang.

HOe wel 't my smart, Mijn heer, 't is niet te wederleggen;
Op Dordregt is 't gedaan, en die van Arnhem zal
Geen voortgang hebben. Ik beklaag uw ongeval!
Windvang. Op Dordregt is 't gedaan! en Arnhem is verboden;
Diet yding is in staat om my terstont te doden!
Want 't was op deze twe daar nog myn hoop op stond,
Want Huizen, geld, en goed is alles op een hond
Door d'Actiehandeling. Helaas! ik ben verloren!
Geen ongelukkiger was immermeer geboren!
Op Dordregt is 't gedaan! en Arnhem schied'er uit!
Nu is myn hoop alleen op myne aanstaande Bruid,
Ach! laat ons daad'lyk Heer Wingaren gaan begroeten,
Ik hoop zijn geld zal nog mijn ongeval verzoeten,
Als ik zijn Dogter kryg: Maar help, ik ben verraan,
Ik word vermoord! beroofd!
Tegen Edeling. Wat Duivel voerde u aan
Om hier te komen! en Klarice te onderhouwen?
Die hare Vader wil dat gy nooit zult aanschouwen,
En gy Me-Juffer! foei! 't is schand, dat gy den last
Uws Vaders zo onteerd, en op uw pligt niet past.
Klarice. Al 't geen ik doe, daar leid u 't minst niet aan bedreven.
Edeling. En van mijn doen hoef ik geen rekening te geven.
Windvang. Dat zal ik u in 't kort wel anders doen verstaan.
Katryn, voort roep uw Heer.
Katryn. Uw zaak gaat my niet aan.
Zo gy hem hebt vandoen kunt gy hem zelver halen.
Windvang 'k Zal die brutaliteit, Karonje, u haast betalen.
Katryn. En wie Karonje Jei, zeg Koopman van de wind?
Speelpopje van Heer Lauw, Fortuin haar troetelkind,
Heer Nagtnegotiant, en grote deurbewaarder.
Van Quinquenpoix, ei zie wie zag zyn leven raarder.
En wonderder Postuur, dan 't geen men titeleerd
Heer Windvang, die zyn geld heeft in papier verkeerd
Door hoop op Wind gebouwd, en nu, na hy zyn landen,
Zyn huizen, hof, en goed, en alles moest verpanden,

Tragt na een ſchone Bruid, op hoop van met haar geld
Zyn uitgeſchudde beurs weêrom te zien herſteld.
Windvang. Ha ſpyt! moet ik my hier dus zien verongelijken.
Katryn. Wel neen, met heen te gaan kunt gy het ligt ontwijken.
Windvang. 'k Zal mijn beklag eerſt by Klarices Vader doen,
En hem doen horen hoe het ſtrijd met mijn fatzoen . . .
Katryn. Wel ja, dat dagt ik niet, gy zijt veel eerbied waardig
Die tot een reiſtogt u vind naar Vianen vaardig.
Windvang Jou onbeſchaamde Pry dat zult gy aanſtonts zien.
Hy ſcheld aan 't Huis van Wingaren.
Katryn Nou zullen hier voor vaſt mirakelen geſchiên.
Trouwhart, *tegen Edeling*.
Mijn Heer, nu is het tijd onz' aanſlag voort te zetten,
Wy moeten Windvang voort in zijn geſpreek beletten.
Eêr hy haar Vader weêr doet vallen naar zijn zy,
Tot nadeel van onz' liſt, en uwe minnary.
Terwyl Trouwhart ſpreekt, Scheld Windvang vier vyf malen aan 't huis van Wingaren.
Edel. 'k Zal voort zyn ſlegten ſtaat dien hy ſtraks kwam ontdekken
Wingaren doen verſtaan; dit moet zijn val verſtrekken,
Onz' liefde tot geluk.

AGSTE TONEEL.

Wingaren, *Windvang*, *Edeling*, *Trouwhart*, *Klarice*, *Katryn*, *Schoonpraat*.

Wingaren., *de deur open doende*,
WIe maakt hier zulk gedruis?
Ik dagt niet anders, of daar was wis brand in huis.
Maar hoe! zyt gy 't mijn Heer? wat pord u dus te ſchellen?
Windv. Heb ik geen reden Heer, om my op 't hoogſt t'ontſtellen,
Daar ik myn liefde zie gehoond, u wil verraân,
En van u Meid my zelf in 't aangezigt verſmaân.
Edeling. Myn Heer, geef geen geloof aan zyn verſierde reden.
Zyn zwaar verlies, dat hy door de Actie heeft geleden,
't Geen hy zo aanſtonts nog aan Schoonpraet heeft bekent.
Beroofd hem van 't verſtand; hy ziet zijn hoop in 't end
Vervlogen, en zijn ſchat in eid'len wind verkeren,
'k Beken dat ik uw wil, dien 'k anderzints moeſt eeren,
Heb overtreden, met Klarice weer te zien,
Maar 't waar noodwendig om het ongeval t'ontvliên,
Het geen ons dreigde, zo zy moeſt met Windvang trouwen.
Windvang, *Tegen Wingaren*. Myn Heer gaf my zyn woord.
Wingaren. Ik denk het niet te houwen.
Windvang. Niet houwen? waarom dat?
Wngaren. Om dat gy te onbedagt
En ruukloos handeld. Hadde ik ooit van u verwagt,
Dat gy zo los, zo wild, zoud Veertig Acties koopen
Op Dort? daar die alreeds genoegzaam zijn verlopen.
Windvang. Maar 'k ben bedrogen, want ik wiſt niet anders of
Die waren op den Haag.
Trouwhart. Mijn Heer, met uw verlof
Dat ik naar waarheid u eens mag ten beſten raden.
Windv. Uw raad word niet gevraagd, want die zou my wis ſchaden
Wingaren. En uw geraas zal u geen voordeel doen, o neen!
Schoonpraat, gy weet den ſtaat by naar van ieder een,
Hoe is 't met Windvangs ſtaat?
Schoonpraat. Mijn Heer, wat zal ik zeggen?
't Verliezen van zijn Geld is niet te wederleggen,
Wingaren. Heer Windvang dan is 't beſt dat gy, naar mijn beſluit,
Meêr denkt om u vertrek, als om een jonge bruid,
Die ik zo dadelijk Heer Edeling zal geven.
Windv. Hy zal haar trouwen! och! dat woord koſt my het leven
'k Ben dol! 'k ben deſperaat! 'k zie my op eenen tyd
Beroofd van geld en Bruid, ja 'k ben de hoop zelfs kwijt,
Waar door dat ik my zelf tot nog toe kon behagen;
Gelukkig, was ik voor een jaar maar dood geſlagen!
Dan ſloeg geen ſtorm mijne Eer en Agting overboord
Och! is 'er niemant niet die my uit gunſt vermoord;
Windvang binnen.
Wingaren., *tegen Edeling*. Mijn Heer, zo gy nog in mijn Dogter vind behagen,
Zy werd uw van mijn hand goedhartig opgedragen.
Edeling. 'k Zal met een dankbaar hart uw gunſt erkennen, ſchoon
De liſt ons hoofd verſierd met eene huuw'lyks kroon.
Wingaren. Wat liſt? waar ſpreekt gy van?
Trouwhart 'k Zal 't u te kennen geven,
Al 't geen Heer Ed'ling heeft in Quinquenpoix bedreven,
Is ſlegts alleen verſierd om uw genegentheid
Te winnen, die ge alleen op Windvang had geleid.
Wingaren. Schoon ik my onverwagt zie door hun liſt bedrogen:
'k Zal om hun zuiv're min dit huuwelijk gedogen:
Myn woord geſtand doen, en met vreugd hun Trouwdag zien.
Edeling. Hoe ver ben ik verpligt aan uwe gunſt, indien
Een dankbaar hart, u voor uw goedheid kan betalen,
Trouhart. De Hemel wil uw Egt met zyn geluk beſtralen!
Klarice. Wy danken u mijn Heer, verpligt aan uwen dienſt.
Katryu. Hoe klugtig draaid Fortuin haar rad op 't onvoorzienſt?
Wijl 't Edeling gelukt zyn oogwit te bekomen,
Daar Windvang zonder geld moet voor het dagligt ſchromen,
ô Actiehandeling! wat werkt gy wonderen uit?
Want de een verkrygt: en de aâr verlieſt door u zyn Bruid.

EYNDE,

D E

BEDRIEGELYKE ACTIONIST,

O F

DE NAGTHANDELAARS.

B L Y S P E L.

Zynde het vervolg van de Wind-handel.

VERTONERS.

Jonkhart, Broeder van Lucille.
Lucille, Zuſter van Jonkhart, en Minnares van Vroomaard.
Vroomaard, Minnaar van Lucille.
Deugdryk, Neef van Vroomaard.
Windvang, Medeminnaar van Vroomaard, en Actioniſt.
Hooprÿk, *Snoever*, *Waaghals*, *Schrokhart*. *Waanwys*, } Actioniſten.
Judas, *Simon*, *Joſeph*, } Drie Smouſzen. } Actioniſten.
Schoonpraat, *Houwvaſt*, } Makelaars.
Joris, Knegt van Vroomaard.
Johanna, Meid van Lucille.
Joggbem, een Voerman.
Klaas Onruſt, een Ooſt-Indies-vaar.
Kees, een Groenboer.
Pieter, Knegt } van Quinquenpoix.
Lysje, Meid } van Quinquenpoix.

Het Spel begint tegen den Avond, en eindigd in den volgende Morgen.

Het eerſte Bedryf ſpeeld in Quinquenpoix; het tweede voor Quinquenpoix, en het derde in het Huis van Jonkhart.

EERTE BEDRYF.

EERSTE TONEEL.

Lysje *alleen: Zingt terwyl zy bezig is met het Koffy-goed klaar te maken.*

Wat geeft de Windnegotie vreugd,
En al die Actie-kraam?
Zy doet aan onze Nering deugd,
En is my aangenaam;
Laat vry een die het niet verſtaat
Haar ſchelden zus en zo,
Ik vind daar by myn eigenbaat,
Viva de Quinquenpoix!

Wat ſcheeld het my of Rotterdam,
Of Utrecht daald of niet?
Wy warmen ons by d'Actievlam,
En kennen geen verdriet,
Dies word die tyd van ons geëerd,
Want 't is een vuur van Stroo,
Dat helder brand, maar ras verteerd,
Viva de Quinquenpoix!

TWEDE TONEEL.

Joris, Lysje.

JOris. Viva de Quinquenpoix! daar zou ik neen op zeggen;
'k Wou dat ik Quinquenpoix in 't Vagevuur zag leggen,
Dan had Monſieur de Droes in lang geen brand gebrek.
Lysje. Hoe ſchoonder op den dag, hoe ſchoonder volk. Wel Gek
Wat zou de drommel daar met Quinquenpoix beginnen?
Joris. 'k Doe in geene Acties; 'k ben niet gek, maar by myn zinnen;
En vraag jei wat de Droes met Quinquenpoix zou doen,
Het is hem dienſtig, want hy kon by 't kargezoen
Van al die Acties, die men naauw zou kunnen laden
In een Ooſtindies Schip, de zieltjes luſtig braden;
Zo waar de Inventie, die hy naar lang overleg
Eerſt heeft gepraktizeerd, hem nog tot nut. Maar zeg
Begint dat Actievuur niet door den tyd te ſmoren!
Lysje. Hoe na heb jei jou geld door de Actien verloren?
Want al wie niet verlieſt, die pryſt de Quinquenpoix.
Joris. Tot dat zy in het end voor Veren, Roggeſtroo
Verkrygen, om hun bed en ruſtbank te verſieren.
Lysje. Wel dat is op zyn groots, dan ziet men franje zwieren
Rontom het ledekant. *Joris.* Zeg om een ouwe plank,
Die hen tot bed verſtrekt, tot tafel, en tot bank,
Dewyl myn heer de Wind is met hun geld gaan vliegen.
Lysje. Dat zul jei even wel waaragtig moeten liegen.
De wind die heeft geen ſchuld, al leg jei 't hem te laſt;
Maar zeg de Zuidzee heeft het hagje in haar baſt,
En heeft de hoop, die hen nog over waar gebleven,
Reeds op haar zat, meê naar haar holle maag gedreven.
Joris. En by gevolg alleen het Naberouw voor geld
Ontfangen en gekogt, 't geen hen tot inkomſt ſteld
De Droefheid, Armoede, Angſt, en Kommer, en Elenden.
Foei, Foei dan Quinquenpoix! het geen de beurs komt ſchenden
Met loopjes, daar de droes, hoe ſlim, hoe fyn, hoe plat,
Nooit aan gedagt heeft, als laaſt toen hy vrindſchap had
Met Jonker Louwmaand, dien hy had te gaſt gebeden;
Maar deze kaal en kouwd, en onvoorzien van kleden,
Zat vaſt te beven in het hoekje van den haart.
Hoe? zei de Nikker, zyt gy hier nog niet bewaard
Voor 't ſnerpen van de kouw? zo moet ik alle hoeken
Van myn geheim vertrek eens op het naauwſt' doorzoeken,
Om u een harnas aan te trekken van fyn goud,
Daar nooit de Wintervorſt, al is het nog zo koud,
Doorboren zal, om u met ongemak te plagen,
Met gooid hy hier een kiſt, en daar een heele wagen,
Gints weêr een mand drie vier met prullen op elkaâr,
En na lang zoekens wierd hy op den grond gewaar
Een vel Papier, waar op geſchreven ſtond: Ziet Vrinden,
Hier is de Compagnie der Miſſiſippy winden.
Fluks ſprong de Droes van vreugd, en ſprak: houw daar myn Vrind!
Daar is het groot Project der Koopmanſchap van Wind,
Indien gy dit nu maar kunt naar de kunſt gebruiken,
Zal haaſt uw beurs naar geld, uw kleed naar muskus ruiken;
En dus wierd Louwmaand door den drommel zyn beleid,
Grand inventeur du Vent, dog om tot zyn profeit
Door 't Alchimiſties vuur Goud uit papier te halen,
En namaals met den wind het alles te betalen.
Foei! foei dan Quinqnenpoix! dat onze Vaart bederft;
Waar door de Nering zugt, en zuiv're Handel ſterft.
Lysje. Jei Monſieur kaaklaar heb jei anders niet te zeggen,
Als my op deze wys 't beginzel uit te leggen
Van de Actie-Compagnies, zo heb je hier gedaan,
Want ik heb in den grond uw mening reeds verſtaan.
Joris. Zo haaſtig niet myn Kind; ik moet myn Heer hier wagten.
Lysje. Wie is jou Heer? *Joris.* Een man als ik, die alle nagten
Niet loopt naar Quinquenpoix, ſchoon hy by dag, naar luſt
Daar wel een pypje rookt, maar 's nagts houd van de ruſt.
Lysje. Zyn Naam?
Joris. Zyn naam! zyn nam! die is my haaſt vergeten,
Dog wat raakt jou dien ook, jei zult dien ligt wel weten
Zo dra hy hier verſchynt. Geef eens een pyp Toebak,
En een kop Koffi. *Lysje.* Zagt myn Heer, al met gemak;
Ik zie daar ander volk, dat moet ik eerſt geryven.

DERDE TONEEL.

Windvang, Jonkhart, Lysje, Joris.

Windvang.

'k Zal nog van dezen dag, myn Heer, naar Steenwyk ſchryven;
Men moeſt ons daar geen Nul verkopen, want ik zie
Een merk'lyk voordeel in die ſchone Compagnie;
Die acties zullen wis en zeker hoger lopen
Als gy u inbeeld, en zo 'k die voor my moeſt kopen,
'k Zou 't doen, al waar het ook tot twe maal tien percent.
Jonkhart. Gy weet, die handeling is my heel onbekent,
Dies doe 't geen u gevalt, en wil my 't hoofd niet breken.
Windvang. Meugt gy niet lyden dat wy van onz' zaken ſpreken?
Gy weet, 'k gebruik uw geld, dies is 't niet meer als regt
Dat ik u reek'ning doe. *Jonkhart.* En 't dunkt my wonder ſlegt,
Dat, daar ik u geloof, gy niet gelooft wilt wezen,
Maar reek'ning doen; dat 's goed voor Zuffers, die ſtaag vrezen
Dat zy bedrogen zyn, of worden; ik voor my
Ben heel van agterdogt en alle wantrouw vry;
Gy kunt maar van myn geld als 't uwe diſponeren,
De tyd zal 't Fecit van die reek'ning ons dan leren.

Wind-

Windvang. Dewyl gy 't zo verstaat ben ik daar meê voldaan.
Jonkhart. Kom gaan wy boven, het verveeld my hier te staan,
Daar nog geen menssen zyn. *Joris.* Myn Heer, dat is gelogen,
Of zyn ik en de meid twee Beesten in uwe oogen?
Windvang. Dat gy een Beest zyt blykt aan uwe onhoff'lykheid,
Waar meê gy ons ontmoet. *Joris.* Een wonder schoon bescheid,
De een ziet geen mensen, en dat maakt ons tot twee beesten,
Die hangt 'er 't zegel aan; heb dank doorlugte geesten,
Die door het Dobbelspel ('k ben kwaakers, want myn geest
Getuigt het) u eerlang zo schoon zult speelen beest,
Dat elk korekt zal naar een Drommedaris lyken,
Bekwaam om in een spel voor geld te laten kyken.
Windvang. Zwyg karel, want gy weet niet wien gy affronteerd.
Joris. Ligt nader als je denkt. *Jonkhart, Tegen Windvang,*
Myn vrind het is verkeerd,
Dat gy een Ezel wilt met reden onderregten.
Kom gaan wy.

VIERDE TONEEL.

Joris, Lysje.

Joris. Ja dat 's goed, eer dat wy zamen vegten.
Maar waar verblyft myn Heer? dat vinde ik wonder raar,
Dat hy zo lang vertoeft! maar zagt! zie ik hem daar!
Of is hy 't niet? ô ja! nou heb ik niet te schroomen,
Ik zie hem met zyn Neef, Heer Deugdryk, herwaarts komen.

VYFDE TONEEL.

Vroomaard, Deugdryk, Joris, Lysje.

Vroomaard, Tegen Joris.

IS hier Heer Jonkhart, of Heer Windvang niet geweest?
Joris. Ja Heer: want de eene schold my aanstonds voor een beest.
Vroomaard. Waar zyn zy nu?
Joris. Zo lang naar boven toe gaan stappen,
Tot men om de Actien hier zal in de handen klappen.
Vroomaard. 't Is wel gy hebt voldaan?
Deugdryk. Maar Neef, wat hebt gy voor?
Nu zyn we in Quinquenpoix! en gy hebt naar ik hoor
Uw knegt belast, dat hy hier iemant op moet passen,
Wilt gy een schuldenaar, die voort wil gaan, verrassen?
Want 'k denk niet dat gy meê zo dwaas zyt, dat ge uw geld
Met de Actien verspild, die thans door hun geweld
's Lands welvaart als een pest of scherpe kanker knaagen,
Zie toe, zo gy u durft in die Negotie wagen!
Die reets zo meenig een heeft van zyn geld ontbloot,
De harssenen ontsteld, of door een wreede dood
Met eigen hand verwekt, de rampen doen ontvlugten,
Waar door reeds veelen, maar nog meerder zullen zugten
Na weinig tyds verloop; en zo gy op dien voet
Begint, zie ik voor u niets beter in 't gemoed,
Dan 't geen reeds and'ren treft; dat is, om op de baaren,
In plaats van hier op 't land, naar Zuid of West te vaaren.
Vromaard. Ik dank u voor uw raad en voorzorg; maar geloof,
Dat ik die Actiekraam, gevest op list en roof,
Zo wel als gy verfoi: dog wenst gy om de réden
Te weten, die my deed naar Quinquenpoix toe treeden?
Ik zal ze u zeggen, zo gy my gehoor vergunt.
Gy weet, hoe 't Windvang op Klarice had gemunt,
Nu ruim een Maand voorheên, maar zy die haare zinnen
Niet buigen kost, om zulk een Windhaan te beminnen,
In spyt van 's vaders wil, schonk Edeling haar hart,
Die met Heer Trouwharts hulp door list, de aanstaande smart
Vereidelde, die hem door deeze trouw moest plagen,
Wyl Windvang dubbelt van Heer Snoever wierd geslagen,
Eerst door het misverstand der Dordregtsse Acties, 't geen
Zyn beurs misgelden moest, en vorders arm en been
Met een gewisse stok, wanneer wy tyding kreegen
Dat Dordregt, door de hoop van Windvang was gelegen,
Reeds waar gebankroeteerd, en Arnhems Compagnie
Door 't Hof Provinciaal geheel verworpen, wie
Geloofde dit toen niet? nogtans, is ons gebleken,
Hoe de Actien van Dort het hoofd weêr boven steken,
Dog evenwel te laat voor Monsieur Windvang, die
Al wat hy heeft, alleen heeft in deez' Compagnie,
Dewyl Heer Edeling zyn list naar wens gelukte,
Die door schynkoopmanschap hem zyne Bruid ontrukte,
Maar ach! tot myn verdriet! want Windvang zogt terstont
In myn Lucille, daar de min my aan verbond,
Te vinden, 't geen hy in Klarice had verloren,
Hy poogd haar Broeder eerst door 't vleijen te bekooren,
't Geen hem zo ver gelukt, dat die hem meester steld
Van Al 't geen hy bezit, het zy van goed, of geld;
Alleen om Actien van alle zoort te koopen,
En vryheid, dat hy mag op zyne Zuster hopen.
Bedenk, of deeze slag my raaken kan, of niet?
Deugdryk. Maar zult ge in Quinquenpoix vermind'ren uw verdriet?
Vroomaard. 'k Hoop ja, en op deez' plaats de schelmery te ondekken,
Waar door hy Jonkhart poogd in zyn verderf te trekken.
Deugdryk. Maar waar door weet gy dat hy slinksse wegen gaat?
Vroomaard. Door Schoonpraat, die hy als zyt ergsten vyand haat.
Deugdryk. En of gy 't nu al weet, zoud gy 't bewyzen kunnen?
Vroomaard. 'k Hoop ja, zo my 't geluk zyn bystand maar wil gun-(nen.
Deugdryk. Laat hooren, op wat wys?
Vroomaard. Ik zal 't u doen verstaan.
Wy weten, dat hy sterk heeft op de Zuid gedaan,
Dog met Heer Jonkharts geld, en 't is ons vast beweezen,
Dat hy, toen laast de Zuid zo kragtig was gereezen,
Tot zeven honderd die verkogt heeft, en hy doet
Heer Jonkhart, die in 't minst' geen zorg draagt voor zyn goed,
Maar alles hem vertrouwd, tot heden nog geloven,
Dat die Partyen onverkogt zyn, daar en boven
Maakt hy hem wys, dat hy geene Acties uit den Haag
Gekreegen heeft, alleen met inzigt, dat hy graag
De winst, die daar af komt, zou in zyn schrokbeurs stryken.
Nu hopen wy om aan Heer Jonkhart te doen blyken,
Hoe hy bedrogen word. *Deugdryk.* Wie zal dat onderstaan?
Vroomaard. Lucille zelf, myn Neef.
Deugdryk. Hoe zal dit werk dan gaan?
Zou gy het doen? *Vroomaard.* ô Ja! gy zult haar hier aanschouwen,
Dog in een Mann'lyk kleed om zig bedekt te houwen;
Dan zult gy zien, hoe dat de opregte en trouwe min
Haar rol kan speelen..... Maar ik zie myn Engelin.

ZESDE TONEEL.

Vroomaard, Deugdryk, Lucille, in Manskleding, Joris, Lysje.

MYn Lief! geen mens kan u in dit gewaad ontdekken.
Lucille. Ik wil het hoopen, om ons oogwit te voltrekken.
Vroomaard. Myn Neef! zo ik u nu dorst vergen, om zo lang,
Myn Waarde hier vertoeft, in 't midde van den drang
Der Windverkoopers haar uw bystand aan te bieden,
Want Windvang kent u niet, my al, dus liep 't gevaar,
Dat hy onz' list ontdekte, als hy my wierd gewaar,
Dewyl hy door de proef wel altoos zal onthouwen,
Wat 't is, in Quinquenpoix een Mé-minnaar te aanschouwen.
Deugdryk. Al 't geen gy my verzoekt, is tot uw dienst.
Lucille. Ga heen
Myn Lief! dewyl wy hier nu nog maar zyn alleen.
Vroomaard. Myne Engelin! ik zal 't geen gy gebied voltrekken,
Om door myn byzyn onz' geheimen niet te ontdekken.
Lucille. Ga; 'k zie daar reeds een troep van Actiehandelaars.

ZEVENDE TONEEL.

Lucille, in Mans kleding, Deugdryk, Hoopryk, Waaghals, Schrokhart, Lysje, Pieter, Joris.

LUcille. Geef een kop Koffi hier.
Hoopryk. Wel dat is weer iets raars,
Zal 't Graaf'lyk Woerden ook een Compagnie beginnen?
Joris. Gewis, om tot u schaâ, voor niet, uw geld te winnen.
Hoopryk. Gy antwoord voor uw beurt, spreek als gy wort gevraagt.
Joris. Ik spreek en zwyg myn Heer, wanneer het my behaagd.
Hoopryk., tegen Waaghals. Waar zal die Compagnie in handelen?
Waaghals. In Pannen...
Joris. En ook in Hennip, om braaf strikken uit te spannen.
Waagh. In Zeildoek, Tiggels, Touw, en Kaazen. *Joris.* Is dat vast?
Zo leid uw Compagnie, Edam, geen beetjen last.
Ja uw Inventie zal zo 'k vrees, u nog berouwen,
Wyl ge op een staapel Kaas alleen uw winst moest bouwen.
Schrokhart. Wat maakt die Kwiebus hier een wonderlyk gesnap?
Joris. Dat gy een Kwiebus zyt, blykt aan uw koopmanschap.
Nu gaauw naar Woerden toe, daar kunt gy voordeel haalen,
Met Peingsternakels zal 't u de intrest prompt betalen.
Hoopryk. Heer Waaghals, hebt gy nog uwe Acties op de Zuid?
Waaghals. Neen, 'k draaide my in tyds daar eventjes nog uit.
Hoopryk. En wie heeft die gekogt? *Waaghals.* Heer Twistgraag;
Joris. Om met zugten
En leege zakken naar Vianen toe te vlugten.
Schrokhart. Hoe gaat dien Vent den bek, hy helpt my heel op hol
In myn Negotie, *Tegen Hoopryk.* Maar wat bied myn Heer op Zwol?
Joris. Drie ouwe Raaden van gebroke Hesse-karren.
Hoopryk. Dien Vent, die is gehuurt, loof ik, om ons te sarren.
Joris. Al zo gy wilt, myn Heer, het denken staat u vry.
Schrokhart. Hy speeld hier ligt voor Gek.
Joris. Dan doet hy net als gy.
Hoopryk. Zo gy niet gek waart, zoud gy voort naar huis toe loopen.
Joris. Zo gy niet gek waart, zoud gy hier geen Wind verkoopen.

AGSTE TONEEL.

Lucille, in Mans kleding, Windvang, Deugdryk, Hoopryk, Waaghals, Schrokhart, Joseph, Simon, Lysje, Pieter, Joris.

SImon. Wie doet 'er op Zuid? Wie geeft 'er premie? wie?
Windvang, verbaast uitkomende.

Wat is 'er op de Zuid? 'k doe in die Compagnie.
Simon. Heb jei partyën? *Windvang.* Neen.
Lucille, tegen Deugdryk. Myn Heer, nu kunt gy horen
Of hy myn Broeder ook bedriegt.
Simon, tegen Windvang, Heb jei verlooren
By de Acties van de Zuid?
Windvang. Wat vraag jei? 'k heb voor 't minst
Daar by verkreegen ruim twee Tonnegoudsen winst,
Want ik verkogt die, toen ze op zeven honderd waaren.
Joris. Myn Heer, zyn in die Zee dan niet als gouwe baaren,
Zo als myn die hier ziet van koper, tin, of loot?
Windvang. Wel neen van Water. *Joris.* Is dat dan een naauwe sloot?
Myn Heer, waar in men met een schrobnet, sonder missen,
Scheeps ladingen van Goud en Zilver weet te vissen?
Windvang. Neen 't is een Zee gelyk een and're Zee, vol wind
En water. *Joris.* En wie is dan nog zo ziende blind,
Of wie laat zig zo ver door geldzugt ooit bekruipen?
En namaals, als hy zig vind deerelyk verleid,
Zig zelf de keel affnyd door enk'le gierigheid,
Om geen twee duiten voor een entje touw te geeven.
Schrokhart. Zie toe met wien gy spot!
Windvang. Daar is niet aan bedreeven,
'k Trek my zyn spotterny in 't allerminst niet aan;
Zo doen zy alle die onz' handel niet verstaan.
Tegen Joris. Maar Fynman! kom eens hier, ik moet u ook iets vra-(gen.
Joris. Ik hoorde liever dat ge uw dwaasheid zoud' beklagen,
Dan was 'er nog wat hoop op uwe betersschap,
Als nu te luist'ren na uw eidel wind-gesnap.
Windvang, wyzende op Lucille.
Wat is dat voor een Heer? *Joris.* Wel moet ik dat juist weten?
Windv. Wel neen, ik vraag 't u maar. *Joris.* Zyn naam is my vergeten,
Maar 't is een Heer, die sterk in d'Actiehandel doet,
Gelyk gy zien kunt aan zyn breed geranden hoed.
Windvang. Kent men dan aan den hoed al die in de Acties hand'len?
Joris. Wel ja, ga Quinquenpoix eens op en neder wand'len,
En zie het groote Gild der Rookverkopers door,
U eigen zelf, en ook dien Bokkebaards Sinjoor, *Wyzende op Joseph.*
Zo zult gy zien, dat al die winderige Kwanten
Breê hoeden dragen, wel voorzien van goude kanten,
Dus is 't onnodig dat gy naar dien Heer my vraagt;
Zyn hoed vertoond u, wat Negotie hem behaagd.
Windvang. Het schynt dat gy alleen in schimpen vind behagen,
Zie toe, eêr gy op 't laast uw dwaasheid moet beklagen!
Joris. Zo 't end myn schempery met ongeluk beloond,
Zo zullen wy haast zyn met eene kroon gekroond,
En, ik om scherfzery, gy om uw Windverkopen,
Gelyk twee Bedelaars haast agter land gaan lopen;
Maar 't dunkt my dat die straf u nader is als my.
Waaghals, tegens Windvang.
Myn Heer, is 't moog'lyk! duld gy deze spottery?
Windv. 'k Vind die geen antwoord waard veel minder tegen reden,
Ik kan myn tyd hier met veel meêr profyt besteden,
Dan met deez' Kwibus my te moeijen. *Joris.* Wel gezeid.
Schoon al uw handel steund op enk'le dolligheid,
Zo hebt gy egter hier een wysz'lyk woord gesproken.
Hoopryk. Wie doet op Purmerent? *Joris.* Dat is reeds opgebroken,
Of zo het anderzints moet nader zyn verduist,
Die Compagnie is met de Noorder zon verhuist.
Hoopryk. Wie vraagt'er u naar?
Joris. 't Dient maar tot uwe onderigting,
Hoopryk Zo heb ik voor deez' dienst aan u gants geen verpligting,
Want 'k had ligt, buiten u, my de Acties kwyt gemaakt,
Daar ik door iemants list tot schaâ ben aangeraakt.
Joris. Ja dat 's 't regte Actiespel, Bedrogen, weêr bedriegen,
Geen zonde maken van om intrest vuil te liegen.
Joseph. Gef her ein pyp Toebak. *tegen Schrokhart*
Wat biest doe op Tergouw?
Schrokhart. Dertien percent, *Joseph.* Is 't woor?
Schrokhart. Wel nu, wat eis je nou?
Joseph. Tot negentien percent.
Schrokhart. Daar zal ik ze u voor geven,
En nog to zeventien. *Joseph.* Das doe ich, by mier leven!
Windvang, tegen Lucille.
Myn Heer, 'k heb nooit 't geluk gehad u hier te zien,
Zo gy in Acties doet, zo zoude wy misschien
Wel wat partytjes met elkand'ren kunnen sluiten.
Lucille. 't Zou kunnen zyn myn Heer,
Joris, tegen Lucille. Maar Heer, dat ruilebuiten
Van geld, voor klad Papier, dat zal in 't end gewis....
Lucille. Zwyg Joris. *Joris.* 'k Zal myn Heer.
Windvang. Zo dit uw dienaar is,
Hebt gy de grootste Spreeuw, die immer is geboren?
Lucille. 't Kan zyn: maar Heer wat zoort van Acties hebt ge?
Windvang. Op Horen,
Haag, Schiedam, Purmerent, op Vlissingen, ter Veer,
Lucille. Hebt ge Acties op den Haag? die zyn my dienstig Heer;
Wat eist gy? *Windv.* Tien Percent. *Lucille.* Agt, zonder lang te temen.
Windvang. Fiat, ik ben te vreên. *Lucille.* Hoe veel partyen Heer?
Het scheeld my op geen stuk tien twaalf, min of meêr.
Windvang. Net twintig. *Lucille.* 't Is wel, 'k zal morgen u betalen;
Maar laten we eêr dat ons een misverstand doet dwalen,
Dit voort beschryven, zo zyt gy en ik voldaan.
Deugdryk. Dat is ook 't best, daar kan dan gene twistont staan,
En gy zyt alle bei verzekerd van elkander,
Het is voor d'een zo nut en dienstig, als voor d'ander.
Windv. Ik zal het doen, hoewel ik zulks onnodig agt. *Zy Schryven.*
Simon. Wie doet'er op de west? *Waaghals.* Daar heb ik op gewagt,
Verkoopje? *Simon.* Neen ik Koop. *Waagh.* En hoe veel wil je geven?
Simon Twee honderd. *Waaghals.* Schaggeraar!
Windvang, tegen Lucille. Zie daar, nu is 't beschreven,
Zyt gy voldaan? *Lucille.* ô Ja! daar is myn schrift weêrom.
Schrokhart. Geef Koffi hier. *Pieter.* 't is wel myn Heer, ik kom.
Lysje. 'k Dagt dat men 't drinken vast van avond zou vergeten.
Joris. Daar 's veeltyds weinig dorst, daar weinig word gegeten.
Die Actiekost word oud, zy stinkt reeds naar den brand
Door al 't opwarmen; ja men schroomd alleen zyn hand,
Laat staan zyn mond, daar aan te steken, en door 't stinken
Wil niemant ze eeten, en ook by gevolg niet drinken.
Pieter. Zyn wy niet lang genoeg hier nog met dezen gek
Gebruit geweest? *Joris.* Myn Vrind, om dat ik dat gebrek
Bezit, ben ik alleen in Quinquenpoix gekomen,
Om by myn zoort te zyn. *Waaghals.* Wie kan zig nu betomen.
Daar zulk een Buffel ons gevoelig affronteerd
Hier zal geen rust eer zyn voor 'k hem, die u braveerd,
Heb over hals en kop eens uit en huis gesmeten.
Joris. Dat zou zo ligt niet gaan. *Pieter.* Heel makk'lyk, wel te weten.
Waaghals. 't Sa Pieter! vat hem aan, ik zal u bystand doen.
Hoopryk. Ik ook. *Schrokhart.* Ik ook. *Joseph.* Ich ook.
Joris. Zo veel, dat 's geen fatzoen...
Pieter. Fatzoen, of geen fatzoen, het zal u nu gebeuren.
Joris. Help! help! eêr dat zy my nog van elkander scheuren.
Zy nemen Joris met hen alle op, en dragen hem de deur uit.

NEGENDE TONEEL.

Lucille, in manskleding, Deugdryk.

Deugdryk.

HEt gaat tot nog naar wens. *Lucille.* Ik kon nooit beter hopen,
Als dat hy zelf van zelfs komt in de strikken lopen,
Die 'k hem gespannen had. Maar laat ons buiten gaan,
Om aan Heer Vroomaard voort deez' zaak te doen verstaan.
Deugdryk. Indien het u gevald, hy zal gewis verlangen
Om tyding uit uw mond van dit geluk te ontfangen.

Einde van 't Eerste Bedryf.

TWEDE BEDRYF.

EERSTE TONEEL.

Lucille, in Mans kleding, Vroomaard,

Deugdryk, Joris

Lucille.

ONze aanslag is zo ver naar wens gelukt, nu moet
Ik nog dien schender van myn Broeders geld en goed
Zien te overtuigen, hoe dat hy door list en logen,
Met de Acties van de Zuid myn Broeder heeft bedrogen.
Vroomaard. Myn Waarde! waag u zelf niet al te veel, wyl gy
Nauw Monfreer genoeg kunt blyken doen, hoe hy
Door Windvangs schelmery word listig uitgestreken.
Lucille. Ik moet dit werk geenzints ten halven laten stek en;
Het eerste stuk is my daar toe te wel gelukt.
Joris. Daar 't u gelukte, ben ik haast van een gerukt,
Toen men my zo onzagt, en tegen welbehagen,
Gelyk als in triomf, de deur heeft uitgedragen.
Deugdryk. Zulks waar uwe eigen schuld, dewyl gy ieder een
Door scherts en boertery hebt op den voet getreên;
Dit kan u nu voortaan een goeje les verstrekken,
Om, daar ge allenig zyt, met velen niet te gekken.
Lucille. Ja 'k had ligt buiten u alreeds 't bewys gehad,
Hoe Windvang, door zyn list, myn Broeder poogd een rad
Voor 't oog te draajen, door tot nog hem wys te maken,
Dat hy zyne Acties op de Zuid niet kwyt kon raken;
Daar hy die reeds voor lang verkogt heeft, toen de Zuid
Tot zeven honderd waar. *Joris.* Zie daar, ik ben een Guit,
Zo ik niet dagt, dat gy door my uw wens zoud krygen.
Vroomaard. Uw mening gelt hier niet, 'k gebiê dat gy zult zwygen.
Joris. Moet ik dan zwygen Heer, en zien die gekheid aan?
Dat 's haast onmogelyk, want zy zyn zo vol waan
En wind, dat zy geheel hun eigen zelf vergeten;
Ja de een wil voor den aâr zig zelf te barsten vreten
Aan Wortelacties, of aan Koolverkopery;
Ik kan 't niet laten om met hunne zotterny
Te laggen. Neen ik moet die Windverkopers plagen

Vroom-

Vroomaard. Zo gy niet zwygen kunt, moet gy u niet beklagen
Van 't geen u is geſchied; dog egter is myn wil,
Als myn Lucille ſpreekt met Windvang, dat gy ſtil
Zult zwygen, en niet weêr Haar in haar opzet ſtoren;
Maar wilt gy buiten dit uw lange tong doen horen,
Ik geef u vryheid, mits dat gy u niet beklaagt,
Indien gy ſlagen krygt, maar die geduldig draagt.
Joris. Myn Heer, ik zal in 't eerſte aan u myn pligt betonen;
Voor 't twede, bidde ik dat de hemel u wil lonen,
Want 't is een werk van deugd, dat gy my vryheid laat
Om 't Actioniſte Heir, dat op den wind zyn ſtaat
En grootsheid bouwd, tot daar het komt zyn val te ontmoeten,
Eens met myn ſcherszery naar waarde te begroeten.

TWEDE TONEEL.

Lucille, in Manskleding, Schoonpraat, Vroomaard, Deugdryk Houwvaſt, Joris.

Schoonpraat, tegen Vroomaard.

MYn Heer, hoe gaat het al? is uw beſluit gelukt.
Vroomaard. Ten deele. Het bewys is hem alrede ontrukt
Van de Actien op den Haag, die hy met ſtoute kaken
Verlogend heeft, maar hoe wy 't verder zullen maken
Met de Actien op de Zuid, die hy verkogt heeft, ſtaat
Vry wat in twyffel.
Schoonpraat. 'k Bid dat gy my zorgen laat.
Wy hebben met onz' tweên, dat werkje reeds beſteken,
Myn Vrind, Heer Houwvaſt, is, als ik, op zulke ſtreken
Meê afgerigt, daar is geen zwarigheid altans.
Houwvaſt. Tot zulk een kleine zaak is voor ons ligt'lyk kans,
Wy zullen Windvang haaſt doen voor de waarheid buigen,
En tot uw voordeel, hem gewisz'lyk overtuigen.
Schoonpraat. Zelfs door zyn eigen Schrift.
Vroomaard. Hoe wout gy zulks beſtaan?
Gy weet hoe hy u haat voor d'ondienſt hem gedaan
Toen hy Klarice heeft door Edeling verloren,
Hy zal u voor gewis niet willen zien, nog horen.
Schoonpraat. Dat 's des te beter, want hoe dat hy kwader is,
Hoe beter myn beſluit gelukken moet. Ik gis
Dat hy in weinig tyd zal meerder reden vinden
Om kwaad te zyn, door 't geen ik my zal ondervinden,
Als hy tot nog toe heeft. *Deugdryk.* Maar meent gy dat uw liſt
Gelukken zal? *Schoonpraat.* ô Ja! 't is my nog nooit gemiſt,
Wanneer ik toelei, om de heimelijke lagen
Eens afgerigten Guits te ontdekken; 'k zal 't ook wagen
Met Windvang, die ik weet, dat door zyn gierigheid
Heer Jonkhart loos bedriegt, en door de liſt misleid.
Vroomaard. Maar op wat wys zult gy 't beſt' tot uw oogwit raken?
Schoonpraat. Ik zal 't u zeggen... maar daar komt ons volk genaken;
Verlaat u op myn Trouw, die thans in dit geval,
Heer Windvang, tot uw dienſt, een ſtrik verſtrekken zal.
Joris. Wat guure winter ſtaat, helaas! ons nu voor handen!
Daar de eene Geldwolf dreigt den and'ren aan te randen.

DERDE TONEEL.

Lucille, in Manskleding, Vroomaard, Deugdryk, Schrokhart, Hoopryk, Schoonpraat, Houwvaſt, Joris.

Vroomaard, tegen Schoonpraat

ZYn dat ook handelaars? *Schoonp.* Ja 't zijn twe Hêren, die
Meê geïntreſſeerd zijn in de Zuidzé-Compagnie.
Joris. En zijn ze dan nog hier? dat vinde ik wonder aardig.
Schoonpraat. Waar moeſten zy dan zijn?
Joris. Wel tot een reistogt vaardig,
Om in de Zuidzé eens te zien, waar dat hun geld (kneld!
En goed gebleven is. *Schrokh, tegen Hoopr.* 'k Ben tot aan 't hart be-
Kan 't mooglyk zyn? zijn die van Utrecht ook aan 't dalen?
Zo zie ik naauwlyks kans mijn ſchade te herhalen;
Maar hebt gy niet gehoort door welk een vreemd geval,
Die daling word verwekt? *Hoopryk.* Dat weet ik niet. *Joris.* Ik al;
Dat komt alleen door dien men te Utrecht ſterk doet graven,
Zo aan de Vaart, als aan de grote Stigtſſe haven,
Die arbeid koſt veel geld, *Hoopryk.* Loop gek, zy graven niet.
Joris. Ik zeg zy graven al, ſchoon dat gy 't juiſt niet ziet. (komen
Hoopryk. Hebt gy het dan gezien? *Joris.* Wel neen, 'k zal daar niet
Om dat te zien. *Hoopryk.* Waarom? wat reden doen u ſchromen?
Joris. Om dat zy even eens daar werken, als wel eêr,
Onze Uilenſpiegel deed, by zeek'ren Duitſſen Heer,
Voor wien hy ſchild'ren zou; maar hy nam van te voren
De helft van 't Geld op hand, en liep de reſt verloren,
Het geen hy had, was winſt; dies vond hy zig te vreên.
Hy neemt een vry vertrek, waar in hy zig alleen
Beſloot, om overdag zig aan zijn werk te houwen,
Tot eindelijk de Heer het Konſtſtuk wou aanſchouwen;
Dies vraagt hy onze Snaak, hebt gy uw werk gedaan.
Ja Heer, gy kunt het zien, maar 't antwoord weêr; wel aan
Zei toen de Duitſſer, en wou aanſtonds binnen ſtappen,
Maar Uilenſpiegel greep het Heerſchap by zijn lappen,
En ſprak. Mijn Heer, gy zult van mijne konſt geen ſchijn
Zelf zien, nog niemant, als 't geen Hoerekind'ren zijn,
En wijl gy zulks niet zijt, is u mijn konſt niets waardig;
De Duitſſer ſtond en keek, en wierd op 't hoogſt' kwaadaardig;
Dog of hy vloekte of niet, het was vergeefs gefluit,
Want Uilenſpiegel had het geld alreeds verbruit,
Het geen hy van den Heer eerſt had op hand gekregen.
Zo gy nu ruiken kunt, ſo zult gy wel ter degen
Begrijpen, waar dat deez' gelijkenis opſlaat;
En waarom ik met regt die Vaart te aanſchouwen haat.
Schrokh. Weg gek, eêr gy ons weêr tot kwaadheid komt verwekken.
Hoopryk, tegen Schrokhart.
Mijn Heer, is deze Gek, zo zijn wy zelver gekken?
'k Verzeker u hy ſlaat den ſpijker daar niet mis.
Lucille, ſtil tegen Vroomaard.
't Is beſt dat gy vertrekt, eêr Windvang hier nog is.
Hy is in Quinquenpoix, dog zal naar mijn gedagten
Wel haaſt verſchijnen, om zijn intreſt te betragten.
Vroomaard. 't Is tijds genoeg, mijn Lief, wanneer hy komt, te gaen.
Lucille. Maar wees voorzigtig, of gy zult ons zelf verraân?

VIERDE TONEEL.

Lucille, in Manskleding, *Vroomaard, Deugdryk, Schrokhart, Hoopryk, Snoever, Waaghals, Schoonpraat, Houwvaſt, Joris*

Snoever en Waaghals komen vegtende, elk met een bloten Degen uit Quinquenpoix.

Snoever tegen Waaghals.

STa zeg ik u! *Waagh.* Ik zweer, ik u niet ontlopen.
Snoever. Dan zult gy 't op deez' plaats ook met uw hals bekopen.
Waagh. Of gy met d'uwen. Daar! *Snoever.* Uw Daar is u miſlukt,
Tené! dat 's beter.
Schoonpraat, met Houwvaſt, hen ſcheidende.
Zigt, mijn Heren! onderdrukt
Uw eigen regt niet, want gy kunt geenzints door 't vegten,
Uw onderling verſchil, maar wel door reên beſlegten.
Snoever. 'k Wil dat hy de Actiës, die hy heeft gekogt, terſtond
Ontfangen zal. *Waaghals.* En ik wil, dat gy duizend pond
Voor de Actiës, die gy ſtraks gekogt hebt, zult betalen.
Snoev. Dat 's logen, gy hebt die van my gekogt. *Joris.* Hoe malen
Die Actiemolens hier, om geld voor hun papier
Te krijgen; 't werk gaat nu op een héle and're zwier,
Als toen men yverde om aan Actiën te raken,
Daar men niet weet hoe men zig die nu kwijt zal maken.
Snoever, tegen Waaghals.
Heb ik u niet gevraagt, hoe veel op Rotterdam?
En was uw antwoord niet tot zeſtig? *Waaghals.* Ja, maar 'k nam
Dat op, dat gy die zoud tot zulk een prijs ontfangen.
Snoever. En 't was mijn méning om ze aan u daar voor te langen.
Schoonpraat. Dan is 't een misverſtand, beſt ſteld gy u te vreên,
Gy houd uwe Actiës, en mijn Heer zijn geld. *Joris.* Zo 'k een
Van beiden kiezen moeſt, zou 't laatſte my behagen.

VYFDE TONEEL.

Lucille in Manskleding, *Vroomaard, Deugdryk, Schrokhart, Hoopryk, Snoever, Waaghals, Waanwys, Schoonpraat, Houwvaſt, Joris*

Waanwys Tegen Waaghals.

MYn Heer, 'k vind reden om uw rampen te beklagen!
Waaghals. Waarom? *Waanwys.* Om Twiſtgraag.
Waaghals. En wat is die? *Waanwys.* Ach Bankroet!
'k Weet dat ge uwe Actiës op de Zuidzé.... *Waaghals.* Ach! ik moet
Nu naar Vianen toe, dat's niet te wederleggen,
Maar is 't wel waarheid? *Waanwys.* Ik zou 't anders u niet zeggen,
Ten zy ik eerſt voor af verzekerd waar, dat hy
Vertrokken waar. *Waaghals.* Helaas! dat is eerſt fieltery!
Had hy myne Actiës op de Zuid nog weêr gegeven!
Joris. Wat zou je daar meê doen? daar is niet aan bedreven,
Of hy die houd of niet, want de Actiës van de Zuid,
Zijn uit het ſchip van Hoop reeds overboord gebruid.
Deugdryk, tegen Vroomaard,
Wees op uw hoeden, Neef; 'k zie Windvang ons genaken.
Lucille. Mijn Heer, tragt tog terſtont uit zijn gezigt te raken,
Want zo hy u ontdekt, zal ligt zijn agterdogt
Vernietigen, 't geen ik heb naar mijn wens volbrogt.
Vroomaard. Ik ga, om u niet door mijn byzijn te beletten.
Houwvaſt, tegen Schoonpraat.
Nu zal 't ook tijd zijn om ons warnet uit te zetten,
Op dat die Vogel word in zijne vlugt getemd.

ZESDE TONEEL.

Lucille, in Manskleding, *Deugdryk*, *Schrokhart*, *Hoopryk*, *Waanwys*, *Windvang*, *Waaghals*, *Judas*, *Simon*, *Joseph*; *Schoonpraat*, *Houwvaſt*, *Joris*.

Judas, tegen Windvang, dien hy by de rok vaſt houwd;

MEn Heer, Ik bid je hoor! *Windvang.* Wat wilt gy?
Judas. Dat gy ſtemd,
Dat ik tot Directeur van Weſep word verheven.
'k Weet dat jei op die ſtad heel veel hebt ingeſchréven,
Joris. Zeg Smousje, weet je wel wat ampt dat jei begeert?
Judas Ja, dat van Directeur. *Joris.* Zagt Vrind, gy zijt verkeerd,
Men zal u ligtt'lijk tot een Zwijnedrijver maken,
Indien je denkt tot 't ampt van Directeur te raken.
Judas, *tegen Windvang*. Mijn Heer, zal jei het doen?
Windvang. Neen zeg ik je, ga voort.
Joris. Die Smous heeft kijven van zijn wyfje lief gehoord,
Waarom dat hy niet word tot Directeur verhéven?
Nu zoekt die goeije Sul, tot berging van zijn leven,
Dat ampt te krijgen, eêr dat hy ook door 't verwijt,
En door een Schotſe gril zig zelf de keel affnyt.
Schrokh. Wie heeft dat dan gedaan? *Joris.* Een gek, van neus en ooren
Net uws gelijk mijn Heer. *Hoopryk.* Wat had hy dan verloren?
Joris. Hy had gewonnen, net drie honderd duizend pond.
Snoev. En nog verdeed hy zig, wat was.... *Joris.* Een gekken hond;
En nogtans is 't geſchied, want hy benam zig 't leven,
Om dat hy niet meê waar tot Directeur verheven
Der Zuidzé Compagnie, waar op zijn wyf altijd
Te morre lag, tot dat hy moê van dit verwijt
Te horen, met een mes zig ging de ſtrot af végen,
En ligt is 't met deez' Smous ook even eens gelegen.
Judas. Jei Snappert! 't was wel ruim zo goed, dat jei alleen,
Maar om je zelven dagt. *Joris.* Indien dat ieder een
Zijn eigen ſtaat bezag, zo durf ik u wel zweren,
Daar zouden 'er zo veel, als nu, niet bankroeteren,
Die zo maar onbedagt, en op een loszen voet,
In 't Actie Uilenſpel verbruiden al hun goed.
Waaghals. Zal dan deez' kinkel ons den helen tijd beletten,
Door zijn geſnap, om onz' Negotie voort te zetten?
Schoonpraat, *tegen Houwvaſt*.
Nu zal het tijd zijn om onz' aanſlag te onderſtaan;
Daar 's Windvang, ga uw gang. *Houwv.* 't Is wel, ik ſpréek hém aan.
tegen Windvang.
Mijn Heer, voor hóe veel wilt ge uw Suidzé Acties geven?

SEVENDE TONEEL.

Lucille in Manskleding, *Deugdryk*, *Schrokhart*, *Hoopryk*, *Waanwys*, *Waaghals*, *Windvang*, *Judas*, *Simon*, *Joseph*, *Schoonpraat*, *Houwvaſt*, *Joris*, *Kees*, met een kruiwagen met Kool.

K*ees.* Hei roô Kool! ſlâ kool! hei! nog heb je van je leven
Geen herelijker Kool! dat 's kool! die 's fijn en digt.
Snoev. Wat Vent, brui aan de galg *Kees.* Al zagt, het is mijn pligt,
Jei heerſchap Breedhoed, om te roepen en te lopen
Op zulke plaatſen, daar ik 't meeſt denkt te verkopen.
Waanwys. En zal dat hier zijn? *Kees.* Ja want ik ben onderregt....
Windvang. Vent, pak u aanſtonts deur, gy weet niet wat gy zegt,
Kees. Wat duivel, 'k heb het wel van vyf zes goeije vrinden,
Dat 'k hier een leger kon van Koolverkopers vinden,
Die in de maaneſchijn hier Koolnegotie doen,
Hei Spruitkool! Boerekool! dat 's Blomkool! wie bied poen?
Schoonpraat. Dit zijn geen luiden die in kolen negotieren.
Joris. Doen dézen in geen Kool, ſo durf ik u wel zwéren,
Dat in het wereld rond geen Koolverkopers zijn,
Maar 't is Papier Kool, daar ze in hand'len, en heel fyn.
Kees. Papierkool, is die dan van 't Jaar eerſt nieuw gewaszen?
Want 'k heb die nooit gekend. *Joris.* Die zou u ook niet paſzen,
Want die is veel te duur, en 't is een nieuwe vrugt,
Die uitgebroeid is in de warme Franſſe lugt.
Maar Boertje, 't dunkt my beſt dat gy maar voort gaat wand'len,
Want gy zult hier ter plaats uw Kool tog niet verhand'len,
Kees. Wel dat is droevig, wijl gy zegt, datze al te gaar
In Kool negotie doen. *Joris.* Dat zeg ik nog, 't is waar,
Maar 't is een Kool, die hen tot leidsman zal verſtrekken,
Om kaal en knapjes naar Vianen toe te trekken.
Kees. De hemel hoed my! 'k pak my liever aanſtonts voort,
Eer 'k mee eens op de kool, om kool rol uit de poort,
Wat t. kool is rond, en 't rond kan zomtyds miſlyk loopen.
Wie zal der Spruitkool, hei! wie zal der Blomkool kopen?

AGTSTE TONEEL.

Lucille, in Manskleding, *Deugdryk*, *Schrokhart*, *Hoopryk*, *Snoever*; *Waanwys*, *Waaghals*, *Windvang*, *Judas*, *Simon*, *Joſeph*, *Schoonpraat*, *Houwvaſt*, *Joris*, *Klaas Onruſt*.

Schoonpraat Tegen Houwvaſt.

DOor deezen Koolboer is onze aanſlag weer geſtuit;
Dog 't zal nu tyd zyn, dat wy eind'lyk ons beſluit,
Voltrekken, eer ons weer het een of 't aar komt ſtoren.
Houwvaſt. 't Is wel, 'k ga dan myn gang.
Joſeph. Tegen Simon. 'k Gef zes percent voor Horen,
Simon. Je zelt ze hebben. *Joſeph*, Goed, komſt morgen om doe geld.
Klaas Onruſt. Om welke reden maakt men 's nagts hier zo'n geweld?
Is dat een Speelhuis? *Waanwys.* Neen, men weet hier van geen ſpeelen;
Joris. Dat 's waar, zy dobb'len maar.
Klaas Onruſt. Dan moet ik zien te deelen
In 't ſpel. *Snoever.* Men ſpeeld hier niet.
Joris. Neen tog niet met de kaart
Of dobbelſteenen, maar wat 's 't Actieſpel meer waard
Of beter, 't geen u zelf zal op het end bedriegen,
En doen uw geld in rook en eid'len wind vervliegen.
Klaas Onruſt. Zo 't ſpel is, doe ik mee, ik ben 't verlies getrooſt.
Joſeph. Was bieſt doe op de Weſt?
Klaas Onruſt. Baſtoenen, Smous, op de Ooſt.
Hy geeft Joſeph een ſlag. *Joſeph.* Doe hondsvot! ſlaat doe mich?
Klaas Onruſt. Zyt gy nog niet te vreeden
Met eenen, Schaggeraar, hou daar is dan de tweeden.
Joſeph. Unt diesze derde is dan ook wedderom voor doe.
Klaas Onruſt. Gy zyt na 'k merken kan myn ſlagen nog niet moe,
En moet eens proeven wat ik op de Weſt wil geven.
Schrokhart. Zagt karel! hou uw ruſt; wat heeft hy u misdreeven?
Klaas Onruſt. Wel wat misdoe ik hem?
Joſeph. Vroogt das doe nach? doe ſloot.
Klaas Onruſt. Nu weet gy wat ik op de Zuid geef, maar geen nood,
Laat ons de kweſtie in een roemer Wyn verſmooren.
Schoonpraat, *Tegen Houwvaſt.*
't Is tyd, begin; zo niet onze aanſlag gaat verlooren,
Houvaſt. Dat moeſt niet zyn, ik ga hem aanſtonts ſpreeken.
Tegen Windvang. Heeren
Uwe Acties op de Suid. *Windvang.* Die heb ik nu geen meer.
Houwvaſt. So gy ze ontveinsd, myn Heer, zult ge uw profeit verlopen.
Windvang. Het geen ik niet en heb, kan ik u dat verkopen?
Houwvaſt. Wel neen, maar naar ik door een Vrind ben onderregt,
Hebt gy uwe Acties nog. *Windvang.* Die u dat heeft gezegt,
Heeft om zyn voordeel, of vermaak, u voor geloogen.
Houwvaſt. En ik weet wel, myn Heer, dat 'k gants niet ben bedrogen.
Windvang. Weet gy dan beter of ik Acties heb, als ik?
Houwvaſt. Dat kon al zyn myn Heer,
Waanwys. Wie doet op Medenblik?
Windvang. Dat 's Duivels klugtig! 'k zeg u zonder lang te maalen
Dat ik geene Acties heb. *Houwvaſt.* Ik zal hier iemant haalen,
Die u bewyzen zal, dat gy 't ontkent, myn Heer.
Ei Schoonpraat! hoor eens hier! *Windv.* Ik ſtoot dien Schelm ter neer,
Indien hy maar een woord durft van myn handel ſpreeken.
Schoonpraat. Ik waar nooit ſchelm myn Heer, of deed nooit ſchelmſe ſtreeken,
Of zyt gy kwaad, om dat ik eenmaal tot uw ſchaa
De waarheid heb gezeid; dog ſpyt uwe ongenaa,
Kon 't wel gebeuren, dat ik die nu weer zou zeggen.
Houwvaſt. Myn Vrind, Heer Windvang poogd my in 't geheel te ontleggen,
Dat hy geene Acties op de Zuidzee heeft.
Windvang. Dat 's waar.
Schoonpraat. 'k Weet beter, en ik zal u morgen, zonneklaar
Betonen, dat gy die nog alle hebt in handen;
Ik wil, al wat ik heb, op dat bewys verpanden.
Windvang. Kom, wed eens, hebt gy hart, om duizend guldens, dat
Gy toonen zult dat ik die Acties heb. *Schoonpraat.* Ik vat
Uw aanſtonts by uw woord, en agt dit geld gewonnen.
Windvang. Ik wed nog boven dien om duizend Dukatonnen.
Houwvaſt. Wat, Schoonpraat! ſchei 'er uit, gy helpt u in 't verdriet;
Myn Heer weet beter of hy Acties heeft, of niet.
Schoonpraat. Neen, 'k meen ſtandvaſtig by myn weddenſchap te blyven.
Windvang. Laat ons in Quinquenpoix dan deeze zaak beſchryven.
Schoonpraat Daar ben ik mee te vreen, zo meid men beſt de twiſt.
Lucille tegen Deugdryk.
Gaan wy Heer Vroomaard zien, en zeggen; hoe deez' liſt.
Is naar onz' wens gelukt.
Deugdryk, *Stil tegen Houwvaſt.* 'k Verwagt u dan op morgen,
Houwvaſt Wy zullen dit bewys u tyds genoeg bezorgen.

NEGENDE TONEEL.

Schrokhart, *Hoopryk*, *Snoever*, *Waanwys*, *Waaghals*, *Judas*, *Simon*; *Joſeph*, *Klaas Onruſt*, *Jogghem*.

Jogghem, half dronken, zingt.

NOg voor een weinig dagen,
Toen won ik geld als drek:
Men gaf my voor myn Wagen
Als die waar in beſprek,
Ten minſten honderd gulden,
Van hier tot op den Haag,
Toen dagt ik om geen ſchulden,
Maar om een volle maag.

Maar nu is 't niet metdallen,
Want d'Acties gaan tot niet,

De

De Zuidzee is gevallen!
Elk klaagt om zyn verdriet;
En geen van d'Actieheeren,
Maakt nu myn Paardjes moê,
Dewyl zy meest voetteeren,
Regt naar Vianen toe.

Maar basta! sta den brui, 'k moet hier eens zien, of 'k vragt
Kan krygen; want schoon 't nu by naar is middernagt,
Dat 's niet en beet, men kan nou makk'lyk akkordeeren
Vóor morgen. Wie wil naar Vianen toe, myn Heeren?
Die spreekt; ik zal u tot een redelyken prys
Daar brengen; want ik weet gy zyt nu wat te wys;
Om honderd guldens voor een enk'len dag te geeven.
Teegen Simon. Wat zeg je, Smousje?
Simon. Vent ik zweet je by myn leeven. ...
Jogghem. Die Bokkebaart word kwaad; hou holla beestje, hou;
Kom geef een Dukaton, dan zal ik morgen, jou
Op de alderbeste plaats doen van myn wagen zitten.
Simon. Ik wouw met de eerste spâ u liever zien doorspitten;
Waar mee men 't groot Kanaal van Utrecht graven zal.
Jogghem. Wel wil dan niemant mee, zyn al de menssen mal,
Dat ieder juist te voet wil naar Vianen loopen?
Wat, ryd'er liever heen; ik zal uw beurs niet stropen,
Want 'k weet wel dat die reeds is kaal genoeg gemaakt.
Snoever. Gy dronken beest, ga heen, eêr u een storm genaakt;
Van Bastonnades *Jogghem.* He! wat zeg Je! wil Je eens springen;
Naar 't stryken van myn Veel, *Hy sladt hem met de zweep:*
Snoever. 'k Kan my niet meêr bedwingen,
Daar komt van wat 'er wil, 'k moet dat Kanailje eens voort,
Van hier verhuizen doen. *Waaghals.* Ik volg u op uw woord.
Hoopr. Zo doen wy desgelyks. *Kees Onr.* Dat zal zo niet geschieden,
Of 'k zweerje, dat ik zal de Voerman bystand bieden.
Waagh. Doe wat je wilt, hou daar! *Kees Onr.* Dat's van de zelve lugt.
Zy vegten.
Jogghem. Het word hier wat te heet, best gaan wy op de vlugt.

Einde van 't Twede Bedryf.

DERDE BEDRYF.

EERSTE TONEEL.

Jonkhart, Lucille, Johanna.

Jonkhart.

Maak my het hoofd niet moê met al uw talmeryen;
'k Weet wat my staat te doen.
Lucille. Monfreêr, kunt gy niet lyen;
Dat ik de waarheid zeg? 'k weet schoon gy 't kwalyk neemt,
Dat Windvang u bedriegt, en dat hy is vervreemd
Van alle deugd en trouw, dies staat u wel te letten,
Op 't geen dat gy begint. *Jonkhart.* Maseur, zult gy my wetten
Voorschryven naar uw zin, wat ik zal doen of niet?
Lucille. ô Neen! wyl al het geen, dat ik u zeg, geschied
Uit voorzorg, die ik ben verpligt voor u te dragen;
Zie toe, of gy zult u gewis te laat beklagen
Dat gy bedrogen zyt, en Windvangs vleiery,
Daar hy u nu meê streeld, zal in het end, als gy
Syn valsheid eens bespeurd, in gal en roet verkeren;
Dan zult gy tot uw schade en tot uw schande leren,
Dat gy de waarheid nu, helaas! niet wilt verstaan.
Jonkhart. Maar waar door weet gy dat ik word te kort gedaan,
Door Windvang, die my dag op dag wil reek'ning geven,
Schoon ik die niet begeer, want 'k wil myn jeugdig leven
Geenzits verslaven aan een arbeid zonder end,
Neen, ik leef naar myn lust, en ben geen zorg gewend;
En wyl ik myn vermaak alleen poog te bejagen,
Laat ik Heer Windvang zorg voor al myn goed'ren dragen;
Zyn trouw is my bekent, schoon dat gy die verdagt
By my wilt maken. *Lucille.* Ligt zult gy, eer nog de nagt
Het aardryk weêr bedekt, op zeker blyk en teken,
Hoe dat gy trouwloos misleid word, anders spreken?
Jonkhart. 't Is wel, wy zullen dan zo lang vertoeven, tot
Dat ge ons die zekerheid zult tonen, maar bespot
U eigen zelve niet, met iemant te verdenken
Van wantrouw. *Lucille.* Zo het Hem niet meêr als My kost krenken,
Waar hy gelukkig, en ik ongelukkig; want
'k Had dan geen reden om zyn liefde wederstand
Te bieden, wyl die my van u word opgedragen,
Daar my die nu met regt oneindig moet mishagen.
Jonkh. 't Is waar, gy haat hem, maar om dat gy Vroomaard mind,
En dit is de oorzaak, die u onderling verbind
Om Windvang, zo gy kost, by my verdagt te maken;
Ik heb al lang 't geheim doorgrond van deze zaken;
Gy weet, het grootste deel van 't geld, 't geen gy bezit
Berust nog onder my, en 't geen gy vreesd, is dit:
Dat, zo gy Vroomaard trouwd, en tegen myn behagen,
Daar ik u Windvang heb als Minnaar opgedragen,
Gy nooit uw Kapitaal, het geen my is vertrouwd,
Dan met een moeij'lykheid van my verkrygen zoud,
En 't is om deze reên, dat gy Heer Windvang lasterd,
En Vroomaard pryst; dog ik ben zo ver niet verbasterd
Van 't menssselyk vernuft, dat ik die listigheid
Niet klaar zou zien, dog zo gy kunt door uw beleid,
My overtuigen, dat ik word door hem bedrogen,
Zal ik uw huuw'lyk met Heer Vroomaard graag gedogen,
Maar zo u dit mislukt, daar 'k niet aan twyff'len kan,
Zult gy Heer Windvang ook ontfangen tot uw Man.
Lucille. Myn Broeder, houw uw woord, zo heb ik niet te vrezen.
Jonkhart. Myn woord zal in deez' zaak met een myn Zegel wezen;
'k Verzeker u daar van.

TWEDE TONEEL.

Lucille, Johanna.

Iohanna.

Maar Juffrouw, is het waar?
Mind gy Heer Vroomaard? *Lucille.* Ja, zyn min zo middagklaar
Aan my bewezen, moet ik met myn gunst belonen.
Iohanna. Verstoot gy dan dien geen, die u zyn dienst komt tonen
Door yver, vlyt, en trouw? 'k meen Windvang, die zyn hart
U toegeëigend heeft; bedenk wat bitt're smart
Dit zal in zyn gemoed vermekken, heb meêdogen
Met 't geen hy lyd; en toon u met zyn leed bewogen!
Syn midd'len, zyn verstand, zyn geest, en vrolyke aard;
Zyn meêr dan Vroomaards deugd en edele afkomst waard
Hy zal u met den naam haast van Mevrouw vereeren.
Lucile. Sorgt gy voor 't geen u raakt; de keuken te regeren
Dat is uw werk, ga heen, en moei u daar meê, laat
Aan my het geen my raakt bevolen, 'k heb uw raad
Hier niet van noden.
Iohanna. ... 'k Mag de waarheid dan niet zeggen
Lucille. Weet gy de waarheid van zyn staat my uit te leggen,
Wat midd'len hy bezit; en dat ik door zyn trouw
Geëerd zal worden, met den eernaam van Mevrouw?
Johanna. Wel dat is zeker, want hy durf my wel beloven,
Dat 'k in drie weken u zal gaan in staat te boven.
Lucille. Waar voor tog?
Iohanna. Voor myn geld; dat hy heeft aangeleid
In de Actiekoopmanschap, 'k zorg ook voor myn profeit,
En 'k heb al 't geld, dat ik met dienen heb gewonnen,
Het geen dat net bedroeg twee honderd Dukatonnen,
Aan hem ter hand gesteld; nu zeid hy voor gewis,
Dat eêr de tyd maar nog drie weken verder is,
Dat ik zal van die winst gemakk'lyk kunnen leven;
Nu wenste ik wel, wyl ik hem niets tot dank kan geven,
U te begewegen, om zyn min met wedermin
Te ontfangen, maar het schynt Heer Vroomaard heeft uw zin
En hart reeds overheerd, gy vind in hem behagen,
Schoon Windvang hem den prys heel ligt'lyk zou ontdragen;
Zo ge een onzydig oog op hun verdiensten sloegt,
En tot den een geen min meêr als tot d'and'ren droegt.
Lucille. 'k Bemerk, waarom gy dus tot Windvang zyt genegen;
En waarom gy my tot zyn liefde wilt beweegen;
Uwe eigen intrest maakt dat gy dus voor hem pleit,
Dog ligt zult gy eerlang, verligt door myn beleid,
Zyn valsheid vloeken, en u deer'lyk zien bedroogen,
En uw verbeeld geluk in rook en wind vervlogen.
Johanna. Mejuffrouw 't geen gy zegt, dat heeft in 't minst geen schyn.
Lucille. Daar word gescheld, doe op, daar zal Heer Vroomaard zyn.

DERDE TONEEL.

Vroomaard, Schoonpraat, Deugdryk, Lucille, Johanna, Joris.

Vroomaard.

Myn Lief! zie ons besluit... *Lucille.* Myn Heer ei staak uw reden,
'k Verzoek u met uw Neef in myn vertrek te treden,
Om door Heer Schoonpraat my doen grondig te verstaan,
't Geen reeds geschied is, of nog nodig dient gedaan.
Vroomaard. Indien 't u zo gevald, zal 't ons altoos behagen.
Schoonpraat. Maar 't is onnodig, want 't geen ik heb voor te draagen
Is maar alleen.. *Lucille.* 'k Verzoek aan u, om zeek're reen
Hier stil te zwygen, en in myn vertrek te treen.
Schoonpraat. 'k Sal dan gehoorzaam zyn om tot ons wit te raken.
Lucille. Vertroef hier Joris, om aan ons bekent te maken
Heer Windvangs komst, zo dra hy hier verschijnt.
Joris. Ik zal Hier in mijn pligt voldoen.

VIERDE TONEEL.

Joris, Johanna.

Joris.

ô WOnderlijk geval!
Hoe zal Mevrouw fortuin haar rad hier klugtig draaijen,
Om van het Actiezaad het naberouw te maaijen!
Johanna. Maar Joris, wat heeſt al die toeſtel hier van doen;
Ei ſeg 't my, zo gy 't weet. *Joris.* Geef my dan eerſt een zoen.
Johanna. Wel wis, wel zou ik niet? *Joris.* Wat is daar aan bedréven?
Je weet tog dat ik jou zo lief heb als mijn leven.
Johanna. En of je my bemind, wat helpt dat, wijl ik u
Niet wederom bemin. *Joris.* Wat zeg je? hoe zal 't nu
Nog langer lukken? durf jei dan je woord herhalen?
Heb jei niet meêr als eens, ja meêr als twintig malen
Uw min my toegezeid? *Johanna.* Wel ja, dat is geſchied,
Dog ſchoon ik 't heb beloofd, 'k hou die belofte niet.
Joris. De drommel vaar in de onſtandvaſtigheid der Vrouwen?
Johanna. Het zou my ſchoon ſtaan een Livrei-kadet te trouwen
Daar 'k ligt op 't punt ſta, om met d'eernaam van Mevrouw
Te pronken, of voor 't minſt met dien van Jufrouw; 'k zou
My ongelijk doen, zo 'k my zelf wouw deklineren
Om u te trouwen, neen 'k zie reeds een zwerm van Heren
Hun dienſt my offren: my van ieder aangebeên
Om mijn verkrege winſt; ga Joris, ga vry heen,
En zoek een Keuken-ſlet om die uw min te klagen;
Mijn Winſt laat my niet toe, dat gy my kunt behagen.
Joris: Johanna zijt gy heel van uw verſtand beroofd!
Ik denk niet dat 't verlies der Acties u in 't hoofd
Geſlagen is? *Johanna.* ô Neen! ik ben wel by mijn zinnen.
't Verlies dat raakt my niet, maar wel 't geen ik zal winnen.
Joris. Waar meê tog?
Johanna. Met mijn geld, dat Windvang heeft beſteed
Aan Acties. *Joris.* Dan is uw verlies my hart'lyk leed.
Johanna. Wat maalje van verlies; wy hebben niet verloren.
Joris. Weet jei daar nog niet van, zo zul je 't wel haaſt horen.
Johanna. 'k Ben daar niet voor bedugt, en gy zult my eerlang,
Naaſt and're Juffers zien in een en zelven rang,
En wijl Heer Windvang tog Lucille kan mishagen,
Wenſte ik dat hy zijn hart aan my kwam op te dragen,
En als my dat gelukt, beloof ik u zult gy
Mijn Kamerdienaar zyn. *Joris.* Ik zag veel liever my
In 't grooſte Wezeps-zwijn voor altoos transformeren,
Dan dat ik u Moêrſlons zou als mijn Jufvrouw eeren;
Brui met uw Windvang voor den drommel en zijn moêr.
Johanna. Gy ſtoot dan uw fortuin met voeten? *Joris.* 't geen ik zwoer
Dat zal ik houwen. *Johanna.* 'k Sweer gy zult het u beklagen.
Joris. Dat heeft geen nood Mevrouw! dewijl in weinig dagen,
Uw ingebeeld geluk verdwynen zal in wind.
Job. Wie ſcheld daar zo verbaaſd? *Joris.* Dat ſal ligt 't Troetelkind,
Van Jufvrouw Compagnie, en Monſieur Bubbel wezen, *Stil*
De droes hy is 't ook, nou is voor ons niets te vrezen.
Maar beſt maak ik mijn Heer zijn aankomſt voort bekent.

VYFDE TONEEL.

Windvang, Joſeph, Judas, Simon, Johanna.

Joſeph.

HEr Windvang! hoor ein Woord!
Windvang. Ik zeg u nog eens Vent,
Dat gy terſtont vertrekt. *Judas.* We willen met u ſpreken
Van de Actiekoopmanſchap. *Windvang.* Gy wilt de Kop my breken,
Seg liever. *Simon.* Neen, dat is onz' mening niet. *Windv.* Ik zweer...
Johanna, roep terſtont Heer Jonkhart. *Johanna.* Wel mijn Heer.
Johanna binnen.
Joſeph. Dan wol ter Her nicht das wie zomen negotieeren?
Windvang. Kanaille! is het nu tijd met my te redeneren
Van Acties? foei! 't is ſchand, gy zijt den naam onwaard
Van Actioniſten. *Simon.* En waarom tog! ſprak bedaard!
Windv. Om dat gy by den dag my durft van Acties ſpreken,
Vraag my daar naar, wanneer de Son ons is ontweken;
Dien handel dryft men maar by nagt, nooit by den dag,
Want een Party, die nu by naar niets gelden mag,
Sal ligt tot vijf Percent, zo dra het nagt is, ryzen.
Syt ge Actioniſten, en moet ik den weg u wyzen.
Dien u te houwden ſtaat? Gaat voort uit mijn gezigt,
Want gy zijt Beeſten, die heel Quinquenpoix ontſtigt;
Ja regte Schurken om dien handel te bederven,
Dat puik der Koopmanſchap leid reeds door u op ſterven.
Wat hoon! men ſpreekt by dag my om mijne Acties aan!
Ja volgt my tegens dank tot hier in huis, door waan
Dat ik mijne Acties u by dag zal overdragen.

SESDE TONEEL.

Jonkhart, Windvang, Joſeph, Judas, Simon, Johanna.

Ionkhart, tegen Windvang.

MYn Heer, wat 's dit voor volk?
Windvang. 't Sijn Plagers, die my plagen.
Simon. Wy vroegen maar alleen, of deze Heer ons wouw
Sijne Acties overdoen. *Ioſeph.* Dat 's woor, jo, by main trouw.
Wie hebben anders niks misdreben; 'k wol 't wel zwéren.
Windvang. Gy weet dat wy by dag met niemant negotieeren,
Daarom gaat aanſtonts voort. *Ioſeph.* Doe weets nicht wats doe zegt,
Ionkhart. 'k Ben meeſter in mijn huis, en ik wil door dat regt
Dat gy terſtont vertrekt, of 'k zal u voeten maken.
Simon. Die hebben wy alreeds om uit uw huis te raken.
De Smouſzen binnen.
Jonkhart. Hoe kwaamt gy by dat volk?
Windvang. Ik zal 't u doen verſtaan,
Sy hebben by den weg, mijn Heer, my aan gedaan...

SEVENDE TONEEL.

Jonkhart, Lucille, Windvang, Johanna.

Lucille.

HEer Windvang zijt gy hier! dat 's goed, 'k zal u betalen.
Windvang. Waar ſpreekt Méjuffer af?
Lucille. Wel van uw geld te halen,
't Geen ik u ſchuldig ben. *Windvang.* Waar voor tog? dat ik 't vraag,
Wijl ik u niet verſta. *Lucille.* Voor de Acties van den Haag,
Die gy my hebt verkogt. *Windvang.* Gy wilt met my raljéren.
Lucille. Neen, 't is geen raljerie, ik wil myn woord preſteren
Dat 'k u gegeven heb. *Windvang.* Op welk een tyd? waar zo?
Lucille. Op giſt'ren avond. *Windvang.* En wat plaats?
Lucille. In Quinquenpoix.
Windvang. Mejuffer, 't blykt nu klaar dat gy my zoekt te kwellen,
Lucille. ô Neen! ik zal 't bewijs u voort in handen ſtellen
Van 't geen ik heb gezeid.
Windvang. Gewis gy ſcheerd my wat,
Dewijl ik op den Haag gene Acties heb gehad,
Jonkhart. Mijn Zuſter, legt gy toe om dezen Heer te honen?
Lucille. Geenzints, wyl ik bewys, van 't geen ik zeg, zal tonen.
Lucille haald Vroomaard, Deugdryk, en Joris op 't Toneel.

AGSTE TONEEL

Jonkhart, Windvang, Lucille, Vroomaard, Deugdryk, Johanna, Joris.

Lucille, tegen Windvang, wyzende op Deugdryk.
KEnt gy dien Heer? *Windvang.* 'k meen ja
Lucille. Waar hebt gy hem gezien?
Windvang. Ik denk in Quinquenpoix,
Lucille. Nu zult gy 't niet ontvliên.
Bedrieger! die zo vals myn Broeder hebt bedrogen,
Windvang. Waar bleek dat ooit?
Lucille. Dat zal hier blyken voor uwe ooge,
'k Heb zelf in Quinquenpoix het geen uw val verwekt,
In 't Mannelyk-gewaad uw vals bedrog ontdekt,
Waar door gy trouw'loos dagt myn Broeder uit te ſtryken.
Ik zal van 't geen ik zeg de waarheid u doen blyken.
'k Heb de Acties op den Haag van u gekogt ik ben 't
Die u, ſchoon gy my op dien tyd niet hebt gekent,
U valsheid heb ontdekt, 't geen ik u klaar zal tonen.
Daar is uw eigen Schrift. *Jonkhart.* Hoe kunt gy dit verſchonen,
Myn Heer, daar gy altoos die Acties hebt verſaakt?
En dat gy die niet had my valsz'lyk wys gemaakt.
Wy moeten verder gaan om zyn bedrog te ontdekken,
En dezen Huiggelaar 't momaangezigt onttrekken,
Waar van hy zig bedient, dewijl deez'logenaar
Zeid, dat hy de Acties op de Zuid nog heeft.
Windvang. Dat 's waar
Lucille. Durft gy zo onbeſchaamd die logen ſtaande houwen?
Daar ik het tegendeel u voort kan doen aanſchouwen,
Met een onwrikbaar blijk zelf van uwe eigen hand,
Dat gy die niet meêr hebt, dewijl gy u verpand
Om duizend Guldens, dat u Schoonpraat goet moet maken,
Dat gy die Acties hebt. Of kunt ge uw ſchrift verſaken?
Windvang. 'k Zie dat het ſlinks geval alom my tegen draaid,
Joris. En ik zie dat mijn Heer hier droevig ſtaat bekaaid.
Jonkhart, tegen Windvang.
Bekent gy dan het geen mijn Suſter zeid?
Windvang. De blijken
Sijn veel te klaar, om met ontkennen, die te ontwijken,
Jonkhart. Bedrieger! heb ik u daarom zo veel geloofd?
Mijn geld u toevertrouwd, om dat te zien geroofd
Door uw Harpije klaauw, op winſt en roofgeſlepen?
Ondank'bre! die het eerſt door uw geveinsde knepen,

Die Windnegotie my hebt aangeraden. Waar
Sijn de Acties van den Haag? *Windvang.* Mijn heer ik bid bedaar
Daar zijn ze, 'k had die reeds van huis af meê genomen,
Om, als ik t'avond waar in Quinquenpoix gekomen.
Die te behandigen aan die ze had gekogt.
Jonkhart. 'k Vind hier de Waarheid daar ik die niet heb gezogt
Maar waar zijn de Acties van de Suidzé nu gebleven?
Windvang, Ik bidde u andermaal wil my 't vergrijp vergeven.
'k Heb die door nood verkogt, op dat ik met fatfoen
Sou kunnen leven, en mijn Schuldenaars voldoen.
Ionkhart. Gy zult my tot een duit dat geld weêrom betalen.
Windv. So gy die winst, mijn Heer, van my denkt weêr te halen,
Verschoon my dat ik u de waarheid zeggen moet,
Maakt gy uw rekening verkeerd, want al mijn goed,
En geld, is door de Windnegotie weg gedreven,
Soodat ik naauw'lijks weet waar dat ik van zal leven.
Lucille. Mijn Broeder, wijl dat geld alreeds verloren is,
So maak geen moeite meêr, dewijl gy voor gewis
Niets zult verrigten tot vergoeding van uw schade.
Jonkhart. Bedrieger! die op 't hoogst' mijn straf en ongenade
Verdiend hebt, vlugt altoos mijn by zijn als de pest.
Johanna, tegen Windvang, zo als hy weg gaan wil.
Mijn Heer, waar is mijn geld? *Windvang.* Ach meisje! by de rest.
Uw geld dat is zo wel als 't andere vervlogen.
Johanna. Jou schurk! Verleider! schelm! ik ruk u daad'lijk de oogen
Uit uw vervloekte kop. Ach! Ach! mijn Geld! mijn Geld!
Lucille. Gy krijgt dus mede uw loon, hier helpt nu geen geweld.
Maar gy Bedrieger, zult het schrift ons weder geven,
Dat gy met Schoonpraat hebt in Quinquenpoix beschreven,
Of anderzints ik zweer dat uw gehate list,
U op het alderhoogst, bedroeven zal. *Windvang.* Daar is 't
Jonkhart. Ga nu voort uit mijn oog, zo niet 't zal u berouwen.
Joris. Ga, of een voet in 't gat zal u geselschap houwen.
Windvang. Helaas! hier gaat mijn hoop, die 'k heb gehad, tot niet,
Nu ben ik arm, ach! ach! wie troost my in 't verdriet
Windvang binnen.
Jonkhart. Maseur, wie kwam u dit bedrog eerst kenbaar maaken?
't Streeft mijn begrip voorby, hoe ge aan 't bewijs kost raken,
Dat gy my hebt getoond.
Lucille, tegen Johanna.
Roep Schoonpraat hier. *Iohanna.* Ik zal,

NEGENDE TONEEL,

Lucille, Jonkhart, Vroomaard, Deugdryk, Schoonpraat, Johanna, Ioris,

Lucille, wyzende op Schoonpraat.

MOnfreer. zie hier dien geen waar meê ons 't goed geval
Begunstigd heeft, en die zijn valsheid kwam ontdekken
Aan Vroomaard, die dit voort tot voordeel wist te trekken
Van sijn getrouwe min; hy maakte 't my bekend,
En ik, die Windvang hatte als oorsaak van de elend,
Die my te wagten stond, zo ik met hem moest trouwen,
Heb self in Mansgewaad hem sijn verderf gebrouwen.
De woonplaats van onz' Nigt Nerine, is als gy weet
Heel digt by Quinquenpoix, daar heb ik my verkleed,
En ben allenig op die handelplaats gekomen,
Daar ik door Vroomaard en sijn Neef wierd waargenomen,
Dewijl ik vreesde van te ligt ontdekt te sijn
Zo ik met hem daar kwam; toen heb ik in den schijn
Van een dier handelaars, deez' logenaar bedrogen:
't Bewijs gekregen, en het masker hem onttogen
Waar door hy u tot nog bedrogen heeft.
Ionkhart, tegen Vroomaard en Schoonpraat. Ik houw
U voor mijn Vrinden, en ik zal uw dienst en trouw,
Zo ver mijn staat vermag, naar hun waardy belonen.
Vroomaard. Heer Jonkhart, so gy my wilt uwe gunst betonen,
Vergun my, dat mijn min, na so veel smart en druk,
Door mijn Lucilles trouw veranderd in geluk.
Ionkhart. Het waar onredelijk zo 'k u dit dorst ontzeggen,
Uw deugd eist groter loon. *Vroomaard.* Wat soud gy my toeleggen,
Dat my meêr waardig is, dan sulk een duurbaar pand?
Ionkhart. Ontfang dan, tot een blijk van gunst, haar van mijn hand.
Vroomaard. Met dankbaarheid mijn Heer sal ik mijn pligt betragten
Uw Suster eeren, en u als mijn Broeder agten.
Mijn Waarde! zie hier 't eind van al onze ongeneugt.
Lucille Mijn Heer, ik ben met u om dit geluk verheugd,
Dewijl uw deugd en trouw my altoos kon behagen.
Vrooma. Ik dank u voor uw gunst, die 't eind maakt van mijn klagen.
Jonkhart. Heer Schoonpraat, 'k zal u ook belonen naar waardy,
Voor uw gedanen dienst. *Schoonpraat.* Mijn Heer, het zal aan my
Tot eer verstrekken zo ik u kan dienstig wezen.
Vroomaard. Nu heeft onz' min nog ramp nog ongeluk te vresen.
Joris. Nog Quinquenpoix met al haar razen van de Suid.
Of Oost of West. Viva dan Bruidegom en Bruid!
Johanna. Terwijl een ander juigt zit ik bedroefd te treuren;
Kon my ter wereld wel meêr ongeluk gebeuren?
Ach! ach mijn schone Geld! maar Joris hoor eens hier.
Joris, heel fors.
Wel nou, wat zal 't nou zijn? *Johanna.* Hoe nu dus trots en fier,
Of lagt gy ook nog met mijn droevige ongelukken?
Daar u 't verlies niet min als my op 't hart moest drukken.
Het was maar raljerie al 't geen 'er is geschied,
'k Bemin Jou als my zelf. *Ioris.* En ik bemin je niet.
Het was Mevrouw tot schand dat zy haar Knegt zou trouwen,
Neen, 't zal u paszen om een hoger staat te houwen;
En so uit 't groot getal der Héren, die hun min
U schenken, om uw winst, geen een is naar uw zin,
Kunt gy Heer Windvang nu tot uw Galant verkiezen,
Die sal wel sorgen dat ge uw geld niet sult verliesen,
Dewijl het zijn, en 't uw, net is so groot als 't mijn,
Dan sal ik in dien staat uw Kamerdienaar zijn,
Uw hoge staat kan die vernedering niet lijen;
't Is beter dat ik naar een Keukenslet ga vrijen.
Iohanna. Worde ik nog in mijn leed en ongeluk bespot!
Vroomaard, tegen Ioris.
Staak dese scherszery. *Ioris.* Mijn Heer 'k volg uw gebod
Schoonpraat, tegen Vroomaard en Lucille.
Ik wens dat gy tesaam, in rust en vreê meugt leven.
Ioris. En ik, dat de Actiekraam den doodsnik haast mag geven.

Einde van het derde bedryf.

QUINCAMPOIX,

OF DE

WINDHANDELAARS.

B L Y S P E L.

VERTONERS.

Bonavontuur, } Koopluiden.
Eelhart, }
Pieter, Kantoorknecht
Beatris, Vrouw }
Hillegond, Dochter }
Hendrik, } Minnaars van Hillegond.
Windbuil, }
Klaar, Meid van Hillegond.
Een Barbier.
Jan, Knecht in Quincampoix, of 't Koffihuis.
Geesje, de Meid.
Fransje, een Gebochelde.
Grypvogel, een Makelaar.
Eerſte Jood.
Tweede Jood.
Krispyn, Boekhouder van Bonavontuur.
Gys, }
Louw, } Boeren.
Kees, }
Een Koetſier.
Eenige Jooden, die ſchreeuwen.

SWYGENDE.

Vier Danſers gekleed als Snyers en Pruikemaakers.
Eenige Jooden, Boeren, en voorts andere Natien.

Het Tooneel verbeeldt in 't eerſte en derde Bedryf een Kamer, in het huis van Bonavontuur; het tweede Bedryf Quincampoix, of Koffihuis.

EERSTE BEDRYF.

Verbeeldt een Kamer.

EERSTE TONEEL.

Eelhart, *Bonavontuur.*

Bonavontuur.

HOu op! hou op! met al dat knorren en bedillen!
Wat raakt het u dat we in de Zuidzee hand'len willen?
Eelhart. Ik ben uw broeder. 'k Wil u raaden als een vrind.
Hoor, dees Negotie agt ik anders niet dan wind.
Bonavontuur Gy hebt gelyk, ze is wind: maar een die van die gekken,
Die zo vol wind zyn, wil een hooge premie trekken,
Moet paſſen op zyn tyd. Ik agt ze als gy voor dol:
Maar ondertuſſchen maak ik vaſt myn' kiſten vol.
Eelhart. Gy neemt maar Premie, zeg zult gy wel lev'ren konnen?
Bonavontuur. Hoe leveren? ik agt dat geld alreets gewonnen.
Eelhart. Zo lang gy geld trekt, ja, zyt gy een groot Sinjeur:
Maar hoe zal 't met u gaan myn Heer Kontramineur,
Wanneer gy zien moet dat deeze Actien monteeren?
Bonavontuur. 'k Verwagt dat niet.
Eelhart. Gy zult het tot uw ſchade leeren.
Bonavontuur. Ei, ei, ik bid je, zeg, op welken fondament
Staat al het werk? *Eelhart.* Voor my het is my onbekend.
Bonaventuur. Op wind, op niemendal: derhalven moet het daalen.
Hoe meer het waaijt, hoe meer ik kan myn kooren maalen.
Eelhart. Maar, zegt my, hebt gy uw gedagten laaten gaan
Op die twee Heeren, die naar uwe dochter ſtaan?
Kan u Heer Hendrik, of Heer Windbuil beſt bekooren?
Bonavontuur. Ik bid u talm my met geen prullen aan myne ooren.
De tyd is koſt'lyk, praat hier niet als van Zuidzee,
Of Aſſurantie, Bank, of Weſt, dan praat ik mee.
Eelhart. Maar evenwel 't is tyd dat gy beſluit moet nemen.
Bonavontuur. De tyd is koſt'lyk, 'k zeg 't nog eens, hou op met teemen:
Want in een oogenblik, een ſtip, in deezen tyd,
Win ik een millioen, of ik ben alles quyt.
'k Heb wel een tonnegouds of anderhalf verloren,
Om naar een Prokureur of rabbelaar te hooren,
Die aan myn huis, wanneer ik uit moeſt weezen, quam.
Ik vroeg hem of hy niet geweeſt had op den Dam,
En daar gehoord hoe hoog de Zuidzee Actien liepen.
Hy zei, ik zag een zwerm van Smouſen, die wat riepen
De weſt! de weſt! en dit is alles wat ik weet.
Maar, daar is Pieter.

TWEEDE TONEEL.

Bonavontuur, *Pieter*, *Eelhart.*

Bonavontuur.

WEl, hoe zyt gy zo bezweet!
Pieter. Daar is een Schelvisboer van Wyk op Zee gekomen,
Die giſtren middag zelf te Londen heeft vernomen,
Dat daar geboden word voor de Actie in de Zuid,
Elf honderd. *Bonavontuur.* Ha! ha! ha! die Visboer is een guit,
Die omgekogt is om met liſt wat wind te maken,
En door dat loopje de partyen quyt te raaken.
Maar, zyt gy niet eens in het Koffihuis gegaan?
Pieter. Voorzeker, maar 't was daar zo vol dat 'k niet kon ſtaan.
Wat was 'er een geſchreeuw van Engelſchen en kakelaars.
'k Wierd doof door 't liegen van de Jeuden, en de Makelaars
'k Liep in de Kalverſtraat, en dan weer op den Dam
Daar 'k alderhande ſlag van tronien vernam.
Lichtmiſſen, Kooplui, ook Rapalje, en braave Heeren,
En beurzeſnyers, maar zeer eerlyk in de kleeren.
Ik zag 'er een die niet als van miljoenen ſprak,
Die ik geen dubbeltje zou leenen uit myn zak.
Bonavontuur. Te Londen weet ik is de Zuidze aan het daalen.
Gy moet den Makelaar Grypvogel, aanſtonds haalen;
Laat hy de Premie maar ontvangen van zyn vrind.
Eelhart. Hoe broer, weer Premie?
Bonavontuur. Ik bedien my van dien wind,
Loop, Pieter, zeg dat ik hem aanſtonds zal verwagten.
Hy is in Quincampoix nu nog, naar myn gedagten.

DERDE TONEEL.

Eelhart, *Bonavontuur.*

Eelhart.

IK zeg nog eens, dat gy u zelven ruineert.
Bonavontuur. Dat zy zo. Ik verzoek dat ge u wat diverteert.
Ik hoor myn huisvrouw en myn dochter, wil maar blyven.
'k Moet myn Korreſpondent in Eng'land aanſtonds ſchryven.
Eelhart. Hoe, 't is geen Poſtdag.
Bonavontuur. Zou ik zo lang wagten? neen;
Ik zend Kriſpyn expres daar met een pinkje heen,
Dien trouwen knegt verwagt ik hier alle oogenblikken.
Hy is naar Hoorn gereiſd, en zal daar iets beſchikken.
Eelhart. Is 't mogelyk! in die Kommercie Kompanjie?
Bonavontuur. Gewis, dewyl ik daar veel voordeel in voorzie.

VIERDE TONEEL.

Beatris, *Hillegond*, *Klaar*, *Eelhart.*

Beatris.

ACh broeder, Eelhart, wat zal ons nog overkomen?
Myn man doet anders niet als van de Zuidzee droomen,
's Nachts ſtaat hy in zyn bed wel tienmaal overend,
En roept: ſchryf af myn Heer in banko tien percent!
Wilt gy voor vyftig nog een duizend pond ontvangen,
Op d'afgeſproken tyd? ſpreek, denk op uw belangen.
Dan roept hy weer: de Weſt! of Medenblik! Edam!
Of, foey! dat 'k in Tergou, flus die party niet nam!
Ik bid u, Eelhart, dat gy 't ons eens uit wilt leggen,
Wat al dat raazen van die Premien wil zeggen.
Eelhart. Wel hoor dan: 't is hier eens in Holland zo geweeſt,
Dat veele menſchen, door een wonderbaaren geeſt
Gedreeven, zo veel geld verſpilden aan de bloemen,
Dat gy zoudt ſchrikken als men u dien ſchat zou noemen.
Een tulp, een hiacint, gold ſomtyds duizend pond,
Wanneer men die ſpierwit en fraaij geſtreept bevond.
Maar deeze zotterny is door den tyd geſleeten,
Of, zo ze 'er is, men wil 't niet voor de waereld weeten:
Maar nu regeert een geeſt van zulk een zotterny,
Die al wat zot was ſtreeft in zottigheid voorby.
Men vind in Vrankryk en in Engeland Financieren,
Die geld ontvangen op 't krediet van hunn' papieren,
Met inzicht om daar door de ſchulden van het Ryk
Te doen vermind'ren, en betaalen te gelyk;
Dees noemt men Actien, die 's jaarlyks rente geeven,
't Zy veel of weinig.
Beatris. Wel hoe, maakt dat dan zo'n leeven?
Eelhart. Om dat veel menſchen zich verbeelden dat de vaart
Der Zuidzee Kompanjie floreeren, en veel waard
Zal worden, door den tyd; behalven andre zaaken,
Waar op by giſſing elk zyn rekening wil maaken.
Beatris. Het dunkt my vreemd dat zich ons volk daar mee bemoeijt.
Eelhart. Gy weet wel dat een zot terſtond veel zotten broeijt.

De

De gekken worden ryk. De wyzen ſtaan verwonderd.
Dat gilt'ren honderd gold, gelt heden zeven honderd,
En morgen ſlaat het weer de helft af in den prys.
Die dees Negotie doet, al is hy nog zo wys,
Agt ik voor zot: wyl hy door wysheid moet verliezen,
Ten zy hy in die zee kan zwemmen op zyn biezen.
Beatris. 'k Bemerk wel dat die geen, die dan dees Actiës heeft,
Die opjaagt, en niet als voor hooge pryzen geeft.
Maar 't woord van premie dient gy my eens uit te leggen.
Eelhart. Dat is reed geld, het geen men iemant geeft, te zeggen.
Beatris. Reed geld? *Eelh.* ô Ja, dat geeft men aanſtonds op de hand,
Waar door een die verkoopt zich geeft in dit verband:
Dat hy tot zekren prys, en geakkordeerde dagen,
Zal lev'ren, als het aan den kooper mogt behaagen
Te ontfangen. So 't nu ryſt dan eiſcht hy die party,
En daalt het, is hy met 't verlies der premie vry.
Beatris. Dat is dan wedden of het ryzen zal, of daalen.
Ik hoop niet dat myn man zo ver van 't ſpoor zal dwaalen,
Dat hy zyn kapitaal zal wagen tot dien prys?
Eelhart. De tyd zal hem ligt op een Doktorale wys
Ten koſten van zyn beurs eens fraay purgeeren willen;
Indien hy maar niet barſt aan al die premiepillen.
Hy ſlokte een tonnegouds als klokſpys in zyn maag.
Beatris. Ik heb het wel gevreeſd. Wat is 't voor my een plaag!
Moet ik de losheid van myn man nu zo gedogen?
En zal myn Kapitaal vervliegen voor myne oogen.
Eelhart. Patientie, zuſter, denk het hangt nog aan 't geval
Of hy verliezen of zyn geld behouden zal.
Uw huuwlyks voorwaarde is een ſteun om u te dekken,
Zo hy in 't kort eens naar Viaanen moeſt vertrekken.
Of Fredrik Hendrik neemt hy in de nood te baat.
Beatris. Wie meent gy daar meê, broer?
Eelhart Ik meen een oud plakkaat,
Waar in men ſcherp verbied die wys van negotieren;
Een Monopolium, waar op onze Overheeren
Geen vonnis geven: wyl het is een groote trap
Tot d'ondergang der nutte en zuiv're koopmanſchap.
Maar, Nichtje, zeg my, zal men u niet haaſt zien paaren?
Hillegond. Oom, maak me niet beſchaamd.
Eelhart. Gy moogt u wel verklaaren;
Ik kan uw Serviteurs, zo ik niet beter weet,
De een is Heer Quincampoix, heel wyts en fraay gekleed.
Hy is uit Vrankryk met de Meſſizippi winden
Naar Engeland gewaaid, en laat zig hier nu vinden.
Hilleg. Meent gy Heer Windbuil? *Eelh.* Ja, 'k weet dat hy hier verkeert
Maar ook met een, dat u Heer Hendrik pretendeert.
Die is zeer wel gemaakt, verſtandig, vroom, en aardig.
En is een Juffer, als Nicht Hillegond, wel waardig.
Hillegond. Myn Vader ziet meeſt op Heer Windbuils kapitaal,
Dat meer dan twee miljoen bedraagt, naar zyn verhaal.
Eelhart. Gy hebt gelyk; men ſpreekt nu niet als van miljoenen.
Zyn 't briefjes? of is 't geld? of zyn 't ook twee meloenen?
Hoor, zo 't aan geld ſchort, ik blyf borg dat Hendrik meer
Dan Windbuil heeft, wiens ſchat zo ligt is als een veer.
Hy volgt uw Vader, en doet niet dan premie trekken.
Hillegond. Ik zwyg nu: maar ik zal myn meening haaſt ontdekken.
Beatris Oom zoekt uw welſtand, kind, 'k heb Hendrik lang gekend.
Klaar. Praat van den droes, hy is 'er altyd ſchier omtrent.

VYFDE TOONEEL.

Hendrik, Eelhart, Beatris, Hillegond, Klaar.

Hendrik, tegen Eelhart.

MYn Heer, heb ik 't geluk u op dees plaats te vinden,
Die ik mag reek'nen voor een van myn beſte vrinden?
Eelhart. 'k Weet wat gy zeggen wilt. Maſeur, kom laat ons gaan.
Maar zagt, ik hoor daar komt Heer Windbuil ook nog aan.

ZESDE TOONEEL.

Windbuil, met een gevolg van Jooden en anderen. *De Barbier, Hendrik, Eelhart, Beatris, Hillegond, Klaar.*

Windbuil.

WAar 's Heer Bonavontuur? ik moet hem aanſtonds ſpreeken.
Hy roept met het gevolg.
De Weſt! de Weſt! de Weſt! Mevrouw, 'k bleef in gebreken,
'k Bid exkuzeer my, dat ik u niet heb gegroet.
De Weſt! de Weſt! de Weſt!

ZEVENDE TOONEEL.

Windbuil, met ee gevolg van Jooden, die Bonavontuur en nog een of twee onder de voet loopen. *Bonavontuur,* gevolg van Jooden, *De Barbier, Hendrik, Eelhart, Beatris, Hillegond, Klaar.*

Bonavontuur.

OEi! oei! myn voet! myn voet!
Windbuil, en gevolg van Jooden.
De Weſt! de Weſt, myn Heer. *Bonav.* Myn voet is wis aan ſtukken.
Windbuil, en gevolg. De Weſt! de Weſt!
Eelhart. Hou op met razen, hoe zal 't lukken?
Beatris. Ach, man! wat ſchort u?
Bonavontuur. Ach! haal voort een barrebier.
Klaar. Daar ſtaat de Chirurgyn, die je alle dag komt ſcheeren.
Eelh. Kom meeſter ty te werk. *Barbier.* Dat zou ze niet begeeren.
Hum skei nou uit de kunſt, hum is een Heer ma foi!
Ze eb duzend Louis d'or kewon in Quincampoix.
Klaar. Nu doet het. *Barbier.* Non Canailje.
Klaar. Ik zal een ander haalen;
Hy meent nu dat hy is een Keuning van de Waalen,
Om dat hy geld heeft, of miſſchien ook maar wat wind.
Windbuil. Nu doet het, ik zal 't weer erkennen als een vrind.
Barbier. Monſieur, ze zel 't dan doen om je obligant verzoeken.
Kom meid, Canailje, vit! breng hier de windle en doeken.
Bonavontuur. Ach breng me in 't naaſt vertrek; en meeſter doet u beſt.
Zo als zy hem op nemen word van binnen geroepen
Edam! Edam!
Windbuil, en gevolg de deur uitloopende.
Wat 's dat. De Weſt! de Weſt!

ACHTSTE TOONEEL.

Hendrik, Hillegond.

Hillegond.

IK bid u, Hendrik, zeg, wat ſchorten deze menſchen?
Die Monſieur Windbuil zou ik niet veel gekker wenſchen.
Is 't ook een weddenſchap? of zyn ze zat en vol?
Hendrik. Neen dronken zyn ze niet: maar uitgelaaten dol
Mejuffer, en van wind geduurig opgeblaazen:
Maar 't ſlimſt is, dat het nog niet blyft by deze dwaazen.
Het ſchynt een landziekte, ons uit Vrankryk aangewaayd,
Daar nu dit ſoort van volk geen kleintje ſtaat bekaayd.
Maar, ſchoone, wyl 't geluk me een oogenblik wil gunnen
Dat wy hier zyn alleen. Seg zoude ik hoopen kunnen
Dat gy my eenmaal eens gelukkig maken zult?
Hillegond. Ik moet me, zo als gy, nog wap'nen met geduld:
Maar weet, zo niet myn keur van Vader af moeſt hangen,
Dat ik u eerder als Heer Windbuil zoude ontfangen.
Ja 'k zal nog verder gaan. 'k zeg dat ik hem verſmaad,
En kunt gy met myn Oom, die 'k zie dat u niet haat,
Iets vinden, dat my van dit huw'lyk kan bevryden,
Ik zal uw zorg en moeite erkennen t'allen tyden.
Hendrik. Durf ik dan denken dat myn ſchoone my bemint!
Hillegond. Weet dat ik tot dien prys myn hart aan u verbindt.
Hendrik. Bekoorlyk oogenblik! myn lief gy kunt gebieden.
Al wat gy my belaſt, myn ſchoone, zal geſchieden.
Gy mint my? en ik hoor dat nu op 't onvoorzienſt!
Myn goed, myn leven, het is alles tot uw dienſt.
Wel aan myn Hillegond, wat moet ik me onderwinden?
Hillegond. Gy moet in Quincampoix door hulp van goede vrinden,
Verneemen, hoe ver dat heer Vader is verzeild
In de Actiekoopmanſchap. De grond dient eens gepeild
Van al het werk. Ik vrees dat zy hem daar bedriegen.
'k Geloof zyn Makelaar doet anders niet als liegen.
Hy blaaſt hem de ooren vol van winſten grof en groot;
En 'k vrees dat deze hem zal helpen in den nood.
't Is alles my verdagt. Kriſpyn, de Knechts, de Meiden,
'k Geloof dat ze altemaal onz' ondergang bereiden.
Hendrik. De Knegts en Meiden? *Hilleg.* Ja: maar boven al Kriſpyn;
Die, merk ik, trekt nu met de Makelaar een lyn.
Zy droomen altemaal niet als van priemie geeven.
De ſchrobſter is zelf in die koopmanſchap bedreeven.
Hendrik. Neen lief, de Premies zyn te hoog nu in de Zuid.
Hillegond. Zy doen in kompanjie. Kriſpyn voert alles uit.
't Vond flus twee briefjes op de meide-kamer leggen.
Zie, lees ze, gy zult beſt verſtaan wat dit wil zeggen.
Hendrik. Ha! ha! 't zyn briefjes, daar Kriſpyn uw knecht in zeit,
Dat hy in Rotterdam, voor rek'ning van de meid,
In de Aſſurantiebank een poſt heeft ingeſchreeven.
In 't ander ſtaat dat hy iets meent in Hoorn te geeven.
Maar, wees geruſt, dat 's tot uw vaders ſchade niet.
Hillegond. Ik vrees al evenwel, dat hier niets goeds geſchiedt.
Kom laat ons binnen gaan, en met Oom Eelhart ſpreeken,
Wat ons te doen ſtaat, *Hendrik.* 'k Zal nooit blyven in gebreeken
Om u te dienen, die my zo gelukkig maakt,
Dat ik een ſchat bezit daar 'k lang naar heb gehaakt.

NEGENDE TOONEEL.

Windbuil, Hendrik, Hillegond.

Windbuil.

MAdame, mag ik de eer een oogenblik genieten.
Dat ik u ſpreek alleen?

Hillegond. Nooit zult ge uw wit beſchieten,
Met onbeleefdheid, heer. Gy ziet ik ben verzeld,
En 't inzigt dat gy hebt is my genoeg gemeld.
Windbuil. Mijn medeminnaar, kan, na'k merk, u beſt bekooren
Hillegond. Ik ſtaa hier niet om u verwijtinge te hooren
Het ſchijnt wel dat uw hart genegen is tot my:
Maar ondertuſſchen ſpreekt gy met een heerſchappy,
Schoon dat ge 't allerminſt op my niet hebt gewonnen.
Waarom hebt ge uw verſoek aan vaders kant begonnen?
Heb ik geweten, ſchoon gy ſijt ſijn grootſte vrind,
Dat gy hier juiſt verkeert, om dat gy my bemint?
Windb. Hebt gy 't niet kunnen zien, mejuffer, aan mijne oogen,
Dat uwe ſchoonheid my tot liefde heeft bewogen?
Hendrik. Mejuffer, hoe! ſal hy u hier ſo onbeſchaamd....
Hillegond. Wees ſtil ik weet wat my op ſulken daad betaamt.
En zo gy een van twee hier queſtie poogt te maaken,
Zal hy die 't aanvangt, nooit tot myn beſitting raaken.
Hendrik. Ik ſal dan ſwijgen. *Hillegond.* Dat verzoek ik ook op u.
Windbuil. 't Is wel, Mejuffer, 'k ſwijg, op u gebod dan nu,
Maar, kunt ge u ſelf door my niet beſt gelukkig maaken?
Aan alles wat gy wenſcht ſult gy door my geraaken,
Geëerd, gediend, ontſien, om uwen hoogen ſtaat.
'k Beſit een rykdom, die 't gemeen te boven gaat,
Gy ſult dan als Princes by and're Juffers leeven.
Ja, 'k ſal een heerlykheid aan u ten Bruidſchat geeven,
Ik wil aan die Rievier, die 't Sticht nu graaven ſal,
Door 't midden van de Hei, een ſeer vermaaklyk dal
Verkieſen, en voor u de ſchoonſte hofſtee bouwen.
Elk ſal u in dat Tempe als hoofdgodinne aanſchouwen.
De ſchepen, ſeilende by menigte af en aan
Door 't nieuw Kanaal, waar langs de timmerwerven ſtaan,
En ſchoone huizen, ſult gy ſien hunn' zeilen ſtryken,
Wanneer ſe uit 't Ooſt en Weſt, het Sticht met Waar verryken.
Hillegond. Wat geven de Acties, heer, by u een ſchoone vrucht!
Gy bouwt door Premien, kaſteelen in de lucht:
Maar 'k vrees, dat, zo de wind van zotheid raakt aan 't draaijen,
Ook de ingebeelde winſt met een eens weg mogt waaijen;
En ik wierd van princes dan kamenier op 't leſt.
Windbuil. Mejuffer 't kan niet zyn.

Van binnen wordt geroepen.

De weſt! de weſt! de weſt!

TIENDE TOONEEL.

Windbuil, Barbier, Hendrik, Hillegond.

Windbuil.

RAmskoolbroek! *Barbier.* Muiden! Weeſp!
Windbuil. Ik moet die menſchen ſpreeken

ELFDE TOONEEL.

Hillegond, Hendrik.

Hillegond.

ACh is dat ſchrikken! *Hendrik.* Hy is gek, lief, 't is gebleken,
Zyn hoofd is met een wind van zotheid opgevuld.
Hillegond. Laat ons naar binnen gaan. Ik ben vol ongeduld.

Einde van het errſte Bedryf

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Verbeeldt een Koffihuis, waar in eenige menſchen rooken enz.

Jan, Geesje, Fransje, met een groote bult, en een brilledoos, waar op geſchreven ſtaat: Bambario.

Fransje zingt.

KOmt ſpringt op klompen en op ſchoenen!
Want elk wordt ryk in Quincampoix,
Hy zwetſt nu niet als van miljoenen,
Die Korts moeſt ſlaapen in het ſtrooy.

Wat is 't een Goudeeuw voor de ſnyers:
Want menig kalis wordt een beer,
En de oude meiden krygen vryers,
Niet om de ketel: maar het ſmeer.

Wil dees Negotie nog wat duuren,
Ik wed'er in de ganſche ſtadt,
Geen meid of knecht zich zal verhuuren:
Want ieder droomt van grooter ſchat.

Pothuizen zal men konnen vinden,
By menigten voor niemendal;
Want Jan de lapper en zyn vrinden,
Houdt koets en paerden op den ſtal.

De Schouwburg zal 't nu niet lang maaken,
En haaſt ontbloot zyn van Akteurs;
Dewyl ze aan and're rollen raaken,
En ſpeelen op de windvang beurs.

Turfdragers zullen met hunn' manden,
En kruijers met'er wagens, wis,
In korten tyd viktorie branden:
Wyl elk op 't minſt een Keuning is.

Geesje. Wel Fransje, heb je in 't zin hier wat voor gek te ſpeulen?
Of heb jy ook een ſlag gekregen van de meulen?
In deezen wind. Wagt tot het vaſtenavond is.
Fransje. Hoe, meen je dat ik dit voor niet doe? neen, dat 's mis.
'k Zie dat de zotten nu den meeſten rykdom winnen,
En geld ontbreekt me, dies moet ik iets nieuws beginnen,
Hoor, in Parys was korts een kaerel met een bult
Gelyk als ik, die heeft zyn beurs daar mee gevuld,
Daar wierdt in Quincampoix ſchier geen party geſlooten
Of myn konfrater heeft zyn ſnaai daar van genoten,
Om dat men op zyn bult kon ſchryven met gemak.
Ik kan elk een als hy met pennen, inkt en lak
En leſſenaar voorzien. *Geesje.* Ha! ha! dat 's wel verzonnen;
Waar drommel of'er niet al geld mee wordt gewonnen.

TWEDE TONEEL.

Pieter, Jan, Geesje, Fransje.

Fransje zingt.

ZO ziet men dat zich kaale ſnaaken
Verbeffen kunnen, door een fons,
En groeyen, nu ze aan ſchyven raaken,
Op eenen nacht als Champinjons.

Pieter. Geef eens een pyp tabak! en koffi, kokend hiet.
Jan. En brand je niet! Meſſieurs, en brand, en brand je niet!
Pieter. Heb jy den makelaar Grypvogel niet vernomen?
Jan. Neen, maar ik denk dat hy hier datelyk zal komen.
Daar is de man al zelf.

DERDE TONEEL.

Grypvogel, Pieter, Jan, Geesje, Fransje.

Grypvogel.

MOnſieur vind ik u hier?
Geef uw Patroon wanneer gy t' huis komt dit papier,
't Kontrakt van duizend pond. hy zal daar nâ verlangen.
Ik zal de premie als 't geteikend is, ontvangen.
Een pyp tabak! *Jan.* Een pyp tabak! *Pieter.* Hy zal 't niet doen
Je moet niet denken dat gy hem zo zot zult broên.
Ik ben verzekerd dat de zuidzee niet zal daalen.
Grypvogel. Geef koffi!
Jan. Brand je niet! die 't breekt die moet betaalen.

VIERDE TONEEL.

Eerſte Jood, Tweede Jood, gevold van Joden, *Grypvogel, Pieter, Jan, Geesje, Fransje.*

Eerſte Jood.

KOop of verkoop jy?
Tweede Jood. 'k Koop en verkoop in de zuid:
Eerſte Jood. Kom by de leeven van de natie! ſpreek eens uit!
'k Verkoop jou Munkendam! *Tweede Jood.* Ik ook.
Eerſte Jood. Zo niet te trekken.
Tweede Jood. Drie en een half. *Eerſte Jood.* Ik geef voor drie.
Tweede Jood. Loop by de gekken.
Eerſte Jood. Ik bied jou twie. En as 'k men omkeer is 't gedaan!
Gevolg van de Joden. Bambario! *Eerſte Jood.* Een quart!
Tweede Jood. Grypvogel, blyf jy ſtaan,
En ſpikkeleer in jou conſiencie, by je leeven.
Hoe veel partyen? 1. *Jood.* Zes begutje. 2. *Jood.* 'k Zel ze geeven.
Wie is jou mieſter?

Eerſte Jood. luiſtert den ander eerſt wat in.

't Is de puikje van de beers:
Een man als jy, met zulken nees, als Fransjes neers.

Hy ſchryft op de bochel.

VYF-

VYFDE TONEEL.

Windbuil , Eerſte Jood, Tweede Jood. Gevolg van Jooden. Grypvogel, Pieter, Jan, Geesje, Fransje.

Eerſte Jood.

'k VErkoopje Muyden , en Schiedam met jou believen.
Windb. Blyf van myn lyf! 1 *Jood.* Wil jy niet winnen? daar zyn brieven
Van de Bahama! *Windbuil.* Is het mooglyk wat je zegt!
1 *Jood.* Durf jy niet bieden? *Windb.* Smous je bent hier niet te regt.
Kom bied eens premie in de Suid op zeven honderd.
Eerſte Jood. Ik trek de brieven uit mijn zak. Stae nou verwonderd!
Set nou de bril eens op je nees; ruik wat 'er ſtaat!
Windbuil. Wel bied eens veertig. *Eerſte Jood.* Neen.
Windbuil. Hoe veel dan kameraad?
Eerſte Jood. Hoor ik ſtel dartig om te neemen of te geeven.
Windb. Noch ſes? 1 *Jood* Neen, by my niet te doen! neen by me leeven!
2 *Jood.* 'k Verkoop jou Rotterdam. *Grypv.* Wat bied jy voor Tergou? (Uitrecht.
1 *Jood.* Grypvogel, trek jou hoed voor myn eens uit. Voor jou is
Grypv. Ik bied een. 1 *Jood.* 'k Bie je anderhalf! *Grypv.* Jou gekken,
Blyf van men Lyf! of'k klop je voor je malle bekken!
Eerſte Jood. Je bent een gek! je wilt niet winnen as je kan.
Krab eens de villis uit jou oogen as een man.

ZESDE TONEEL.

De Barbier, met een gevolg, *Windbuil, Eerſte Jood, Tweede Jood*, Gevolg van Joden. *Grypvogel, Pieter, Jan, Geesje, Fransje.*

Pieter.

KOp Koffi. he! *Jan.* Met zoet? *Pieter.* Ja.
Jan, met koffi. Brandje niet! myn heeren.
Barbier, en gevolg. Edam! Rams koolbroek! Cheels!
Jan, met koffi. En Brandje niet in 't keeren!
Barbier. Kom hum verkoop jou nou Enkhuizen, en Edam.
Pieter. 'k Was al verwonderd dat 'k die gek niet eer vernam.
De Joden gelyk. Bank! op november! bank.
Jan, met koffi. En Brandje niet! in 't dingen!
Barb. De bank! de bank! *Piet.* Zoek jy me van de bank te dringen?
Barbier. Nou Pietje doe hum niet een klein partytje? *Pieter.* Neen,
Laat my paſſeeren: want ik moet zo aanſtonds heen.
Grypvogel. Nu ziet gy 't zelf, gy kunt Bonavontuur eens ſpreken.
De Joden, tillen Fransje om hoog. (breeken.)
Swol! Kampen! Cheels! de Weſt! *Pieter.* 'k Vrees hier den hals te
Grypvogel. Blyf hier maar, Pieter: want je kent 'er tog niet deur.
Pieter. Kop koffi! *Eerſte Jood.* Pyp tabaak!
Jan, met koffi. En brandje niet! Sinjeur.
Windbuil. Heb jy Kriſpyn nog niet van Hooren hier vernomen?
Pieter. Ik zie hem daar met twee drie wortel boeren komen.

ZEVENDE TONEEL.

Kriſpyn, Louw, Kees, Windbuil, Eerſte Jood, Tweede Jood. Gevolg van Joden. *Grypvogel, Pieter, Jan, Geesje, Fransje,*

Kriſpyn.

WIe wil in Hoorn nog wat-voor acht percent! die ſpreek!
Barbier. Monſieur Kriſpyn wat heb jy altyd ſlimme ſtreek,
Hum keef ze wel voor drie? *Kriſpyn.* Ik weet zy zullen ryzen.
Die Kompanye is meer als van Schiedam te pryzen.
En ruim zo goed als die van Alkmaar, beſte vrind.
De Joden, tillen Fransje om hoog.
De bubbel! bubbel! bles de bubbel. wie koopt wind.
Grypv. 'k Bied vyf en drie quart, wil je 't doen voor drie partyen?
Kriſpyn. Wat zeg je mieſter Louw? *Louw.* Ik zelfſe laaten glyen.
Zy ſchryven op den bochel.
Kriſpyn. Nu Monſieur Barrebier ſpreek op nu, wat biedt gy.
Barbier. Se keef jou vijf voor zes. *Kees.* Geluk met de party.
Windbuil. Kom geet voor drie, 'k ſal dan twee regementen nemen.
Kriſpyn. Nu mieſter Louw, kom; ſpreek.
Louw. 'k Ben niet gewend te teemen,
„Maar is die man wel goed? *Kriſpyn.* Ik wil daar borg voor ſtaan.
Geluk met de party. *Louw.* Mijn heer, het is gedaan.
De Joden, ligten Fransje om hoog.
Eerſte Jood. Begnt Kriſpijn? jy kent bedriegen.
Kriſpyn, ſchryvende op de bochel.
Ik moet wat hebben voor mijn rijên en mijn vliegen.
Pieter. So, zo, Kriſpijn, jy weet te leeven dat is fraaij.
Grypvogel. Kriſpijn, je weet, my komt de helft toe van de ſnaaij.
Joden. Ha! Ane Vranke! *Barbier.* Dat heb jy lui afgeſprooken.
Kriſpyn. Barbiertje dat heb jy al wonder gaauw geroken.
Pieter. 't Is wel Kriſpijn, 't is wel, 'k zal 't zeggen aan mijn heer,
Wat jy hier uitvoert. *Kriſpyn.* Hoor, verhaaſt je niet te zeer.
Dat beursje, Pietje, komt u toe, 't is vol dukaaten.
Gy krijgt nog meer zo ik my mag op u verlaaten.
Wy moeten in dees' tijd juiſt zo oprecht niet zijn.
Gebruik ook uw vernuft, en ſpeel fijn contra fijn.
Wy zullen in het kort veranderen van kleêren,
En ſpeelen dan een rol gelijk twee groote Heêren.
Pieter. Jy bent een eerlijk man, Kriſpijn, dat zie ik klaar:
Maar wordt mijn heer eens die bedriegery gewaar,
Dan geeft hy ons de zak. *Kriſpyn.* Dat kan ons weinig ſcheelen,
Wanneer wy rijk zijn, en naar ons genoegen deelen.
Pieter. Fiat Kriſpijn. *Kriſpyn.* Ik neem u in de kompanjie:
Maar ik ſluip weg, dewijl ik ginder Eelhart zie.

ACHTSTE TONEEL.

Eelhart, Hendrik, Windbuil, Eerſte Jood, Tweede Jood, gevolg van Jooden. Grypvogel, Pieter, Jan, Geesje, Fransje.

Eelhart.

GEef een kop Koffi, en met een twee ſchonne pijpen.
Windbuil. Mijn heeren komt gy hier? dat kan ik niet begrijpen.
2 *Jood.* Eelhart, wat bied jy voor de Suidſee? ſchreeuw eens uit,
Eelhart Ik handel in geen wind. Ik bied niet eenen duit.
2 *Jood.* Jy bent een groote gek. *Windb.* Heer, wilt gy diskonteeren?
Eelhart. Hebt gy een Wiſſel? *Windbuil geeft Eelhart een Wiſſel.* Ja
Eelhart. Se is goed, zeg uw begeeren,
Windbuil 'k Ben twee miljoenen ryk; en ik heb geld van doen.
Eelhart. 'k Eiſch twee percent.
Windbuil Een maand naâ zicht? 't is geen fatſoen,
Een half of drie quart dagt ik zou myn Heer van praaten.
Eelhart Gy kunt in Rotterdam 't dan diskonteeren laaten.
Windbuil. Mord bleu ik moet het doen, 'k heb overal geweeſt.
Ik ſprak daar even een impertinenten beeſt,
Die dorſt my acht percent afeiſchen in beleening.
Eelh. Ja 't geld raakt weg Hy had gelyk, Heer, na myn meening;
Want geeft men veel voor wind die haaſt vervliegen moet,
Dan weet gy dat het geld weer naar proportie doet.
Eelhart ſchryft op den Bochel.
Zie daar, gy kunt het geld by myn Kaſſier doen haalen.
Dees aſſingnatie zal hy morgen prompt betaalen.
Van binnen word geroepen.
Delft! Rotterdam! ter Gou! de Zuid; de Viſchery.
Op het Tooneel roepenze.
Schiedam, Ramskoolbroek, Cheels,
Windbuil. De Zuid, daar moet ik by.
Zy loopen alle de deur uit.

NEGENDE TOONEEL.

Eelhart, Hendrik, Grypvogel, Pieter, Jan, Geesje, Fransje.

E*Eelhart.* Grypvogel, wy zyn hier alleen en goede vrinden,
Ik heb iets voor, daar gy uw rek'ning by zult vinden.
Grypvogel. Mijn Heer, 'k ben als gy weet, een eerlijk Makelaar.
'k Bedien mijn Meeſters trouw; daarom gebie my maar.
'k Heb nimmer de eer gehad voor u te negotieeren:
Maar 'k zal betoonen dat ik ben een man met eeren.
Eelhart. Hoe veel partijen heeft mijn broêr met u gedaan?
Grypvogel. Ik zal eens zien, wijl ze in 't Notitieboekje ſtaan.
Zes, Heer, van duizend pond, en ſeven van vyfhonderd.
Eelhart. Is 't mooglyk! *Grypv.* Hoe, mijn Heer, zijt gy daar van
Dat is niet veel, bedenk hy is Contramineur. (verwonderd?
Heer Windbuil, die hier was, uw Nichtjes Serviteur,
Heeft tienmaal meer. Men moet wat in de Waereld waagen.
Uw Broêr doet op die wijs al ongemeene ſlagen.
Eelhart. Maar 'k vrees dat hy daar na met eenen ſlag een vlugt
Zal neemen, dat hy ſteekt de beenen in de lucht. (haalen,
Grypvogel. Hy heeft geen nood. 'k ſal u den grond van 't werk ver-
Door zijn reskontres kan hy 't werk heel lang doen dralen:
Want komt 'er een die zijn party eiſcht, zegt hy voort,
Als my geleeverd wordt, beloof ik op mijn woord,
Dat ik u leev'ren zal, en dat in korte dagen.
Eelhart. En als dat dan niet aan den Kooper mogt behaagen?
Grypvogel. Daar is geen recht op. Zou men lev'ren eer men ka[n]
Neen, die reskontres gaan eerſt voort, van man tot man.
Eelhart. Hoor, aan mijn broêrs krediet is ons wat meer gelegen.
Indien gy, als gy zegt, zijt tot mijn dienſt genegen,
Ziet dat gy wederom al zijn kontrakten vind.
Grypvogel. Daar is nu kans toe, Heer, zo gy u maar verbindt.
Hoe veel percent wilt gy meer als de premie geeven,
Die hy ontvangen heeft? *Hendrik.* De Zuid is nu op zeven.
Eelh. Kom 'k reskontreer ſe. *Grypv.* Neen mijn heer dat kan niet ſ[y]n
Sy zullen ryzen in het kort. *Pieter.* „Dat heb jy fyn.
„Nu rijzen, en elk een zegt dat zy zullen daalen.
Grypvogel. „Swijg gek, ik ſal aan jou de helft der ſnaaij betaalen.
'k Eiſch zeſtig voor me avans. *Eelhart.* 'k Bied dertig.
Grypvogel. Vyftig. *Eelhart.* Neen.
Nog vijf. *Grypvogel.* Voor veertig. *Eelhart.* Neen.
Grypvogel. Wel 'k ben daar mê te vreên.
Wy zijn goe vrinden, en 'k heb order; 't zo te geeven.

Eelbart. 'k Zal maakan dat u 't geld in bank wordt afgeſchreeven.
Zy ſchryven op den Bochel.
Hendrik. Grypvogel, nu, men laat het verder op u ſtaan.
Grypvogel. Myn heeren! houd uw plaats, gy moet niet heenen gaan
Zo gy geneegen zyt een ſtuivertje te winnen.
De inſchryving zal terſtond op deeze plaats beginnen,
De Negotianten van de bobbel kompanjie,
Verwacht men hier. *Hend.* 'k Zal niet vernoegt zyn voor ik 't zie.
Mag dat hier zo geſchien? *Grypvogel.* 'k Meen nu niet uit te leggen.
Gy zult wel merken wat die potzery wil zeggen.
Men heeft gewed, dat reets het volk zo is verblind,
Dat elk inteik'nen zal, al is het maar op wind.
Hendrik. Ik weet niet hoe het volk zo dol is en bezeeten,
Dat zy de intentie niet van deeze luiden weeten.
Grypvogel. De kleine plaatsjes heer die hebben groot gelyk.
Zy lachen in hun vuiſt, en worden ſchielyk ryk.
Zy zullen nog al meer inventien verdichten.
Eelbart. 'k Denk geen kaſteelen in de lucht te helpen ſtichten,
Grypvogel. Ik hoor 't geraas daar komt de ganſche ſtaatzie aan.
Hendrik. Ik zie Kriſpyn daar by, hoe pikken zal dit gaan!

TIENDE TONEEL.

Kriſpyn, met een kleed van Staatzie aan, wordt gevolgd van alderhande Volk, die hem briefjes in de hand zoeken te ſtoppen.

Grypvogel, Hendrik, Eelbart, Pieter, Jan, Geesje, Kees, Windbuil, Gys, Fransje, Eerſte Jood, Tweede Jood, Barbier, Boeren, Leuw.

Eerſte Jood.

MYn heer daar is een brief, neem an met joo believen.
Kriſpyn, gooijt al de kriefjes weg.
Brus aan de Pomp. 'k wil niet gebruid zyn met je brieven.

't Volk grabbelt.

Daar wort een ſtoel boven op een tafel gezet, waar op Kriſpyn gaat zitten, en eenige boeren op de bank voor hem. Terwyl 'er van de een voor, en den ander na, briefjes op den bochel van Fransje geſchreven worden.

SIlentium! myn heeren hoort!
Zegt dit projekt malkander voort.
Die is genegen in te ſchryven,
Men zal hem op dees tyd geryven,
Ik ben de man die 't al gebie,
In de eed'le bobbelkompanjie.

Kriſpyn leeſt.
'k Zal wiſſelbrieven diskonteeren,
En op de ſchepen Aſſureeren;
Ook huizen, ſchuuren, turf en hout,
Pakhuizen, beeſten, jong en oud.
Die voor 't geweld der Turken vreezen,
Die kunnen hier verzekerd weezen,
Wy zullen een Commercie doen,
Veel grooter als men zou vermoên,
Met Spanjaarts, Franſchen, Portugiezen;
Nooit zal men op de waar verliezen.
De Schepen worden reets gebouwd.
Wy zyn al meeſters van het zout.
Men kan 't heel hoog in prys doen ſtygen:
Wyl 't elk van ons zal moeten krygen.
Men zoekt een Paerel Viſſchery;
Op dat men wel verzekerd zy.
Die in dees' bobbel in wil ſchryven
Behoeft 'er juiſt niet in te blyven:
Maar mag zig dienen van den wind,
Indien hy 't zo geraaden vind.

Kriſpyn ſpreekt.
Dit is geen werkje van de keijen,
Noch 't graaven door een lengte heijen,
ô Neen, wy leggen dicht by Zee
En hebben een bequaame Ree.
Hier zal men vry veel voordeel haalen,
Als heele plaaten weg te maalen.
Wy bobbelboeren al den brui
Zyn wyze, en zeer bequaame lui,
Om met een wonderlyke gratie!
De beurs te blaazen van de natie.
Nu mannen broeders maekt begin!
Legt in dees bos uw briefjes in.

Eerſte Jood. Myn heer, de Directeer, ei zeg me, by je leeven,
Daar is een Polis, 'k wil aan u wel premie geeven.
Kriſpyn. Wat is dat voor een ding? dat ken ik niet Sinjeur.
Eerſte Jood. Een Polis.
Kriſpyn. 'k Ken 't niet, veeg je poort daar aan, ga deur.
Barbier, Windbuil, Tweede Jood, en andere met briefjes.
Myn Heer, ei blyf eens ſtaan, neem an! *Kriſp.* Wel ſeldreweeken!
Ik ken je niet. Waar is ooit jou krediet gebleeken?
Hou op! hou op! 'k geloof dit volk is zot of dol.
Louw, roept uit het venſter.
Meſſieurs vertrek maar; want de Kompanjie is vol!
Windbuil. Hoe, maatje ben je vol? wy hebben niet gedronken.
Kriſpyn. Wy hebben 't vleeſch al op, kaauw jy nou aan de bonken.
Hendrik. Dat ſchynt doorſteken werk! is dat een Kompanjie?
't Profyt gaat in hun zak. *Grypvogel.* Wie wil nu koopen! wie!
Gys. Wat heb je hier te koop? zeg mannen, wat veur zacken?
Hendrik. Boer, jy kent hier nu aan een grooten rykdom raaken.
Gys. Wat is 'er dan te koop? *Hendrik.* 't Zyn acties, goede vriend.
Gys Wat is 't veur koſt? laet ik eens proeven of 't my dient.
Beitel me maer voor eerſt eens voor een halve ſtuiver.
Krispyn. Hou jy ons voor de gek? *Gys.* Neen zeper, zuiver, zuiver.
Wat is het veur een drank? 'k wil wel eens proeven maet.
Grypvogel. Het is geen drank: 't beſtaat in briefjes kammeraad.
Gys. Ja nou begryp ik het, nou jy 't me komt beduien.
't Zyn van die pakjes, ook? van die quakzalvers kruien?
Wel hoe je lacht? wel ik ben al een raere vent,
Al ben ik hier in ſteê zo euvel niet bekend.
Wat is dit nou veur volk!
Hendrik. Het zyn Actioniſten?
Gys Is 't meuglyk, wat je zegt, zyn dit nou de Atheiſten?
Wel ongze koſter heit daar dikwils van 'epreekt,
Ik wou wel dat ik wiſt wat in dat volk al ſteekt.
Grypvogel. Wel als je wilt je kent een bobbel-Actie koopen.
Gys. Wel tappen ze die dan by pintjes, of by ſtoopen?
Het moet al lekker zijn, dat hou ik veur gewis,
Verſtae je, om dat hier nou zo groot een nering is.
Ei lieve laat ik ook eens proeven, is 't zo lekker?
Grypvogel. Wel Boer ik wenſchte jou voorzeker niet veel gekker.
Elke Actie maatje koſt omtrent twee honderd pond.
Gys. Dat is veul te veul, al was het ook nog zo gezond,
Geen menſch zel 't koopen
Krispyn. Boer, dan kan je maar vertrekken.
Gys. Maar Monſieur Gouverneur, eer dat jy heen gaat rekken:
Laat ik eens zien wat jy verkoopt. *Krispyn.* Daar, domme Loer,
Daar ziet het is papier. *Gys.* Al ben ik maar een Boer,
Ik ken 't begrijpen: 't zel een Bobbelgaesje weezen.
Is dat nou zo veul waerd as daer op ſtaet te leezen?
Kriſpyn. Ja, als je koopt, je kent veel winnen op dien brief.
Gys. Ik wil wel winnen: maar ik heb myn geld ook lief.
As ik je daar nou iens een hoopen op zou tellen;
Dan moeſt je my met ien twie goeje borgen ſtellen.
Krispyn. Ik ſtel geen borg. *Gys.* As jy dan raakten an de zwier,
En 't geld verbruide, hiel 'k niet anders as pampier.
Maar hoe veul renten zel je geeven alle jaeren?
Krispyn. Boer, als ik 't zelver weet dan zel ik 't jou verklaaren.
Wy zullen Koopmanſchap beginnen. Wint men veel
Zo kryg je veel; zo niet. .... hoor ieder krygt zyn deel.
Maar Boer ik mag myn hoofd niet langer met jou breeken.
Gys. Jy zelt het geld zo ligt ook uyt myn beurs niet preeken.
'k Koop liever bieſten veur myn plaeten, goeje vrind.
As jou pampiertjes; 'k maak myn zelven gien ſteekind.
Wie zou ze koopen? *Krispyn.* Jy bent zot, boer 'k moet vertrekken.
Gys. Dag Monſieur Governeur. Ik hou my van de gekken.
Eerſte Jood. Myn Heer ik bid je ſtae, geef my nog een party
Tien twintig, 'k hou begut jou voor de ſchade vry.
'k Zal by de natie die heel hoog vernegotieeren.
Dan zel je krygen al wat dat je zelt begeeren.
Ik weet jy hebt nog voor jou zelf een millioen.
Een makelaar, als ik, begut, heb jy van doen.
Kriſpyn. Gy kunt Grypvogel maar van deeze zaaken ſpreeken.
Ik wil myn hoofd nu met geen wisjewasjes breeken,
Hy is koreſpondent der Kompanjie, Sinjeur.
Ik mag niet hand'len: want ik word nu directeur.
Tweede Jood. Myn Heer Grypvogel, laat ik helpen in jou zaaken.
Ik ben in Medenblik, ik zel de wind wel maaken.
Grypvogel. Kom morgen aan myn huis daar ſpreek ik u het beſt.
Van binnen word geroepen.
De zuid! de zuid! de zuid? *Allegaar.* De weſt? de weſt? de weſt?
Einde van het tweede Bedryf.

DERDE BEDRYF.

Verbeeldt een Kamer.

EERSTE TONEEL.

Beatris, Hillegond.

Beatris.

IK ben verwonderd dat ik broêr niet weer zie komen,
Met Hendrik; wijl ik door zijn knecht reets heb vernomen,
Dat hy al de Akties van mijn man heeft ingekogt.
'k Hoop immers niet dat zich Grijpvogel heeft bedocht.
Hillegond. Het is al vreemd dat hy die heeft zo laag gegeeven:

VYF-

Maar wyl hy is in zulk een Koopmanſchap bedreven,
Vertrouw ik waarlyk dat de Zuidzé is gedaald;
En is 't zo, hy heeft dan genoeg daar uitgehaald.
Daar zyn ze, en naar ik aan hun weezen kan beſpeuren,
Hebt gy nu voor geen ramp te duchten, of te treuren.

TWEEDE TONEEL.

Eelhart, Hendrik, Hillegond, Beatris.

Hendrik.

MYn waarde lief al 't geen wy wenſchten is gelukt.
Verban nu al uw vrees, daar is niets dat u drukt
Wy hebben de Acties van Grypvogel al in hande.
Beatris. Gy hebt myn man gered van een aanſtaande ſchande!
Hoewel, zo hy het wiſt, hy nam 't u kwalyk, Heer.
Ik ben u dankbaar voor 't bewaaren van zyn eer.
Eelhart. Die ſchade die hy lydt, zo de Acties mogten daalen,
Wil ik ter liefde van myn broeder graag betaalen.
De welſtand van uw huis, en eer van myn geſlacht,
Wordt meer van my, als dit verlies van 't geld geagt.
Beatris. Neen Broeder, neen, 'k waar dan de ondankbaarſte aller
De ſchade is buiten u. En Hendrik, uwe wenſchen (menſchen.
Zult gy ook zien vervuld. Ik geef aan u myn woord.
Hendrik. Mevrouw 'k bedank u. Maar wie of ons hier verſtoort?

DERDE TONEEL.

Windbuil, Eelhart, Hendrik, Hillegond, Beatris.

Windbuil.

WAar 's Heer Bonavontuur? daar is veel aangelegen,
Dat ik hem ſpreek; 'k vind hem in velden noch in wegen.
Hy 's in de Quincampoix, noch Karſeboôm, noch Dam.
Ik ben verwonderd dat hy niet te voorſchyn quam.
't Is nu een tyd dat hy een millioen kan winnen.
Foei! dat hy nu niet komt! ei zeg, waar zyn zyn zinnen?
Eelhart. Daar de uwe zyn, myn Heer; zyn zinnen zyn van huis.
Windbuil. Is 't mooglyk! wel hoe komt die Heer aan dat abuis!
Maar ach! Mademoizelle! is 't mooglyk! kan 't gebeuren,
Dat ik u niet eer zag? 'k bid laat myn hart niet treuren,
Om zulk een acht'loosheid. Ik was daar wat verward.
Hillegond. Schoon gy hier zyt, in Quencampoix, Heer, is uw hart.
Windbuil. Dit hart! dit hart! dat min en vreugde herwaarts parſten!
Hillegond. Dat hart zo vol, dat 't nog aan de Acties zal barſten.
Windbuil. Gy meent van liefde. Maar 'k hoor Heer Bonavontuur.

VIERDE TONEEL.

Bonavontuur, Eelhart, Hendrik, Hillegond, Beatris, Windbuil.

Bonavontuur hinkende.

MYn Windbuil!
Windbuil. Hoe, myn Heer, waar is die drift, dat vuur
Om u gelukkig in dit oogenblik te maaken?
Men kan op heden aan de grootſte premies raaken.
En 'k hoor uit Londen dat daar alles loopt te niet.
Kom, laat ons neemen van al wie maar premie biedt.
'k Heb onder 't volk geſtrooijd dat de Acties ſtaan te ryzen.
Myn vrinden houden die door liſt ook op hun pryzen:
Maar als zy hebben al de Premies in de kiſt,
Zal elk verkoopen. Zeg wat dunkt u van die liſt?
Kom laat ons gaan.
Bonavontuur. Myn vrind! myn Windbuil! 't kan niet weezen.
Ik kan niet uit, voor dat myn voet weer is geneezen.
Windbuil. Uw voet gequeſt! uw voet! hoe komt dat zo myn Heer?
Bonavontuur. Is 't u vergeeten? wel gy liept my zelf om veer
Windbuil. Ach pardonneer me! 'k wou om duizend Dukatonnen
Dat dit niet was gebeurd; 'k had een miljoen gewonnen!
Windbuil doet de deur op en roept.
Lakkei! Lakkei! Lakkei! haal voort myn Koets! *Eelhart.* „ Maſeur
„ Dat moet niet zyn, uw man dient nu in huis te blyven.
Beatris. Mon keur, gy gaat niet uit. Wat zoudt gy tog bedryven
In 't midden van den nacht?
Bonavontuur. Daar hangt myn welvaart aan.
Ik moet uit weezen, al zou ik op krukken gaan.
Maar hoe of 't komt dat ik Kriſpyn niet op zie dagen?
't Is of hy toeleit om geduurig my te plaagen.
Hy zou naar Hoorn gaan, om daar voor myn rekening
Wat in te ſchryven, en ſints ik zyn brief ontving,
Zyn reets, naar myn onthoudt, drie dagen al verlopen.
Hendrik. Hoe, heer, zou hy voor u daar van die Acties koopen?
Bonavontuur. Wel neen, inſchryven: wyl ik hem daar volmagt gaf.
Hendrik, Gy zult lang wagten eer hy komt, uit vrees van ſtraf.
Bonavontuur. Hoe zo, ik hoop niet dat Kriſpyn my zal bedriegen?
Hendrik. Hy is een heer, en doet nu niet als ryden, vliegen;
Dan eens naar Rotterdam, en dan eens naar Tergou,
Schiedam en Alkmaar. ô Ik weet hy dient u trouw.
Hebt gy hem niet met een naar Medenblik gezonden,
Wanneer hy in uw dienſt ging met een pink naar Londen?
Hebt gy hem niet van daag gekleed als een ſinjeur,
Om van de bobbelbos te weezen direkteur.
Bonavontuur. Wel neen ik, 'k zeg als nog dat ik hem voor myn oogen
In lang niet heb gezien. *Eelhart.* Dan zyt gy wis bedrogen:
Want 't is geen uur geleên dat hy in Quincampoix
Gekleed heel toût a fait, het volk bedroog, zo mooi,
Dat elk moeſt laghen: maar ik dagt dat al die zaken
Door u geſchiedden; en het ſchynt dat ze u niet raaken.
Bonavontuur. My raken! wel ik zweer komt hy voor myn gezigt,
Dat hy gevoelen zal wat dat hy heeft verricht.

VYFDE TOONEEL.

Kriſpyn, Bonavontuur, Eelhart, Windbuil, Hendrik, Hillegond, Beatris.

Kriſpyn.

UW Dienaar heeren, en Madames. 'k Moet u ſpreken
Myn heer, van 't geen ik heb verrigt voor u, en reken
Dat gy myn moeite en zorg my wel beloonen zult.
Bonaventuur. ô Guit, ô Vagebont! gy tergt nog myn geduld?
Kriſpyn. Wel hoe, myn heer, is dit myn welkomſt? 'k zal vertrekken,
Zo gy pleyzier neemt my t'zamen te begekken.
Bonavontuur. Geef rek'ning van al 't geen gy hebt voor my gedaan;
Want eerder zult gy nu van deze plaats niet gaan.
Kriſpyn ô Snoode ondankbaarheid! hoe kan het mooglyk wezen!
Een heer, als gy, die zelf de goedheid waart voor dezen!
Een heer, tot welkers dienſt ik ben by dag en nacht!
Wiens intreſt ik, gelyk het myne, heb betragt;
Spreekt dus tot my! tot my! die eer zou willen ſterven,
Als dat ik zyne gunſt, voor my zo nut, moeſt derven.
'k Heb niemendal gedaan, waarom my dus verſmaad?
Bonavontuur. Om dat gy niemendal gedaan hebt ben ik quaad.
Kom, kom, doe rek'ning van uw Reis, en laat ons hooren,
Wie u tot Direkteur der bobbels heeft verkooren.
Kriſpyn. Myn heer nu merk ik 't eerſt. Ho, ho, gy zyt misleid.
Ik ſpeelde in Quincampoix dat ſpel uit zoetigheid.
'k Ben op de Reis geweêſt, met wonderlyke ſnaaken,
Die dit bedagten om ons t'zamen te vermaken.
Bonav. Wel Hendrik, wat is daar dan aan bedreven? *Kriſp.* 'k Sweer
U dat het ander niet als kortswyl was, myn heer.
De onkoſten van myn Reis heb ik hier opgeſchreven,
En 'k wil u gaeren daar goê rekening van geven:
Voor eerſt een ſtoretje van hier tot aan Buikſloot;
Van daar een Chaize die my koſte drie pont groot.
Bonav. Hoe, drie pond groot! *Kriſ.* Gewis 'k had aârs te laat gekomen.
Voor een nacht ſlapens moeſt ik geven een dukaat.
Bonav. Is 't moog'lyk! *Kriſpyn.* Ja, ik kon niet blyven op de ſtraat.
Een regel wittebrood heeft my gekoſt twee zesjes.
Een derdepart voor my in honderd tachtig vleſjes
Met tamelyken wyn, die 'k niet gedronken heb.
Bonav. Hoe! zo veel vleſſen wyn? *Kriſp.* Wy raakten aan de ſep.
Ik vond een vrind die ſterk in Acties negotieerde,
Waar op de Waard ons met zo'n rekening vereerde,
En of ik zwoer dat 'k zo veel wyn niet had gezien;
Al evenwel moeſt die betaaling voort geſchiên,
Of anders hadden wy wel met bebloede bekken,
Naar Amſterdam, gelyk twee narren moeten trekken.
Bonavontuur. Hebt ge uw kommiſſie daar volvoerd, voor dit geval?
Wat winſt en hebt gy nu gedaan? ſpreek. *Kriſpyn.* Niemendal.
Bonavontuur. Guit! niemendal? en durft gy zulk een rekening maken?
Kriſpyn. Geloof my, ik vertel u niet als ware zaken.
Daar liepen duizenden van menſchen puur als dol,
Om in te teik'nen: maar de Kompanjie was vol.
Bonaventuur. En zonder, dat 'er nog een duit was ingeſchreven?
Kriſpyn. Wel neen, zy hadden die juiſt vol gekregen, even
Eer ik daar met de reſt uit vreemde plaatſen quam.
Elk ging toen met de kous op 't hoofd naar Amſterdam:
Maar ik zogt echter, tot myn voordeel, daar te blyven:
Want dat waar ſchande dat Kriſpyn niets zou bedryven:
'k Heb veertig Acties voor uw Rekening gekocht
Tot vier percent, 'k heb de Kontrakten meê gebrocht,
Zy doen nu zeven, dat is drie percent gewonnen.
Bonavontuur. Gy hebt heel wel gedaan, 'k was flus wat onbezonnen,
Kriſpyn, ik zie dat gy my heel getrouw bedient.
Eelhart. Zo hy de ſnaay niet deelt met de eene of de andere vriend.
Kriſpyn. Die dat maar denken dorſt zou my op 't hoogſte hoonen.
Bonav. Neen, neen, Kriſpyn, 'k zal u myn dankbaarheid betonen.
Windbuil. Waar blyft die rekel myn Koetzier?

ZESDE TOONEEL.

Koetſier, Kriſpyn, Bonavontuur, Eelhart, Windbuil, Hendrik, Hillegond, Beatris,

Kriſpyn.

DAar is hy al.
Windb. Zyt gy gereed? *Koetſier.* Myn heer, de paerden ſtaan op ſtal.

Windbuil: Wel hondsvot! hebt gy dan myn order niet ontvangen?
Koetſier. Ja heer: maar om u niet te houden in verlangen;
Ik heb 't geluk gehad door de Acties, dat my de eer
Zal werden aangedaan gelyk een treflyk heer.
En eer dat mogelyk drie dagen zyn verloopen,
Zal ik een Koets van een die arm moet worden, koopen.
'k Heb dat te danken aan myn waarden vrind Kriſpyn.
Windbuil. Mord bleu! moet ik dat zien! Par diabel! ik verquyn!

ZEVENDE TONEEL.

Vier Danſers als Snyders en Paruikemaakers.

De Koetſter, Krispyn, Bonavontuur, Eelhart, Windbuil, Hendrik, Hillegond, Beatris.

Koetſier.
Komt gy Meſſieurs? wel aan, verzie myn nu van kleeren.
En wilt 't gezelſchap met een nieuwen dans vereeren.
Hier word gedanſt.

ACHTSTE TONEEL.

Grypvogel, eerſte en tweede *Jood,* een *Notaris, Bonavontuur, Eelhart, Windbuil, Hendrik, Hillegond, Beatris, Koetſier.*

Grypvogel.
Vergeef het my dat ik u hier zo laat verſtoor,
'k Heb van myn meeſters laſt, gun me als u b'lieft gehoor.
Heer Windbuil 'k dacht het wel dat ik u hier zou vinden.
Ik ben gezonden van verſcheide goede vrinden
Om negen Acties nu op te eiſchen in de Zuid.
Windbuil. Hoe eiſchen ze op! ik weet niet wat dit nu beduit.
Grypvogel. Gy naamt de premie toen zy op vier honderd waren,
Nu zyn zy zeven. *Windbuil.* Ja, en ik kan u verklaaren,
Dat ik die zottigheid niet kan begrypen vrind.
Grypvogel. Ik ook niet: maar gy moet het neemen zo gy 't vind.
Zy zyn gereed om die Partyen voort te ontvangen.
Windbuil. 'k Gaa order geeven.
Tweede Jood. Neen begutje, wilt ze langen!
Windbuil. Hoe kaerel hebtje geen kredier voor myn perſoon?
Die meer dan twee miljoen bezit, ô welk een hoon!
Tweede Jood. Je bent een groote gek.
Windbuil. Vent heb jy iets te zeggen,
Kom aan myn logement, ik zal 't eens overleggen.
Tweede Jood. Kom 'k laat me paeijen, ſchryf begut twie tonne gouds
In Banko af. *Windbuil.* Zou ik die af gaan ſchryven, Smous?
Dat gaat zo makk'lyk niet, ik moet eerſt Reskontreeren.
Wagt nog zes maanden, 'k zal 't opeiſchen van de Heeren
Daar 'k mee te doen heb. Als ik Actien ontvang
Zult gy ze hebben; dat is red'lyk, wagt zo lang.
Tweede Jood. 'k Zel op de volle van de Beurs het gaan vertellen!
Windbuil. Ik zeg je Kaerel dat je my niet meer moet quellen,
Of 'k zweer je dat ik u zal ſteeken door de huit.
Eerſte Jood. Je bent een ſchelm!
Windbuil, trekt den degen. Een ſchelm? dat zal ik toonen guit.
Eerſte Jood. Hou vaſt begutje! hou hem vaſt! hy wil me ſteeken!
Krispyn. Windbuil den degen afneemende.
Brui heen, eer dat hy jou mogt hals en beenen breeken.
1 Jood. Neen, ik zal blyven, 'k durf begutje nog wel ſtaan! *Zy vechten.*
Bonavontuur. Hou op! hou op! 'k verſtaa niet dat gy hier zult ſlaan!
Eerſte Jood. 'k Gaa naar myn Heer de Schout om over jou te klaagen,
Dat jy voor de Acties my betaalen wilt met ſlaagen.
Bonavontuur. Vertrek; want ik verſtaa geen raazen in myn huis.

NEGENDE TONEEL.

Grypvogel, Krispyn, Bonavontuur, Eelhart, Windbuil, Hendrik, Hillegond, Beatris, Koetſier.

Eelhart tegen Grypvogel.
„ Eiſch van myn Broeder ook nu de Acties op quanſuis.
Grypvogel. Myn Heer Bonavontuur, my is ook laſt gegeeven
Dat ik opeiſchen zal, al 't geene gy tot zeven
Moet lev'ren. *Bonavontuur.* Hoe! wat's dat? zyn alle menſchen gek?
Of zou hier tovery om gaan in dit vertrek.
Eelhart. Myn Broeder, 'k denk dat ge uw krediet zo hoog zult agten,
Dat gy den eiſch voldoet waar na hy ſtaat te wagten?
Grypvogel. Myn Heer de Zuidzee ryſt, zy paſſen op hun tyd.
Bonavontuur. „ Indien dat waar is, broer, dan ben ik alles quyt
Grypvogel, gaa, en wilt tot zeven voor my koopen.
Grypvogel. Myn Heer, zy zyn al tot de negen opgeloopen.
Zeg ook als Windbuil dat gy reskonteeren moet,
Dus ſtelt gy de eiſchers uit. *Eelhart.* 'k Bid dat gy zulks niet doet.
Bonavontuur. Al moeſt ik aanſtonds nu myn kapitaal verliezen,
Krediet is my meer waard, 'k zal nooit dien weg verkiezen.
Maar, waarom hebt gy my gebracht in dit gevaar?
'k Deed alles naar uw raad, gy zyt myn Makelaar.
Grypvogel. 't Gaat alles boven myn begrip in deez' ravazie.
Dees wint, en die verlieſt. 'k Verdien ook graag koertazie
Windbuil. Ha! ha! ik heb daar iets tot nut van ons bedacht.
Verlies ik nu, ik word in 't kort een man van macht.
Bonavontuur. Hoe, zyt gy niet in ſtaat om de Acties te betaalen?
Windbuil. Ja, maar myn kapitaal moet ik uit Vrankryk haalen.
De Miſſizippi is een oorzaak van myn winſt.
't Heb twee miljoenen aan muntbriefjes op het minſt.
Koetzier. Myn Heer, gy zyt om geld verlegen, na 'k kan hooren.
Windbuil. Ha ſchelm! moet gy my in dit overval nog ſtooren?
Myn Heeren, 'k heb een ſchoon, een fraay project bedacht.
Laat ons ons zelven nu bedienen van de macht
Die wy nog hebben, en een Kompanjie oprechten,
Waar by de bobbels zyn te rekenen als ſlechten,
Laat ons in Aſſurance, en in Commercie doen,
Door een inſchryving van een honderd millioen.
Elke Actie moet op 't minſt zes duizend guldens wezen,
Daar elk by de ingaaf geeft drie gulden, en door dezen
Zo grooten rykdom kan men reden in den vaart
Te Oſtende. *Kriſpyn.* Weg, myn Heer, dat is geen oortje waard.
Maar kon je maken dat die bobbels niet verzwinden,
't Waar beter; nu kan ik geen voordeel daar in vinden.
Maar, wilt ge iets doen waar door uw geeſt ons word bekend.
Smelt deze Kompanjies eens tot een regiment.
Eelhart. Die Windnegoties, die wy hier de bubbels noemen,
Is, als men 't wel beziet, heel weinig op te roemen;
Dewyl den handel door die dingen word geſtremd.
Zy zullen met 'er tyd ons zetten in het hemd.
Om Duitſch te ſpreeken. 'k Kan niet merken dat de Heeren,
Die in de grond zich zelf verſtaan op 't Aſſureeren,
Het honderſt deel profyt in vyf en twintig jaar
Getrokken hebben; zet hun alle by malkaar,
Als deze bobbels (zo zy niet haaſt willen vallen)
Uitdeelen moeten in twee jaaren met hun allen.
En hun Commercie kan 't verval ook niet verhoên,
Ten zy men Waaren poogt in menigte op te doen,
En zetten dan de markt; maar dat is niet te denken
Dat zy hun eer door zulken gruwel zouden krenken.
Wy pryzen dan te recht een wyze Majeſtraat,
Die zich door zulken wind dus niet vervoeren laat.
Kriſpyn. Hoor Heerſchap Windbuil, om uit dezen ſtrik te raken,
Zou ik een Kompanjie gaan in Vianen maken,
En leggen met dat geld de Stad ten eerſten uit,
Dan kan die geen, die hier zyn kapitaal verbruid,
Verzekerd zyn, dat hy daar zal een wooning vinden.
Gaat overleg dat eens daar ginder met uw vrinden.
Windbuil. Myn Heer verdraagt gy zulk een taal hier van uw knegt.
Bonaventuur. Myn Heer, hy heeft gelyk in al 't geen hy zegt.
Windb. Mordbleu! 'k Word diſperaat! hoe kan het mogelyk wezen.
Kriſpyn, trekt zyn kleed uit, en verkleed zich.
Ik ben, Bonavontuur, uw knecht geweeſt voor dezen:
Maar ik bedank u nu myn Heer voor alles goedts.
'k Heb zin, Heer Windbuil, in uw paerden en uw koets.
Ik bid u ſtel ze op prys, ik wil ze van u koopen:
Want ik kan merken dat gy nu te voet zult loopen.
Windbuil. Had ik myn degen, ſchurk, ik ſtak u in de pens.
Kriſpyn. Gy moet zo quaad niet zyn, bedenk ik ben een menſch.
Tegen Bonavontuur.
Myn Heer, ik zie dat gy verwonderd ſtaat te kyken:
Maar wilt het vonnis tot myn nadeel nog niet ſtryken.
'k Heb veel gewonnen met uw geld dat gy niet weet:
Maar doet een eiſch, want gy moet weeten, ik ben reed
Om tot voldoening u in alles te behaagen.
Bonav. Myn geld! Krispyn, myn geld! hebt gy dat durven waagen?
Eelhart. Heer broeder, zyt geruſt, wyl gy geen ſchade lydt.
Zie uw Kontrakten, die 'k heb ingetrokken, zyt
Te vreede, wil Kriſpyn hier van 't verlies vergoeden,
Gelyk 't behoort, dan is hy vry van quaad vermoeden.
Kriſpyn. Dat zal ik doen; 'k weet door Grypvogel hoe veel ge'd
De ſchade is, die u voort zal zyn ter hand geſteld.
Hendrik. Myn Heer, mag ik dan op uw lieve dochter hoopen?
Bonavont. Geef haar uw hand: maar 'k wil gy zult nooit wind ver-(koopen.
Kriſpyn. Nu Juffrouw Klara geef uw hand ook aan Kriſpyn.
Klaar. Viva! de Quincampoix, nu wy vreenigd zyn.
Kriſpyn. Kom dan eens vrolyk op, eer dat wy faam vertrekken.
Windbuil. Ik zal my met Viane, of Fredrik Hendrik dekken.
Windbuil loopt de deur uit.

Daar wordt gedanſt.

Eynde van 't derde en laatſte Bedryf.

ARLEQUYN ACTIONIST.

KLUCHTIG BLYSPEL.

VERTONERS.

Arlequyn.	*Mezetyn.*
Scarmoes.	*Kolumbine.*
Gille.	*Marionette.*
Kapitano.	

Eenige Mascarade tot gevolg van Arlequyn, en eenige Mascaraden tot gevolg van Kapitano.

EERSTE TOONEEL.

Kapitano, Arlequyn.

Kapitano.

HA! Monsieur Arlequyn! wees welkom goede vrind!
Arlequyn. Ho! Kapitano! waar na toe met zulken wind?
Kapitano. 'k Gaa order geven om de Schepen klaar te maaken,
Waar mee ik hoop dit jaar in 't Zuidland nog te raaken,
En ryk te worden door een treffelyken buit.
Arlequyn. Zo gaat gy zoeken naar het onbekende Zuid?
ô Kapitano! dat 's een werk vol moed en oordeel.
Zo dat gelukt, gantsch kracht! wat krygt gy dan een voordeel.
Maar weet je welk een streek gy houden moet in zee:
Wie zyn uw stuurlui? en wat bootsvolk neemje mee?
Kapitano. Ik ben de kapitein, Scarmoes zal stuurman weezen,
En Kolumbine kok; dan heeft men niet te vreezen,
En Doctor Mezetyn is onze Scheeps barbier.
Arleq. Wat laading neem je mee? *Kapitano.* Niet anders dan papier.
Arlequyn. Ha! ha! papier! papier! dat 's wonder wel verzonnen.
Papier dat is een waar daar veel aan wordt gewonnen.
Is 't Postpapier dat gy laat brengen aan Scheepsboord?
Kapitano. Ha! myn papier is van het alderbeste soort.
'k Heb Fransche, en Engelsche, en Neerduitsche Narrekappen,
Van de allerfynste, die van Missisippi-lappen
Zeer konstig zyn gemaakt, in Lauwmaand van een man,
Wiens moolen deze soort zo heerlyk maken kan,
Dat gantsch Europa hem die aanstonts na zoekt te aapen,
En al de lappen poogt te koopen en te raapen;
Maar 't is vergeefs, hy heeftze alleen nu in zyn macht.
Arlequin. 'k Heb uit de Zuidzee ook een quantiteit gebracht,
Die ruim zo goed zyn als ze uit Missisippi haalen;
'k Zal in Noordholland daar papier van laten maalen.
Kapitano. Och Monsieur Arlequin, myn vrind! och! wou je 't doen,
Dat jy die lappen gaf aan ons voor kargazoen!
Ik zal die goedheid u met dankbaarheid vergelden.
Arlequyn. Hoor Kapitano, 't kan niet zyn; ik zal 't u melden
Wat ik van sins ben. 'k heb op gist'ren in de buurt
Van Quincanpoix d'hollande, een deftig huis gehuurd,
Daar ik viktalie voor elk een in zal verkoopen.
Kapitano En wanneer stelt gy daar dien nieuwen winkel open?
Arlequyn. Zo aanstonds, heb je wat van doen, myn vrind, zo spreek.
Want myn boetiek is licht al leeg in deze week.
Kapitano. Ja maak een kist vol van uw beste proviande.

Arlequyn, roept voor het huis.

Ha Gille! Gille! breng hier 't goed eens met de mande!

Arlequyn, Scarmoes, Kapitano, Mezetyn, Gille sleept met eenige Jongens een groote Pakmande vol goed uit het huis, terwyl Mezetyn en Scarmoes een Kist aanbrengen.

Kapitano.

HA Scarmoes! en Mezetyn! gy komt van pas,
Met deze kist zo net of je geroepen wes.
Scarmoes. Daar is je geld in, dat ik niemand dorst vertrouwen.
Kapitano. Sluit op, geef my het geld, 'k zal 't in bewaring houwen.

Zy halen een pak papier uit de Kist, datze Kapitano geven.

Mezetyn. Daar is uw schat, myn Heer, 'k wil zeggen uw papier.
Het a la modes geld, zo kost'lyk en zo dier.
Kapitano. Nu, Arlequyn, laat zien wat je in de kist zult pakken.
Arlequyn. Daar 's driegros pypen, die 'k heb in Tergou doen bakken,
En tien pond edel kruid, van 't alderbeste soort,
Dat 'k heb ontboden van het eiland Amersfoort.
Daar 's Hylik'maaker, en een pakje Hennekaarten.
Een pot Schiedammer spek; en Weesper varkenstaar
Een groote Gaaper, die gestaan heeft op 't Rokkin. ten:
Kapitano. Wat zou ik daar me doen?
Arlequyn: Hoor, gooij je geld maar in
Die groote wyde bek, die schier van een wil splyten,
Zo dra hy 't op heeft, zal hy niet dan Acties schyten,
Die gy in 't Zuidlandt met goe winst verkoopen kunt:
Want die zyn nu meer waard als goud of zilvre munt.
Scaramoes. Wel Arlequyn als ik dat zie zel ik 't gelooven.
Arlequyn. Ik hou hem voor my zelfs. Loop, jongen, breng hem boven.
Kapitano. Neen, neen, dat zal ligt die bezwooren gaaper zyn,
Ik neem hem mee. *Arlequyn.* Maar op half winst?
Kapitano. Ja Arlequyn,
Arlequyn. Daar is Panhaaring, die ken je op de rooster braaden.
En deze Kalfskop is heel goed tot karbonaaden.
Daar is het spinrok van de Purmermeeremin,
Daar Kolumbine mee kan spinnen, is 't haar zin.
Zie hier een Ojevaar. *Kapitano.* Waat zou ik daar mee maaken?
Arlequyn. Daar zel je in 't Zuidland door aan kennissen geraaken:
Want 'k heb gehoord, dat daar het ojevaars geslacht
Zyn oorsprank heeft, regeert, en bloeijt in volle kracht.
Kapitano. Dat 's goed, maar hou nu op meer in de kist te stoppen.
Arlequyn. Ik zal ze voort vol Kool, en Hoornse wortels proppen.
Kapitano. Hou op! ik heb genoeg; Wat schortje? ben je dol?
Arlequyn. Daar 's noch een Rotteval, daar is de kist mee vol.
Kapitano. Nu Monsieur Arlequyn hoe veel moet ik betaalen?

Arlequyn telt op zyn vingers.

Laat zien, dat 's een, dat 's twee; zacht, laat ik niet verdwaalen!
Een half pond Acties. *Kapitano.* Van wat soort? wel dat is raar.
Arlequyn. Wel weeg ze, zo je wilt, maar rompslomp door malkaar,
Kapitano. Zie daar, dat pakje heb ik gist'ren net doen wegen
Arlequyn. 'k Bedankje voor je goe betaaling, 't is ter deegen.
Kapitano. Is hier geen kruijer in de buurt? *Arlequyn.* Dat is gewis.
Hier woont geen mensch die niet met een een' kruijer is.
Mezetyn. Ik zal 't wel kruijen, wil me maar een waagen leenen.

Zy zetten de Kist op een kruijwaagen, en Mezetyn zingt kruijende om het Tooneel.

Laat je kinders kruijen leeren
Want de kruijers ziet men eeren.
O die wel te kruijen weet,
Helpt zo meenig kaale neet.

Laatje kinders kruijers maaken,
Zo je wilt aan Acties raken,
Even als wy daaglyks zien,
In de Bubbel-kompanjien.

Mezetyn gooijt de Kruijwagen om, waar op de Kist breekt, daar niet anders dan blaazen en darmen uit komen.

DERDE TOONEEL.

Kapitano, Mezetyn, Scaramoes.

Kapitano.

OCh! och! sant Jago! och! waar is nu myn viktaalje
ô Arlequyn! ô schelm! ô Gille! ô jou canailje!
Par bleu waar ben je? *Mezetyn.* Och! die Schelmen zyn gevlucht!
Kapitano. Zo ik ze had, ik zou ze gooijen in de lucht.
Ik zal ze kappen met myn zwaerd tot karbonaden;
Of 'k maak'er worst van, die 'k zal op de rooster braaden.
Scaramoes. Dat 's wel bedacht: want zie, de darmen zyn al klaar.
Kapitano. Kom gaan wy naar zyn huis, en helpt me met malkaar!

Zy kloppen aan, en Arlequyn komt uyt het venster kyken.

Arlequyn, slaat met een blaas:

Weg Jongens van de deur, of 'k zal je voeten maaken.
Kapitano. Jou Toovenaar, zal jy zo licht aan rykdom raaken?
Kom af, op dat ik jou den hals en beenen breek.
Arlequyn Wagt noch een beetje, 'k kom je by in deeze week.
Het is nu postdag, en ik moet nog brieven schryven.
Kapitano. Je bent een schelm! een guit!
Arlequyn: Ho! gy kent geestig kyven
Indien ik tydt had 'k bleef noch wel een uur drie vier.
Kapitano. Jou windverkooper! 'k zeg dat jy me myn papier,
Myn kostlyke Acties, zult tot een toe weder geeven!
Of 'k zweerje dat je niet een oogenblik zult leeven!
Ik zal je smyten dat je vliegt tot boven windt.
En zo jy in de maan geen goede schuilplaats vind,
Om myne gramschap, die rechtvaardig is, te ontwyken,
Zal ik, zo 'k u weer vind, terstond de broek af stryken,
En met een blaasbalg zo veel wind doen in je poort,
Dat jy zult barsten dat men 't in de Zuidzee hoort.
Arlequyn. En ik, om op myn beurt myn dapperheid te toonen,

Zal jou zo jaagen, gek, met deeze blaas met boonen;
Dat jy van angſt terſtond zult kruipen in je neſt.
Kapitano. Kom volg my naar myn huis. Een ieder doe zyn beſt,
Ik zal u wap'nen, en flus Arlequyn bevechten:
Want deeze queſtie is niet als door bloed te ſlechten.

VIERDE TOONEEL.

Kapitano, Scaramoes, Mezetyn, Kolumbine, Marinette.
Marinette.

WEl *Kapitano.* Waar na toe? *Kapitano.* Ach Marinet!
Moet ik dan altoos met den Sabel en 't Helmet
De waereld dwingen? en als Mavors myne tanden
Doen blinken?
Marinette. Is 'er dan een vrolyk feeſt voor handen?
En hebje queſtie met een ham of ſchapen bouwt?
Kapitano, Ik gaa naar binnen. Dat men 't vaendel voort ontvouwt!

VYFDE TOONEEL.

Marinette, Kolumbine, Arlequyn.
Kolumbine

WEl wat of nu de gek op nieuw is wedervaaren?
Ik docht wy gingen t'ſcheep, om alderhande waaren
Naar 't onbekende Zuid... Maar Arlequyn komt gints.
Marinette. Wel Arlequyn! myn lief! myn held! myn Actie prins!
Myn Zuidzee Graaf! och! myn Baron van Miſſiſippje!
Arlequyn. Myn Koningin van al de Bubbels! och! ontſlipje
My heden! lief, gaat gy met Kolumbine in Zee?
Verlaat gy my? en vaart gy ook voor bultzak mee?
'k Verbrand myn Acties, zo ik u zal moeten derven,
En werp me in 't vuur, om als Sardanapaal te ſterven
Met al myn ſchatten!
Kolumbine. Zacht, myn vrind, wees maar te vreên.
De reis is af? daar gaan geen Schepen derwaart heen.
Wy geeven zulks maar voor, om de Acties te doen ryzen.
Marinette. De reis is af? dat 's goedt. Ik moet uw loosheid pryzen.
Kolumbine. Kom laat ons nu eens zien wat Kapitano doet.
Arlequyn danſt, en zegt daar naa.
Hy komt, het wordt ook tyd dat ik my waap'nen moet.
Kolumbine gaat in 't huis van Kapitano, en Marinette in dat van Arlequyn uit het venſter leggende.

ZESDE TOONEEL.

Kapitano, Scaramoes, Mezetyn.

Kapitano, zittende op een Ezel, trekt met het vliegende Vaendel, Tamboers, en Pypers uit zyn huis, gevolg van Maskeraden, gewapend met blaazen.

KOm ſtel u t' zaamen in ſlagorden met malkander.
Waar blyft de ruitery? vervoeg u by myn ſtander.
'k Verwagt nu Arlequyn terſtond in 't open veld.
Rechts om! t' ſa prezenteer de Snaphaan!
Scaramoes. Groote Held
Wilt gy uw volk hier niet in order doen rangeeren?
Kapitano. Neen, 'k gaa te veld! ſnaphaan op ſchouder! 'k zal jou leeren
In orden blyven. Mars!
Zy trekken het Tooneel af.

ZEVENDE TOONEEL.

Gille, Arlequin, op een Ezel, trekt ook uit zyn huis gewapend, met gevolg van Trompetters, Keteltrom, en Maskeraaden, en marcheert het Tooneel rond.
Arlequin.

MYn helden, die zo fier
Ons volgt in 't veld van eer, en onder myn bannier
Zult roem behaalen: denkt dat gy niet hebt te vreezen:
Want Kapitano zal terſtond verwonnen weezen.
Die hem gevangen brengt, zal hebben tot zijn loon
Zes Muider Acties, en een wit papiere kroon,
Die meerder waard is als een krans van Lauwerieren,
Waar mee zich Scipio voor deezen plag te çieren,
En hy die Scaramoes my leevend lev'ren zal,
Krygt ook zes Actien op Zwol voor niemendal.
De Krygsbuit zy gedeeld, en aan 't gemeen gegeeven.
Altemaal. Lang, moet Arlequyn! lang moet de Veldheer leeven!
Arlequin. 'k Verklaar de goederen van Monſieur Mezetyn
Dien ſnô rebel verbeurd. Mars! 'k hoop 'er haaſt te zyn.
Maar zacht, Meſſieurs, ik zie den vyand herwaart trekken.
Mezetyn, terwyl Kapitano wegkruipt.
Val aan!
Kolumbine, uit het venſter.
Daar zie je nu een zwaar gevecht van gekken
Hier geſchiedt een Batailje met blaazen, en raaken al vechtende binnen.

ACHTSTE TOONEEL.

Kolumbine, Marinette.
Kolumbine.

WEl Arlequijn is al een wonderlijke haan,
Hy trekt manhaftig op zijn grooten vijand aan.
Marinette. Die windbatalje zal na 'k merk geen koppen koſten.
Kolumbine. Ik vreesde 't evenwel, wijl zy malkaar zo roſten.
Maar Kapitano is een rechte ſchijtebroek.
Zag jy niet hoe hy zat te trillen in een hoek?
Hy beefde al eer de ſlag ter degen was begonnen.
Van binnen word geroepen
Leef Kapitano! leef, de vyandt is verwonnen!

NEGENDE TOONEEL.

Scaramoes, Arlequyn, Mezetyn, Kolumbine, Gille, gevolg van Maskeraade.
Zy brengen Arlequyn en Gille gevangen, en Kapitano word in flaauwte op 't Tooneel gedraagen.
Scaramoes.

NU, Monſieur Arlequyn, nu zijt gy in de knip.
Arlequyn. Wat ſchort jou Kapitein, of heeft de gek de pip?
Mezetyn. Hoe, een gevangen man durft die de gek nog ſteeken?
Of meen jy ons nu weer te ontvlugten met jou ſtreeken?
Neen, neen, wy zijn hier niet bevreeſt meer voor jou liſt.
Kom mannen ſluit hem met uw allen in de kiſt.
Zy leggen Arlequyn in de kiſt.
Kolumbine. Waar is de reſt van 't volk?
Mezetyn. Wel, op de vlugt geſlaagen
En Arlequyn alleen dorſt reukeloos zich waagen.
Hy ſloeg met eenen ſlag Heer Kapitano dood!
Toen hy ſijn broek afdeed: want hy had grooten nood.
Kolumbine. Dat was verraadelings.
Mezetyn. Hy zal ook ſtraf ontvangen;
Want 'k ben gerezolveert hem morgen op te hangen.
Scaramoes, eenige grillen maakende.
Ach! ach, wat 's dit, my dunkt dat Kapitano leeft.
Mezetyn, grillen maakende.
Ik heb geen lit aan 't lijf dat nu niet trilt en beeft.
Kolumbine. Hy legt in flaauwte, 'k zal wat Sal Volate geeven.
Scaramoes. Och! 't mag niet helpen. Ik begin nog meer te beeven,
Geef wat blaauw band.
Mezetn. Dat heeft in 't minſte hier geen kracht,
'k Weet raad hoe hy beſt tot zich zelven wordt gebragt.
Jenever Actjes lucht is dienſtiger als kruiên.
Verbrandt wat Acties, en wilt niet meer tijd verbruiên.
Scaramoes, houd Kapitano een brandende Actie onder de neus.
Daar is 'er een, die helpt. *Kapitano.* Waar ben ik Mezetyn?
In 't Elizeeſche veld? en waar is Arlequijn?
Scaramoes. Neen, jy bent hier nog op de waereldt by je vrinden,
En Arlequijn is nu in deze kiſt te vinden.
Kapitano. Is hy gevangen door uw kloek en wys beleid?
Scaramoes. De eer komt u toe, mijn Heer, door uwe dapperheid.
De Veldheer wint den roem en al de lauwerbladen,
Al ziet hy maar van verre een anders heldendaaden.
Scaramoes danſt.
Kapitano. Doe open, op dat ik den ſchelm terſtond verſlind,
Die my voor Acties wou betaalen met wat wind.
Zy doen de kiſt open, daar Arlequyn uit komt gekleed als Merkurius..
Arlequyn. Gy Maskeraden die 't hier ſtelt in rep en roeren,
Hoe laat gy u van zulk een dwaazen drift vervoeren,
Dat gy de Koopmanſchap, zo nut, dus los verſmaad,
En windverkoopers word tot nadeel van uw ſtaat.
Ja 't eene windproject durft ſmeden naar het ander,
Het geld trekt van het volk, en deelt het met malkander,
Om koopmanſchap te doen, die niets kan zyn dan wind;
Gelijk men dag op dag, helaas! te klaar bevind.
Ik zal vertrekken naar heel andre waereldtdeelen,
Terwijl ge uw renten leeft, of ligt bankroet zult ſpeelen,
Als ge al uw briefjes zult in wind verand'ren doen,
En tien percenten van drie honderd millioen
Verdweenen zullen zijn, door uwe looze ſtreeken.
Scaramoes. Wie meen je dat het is, die hier zoo fraaij komt preeken?
Kapitano, knielt. 't Is God Merkuur. Gena Merkuurtje! och! och! och! och!
Arlequyn. Wagt geen genade; want ik ken uw ſnood bedroch.
Scaramoes. Ha Snees-neus, Arlequyn, my zal je niet bedriegen.
Kom mannen breng de kooij, hy moeſt ons niet ontvliegen.
Zy zetten Arlequyn in een kooij.
Scaramoes, zingt eerſt een Vaers alleen, en word dan gevolgd van 't Choor.

Zie hier den God Merkuur gevangen
In deeze groote veugelkooij,
Men zal hem morgen op doen hangen,
Ter eeren van de Quincampoix.
Arlequyn, zingt alleen.
Wat zou ik in de waereldt maaken?
Daar elk van Actien praat,
De Koopmanschap versmaad,
En 't nut der beurs verlaat;
Om yder een de beurs te taaken.

Daar nu van veele duizend narren
Tot in den laaten nacht,
Wordt winst voor wind verwacht;
Daar Jood en Beunhaas tracht,
Uit baetzucht alles te verwarren.

Scharamoes, zingt en wordt daarna gevolgd van 't Choor.
Wy willen voortaan niet verhand'len
Als van het allerbest papier,
Derhalven mag Merkuur maar wand'len,
En gaan op muiltjes voor pleizer.

Arlequyn. Maar Monsieur Scaramoes, ik zie dat gy my kent.
Ik bid u dat gy eens om Marinette zendt;
Want wijl mijn leevens eind in't korte zal genaaken,
Moet ik mijn testament eer ik kan scheiden maaken.
Scaramoes. Dat hoeft niet: want ik zie daar komt zy zelf al aan.

TIENDE TONEEL.

Marinette, Arlequyn, Mezetyn, Gille, Kolumbine, Scaramoes, Kapitano, gevolg van Maskeraaden.

Marinette.
Ach! zie ik Arlequyn in deze kooij niet staan?
Arlequyn. Mijn lief, mijn Marinet, terwyl ik nu moet sterven,
Sult gy mijn Actien met Heer Kapitano erven,
En ook met Heer Scarmoes; want ik vergeef hen't quaad
Dat zy my doen, ik heb hen beiden nooit gehaat.
Mezetyn. Sal ik, en Gille niet van uwe schat ontvangen?
Arlequyn. Gewis, gy zult uw deel met Gille voort erlangen.
Kapitano. Wel, Arlequijn, schoon u de doodt reets was bereid,
Ik schenk u 't leven voor die edelmoedigheid
Maar met conditie dat gy d'Actien voort zult geeven.
Arlequyn. Fiat, Monsieur, een mensch moet veel doen om zijn (leeven.
Daar is de sleutel, gaa mijn lieve Marinet,
En haal de mand die'k in de bedstee heb geset.

ELFDE TOONEEL.

Mezetyn, Gille, Kolumbine, Scaramoes, Kapitano, Arlequyn, uit de Kooij, gevolg van Maskeraaden.

Kapitano.
Hoe meen jy dat het nog met de Actien of zal loopen.
Arl. Wagt maar een weinig, 'k moet u eerst iets fraaijs verkoopen.
Hy steekt een endje kaers op.
Beschouw mijn vrinden, ziet dit onuitblus'lyk ligt.
Een licht dat nooit verbrand, en flikkert voor 't gezicht,
't Word aan de straalen van de Son het eerst ontsteeken.
't Is door de kunst gemaakt, en heeft gantsch geen gebreeken.
Kapit. Wat geeve ik u daar voor? *Arlequyn.* Het is een stuiver waard.
Kapitano. Ik heb geen geld: want dat wordt aan het hof vergaârd.
Maar kom, ik geeft'er voor twee Actien op Muyen.
Arlequyn. Al de Acties zijn by my heel weinig te beduijên.
Maar geef een blank. *Kapitano.* Sie daar, dat is mijn leste munt.
Arlequyn. Ik hadt een ander 't niet voor deesen prijs gegunt.
Kapitano. met het licht.
Hoe heerlyk staat dat licht te flikk'ren in mijn handen!
Hoe zou hy dwaalen, die geen kaers had om te branden!
Die Arlequijn, ha! ha! is zeeker gansch niet wijs,
Dat hy zulk licht verkoopt, tot zulk een slegten prijs.
Scaramoes. Ik geef'er voor terstond twee Actien op Naarde.
Kapitano. Neen geeft 'er drie op Hoorn, die jy tot nog toe spaarde
Scarmoes met het licht.
Ik ben te vreden. Ha my dunkt het lijkt wel dol?
Mezetyn. Wel, kom, ik geef'er voor tien Actien op Zwol,
Scarmoes. Neen drie op Rotterdam, en zeven op Enkhuizen.
Mezet. Neen Monsieur Scarmoes, ik laat myn beurs niet pluizen
Dat is te goeden waar, 'k ben daar mê in myn schik.
Maar wil je'er honderd voor, die 'k heb in Medenblik!
Scarmoes. Die steeken ze in de Schuit nu al in 't Jagers zakje.

TWAALFDE TOONEEL.

Marinette, Arlequyn, Mezetyn, Gille, Kolumbine, Scarmoes, Kapitano, gevolg van Maskeraaden.

Marinette, gooyt een mandje met papieren uit.

Daar is jou erffenis, zie daar is 't heele pakje,
Scarmoes Kom geef'er honderd in Edam, en zeven toe,
Op Utrecht, Delft, Tergou. *Mezetyn.* Wel holla! Man, wel hoe.
Scarmoes. Nou wil je 't doen, zo spreek.
Mezetyn met het licht.
Fiat, om niet te teemen,
Ik zal dat heerlyk licht voor dezen prys dan neemen..
„ Maar ach! het is zo kort. Och! was ik het weer quyt!
„ Ik ben bedrogen! Maar eer ik het van my smyt,
„ Zal ik een ander weer, indien ik kan, bedotten.
Ha; ha; ik zie nu dat de waereld is vol zotten;
Het nutste ding, het licht, dat niemant missen kan,
Heb ik by na voor niet; 'k ben een gelukkig man.
Het flikkerd in myn hand, gelijk een star in 't duister.
Wat zou de waereldt zyn, berooft van zulken luister!
Gelukkig land waar in men zulke kaerssen vind;
Want daar geen licht schynt, zyn by nacht de menschen blind.
Gille. Kom aan, ik zal u daar myn erffenis voor geven.
Mezet. Fiat. *Gille.* ô Kostelyk licht, ô vreugde van ons leeven,
„ Maar och, 't is haast gedaan, ô schelmsche Mezetyn;
„'k Dacht dat het langer was, ô Schurk, ô Arlequyn,
Wat bied jy, Marinet?
Marinette. Ik zou het niet begeeren,
Zo 't korter wordt, zal ik my aan de vlam bezeeren,
Gille. Ei bied maar: want het is nog geld waardt.... och! ik brand,
Ik brand mijn poot, och, och, daar leit het uit mijn hand,
Het endje kaers valt in de Actien van Arlequyn, die in den brand vliegen
Arlequyn. Sie daar nu wat'er van de Bubbels is te wachten.
Mezetyn Onze erffenis te leur, ach, wie had die gedachten,
Kapitano. Wat zullen wy nu doen! want de Acties zijn niets waard
Arlequyn. Wel, helpen graaven in de nieuwe Stichtsche vaart,

Zy danssen een Ballet.

OPSCHRIFT
VAN HET
DOLHUIS.

Men huisveſt hier een party Gekken ,
Die door de hoop van winſt te trekken,
Verlokt door 't ſchynſchoon woordje RYK,
Zich zelf te jammerlyk bedroogen ,
Waar door hun Zinnen te gelyk
Met al hun Schatten zyn vervloogen.

HET
DOLHUIS.
DER
ACTIONISTEN.
KLUCHTSPEL.

VERTOONERS.

Japikvaer , Binnevader van het Dolhuis.
Valerius. } komende het nieuwe Dolhuis bezien.
Eelhart.
Leander, Vrind van Valerius en Eelhart.
Windvang, Projecteur.
Wingraag, Contramineur,
Grypal , Maakelaar.
Kortryk.
Raasbol.
Windbuil.
Juffrouw Bubbels. } dolle Actioniſten.
Losbol.
Krispyn, Knecht van Windbuil.
Katryn , Meid van Juffrouw Bubbels.
Judas, een Jood.
Fripon, een Waal.
Gevolg van
Flippyn, Knecht in 't Dolhuis.

Het Tooneel verbeeldt de plaats van het Dolhuis , met de Huisjes der Actioniſten in het rond.

EERSTE TONEEL.

Japikvaer.

Ha! ha! die Actioniſten maaken een drommel van een leven,
Ik mot 'er noch om lachen , wat waren ze daar bezig , met Premien te neemen en te geeven
Op de Zuid en op de Weſt. daar was zulk een gedruis en geraas
Op de eetzaal , dat men niet hooren nog zien kon: toen op de plaats
Daar hadt je 't gaande ; 'k docht vaſt dat ze handgemeen zouwen raaken, (maaken.
Daarom beſloot ik elk op te ſluiten , om een end van dat ſpul te
Maar daar wordt geklopt .. Flippyn ! Flippyn ! (zel zyn?
Doe eens open. wat of daar nou weêr voor een nieuw Kommeſaal

TWEDE TOONEEL.

Japikvaer. Valerius. Eelhart. Flippyn.

Valerius.

Goeden dag myn Vrind ; zyt gy de Vader in dit Huis?
Japikvaer. Ja Heeren : Was 'er iets van je dienſt ?
Eelhart. Wy zouden wel begeeren
Om het eens te doorzien. wy zagen voor de poort
Het opſchrift van het Dolhuis der Actioniſten, en beſlooten voo
Om onze nieuwsgierigheid te voldoen , eens binnen te treeden.
Voor eerſt verzoek ik dat gy ons het opſchrift wat nader wilt ontleeden.
Japikvaer. Het opſchrift is zo klaar dat het zich zelf doet verſtaan;
Men logeert hier Menſchen , wier gekheid ligt tot dolheid over zou ſlaan,
Indien men daar geen zorg voor droeg : 't zyn alle Actioniſten,
Die zich byſter in de rekening van hunne ingebeelde winſten vergiſten, (ſcheepsladingen vol ,
En door 't droomen van Tonnegoudſen en Millioenen , by heele
Geraakten hen de harſſens op ſtelten en de breinkar op hol.
Valerius. Maar Vrind hebt gy hier veel van dat ſlag van Kommeſalen?
Japikvaer. Zo veel myn Heer, dat ik het je niet kan verhaalen.
Ja ik geloof dat dit Huis noch te klein zal worden, zo die Windhandel noch langer duurt ;
Daar zyn ook tot precautie eenige huizen hier achter aangekocht , die nou worden verhuurt,
Om, als 't nood doet, dit Dolhuis uit te leggen.
Doch het behoeft van nou of an, dat ken ik mit waarheid zeggen,
Voor de grootſte van dit ſoort van Huizen in ons ganſche Land
Niet te wyken. (verſtand,
Eelhart. Is 't mooglyk ? ik wil wel bekennen het gaat boven myn
Hoe dat Menſchen, met een redelyke Ziel geſchapen,
Zich aan zulk een' Windhandel zo kunnen vergaapen, (gelyk
En zich in ſtaat ſtellen van niet alleen hun geld, maar hun oordeel te
Te doen vervliegen.
Japikvaer. Ja maar elk was graag ryk ;
Dat woord van ryk flikkert haar alle even ſterk in de oogen,
En , door de hoop van het haaſt te zyn, wordt 'er meenig bedroogen.
Valerius. Maar ei zeg eens, wie zit daar in dat Huisje met die groene deur ?
Japikvaer. Dat is wel de grootſte Gek van allen , dat is Projecteur:
Hy maakt den ganſchen dag Projecten van Commercie Compagnien en Navigatie ,
Van Diſconteeren , Beleenen , Aſſureeren , enz. maar och laaçie!
Het is zo verward dat 'er nog kop nog ſtaart te vinden is
Eergiſtren hadt hy een Ontwerp tot het opkoopen van zouten vis.
Giſtren maakte hy een Compagnie om de heele Waereld rond te navigeeren. (praktizeeren.
Alle dag heeft hy wat nieuws. ik denk temet hoe kan 't de Gek zo
Indien de Heeren luſt hebben om hem en de anderen eens te zien
Zel ik hem ontſluiten. *Valerius.* Wel als het zonder gevaar kan geſchiên , Zoe doe het.
Japikvaer. Daar is in 't minſt voor geen gevaar te vreezen,
Ze doen niemand leed , anders zou ik ook wel wyzer weezen.
Eelhart. Maar eêr gy verder gaat, wie zit daar naaſt dien Projecteur?
Japikvaer. Dat is Wingraag , een vermaard Contramineur,
Die zo veel Premien op de Zuid en op de Weſt heeft genooten,
Dat het hem eindelyk in de bol is geſchooten ; (raad ;
Want toen de Koopers de partyen opeiſchten , toen wiſt men geen
Zyn Maakelar Slikop raade hem wel dat hy Fredrik Hendrik te baat.
Zou neemen ; maar hy kon den Man niet overreeden ,
Om zyn crediet en êer op die manier met voeten te treeden :
Dit bragt hem an 't maalen , en 't maalen hielp zyn kop op hol ,
En hadt men hem hier niet by tyds bezorgd was hy ligt nou al dol.
Hier zit 'er een die al, wat hy in de Waereld hadt door den Actiehandel heeft verlooren Daar zit een Juffer met haar Meid.
Valerius. Een Juffer? *Japikvaer.* Ja een Juffer ; je lykt daar nieuw van op te hooren.
Valerius. Wel ik denk immers niet dat die ook in Acties zal gehandeld hebben , dat heeft geen ſchyn.
Japikvaer. En evenwel is 't waar, myn Heer ; en ik verzeker je dat 'er, buiten deeze, noch wel honderd en meêr Juffers zyn,
Die aan den Actienhandel zo vaſt zyn, dat ze 'er 's nachts of droomen,

In-

Indien 'er maar op't left niet eenige van een party Acties in de kraam komen.
(zelve fop
Hier naaft, zit haar Galant met zyn'Knecht, die al meê met het
Overgooten zyn ; dat is te zeggen, de Acties zitten haar ook al in den kop.
't Is een luft om die Snaaken te hooren vryen,
Heur praat hangt an een van allerhande Bubbelpartyen.
Ik zal haar ftrak alle vier
Doen ontfluiten voor uw pleizier.
Hier zit de Maakelaar Grypal, die zo lang heeft gemaakeld,
Tot hy zen zelven in dit Dolhuis heeft gekaakeld.
Hier zit een Smous, en daar naaft zit een Waal.
In 't kort, want ik ken ze onmooglyk allemaal
Opnoemen, ik heb hier by de veertig Kommefaalen,
Die alle deur den Windhandel geraakten an't maalen;
En gelukkig zyn ze noch dat ze hier by my te koft zyn gelegd;
Want ik denk haar deur den tyd noch weêr te recht
By 'er verftand te brengen, of ten minften 'k wil het hoopen.
Maar al genoeg hier van. Flippyn! Flippyn! maak het Huisje van myn Heer Windbuil en Juffrouw Bubbels eens open.
Flippyn. As't je blieft Japikvaer

DERDE TONEEL.

Japikvaer. Valerius. Eelhart. Windbuil. Juffrouw Bubbels. Krispyn; Katryn, Flippyn.

Japikvaer.

Zie daar kommen die vier Lievertjes aan
Windbuil. Mejuffrouw hebt gy niet een klein partytje gedaan,
Sedert dat ik u de laatfte maal heb gefprooken.
Juffrouw Bubbels. Wel zou ik niet myn Windbuil, ik leef in de Acties! ik heb my daar raar gewrooken
(Edam,
Van een'Smous, die my bedot hadt met een regiment Acties op
Maar hoor 't is een geheim, ik moet het u inluifteren.
Kryspyn. Wel myn zoete Lam!
Myn Prinfes van de Kool en Wortel Compagnien! myn liefste Kaatje!
Katryn. Wel myn Ridder van de Jenever en Varkens Acties! myn befte Maatje!
Ik docht dat je weêr met een Zantvoorder Pinkje na Engeland waart gegaan?
Krispyn. Ik ben ook op weg geweeft, maar als wy maar een of twee mylen vèr in zee zyn, dan is de reis al gedaan,
Dan keeren we weêrom. maar apropo, zellen we haaft trouwen?
Verdult ik zel zulk een kros veur je houwen;
Daar zel ik het portret van Meefter Law, mit al zyn Actieverftand,
Achter op laaten fchilderen deur den beften Aap-pelles van ons gantfche Land;
En, ei luifter eens na het opfchikken van de Portieren,
An de eene zy zel ik ze mit een Alkmaarfche Kool en an de andere zy mit een bos Hoornfche Wortels laaten verfieren.
Voor op zel een Goudfche Gaaper ftaan, en naaft hem een Rot mit een Ojevaar,
Dan mot'er noch een Varken, een Kalf, een Jeneverfles, een Pekelhaaring en andere fraaijigheden meêr bykommen, die alle even raar
Zellen weezen, maar die allemaal wat motten beduiên:
Je vat de kneep wel? *Katryn.* Wel Wis.
Krispyn. Daar zellen we zo meê deur de Hollandfche ftraat de Quincampoix kommen kruijen,
Elk Actionift zel'er wat in te fpikkeleeren hebben: en als we dan van trouwen kommen, dan zel 't eerft gaan!
De Bruid en Bruîgom gooijen gemeenelyk wat fuiker onder de Jongens te grabbel, maar ik denk een ander wegje in te flaan,
Want ik meen 'er een zak vol Acties op Medenblik onder te fmakken,
Dat zel klettig zyn, ha! ha! als ik 'er om denk zou ik me wel van vreugd bekakken
Daar meê worden al de Jongens Actioniften, en zo planten wy dien heerlyken en eerlyken handel voort,
Want het zou jammer zyn dat die uit de Waereld raaken.
Katryn. Maar ik heb nog niet gehoord
Wat voor papieren fchat dat jy meê ten Houwlyk zelt brengen.
Krispyn. Hoor dat zel ik je zeggen:
Voor eerft tien Acties op Zwol, zes op Naarden en acht op Muiden, die ik noch in een'yzeren kift heb leggen,
Want die zyn zo goed als geld. dan heb ik op Purmerent
Noch twintig Acties, en op Medenblik omtrent,
Zo een tien twintig onbegreepen, zo wat over de honderd;
Dan heb ik 'er noch vyf op Rotterdam, maar die leggen van de andere afgezonderd,
Want dat is iets extra, dat is het roompje van al de Compagnien.
Maar laat ik nu jou Rykdom ook eens hooren.
Katryn. Kom an, ik zel ook geen fpot biên,
Luifter toe: 'k heb acht Kalfskoppen, en twintig Varkensblaazen;
Veertig Kaapers, en zeftien Vaartgraavers, die ze alle overfchreeuwen mit haar raazen:
Dan noch tien Pekelhaaringen; drie boffen Hoornfche Wortels, en een Alkmaarfche Kool;
Ook heb ik noch zeven Ojevaars.
(verdool
Krispyn. Dat's net een galg-vol. *Katryn.* En dan noch .... mar ik
In al myn mooije goed. in 't kort ik hoef jou niet te wyken,
Want myn papiere rykdom zel veur niemand de vlag ftryken:
Ja daar ftaat myn Juffrouw mit jou Heer, die hebben nou zo veul in de Zuid en in de Weft,
In de Ramskoolbroek, in de Cheels, en in de Bank, en noch hou ik myn Acties beft.
Krispyn. Apropo de Zuid! ik zel een gouwe ring veur jou beftellen,
Die ik van 't goud zel laaten maaken dat die van de Zuid of van de Barbiesjes noch vinden zellen,
Dat goud zal anders van kleur zyn, het hedensdaagfche ziet zo bliek om zen neus.
Wat dunkt je, Katryntje, dat is niet entre deuxs?
Dan zel ik noch een paar oreljetten veur je laaten draaijen
(zaaijen
Van twee Koolen, die ik daarom expres te Alkmaar zel laaten
Windbuil Is 't mooglyk Mejuffrouw! ik admireer uw groot verftand,
Ik moet bekennen in d'Actiehandel is geen gaauwer Juffer in ons Land.

Katryn tegen Krispyn, wyzende op Valerius en Eelhart,

Zie je die Heeren wel? *Krispyn.* Dat zou ik hoopen.
Katryn. Vraag die of ze een party van jou Medenblikfche Acties willen koopen.
(vergift;
Krispyn. Wel ik verwonder me geen kleintje, Kaatje, dat je je zo
Die Meffieurs hebben ommers de Phifionomy niet van een Actionift
Dan zouwen fe fo ftil niet ftaan kyken of fe voor 'er kop waaren geflaagen;
(en jaagen:
Neen, die Luî leeven anders in de Waereld, die doen niet als vliegen
Een Actionift, die wat hart by 't werk heeft, zit niet een oogenblik ftil,
En zit hy al eens, wel dan zit hy met fyn eene bil
In de Barbiesjes, en met de andere in 't onbekende Zuid. wel watte grillen!
En jy zoudt denken, dat die ftyve, ftemmige, houte Jordens in Acties fouwen hand'len willen?
Katryn. Wat weet ik het; het kan altemet opkommen als kakken, eer je 'er om denkt.
Maar Krifpyn mondje toe, 't is of Japikvaer ons wenkt.
Japikvaer. Hou me den bek daar wat mit je kaakelen en je fnappen,
Of ik zel je met de bullepees wat digt op je wammes doen lappen.
Krispyn. Wat belief je Vader, vroeg je na Acties op Schiedam,
Japikvaer. Jou guit!
Zo je niet zwygt... loop Flippyn laat nou al de anderen eens uit.
Maar daar wordt geklopt, je mot de deur eerft eens open maaken,
En paffen voor al op dat j' hem weêr ter deegen fluit op dat wy geen van onze Kommezaalen quyt raaken.
Wel Heeren hebben fe je wat gediverteerd met haar zotte praat?
Eelhart. ô Ja myn Vrind, hoe meêdoogende ik ben met hun bedroefden ftaat,
Kon ik my echter fomtyds niet van lachen onthouwen.

VIERDE TONNEEL.

Japikvaer. Valerius. Eelhart; Leander. Losbol. Windbuil. Juffrouw Bubbels. Krispyn. Katryn. Flippyn.

Leander.

Deezen Man, Japikvaêr, kom ik aan uw voorzorg betrouwen,

Stel

Stel al uw kunst te werk om hem weêr te recht te brengen by zyn verstand.

Japikvaer. Ik zal myn best doen, myn Heer Leander, maar dat lykt al een raare Quant

Me dunkt ik ken dat troonietje; is 't Losbol niet?

Leander. Ja,

Japikvaer. Wel watte dingen!

Hadt die niet genoeg mit ligtmissen te doen, dat hy hem ook zo diep in den Actiehandel moest dringen?

Losbol. Edam! Dordrecht! Hoorn! Enkhuizen! Monnikendam! Middelburg! Vlaardingen! Ter Veer! Zwol! Schiedam! Vlissingen! Purmerent!

Windbuil. De Zuid! de West! de Barbiesjes!

Jnfrouw Bubbels. De Bank! Ramskoolbroek! Cheels!

Krispyn. Rotterdam! Hasselt! Alkmaar!

Katryn. Woerden! Delft! Steenwyk! den Haag!

Japikvaer, Holla hei! je bent

Hier in de Quincampoix niet; hoe zel 't 'er weesen?

'k Zeg dat je luî den mond houdt of je meugt vreesen.

Losbol. Voor wie zou ik vreesen? ik ben de grootste Actiehandelaar die in gansch Holland is bekend;

Ik ben de Koning van de Bubbel Compagnien! ik ben de Man die omtrent

Vyf Millioenen met myne Acties heb gewonnen

En, Paai, als je me wat soet aanziet vereer ik je wel eens een tien twintig duisend Dukatonnen;

Want het komt my op een Tonnegouds vyf ses nou toch niet aan.

Japikvaer. Maar ik zeg noch eens dat je swygt, of...

Leander. Ik bid u laat hem maar staan,

Hy is dit leven hier ongewoon, hy sal noch wel wat leeren.

Maar Eelhart en Valerius gy hier? wel hoe myn Heeren

Ik hoop immers niet dat gy hier ook in de kost zyt besteed.

Valerius. Wel Heer Leander het is ons van herten leed

Dat gy zulke gedachten van ons hebt.

Leander. Myn Heer wil my verschoonen,

Die gedachten kreeg ik om dat hier niet dan dolle Actionisten woonen.

Eelhart. Wy kreegen lust om dit nieuwe Dolhuis eens te doorzien, het geen deeze goede Vrind

Ons toestondt. Maar Heer Leander hoe staat het nu met de Negotie van Wind?

Leander. Zeer slegt myn Heer: de Zuid, die opgeklommen was tot by de elf honderd,

Kan nu geen twee haalen. elk is even zeer verwonderd.

De Bankroeten zyn onbeschryfelyk en byna uit den tel.

Men Fredrik Hendrikt by meenigte, en het Schipperschap op Vianen is wel

Vyf honderd gulden meerder waardig dan voor deezen.

En wat de mindre Bubbel Compagnien aangaat, die zullen wel haast te niet weezen.

Zy kapituleeren al. de een prezenteert het ingelegde weêrom, de ander geeft uitstel tot het fourneren van geld,

Welk termyn van uitstel ik geloof dat tot het einde der Waereld wel zal worden uitgesteld.

Ik denk ook niet dat de Menschen zo dwaas zouden zyn om meêr te fourneeren.

Hier meê leggen al de Vetjes en Directeurs plaatsen, daar die grooten Heeren

Actionisten zo op vlamden, in duigen, en de geheele ingebeelde rykdom raakt op den hond.

En, als men 't wel inziet, weet ik niet, hoe 't iemand, die gezond

Van hersfens is, in zyn gedachten kan komen, dat zulke Maatschappyen

Met meêr voordeel zouden kunnen hand'len dan Partikulieren, daar 't heele werk van schelmeryen

Aan malkander hangt. in 't kort 't is knevelen en bedriegen te hoop.

Zo wel in den inkoop van goederen als in den verkoop.

Valerius. Maar myn Heer gy begint het met die Actiekraam al wat grof te maaken;

Doch hier een speld by gestooken, eêr wy daar verder in verward raaken:

En ik verzoek u, goede Vrind, dat gy ons de andere nu ook een laat zien.

Japikvaer. Als 't je belieft, myn Heeren, 't zal geschiên.

Flippyn doe't geen ik flus gezeid heb.

Flippyn. Goed Vader

Japikvaer. Nou denk ik, myn Heeren,

Dat onze Projecteur Windvang ons weêr een nieuw Project za vereeren.

Gevolg van Actinisten van binnen.

Utrecht! Edam! Embden! Ter Gou! myn goedje moet aan den Man.

Japikvaer. Gaat een beetje aan deeze zy, daar kommen ze al an.

VYFDE TONEEL

Japikvaer. Valerius. Eelhart. Leander. Losbol. Windbuil. Juffrouw Bubbels. Krispyn. Katryn. Windvang. Wingraag. Kortryk Raasbol. Grypal. Judas. Fripon. Flippyn. Gevolg van Actionisten.

Japikvaer.

Mit zinnen! mit zinnen daar Volk! mit zinnen!

Je luî mot wat stil weezen en geen questie beginnen.

Losbol. Wie doet op Zwol? *Windbuil.* Wie op den Bank?

Juffrouw Bubbels. Wie op de Cheels of op de Zuid?

Judas. De Weest!

Kaispyn. Wie koopt 'er Kool! dat's andre waar.

Katryn tegen *Krisp.* Wat bied je voor Kampen? *Krisp.* Niet een duit

Fripon. Wie wille nou de Premietje op alle wat se wil, te neem o te keeven?

Gevolg van Actionisten.

Lang moet de Actiehandel leeven!

Katryn. En dubbeltje een bos Hoornsche Actien!

Raasbol. Als je de gel

Wat met ons scheert, dan klop ik je wel ereis wat voor je bek.

Japikvaer. Raasbol, Raasbol, praat me daar niet te veul van klop pen,

Of ik zel je den mond eens komen stoppen.

Wingraag. Wie koopt Utrecht, met de Vaart scilicet.

Grypal. Lustig myn Heeren dat ik wat Couragie verdien:

Wel ik heb myn leven zulk een slegte Beurs niet gezien;

Daar wordt niet gehandeld, nog niemendal gewonnen.

Japikvaer. Wel, myn Heer Windvang, heb je niet weêr ee nieuw Project verzonnen?

Windvang. Ja Japikvaêr, en dat wel zo schoon als ik noch ooit he gedacht;

Nou is myn kost gekocht, ik heb 't nou ver genoeg gebragt:

Aan dit Project hangt myn welvaaren, en hier door is myn he beschooren.

ô Japikvaêr het is zo fraai! zo fraai!...

Japikvaer. Wel laat het ons eens hooren

Dan kunnen we oordeelen of 't zo fraai is als jy hebt gezeid.

Windvang. Als 't je belieft Vader, je hebt dat heel wel overleid.

Je zelt dan niet meêr zeggen dat ik gek ben, als ik dit geleezen heb maar ik verzoek eerst wat silentie.

Japikvaer. Stil! stil daar mit mekander! en geeft wat audientie!

Hoe zel 't daar weezen met dat Volk? ik zeg je hou je stil!

Zie je niet dat myn Heer Windvang een nieuw Project leezen wi

Windvang leest. Wy zullen een Compagnie oprechten om te Nego tieeren en te Navigeeren,

Maar op een Vaarwater daar nooit geen schepen hebben kunne laveeren,

Wy zullen een kust vinden, die niemand ooit heeft aangedaan,

Een nieuwe Waereld Mannen! in 't kort het is de Maan.

De Maan! de Maan! die, naar 't onwederspreekelyk en overtuiger zeggen van de geleerdste Astrologisten,

Een bevolkte kloot is, daar zullen wy na toe seilen: wat dunkt nou gy Heeren Actionisten!

Waar is op den geheelen Aardbol zulk een Concept bekend?

Dat zal eerst voordeel geeven! daar zullen onze Waaren met tw driehonderd Percent

Winst verkocht worden, of mooglyk noch meêr, en de Retoere

Die wy uit de Maanwaereld na onze kust zullen voeren,
Zullen niet minder geeven; dat is dubbel winst op winst:
Ja wy belooven alle jaar achthonderd Percent Uitdeeling op 't minst.
Dat is om ryk worden te doen! dat is wat anders te zeggen
Als vier of vyf Percentjes! neen; hier moogen al de andere Compagnien de broek wel by neêr leggen.
Ook hebben wy een nieuw slag van Schepen gepraktizeerd,
Daar wy meê kunnen zeilen, zonder dat de tegenwind ons deert;
Wy bemoeijen ons niet voor nog tegen stroom; nög met verloop van tyen.
Om kort te gaan, Heeren, 't zyn Schepen met vleugels aan beide zyên,
Die door een machine gedurig bewogen worden, en dat met twee drie Man
Op een zeer ligte en gemakkelyke wys geschieden kan.
Want al zo wel als Dedalus wel eêr op zyn wieken door de wolken kon vliegen,
Zo kunnen wy met onze gevlerkte Schepen door de lucht zeilen; of ik moest my leelyk bedriegen.
Maar neen; het spreekt van zelf, en 't is zo duidelyk dat het de botste kan verstaan,
Dat is beter inventie dan die van den Man in de Maan;
Dat is maar prullewerk.

Raasbol. Zo die Compagnie door gaat meen ik een korf drie vier met Egyptische Duiven te ontbieden

Kortryk. Waarom?

Raasbol. Om voor Expressen te dienen, als ik nodig oordeelde dat zulks moest geschieden,
Of zy moesten de Visscherspinkjes ook vleugels aan naaijen.

Japikvaer. Zo je niet zwygt,
Raasbol, zel je maaken dat je wat op je lappen krygt.

Windvang. Gy ziet dan, myn Heeren, dat niets by deeze inventie kan haalen.
Wy hebben geen eeuwig aangroeijende Zantplaaten wech te maalen
Nog geen Vaart van ruim vier uuren lang te graaven; neen, de Lucht! de Lucht
Staat ten allen tyden voor ieder een open om met een snelle vlucht
Maar zeil te gaan: wy behoeven ons ook op geen Kompassen te betrouwen,
Nog met Ooft en West ons te moeijen, dewyl wy altyd de Maan in 't oog kunnen houwen;
Dat is de Noordster daar wy op aan zullen gaan; en dat is het punt
Waar op het voordeel van deeze Maan Compagnie is gemunt.
Verders zullen wy Beleenen en Assureeren,
Op alles wat ons voorkomt, ook zullen wy Disconteeren,
Maar wy zullen maaken ryk van kas te weezen, om, of 'er een Wisselbrief van vier tonnegoudsen quam
Dien niet ongedisconteerd weêrom te zenden als die van ......
Dat is te blaauw. Nu Messieurs! nu met de Intekening maar begonnen.

Gevolg van Actionisten

Lang leef de Projecteur die dit heerlyk Project heeft verzonnen,

Zy schryven alle Briefjes en geeven die aan Windvang.

Fripon. Monsieur ze hoop niet dat de Compagnie is vol?

Windvang. Wel Karel wat vraag is dat? ben je gek of dol?
Je bent hier te Hoorn niet.

Juffrouw Bubbels. Wel Heer Windbuil hebt gy wat genomen?

Windbuil 'k Heb honderd en zestig duizend gulden getekend, waar van ik een goed avansje hoop te bekomen.

Juffrouw Bubbels. Ik voor my heb' het met negentig duizend aangezien.

Judas. Kom, begutje, wie durft nou iens opgeld biên?

Grypal. Ik wel Smous; kom an wat wilje winnen?

Judas. Negentig Percent.

Grypal. Ja dat kan je wel verzinnen
'k Biê zestig. *Judas* Neen tachtig.

Grypal. Zeventig, en wil je niet; je kent' het laaten staan;
'k Zal dan een' anderzoeken

Judas. Neen by myn leven 't is gedaan

Kortryk. Wel Heer Windbuil zouden we ook niet een klein partytje hand'len.

Windbuil. Wel als je wilt: 'k eisch honderd en twintig.

Kortryk. Dat 's veel te veel.

Windbuil. Dan ken je maar gaan wand'len.

Wingraag. Wie biedt nu Premie om te leveren van dit loopende jaar
Tot driehonderd? *Raasbol.* Ik. *Wingraag.* Hoe veel?

Raasbol. Twintig. *Wingraag.* Die koop is aanstonds klaar;
Daar 's een gedrukt akkoord dat zal ik in gaan vullen.

Krispyn. Medenblik! Munnikendam! Weesp!

Raasbol. Wech praat nou van geen prullen.

Juffrouw Bubbels. Wat wil je hebben voor de nieuwe Maan Compagnie?

Raasbol. Honderd vyftig. *Juffrouw Bubbels.* Honderd dertig.

Raasbol. Neen. *Juffrouw Bubbels.* Ik biê
Alvry wel, Heer, maar kom, 'k zal honderd veertig geeven.

Raasbol. Om dat jy 't bent Juffrouw, slaa ik den koop toe; maar 'k zal ze van myn leven
Aan niemand tot dien prys overdoen.

Fripon. Wie wil ze nou verkoop?

Raasbol. Ik niet. *Kortryk.* Ik ook niet. *Fripon.* Nou jou?

Krispyn. Loop, Waal, loop,
Ik meen myne Acties als fyne koek te bewaaren,
Achthonderd Percent uit deeling belooven ze alle jaaren.

Fripon. Ja maar dat kan ze wel mis.

Krispyn. Dat het geen nood Sinjeur.
Je hebt het zo wel als ik gehoord, het komt uit den mond van myn Heer den Projecteur,
En die zel ommers niet liegen.

Fripon tegen Japikvaer. Wil jou verkoop?

Japikvaer. Zie je niet wie je veur hebt
Waal? 'k wensch hem die eerst dien Actiehandel gepraktizeerd heeft
Zo veul stroppen om zen hals als hy al braave Familien geruïneerd heeft.

Fripon. Wie wil ze verkoop? wie wil ze verkoop? wie? wie?

Katryn. Ik, ik. *Fripon.* Jou, jou?

Katryn. Ja ik, ik ik, Waaltje; kom biê
Maar ereis, heb je 't hart, ik eisch veur men Acties nou vyf honderd

Fripon. Ze is verkokt. hadt jou dat wel gedenk. staa ze niet verwonderd
Dat ikke zo cordiaale bin? *Losbol.* Wie verkoopt noch?

Windbuil. Ik; tot zeshonderd Percent.

Losbol. Myn die party, en ik geef je noch tien Acties toe op Purmerent.

Windbuil. Wat zou ik met die vodden doen?

Krispyn. Je kent 'er je poort anveegen,
Daar zyn ze noch goedt toe.

Raasbol. De Duivel! nou niet langer gezweegen;
De Acties doen al seshonderd Percent: ik sal voort (akkoord,
Myn partyen opeischen. Heer Wingraag zie hier het getekend
Gy soudt my dienen te leveren,

Wingraag. Te leveren? waar syn uw gedachten?

Raasbol. Ja, myn Heer, ik kan niet een oogenblik langer wachten.
Myn Fortuin is gemaakt. ik win nu groter schat
Dan de ryke Koning Kresus ooit bezat,

Wingraag. Maar ik hebze niet,

Raasbol. Dan moetje ze sien te krygen, ik heb jou de Premie terstont moeten betaalen,
En jy sult my nu ook leveren,

Wingraag. Och! och! ik docht dat se souden daalen,
En dat de Premie allemaal winst was, och! och! wat raad? wat raad?
Ik ben geruineerd!

Grypal, Wel behelp je met Fredrik Hendriks Plakaat.

Raasbol. Ja, ja ik sal hem dat Fredrik Hendrikken wel verleeren,
Kom voort myn Acties moeten 'er weesen, of ik sal jou de ribben smeeren,
Hou daar dat 's raak myn Heer de Contramineur,

Krispyn Als het op vechten gaat dan leg ook wel eens een krabbelvuisje Sinjeur,

Alle de Actionisten raaken onder malkander aan 't vechten.

Iapikvaer. Ja heb je 't hart in je bloed ereis dat je dat durft beginnen
Loop Flippyn jaag me al die gekken maar na binnen;
Sluit elk terstond weêr in zyn eigen hok,
En zet die nieuwe Kommesaal in nommer elf.

Flippyn. 't Is goed,

Iapikvaer. En willen se niet scheien, so schei jy se met je stok.

Flippyn

Flippyn jaagt alle de Actionisten vechtende binnen.

ZESDE EN LAATSTE TOONEEL

Iapikvaer. Valerius. Eelhart. Leander.

Iapikvaer.

Wel wat dunkt je van die Snaaken, myn Heeren?
Valerius. Men zou hier komen om sich wat te diverteeren,
Maar die Projecteur met syn Compagnie na de Maan;
Hoe gek dat hy is, heeft het niet al mis geraan,
Want gelyk syn inventie om met gevlerkte Schepen na de Maan te klimmen
Louter wind is, so syn al de Bubbel Compagnien maar enkle hersfenschimmen,
Die alleen op wind gegrond syn, en die door dien selven wind
Weêr so sullen vervliegen, dat men'er geen overblyfsel van vindt
Wat roem en eer verdienen dan die wyse en voorsigtige Overheden
Van onse drie vermaardste Hollandsche Steden,
HAARLEM, LEIDEN en AMSTERDAM, dat sy
Sich door sulk een gevloekt gety
Van Windnegotie niet hebben laaten vervoeren, maar die Landpest moedig durfde tegenstreeven,
Waar door sy eeuwig met lof in de Historien sullen leeven.
Eelh. Hoe lacht ge so Heer Leander? schiet u iets vermakelyks in
Zo deel het ons mede. *Leander*, My komt daar een kluchtig geval in den sin,
't Geen onlangs te Haarlem is voorgevallen;
En dat ik u om de koddigheid met allen
Gaarn wil mededeelen. Een seker Heer
Daar by syn Vrinden t'huis synde, wierdt voor vyftig duysend gulden aan Acties op Ter Veer,
Waarom hy ernstig gesolliciteerd hadt, toegesonden;
Zyn Vrinden, daar by synde, begonden
Wel hartig te lachen, en raadden hem dat hy die maar
Voor een almôes soude geeven aan d'een of d'andren Bedelaar;
En met meêr diergelyke discoursen sochten sy so wat met hem en met syne Acties te gekken.
De dag, dat hy gereed was om te vertrekken,
Ontmoeten hy aen de Sparwouder Poort
Een armen Schooyer dien hy voort
Zyne Acties voor een aalmoes wilde vereeren;
Maar de Schooyer bedankte hem, en zei dat hy veel liever een oortje sou begeeren,
Wat verder gaande, rencontreerde hy een Jood,
Dien hy weder zyn vyftigduizend guldens Acties op Ter Veer aanboodt,
Om met of zonder avans te verkoopen;
Doch de Smous boodt'er net vyftig duizend guldens aan Acties op Naarden voor. hoe 't nu verder is afgeloopen
Is my onbekend; ligt sal hy se ook in 't jaagers zakje gestooken hebben.
Valerius. Wel dat is een soete klucht. maar laat ons gaan,
Want ik word al moê van hier so lang te staan.
Zyn wy ook iets schuldig, Vrind, voor 't bezien van dit Huis.
Japikvaer. Neen Heeren;
Maar beliefje aan de Knecht wat te geeven dat staat in uw begeeren.

EINDE.

MDCCXX.

Regíster van alle de Printen, die op de Actiehandel zyn uytgekomen in't Jaar 1720.

Jonker Jan Lauw.
De Wereld is een Speeltoneel, Elk speeld syn rol en krygd syn deel.
De Windkopers met wind betaald, of de laatste sal blyven hangen,
Kermes Windkramer en Grossier.
De Windverkopers of Windvangers die door de Wind verliesen geld en goed, bederven vrouw en kind
Kaart van de nieuwe Vaart, die 'er in 't Stigt sal gegraven worden,
Op en ondergang der Actionisten met de vertoning van de Quinquenpoix tot Amsterdam.
Actieuse Atlassen naer de Mode.
By veele zit de Key in 't hooft; om dat men in de wind gelooft.
Quinquenpoix, of het Koffihuys, tot Amsterdam.
De Kermis-kraam van de Actie-knapen schaft vreugd en droefheid onder 't kapen.
Uytslag der Windnegotie.
Quinquenpoix in duygen.
De rottige Blaaslbak, en de Geest van Erasmus, swervende uyt syn geboorte Stad na de drie ongeactioneerde Vrysteden van Holland.
Quinquenpoix of vergaderplaats te Parys.
Bombario, ô dood, te schendig in de noot.
Ter eeuwiger gedagtenis van de dwaasheid van 't 20 Jaar in de achtiende Eeuw.
De verslagen Actionist in de stoel met rinkels, overreden van het gelauwerd paard van Troyen.
De Zuydzee Compagnie door Wind in top geresen, Beklaagd nu haar verlies met een bekommerd weesen.
De grote Vergaderplaats der Windkopers.
De Inbeelding van 't Rookverkopers Gild, Maald Missisippi hier 't geen Vrankryks schat verspild
Lauw als een tweede Don Quichot op Sanches graauwtje zit ten (spot
Stryt tussen de Smullende Bubbel-heeren en de aanstaande armoede
Ter eeuwiger gedagtenis met verandering.
Schyn bedriegd.
De Inventeur der Windnegotie op zyn Zegekar.
De vervallen Actionisten hersteld door de triompheerende Arle- (quin.
De verwarde Actionisten Toornbouw tot Babel.
De Viaanse Tolpoort voor de Actionisten
Gedenkboog ter begraafplaats der uytgeteerde Actionisten
Spiegel der Reden, voor wanhopende Actionisten
De malle Actionisten naar Vianen of Peperland.
De opgehulde Actionisten in hun eer en aansien hersteld.
Waare afbeelding van de vermaarde Heer Quinquenpoix.
Des Werelds doen en dolen, is maar een malle molen.
Het Bubbelend Actie-scheepje.
De Ridder van het Gildekalf
Vonnis van Apol over de Bubbels.
Het uytgeteerd en stervend Actieboompje
De schoonschynende Actie Spinx, springt zig zelven dood.
De Bubbel-Jongen op de Jagt.
Bronwater of geneesmiddel der Zieke Actionisten,
De stervende Bubbelheer in de schoot van Madame Compagnie.

De Actionisten reisvaardig naar Vianen, Of 't uiteinde der Windnegotie.

VERTONERS.

Warpaal.	Zorgeloos, } *Zoonen van*
Deugdlief, *Vrouw van Warpaal.*	Naberouw, } *Loshart.*
Klarinde, *Dogter van Warpaal.*	Revelaar, } *Twee gekke Ac-*
Reinhart, } *Minnaars van*	Ligthoofd, } *tionisten.*
Schynryk, } *Klarinde.*	Jeroen, *Kegt* } *van War-*
Loshart, *Vader van Zorgeloos en Naberouw.*	Langtong, *Meid* } *paal.*
	Snapryk, *Meid van Loshart.*
	Dirk, *een Brievebesteller.*

't Toneel verbeeld een straat met de Huyzen van Warpaal en Loshart.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TONEEL.

Warpaal, Deugdlief.

Deugdlief.

'k Heb 't u lang genoeg voorspeld, dat van al dit Actien te kopen en verkopen,
Het eind uw ondergang zou baren, want daar stong anders niet af te hopen;
Maar wat ik toen zei of niet, 't was vrugteloos, gy deed uw zin,
Maar wat zal 't nu zyn? 'k heb u zo menigmaal, ja zelfs van 't begin (horen.
Die rampen al voorzegt, maar toen wou men naar geen reden
Warp. Hoor Vrouw, al die napraat diend nergens anders voor als om my maar te verstoren,
Ik heb als al de rest, myn geld geavontuurd, en ben ik dat kwyt, 'k heb egter nog moed,
Want een eerelyk Bankroet, of een Reisje naar Vianen, maakt al die agterstallen goed.
Maar wat of Jeroen belet, dat hy niet weêr komt? 'k heb hem na Vianen, of Kuilenburg gezonden, om een huis voor my te huuren; (de kuuren,
Hy kon gist'ren hier al weêr geweest hebben; het zyn verbrui-
Daar de Vlegel weet in wat verlegentheid ik ben geraakt,
Zo hy zo lang weg blyft, tot dat myn slegten staat word openbaar gemaakt;
Want wis zullen myn Krediteurs my dadelyk overvallen,
En een zou my nu veels te veel zyn, laat staan dan met hen allen.
Deugdlief. 't Schynt dat gy nu nergens voor bevreest zyt, als alleen hoe dat gy met fatzoen.
't Verlies der Rook-negotie; en die Bubbel schulden zult voldoen;
Of liever niet voldoen, want gy wilt uw Krediteurs ontwyken;
Maar voor onse Dogter Klarinde, die wy verwagten, laat gy gants geen zorge blyken;
Ik ben vry wat meer om haar, als om Jeroen bekommerd, en ik kan 't my niet verstaan
Dat zy nog niet hier is; maar hoe zal het haar aan 't harte gaan,
Als zy hoord, dat gy haar ontboden hebt om met een winderigen Actionist te trouwen,
Die u eerlang gezelschap op uw Viaanse-reis zal houwen.
Ach! ik hoop niet dat zy tot het huuwelyk van Schynryk zal verstaan,
Want ik ben versekerd, dat hy dien zelfden weg, dien gy nu gaan moet, door zyn Windnegotie ook haast zal moeten gaan,
Want Vianen, of Kuilenburg schynt tog de toevlugt voor de geruineerde Actiehéren.
Maar zagt, daar is Jeroen.

TWEDE TONEEL.

Warpaal, Deugdlief, Jeroen.

Warpaal.

Wel hondsvot! my dunkt je kunt nog eindelyk eens weder kéren.
Wat heb je nu verrigt? zeg heb je een huis voor my gehuurt?
Is 't in Vianen of in Kuilenburg? en waar staat het? in wat plaats? of in wat buurt?
Gy zwygt. Rekel, is u de bek onderweg uit het lid geraakt, of hebt gy 't spreken vergéten?
Jeroen. Nog 't een, nog 't ander, myn Heer; maar ik sta heel verbaasd, dat my word verweten,
Dat ik te lang uit ben geweest, en dat ik hoor, dat gy my zulke eerlyke namen geeft,
Van Hondsvot, en Rekel, en zo ik het zeggen mag, dunkt my dat vry wat onbeleeft,
Daar ik alles gedaan heb wat gy van my zoud kunnen eissen of begeren,
Schoon dat ik met leedwezen moet zeggen, dat ik by naar vrugteloos kom weder keren.
Warpaal. Hoe? vrugteloos? *Deugdlief.* Terwyl u Jeroen den uitslag van zyn reis zal doen verstaan,
Zal ik onderwyl in huis het nodige bezorgen gaan.

DERDE TONEEL.

Warpaal, Jeroen.

Warpaal.

Je keerd dan weerom zonder myn wil gedaan te hebben? maar nu dien je me eens te zeggen,
Wat oorzaak u belet heeft. *Jer.* Dat zal ik u aanstonds uit gaan leggen,
En ook met eenen rekening doen van 't uitgeschote geld;
Dewyl ik, om myn geweten, wonderlyk op een nette rekening ben gesteld.
'k Ben op uw bevel naar Vianen geweest, daar ik ben heen gevaren
Maar door de menigte van menssen, die dien dag aan 't Veer waren,
Gelyk 'er tegenwoordig tog alle dagen zyn, eiste de Schipper dubbele vragt,
Die ik ook heb moeten géven, zo 'k 'er anders wezen wou, maar ik dagt
't Zal daar op niet aankomen, zo ik myn last maar gelukkig kan volvoeren.
Wy kwamen gelukkig tot Vianen, hoewel de schuit tot zinkens toe vol was, maar daar komende, vond ik alles in rep en roeren,
Dewyl de stad te klein was om al de menssen te bergen; hier keef men met elkaar,
Daar vogt men, gints gooide men; het was niet anders als of de droommel daar
Een voorraadschuur, van huisraad, van kleren, van linnen, van laken,
Van turf, van hout, van bier, van brood, en honderd diergelyke dingen wouw maken;
Want de een had den ander zyn huis onderhuurt, en wyl die weigerde te vertrekken, smeet men 't goed op de straat,
Daar 't weer van daan gegooid wierd, dewyl 't den weg te veel belemmerde, ik laat
U oordelen, of daar okkacie was om een huis voor u te kunnen bekomen?
Want die stad scheen van gefaljeerde Actionisten te overstrome;
Dies ging ik dadelyk naar Kuilenburg, daar 't niet een haer beter waar gesteld,
Want een Pothuis deed daar honderd gulden aan geld,
Zo dat ik geen huis heb kunnen krygen, dat met uw fatzoen sou kunnen korrespondéren,
Waar door ik besloot maar per Cito naar Amsterdam te keren,
Om u verslag van myn Ambassade te doen; 't geen gy nu hebt verstaan.
Belieft u nu ook dat ik rekening van 't uitgeschote geld doe, wel aan!
Warpaal. 'k Wil niet alleen, dat gy my rekening sult doen, maar dat gy my al de onkosten zult vergoeden,
Want door uw beestagtige nalatigheid verval ik in al die tegenspoeden,
Die my nu dreigen, om van myn Krediteurs overvallen te worden; en 't heeft ook in 't minst' geen schyn.
Dat 'er in heel Vianen of Kuilenburg niet een huis te huur zou zyn.

Neen 't kan niet zyn, gy hebt zekerlyk in de eene kroeg, of de andere uw tyd zitten paszeren,
Zonder eens te overdenken, dat gy my door die loszigheid zoud ruïneren.

Jeroen. Myn Heer, 'k verzeker u ik heb myn pligt gelyk 't behoort...

VIERDE TONEEL.

Loshart, Warpaal, Jeroen.

Loshart.

Myn Heer! ik zie uw knegt is weêrgekeert,
Hoe is het tot Vianen? heeft hy een huis gekregen? gy spreekt niet, ik bidde u zeg my wat u deerd,
Niets kan u weêrhouden, want gy weet myn staat, en ik den uwen, en daar by zyn wy goede vrinden.

Warpa. Die schobbejak zeid, dat hy in heel Vianen of Kuilenburg niet een huis heeft kunnen vinden,
Nu ben ik vast bedurven, want door 't dalen van de Zuid,
Ben ik Heer Reinhart ruim twe tonne gouds schuldig, zonder 't gene dat ik in de Bubbel-Compagnien heb verbruid;
'k Weet het langer nu niet te stellen, hy zal van daag, of uitterlyk morgen komen om zyn geld te halen
En ik zweer je, dat ik niet men dal behouw, indien ik hem maar de helft van dat geld zal betalen

Losh. Dan weet ik geen beter raad, als dat wy zamen voor zoldaat naar Oftinjen gaan.
Want de hoop, die wy op de Acties hebben gehad, is heel en al gedaan,
En ik heb zo veel geld verloren, by al myn lopen en draven,
Dat men voor myn verlies de hele Utrechtse Vaart wel alleen kan graven;
Ook eet ik de Horensse wortelen duur genoeg, en om ort te gaan, door al die Bubbelwinden,
Is by my nog munt nog kruis in myn kas, nog in myn beurs te vinden.

Jer. En om je de waarheid te zeggen, je hoeft op Vianen niet te hopen, want die stad is zo vol
Als de Compagnie te Horen was, en in Kuilenburg, daar maakt de een den ander dol
Om plaats te krygen, zo dat je zeer wel zult doen, gelyk je zelf zegt, om peper te gaan planten,
Of anders kan je naar de Zuidzé gaan by de uitgeteerde Actiekwanten.

Warpaal. En ik zeg je dat je den bek zult houwen.

Jeroen. Dat meen ik ook te doen,
Want als ik myn bek kwyt was, dan had myn gantsse smoelwerk geen fatsoen

Warpa. Hoe, spot gy met myn bevel? zo zal ik u dadelyk de ribben eens smeren,
En door 't gewigt van een goeye rotting wat meêr eerbiedigheid leren.

Jeroen. 'k Zwyg immers als een Mof.

Loshart, tegen Warpaal. 'k Ben waragtig geruineerd,
Maar daar komen nog twe kwelgeesten, waar ik dagelyks word getormenteerd.
Ik meen myn Zonen, Zorgeloos, en Naberouw die my gestadig plagen.
Want de eene kan myne Actiehandel wel, en de andere kan ze niemendal behagen.

VYFDE TONEEL.

Warpaal, Loshart, Zorgeloos, Naberouw, Jeroen.

Zorgeloos.

Je maakt my de kop moê met al dat talmen, Naberouw;
Daar een ander de kost krygt, wat zou my beletten, dat ik ze daar ook niet krygen zou,
Ik zeg als nog, Papa heeft wel gedaan met zyn geld in de Actien te wagen.

Nab. Dan heeft hy ook wel gedaan met ons reden te geven, om zyn dwaasheid te beklagen,
Daar al ons Kapitaal met die verdoemde Windnegotie is verbruid,
En wy zullen gelukkig zyn, raken wy voor Zwabber, of Matroos het zégat uit.

Zorgel. Eêr ik daar toe besluit, ga ik eerst nog naar Vrankryk om te zien of ik daar myn fortuin kan maken.

Naberou Ja dat 's goed, dan kun je meê ligt voor je leven naar Missisippi geraken.

Zorgel. Wel nou dat 's goed, dan kom ik ter plaats daar men het Goud, gelyk als hier de keistenen agt,
By die lieve Voedstervrouw, waar uit de loffelyke handel van de Actien is voortgebragt.

Naber. Zeg liever, dan zal men hier myn dwaasheid niet meêr bemerken,
Ook ben je heel bekwaam, om daar in de Loodmynen braaf te kunnen werken.
Och! och Papa! hoe duur zal ons uw dwaasheid staan?

Losh. Wat zeg je Rekel? ik heb alles wat ik kon gedaan,
Met hoop, om voor u, en uw Broêr ontelbre schatten te vergaren.

Naberou. Maar ach! het End, het End! daar is alles meê voor den drommel gevaren.
En het was nog een beetje verdragelyk geweest, hadden wy voor al den verloren schat,
Maar eenen goeyen maaltyd van hoornse wortelen, met Schiedammer spek gehad?
Maar neen, 't is alles wind, en door dat winderig negotieeren,
Is al ons geld in handen van een deel smullende Bubbelhéren,
Hoewel ik wyt het hen niet half zo veel, als u Papa, met verlof gezeid.
Want 't is de hedendaagsse Mode, dat elk maar zorgt voor zyn eigen profeit;
't Zy regt, of krom, dat scheeld niet, en is die regel ooit in agt genomen,
Verzeker ik u, dat ze in de Windnegotie wonderlyk wel is naargekomen,
En ik geloof vast, dat indien ze al te zamen, die door bedrog en list,
In 't Bubbelend Water van den Actiehandel hebben gevist,
Om door allerley Practyk hunnen eigen schrokbeurs te verryken,
Eens in Moren veranderden, dat Amsterdam al vry wat naar oostinjen zou gelyken.

Losh. En ik zeg dat gy zwygen zult, want al dat na talmen en klagen doet niet tot de zaak,
Help my liever iets inventeren, waar door ik uit de handen van myn schuldenaars geraak.

tegen Warpaal. Ik ben uw Dienaar, Heer.

Warpaal. Hoe? wat oorzaak doet u zo haastig vertrekken?

Losh. Dat is een zeker geheim, ik heb haast, maar ik zal u daar na de reden wel ontdekken.

ZESDE TONEEL.

Warpaal, Schynryk, Zorgeloos, Naberouw, Jeroen.

Schijnrijk, tegen Zorgeloos.

Hoe gaat uw Vader lopen? in plaats van my te betalen? of meent hy my op deze wys te voldoen?
Dat zal waragtig. *Sorgel.* Zagt, 't is tegen het fatzoen
Van een Actionist, by waragtig te zweren, want hun waragtig is al lang verloren,
Die zweren by de Zuid, by de West, en by de Stichtse domkerks toren,
Maar de allerhoogste Eed is Missisippi, want of een Actionist by Waragtig zweerd, of niet,
Dat weet je zo wel als ik, dat niet geloofd word, dewyl dat genoegsaam uit gewoonte geschied,
Daarom zo je een Actionist bent, zo leer ook actieagtig spreken,
En schreeuw: zo ik dit niet doe; zo ik dat niet doe, mag my de West de benen breken!
Ja, dat de Zuid my zo kaal maakt gelyk een luis.
Dat zelfs de muizen van honger sterven in myn huis.

Schyn. Is dat in plaats van betaling? Beest, 'k zal u die raljerie verleren.

Schijnrijk wil zijn degen trekken, maar word door Warpaal weêrhouwen.

Warpaal. Myn Heer, bedaar!

Schynryk. Myn Heer, 'k bid wilt my exkuzeren,
Ik had u niet gezien, 'k had anders naar myn pligt
U eerst gegroet, eer ik iets tot myn revengie had verrigt,
'k Hoop gy zult my myn oplopentheid, die 'k in u byzyn heb betoond, ten besten houwen.

Warpaal. Gy hebt niet dan uw pligt gedaan.

Sorgeloos. My dunkt ik zou hier in de lugt wel verkouwen,
'k Meen eens een glaasje Rynse-wyn, van een stoop, op goed zukces van de Acties in myn maag te slaan.

Naber. En ik 't verlies bewenen, dat Papa met die zotte Windnegotie heeft gedaan.

ZEVENDE TONEEL.

Schijnrijk, Warpaal, Jeroen.

Zal ik eindelyk het geluk hebben, myn Heer, van uw Dogter te begroeten?
En myn schone Klarinde, met uw toestemming, gelyk myn Bruid te ontmoeten.

Warpa. Gy weet, ik heb u myn toestemming voor lang gegeven, en ik houw myn woord,
Schoon dat myn Wyf daar genoeg tegen heeft te zeggen, en niet weinig op u is verstoord;
Maar 't lang weg blyven van myn Dogter die gelyk gy weet te Utrecht is, baard my allerhande gedagten,
Dewyl wy haar zekerlyk gisteren hier al verwagten.
'k Weet niet wat ik van dat agterblyven denken moet.

Schijnrijk Zy kan ligt door 't een of 't ander toeval zyn belet,
Zo maar myn ongelukkig noodlot niet wil, dat zy haar zinnen op een ander heeft gezet.

Warpa. 'k Verzeker u, dat gy daar niet voor bekommerd hoeft te wezen,
Myn Dogter is te eerlyk, te deugdzaam, om zig buiten myn weten van een Jongman te laten belezen;
'k Wil in dat geval haar borg nog wel zyn: maar staken wy deez' reên,
Zo dra als zy hier is, zal ik het u laten weten. Vaart wel! 'k heb andere bezigheên,
Die my elders roepen, dierhalven zult gy my ligtelyk voor dezen tyd verschonen,

Schynr. Myn Heer ik ben u Dienaar, en zal my altoos den zelven te zyn betonen.

AGSTE TONEEL.

Schynryk, alleen.

Hoe weinig weet hy, dat al myn geld door de Acties is weg gewaaid,
En dat de spil van myn Liefde, alleen op zyn Dogters schatten draaid,
Die ze van haar Oom geërfd heeft, om daar door myn verlope zaken,
Die my met een gehele ruine dreigen, weder goed te maken.

Einde van 't Eerste Bedryf

TWEDE BEDRYF.

EERSTE TONEEL.

Reinhart, Klarinde.

Reinhart.

Myn waarde, 't goed geluk voegd ons dan wederom by een,
Na twe jaar af zyn. Maar kan ik het verdriet, het geen ik heb geleên,
Wel uiten? en nu ik 't geluk heb van u wederom te aanschouwen
Is 't met die zorg, dat gy zult met een ander moet en nieuw
Dog eêr dat zulks geschied, zal 'k eerst myn laatsten druppel bloed
Vergoten zien, 'k heb u alreeds zo ver door myne list behoed,
Om déze trouw te ontgaan, dat niemant van uw vrinden
Ooit kan weten waar gy zyt, of uw verblyfplaats vinden.

Klar U trouwe liefde, die gy my zo dikmaals hebt betoond
Heb ik, gelyk gy weet, met myne weêrgunst beloond.
'k Vertrouw my op uw min, laat my nu ook op uwe deugd vertrouwen,
Wyl ik genoodzaakt word, om een dwanghuuwelyk te ontgaan, my by u verborgen te houwen.
Maar waar door zyt gy te weten gekomen, dat myn Vader my Heer Schynryk heeft ten huuwelyk beloofd?
Want 'k wil niet hopen dat zulks maar gissing is.

Reinhart. Dan moest ik van myn zinnen zyn beroofd;
Dat ik ons beider naam in de waagschaal zoustellen op een bloot vermoeden,
'k Ben van die zaak zeer wel verzekert, en daarom heb ik getragt ons beiden voor dat gevaar te behoeden;
Want 't gerugt van uw huuwelyk met Schynryk, is reeds zo algemeen,
Dat het genoegzaam bekent is aan ieder een,
Dierhalven kon het ook voor my niet lang verborgen blyven,
En ik oordeelde het van myn pligt te zyn, dit droevig nieuws aan u te schryven;
Waar op ik tot antwoord kreeg: dat ge op order van uw Papa Naar Amsterdam moest komen, zonder dat gy de oorzaak had kunnen raden, zo dra
Het mogelyk zou zyn, waar op ik u weêr schreef, dat het was om met Schynryk te trouwen.
Waar mede ik u verzogt, u één dag langer te Utrecht op te houwen,
Als gy geschreven had, op dat ik u 't eerst mog spréken, om u den handeling van uw Vader en Minnaar te doen verstaan;
En verders te beraadslagen, wat in dézen toestand nodig voor onze liefde dient gedaan;
't Geen my deez' dag gelukt is. Nu bidde ik, Schone! zo u myn liefde immer kon behagen,
Dat ik zorg voor onze liefde en voor uwe eer mag dragen,
Gy kunt by myn Nigt beveiligt zyn, en ik twyffel niet, zo ik uw gunst behouw,
Of ik zal wel middel vinden tot wéring van die gehate Trouw,
Want uw Vader heeft omtrent twe Tonne gouds, met de Acties op de Zuid, aan my verloren,
Die hy onmogelyk niet betalen kan, en ik wil, indien hy naar myn voorslag wil horen;
Hem die gaarne kwyt schelden, zo hy my toestaat met u in den egtenstaat te treên,
Zo u deez' voorslag behaagt, myn Waarde! zie ik haast een eind van onze zwarigheên.

Klar. Myn Heer, 'k vertrouw my geheel op u, en denk vry, zo ik u behaag, dat gy my niet minder kunt behagen,
Myn liefde is om uwent wil getroost het alleruitterste te wagen:
'k Zal my dan op uw voorslag zo lang by uw Nigt verschuilen, tot dat gy aan myn Papa uw menig hebt ontdekt,
Maar 't ontroert my heel veel, dat ik horen moet, dat hy zo veel verloren heeft, en 't strekt
My niet minder tot verwondering, dat gy daar zo veel mee heb gewonnen,
Want daar zyn 'er weinig, hoe groot de roep van hun winst is geweest, die daar zy by hebben gesponnen.
In 't eerst waar 't roepen niet anders als van winst, maar 't einde draagt den last,
Want nu is 't al verlies wat men hoort, waar door ménig een verrast
Van bitt're wanhoop, door 't verliezen van zyn lang vergaarde schyven,
Zig zelf verhangt, of als razende een dolk door zyn eigen hart gaat dryven.
En Neêrland was gelukkig, zo die hatelyke Actie-pest,
Zo dood'lyk, den doodsteek niet had gedreigt aan 's Lands-Gemenebest,

Reinh. 't is nog gelukkig, dat uw Vader die schatten heeft aan my verloren,

Want zo hy onz' huuwelyk toeftemt, kan hy door myn kwytfchelding, zyn verlies heel ligtelyk voor ieder een verfmoren.

Klari. 't Is waar, en 't fterkt my tot geen kleine vreugde, dat ik u zo edelmoedig vin,

Dat gy het geld minder waardeerd als de zoete vrugten van onze min?

't Geen my des te meêr verbind om myn hart aan 't uwe vaft te paren,

En vergenoegd met u te delen in allerhande voorfpoed, of gevaren.

Reinhart. Mijn Waarde! kan mijn tong, mijn dankbaarheid genoeg ontdekken voor die gunft,

Waar meê gy zo genadig mijn liefde beftraald? ô neen? al de kunft

Der welfprekentheid is niet genoeg om u die naar waarheid af te malen?

't Voegd nooit geen minnaar zijn gezigt op geld of goed te laten dalen,

Maar wel op de deugd en fchoonheid van die geen, die by bemind, en voor al op de gaven van 't gemoed;

Hoewel 't nu in 't gemeen heel anders gaat; want de eerfte vraag is, heeft de Juffrouw Goed?

Is zy rijk? heeft ze nog erffeniffen van haar vrinden te verwagten....

TWEDE TONEEL.

Reinhart, Klarinde, Revelaar, Ligthoofd.

Revelaar tegen Ligthoofd.

Ik zeg je, myn Project moet deurgaan.

Ligthoofd. En ik zeg je dat ik het moet veragten; 't Myne is onnoemelyk beter.

Revelaar. Dat zal haaft anders blyken, 'k zweer Zo jou Project tegen 't myne gewogen word, dat het weg zal vliegen gelyk een veêr.

Klarinde. Wat zyn dit voor menfen?

Reinhart. 't Zyn 'er twe, die door onnoemelyke fchatten met de Acties te verkwiften,

Den naam verkregen hebben, van uitgeteerde en razende Actioniften,

Dewyl zy beide, door 't verliezen van hun goed, zinn'loos zyn gemaakt,

Want de wind, dien ze verhandelden, is hen eindelyk in 't hoofd geraakt.

Revelaar tegen Ligthoofd, wyzende op Reinhart.

Kom, ik ftel ons verfchil aan dien heer, die zal het vonnis wyzen,

Wiens uitvinding, de myne, of de uwe, het meefte is te pryzen.

Reinh. Myn Lief! nu ze my tot middelaar van hun dwaasheid willen maken, is het beft voor ons te gaan.

Klarinde. Indien het u behaagd myn Heer.

Revelaar tegen Reinhart, zo als hy met Klarinde weg gaan wil

Mijn Heer, ik bid je om de loffelijke Windnegotie, blijf ftaan,

Om een billijk oordeel over ons verfchil te ftryken? hoewel, ik weet wel van te voren,

Dat myn ontwerp, u beter als dat van myn Heer Ligthoofd zal bekoren.

Reinh. Monfieurs, 'k heb andere zaken, die my elders roepen, en van veel meêr aangelegenheid,

Als regter over uw verfchil te wezen.

Ligthoofd. Daar kan niets wezen daar u meêr aan gelegen leid,

Want ons voornemen is, om de Acties van Miffifippi en de Zuid zo hoog te jagen,

Dat eene Actie, meêr dan de fchat van de hele Wereld zal bedragen;

En 't zy dan, dat gy mijn, of zijn concept het beft keurd; 't is gewis

Dat, dat u ten minfte een Nege met honderd duizend ootjes daar agter, waardig is;

Want zo gy d'een of d'anderen zyn voornemen goed keurd, kunt gy die acties aanftonds kopen, terwyl ze nog zyn aan 't dalen.

Waar op ze dan ftraks weêr rijzen zullen, en dus win je in een uur meêr geld, als de Keizer van China in honderd jaren kan betalen.

DERDE TONEEL.

Schynryk, Reinhart, Klarinde, Ligthoofd, Revelaar.

Terwyl Reinhart met Ligthoofd, en Revelaar voor op het Toneel is, ftaat Klarinde agter op het Toneel, waar op Schynryk uitkomt, en haar fchielyk ombelft.

Schynryk

Myn waarde Bruid! dat ik u welkom kus.

Klarinde. Wat onverlaat Ach! help! Heer Reinhart fta my by!

Reinh. Wat deerd myne Engelin? maar de Hemel ftraf my vry, Zo gy, ô Straatfchender! die overlaft niet met uw dood zult boeten.

Schynr. Hoe, naar zyt gy gek geworden? of zal ik u vragen, hoedanig ik myn Bruid zal ontmoeten?

Reinh. Indien gy haar tot uw bruid denkt te bekomen, zo moet gy uw trouwdag eerft bevord'ren met mijn dood.

Schynryk. 'k Agt uw dwaasheid geen antwoord waardig.

tegen Klarinde. Mejuffer, hebt gy uw Ouders al gezien? of is myn geluk zo groot,

Dat ik u het eerfte mag in Amfterdam aanfchouwen?

Gy zult my, hoop ik, eenen welkoms kus ten befte houwen.

Klarinde. Baldadige! laat af.

Reinhart geeft hem een flag, en trekt daar op zyn degen.

Reinhart. Daar, die welkoms kus is goed, En zo uw vlam nog niet gebluft is, zweer ik, dat ik die uit zal blufzen in uw bloed.

Schynr. En ik hoop daar wel zorg voor te dragen, en ga dit geval aanftonts aan haar Papa ontdekken.

Reinh. Myn lief! laat ons in aller yl naar myn Nigt, daar gy veilig zyt, vertrekken.

Terwyl Reinhart dezen laaften regel fpreekt, fcheld Schynryk geftadig aan 't huis van Warpaal.

VIERDE TONEEL.

Schynryk, Langtong, Ligthoofd, Revelaar.

Langtong.

Wel myn Heer, ik geloof datje voorgenoomen hebt de fchel in ftukken te rukken; je fcheld

Als of je een heel pak Acties brogt, dat hedendaagfe duure papiere geld.

Schynryk. Is uw Heer niet t'huis?

Langtong. Voor u wel, maar voor zyn fchuldenaars niet.

Schynryk. Zeg hem, dat ik zyn Dogter hier zo aanftonds heb vernomen.

Langt. Wel Heer, zo dat waar is, wat belet haar dan om niet aanftonds in huis te komen?

Schynr. Wat behoef ik u daar reden van te geven? ga zeg u Heer dat ik haar heb gezien.

Langt. Al zagt myn Heer! je bent hier in Quinquenpoix niet, of miffchien.

Meen je dat het overal te pas komt met zo veel wind'righeid te fpreken;

Of ligt zal je daar meê pronken, als een onwederleggelyk teken

Dat je een Actionift bent, hoewel my dunkt, dat die eer vry wat mager is.

Schynr. Meid! gy maakt dat ik, door al dit buitenfporig talmen, myn zinnen mis.

Roep uw Heer, of ik zal hem zelf roepen.

Langtong. Wel om uw wind'righeid niet meêr te ontfteken,

Zal ik myn Heer gaan zeggen, dat gy hier naar hem wagt om hem te fpreken.

VYFDE TONEEL.

Schynryk, *Ligthoofd*, *Revelaar.*

Ligthoofd.

Ik zeg je nog eens, dat uw Project, 't geen gy ten dienst van de Zuidzee hebt gepraktizeerd,
By myn Mississippi Project net zo veel is, als of men een Luis by een Olifant waardeerd.
Revel. En ik zeg, dat je 't liegt; dat's duits, dat kunje wel begrypen;
Maar om 't geheim van myn Project wel te verstaan, meug jei je zinnen nog wel wat laten slypen,
Want uw harssens zyn te dom om die onderneming grondig te verstaan.
Ligth. Dat zal haast anders blyken: daar, dien Heer neem ik voor onzen scheidsman aan;
't Is een man die d'Actiehandel grondig heeft doorkropen.
Revel. 'k Ben te vreden, indien hy ook als de anderen, in plaats van naar ons te horen, maar niet gaat lopen.
Ligth. Dat heeft geen nood; maar 't past ons met eerbiedigheid te spreken, want 't is een Heer,
Dien ik als 't puikje van de Actiehandelaars waardeer;
Daarom laat my 't woord doen. *Revel.* 't Is wel, je kunt maar een begin gaan maken.

Ligthoofd, tegen *Schynryk.*

Myn Heer, 't is met uw verlof, dat wy uw doorlugtigheid, met onderdan'ge eerbiedigheid genaken.
Wy, wetende hoe ver dat zig uw verheve wysheid strekt,
Wensten u gaarne tot Regter te stellen, zo wel over myn, als zyn Project,
Om uit te wyzen wiens onderneming het doenlykste is, en wat de meeste winst zou geven,
Want wy weten dat gy grondig in alles, wat deez' Negotie aangaat, zyt bedréven,
En zo ons eerbiedig verzoek u behaagd, zo luister toe: myn ontwerp is om de Zuid....
Schynr. Wat zal my nog langer niet aan boord komen? Loop Vent, gy zyt met de kop gebruid.

Revelaar, tegen *Ligthoofd.*

Triomf! triomf! die Heer verwerpt u Project reeds, eêr ge u eens hebt beginnen te verklaren.

Ligthoofd, tegen *Schynryk.*

Myn Heer! vermoei u we ooren niet met zyn talmeryen, maar wil die liever voor myn reden sparen.
Gy weet men kan uit Vrankryk in Mississippi niet komen als ter Zee: nu heb ik voor...
Schynr. Mogelyk om my dol te maken, gelyk gy zyt; gaat heen 'k vergun u geen gehoor.

ZESDE TONEEL.

Warpaal, Schynryk, Ligthoofd, Revelaar, Langtong.

Warpaal, tegen *Schynryk.*

Wat zegt gy myn Heer? hebt gy myn Dogter hier in de stad gezien? dat doet my al een weinig vrézen!

Ligthoofd, tegen *Warpaal.*

Ja myn Heer, ik heb de inventie gemaakt, en wat zult gy my veel verpligten, indien gy mede onze regter in dit verschil wilt wezen.

Schynryk, eerst tegen Ligthoofd, en voorts tegen Warpaal.

Vent, loop aan de galg! ja Heer, 'k heb haar zo dadelyk met Reinhart hier ontmoet.
Warpaal. Kan 't mogelyk wezen? *Revelaar tegen Warp.* Ach! myn Heer, ik val voor uwen voet,
En ik bid je, help de Regtvaardigheid van myn Mississippi Project defenderen,
Of gy zult niet alleen u zelven, maar my, en die gehele Compagnie ruinéren.

Ligthoofd, tegen *Schynryk.*

En gy myn Heer, zo uw gemoed ooit door iemants bidden met medogentheid wierd geraakt,
Zo helpt myn inventie ondersteunen, die ik op de Zuidzee heb gemaakt?

'k Wil u de helft van 't voordeel géven, en al de inkomsten, die ik daar af te verwagten ben, met u délen.
Schynr. 'k Zeg u nog eens brui uit myn gezigt; 'k heb nou geen lust om een zotte Comedie met u te spélen.

Tegen Warpaal.

Ja, myn Heer, ik heb uw Dogter terstont met Reinhart hier gezien, die my,
Wyl ik haar als myn Bruid omhelzen wilde, een slag in 't aanzigt gaf.
Warpaal. En gy
Liet dat zo ongewróken. *Schynr.* Myn Heer, 'k dagt 't nódiger om u aanstonds van dit voorval kennis te géven,
Als door een twé-gevegt hem, of my beroofd te zien van 't léven.

Revelaar tegen Warpaal.

Myn Heer, om dan eindelyk ter zaak te komen....
Warpaal. Loopt gek, wat bruid my uwe inventie, en wat bruid my uw zaak!
Revel. Myn Heer, wilt gy uw fortuin dan zo met de voeten schoppen? 'k bid je maak
Wat meeder onderscheid tusfzen de inventie van my, en van myn Konfrater,
Want myn Project steund op het vaste Land, en 't zyne niet als op het wispeltuurige water,
En by gevolg zal ons verschil wel ligt te beslegten wézen, zo gy my maar wilt verstaan.

Warpaal tegen Schynryk,

'k Zie geen middel om ons van déze kwelgeesten te ontslaan,
Ten zy dat wy hun twist horen, en ons als regters over hun verschil stellen;
Wy kunnen ligtelyk, zo dra hunne oppozitie gedaan, is een oordeel vellen.
Schynr. Indien 't u zo behaagd myn Heer, voeg ik my gewillig naar uw wil.

Warpaal, *tegen Revelaar*, *en Ligthooft.*

Wel nu, myn Héren, wy zullen, volgens uw verzoek, regters zyn over uw verschil;
Gelieft dan ordentelyk de een voor den ander ons zyn Project voor te drágen,
En wy zullen vrymoedig oordelen wat ons het beste kan behágen. *Revel.* Myn voorstel is....
Ligth. 't Is myn Concept.... *Revel.* De Mississippi Compagnie.... *Ligth.* Het dálen van de Zuid....
Schynr. Indien gy alle beide te gelyk wilt spréken, zo durf ik u wel verzekeren, dat ik nooit geen vonnis sluit,
Wie van u beide gelyk heeft, daarom zo gy dit oordeel door ons wil zien gestréken,
Zo maakt, en zonder in elkanders woorden te vallen, kort en gaauw te spréken;
En om alle twist te myden, gebieden wy u een begin te máken, Heer Revelaar.
Revel. Myn Héren, 'k zal u myn zaak heel net, verstaanbaar, kort, en klaar
Voor oogen leggen, en zonder talmery, of wind te bréken
Zo maar direct van myn uitgevonde Project van Mississippi spréken.
Myn uitvinding is dan, om, al 't gevaar, dat men op Zé onderworpen is,
Te ontgaan, te Land naar Mississippi te reizen, en hoewel ik ligtelyk gis
Dat u dit vreemd te voren komt, zal ik u dat geheim wat nader ontwinden,
En ik twyffel niet, of gy zult myn aanslag heel goed, en favorabel, in ligt om uit te voeren vinden.
'k Wouw dan te Morlaix, in 't Franse Bretagne, een dyk beginnen te maken, die dwars door de zé,
Zo omtrent ter lengte van zeventien, of agttien honderd meilen, zyn eind zou vinden aan de Missisipse reê,
En de breete moest ten minste van honderd voeten wezen, dog om de drie of vier uren,
Moest een plein zyn, van drie honderd voeten, regt vierkant, gelyk de muuren
Van 't gebouw ook zoude zyn, dat ik daar wouw doen stigten, want 't was noodzakelyk,
Dat op zulk een langen weg een party herbergen waren, ten dienst van arm en ryk,

Want

Want ieder mogt daar zig zelf, maar hy betalen kon, tracté-ren,
Zo kon men gemakkelyk met héle wagens vol goud uit Missisippi naar Vrankryk keren.
Wat dunkt u nu myn Héren van myn inventie? 'k Weet gewis
Dat die u behagen moet, voor al, zo uw gemoed maar wat voor uw eigen intreſt is.
Schynr. Maar gy ſpreekt van dien dyk te maken, dog zo wy oordélen zouden, moeſt gy ook niet verzwygen
Waar meê gy dien dyk verſterken zoud, voor 't geweld van zé en winden, en waar gy dat onnoemelyk gedeelte van aarde van daan zoud krygen?
Revel. Waar ik aarde zou krygen? wel uit de Vaart van Utrecht, zo raakte zy die kwyt,
En ik kon my daar af bedienen, en dus hadden wy ter wederzyds profyt.
Voorts zou ik dien Dyk met het zand van Enkhuizen, om de Zé te bréken, doen beleggen.
En ik zou daar een deel hoornſe wortels langs heen in den grond doen heyen, om voor heggen
Te dienen, dat de dyk niet door de Zé wierd afgeſpoeld, en op dien voet
Leid myne inventie, wat dunkt u nu myn Héren? keurd gy dien aanſlag niet mede goed?
Warpa. Eer wy een vonnis kunnen ſpréken moet u party zyn inventie ook eerſt uiten,
En dan zal 't aan ons paſzen, op u beider verzoek, een billyk oordeel te ſluiten.
Ligth. Myn Héren, ik zal uwe ooren zo lang niet vermoeyen, luiſter maar.
Myn inventie is om naar de Zuidzé te varen, zonder het allerminſte gevaar,
Want ik wil bezwore Schépen laten maken, die twintig ellen onder 't water kunnen zeilen,
Waar door 't ſcheepsvolk geen hoogte hoeft te nemen, geen Starren te ſchieten, nog geen diepte te peilen.
Schynr. Wat vreemde inventie?
Warpaal, *tegen Ligthoofd.*
Waar is ooit zo'n ſchip in de wereld geweeſt?
Ligth. Ik bidje det je maar eens met opmerking, de avontuure van Don Clarazel de Gontarnos leeſt,
Wyl die met een betoverd ſchip aan 't hof van den Koning van Macedoniën is gekomen;
En als wy zulke ſchépen hebben, dan hebben wy voor geen Zérovers te ſchromen,
Dan zeilen wy geruſt, en nergens voor bevreeſd, onder water door naar de Zuid,
En vier mannen kunnen zo'n ſcheepjen beſteuren, en dat wint wonder veel uit,
Dan of men 'er daar een drie vier honderd van doen heeft, en het zal, ik zweer 't je, nog meêr goud kunnen laden
Als ooit de Zuidzé géven zal. Myn Héren 'k bidje wilt u nu eens beraden,
Welke Inventie de beſten is; ſchoon ik zelf bekennen moet, dat de Miſſiſippi, of de Zuid niet kunnen beſtaan,
Ten zy dat zyn uitvindinge van den dyk, of myn betoverd ſcheepje word gedaan.
Maar al ons verſchil is nu, en dat ſtellen wy aan uw oordeel, wie van ons beiden het beſt kan inventéren?
Oordeel onzydig myn Heren, gy zult ons met u vonnis heel veel verëeren.
Schynr. Wat my betreft, ik vind ze alle beide zo goed,
Dat ik onmogelyk kan beſluiten, welke dat ik van déze twe verkiezen moet.
Warpaal, tegen Schynryk,
Myn Heer, indien gy my wilt behagen; zo zoek die gekken tog niet gekker te maken,
Want door hun gekheid te ſteiven, zouden wy ook heel liggtelyk aan een kwaden naam geraken.
Ligth. Wat zeg je? zyn wy Gekken? indien uw breinkas niet waar ontrampeneerd,
Myne, of myn Konfraters inventie wierd van u wel anders gewaardeerd.
Revel. Ja, 't is brutaliteit, luiden van ons fatzoen en verſtand, voor gekken te ſchelden,
En ik wens dat een levendige Uitvaart naar Vianen u beeſtagtigedomheid mag vergelden.
Kom Heer Ligthoofd laat ons by wyzer menſſen gaan, Ik mag die Ezels voor myn gezigt niet langer zien ſtaan.
Tegen Warpaal en Loshart.
Maar gelooft vry dat ik u eerlang voor de Vierſchaar van Midas en Eölus zal dagen;
Want die twe Goden zyn de beſchermers van den Actiehandel, om over uwe onverſtandigheid te klagen.
Botmuilen! Dwazen! Gekken! zelfs den naam van Actioniſten onwaard,
Gy zult u dolheid nog eerlang verfoeyen. Kom Heer Ligthooft gaan wy met 'er vaard,
Om van wyzer menſſen 't oordeel over onze inventiën te horen.

ZÉVENDE TONEEL.

Warpaal, *Loshart*, *Langtong.*

Langtong.

INdien zy allegaar zo dol worden, die hun geld by de Actien verloren;
Als déze zyn, zo mag men heel Amſterdam wel tot een dolhuis maken, en naar allen ſchyn
Zou dan het huis, hoe groot het ook was, nog veel te weinig zyn,
Om al die knapen te bergen. *Warpa.* Meid zeg ik houd den bek!
Want zo ze al te gaâr Gek wierden: dan wierd ik en Heer Loshart ook zekerlyk wel Gek.
Losh. Voor my, myn Heer, ik had geen nood, want ik durf u zweren,
Dat ik zo veel heb gewonnen, dat ik naauwelyks weet, waar ik my zal kéren,
Zo bruid my 't geld.
Langtong. Ja, 't bruid u ligt, om dat het door de Zuid,
En een deel regimenten Bubbel-Acties, tot de laatſte ſtuiver toe is verbruid.
Warpa. En 't is wel degelyk verbruid, dat gy over al u ſmavel in moet ſteken.

AGSTE TONEEL.

Warpaal, *Deugdlief*, *Loshart*, *Langtong.*

Deugdlief

IS hier myn Dogter niet? 'k heb u zo dadelyk van haar horen ſpréken.
Losh. Die is met Heer Reinhart voortgegaan.
Deugdlief. Hoe? dan is zy hier in de Stad?
Warpa. Ja, maar zy is met Reinhart, zegt men u immers, deurgegaan, om dat zy naar 't ſchynt geen behagen in myn verkiezing had,
Zy wil liever met Reinhart in myn haat vlugten, dan met myn toeſtemming met Heer loshart léven.
Deugdl. 'k Moet haar daar, hoe vreemd gy die verkiezing ook vint, gelyk in geven,
Want Reinhart is een deugdelyk Heer, die by geval, en niet met opzet aan den Actiehandel is geraakt;
Ook heeft hy zyn Fortuin, tot uw ſchade, daar rykk'lyk by gemaakt.
Warpaal, ſtil tegen Deugdlief.
Zwyg ſtil, want zo Loshart van myn verlies hoord, zal hy zekerlyk zyn woord herhalen;
Te wéten om Klarinde niet te willen trouwen.
Deugdl. 'k Wou dat ik dat geluk op ons zag nederdalen;
En zo ik wiſt, dat ik daar door zyn min verzetten kon, zou ik hem alles doen verſtaan;
Dog hy zou 't niet eens kwalyk némen, want hy zal zeker meê haaſt naar Vianen moeten gaan.
Warpaal. 'k Wil dat gy zwygen zult.
Tegen Loshart.
Myn Heer, zo gy Klarinde bemind,
zo poog haar ſpoedig naar te ſpeuren;

En ik verzeker u, zo gy haar vinden kunt, dat uw wens u eerlang zal gebeuren.

Losh. 'k Zal haar verblyf plaats ligt wel haast ontdekken e n met eene my wreken van de smaad,
Die Reinhart my gedaan heeft, en die my zeer gevoelig ter herte gaat

Warpa. 't Is wel ik zal u, na dat gy uw zaken verrigt hebt, om bescheid tot mynent verwagten.

Losh. Myn Heer, 'k verzeker u, dat ik myn pligt hier in als Vrind, en Minnaar zal betragten.

NEGENDE TONEEL.

Langtong, alleen.

ô Acties! ô Acties! wat maak je al vreemde keuren? je maakt het geld niet allénig kapot,
Maar je bent besmettender als de beet van een dollen hond, want al die maar 't minste met u aanleid, maakt gy stapel zot,
Want die veel by u gewonnen heeft, wil dat hem elk om zyn grootsheid zal als een Koning agten,
Hy zwierd, hy ryd, hy rost, en maakt zyn schone dagen tot nagten,
De nagten tot dagen, want dan zit men in de kroeg,
Men zuipt, en speeld van 's avonds af tot 's morgens vroeg,
En 't is weinig, duizend guldentjes met eene gooi te wagen;
Maar die verloren hebben zitten onderwylen op hun nagels te knagen,
Even als de Poëeten, die mymerende naar 't Rym woord zoeken, en ik geloof, naar allen schyn,
Dat een verloren hebbende Actionist, een wonderlyk goe Poëet zou zyn.
Voor al om Klaag-Lyk-of Grafdigten te maken, want klagte zyn hen zo eigen,
Dat zy zelf met hunne oogen klagen schoon de mond moet swygen,
Dewyl die door droefheid gesloten is, en.... Maar 't is wel zo goed;
Dat ik, in plaats van hier over de Acties te redenêren; ga zien wat ik in de Keuken verrigten moet.

Einde van 't Tweede Bedryf.

DERDE BEDRYF.

EERSTE TONEEL.

Dirk, Snapryk.

Dirk scheld drie viermaal aan 't huis van Loshart.

Snapryk, de deur open doende.

Wat verbruid schellen is dat? breng je geld Karel dat je zo verbaasd legt te razen?

Dirk. Neen Meisje; die Brief moet hier wézen.

Snapryk. En schel je daarom zo, dat al de glazen.
Nog staan in 't Lood te rammelen? of was 't om de schel aan stukken te helpen? *Dirk,* Neen.
Ik deê 't om dat ik haast heb, en dat je wat gaauw voor zoud komen: kom geef maar geld, en daar meê ga ik heen.

Snapr. En waar komt de brief van daan? *Dirk.* Uit den Haag

Snapryk. En hoe veel moetje hebben?

Dirk. Een schelling, want daar staat op geschréven: Cito, Cito, dubbeld port.

Snapr. 't Was een ryk mens die ze had om ze u te kunnen géven

Dirk. Wat? heb je geen schelling? zo is 'er wel iemant in huis die ze hebben zal.

Snapr. Neen Baasje, daar is niemant t'huis, en of ze al te zaam t'huis waren, dat hulp tog niet met al;
Want myn Heer, en zyn Zoons, en Boekhouwers, en Kassiers, en zyn Meid, die ik ben, durf ik u wel zwéren,
Zyn alle gaar zo wel voorzien van geld, als een Kat van Arendsvéren.

Dirk. Hoe naar is jou Heer dan een Actionist? want aan die huizen ben ik het al haast gewoon,
Van dagelyks brieven te brengen, die zyn als of ze uit Oostinjen kwamen, zonder loon.

Snapr. Wel, wyl gy 't reeds gewoon zyt, zo zult gy 't niet kwalyk nemen, dat ik u verzoek om morgen weêr te komen,
Want mogelyk zal dan ons huis van geld, gelyk de zee van water, overstromen.
't Is dog de mode van de Actionisten om den eenen dag arm, en den and'ren weder ryk te zyn.

Dirk. Ik zal u verzoek wel moeten volgen om weêr te komen, maar my dunkt 't heeft weinig schyn,
Dat uw Heer morgen meêr geld zal hebben als nu, om my te kunnen betalen;
Dat was wel goed toen de Acties rezen, maar nu zyn ze al te ver aan 't dalen;
't Is nu met al dien handel, gelyk het spreekwoord zeid, Nul op 't Request,
En 't zal met die grote Windblazers zyn, armoede op 't lest.

Snapr. Maar ik dagt dat je zulk een haast had, en nou blyf je hier staan, om je tyd te versnappen.

Dirk. Dat's waar Meisje, je hebt gelyk, het was my al haast vergeten, maar ik ga stappen,
En ik zal morgen om myn geld komen. *Snapr.* 't Is wel.

TWEEDE TONEEL.

Naberouw, Snapryk.

Snapryk.

Maar ik zie daar een van myn Heer zyn Zoons; de bloedt lykt heel ontsteld.
ô! Zie 't wel, hy huild weêr om 't verlies van Papa 's geld.

Naberouw, huilende.

Ach! ach! bedroefde tyd! wat zullen wy door die Acties nog beleven?
De duivel heeft geloof ik het allereerst den raad tot die Windnegotie gegeven;
Want daar 't op aard zo gaat, als 't tegenwoordig doet, daar gaat het in zyn Ryk zeer wel,
Want door 't liegen en bedriegen dat by de Acties omgaat, raakt 'er zeker menig in de Hel,
Buiten die gene nog, die uit disperaadheid hen zelven vermoorden, om in geen schande te raken,
En op deze wys kunnen de Acties geld en goed, lyf en ziel, als by Testament, aan den duivel maken.
Och! was ik ook nog van die gelukkigen, wyl myn Papa Loshart het alles heeft verbruid,
Dat ik alleen om de kost naar Oost-Indiën moet varen, en raken met fatzoen het zeegat uit.
ô Actie pest! ik zal u al myn leven beklagen, en bewenen,
Want door die vervloekte Windnegotie, is al ons geld in minder als rook en smook verdwenen.

Snapr. Myn Heer, hoe ben je zo bedroefd? is 't om dat uw Papa zo veel verloren heeft?
Doe liever als je Monfreer, want ik kan niet sien dat die een haar zuiniger of beter leefd
Als van te voren. *Naber.* Dat geloof ik wel, dat is een Ligtmis, als ik 't zeggen moet.

Snapr Daarom geloof ik ook dat hy beter zyn fortuin zal maken, als jei, die om deez' tegenspoed
Het hoofd vol muizenesten hebt, want de grootste ligtmissen ziet men, als al hun geldje is vervlogen,
Door de eene of d'andere zaak, die bedrukte ver boven 't hoofd getogen.

DERDE TONEEL.

Zorgeloos, Revelaar, Ligthoofd, Naberouw, Snapryk.

Zorgeloos, tegen Revelaar en Ligthoofd met den degen vegtende, komt al agter uit deinzende op 't Toneel.

Zorgeloos.

't Is schelmagtig twé tegen een! kom, heb je koeragie, man tegen man,
Dan zal ik je betonen, dat ik myn gestreke oordeel met de kling verdedigen kan.

Re-

Revel. Neen: je hebt ons alle beiden verongelykt, met het vonnis, 't geen gy hebt gesloten,
En daarom wil ik je, ten respekte van myn Missisippi Project, de kling door de ribben stoten.
Ligth. En ik wil 't zelve ten voordeel van de Zuidzé doen, om dat je 't graven van de Utrechtse Vaard,
Beter agt dan myn uitvinding van 't betoverd Scheepje; en zo de myne niet beter is, zo agt ik ze ten minste alle beiden even veel wraad.

Snapryk, tegen Naberouw.

Hoe? myn Heer, help je uw Broeder niet? daar deze twé hem hem beroven willen van 't leven?
Naber. Och! zo ze 't al doen, is 'er maar een ligtmissige Actionist te minder in de wereld. Ik meen my om hem in 't gevaar niet te begeven.
Snapr. Dat behoorde je wel te doen, want zo raakt je ligtelyk uit uw nood,
En de schand van Bankroet te gaan, kon je verwisselen met een beroemde dood.
Naber. 'k Ben van dat volk niet, die om hun verlies uit dispe-raadheit willen sterven,
Nog ook niet van die genen, die door een mal opzet van hun leven te wagen, na hun dood een beroemde naam willen verwerven.
Neen, ik hou my gerust, hy heeft het spel begonnen, hy mag maken dat hy 'er 't eind af vind.

Revelaar, tegen Zorgeloos.

Allon! 't sa! verweer je; of beken dat je gelogen hebt, en dat je my en myn Vrind
Verongelykt hebt. *Zorgel.* Dat doe ik in eeuwigheid niet, en ik zal het altoos staande houwen,
Dat by het heer'lyk Utrechts Project, de uwen niet eens waardig zyn te aanschouwen.
Revel. Dat liegje! het Utrechtse is een prul, indien je 't ter degen by myn Missisippi Project kompareerd.
Ligth. En ik weet het ook dat myne van de Zuidzé, dat van de Vaartgravers heel ver passeerd.
Zorgeloos. En ik weet dat je Gekken zijt, niet een haer te wys om aanstonds in het Lasarushuis te brengen,
En dat sal ik staande houwen, al zou ik ook om die ed'le Utrechtse Vaart myn bloed zien plengen.
Ligth. Dat zeggen zul je met je dood betalen!
tegen Revelaar. t' Sa Konfrater? wakker aan. *Ze vegten.*

VIERDE TOONEEL.

Loshart, Zorgeloos, Naberouw, Ligthoofd, Revelaar, Snapryk.

Loshart.

Hoe gaat het hier zo toe? zo ben ik verpligt myn Zoon by te staan.
Kom Naberouw hel uw Broeder!
Naberouw. Neen Papa, in genen delen.
Heb je ons geld verbruid, je zult my evenwel niet dwingen met myn leven te spelen.

VYFDE TOONEEL.

Warpaal, Loshart, Zogeloos, Naberouw, Ligthoofd, Revelaar, Snapryk, Jeroen.

Warpaal.

Wat is hier voor een straat gerugt? Maar hoe zyn hier die Gekken weêr in 't spel?
Jeroen haal eens een half douzyn goede knuppels, om die dwazen....
Jeroen. Myn Heer ik versta je wel,
Je meent om hen den rug eens te meten, dat zal ik je aanstonds zo meesterlyk verrigten,
Dat je zult moeten seggen, dat het is of ik het al myn leven gedaan heb
Jeroen, binnen en weêr uit, met drie of vier stokken.
Revelaar, tegen Ligthoofd. Konfrater niet te zwigten!
Zorgeloos. Hou stand dan!
Revelaar. Ik stal so vast, als ik denk dat myn Dyk van Missisippi zal staan.
Terwyl Loshart met Zorgeloos tegen Revelaar en Ligthoofd vegten, komen Warpaal en Jeroen agter de twé laasten, en slaan hen met stokken, waar op zy de vlugt nemen.
Jeroen, Revelaar slaande.
Allon! dat 's op den Missisippiessen dyk dan.
Warpaal, Ligthoofd slaande.
En dat 's op het snel zeilend betoverd scheepje.
Ligthoofd. Ach!
Revelaar. Konfrater pakken wy onze biesen, want kryg ik nog zo'n tweden slag,
So vrees ik zal myn Missisippi dyk in stukken bréken.
Ligthoofd. En my dunkt dat ik myn betoverd Scheepje al reeds voel zinken
Jeroen. Pakt je spillen, zeg ik je, of ik geef u aanstonds nog eens van die zelfde zop te drinken.

ZESDE TOONEEL.

Warpaal, Loshart, Sorgeloos, Naberouw, Snapryk, Jeroen.

Warpaal, tegens Zorgeloos.

Zo dat maakt eens een eind van die batailje. Maar myn Heer, wat is tog de oorzaak van dit gevegt?
Sorgeloos. Zy wouden my tot Regter maken over hun verschil,
Warpaal. Dat verschil van hun Uitvindingen hebben zy my ook al te voren gelegt.
Sorgeloos. Dan kent gy hun dwaasheid? *Warpaal.* ô Ja!
Sorgeloos. In 't eerst wouw ik niet naar hen horen,
Dog toen ik hen gehoord had; zeide ik dat my het Project van Utrecht nog beter kon bekoren,
Dan hun malle Uitvindingen; en dit was de oorsaak van ons gevegt, wyl ik myn woord niet wou herhalen. Maar
Wy zyn seer veel aan u verpligt, die ons so schielyk verloste van dat gevaar.

ZEVENDE TONEEL.

Schynryk, Warpaal, Loshart, Zorgeloos, Naberouw, Snapryk, Jeroen.

Schynryk, tegen Warpaal.

Myn Heer, niet tegenstaande al myn moeite, lopen, en draven,
Heb ik uw Dogter of Heer Reinhart, so weinig gevonden, als of zy levendig waren begraven;
'k Heb de stád op en neêr gekruist, geen herberg onbesogt gelaten, alles omgesnuffeld, en nagespoord;
Maar ik heb tot nog toe, geen de allerminst tyding van hen gehoord;
't Geen my heel veel spyt, wyl ik my om dubbele redens aan Reinhart wens te wreken.
Warpaal. En waar in zou die wraak toe bestaan?
Schynryk. In hem sevenmaal te doorsteken.
Snapryk. Dat 's wel zesmaal te veel.
Warpaal. Maar so uw kouragie so groot is, myn Heer,
Dunkt het my heel veel wonder, dat toen hy u die klap gaf, gy hem aanstonds niet door uw geweer.
In de aard deed byten? wyl uw hoon tog niet gestild word, als met zyn bloed te zien vergoten;
Toen was 't uw tyd om hem eerelyk vegtende, voor de vuist te doorstoten.
Schynryk. Schoon dat niet geschied is, zweer ik nogtans, het zal terstond geschiên,
Al waar 't in uw prezentie myn Heer, so dra ik dien verrader kryg te zien.

Snapryk, tegen Loshart.

Myn Heer, hier is een brief uit den Haag, dien ik so daad'lyk heb gekregen.
Loshart, den brief open gedaan hebbende.
Helaas! nou ben ik heel geruineerd!
Warpaal. Hoe myn Heer, wat maakt u dus verlegen?
Loshart. Deez' brief is van een goeden Vrind uit den Haag, die my schryft, dat myn Heer Schraaphart is bankroet gegaan,

En ik moest vyft'g duizend guldens van hem hebben, ach! nou is mijn hoop ten eenenmaal gedaan?
Dierhalven meen ik aanstonds naar Vianen te vertrekken.
Jeroen. Mijn Heer, daar is geen plaats meer in die stad.
Loshart. Dat helpt niet, ik meen'er evenwel zo aanstonds heen te gaan.
Warpaal. Maar mijn Heer, gy vat dat voornémen te haastig op, blijf hier ten minsten zo lang, tot dat gy uwe imboel kunt redden.
Loshart. 'k Hoef daar niet voor te zorgen, want in mijn huis zijn nog stoelen, nog tafels, nog bedden;
En daar uit kunt gy oordélen hoe 't met de rest gesteld is.
Snapryk. Mijn Heer, eerje hénen gaat,
Betaal mijn Huur eerst.
Loshart. Dat wouw ik graag doen, maar om aan geld te komen, weet ik warelijk geen raad;
Dierhalven moet gy my zo lang kreditéren, tot ik door gunst van een beter fortuin, weêr geld krijg om my van die schuld te ontlasten.
Snapryk. Mijn Heer, uwe onderdanige Dienares! daar is nog wel op te wagten, maar kwalijk op te vasten.
Dog evenwel pasentie! die niet en heest, die kan niet géven; zo heeft men my altoos geleerd.
Zorgeloos. Al evenwel Bon courage! heeft ons nou 't geluk den nek gekeerd,
'k Wil hopen dat het eens beter zal gelukken.
Naberouw. Ach! Ach! waar zal ik nu belanden?
Loshart. Dat weet ik niet, ik ga elders mijn voordeel zoeken, zo kunt gy ook doen, het spreekwoord zeid: men leerd met schade of met schanden;
Maar wy hebben met alle beide gelijk geleerd, en daarom meen ik my nu voortaan,
Van Bedrog alleen te bedienen, gelijk een ander voor my heeft gedaan. *tegen Warpaal.*
Vaar wel, mijn Heer! ligt zullen wy elkander binnen agt dagen tot Vianen weêr aanschouwen.
Warpaal. Mijn Heer, het is my leed.... Maar zagt, ligt zal ik nu aanstonds wel gezelschap moeten houwen. *tegen Schynryk.*
Stel nu uw wraak in 't werk, of gy zyt in uw liefde, en ik mijn staat geruineerd.
Schynryk, fors de hand aan den degen slaande.
Mijn Heer, dat zal ik doen, en gy zult zien, hoe naar ik op den handel van den degen ben volleerd.

AGTSTE TOONEEL.

Reinhart, Warpaal, Loshart, Zorgeloos, Naberouw, Schynryk, in postuur om zijn degen te trekken. Jeroen, Snapryk.

Reinhart, tegen Schynryk.

HOe mijn Heer? zijt gy belust om met my te vegten; om 't geen daad'lijk tussen ons beiden is geschied?
Indien ik weet dat zulks uw wil is, zo kunt gy maar beginnen.
Schynryk ô Neen! mijn Heer, in 't allerminste niet,
'k Heb dat Wissewasje al in 't geheel uit mijn zinnen verlooren.
Reinhart. 't is wel, dan ben ik voldaan.
Warpaal, tegen Schynryk. ô jou Zwetsser! 'k zweer...
Reinhart, tegen Warpaal.
Mijn Heer, gy zult dan naar mijn reden gelieven te hooren,
Gy weet de tijd, waar op gy voldoen moet, is verstreeken, is uw betaaling gereed.
Warpaal. Gelijk ze tegenwoordig in 't gemeen by al de Actionisten is. Maar het dunkt my vreemd, dat gy nog by my verschijnen durft, daar gy weet
Dat gy mijn Dogter hebt vervoerd.
Reinhart. Mijn Heer, gy sult my dat believen te vergéven.
Sy heeft zig vrijwillig aan my verbonden, om met my in den huuwelijken staat te leven:
En om kort te gaan, ik weet dat gy onmoog'lijk niet betalen kunt, dat gy my schuldig zijt;
Dierhalven, so gy ons Huuwelijk belieft toe te stemmen, schelde ik u al mijn winst en voordeel kwyt.
Warpaal, Reinhart omhelsende.
Ach, mijn Heer! gy zijt mijn Geluks-Engel! 'k had nooit die édelmoedigheid van u verwagt.
Ik stem uw huuwelijk gaarn toe, so gy u daar meê voldaan te wesen agt.
Reinhart. Ten eenenmaal mijn Heer, en ik ga om uw Dogter die hier digte by mijn Nigt is, hier te halen.
Warpaal. Jeroen, roep aanstonds mijn Vrouw hier.

NEGENDE TOONEEL.

Warpaal, Loshart, Zorgeloos, Naberouw, Schynryk, Snapryk.

Schynryk, tegen Warpaal.

WEl mijn Heer, gy zijt een Man van uw woord!
En uw Dogter een seer gehoorsaam kind, dat onderdanig naar haar vaders lessen hoord.
Uw Dogter is Eerelijk, te Deugdsaam, om zig buiten uw weten van een Jongman te laten belezen,
En gy wilt haar Borg wel zijn; neen, daar was gants niets te vrésen,
Dat sy zig buiten u aan iemant verbinden sou. Maar daar aan ziet men dat de schijn bedriegt;
En dat menig een, in zulk een versekering, wel eens onwetend liegt.
Warpaal. Nu heeft men weêr heel veel te seggen, maar daad'lijk toen gy u soud wreken,
Toen was u 't affrond alreeds vergéten, en gy had geen éénen woord te spreken.

TIENDE TOONEEL.

Warpaal, Loshart, Zorgeloos, Naberouw, Schynryk, Deugdlief, Langtong, Jeroen, Snapryk.

Deugdlief, tegen Warpaal.

IS 't waar, 't geen my Jeroen daar verhaald? dat gy het huuwelijk van Heer Reinhart met Klarinde hebt toegestaan?
Warpaal. Ja 't is waar, en hy heeft alles, wat ik schuldig was, te niet gedaan.
Schynryk, tegen Loshart.
Mijn Heer, gy weet dat gy mijn Schuldenaar zijt, maar ik sal u niet manen, want gy kunt my tog niet betalen, en ik durf u in dat punt heel wel vertrouwen.
Nu versoeke ik alléénig, dat ik u geselschap op uw Viaanse reis mag houwen.
Loshart. Mijn Heer, 'k sal met uw geselschap zijn vereerd.
Warpaal, tegen Schijnrijk.
Hoe? ik dagt dat gy veel geld gewonen had? en moet
Gy nu meê door de Acties voort?
Schynryk. Om u de waarheid te seggen, ik hoopte dat te hebben van Klarindes goed.
Deugdlief. Daar is mijn Dogter.

ELFDE TOONEEL.

Warpaal, Deugdlief, Reinhart, Klarinde, Schynryk, Loshart, Zorgeloos, Naberouw, Snapryk, Jeroen, Langtong.

Klarinde.

ACh Papa en Mama! ik hoop dat gy my mijn stoutheid sult vergeven,
'k Ben tot dit opzet, door afkeer van Schynryk, en door liefde tot Heer Reinhart aangedréven.
Warpaal. Mijn Dogter, dat ik u omhels!
Deugdlief. Wat is 't my lief dat ik u weêr mag zien!
Schynryk, tegen Loshart.
Mijn Heer, ik bidje laat ons voort gaan, hun vreugd verveeld my.
Loshart. Kom laaten wy dat leed dan voort ontvliên.
Heer Warpaal zal nou tog niet meê gaan, en hier is geen geluk voor ons te hoopen.
Dat gaat zo aanstonds naar Vianen.
Zorgeloos. En ik op Merode léven.
Naberouw. En ik armen hals mag bedelen loopen!

TWAALFDE TOONEEL.

Warpaal, Deugdlief, Reinhart, Klarinde, Langtong, Jeroen, Snapryk.

Langtong.

DAt 's op zijn Bedelaars, elk zijns weegs. Maar mijn lieve Buurvrijster, het spijt
My veel van uw verlies.
Snapryk. Geen nood, 'k mag ook als Actionisten doen, en hoopen op een beter tijd.
Warpaal, tegen Klarinde.
Laat ons in huis gaan, want ik ben heel nieuwsgierig om eens te hooren, hoe gy zijt te wéten gekomen,
Dat ik uw huuwelijk met Schijnrijk had voorgenomen
Reinhart. Mijn Heer wy zullen u daar daad'lijk op voldoen.
Deugdlief. Indien 't u dan belieft, tree in.
Langtong. Dat eind valt hier heel anders uit, als het zig aan liet zien het begin.
Jeroen. Dat 's waar, nu zullen wy haast Bruids traanen storten, in plaats van bedroefde Actie traanen.
Langtong. Dat 's zeker, en wy zullen aanstonds eens drinken, op de Reisvaardige Actionisten naar Vianen.

Einde van 't Derde Bedryf.

Voorſpel op Nederland in Gekheid.

Nooit na elk zyn zin.

V O O R R E D E N.

Enige goede Vrienden hebben my aangenoopt om de Quincampoix *of* Windhandel *te beſchryven, wel willende bekennen, ik niets van deze uytheemze Negotie verſta, zo heeft dit eerſtdeels my daar in te rug gehouden, ten anderen om dat zo veele Liefhebberen der Kunſt boven my in verſtand zulks reets hebben ondernomen, en het te wallichelyk zou zyn om iets te herſchryven het welk genoegzaam uytgedrukt is, nogtans de aanmaning van goede Vrienden hebben my genoopt het zelve in 't licht te geeven, dewelke ook de Autheuren zyn van de naam daar het tegenwoordig mee vereerd is,* Nederland in Gekheid. *Hoope het uw niet onaangenaam zal voorkomen, en wenſche den Leezer verder wel te vaaren.*

V E R T O O N D E R S.

Bedriegery, *Gekleed met een Faal kleed met groene kwalle en Schorpioene-Tongen beſchilderd, in zyn rechterhand een Toorts, en in de andere een Mom-aanzicht houdende.*

Geldzugt, *Als een oud Wyf met een vuurig Kleed aan, waar op Ryckdomme zyn beſchilderd, in de eene hand een Schaaltje houdende, en in de andere een Kisje, waar in zy Geld heeft, onder haar arm een rol Papier houdende.*

Nydigheid, *In 't Swart met los hangent haeir verwart als Slangen, in haar eene hand een Hart hebbende daar zy gedurig aan knaagt, en in de andere een gebluſte Toorts.*

Voorſpel op Nederland in Gekheid.

S T A A T en Z I N N E S P E L.

Bedriegery, Geldzugt, Nydigheid.

Geldzugt.

O Ja Bedriegery, 't is tyd de Nederlande
Door uwe konſt om 't geld te brengen gants tot ſchande,
Zo de Opperhoofde ons hier in niet wederſtaan,
Zal ons voorneemen eer men 't denkt van zelfs voortgaan:
Daar toe dient Dwaasheid, ſchoon zy is uw vyandinne,
Ten dienſt van ons beleit vermeeſt'ren hunne zinnen.
De wraak heeft lang genoeg de Nederlandze Maagd
Door droevige oorlogs tyd aan 't kwynend hart geknaagd,
Wy dienen onze rol ook op zyn tyd te ſpeelen.
En 't Land beroeren door ontzinnige krakkeelen.
De hel beneit haar deugd, en Godsdienſt, 't ſtaal, gezet
Door Mars op haare borſt, is wederom gewet,
Dies is het tyd myn vriend, dat wy de dwaasheid zoeken
Om ons in ons beſluit te meerder te verkloeken,
De Helhond grimde nooit zo zeer als nu; haar val
Staat vaſt, ô haaſte vreugd die ons gebeuren zal!
Een nieuwe toevoer is in Plutoos rijk van nooden,
En wijl mijn ſchigten, dien ik uitſchiet om te dooden
Ook bruikbaar zijn by u, als zy uit dwaasheits boog
Hun werk verrigten, en het mensdom ſluiten 't oog.
Bedriegery. Uw wijs beleit is goed en 'k vond al lang geraden,
Dat ik het mensdom door mijn konſt nooit doe verzaden.
Zou ik de dwaasheit in myn arme neemen, neen
Ik vley een ieder door de kragten van mijn reên.
De Dwaasheit heeft al lang het hart van 't land gewonnen
Dies is het ook eens tijd, 't geen nog niet is begonnen
Door ons beleit vrindin te werden afgedaan,
Dan blijft hels Zegekar in zijn gareelen ſtaan.
Want die ben ik verpligt te dienen al mijn leeven,
Wijl my de ſleutels van de helpoort zijn gegeeven.
Geldzugt. 't Is waar door uw bedrijf is de afgronds zwavel poel
Het aldereerſt bevolkt, als de Engelen ten doel
Van hun vermetelheit het hemels moeſten derven,
't Geen dat zy dogten door verſtoktheit 't zaam te erven,
En ſteunde op uw magt door uwe liſt verſterkt,
Waar door dat hunne val in haaſt wierd uitgewerkt,
De eerſte Vader van het Menſchelijk geſlagten,
Veel min de Moeder als een ſchaap die geen gedagten
Heeft op het ſtervent uur, wanneer hy werd geleid
Met bloem Feſton bekranſt ter ſlagtbank haar bereid.
Heeft in onwetenheit door uwe liſt vermeeten,
Den moordbrock met haar man voor haare ſtraf gegeten.
Nydigh. Weg! weg de Dwaasheit laat zy heerſchen zo zy kan,
Laat haar betyen in haar oordeel, die niets van
Vorſt Plutoos wille weet nog zijn geheimeniſſen,
Zo veel te minder zal men op uwe aankomſt giſſen,
Dus ſtookt gy twedragts vuur wiens ſchrikkelijke vlam
Uit Cerberus helze maag zijn eerſte oorſpronk nam,
En dondert in het oor der Nazaat die de paalen
Van 't bloeijent Nederland betreuren, wijl de kwaalen
Van Hemel en van Hel haar komen over 't lijf,
Die eeuwig ſchrikken voor het kwaad, en haar bedrijf.
Geldz. Het gaat hier me zo 't wil, de Dwaasheit kan ons helpen,
En 't Menſchelijk harzen vad, met gekheit overſtelpen,
Mijn rijkdom is het geld waar door ik Dorp en Stad
Doe nederbuigen met ontzach, want om die ſchad
Dwaald menig eng gemoed; de waereldlijke zaaken
Die weet ik door het kruit der ſchijven goed te maaken.
Hoe ſlegt dat zy ook gaan, door my dwaald Koning, Vorſt,
En maakt dat hy om 't geld, met onregt zig bemorſt.
Met recht zo is het regt al blindelinks uitgeſchilderd,
Wanneer haar oordeel door het onregt is verwilderd,
En door het roode goud 't geen haar het oog verblind,
Tot men het meerder als de waare God bemind.
Bedriegery. Daarom zo werd Minerf ook met een Uil getekent:
Maar nooit wierd haar vernuft, by uwe ſchat gerekent,
Die Oorlogs tijden voeit en verft haar Veldbanier
In 't 's Menſchen dierbaar bloed. De moord dat gretig dier
Verbleid zig om mijn liſt, en ſterkt zijn heerſchappyen,
Vervordert door de kragt van mijn bedriegeryen.
Onaangezien men ziet voor uw en my tot ſpeit,
Dat by de meeſte ons beſtaan duurt ſlegts een tijd.
Dat heugd nog Amſterdam door Haarlem fel verwonnen
* Wanneer door 't wraak ziek hoofd dien Oorlog wierd begonnen,
Die Kerk nog Cél ontzag, maar ſtak het al in brand,
En met de geeſt'lijkheit volbragt de grootſte ſchand,
** Het geen dat Gozewyn na twee maal toe verdreeven,
Voor 't Kerkelyk Autaar nog koſte 't dierbaar leeven.
Of zou men Egmond of wel Hoorn om hun val
Herdenken tot hun ramp, als zy van 't traanen dal
Verhuisde hemelwaarts, door Alvaas tirannyen,
Volbragt op 't moordtooneel, 't geen Neerland nog doet ſchryen.
Of wel het Prinſelyk hoofd vervoerd gants dol van zin,
Die het Land beroerde, en zyn grootſte glori in
De felle wreedheit ſchiep, en nam tot s'Gravenhaagen
† In 't uitgeleefde bloed geſtort zyn ziels behaagen,
Die als een Martelaar op 't vreezelyk moordſchavot,
Ten ſpeit der Prins en ons zag zyn gelukkig lot.
ô Nederlandze Maagd het heeft ons lang verdrooten.
Dat gy de ruſt zo lang hebt van 't geval genooten,
Een veege ziekte die u plaagde over het Vee,
Is 't eenigſte geweeſt. Zo lang gy had de vreê,
Doch ik kryg nieuwe moed, terwyl dat uw gedachten
Op 't geld ſteets was gezet, en dat voor 't beſt komt agten.
Geldz. Hier door beſtaat ons doen, want door het roode goud
Zo heb ik in het hart der Mens een Kerk geboud,
Waar 't ronde Godendom door hun werd aangebeden.
Al hun verlangen 't geen beſtaat door ydele reeden,
En denken door die magt te zyn ten top geſteld,
Terwyl dat haar de hoop ſteets vleyd en zet op 't geld.
En zeggen *morgen vroeg dan zal ik dit gaan bouwe,*
Dan dit gaan planten, of ik zal op morge trouwe.
Ik kryg een jonge Vrou, of Man, terwyl de dood
Staat vaardig dat hy haar met al hun hoop neerſtoot.
Nogtans hoe menigmaal, dat zy dit zien hun leeven
Gaat egter dwaalend voort, daar wysheit voorkomt beven.
Nydigheit. Waar toe diend dit verhaal van u zo uitgebreit,
Terwyl ik ieders hart door knaag en ſchier afbeit.
Bedriegery. Ja 't is al over tyd ons reên eens af te brecken,
Terwyl Diana met haar Maanlicht is geweeken,
De gulde Zon komt aan wiens held're glans wy vliên,
En wyl Aurora die ons haat, en nooit wil zien,
En ligt aan Nederland myn wille mocht ontdekken,
Nu is het tyd vriendin wy te gelyk vertrekken,
De Aarde ſcheurd vaſt op en is aan 't open gaan,
Nydigh. Volg Geldzugt en zink neer, blyf hier niet langer ſtaan,
Vorſt Plutoos zwavel poel die ſpalkt voor ons zyn kaaken.
Laat ons van onderen vervorderen onze zaaken,
De Zon die klimt vaſt op, ik vrees dat hy ons zal
Verraſſen tot myn ſpyt dies zinkt my ten geval.
Zy zinken alle te zaamen.

* *Gysbert van Amſtel om de dood van Graaf Floris verjaagd, ziet in de Hollandze Kronyk of Nederlandſche geſchiedeniſſe die de gantze zaaken verhandeld.*
** *Gozewyn Biſſchop van Uitrecht, naderhand in 't Kloofter der Klariſſens voor 't Autaar gedood door die van Haarlem tot Amſterdam, 't Jaar onzes Heeren en Zaligmaker* 1297.
† *Barneveld.*

Einde van 't Voorſpel.

Ne-

Nederland in Gekheit, wegens de Wind Negotie.

STAAT en ZINNESPEL.

VERTOONERS.

Europa.
De Nederlandze Maagd.
De Zeeve Provinsien.
Koopmanschap.
De Seine.
De Maas.
De Teems.
Den Ryn.
Het Y.
Merkurius.
Jupiter.
Herakliet.
Demokriet.
De Hoop.
De Vreede.
Mars.
Bellone.
De Leck.
Gevolg.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Europa, De Koopmanschap, Gevolg.

Koopmanschap.

ZAl nooit de droefheit die u 't harte komt te prangen
Vergaan! ô Koningin die 't Waereldlyk gebiet,
Met uw drie Zusteren heerst, hoop op het goed verlangen
Van eene gulde eeuw, wiens zege rykdom giet
Uit haare hoorn, welkers schatten
De wyde Waereld van bestaat,
Ey wilt geen traanen meerder spatten,
Die 't schoone van uw fier gelaat
Verdoofd, en uw albaste leeden,
Die als het houd vermolmt, vergaat,
Daar tiranny van eige baat,
De hel voor dankt door haar gebeden.
Ik moest veel eerder die geen rykdom als den handel
Der goederen heb, betreuren uwe staat,
Doch door de tyd veranderd ligt het kwaad,
En schikt het mensdom door verstand en beter wandel.
Europa. Myn waarde gunsteling, helaas myn droef gezicht
Durft naauw op kyken, wyl dat Phebus zonne licht
Myn ooge gants verdooft; myn ziel die smagt door smarte
Dies zyn myn traanen tot verligting van myn harte.
Dan 't al herdenken zint vier eeuwen lang geleên,
Hernieuwt my deze tyd, myn droevige elendigheên,
'k Word als een aârds Godin van ieder aangebeden,
En egter worde ik als Slâvin op 't hart getreeden,
Herdenk! ô Koopmanschap wat Spanjens dwing'landy
Alreets heeft uitgewerkt met Vrank'ryks tiranny.
Den Zweed, den Schot, en Iér, met al hun bloedig straiden,
En raakte my zo niet als deez bedroefde tijden,
Oud Romens heerschappy, nog Duidslands monarchy
My nooit zo zeer aan 't hart als treurig Neerland ly,
Mijn jongste troetel Kind gekweekt en opgetoogen
Door wreedheit, schoon 't nooit heeft van haare aard gezoogen,
Mijn Kinderen ach die zijn gedurig tegens een,
En twédragt die regeerd, die hun op 't hart komt treên.
In 't droevig Noorden steld den strijd God zijn slagorde,
Welks Land en Zee! ô ramp, bepropt met doôn zal worde.
Den woeden Ruts die wreed als een verwoede Leeuw,
Agt voor een zoet Musiek het menschelijk moord geschreeuw,
En propt den Oceaän met zijne Zee Kasteelen,
Die toegerust uit gaan, op plonderen, rooven, steelen,
En donderd door 't geschut in 't oor der nagebuur,
Die alle schrikken voor zijn woedent blixem vuur,
't Geen 't rijk van Zweede heugd, met droevig nabedenken
En 't geen de trotse moed van Denemark komt krenken
En raakt haar aan 't verstand, wijl 't bloed den stroom God verft,
En smoord ter menig een die in zijn golven sterft.
Koopmans. Merkuur zal u wel haast ondoen van al uw zorgen,
Ligt brengt hy u geluk voor deez aanstaande morgen,
Onlangs heeft hy daar by verwittigt aan Mevrouw,
Dat 't Noorde wat in rust geraakt was, laat de rouw
Uw niet te zeer Mevrouw aan 't Vorstelijk harte raaken.
Eur. De moord die bruld te zeer en zorgt steets voor haar zaken,
Het geen den Palts, en Trier, en Pruissen deerlijk drukt,
En 't welk dat my de ziel als uit den boezem rukt.
Door dien het mis geloof verblijd, nu Kerk en Landen
Dus blijven overheerd van ydele mis verstanden
En ik moet tot mijn smert Egiptens snood geloof,
In mijne paale zien, het geen door bloed en roof
Geboud werd, wijl de hand des hemels opgeheven,
Is vaardig tot den slag, om 't mensselijke leven
Te korten voor hun straf! ach droeve Koopmanschap,
Men ziet het Land nog tot een haaven,
Voor muitzugt die haar dorst gaat laaven,
In 't bloed die 't Kristen martelschap
Omhelzen: het is waar de Vreede
Heerst nu ten deelen in mijn rijk;
Dan ach! wat helpen mijn gebeeden,
Mijn volk is Babels volk gelijk.
Koopmanschap. Den druk laat die u zo niet prangen,
Maar droog de traanen van uw wangen,
Uw Neerland egter staat nog pal
Die altoos weigerde een voetval
Te doen, voor snoode afgoderyen,
Ons Juda lacht Mevrouw met hunne dwing'landyen,
Gelijk eêr Azie uw Suster stelde roem,
Dat Juda in haar tuin was de aldereelste bloem.
Europa. My dunkt Merkuur die komt, mijn hart verlangt met vrezen
Na zijne tijding, of die goed of kwaad mag wezen.

TWEDE TOONEEL.

Merkurius, Europa, Koopmanschap, Gevolg.

Merkurius.

'K kom tot u, uit den naam van Jupyn, die my zend,
Die u geluk toewenst tot aan uw levens end,
Daar by Jupyn van nieuws aan 't branden
Geraakt tot liefde, zo dat alôm,
Beweegt hy 't gantsche Godedom,
De Euroopze vrugtbaarlijke stranden
Herscheppen adem, om de min,
Die hy herdenkt van u Vorstin;
Doen gy met uwe gezellinnen,
Vrouw Flora voor haar bloêm gewas
Bedankte: die tot dank genas
Den donder Gods verliefde zinnen.
Europa. Zegt my de boodschap, waarom gy u herwaarts wend
Meld my ik ben gereed, met vrees en met verlangen,
Zeg my zal ik eens troost ontfangen,
Na lange droefheit en elend,
Helaas! is 't muitgeschil der twédragt al verdweenen,
Of is de Zon van vreugd geheelijk uitgescheenen,
Terwijl dat al 't geluk zig houd of 't my niet kend,
Ja; komt gelijk ontzind my voor het hoofd te stooten,
Wijl mijn bedrukte ziel met vrees is overgooten.
Merkurius. Steld u te vreên Vorstin, en buigd u onder 't juk:
Gedraagd u wijsselijk, en laat u 't ongeluk
'T geen u hangd boven 't hoofd, het hart niet doen verschrikken,
Eur. Gaat voort in uw verhaal, spand men my weder strikken
Onlijdelooze smart, zeg my 't verlangen brand,
Dan neen! Merkuur zwijg stil 't verhaal krenkt my 't verstand.
Merk. Dit is die zwaare kwaal, die Neerland staat te wagten,
En dit kwelt Vrankryk reets, en Engeland, wiens gedagten,
Uws ongeluk vry verder gaan
Als Icarus vleugele zig uitspreide,
In 't kort de tijd baard duizend tijden,
'T geen wijsheit al te duur komt staan,
Want elk wil meerder tijd uitvinden,
Als tijd in tijd is., Als de blinden
Zo zien zy 't geen dat niet en is,
Nog nooit zal komen, dat 's te zeggen.
Dat gek en wys te saamen is
Vereenigt, so dat overleggen
Van opregt wys, nu gaat om brood,
Opregte wysheit die schier dood
Gerekent word, 't geen de Naneeven
De moed geheelyk zal begeeven,
En niet gelooven dat dit Land
Zo wierd benomen van 't verstand.
Europa. Het schynt gy spot met my, terwyl ik door mijn tranen
Besproei Vrouw Ceres grond, die al haar vrugt en graanen
Door 't ongestuime weer, verlept en raakt tot niet,
Terwyl ik overdenkt het Waereldlyk verdriet,
Hoe kunt gy 't teder hart van my dus wreed toespreeken.
Heeft Jupiter ooit minnelyk teeken
Betoond aan my, dat hy 't nu toond.
Ik die zijn hoofd eêr heb omkroond
Met bloemen uit vrouw Floraas tuinen,

L 2 Wan-

Wanneer hy over berg en duinen,
My ſtal en voerde over Zee,
Tot hy voor myne eer deez ree
My weder gaf, tot liefdens blyken,
Waar in ik groote Vorſten ryken
Bezit, maar met veel ramp en druk,
Deez droeve tyden overgooten,
En ach: gy lacht met my, en met mijn ongeluk,
Terwijl dat al 't geluk my komt voor 't hoofd te ſtooten.
Merkurius. 'T is tyds genoeg geweend, wanneer gy ziet de tijd
En hoord de droefheit die 't geheugen nooit onglijd
Des nazaats: maar zoud gy nadenken,
Afneemen van Merkuur Mevrouw,
Zoekt gy mijn dienſt en eer te krenken,
En keuren vals mijn dienſt en trouw,
Neen dat een ander eêr uw droefheit komt verklaaren
Voor my Vorſtin ik ben te vreên.
Dies wilt uw traanen zo lang ſpaaren.
Europa. Ach blyf Merkuur,
Merkuur in 't wegvliegen
Neen: ik vlieg heen.

DARDE TOONEEL.

Europa, Koopmanſchap, Gevolg.

Europa.

O onmedogende verlaat gy mijn bywezen,
En gy Jupyn die uit uw hooge wolke ziet,
En de elemente die ſteets voor u en uw gebiet,
Met een beangſtigheit voor 't droevig uit eind vreeſen.
Schuwt gy, ô Jupiter aldus uw Koningin
Verlaat g'Europa, die gy door uw geile min
Geſchaakt hebt van het ſtrand, ô liefde
Zwigt gy voor 't Hemels Godendom,
Het blykt want Jupiter blyft ſtom,
En uit geen enkelt woord, 't geen eêr mijn ziel doorgriefde.

VIERDE TOONEEL.

Europa, De Seine, De Theems, Koopmanſchap, Gevolg.

Europa

.... DOch welkom.
Bedroefde Seine die door 't ſchryen,
Mijn droeve traanen komt benijen.
En gy ô Theems die om mijn ramp zo 't ſchynt nog lacht,
Om dat gy gants uw ſtaat niet ziet tot niet gebragt,
Doch denk wanneer ik ben van 't Godendom verlaaten,
Dat al uw mogentheit, uw luttel tyds zal baaten,
Want als het misverſtand by 't mensdom ſwanger gaat,
Waar uit krakkeeling ſpruit, en onverſoenbre haat,
'T geen Argus heeft voorzien, vier eeuwen al voor heenen,
Waar in de Zon van ruſt geen een jaar heeft geſcheenen,
'T welk rijk en ſteên nog heugt, als 't treurig Nederland
Door Spanjens Oorlogsvuur, als Trooijen ſtond in brand,
Weend eerder alle by, met my die vier Vorſtinne
Des wyde Waerelds ben, doch te gelyk Slavinne.
De Seine. Ik die bekleed gaa met veel kleuren,
Niet als een ryke Dogter voegd,
Een armelyk kleed my nu vernoegd.
Nu my geen ander mag gebeuren,
Wat zal ik doen! ô ryks Vorſtin,
Men ſpot met my, wijl mijn gebieden
Naar geen vernoeging was der lieden,
Nu alles leefd in dwaaſe zin,
Zy zogten ſchatten, maar hun poogen.
Heeft in hoogmoed hun bedroogen.
Maar 't geen my 't aldermeeſte ſmart,
Is dat ik in den Theems geen hart
Van mededogen kan verwekken.
Ey laat ik van uw hart doch die genade trekken,
Dat my de vroome Koopmanſchap
Op nieuws herſteld, op dat 'k den trap
Van mijn geluk weer op kan vyſelen,
Die Geldſugt wreedelyk kwam verbryſelen.
De Theems. Hoe ſoude ik ſugten, daar mijn 't harte vrolyk is.
En doode de natuur Vorſtinne,
Dat Vrankryk ſchreid, na dat haar zinnen.
Het regte voetſpoor liepen mis,
Voor my ik ſoek na vreugd, 't heeft reeden:
'K laat ſugten ſchrijen dien het wil,
De bank der Acties ſijn op heden
Voordelig, duurſaam, en nooit ſtil.
Koopm. Hoond gy mijn dienſt aldus, ô trotze, en ô wreeden,
Daar al uw welvaart hangt van myn belangen af,
Tergt Jupiter doch niet, eer Mars voor uwe ſtraf,
Door inlands gelds krakkeel, uw Acties komt vertreeden,
Trooſt eer Europa, die bedrukt door al de elend,
Niet weet gants afgemat, waar ſy zig heene wend.
Europa. Kom laat ons Nederland, wiens ſmart mijn ziel komt knaagen,
Eens na haar welſtant, met verlege hart gaan vraagen.
Zyt vreedſaam onder een, en denkt gy uit en ſtam,
Uit Jupiter en bloed, gelijkelijk oorſpronk nam.

Eynde van het eerſte Bedryf.

Vertooning voor 't tweede Bedryf.

EUropa werd van de Maagd van Nederland verwelkomt, die in haar tuyn zit, omringt van de Zeve Provincien, die elk hun eige Waapen draagen, de Koopmanſchap leid gebooge voor de voeten van Nederland, de Hoop en Vreede verzelle Europa, de Hoop heeft in de eene hand een Scheepje en in de andere hand een Anker, de Vreede houd in haar ſlinkerhand een Palmtak, en in de regter hand een krans, die zy Europa boven het hooft houd; Mars en Bellone leggen voor haar voeten gekluiſtert, den Ryn, het Y, en de Maas, vertoonen zig in 't verſchiet gants droevig, de Leck houd in de eene hand een leege beurs, en in de andere hand papieren van de Wind Negotie, het geen zy geblinddoekt in een ſchaal tegens malkander opweegt.

Uitleg op de Vertooning

HIer werd Europa van de Nederlandze Maagd
Verwelkomt na haar ſtaat, beklaagende wat ſchande
Haar Vrankryk heeft gedaan, en hoe dat werd beklaagd
De droeve Koopmanſchap, ſchoon Vreede in haar handen
Den Krans en Palmtak draagt, de Vierſchaar egter fier,
Door 't roode goud verblind; 't geen Neerland kan behaagen;
Waar voor zy in de plaats, geeft ſwart op wit papier,
'T geen menig Weeuw en Weez op 't alderfelſt ſal plaagen,
Mars grimlacht in zijn vuiſt, het geen Belloon verbleid,
Schoon dat zy leggen ſtreng geboeit voor Vreedens voeten,
Nu Geldſugt al te wreed s'Lands droeve ziel doorſneid;
Die liſt en dwaasheit voor haar geſellins komt groeten,
De ſtraffe plette het hooft, * die ſulk een helze vond
Het eerſten heeft bedagt, waar 't Land door gaat te grond,

TWEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Europa, De Nederlandze Maagd, De Zeeve Provincien, Gevolg.

De Nederlandze Maagd.

ZYt welkom Koningin, mag ik na lang verlangen,
Op 't heugelyk oogenblik u in mijn tuin ontfangen,
Dank zy den Hemel die u tot my herwaards ſend.
Is u den handel van mijn Kinderen wel bekend,
De gulde eeuw op nieuws, vertoond zig voor onſe oogen
Ik kan de Koopmanſchap niet meer voor my gedoogen;
Mijn hoorn die ſtorten eêr veel Koopmanſchappe waar,
Maar maakt nu voor myn oog veel rijkdom openbaar,
Stygt Uitrecht, ſtijgt dus op, maakt u beroemd Hollanders,
Leeft in de plaats van 't vuur in 't goud als Zalamanders;
Vreeſt 't oorlogs woede niet, nu dat mijn Leeuw ſteets waakt,
Die 't ronde Godendom, aan u ſo rijkelijk maakt,
Europa. Rampſalig Nederland, wat ſal u nog gebeuren,
't Geen u op 't onverzienſt, het hart van een ſal ſcheuren.
Herdenk het noodlot 't geen dat Vrankrijk wierd bereid,
Dan ach! ik hoor met ſmart, dat u die ramp verbleid.
Ach! Uitrecht keert weerom, en laat u niet bedriegen,
De dwaazheit die gaat uit, om elk in ſlaap te wiegen,
Die door bedriegery ſteets uitgeſonden werd.
Herdenk, ô Nederland, wat ſmert,
Uw 't droevig naberouw ſal geeven,
Ik dagt dat ik uw harteweê,
Uw ſtaat, en uw elendig leeven,
Zou dooden, wanneer ik mijn beê,
Aen Jupiter zou op gaan draagen;
Dan ach! ik blyf in onweers plaagen,
En raak nooit veilig op een reê,
Nooit grooter ramp voorheên ik leê.
De Nederlandze Maagd.
Wat doet ſugten, wat doch ſchrijen,
Terwijl dat ik hier met mijn reijen,
Steets vrolyk leef, en wel te vreên,
Zal ik na veele oorlogsplaagen,
Mijn hart niet eens in vreugds behaagen

* *Lauw.*

Doen leeven, in mijn thuyn alleen,
Gy ſyt het dien ik moet als waarde moeder achten,
Na u is mijn geluk op winſt van geld te wagten,
Waarom dan noch beneid het wel zyn van 't gemeen.
Europa. Is dit het wel zijn waar op dat gy komt beôgen,
Zyt doch gewaarſchuuwt Nederland,
Treed dus uw roem niet in het zand,
Daar ſyn veel wyſer als gy ſyt door 't geld bedroogen.
Een Windnegotie die niets is,
Laat u op ydele hoop ſlegts leeven,
Om u te wreeder dood te geeven,
Of 't minſt een kanker van een eeuwige ergernis.
Holland. Zyt gy Europa hier gekomen om te ſchempen,
Of ſoekt gy 't wel zijn van Maagd Nederland te dempen,
Men ziet met droeffenis, hoe dat de onſtuyme zee,
Lands welvaard wreedelijk, en ſchielijk komt verſmagten,
Zo dat de helft van de kielen nooit weer de reê,
Aanſchouwe daar zy eêr in groot getal vernagte.
Dees handel van papier gund ons het roode goud,
Waar op men ſteên en kerk, geloof en hoop op boud.

Uitrecht, tegens *Holland.*

En 't geen dat gy verlieſt, dat is daar wy op hoopen,
Ik zie de zeilen reets van ver den Eem op loopen,
Uw gekke Gaſthuis is te vol, die zo veel ſteên,
Met Actioniſten hebt, het platte Amſtelveen,
Of 't Scheepgat mag met regt den ſchoone naam genieten,
Van ſpotter Momus, Spiegeldam,
Doch als Neptuin zijn ſtroom eens voor ons wal laat ſchieten,
Ik neem in 't kort uw lof, waar door ge uw oorſpronk nam.
De volle laading zien wy voor de veſte komen,
Daar gy met Pampus zijt bekaajt,
Uw haan die heeft reets uijtgekraait.
En lacht wat met de Maas, met Y en Amſtelſtroomen,
Ik voer de vlag in 't kort, het gaat ook hoe het gaat,
Den Adel na het geld, die zijn my nog te baat.
Holland. Uw kaale hovaardy doet u te ydel hoopen,
Men ziet in 't kort uw Stad nog om papier verkopen,
Uw dorpen zijn ſlegts een begin,
Vianen zingt reets op van vreugde,
En ſpot met de ydele hoop, waar in gy u verheugde,
Wyl zy nog over u zal wezen Koningin:
Haar edele poort ſal nimmmer ſluyten,
Ten dienſt uws rytuygs en uw ſchuijten.
Die Stad die werd voor u bewaard,
Tot dat gy daar komt over ſpringen,
O! de angſt ſal u daar over dringen,
Dus raakt uw Adel met de armoê nog gepaard.
Uitrecht. Uw al te bitze tong die zal u nog doen treuren.
Neen, neen, dat ongeluk ſal u veel eer gebeuren.

Tegens Gelderland.

Waar toe maak gy ook geen begin,
Ei ſpreek mijn naaſte buur vriendin,
Geld. 'K wou ik uw Acties ſag in duizent ſtukken ſcheuren,
Neen, ik ſchuw deſe ſaak, die als de veege peſt
Ons nog doorknaagen ſal, neen Uitrecht doet u beſt;
Maar ik vervloek het geldziek leeven,
Den hemel die heeft my gegeeven.
Genoeg daar ik van leeven kan,
Ik ben vernoegd, en ider man.
In my, komt dees Negotie ſchuuwen,
Waar voor een wijs verſtaud moet gruuwen.
En ſmeekt my dat ik deeſe vloek,
Moet haaten, die in 't kort de hoek,
Van mijne grenszen ſou beſtooken.
Uitrecht. Gy ſtinkt van bangigheit, ik heb het lang geroken,
Is uwe beurs ſo ſchraal, foei Gelderland zwijg ſtil,
Het volck regeerd u ſlegts, en leeven naar hun wil,
Ei, Holland zie wat vreemder ſaaken,
Zy blooſt van ſpeit gelijk ſcharlaaken,
Gy hebt gelijk, ô! arme ſloof,
Ik zag u nog van doode angſt ſterven,
Kwaamt gy eens Actioniſten erven,
Gelderland. En ik zie u nog tot een roof,
Van twédragt onder uw gebuuren,
En al uw vieſe ſotte kuuren,
Veranderen in een droeve ſtaat,
Leefd dus in dwaasheit, ik voor my ik magt wel leiden,
Al wout gy uwe Koets door Olifants doen reiden,
In plaats van Paarde gantſchelyk dol van ſtraat tot ſtraat,
Zeeland. Ei, Gelderland ſwijgd ſtil, haar winſt zal u niet baaten.
Uitrecht. Aanhoord vrouw Zeeland eens, die ſloof wil ook mee praaten,
Die haar grenſzen door den roof heeft aangelegt,

Europa tegens *Nederland.*

Zal hun verhart geſchil niet eenmaal zyn geſlegt,
Ach kunt gy Nederland aan mijn bedrukte oogen,
Deez droefheit laaten zien en werd gy niet bewogen,
Met mijne tranen dien ik neerſtort langs de grond,
Nederland. Gy Zeeland zijt in ruſt, gy Holland houd uw mond
Met Uitrecht, laat zy doen het geen haar ſal begeeren,
'k Ben buijten u, in ſtaat haar trotsheit te verleeren.
Europa. Gints naderd imant ons wie of het wezen mag,
Nederl. Hy ſchreid wat of hem deerd, ſpreek vriend wats u beklag.

TWEDE TOONEEL,

Europa, de Nederlandze Maagd, Herakliet, de Koopmanſchap, de Zeve Provincie, Gevolg.

Herakliet, huylende.

OCh: och, wat zijn 't bedroefde tijden,
Ach Vrouw Europa, weet gy 't niet,
En moet den droeve Herakliet,
Door deſe zwaare ſaak uw treurig hart doorſnijden,
ô Koude Louwmaand, ach, die Vrankrijk, nu ons lant,
Berooft van 't beſte goed, ey Heerland wil niet huilen,
Uw oogen ſoude u nog meer het hooft uitpuilen,
Als uw Inwoonders, die berooſt zijn van 't verſtand.
Europa. Zo heeft die koude maand bevrooren,
De wijsheit, na ik hooren kan.
Herakliet. De Zuid, en Weſte wind in tooren,
Die hebben ſchier aan yder man,
Wat van hun harſents doen verſtuiven,
Sefier, die heeft ſe aan de vaart
Der Eem, meeſt by malkaar vergaart.
Jupijn zy dank, dat 'k uit zijn kluiven
Gered ben, en dat 'k Neederland
Nog vrolijk ſie in deſe ſtand.
Nederland. Gevijnsde huilebalk, wat ſal ons nog gebeuren,
Wel hoe zijt gy ſo ſtout te naderen mijn tuin,
Steeld gy aldus de kroon van mijn beroemde kruin,
'K wou ik u levend ſag in duiſend ſtukke ſcheuren,
Vertrek ſo voort, ô lompe bloed,
En ſchuwt de Maagd der Nederlanders,
Zijn uwe reên, ô gek niet anders,
So gaat, eer dat mijn heete moed......
Europa. Sagt Nederland, als ik hier ben uw Koninginne
So wil ik dat hy ſpreekt, wilt Herakliet beginnen
Te melden 't geen gy weet.
Herakliet. Ach! dat ik dat verdriet
Aan u niet doe verſtaan, doch gints komt Demokriet,
Die zal die droeve ſaak, helaas! u wel ondekken,
Doch ik wens dat Jupijn u ſal tot trooſt verſtrekken.

DARDE TOONEEL.

Demokriet, Herakliet, Europa, De Nederlandze Maagd, De Zeve Provinciën, De Koopmanſchap, Gevolg.

Demokriet, lachende.

WEl Herakliet wat vreemder ſaak,
De Jongens zingen tot vermaak,
Al liedjens van de Windverkoopers,
Doch ik vrees dat zy wel haaſt Landlopers
In plaats van Kooplui zulle zijn,
Wijl al hun doen beſtaat in ſchijn. *Tegens Nederland.*
Dach Jufvrouw, wel gy ſchijnt in tooren,
Of kom ik u wat vreemt te vooren.
Vergeeft mijn al te ſtoute geeſt,
ô Bloed, had gy daar eens geweeſt,
Niet Herakliet, hoe zwijgje pruilder,
Hoe ſtaat gy dus waer als een huilder
Te balcken, ziet die troni eens,
Ja ſeper 't lijkt wat ongemeens,
Ey wilt niet in uw traanen ſmooren,
'T lijkt of gy Acties hebt verlooren.
Ey Herakliet vertel my, kom,
En zegt 't verlies eens van uw ſom.
Hoe zwijgt gy ſtil, dan ſal ik ſpreeken.
Al ſou 'k den heelen handel breeken,
Ja wel, wie of niet lachen ſou;
De Zee die is reets uitgeloopen,
Waar in veel zielen zijn verſoopen,
Het Y ſtaat droog, terwijl men nou
Om weer de Zeevaard op te ſoekken,
Sal graaven in de Stigtſe hoekken,
Van de Eemkant af, door Hy en Sand
Wat wijſe manne van verſtand
Bevind, men niet ſo ſy hun koppen,
Slegts niet verhangen in de ſtroppen
Van wanhoop, om dat hels papier
'K vrees dat ſy ſlimmer als in 't vier
Sig ſullen vinde, eer drie jaaren
Verloopen zijn,

Heraklier. Wat al gevaaren
Staen ons te wagten Demokriet,
Demokriet. Voor 't minst, dat voor u overschiet
Een huis, nu dat de Stadt Vianen,
So veel-Kasteelen bouwen laat:
Gy krijgt ter vast een om uw traanen
Die gy eer storte. Een gantsche staat
Sult gy nog in verpagting krijgen,
Nederland, tegens Demokriet.
Sijn uw reên gedaan, so raade ik u te swijgen,
Europa, tegens Demokriet.
Myn wil is dat gy spreekt, dies wegen maekt begin,
Demokriet. 'K dankje hartelyk, ô groote Koningin,
Wilt gy dat ik u sal van Staats verschil verhaalen,
Of dat ik in een schets u levendig af ga maalen,
De Scheepvaert die in 't 't kort, voor Uitrechs wal sal syn,
Ten spijt voor Amstel Stad, voor Maas, en voor den Rijn.
Of hoe de Koopmanschap veragt word en geschonden,
En hoe de Bedelaers het Land syn ingesonden,
Tot nadeel van 't gemeen, door Vrankrijks slim beleid,
Het geen hun op een winst van schyn schoon 't hart verbleid.
Doch 't einde draagd de last; terwyl 't bedrog die kanker
Door eêt uws Neerlands hart, gelyk de roest het anker
Van alle goede hoop, doorknaegt op 't alderwreest.
Heraklier. Met regt de swaarste straf, daar Heraklier voor vreest,
Nederland. tegens Europa.
Hoe neemt gy nog in hem, die my uit lacht behaagen;
Ik wil my door het geld, doen tot de starre draagen.
Europa. Vertrouwt min op het geld; als op de magt der goôn,
Nederland. Ik agt mijn hoed so goed, als Jupiter zyn Kroon.
Europa. Te groote hoogmoed duikt.
Nederland. Dat raekt my niet men dallen,
Men duikt al vald men niet, maer armoed' is gevallen.
Europa. De armoê is gerust, als sy te vreeden is.
Nederland. De armoê die is schand, en leeft in droeffenis.
Europa. 'T is nog bedroefder rijk, en nooit te vreên te wesen,
Nederland. Het geldverschaft ons magt, en magt hoeft niet te vreesen,
De sterkste houd het veld. *Europa.* Niet altoos, want wel eer
* Zo viel de grootste magt, door tong gevley ter neer.
Nederland. Het trotse † Babilon en Romen sterk in kragten,
Versterkte door het geld, hun staet en Krijgsbents magten.
Europa. Ja Roome voer de dwang, gelijk ook Babilon;
Doch doen Semiramis den woeden kryg begon,
Zo sag men dese Stadt met haer verheve daaken
En toorents Hemels hoog, door 't vuur tot assche raaken.
Nederland. Men ryse niet so ver, ziet op mijn Amsterdam,
Die door de magt van 't geld, in my haar oorspronk nam.
Eur. Het geld dat baerd onrust, maar Eendragt houd haar stillen,
Merkuur koos Amstels deugt en sterktent * door syn willen.
Nederland. Ja sorg en arbeid, heeft hun toen ter winst gebragt.
Europa. Nu soekt bedriegery, door geldsugt Neerlands magt
Te styven tot mijn schand.
Koopmanschap. Wilt doch uw twist stryd breeken,
En laaten wy veel eer, Jupijn om bystand smeeken,
Ligt dat Vrouw Nederland my des te meer bemind
Al zy de list van 't geld, en eens mijn deugd bevind.
Europa. Mijn hart was lang gewilt om Neerlands kwaal te heelen
Ik wil met u in vreugd, en smart geheelijk deelen.
Gy waert al lang gedaeld ter grond
Zo men geen wyze raadslien vond;
Die uw behoede, onder haar beleid en oogen,
Gewis myn waarde Kind gy zoud in uw vermogen
Al over lange tyd, zyn gants tot niet vergaan,
Nederland. Wel aan ik ben bereid, laet ons dees weg in slaen,
En Jupiter Vorstin eens naar syn wille vraegen,
Heraklier, huylende.
Terwijl sal Heraklier, Jupijn zijn hart uit klaegen,
Ach! was de gekheit dood, dat waereldlijk verdriet,
Demokriet, lachende.
Dat spiegel is te nut, als elk zijn selfs beziet.
Einde van het tweede Bedryf.

DARDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Heraklier, Demokriet

Demokriet.
Vrouw Nederlant scheen bars, wat segt gy waarde vrient,
'T is of uw huilen nog mijn lachen haar dient,
Hier leerd men s'Waerels loop vol van veranderingen,
Daar Heraklier om huilt, terwijl dat ik loop zingen,
Wat grimmelt Amsterdam, voor al de Kalverstraat,
Die Wint Negotie is niet waar, maekt veel gepraet,
Het jonge Jufferschap die houwe hun saletten,
Als Koopluî nu de Beurs, geen een die meer komt letten
Op 't speelen van de kaert, gelyk men altijd plach,
So als ik selver keek nog gisteren aen den dach.
Den een die sprak die vrient heeft tien percent gewonnen,
Wy Vrouluy zitten hier als half versleeten Nonnen,
Kom leg de kaert ter neer, en koopt een Actie brief,
Dan raekt men aen den man, 't fortuin dat heeft ons lief.
Want Katten muise graeg, het spel kan hun vermaeken;
Te meer als jonge mans in hunne netten raeken.
De Beurs die loopt tot niet, ten zy het Vrouwe lijn
Het niet vergrooten, 't geen de Koopluy maeken klijn.
Heraklier, huilende.
Och! Demokriet wat tijd is 't die wy nu beleeven,
Demokriet, lachende.
Wel hé: is 't anders niet, de Beurs kan men ligt geven,
Als maar de Vrouwtjens het geheim niet in en gaen,
En zien hoe 't met de kas en met Lands saaken staan,
Nu leeft men gants gerust, maar arm dan sou het wesen,
Een raat daar ieder man voor schrikken sou en vresen.
Doch 't was te wenschen, dat een ieder voor anstoot
Zig selven wagte kon, of 't minst dat men een sloot
Daer 't Kalf eens in verdronk, voor al dog mis kon loopen;
Want altijd moet de mindere het Kalf weer koopen.
Heraklier, huilende.
Die straf waer al te groot; de gode hoeden ons.
Dan kreeg de Koopmanschap in 't kort wel heel de bons,
Neen 't koffer van 't geheim en anderen fraeije dingen,
Dat hoop ik niet voor al, dat, dat sal open springen.
Demokriet, grimlachende.
'T sou duikers stinken; maar so flusjens sag 'k een saak
'T geen ik tot leering nam, en sting met groot vermaek
Meer als twee uuren tyds, het geen my niet berouwden;
Een Aap op een luiffel kwam, in zijn poot te houden
Een verrekijker, waar door dat hy gedurig zag,
En seggen wou wat mens; aanschoud nog eens dien dag
Dat eens ten einde raekt, die dolle Wint verkoopping,
Heraliet, huilende. Och! och! bedroefde tyd,
Demokriet 'T Land krijgt voor 't minst een stroopping;
Zo gruwelijk als nog ooit, *Heraklier.* Maar Demokriet wat schijn
Van waerheit gaf die Aap, dat het so kwaed zou zijn.
Demokriet, lachende.
Een sekere Vos mijn vriend; die gaf ons dat te weeten,
Ezopus leerde ons die leer
Doen hy een mom kreeg die tot eer
Der wijsheit was gemaekt, 't vergeeten,
Der harsens in 't papiere hoofd,
Was 't eenigste dat kwam ontbreeken,
Dit zinnebeeld is my gebleeken,
Dees dag wanneer ik afgesloofd,
Door 't snuffelen my niet kon onthouwen
Van lachen, doen 'k die Aap so leersaem kwam aanschouwen:
Heraklier. Doet uw dit lachen Demokriet,
Helaes een straf die elk moet vreesen,
Wanneer men schoone hoofde ziet,
Die nu en al den tyd voor desen,
Zijn van hun harsenen beroofd.
Demokriet, lachende.
Wel zotskap, wie heeft ooit een hoofd
Van 't geen dat leeft, op aard gevonden;
'T geen sonder harsenen sou zijn,
Neen het zyn voszen die door schijn,
De schat der harsene verkonden.
Want Kalve zelfs waarde vriend,
Zijn steets van harsene bedient,
Weet gy nu wel, wat ik wil zeggen
Heraklier. Gy hoeft my dat niet uit te leggen.
Wat vint me al Kalven in het land,
In plaats van Menschen van verstand;
Die door de wind verkoperyen,
Hun laaten van hun beurse snijen.
Demokriet. Gints nadert iemant ons, het lijkt Vrouw Nederland;
Zy leid Europa, so ik zien kan aen de hand.

TWEDE TOONEEL.

Europa, De Nederlandze Maagd, Heraklier, Demokriet.

Nederland.
Vorstin zijt doch gerust, en dood uw ydele vreesen!
Europa. Achdroeve Koopmanschap! helas waer moogd gy wesen,
Demokriet. Met Faroos bokken al vertrokken naar de West,
ô Helse Quinquampoix, verslindent wolve nest.
Nederl. Syn af zijn smard my ook, maar ach! wat kant ons baeten,
De traanen die men stort, *Europa* 'K ben van Jupijn verlaaten,
ô Wreede Jupiter, die mijne min vergeet,
Rampsalige dien 'k ben, begraaven in het leet.

* *Simzan*, † *Hoofd in zyn Tacitus* * * *De negotie.*

De-

Demokriet, ter zijde.
ô Droeve Quinquanpoix, wat kwamt ge op u al haalen,
Men smeed uw glaazen uit, in plaats van te betaalen,
De briefjens van de Zuid, en van de West? wat dief
Tegens Herakliet.
Heeft dit het eerst bedagt, wat zegje broerdje lief,
Herakliet. Och! och! bedroefde tijd;
Demokriet. Ja wel het is geen wonder,
Wat maakt die meester Lauw, in Land al veel gedonder,
Ik wed dat windbuil wenst, hy de papiertjens had
Om daar Victorie van te branden op zijn gad.
Europa. Liefwaardig Nederland, zijn uw verwarde zinnen
Wat meer in rust geraakt, *Demok* Haar harzents zijn meest binnen
Het Engels Koffihuis; de rest naar West en Zuid.
Nederland. Waar spreekt dien blaasbalk van,
Demokriet. Hier heb ik het verbruid.
Nederland. Spreek, waar komt gy van daan,
Demokriet. Ik reis met al de winden,
Dan laat ik my by u, dan by een ander vinden,
Herakliet, hart huilende.
Och! och! bedroefde tijd; waar vind ik troost of heul,
ô Actiehandel, die my pijnigt als een beul;
Och! och! bedroefde tijd, *Nederland.* Zwijg vent, wat doet u razen,
Demokriet. Verwondert u zo niet, hy schreid nog om de glazen
Die in de Quinquanpoix, onlangs zijn uitgewaaid,
Nederland. Ha schelm, spot gy met my,
Demokriet. Neen: neen, men heeft gepaaid
Den Glaazemaker met wat briefjens voor zijn ruiten,
Gants bloed zy smeeten zo met steenen, en met kluiten.
Europa. De moet begeeft my gants,
Demokriet. Ik krijg van schrik de loop,
Doch 'k weet Projecten om te hangen nog te koop.
Nederland. 'T is tijd eens dat gy swijgd,
Demokriet. Ten minste wilt vergunnen
Dat 'k sprçek het geen ik denk, twee Actie die kunnen
U redelen zo gy wild? en zo het u mislukt,
Zo bid de waanhoop, dat hy u te plett'ren drukt;
Nederl. ô Eervergeten schelm, *Herakl.* Och! och! bedroefde tijden,
Nederland. 'K wou ik u levend zag in duizent riemen snijden,
Of 't minst dat men u hing, ô spotter looze fiel,
Demokr. Die naam die dient my 't best, en kreeg hem my mijn ziel
Het eerst in Quinquanpoix, doen 'k by de Makelaaren
Heb dagelijks verkeerd, die by de Zuidzee baaren
Steets zweeren uit hun magt, of by de West Mevrouw,
Maar 'k kan ook liegen en bedriegen: by mijn trouw,
De grootste Makelaar die moet nu voor mijn wijken,
'K roep schrik van liegen, niemant heeft by mijn gelijken.
Europa. Ei Demokriet zwijg stil, en spot niet met mijn druk,
Doch 'k zie Merkuur die komt, nu wijkt mijn ongeluk.

DARDE TOONEEL.

***Merkurius*, *Europa*, *De Nederlandze Maagd*, *Herakliet*, *Demokriet*.**

Merkurius.
Steld uw te vreden! ô Europa, al dat zugten
Zal haast veranderen, wanneer Jupijn de vrugten
Weer zal hersmaaken, die hy van uw liefde wagt,
Zijn goddelijke min blijft in gelijke magt.
Gelijk die eertijds plag: doch 'k zie hem zelver daalen;
Wilt vry uw blijdschap van zijn aankomst nu herhaalen.

VIERDE TOONEEL.

***Jupiter* op een Arent, *Europa*, *Merkerius*, *De Nederlandze Maagd*.**

Jupiter.
Herdenkt Europa wie u mind,
Mijn waarde lief betoom uw schrijen,
Vervloekt den handel, die door wind
Bestaat, en snoode guichelarijen,
ô Nederland doet uw gezicht
Eens open, en voldoet uw plicht.
Het geldziek leeven nooit te vreeden,
Verschaft aan u een wreede dood,
Bedrog en leugen al te snood,
Zal onverwagt uw 't hart vertreeden,
Denk eens wat kwaad, dat hier uit kan
Ontstaan, tot schand voor ieder man.
Doch zijt verzekert eer drie Jaaren
Verloopen zijn, mijn harts vriendin,
Dat ik u zal van die gevaaren
Haast redden door mijn tedere min.
En zal in 't kort die misverstanden
Verbannen uit de Nederlanden.
De Koopmanschap ziet gy weerom
Haast bloeije aan zijn vrugtb're ranken.
Wilt Ceres voor haar gunst bedanken,
En hiet die vriend weer welkom,
Hy zal u weder doen herleeven,
En u de zeege weder geeven.
Jupiter en Merkurius vliegen weg.

VYFDE en laatste TOONEEL.

***De Koopmanschap*, werd door de *Zeve Provicien* op de handen gedraagen, *Europa*, *Nederland*, *Herakliet*, *Demokriet*, *Gevolg*.**

Holland.
Koopmanschap is onze vreugd
Die door deugd
Ons het leeven komt vergunnen,
Ja hy is,
Die gewis,
Schuwt den handel van de funnen.
Gelderland. Koopmanschap is onze vreugd,
Die door deugd
Land en welvaard komt betragten,
Ja hy is,
Die gewis
Deugd voor rykdom komt te agten.
Uitrecht. Ik wens dat de Koopmanschap
Op den trap
Van 't geluk weer op zal stygen,
Want hy is
'T is gewis
Door zijn liefde ons steets ygen,
Zeeland. Dat de Koopmanschap steets leefd,
Die ons geeft,
Daar wy 't meest van leeven moeten,
Laat ons dan
Ieder Man
Die hem mind eerbiedig groeten,
Overyzel. Helze Quinquanpoix die schier
Door 't papier
Nederland hebt half verslonden,
'K wou ik zag
Eens dien dag,
Dat gy wierd naar 't graft gezonden.
Groeninge. Ja de straf die plet u kunst.
Die de gunst
Der Negotie heeft vertreden,
En het hoofd
Die beroofd
Is van harzene en reeden.
Vriesland. Jupyn zegent eens het land
Dat 't verstand
Eens mag weder thriompheeren,
En die geen
Die 't gemeen
Eerde, wederom mag eeren.
Nederland. Zijt welkom Koopmanschap! ô overwaarde vriend,
Koopm. Die blyde groet Mevrouw, aan my is onverdiend,
Demokriet So't met Frederik Henderik hier niet zal stinken,
So weet ik 't zeper niet,
Nederland. Ach! laet ik niet verdrinken
In mijne traanen met uw Europa die hier schreid,
Demokriet. Dat huilen is om geld, want geld het alles verbleid,
Nederl. Vergeeft aan Nederland, dat ik met zo veel schanden
Uw dagelyks hebt veragt, 'k wil door een offerhanden
Den grooten Jupiter afsmeeken, dat mijn staat
Eens weder adem schept door eenen Magistraat,
Die wijsheit meerder agt dan schatten,
Uw liefde kom ik nu bevatten,
Hoe ver zy gaat! ô Koopmanschap,
Men juigd u toe door handgeklap,
Ja 'k hen van zints in deze tyden
En altoos, uwe gunst mijn vriend
Te danken, die 'k nooit heb verdiend,
Terwijl gy veel geluk aen my kwaamt steets bereiden.
Koopmanschap. Ik ben steets bereid mijn Nederland,
Om u door kloekheit en verstand
Op Famaas vleugelen te doen leeven,
Hoe zeer dat gy my hebt gehaat,
Ik hou nogtans den zelve staat,
Om u, uw eerste roem te geeven.
Europa. Kom laat ons Jupiter blymoedig tegen gaan,
De Koopmanschap zal u weer helpen,
En onze droefheit teffens stelpen.
Koopmanschap, tegens *Europa*.
Ja laat op my deez zorg Vorstin vrymoedig staan. *Tegens Nederland.*
En laat uw Maagde door de klanken
Van stem, Fioolen en Cimbaal,

Den

Den Hemel voor ſyn gunſt bedanken.
En dat hy eens de droeſe kwaal,
Van Wind Negotie komt verbreeken,
Jupijn behoed den Magiſtraat
En die 't wel meénen met den Staat;
Wiens trouwe ſorg en vleid is menigmaal gebleeven.
Herakliet. Bleide tijd gy zijt weerom,
Welkom.
Komt u Herakliet te hieten,
Ik wou ik ſag,
Eens dien dag
Dat de Vrêe kwam vreug neergieten;
Over 't lieve Vaderland;
Maar 't verſtand
Moet den grondſteen hier van leggen.
Dies laat ik
In mijn ſchik;
U ſteets vrolijk dankbaar ſeggen.
Memokriet. Koddig leeven leid den mens,
Om naar wens
Van het geld te kunnen leeven,
Doch vertrouwd
Dat het goud,
U komt ydele hoop te geeven.
De Zeeve Provincien.
'T geld dat baard ons ſteets onruſt,
Eendragt en vernoeg te weſen,
Die dus leeft hoeft niet te vreeſen;
Dus te leeven is een luſt,
Niemant ſal ons hinder baaren,
Als het harte leefd te vreên,
Haat en dood en hels gevaaren;
Vliegen voor de deugd ſteets heen.
Verwind u zelve.

Einde van het darde en laaſte Bedryf.

Krispyn Bedrieger; en Bedrooge Actioniſt.

KLUCHTSPEL.

VERTOONERS.

Geloofal, Vader van Lucyntje.
Lucyntje, Minnares van Eelhart.
Eelhart, Minnaar van Lucijntje,
Loshoofd, Een Actioniſt verloofd aan Lucijntje.
Pieter Buiken Regtuit, Knegt van Geloofal.
Juliaan, Knegt van Eelhart.
Kriſpyn, Voorledene knegt van Eelharts Vader, en Eelhaarts Vriend.
Katryn, Meid van Geloofal.

EERSTE TOONEEL.

Juliaan. Katryn.

Katryn.

JA, Juliaan, de Rotterdammers,
De Delvenaartjes en Schiedammers,
De Hagenaars, en al den brui
Die werden egter groote lui.
En zal 't tot Uijtrecht ook ſo weeſen;
Dan heeft men ſeker niet te vreeſen;
Kom laaten wy ook met ons tweên
In deeſe Compagnie gaan treên.
't Is koddig, want wie heeft zijn leven
Zo'n ſchoone Intreſt aan elk gegeeven;
Maar ſou de Lomberd, als men waar
Verlegen, weder *Specie* daar
Voor geeven, 'k ſou het niet gelooven,
En 't ſlimſte is nog dat daar en boven
Dat de Actioniſten Maak'laars zijn,
Gelyk de ſlangen, vol fenijn:
Want die nu Maakelaar wil weſen
Van Acties, moet geen nadeel vreeſen,
Dat hy zijn ziel om 't geld verraad.
Juliaan. Gy ſchikt haar mooi op, meisje maat;
't Is waar dat ſy, door guig'larijen,
Hun Meeſters van de beurſe ſneijen;
Maar ietwits vind ik, dat nog goed
In deez'Negotie weſen moet:
De Lappeſoekers en die ſtroopers,
Die ſullen de Papier verkoopers
Geen kleine winſt aanbrengen, en
De Printendrukker, ja ik ken;
Die daar door meerder ſullen winnen
Dan al die hand'laars buiten zinnen.
Katryn. Doch egter neemt Heer goede hoop
Veel Acties, en ſelfs heel duur koop.
Juliaan. Dat 's waar yder denkt hy 's 't ventje;
Maar brand zijn hand op 't laatſt aan 't endje;
Gelijk het printje aan u wel leerd.
Mijn vrienden hebben ſteets begeerd,
Dat ik in kleine Bubbelhandel
Zou *Negotieren* en den wandel
Van hunne gekheid volgen: maar
Ik hou my van dat groot gevaar,
't Geen beurs en harſenen doet doolen;
Hoewel aan my niet is verhoolen
De pit of grond van deeſe ſaak;
Nogtans ſo heb ik geen vermaak
Mijn ee'le beurs te laaten luiſen,
En ſonder huis nooit te verhuiſen,
Nog Wind te hand'len, dat je 't vat,
De wanhoop volgd dees' winſt naa 't gat;
Want winſt op hoop; en niets te krijgen
Zijn, als naa paaſſen; varſe vijgen.
Katryn. Zagt, Juliaan, mijn Heer die komt.

TWEEDE TOONEEL.

Geloofal. Juliaan. Katryn.

Geloofal.

IK ſta van ſulk een winſt verſtomt,
Doch 't twijffel of 't kan moog'lyk weeſen
Tot tien *percent*, al reets gereeſen.
Zie daar het komt my vreemt te voor.
Juliaan. Vergeeft my, Heer, dat 'k u verſtoor.....
Geloofal. 'k Loof niet dat wy elkand'ren kennen.
Juliaan. 't Ben Juliaan, wel hé! wy bennen
Goé Vrienden, wel..., *Geloofal.* Gy ſcheerd na 'k hoor.
Juliaan. 'k Waar nooit Barbier. *Geloofal.* Likt die zijn oor.
Hoe ſoekt gy my hier te verveelen?
Juliaan. Wiſt gy wat ik u meê wil deelen
Mijn Vrind, Heer Eelhart, dat je 't vat,
Verſoekt uw Dochter...... *Geloofal.* Loop Jan gat,
'k Wil van uw Heer niet meerder hooren.
Zy is verloofd. *Juliaan.* Maar! *Geloofal.* Wekt mijn toorn
Niet meerder Schelm; ga, ſeg hem dat,
Dat ſeker Heer, wiens groote ſchat
Zy meer bemind dan Eelharts vleijen,
Dat hy een eind maakt van dit vreijen,
Dat is hem beter, dat je wiſt,
Hy haat te zijn een *Actioniſt*;
En wijl hy daar voor komt te vreeſen,
So kan mijn kind zijn Bruid niet weeſen:
Dees Handel ſtopt de beurs vol goud,
Gelijk men dagelijks beſchouwt.
Haar ſal veel beter zijn te trouwen
Met een die haar in waard' ſal houwen;
Voor Loshoofd werd mijn kind bewaard,
Die twe miljoenen heeft vergaard,
Dat 's turf en hout voor ſulk een armen,
Om zig daar 's winters by te warmen.
tegens Katryn, die begint te laghen.
Maar hoe? waarom ſpot gy met my;
Katryn, ſpreekt al lachende.]
Wel 't lagchen ſtaat my immers vry.
Geloofal. Dat laat het wel, hoe ſal 't hier lukken;
De Drommel haald die ſnoode nukken,
Waar lagt gy om? ſpreek, vrouwmens, ſpreek!
Eer ik u hals en beenen breek;
Katrijn zwijg ſtil, hoe ſal 't hier worden!
'k Seg lagt niet. *Katryn.* So gy niet en knorden,
Dan waarje veeg Heer. *Geloofal.* Houd den bek;
Waarom ſteekt gy met my de gek;
De drommel ſpeeld weer in je bakhuis:
Steekt eer je tong in 't boere kakhuis
Dan in mijn reden. *Juliaan.* Hoord mijn heer,
Ik kan 't niet lijde, dat gy de eer
Van Eelhart komt ten quaade teek'nen;
Syn ſchat is bijna niet te reek'nen:
O! wiſt gy wat hy had, ja wel,

Gy sprong van blijdschap uit uw vel!
Myn heer, gy zoud niet meer begeeren
Als Eelhart heeft, ja 'k zou wel zweeren;
Schoon gy hem nooit niet hebt bemind,
Dat gy hem geeven zou uw Kind;
Daar by zo geeft hy schoone blyken,
Dat hy voor geene in deugd wil wijken.
Geloofal. Maar heeft hy Acties?
Juliaan. Niemendal!
Doch zo het beurde, by geval,
Zou hy om u wel Acties koopen,
Als hy mogt op uw Dochter hoopen.
Om uwent wil alleen, zou hy
Wel Acties koopen by party,
Of by de baal naar uw gevallen.
Geloofal. Zo, zo, dan kan hy hier wel stallen.
Juliaan. Hoor, Loshoofds geld is hier maar wind,
Maar Eelhart heeft vry and're splint,
Daar koopt men Acties voor, wat Vader
Gaf ooit zijn kind aan iemand nader;
Daar by hy mind u, want hy zy,
Niet lang geleeden nog aan my,
Dat gy in deeze booze tijden
U liet te veel van elk misleiden,
Ja 't deed hem zeer tot in de ziel;
Dat gy, op 't goed geloof, een Fiel,
Als Loshoofd is, u kon vertrouwen,
Die flegts uw kind om 't goed zal houwen.
Katryn. Dat heb ik u ook lang gezeid;
Maar ziet, dan is 't je deugd niet, meid,
Ik zel je eens op uw snater klouwen,
Of eensjes op de ribben touwen.
'k Heb nooit by zulk eens mens gewoond;
Die steets het goed met kwaad beloond.
Juliaan. Het kwaad is nu zo uitgelaaten;
Tot nadeel van veele Advocaaten,
Om geld te liegen, of om gunst,
Dat agt men voortaan voor geen kunst:
De kleinste Jongens, met begeeren,
O! 't is een wijsman die dat weet,
Al kon hy anders niet een beet.
Geloofal. Loshoofd bedriegd my.....
Katryn. Dat is raar
Hy is geweest een Maakelaar,
Ja Beunaâs, is u dat vergeeten,
Die 't akdereerst je beurs deed zweeten
Door 't liegen, weet je dat niet meer?
Geloofal. Zwijg stil Katrijn.
Katryn. 't Is waârheid heer?
Geloofal. 't Sy waar of niet, ik zeg, wilt zwijgen.
Juliaan. Het praaten is het Vrouwvolk eigen:
Maar smeet ik Loshoofds geld in 't vier,
't Sou straks verbranden als papier.
Mijn heer wil dit voor waarheid houwen,
En wilt my op mijn woord vertrouwen.
Geloofal. Waarom? *Juliaan.* 't Sal branden gants tot niet,
Want 't is papier, *Geloofal.* Och welk verdriet,
Wat kan hy met papier uitregten? *Katryn.* Op schrijven.
Geloofal. 'k Ruk jou al de vlegten
Uit 't hoofd, zo gy weer antwoord geeft!
Juliaan. Hier door zo merkt men dat hy heeft
U flegts bedroogen! 'k heb vernoomen
Dat men veele *Acties* kan bekomen
Wel eer voor twaalf nu voor een kwart,
Op Uitrecht, Heer! *Geloofal.* Ach welk een smart!
Is 't mog'lijk, och! ik ben bedroogen;
Want Loshoofd heeft my voor geloogen;
Ik merk het reets, maar al te laat,
Ja wel ik word nog disperaat!
Papier! papier! wie heeft zijn leeven!
Wil hy dat mee ten huwlijk geeven?
Daar heeft men zeker niet veel aan.
Juliaan. Mijn heer, ik zal u doen verstaan
Wat eind'lijk de *Acties* zijn te zeggen.
Geloofal. Gy zijt mijn Vrind, wil gy 't uitleggen.
Juliaan. Heel gaaren, als men *Premie* geeft,
Of wel, mijn Heer, wanneer men heeft
Getrokken, half winst, op die tyden,
Die men dan steld van wederzyden,
Men tekend in, naar 't zy gesteld,
Voor zo veel *Actien* aan geld
Als men u dan komt toe te wijzen,
Of briefjes anders; deeze pryzen
Verkoopt gy weêr voor zo veel winst
Als zy dan doen, ja zonder 't minst
Verlies daar by te kunnen krijgen,
Die briefjes die u dan zijn eigen,
Geeft gy weêr voor des koopers geld,
Die 't aan u tot een duit toe teld:
Maar zo gy die niet kunt verkoopen,
Moet gy, wanneer dat is verloopen
Dien ingestelden tijd, eens weêr
Inlev'ren, en den *Intrest*, Heer,
Naar gy 't genomen hebt, betaalen.
Geloofal. Dan mag de droes al de *Acties* haalen.
Juliaan. Op deeze wijs, na dat men zijt,
Is Loshoofd 't gantse hagje kwijt.
Geloofal. Treê in, wil my eens oop'ning geeven,
Hoe ik met Loshoofd diend te leeven.
zy gaan beiden in huis.

DERDE TOONEEL.

Katryn.

JA wel, hoe of ons Juliaan
Met deezen gryn nog om zal gaan;
Komt hy de zaak niet wel te zeggen,
Zo zal 't hier honden; ik bleef leggen
Voor dood, door schrik, op deeze vloer,
So hem iets nadeel wedervoer;
Want om mijn hert regt uit te spreeken;
'k Loof dat Krispijn in deeze treeken
Veel meêr dan hy ervaaren is,
Daar by heeft hy ook deerenis
Met onze Juffrouw, die, haar's rouwen,
Moet met een windverkooper trouwen.
Doch ginder komt onz' Pieter aan,
Wat reeden of hy uit zal slaan,
'k Denk zo zijn geest weêr zal getuigen.
Pieter, al groetende tot Katryn.
Och! kon hy zo zijn geest doen buigen
Gelijk zijn lijf, ja wel wat raad,
Sijn hoofd wierd dan wel gek en kwaad,
Voor al kwam hy den band te ruiken
Eens Vrijsters schort. Wel Pieter buiken,
Hoe vaard het al, mijn vroome ziel?

VIERDE TOONEEL.

Pieter Buiken Regtuit, Katryn, Pieter, al groetende.

KAtrijntje maat, ik ben nu hiel
Verabb'rizeerd u hier te ontmoeten.
Katryn. Ei Pieter, maakt een eind van 't groeten,
Katrijntjes knien doen al zeer.
Pieter. Mijn geest getuigd my, u deeze eer
Te geeven, wijl gy *Rekreatie*
Verstrekt aan my, 'k heb *Inklinatie*
Al langen tijd veur jou gehad;
Geen Juffrouw is 'er in de Stad
Die ik voor Pieters Bruid zou ruilen,
Ja wel ik zou my schier bevuilen
Als ik je zie, ja 'k ben bevreest
Dat ik, in weerwil van mijn geest,
My na de vleeslaikheid zal buigen
Mijn vlais komt om jou vlais getuigen
By jou te slaapen deezen nagt:
Maar ziet, mijn geest is 't die 't veragt,
'k Deed 't anders wel na 's mens behaagen.
Katryn. Jou geest nu eensjes raad te vraagen;
Dat meen je immers niet mijn maat;
Foei Pieter schouwt deez' zotte praat,
Waar van je vlais steets is bezeeten,
Wilt gy mijn geest zijn wil eens weeten:
Die tuigd dat ik je haat als roet,
Dies smoord deez' reede in uw gemoed,
Katrijn moet gaan met haar 's gelijken,
En Trouwen. *Pieter.* Ach! ik zou bezwaiken
So gy zulks deed; hoor eens Katrijn;
Mijn geest getuigd voor jou en mijn
En geeft ons vrijheid tot de zaaken,
Die aan de vlaislijheden raaken.
O! Pieter zal jou steets ontzien,
En doen het geen jy zult gebiên.
Sinjeur heeft nu aan my geschonken
Aan Huur, zie daar, je zult ontfonken
So gy het hoord blijdschap! hy
Gaf zeven *Actien* aan my
Op Uytert, is 't van jou behaagen,
Ik zalze u met mijn trouw opdraagen,
En laaten bouwen aan de Vaart
Een kost'lyk huis, gy zyt het waard
Katryntje maat. 'k zal een Plantagie

Daer zelſs gaen planten, wijl de gagie
Der werkliên nu zeer hoog beloopt,
Nu d'heele waereld *Actiës* koopt;
Elk zoekt een groot Sinjeur te worden,
Gelyk ons buurman Jochem Jorden
Ons giſt'rén nog heeft uitgeleid.
Katryn. Maar raakt gy eens uw *Actiës* kwyt
Wat dan gedaen?
Pieter. Dat zal niet weezen,
Die *Actiës* heeft hoeft niet te vreezen,
Die blyft voor altijd Ryk genoeg,
Geen Boer begeert meer aen de ploeg
Zijn hand te ſlaen, ô! in deez tyden
Zoekt ieder in een Koets te ryden;
De Kruijers ſtaen niet meêr gereed
Voor Koopluy, ja de kaalſte neet
Zoekt van een aêr de loef te ſteeken.

VYFDE TOONEEL.

Eelhart en Kriſpyn in zedig gewaad. Katryn, Pieter Buiken Regtuit.

Kriſpyn, tegens Eelhart, terwijl Katryn en Pieter ſtil mompelen.

'k Zie Pieter by Katrijn gints ſpreeken.
Nu zal de zaek heel wel vergaen.
Eelhart. Ach! zag ik die reets afgedaan,
Kriſpijn ik zoude u ſtadig eeren
En geeven 't geen gy zoud begeeren;
Maer 't ſlimſte is al het geen ik dugt
Dat Juliaan niet weer......
Kriſpyn. Ei vlugt,
Geloofals deur gaet ginder oopen.
Eelhart. Ik ga en zal van u verhoopen
Dat mijn Lucijntje, voor dien grijn,
Door u nog tot mijn Bruid zal zijn.
Katryn, tegens Pieter, die haar wil zoenen.
Zagt Pieter laet die grillen blyven,
Daer komt Sinjeur, hy zou wis kijven.

SESDE TOONEEL.

Geloofal, Juliaan, Kriſpyn, Katryn, Pieter Buyken Regtuit.

Geloofal.
Maar is het mog'lijk Juliaan?
Juliaan. Zo is 't mijn Heer, al toegegaen,
Ik ben een vyand van te liegen;
Nog Eelhart zal je niet bedriegen.
Kriſpyn, Geloofal op de Schouder tikkende.
Mijn Heer, dat gy u niet vergiſt,
Ik ben een' grooten *Actioniſt*,
Ik ben een Koopman die ter loop is;
En vraag of Kuilenburg te koop is;
'k Zoek Heer te werden, dat je 't vat;
Van 't Rijk Vianen, en de Stad
Van Uitregt zal ik daer aen bouwen,
Ik zoek mijn Dochter uit te Trouwen.
So dra zy komt aen deeze Reê,
Se is Koningin van de Suyd-zee;
Haer Onderdaenen moet je weeten;
Sijn menſſen die het geld opvreeten;
En ſcheiten weder, alle maal,
Veel *Actie* briefjes, by de bael:
Ook heeft mijn Dochter doen verkonden;
Dat zy veel Mijnen heeft gevonden
Van goud in Ofra, in welks land
De grootſte Koning van verſtand
Het meeſtendeel heeft laaten leggen:
Het goud! het goud, heeft veel te zeggen!
De meeſte menſſen die daer zijn,
Die rollen de allergrootſte Mijn,
Dat gy 't eens zag, ô! 't is een wonder!
De een na om hoog en de andere onder.
Juliaan, tegens Katryn.
Kent gy hem wel, het is Kriſpyn.
Katryn, tegens Juliaan.
Ja, ja, hy zal ons hulpzaem zijn,
Heer Eelhart heeft dit wel verzonnen.
Kriſpyn, Mijn Rijk kan nooit zijn verwonnen,
Het vreeſt des vyands ſtael nog vuur,
De kogels ſmooren in zijn muur,
En kunnen geenzins die beſchad'gen;
Ik wil u gaaren begenad'gen,
Dat gy, die gants de deugd vertoond,
En zedigheid, daar altoos woont.
Geloofal. Maer Heer, zo 't is van uw behaagen,
So wilde ik u wel gaeren vraagen
Waer van de muuren om die Stad
Gemaekt zijn?
Kriſpyn. Wel Heer vraagt gy dat!
Die zijn van water, want de ſteenen
Sijn in die landſtreek na 'k zou meenen
Heel weinig of wel gantſlyk niet.
Geloofal. Is 't Vrindje!
Kriſpyn. Ja men ziet
De golven, of wel waterplaſſen,
So op en neder ſtadig klatſen;
Maer denk, het is iets ongemeen,
Die muuren zijn daar ſlegts alleen,
Men vind die niet in andre landen.
Pieter. Foei, heerſchop, foei ik zeg 't is ſchanden,
Dat gy hier zulk een leeven ſteld,
En logens op de mouw ſlegts ſpeld:
Wat zegje, Kaetje, kan dit weezen
't Geen hy verteld?
Kriſpyn. Ik zeg wil vreezen,
So gy de waerheid tegenſpreekt,
Maak dat men u den hals niet breekt
Om zulk een man hier te *affronteeren*
Als ik ben. Duld gy zulks, mijn heeren,
Ja wel, zie daer, ik drink mijn bloed!
Ga, karel! eer ik met mijn voet
U kom de neus van 't aanzicht veegen!
Hier door zult gy mijn magt ter deegen
Bevinden, hondsvot, vatje dat?
Pieter. Mijn Heer! mijn Heer bedaerje wat:
Ik zoekje hier niet te affronteeren;
Maer ziet, mijn geeſt die komt my leeren,
Dat het onmog'lijk waer kan zijn;
Wat dunkt je'er af, ſpreek jy Katryn.
Wel dit gaat de natuur te boven.
Kriſpyn. Wel mag men 't daarom niet gelooven;
Neen zeker, vriend, dat vind ik ſchoon,
Een Vrouwe baard wel van eén Soon,
Schoon zy die form niet heeft genooten.
„ Hoe zal ik dit hier 't beſt ontblooten?
„ Ik ben verleegen met dien gek.
Hoor dit 'z geen warmoes voor je bek,
Om die natuura uit te vinden,
't Is geen natuura voor de blinden.
tegens Geloofal.
Maar die 't verſtaen; mijn heer, let eens,
Want zeker 't is iets ongemeens,
Doet al je zinnen wel opmerken
Wat dat natuura uit kan werken:
Let op een mens, een beeſt, ei zie,
Van twee komt het getal van drie;
Van drie weêr vier: O! 't is een wonder
Jupijn die kegeld met zijn Donder,
Nogtans zijn ſteenen vallen niet,
Of weinig als men dag'lyks ziet.
De Hemel is die niet ontſlooten?
En door de wolken omgegooten,
't Geen water is gelijk men weet;
Of, by *exempel*, als gy zweet,
Als gy ziek ſijnde iets hebt genomen,
Om uw gezondheid te bekomen,
Dat zweet is dat geen water? ſpreek!
Maar 'k weet niet waar 'k mijn hoofd meê breek;
Het zijn ſlegts dommers die het leeren
Van de natuura niet begeeren,
Nog willen niets daar van verſtaan.
Geloofal. Ik ſtel my niet hartnekkig aan,
Want ziet uw wysheid en uw zeeden
Getuigen zulks door uwe reeden.
Kriſpyn. Hoor dan, dien wal van water gaat
Altoos in een gelyken ſtaat,
Wijl de Machines en de Touwen
De muuren aan malkand'ren houwen.
Maar 't is iets wonders om te zien.
tegens Losboofd.
Mijn Heer, indien het kan geſchiên,
Zo laat ik u daar heenen leiden.
Katryn. Zo puur alleen maar met u beiden?
En zoud'ge ons Juffrouw dus, in pijn,
Hier laaten met haer meid Katryn.
Kriſpyn. Hebt gy een Dochter, mag 'k verzoeken
Haar tot mijn Bruid? de witte doeken
Daar hou ik veel van; Ja zy zijn
Voor de natuura Medicijn.
Geloofal. Ik wenſte dat ik ze u koſt geeven:
Maar 'k heb haar reets beloofd te leeven

Met Eelhart, die veel Schat bezit.
Krispyn. So Schat en Rykdom is uw wit,
So wilt haar aan mijn Soon besteeden,
Ik hebse aan u, voor my gebeden;
Maar ziet mijn dagen loopen heen,
Daar by, mijn Heer, het heeft ook reên
Dat men de Jonkheid t'zaam doet paaren,
Wil men natuura niet beswaaren;
Want by gebrek is 't vaak gemist,
En schoon het de Ouderdom wel wist,
't Geen de natuura komt verhand'len,
Als men haar boeken door komt wand'len.
De Jonkheid, Heer, die leerd die zaak
En volgt natuura met vermaak.
Pieter. Natuura uit, natuura in,
Is hier het einde en begin,
Myn geest komt my nu hier getuigen
Dat 'k my moet na natuura buigen.
Spreek, Kaatje Lief, ben jy te vreên?
Katryn. So schielyk niet.
Geloofal, tegens Katryn.
Ga, loop eens heen
En laat Lucyntje hier eens komen.

ZEVENDE TOONEEL.

Geloofal. Krispyn. Pieter Buiken Regtuit. Juliaan.

Krispyn.
GInts komt mijn Soon, wie zou het droomen,
Dat hy hier al so dra sou zyn?
Juliaan. „ 't Is jammer dat de dood Krispyn
Nog zal ontrukken, waar 's gebieeken
Een slimmer Vos als hy, in streeken?
Maar so de bommel eens brak uit,
Gants bloed so was het hier verbruid.

ACHTSTE TOONEEL.

Eelhart, in een stemmig gewaad. *Krispyn. Geloofal. Pieter Buiken Regtuit. Juliaan.*

Eelhart, tegens Krispyn.
HEer Vader mag ik u ontmoeten?
Krispyn, op Geloofal wyzende.
Mijn Zoon, wilt deezen Heer eerst groeten,
Wiens Dochter dat gy Trouwen sult.
Eelhart, tegens Geloofal.
Mijn Heer, ik bid vergeef mijn schuld,
Kryg ik uw Dochter, ik kom nader
Om u te omhelzen als myn Vader.
Hy drukt hem in zyn armen zeer gevoelig.
Geloofal, Mijn Heer, sagt! sagt! dat kan wel toe,
Ik ben de omhelzing lang al moê.
Neen, neen, gy sult mijn Kind niet trouwen,
Gy zoud haar voort te plett'ren douwen.
Krispyn. Wel hoe, mijn Heer, scheid gy 'er uit?
Zy is voortaen myn Soon syn Bruid,
Gy hebt geen magt haar my te ontneemen;
Soud gy dus van de deugd vervreemen?
Dat loof ik nooit; wel foei, 't was slegt
Dat gy in wijsheid onderregt
Uw woord sou breeken: ô gants weeken!
Soud gy dus uw beloften breeken!
Neen, Heer Geloofal houd het an,
Een woord een woord, een man een man;
Ik sal u na mijn Rijk geleiden,
En zult daer in een Koets steets reiden,
Te voet te loopen dat was schand;
Ik sal in 't ryk Luilekkerland
U twaalef Olifants vereeren;
Gy zult een ieder daar regeeren
Als Koning, en wat gy zult zien
Sult gy als Vorst van 't land gebiên,
Ja elk doen voor uw Ryksstaf beeven
En gants de waereld wetten geeven;
Vorst Cæsars Lauwerkroon zult gy
Daar draagen, 'k zeg geloof my vry
Dat Alexander, waereld winder,
By u zal zijn de helft wel minder
Als hy by and'ren is geweest.
Homeer, Virgyl, waar nooit van geest
Zo zeer vermaard, als gy zult weesen.

NEGENDE TOONEEL.

Geloofal. Lucyntje. Eelhart. Krispyn. Katryn. Juliaan. Pieter Buiken Regtuit.

Geloofal.
TReê toe, mijn Kind, en wilt niet vreesen, *op Eelhaet wysende.*
Gy zult dees Heer zijn Vrouwe zijn.
Lucyntje. Al weêr verandert! 't heeft geen schyn
Van waarheid.
Geloofal. Wilt het vry gelooven,
Zijn Schat en Wysheid gaat ver boven
Die van Heer Loshoofd.
Lucyntje, tegens Katryn.
Ach! Katryn
Het is Heer Eelhart en Krispyn.
Katryn Zy zijn 't, maar zwijg, 't zal nou wel lukken.
Geloofal. Wat zijn dit nu al weêr voor nukken,
Gy sult hem Trouwen dat is uit.
tegens Eelhart.
Mijn Heer ik geefze aan u tot Bruid.
Eelhart. Gun my uw woord, mijn uitgeleesen.
Lucyntje. 'k Moet Vader wel gehoorsaam weesen,
En doen het geene dat hy wil.
Krispyn Mijn Pinxterblom, hou jou maar stil,
'k Sal u tien duisend *Actien* geeven,
Daar kunt gy makkelyk van leeven,
En volgen de natuura na
Daar by zal ik uw Heer *Papa*
Een groote *zomma* doen ontfangen.

TIENDE TOONEEL.

Loshoofd. Geloofal. Krispyn. Eelhart. Juliaan Lucyntje. Katryn Pieter Buiken Regtuit.

Loshoofd.
MYn herte denkt al met verlangen,
Om met Lucyntje door den Echt
Verknogt te weesen; maar dat 's slegt,
Wat doet dat volk hier? moet ik vreesen
Myn Heer Geloofal; wat mag 't weesen,
Dat gy by dit Kanalje staat?
Geloofal. Ik weet niet Heer waar gy van praat.
Loshoofd. Weet gy dat niet, 't zijn loose stukken,
Om my Lucyntje maar te ontrukken.
Geloofal. Ik bid dat gy 't niet kwalyk duid;
Mijn Dochter is deez Heer zijn Bruid,
Welks Vader leest in 's Vorsten Staaten;
Daar by heeft hy zeer veele plaaten
Dat, als ik maar de helft optel,
Is 't uwe maar een bagatel
Om tegens 't zijne hier te reek'nen.
Pieter. Natuura komt Heer Loshoofd teek'nen
Als eertijds Nasus is geweest;
Dien man, van eenen schrand'ren geest,
Waar van veel Boeken nog getuigen.
Loshoofd. Mijn schoone Huw'lijk legt in duigen,
En al mijn *Actien* ben ik kwijt.
Ja wel, zie daar, ik barst van spijt.
Pieter. Als ik dat sag sou ik 't gelooven,
Dat ging natuura wis te boven,
tegens Krispyn.
Wat dunkje daar van, seg mijn Heer?
Krispyn, *eerst tegens Pieter, daar na tegens Loshoofd.*
Swijg stil jou Kwaaker. 't Doet my seer,
Heer Loshoofd, u aldus te ontmoeten,
So kwaad g'humeurt.
Loshoofd. Ja, ja, koevoeten,
Heer Fynman, op jou beestig hart.
Geloofal, stil tegens Loshoofd.
Ik bid mijn Heer dat g' hem niet sart,
Want 't is een man, gelijk zijn oogen
Getuigen, van een groot vermogen.
Loshoofd. Veragt gy my nu 'k tot een speld
Het al verloor! ach! welk geweld
Moet ik dit nog tot speit verdraagen;
Wel eêr kon ik uw oog behaagen,
Doen ik veel *Actien* had; ja wel,
Sie daar ik barst nog uit myn vel!
Maar nu mijne *Actien* zijn aan 't daalen,
Komt gy my aan uw woord te faalen.
Geloofal. Verloor gy alles tot een duit,
Mijn Heer, dan is het huw'lijk uit.
Neen 'k soek mijn Kind aan geen te geeven
Die niet en weet waar van te leeven.

Eelhart. Ik bid dat ge u te vreden ſteld,
Want zijn verlies is nu mijn geld,
En komt het u wat vreemd te vooren,
Ontſtel u niet, 'k zal u doen hooren
Hoe deeſe Loshoofd, tot zijn ſchand,
Heeft al zijn geld en goed verpand
Voor de *Actien*; dit zijn de reeden,
'k Ben Eelhart, die ſteets door gebeden
Niets winnen kon: 'k heb veel gepraat
Van *Acties*, om in deeſen ſtaat
Het Vaderlijke hert te winnen:
Maar oordeel eens met rijpe zinnen;
Die ligt gelooft, bedriegt zig, Heer;
Gy agte 't geld vry meer als eer
En wijsheid: 'k wil 't niet tegenſpreeken,
Groot geld te hebben; maar de treeken
Van dees' Negotie ſouw ik, want
Zy is de Peſt ſlegts voor ons Land,
Die elk bedriegt, 't geen Vrouw en Weeſen
En Weduwen voor 't eind doen vreeſen;
Waar van nog veel de ſmerten ſal
Gevoelen in ons Neêrlands dal.
Maar 'k bid wil u eens wel bedenken:
Wat voordeel gy uw kind ſoud ſchenken,
Zo zy een man kreeg dien het hoofd
Is van zijn harſenen beroofd,
En niet en doet als geld verſpillen.
Loshoofd. Zegt alles wat dat gy zult willen,
Voor my, neemt haar, ik ſcheyder uit,
Vermaak u vry met deeſe Bruid.

ELFDE TOONEEL.

Geloofal. Lucyntje. Eelhart. Krispyn. Katryn. Pieter Buiken Regtuit.

Krispyn.

HY is al morrend heen geloopen.
Pieter Hy mag wat van natuura koopen
Voor al zijne *Acties.*
Geloofal Ik mijn Heer;
Heb meer het geld geagt dan de eer.
Maar laat ons gaan en voorts beſteeken
't Geen nog aan 't Huw'lyk mogt ontbreeken.
Pieter, tegens Katrijn.
'k Wil ook met u in 't Huw'lijk gaan.
Katryn Mijn Jawoord hoord aan Juliaan,
'k Kan mijn beloften niet weêr breeken.
Pieter. Ik zal'er dan niet meer van ſpreeken,
Terwijl 't uw geeſt ſo niet getuigt.
Juliaan. 't Is vroom dat ge u na reden buigt;
De geeſt wil nimmer zijn gedwongen.
Krispyn, tegens Eelhart.
Maar Heer, het geene ik heb bedongen,
Ik wenſte ſulks eens wierd geteld.
Eelhart, tegens Kriſpyn en Juliaan.
Daar hebt gy zaam het Koppelgeld;
Gy kunt u hier meê vrolyk maaken.
Geloofal. Kom laat ons voorts de Huw'lyks ſaaken
Vervord'ren, 't bid u treed ſaam in.
Krispyn. O Vrouwelyn! ſchenkt nooit uw min
Aan *Actioniſten*, 't ſou u rouwen;
Maar ſo gy zin hebt om te Trouwen,
Zo trouwt voor al geen *Actioniſt*,
Dien al zijn geld om rook verkwiſt;
Zoekt eer met min vernoegt te weeſen,
Als voor een hoogen val te vreeſen;
Want deeſe winſt is meeſttyd ſchyn.
Onthoud deez reden van Kriſpijn.

EINDE.

Versameling van Gedigten door verschyde Liefhebbers gemaakt, op de Buytenspoorige Wind-en Actie-Handel, en derselver ondergang in den Jaare 1720.

De ACTIONISTEN in 't DOLHUYS;

Of de verydelde Wind Negotie.

Sta Vremdeling! zie hier een trots Gebou vol zotten.
Hier is een Alchimist, een grof Beötics swyn.
Hier trekt men uit een wind, een Goud en Zilver Mein.
Hier rooft men zonder vrees voor Beul of Strafschavotten:
Hier baard de woeker winst een heilooos ongeluk.
De boukonst veste alhier het agste wonder stuk,
En maalde op blaau Arduin met onuitwisbre trekken:
DIT DOLHUIS IS TEN DIENST DER ASSURANTIE GEKKEN.

Sta Vremdeling! hier is de dwaasheid opperhoofd,
En schitterd in een kring van Assurantie zotten.
Hier trekt men Premie op Bordeel en Hoere Kotten,
En Assureert een Schurk, de Hel tot aas beloofd,
Op Lyf en Ziel, zyn dit geen grove Dolhuis stukken?
Of danst gantsch Nederland op Rotterdamse krukken?

Dit klyne Dolhuis stroit de wysheid van Atheen.
Hier sterft de Koopmanschap, de lenden ingetreen.
De zotheid, in een kring van Maatschappy Tirannen,
Ziet de Assurantie winst in swarte rook vergaan.
Geen Spaansche Bloedraad, eer den straf der Catalaan,
Nu zo veel Neroo's hier een dolle vierschaer spannen.

Op de Pest der Windt-Negotie.

KLINKDIGT.

DE pest der Koopmanschap in Gysbregts Stadt ontstooken,
Door Fransche en Britsche lucht, en heillooze Eigenbaat,
Wiert haast gestuit, door vlyt dier wyze Magistraat;
Waar door die damp weer scheen in de afgronds poel gedooken;

Maar is te Rotterdam weer felder uitgebrooken,
't Geen zich van Stadt tot Stadt verspreit en overslaat,
En doet veel woek'raars en bedriegers 's avonds laat,
Verhit op 's naasten roof, als avond-wolven spooken.

Doch Amsterdam biedt pal dien Hydra tegen spits,
Gevolgt van Leyden en van Haarlem, als een trits
Van flonkersteenen aan den Sluyer-kroon der Vryheid.

O vrye Bataviers! volgt dees pryswaarde Steên,
Betragt uw eed en pligt ten besten van 't gemeen,
Dan ziet men 't Land herstelt, gevreest, in rust en blyheid.

De B——Knecht spreekt.

HOort toe Heeren Actionisten,
Die al u gelt hebt gaan verkwisten,
In de Windhandel van de Zuydzee,
Twaalf Beurtscheepen leggen ree,
Om na Vianen te vertrekken,
Haar vry gelyde zal u dekken,
Want zy voeren tot elks ontsag,
Prins Fredrik Hendrik in de vlag.

Op de Kwynende Geld-zugt van 't Jaar 1720.

KLINK-DICHT.

Non habet eventus sordida præda bonos.

VErvloekte Geld-zugt, uit den Acheron gesprooten,
Het vuilst Gedrogt, wel eer door Cerberus gebaart,
Schrikt voor de Gruuwelen van uwen Helschen aart,
Waarom ge uit de Afgrond, ons ten Geessel, wierd gestooten,

Uwe onverzaadb're lust, op aard dus lang genooten,
Word thans by 't Menschdom, door hun schelmery vermaart,
Op 't yzelykst verdoemt, ja 't vreeselykst verklaart,
Dat ooit in 't duister Styx, tot straf was opgeslooten.

Nooid wierd uw snood Bedrog zo klaar ten toon gestelt,
Dan, nu men Armoê vind voor Rykdom, Schrift voor Geld,
En Yder beeft voor 't geen de Tyd nog zal ontdekken.

U bad men eertyds aan, nu zyt ge elks spot en smaad,
Een nietig Speeltuig van 's Lands Ondeugd, de Eigenbaat,
Bekwaam om 't Nageslacht een Wonder te verstrekken.

Prys-Courant der Actien, van alle de Steden van Nederlandt, of de Nieuwmodese Actiekramer.

HOort Stélui, Burgers, Boeren, hoort!
'k Heb Actien van alle zoort,
By regimenten, en by hoopen;
Wie wil 'er goedtkoop Acties koopen?
Daer hebje *Dort*, als de eerste Stadt:
„ Die Acties dorren dat je 't vat.
Nu *Rotterdam*, dat 's niet te spotten!
„ Die Actien zyn al aen 't rotten.
Wel nu *Schiedam*, wat zyn die waert?
„ Een bortel of een varkenstaert.
Daer is *Woerden* met haer Tichelsteenen:
„ Die Actien zyn om te weenen.
Wel *Dellefshaven* saem met *Delft?*
„ Ach! die zyn minder als de helft.
Wel nu 't vermaeklyk *'s Gravenhaegen?*
„ Al wie ze koopt zal 't zich beklaegen,
Wel *Uytrecht* met zyn niewe Vaert?
„ Die zyn geen sleutel-draegen waert.
Wel hei, wat biedt je dan voor *Hooren*?
„ Die vollen *Hooren* loopt verlooren.
Ook niet *Edam* of *Purmerendt?*
„ Die prullen hebben 't voor hun krent,
Nou *Medenblik* dan, of *Enkhuysen?*
„ Brengt vry die Acties by haer buizen.
Wel *Vlaerdingen* of *Maeslandsluys?*
„ Die nettenbreijers zyn niet pluis.
Nu *Monn'kendam*, dat 's wat te zeggen:
„ Die bubbelstorm is ook gaan leggen.
Wel nu zie daar, dat 's *Allekmaer?*
„ Voor zee-negotie veel te naer.
Wel, ja op *Muiden* dan? of *Naerden?*
„ Die schaem'le bloedts zyn niets van waerden,
Kom neem op *Wezop*, heel goedt koop!
„ Weg met die varkensbubbels! loop!
Wel nu *Tergou*, met Vlas en Pypen?
„ Die leggen gaepende al op 't gypen.
Nu *Hasselt*, *Emden*, *Steenwyk*, *Swol?*
„ Die zyn noch erger, ben je vol?
Wel koopt dan in de Zeeuwsche steeden?
„ In oorlog goedt, maer niet in vreeden.
Wel is 'er niemant die wat biedt?
Zoo geef ik al den brui voor niet;
Doch met Conditie, niet te maelen,
Jy de eersten Inlaeg zult betaelen.
Zie daer, ik geef ze door elkaer.
Hoe! noch niet? dat is duivels raer!
Niet eene doet zyn bachuis oopen!
Biedt maer verlies: Hoe! noch niet koopen?
Daar leidt te grabbel al den bras.
'k Neem *Fredrik Hendriks* harranas,
Om voor myn Schuld'naers my te dekken,
Of naer *Vianen* gaâ ik trekken.
Het geene ik my in 't minste schaem,

Wyl

Wyl door dees duivelze Actiekraam,
Is menig eerlyk man bescheeten,
Wiens gelt van rovers wordt bezeeten.
Van Beunhaes, Directeurs of Guit,
„ Nu duw maer op, het spel is uit.

De Windthandel van Koopmanschap, Verzekeringe, en Belleeninge Verworpen door besluit van de ED: MOG: HEEREN STATEN VAN FRIESLANDT, op den Landtdag plegtig vergadert binnen Leeuwaarden, den 15 van Wynmaandt, 172

Geroemt worde uwe naam, ô Vaders van den Staat,
En Frieslandts Heerlykheit, die, na een ryp beraadt,
En wikkinge vooruit omtrent de handelingen
Van louter Waan en Windt, en Don Quichotse dingen,
(Waar op de Bondtgenoot, verblindt, zyn welvaart sticht,
Als op een' sneegen vondt van't uiterste gewigt
Om 't halfverzwakte Landt weêr krachten by te zetten)
U houd aan d' oude wyze; om, naar geltaafde wetten,
Van't Vaderdom beproeft, den bloei der koopmanschap
Te vestigen in't Landt, en zoo van trap tot trap,
Het geen veracht is, door zwaare Landtkrakkeelen,
Veel jaaren achtereen, voorzigtelyk te heelen;
Niet door iets wezenloos, ontbloot van allen grondt,
En vaste kennis; maar door 't geen men ondervondt
Als nut, eeuw in eeuw uit, om Welvaart aan te queeken.
Nu hoort men in het rond niet dan trompetten steeken
By Windtverkopers, elk op zyn papiertoneel.
Somwylen hoort men daar ook't stryken van de Veêl,
En ander snaartuig, om het volk in slaap te sussen:
Hoe past die Vedelstok den Mannen van het kussen,
Die't al doen hüppelen op hunnen valschen toon!
Als of thans *Orfeus* was verrezen van de doôn,
Die groote Meester, om de wereldt te betoveren,
En haare schatten door zyn speelen te veroveren;
Het geen men echter in zyn groot bedryf niet ziet.
Dit is het stuk nochtans dat hedendaags geschiedt,
Tot grondtbederf van't Landt, door Baatzugt voortgedreven.
O veenig Hollandt, voeltge uw vesten niet al beeven,
Om in te storten door dit eigenbaats hestier?
Word gy geblindhokt door het schreeuwen en getier
Van maagre Smoussen, 't schuim van't allersnoodst geboefte?
Hoe! Christenhandelaars; ziet gy nu uit behoefte
Van Medestanderen, die't waare Kruisgeloof
Met u belyden, u vervoeren als een roof,
Door't valsch gezwets van hen die op uw schatten aazen?
Och! wakkre Mannen, ligt raakt gy eerlang aan't raazen,
Door wanhoop, in het leet waar in gy zyt verwart:
Uw kloek verstandt bezwykt, versuft, en is benart
Door naare zorgen, die u dag en nacht ontstellen.
Kost gy door uw vernuft die rampen niet voorspellen?
't Vergif bemerken dat in't loof verscholen zat,
Wanneer gy kreegt berecht, hoe dat van Stadt tot Stadt,
(Tot Gooilands Steedjens toe) het uitliep om te winnen,
Naar *Quinquenpoix* bestek, met delven, weeven, spinnen,
Houtzagen, olislaan, en Groenlandts Walvischvangst,
Niet meer aan d'oude Kust, naardien de Visch uit angst
Dien Oord ontzwommen is, om Davids Straat te krygen?
Maar 'k doe myn Zangeres voort van den handel zwygen
Van pannen, tichelen, daar Woerden groots van zweet.
Genoeg dat zy in't ruuw bekort heeft afgeschetst
Den jammerlyken staat, ontwyfelbaar te volgen
Op zulk een Windtorkaan, daar 't al door word verzwolgen
Dat in den handel leeft, tot welstant van't gemeen.
Doch Utrecht zien wy haast, door heide en bergen heen,
Met eene grift voorzien, door d'Eem in zee te vlieten:
Wat nu? Zal dan die Stadt den rykdom noch ontschieten,
Die van een Landtstadt in een Zeestadt word hervormt?
Al winderig beleit, waar op men knaagt en wormt,
Dat nimmer zal beslaan om daadlyk uit te voeren,
Keitrekker, *Meister*, bragt dit werk eens aan het roeren,
Voor vyftig jaaren, in de herssens van den Raadt:
Maar in het korte wierd dees Eoolszoon versmaadt,
Gelyk een Dweeper, die de landtstreek wou bederven.
Wie kreeg nu ooit in't brein, dat kinders zouden erven
't Geen in der Vadren tydt by Hem was uitgebroedt?
Maar 'k fluite deze rol, die haast heeft uitgewoedt
In Hollandts Staatgebiedt, en Ysseloordts gewesten,
Alwaar men ook 's Landts nut, naar LAUS ontwerp, ten besten
En tot een plondring geeft; als doodlyk in het zaadt.
Men prys de Vaders dan, die zulk een wortelquaadt,
Een kanker voor't gemeen, uit Frieslandts grenzen weeren.
Hun zegenryk besluit zal zelf de Naneef eeren,
Als daar's Landts ondergang is heilzaam door geschut.
De tyd zal haast doen zien hoe alles is onnut,
Dat, in den windt gesmeedt, zoo veelen helpt aan't hollen.
Reeds zien we menigten van doodtangst suisebollen;
Ja zelfs, gansch radeloos, heendraaven naar hun end;
Om dat hun't Zuid en West niet grondig was bekent,
Waar in wat honigdauw tot aas was neêrgevallen,
Van zoete woorden, die het ingewandt vergallen,
Ja gansch vergiftigen: hoe schoon verguldt in schyn.
In Frieslandt zal het volk gerust en zeker zyn
Voor't akelig verdriet dat hier uit zal ontspruiten.
Dies juichen wy u toe, ô Vaders, voor het stuiten
Van deze landtplaag; met het magtig *Amsterdam*;
En **Pallas Hoofstadt*, ook bewaart voor deze vlam,
Met *Haarlem*, wydt vermaart door't sterke *Damiaten*.
Laat vry de Razerny die trits van Steden haaten,
En't Fries Gemeenebest: dat deert geen Stedeling,
Noch Landtzaat, dien nooit lust tot rovery beving,
Maar leefde in zyn beroep, afhangklyk van Godts zegen.
Men zy dan nooit in't harte om dezen windt verlegen,
Die't al verbryslen zal op klippen en op't strandt.
Wy pryzen dan noch eens de Vaderen van't Landt
In dit ons Fries Geweste, en roemen hun besluiten,
Meer dan wy door de penne of tonge konnen uiten.

* Leiden.

R. F.

Quinquenpeaux, Bombarie, of Roskam voor de dolle Actionisten.

LANDGEZANG.

Bataafze Damon, van zyn haave en goed ontstooken.
Zat, voor de zuiderzon gedooken,
Te landwaard in alleen, alwaar
Het dikgetakt geboomt', de zwaare beukelaar,
Een koele schaduw geeft. Pas eeven
Bezyden't bosje, ziet het oog langs laan, en dreeven,
Tapyt van klavergroen, en gras,
En buiten't veld een breede plas,
Bezeilt van Schuiten, Jachten, Scheepen.
Bataafze Damon, schoon beneepen
Van harte, wyl 't geluk hem allezins de nek
Toekeerde, daar men zot by zot, en gek by gek,
Toeneemen ziet in weelde en schatten,
Word in deeze eenzaamheid, door't zuivere bevatten,
Rechtzinnig van begrip: Hy ziet
Dat al de woelery, om meer en meerder, min dan niet
Voldoen kan, als de waare Reede,
't Hart met een rykdom van vernoeging steld te vreede.
Nu vat hy zyne fluit: hy zingt:
Hoor hoe de klank langs't Land, tot in de Steeden dringt.

De vrekke geldzucht zit dan trots op haare throon,
Regeert volkoomen, trapt en wetten, en geboôn,
Van Goddelyk gezag, en waereldlyke machten,
Baldadig met de voet, stoft op haar sterke krachten.
En lacht en grinnikt voor de vuist, wanneer men schraapt,
En flinks zyn even mensch de meubeltjes ontkaapt.
Gy landiên 'k ben een boer, by dorpers opgetoogen,
Maar 'k heb in stee verkeert, straat uit straat in gevloogen,
Na de Amsterdamsche zwier, en stelde my staag schrap,
Om yvrig, en met vlyt, de braave koopmanschap,
Te dienen ryn van hart, het Amsterdamsche leeven,
Kon my meer lust, meer vreugd, dan't buitenleeven geeven.
Doch schoon het blinkend luk, de glibber gladde spoed,
My wel meest tegen was, noch hield ik staage moed,
Dus lang tot my heel klaar, wiskunstig is gebleeken,

Dat

Dat ondeugt stout en styf wel durft de kruin opsteeken,
Trotzeeren onbeschaamt al wie oprechtheid mind,
En steeken fris, en fier het bakkes in de wind.
Toen luste my het vee voor anderen te hoeden,
My als een Harders knaap ten veldewaard te voeden,
En schoon ik eenig, dus het noodige bewin,
Wel aan ik ben te vreede, en schep vermaak daar in.
Oude Amsterdammers die u burgerlyk geneerde,
En de eed'le koopmanschap de jonge knaapen leerde,
Terwyl het vroome doen, winst aan uw yver gaf,
Oud Amsterdamsch geslacht, verrees ge eens uit uw graf,
En wierd het u gegund, o helden, u gegeven!
't Ondeugent kneev'len van uw nagekomen neeven,
't Aanschouwen heel bedaard van zinnen en gemoed,
Gy kende het nageslacht niet voor uw waare bloed,
En dook met naar gezucht weer droevig in uw graaven.
Voor al in deeze tyd, nu al het rennen, draaven,
En vliegen langs de straat geen handeling beduit,
Dan die uit schraapluft, en vervloekte geldzucht spruit.
Die op geen reede steunt en waard is te bespotten.
My dunkt ik word vervoert, en zie ze t'zamen rotten,
Terwyle de avondstond met groote schreeden daald,
De zon, het hooft, van toorn, te vroeger onderhaald.
Waar wil't helaas noch heen, de Dam word vol en voller:
De meenigte groeit aan, men word'er dol en doller:
De smousjes vliegen met geraas, getier, gebaar,
Oud, jong, en wie't mag zyn, schuimbekkend als in't haar.
Het rappig Frans gebroed zoo luchtig in'er lappen,
Is dapper in de weer met koet'ren, snappen, klappen,
En vraagt eenvoudigheid, van 't schreeuwen doof en blind
Wat dat'er werd gedaan, men maakt en breekt 'er wind,
Men zoekt elkander wind, voor schatten te verkoopen,
En met behendigheid el, aar de beurs te stroopen.
De Wind-Negocie word de beste, maar hy vind,
Voor die 't begrypt, daar in, bedriegery en Wind;
En die aan 't kopen blyft, zal waarlyk, zonder liegen,
Veel minder winnen als een enk'le hand vol vliegen:
Zyn beurs'geluist zien, en zich zelve zilverschoon.
Oneed'le Actiekraam my lust op straffer toon,
Doch met een wederzin, uw knoeijery te dreunen.
Gy jonge Landliên, en gy braave boerezeunen,
Gy frisse Meisjes, die wel eer, aan de Amstelboord,
Met toegenegentheid myn zangen hebt gehoord;
Als 't weste windeke lang tak, en telgen speelde,
En 't wel getempert weer de landjeugt niet verveelde,
Door 't branden van de zon, noch 't snippen van de kouw,
Gy lieve maagdekens, en knaapjes, die niet rouw,
Niet wild, niet woest, maar zagt en zoet, met uwe schapen
Te weiden, vreede en vreugd weet onder een te raapen.
Wyl uw eenvoudig doen, door trouw en deugt bekroond,
Het regte leeven van Saturnus goudeeuw toond,
Blyf by het gul vermaak, terwyl myn hekelwyzen,
U leeren zullen voor onrecht gewin te gryzen,
De schraale gierigheid stygt op van onder de aard,
Zy is met geldzucht als haar bloedvriendin, haar waard,
En waarder dan haar hol vol naare duisternisse,
Vereend, om sluipsgewys der menschen goed gewisse,
Te schroeyen doof en dood: dan word'er niet gemart,
Maar 't hels vergift dringt door tot binnen in het hart,
Terwyl men straks door lust tot goud en 't vuyl begeeren,
Afgodendienaars ziet, die God, noch Godsdienst eeren,
Dus word men dieven, dus godlooze schraapers, dien
Het vreugd is, door bedrog den evenmensch te zien
In 't allermeest elend, tot voordeel van zich zelve.
Dat weet het Koffyhuis van Quinquenpoix, men delve
Die Fransjes zwiernaam vry ten afgrondt in, noch vant
Bombario een weg, die guitery in 't Land,
Dat vroome Bataviers met deftigheid bezaten,
Hier in te voeren om 't genot van dieveplaaten,
Van dieveplaaten, ja, want ieder weet gewis
Dat Dopjesspeelen, en Riemsteeken vroomer is.
En meerder voor de vuist geschied in schuit en scheepen,
Als wind verkoopen op den Dam met dievegreepen,
En met Bombario te speelen, dat de stut
Van meenig ondermeind, en maakt de kassen blut.
't Is waar, een jakhals die zyn wyf de hoer laat speelen,
Zyn dogter opvoed na de mode der bordeelen,
En gistren brood gebrek moest lyden, speeld voortaan
Als of hy was een Prins, braaf den gebraaden haan.
Een fielt, niet waardig by iets deeg'lyks te verkeeren,
Blinkt als een gouwetor met Goud op zyne kleeren,
De blonde alonge pruik, verçiert den leugenbek,
De lokken zwieren los rontom de luizenek,
Breedrande hoeden van Bombario, met kanten,
Van Goud of Zilver ruim omboord, bedekt de kwanten
De winderige kruin, zy winnen 't geldje licht,
En liegen word een deugt, bedriegen iders plicht.
Een bolle Smulpapin zit nu haar vent te vleyen,
By 't oude Rinse vogt, en rookende pastyen,
De burgerhuspot, zouw Madame na haar bek
Niet steeken, wech met Kool, met Ossevlees, met Spek,
En 't mag 'er of, Papa wind dangs wel duizent gulden,
Iets meer of min. Een Smous, die kortelings zyn schulden
Met een percent niet kon betaalen, en heel blos
Van poen, verhoplen zat, pronkt nu in een karos,
Leeft Koninklyk in zwier, van ryden, rossen, draaven,
Houd Tuin en Hofsteên, Meid en Knegts, die hy als slaaven,
Schoon hy een rotte Smous, een hondsfot is, regeerd!
Ja Poesjenelle zelf, ja Janpottagie zweerd
Nu onder 't zweeren en gevloek, niet als van Acties,
Hy maakt Cabale, speeld Bombario, maakt facties,
Zuipt van de beste wyn, die hem nu minder mond,
Dan hy voor weinig tyd noch lekkernyen vond
By Sjap, met Strontbeers, en Janhagel, in de kitten.
Wat maakt men een geweld met rossen en met ritten,
Om nieuwe tyding af en aan te brengen, daar
Bombario, en Post, en Koopman, Makelaar,
En Beunhaas liegen doet, als ketters door malkander.
Deez heeft uit Londen hoe de Zuid *vast* ryst; een ander
Is met een Pinkje vyf zes myl geweest in zee,
Brengt als expresse brief en quasi tyding mee:
Straks roezemoest en Smous, en Jood, en Mof, en Fransje,
Elk wakker in de weer in 't loeren op een kansje,
De Premie word voort hoog, men loofd, en bied en koopt,
Wyl de ongelukkige te schendig word gestroopt,
Van meerder als hy eer in jaaren had gewonnen,
Daar arme Snaaken, die de dievery begonnen,
Met niets, om lachgen, en gaan loopen aan de wind.
En wat is doch de Fonds waarop men 't werk verzind?
Zal immer de Engelsman, laat hy vry zuidwaards dwaalen,
Wel tien Jaar machtig zyn goede Intrest te betaalen,
En 't Capitaal nochtens te houden in zyn stand?
Is dan de West soo veel verbeetert? Heeft men Land
Gevonden daar het Goud geschut word van de boomen?
Dat kort geleên voor 't half noch naauwlyks wierd genoomen,
Doet, 't is een wond're zaak, thans vier vyf capitaal.
En vraagd men op wat voet, geen een van altemaal
De Snorkers reede weet te geeven van dat ryzen,
Als dat het zoo geschied by 't vyz'len van de Pryzen.
Nu ziet men Hooren veel te klyn voor al de macht
Van Actiekoopers; straks monteerd de waagenvragt
By voet en vaamen, wyl die gaauwe Wortelboeren
Het dollemans geloop uit de Actiekaamer loeren,
Daar ieder staat en wacht, en tracht met hart en ziel
Om in te schryven; maar eylacie! nimmer viel
Een schrik zoo zeer op 't hart, noch kan de moed verbreeken,
Van iemand, als wanneer een Vent zyn kop kwam steeken
Ten naauwen venster uit, hy was een Bode, en riep,
Terwyl 'er niemant van al de Actiekoopers sliep,
Maar greetig luisterde, gelyk een party gekken:
De Compeny is vol, daarom gy kunt vertrekken,
Wanneer Het u belieft: Uit had hy, en verdween.
Men zwoer en vloekte straks als ketters, men liep heen.
En evenwel, men wil zyn geldje noch vermallen:
Enkhuyzen zal, nu fier en fris, de bot gaan gallen;
Men zal 'er rustig al het Zuiderzeesche nat
Wech baliën, en straks de Zandplaat, voor de Stad,
Door duizend Hannekens, die aan geen zaak zich bruyen,
Als 't dikke Daalders geeft, doen naar sint felten kruyen;
En hoopen na die stryd het langverhoopte loon,
Dat is, om Amsterdam te steeken na de kroon,
Zoo dra hun Scheepen, snel in 't zeylen en laveeren,

Met

Met overryken buit weêr thuiswaards zullen keeren,
Tot vreugde van de Stad, en 't bar Enkhuyser strand,
Wyl elk 't verov'ren roemd van 't groot Luylekkerland.
En Medenblik, hoe naar in Opgeld, en in Premy,
Word noch eerlang een Stad zoo trots, dat yder jemy
Zal schreeuwen, hoe kan 't zyn; wel mannen broers, ik schrik!
Ik vind nu Medenblik niet meer in Medenblik.
De Stad na Monniken genaamt, na Kloosterlingen,
Zal door haar Company braaf Gaudeamus zingen,
En zeylen vlak voor wind, om winst, de wind voorby.
Edam, een Stad of Dam wel eer genaamt na 't Y,
Zal door haar yver vast met driepaar braave Scheepen;
Van 't maangebergte voor haar Maatschappye sleepen
Een ongemeene macht van rariteyt, naar huis,
Die noch een Docter in zyn cabinet, tot gruis
Zal trappen, wen hy zich te deerlyk ziet bedroogen,
En al zyn Plaaten en zyn hoop tot Wind vervloogen.
Het edel Purmerent en Alkmaar groot van naam,
Braveeren in hun doen op wieken van de Faam:
Wen spyt, voor die 't benyt, de maats op stroom en winden,
Fris afgerecht, eerlang het goudryk Ophir vinden.
Wat doet het schoone geld al wondren in dees tyd;
De Bisschoplyke stad zal toonen dat door vlyt,
En Actiegoud; men berg en duinen weg kan haalen.
De moddermoolen weet de modder uit te maalen.
Zoo zult ge, o Utrecht, door een ongemeen verstant,
Zantmoolens maaken die langs berg en dal het zant
Weg zullen maalen, en de Zuiderzee doen stroomen,
En bruizen voor de stad, dan kust dat vogt de zoomen;
Der oude muuren, en oudadelyke vest.
En vraagt men waar al 't zant zal blyven op het lest.
Die stof is deugdzaam om al de Actienegotianten,
Te werpen in 't gezicht, zoo dra van alle kanten,
Het Actiekraamers gild bedroeft, en naar gesteld,
In duigen legt, en elk de Gildemeesters scheld.
Hoop dan op Muiden vry, en laat uw lust beklyven.
Wyl Muiden, Muiden is, en wel zal Muiden blyven,
En Naarden naar zyn, doch verzien van tonnen schats
Als meede Wezop. o Hoe fier, hoe groots, hoe bats
Word noch dat Actievolk, wen 't Overysels Kampen,
Wen Zwol de goe Mercuur heldhaftig aan wil klampen,
En dwingen hem een berg van helder diamant;
Uit 's aardryks boezem heen te voeren naar hun strand.
Maar laas myn Zangeres houw op, houw op met zingen,
Gy dwaalde in al 't gesnor van Delft, van Harrelingen,
Van Gouda, Rotterdam, van Schiedam, van Ter Veer,
't Kaapzuchtig Vlissingen, van Middelburg, en meer.
Roemruchte Maatschappy en loflyke Actiesteeden,
Indien gy groots van toon, elks daaden zouw verbreeden.
Gy Landliên die gerust uit uwe klaverwy,
Des steemans zotheid ziet, in de Actieslaverny,
En uwe Domine zyn preek te zeer bekoorde
Wen hy verklaarde hoe Egiptens staf doorboorde;
De hand des leunders, en die staf zoo wel ter snee
Op de Actiehandel bragt, geloof uw Domine.
Dan wil myn Zangeres altoos in haare wyzen,
Verfoeyen de Actiekraam, het buitenleeven pryzen.

Hier zweeg Bataafze Damon, en
Verheugt, naar dien 't vernoegen ken
By hem voldoen, nam hy zyn fluit
Vol vreugt naar huis. Heeft hy 't verbruid,
Ei, ei, dat acht hy niet met al,
Wyl hy 't nieuw Actiegild gestaag bespotten zal.

Quincampoix, Bombario, of Roskam voor de Actionisten vervolgt.

LANDGEZANG.

DE Zoomer heeft gedaan,
Het najaar levert buijen,
Stortregens, stormen, uit het Zuijen:
Het Zuidewindeke, dat aan
Den Landkaap, in de heete daagen;
En 't Boeremeisje ken behaagen,
Wekt nu in Stad, op 't Land en waar
Men geldbeminnaars vind, ook daar
De zucht tot schatten wort gepresen,
Door vlaag, op vlaagen, doodze vreezen;
En schrikken, in 't beklemde hart.
De Westewind jaagd pyn, en smart,
En droeve zuchten, naare klagten,
In deeze lange najaarsnachten,
Ter kamer, ook ter slaapkoets in,
Van hen, die op een groots en Koninklyk gewin,
Verlekkert zynde, laaten slippen
Al hunnen welvaart, om door draaykolk, en langs klippen,
Het laaste Scheepje, heen te zenden naar een end
Des waerelds, daar geen goud, maar armoede is bekend.
Gelukkig, die zich niet laat oelen
Van Juffer Geldzucht, en het doelen
Na eindeloos gewin bespot;
Maar, wel te vreede met het lot,
Dat hem de hemel heeft beschooren,
De deugd eenvoudig na wil spooren,
Ook leefd in handel, en in wandel, onbevlekt.
Wie 't landhuis met rietschooven denkt,
En leefd van 't ploegen, en van 't zaaijen,
Van 't pooten, planten, en van 't maaijen,
Terwyl 't gerust gemoed,
Geen dubbeldzotte waan, geen gekken glory voed;
Is wel gelukkig, ja is driemaal wel gelukkig.
Bataafsche Damon, die nooit nukkig
In wederspoed zich heeft getoond,
Zyn armer buurman nimmer hoond,
Zyn ryker om geen geld wil eeren,
Geen meerder achting heeft voor kakelbonte kleeren;
Dan voor een groove boerevilt,
Zong onlangs van het Actiegild,
In de avondstond, zyn heekelzangen.
't Lust hem dien toon weer aan te vangen,
't Roskammen, daar de jeugd, de knaapen van het land;
Zyn zang beminnen, fris van klank, en vry van trant,
Blymoedig, en gerust van zinnen,
Voor 't Amsterdamsche bloed, al weder te beginnen.
Daar zingt hy, luister Vryers, vang
Zyn noten, luister toe, hy zingt zyn Heekelzang.

't WAs rondom vrolykheid, en vreugde by de Smousjes,
Men zong'er dat het klonk, men spronger op de kousjes,
En zoolen, met Sjacotje; en Mosis in het rond:
Hans deibel blonk in 't goud, in 't carmoisin, in 't bont,
Gelyk een kermisnar, het snatrend Frans gebroedzel,
Kreeg plaaten in de beurs, en zo veel voer, en voedzel,
Dat ieder rotzak scheen een Graaf, of Fransch Marquies.
Het goetje wierd zo grootsch, zo trots, zo prout, zo vies,
't Had zo veel Quinten op de zang, dat Patriotten,
En brave Bataviers, die snorkende Actiezotten
Verfoeijen moesten, en verachten in hun doen.
De Zuid gaf daagelyks aan deez wel een Miljoen,
Aan die twee tonnegouds, men wist'er van geen schroomen,
Wanneer een donkre wolk is over 't hoofd gekoomen
Van de Actiehandelaars, en 't Actiekramers jucht,
Dat guit Bombario aanbid, de deugd ontvlugt,
Gerechtigheid verschopt, en stout en styf van kaaken;
Per fas, of nefas wil tot schat, en staat geraaken
Zo dra de goude Zon in Thetis blaauw satyn
Ter rust legt, en op de aard de bleeke maaneschyn,
Den mensch het voetspoor toond, langs graften, steegen, straaten,
Ziet ook dat schoone licht, het Roth weer uitgelaaten
In dollen eiver, om den gulden buit; en prooy,
Voor, en in 't Koffyhuis, 't beroemde Quincampoix:
Dat welbekend Toneel, daar de Actienegotianten,
Met lust verschynen, en hun Actiestandert planten,
Ter eeren van den Vorst Bombario, den held,
Die lompe knevels zalft, den ryke slaat uit 't veld,
En assurante Maats, met zotten te bedriegen,
Den buil doet zwellen, by het meesterlyke liegen.
Hoe zwermt het door elkaar, op de avond Actie beurs;
Princesse Quincampoix, met haar schoonschynde keurs
Van Zyde, of Vlaggedoek, bemaald met muizevallen,

Zit daar als op een Throon te pronken en te brallen,
Zy lonkt Bombario met vriendlyke oogen toe,
De bochgel past braaf op, en schynd heel wel te moe;
Terwyl 't Beunhaazen school, onnooslen weet te zwenken,
En zwaaijen na hun zin, op 't wyfelen en wenken,
Van dien Bombario, dien rolder in zyn hart.
Madame Staatjuffrouw, die Venus zelve tart
In welgemaaktheid, en galanterie manieren,
Weet deeze Actionist te weeren, die te vieren.
Men schryft en vryst'er, schoon men duiveld, zweert, en vloekt,
En arme halzen, tuk op schraapen, lachgend doekt:
Men drinkt'er Coffy van twee meutjes; en men smook'er
Een stuivers pypje puik Verenis; Joodman rookt'er
Met zinnen, Fransje maat met snorken en geblaas,
Hans mof maf met een toon van Martiaal geraas:
Het is'er kermis, daar de meenigte, als aan 't hollen,
't Concilium vertoond niet rechte Raazebollen.
Johannis Grando, die in alle plaatzen daar
Wat is te kwikken, zich een meester konstenaar
Vermeet te zyn, en met Jan Rappius verbonden.
Schoon geen van beide weet de onnos'le Actievonden,
Houd 's avond meede stal voor 't Hof, en de Actieplaats:
Zy speelen fraay den beest, held Rappius en zyn Maats,
Met Jantje Grando, roem der plaerien, en pluggen.
Maar! hoe hen 't stout bestaan betaald is op hun ruggen,
En koppen, armen, voor hun scheenen, op hun bast,
En zwarte smoelwerk, weet elk Jantje, die een last,
Een dragt van slaagen naar de duivelshoek moest torssen.
Gy braave helden! die den ruigen, die den norssen,
En forssen Grando, dorst kloekmoedig tegen staan,
Die met uw blank geweer braaf maken kon ruimbaan,
Terwyl de Franken, met hun dikke wandelstokken,
Zich meesterlyk verstaan, op ryk'lyk toe te knokken:
Wyl Janje Grando heel benard, aan alle kant,
Rampzaalige uitkomst zoekt, te water of te land,
Zo lang myn Zangeres ken zingen, zal zy tuigen
Van uwe daaden, schoon de Quincampoix in duigen
Geraakte, in deeze storm. En gy Heer Grando knoey
Niet meer met plundery, gy Rappius, bemoey
U nimmer met een zaak, die buiten uw bestek is,
En de eersten die't weer doet, ik zweer dat hy een gek is,
Die willens, weetens, zo momentelyk, zo ree
Het stuk bestaan is, wacht ten loon een Griekse P.
Die zwarte buy was nu weer over't hoofd gevaaren,
De lugt wierd helder; en het onweer aan't bedaaren,
Stak de Actiehandelaar een nieuwen moed in't lyf,
Maar laas! het lag'er toe, men riep niet meer zo styf,
En fris, als eer, wie Zwol? wat wil je op Hooren geeven?
Het roompje was'er af, de jeu van't Actie leeven
Begon te stremmen, en de bubbels interdeus
Maar aangezien; men kreeg de Boeren in de neus.
Was noch Medea, met Held Jason ter zielen,
Men mogt ô Medenblik! voor uwe grootsheid knielen;
Wanneer die Heros, op het vechten zo ekskies,
Ter beede van zyn Vrouw, geen enkeld gulde vlies,
Maar heele vlooten vol gelaaden, zich verstouten
Te haalen zouw; voor u, met dappre Argenouten,
Of Medenblikkers, wel getroost wat rooder poen,
Te zoeken, daar het is: dan zag men't opgeld doen,
Roemwaardig Medenblik, van uwe Companye,
Zo cent op centjes, maar ach jey! Melancolye!
Nu wil'er niemand aan, hoe hoog ge uw daaden schat,
Uw Compeny helaas! legt deerlyk in de mat.
Ook gy Enkhuizen, zoud heen Enkelhuizen heeten,
De Faam zouw uwen lof by vaamen lang uitmeeten,
Zo't ryke Weduwtje van Stavoren, noch was
Te zoeken hier op de Aarde, en uwe breust genas,
Met haare duiten; ja! wat was 'er een geschater
Kon 't zyn, en had gy dan den vroomen vriend Leegwater;
Die zouw uw zantplaat met gedult, van tyd tot tyd
Verzetten, door de konst, en ongemeene vlyt,
Dan reezen de Acties op uw Stadt by Capitaalen;
Die nu ô kommer! ô verdriet! te schendig daalen,
En raaken, dat 's gewis, eer 't Actie jaar noch sluit
Zyn kring, op geen waardy, en heel de Waereld uit.
Waar wil dan Hooren heen met alle de Actiebriefjes?
Wat was 't een vreugde by de Hoornse gelitfjes?
Wat zat men s'avonds by de Vrysters in de wyn,
Ha! 't ging'er zo van gat, hier was een bolle Tryn.
Wat snottig, daar een knaap verlieft op bleeke kaakjes:
Men had'er pret by pret, en allerley vermaakjes,
Als 't inschryf kermis was; een ieder sprak hoe groot
De Stadt zouw worden in een korten tyd; maar dood!
ô Dood! wat is't verschil van die en deeze daagen!
En 't staat geschaapen dat men haast zal moogen vraagen,
Wanneer de Bode weer zyn bolletje ter deeg
Steekt buiten: *Hoe vaard doch de Compeny? ze is leeg*
Zal 't antwoord zyn; *en al de plaaten reeds vervloogen.*
Dan ziet men op elkaar met jammer droevige oogen,
Dan vloekt men by zich zelf, dat al die schoone schat,
Den lompen Boeren is gegeeven in het gat.
En dus zal al 't gebruy van Bubbels noch ten leste
Tot niet vervallen, en tot nullus op 't Requeste.
Doch, al die bubblery ken weinig voordeel doen,
Ook weinig schae: de west, de Zuid geeft beter poen.
En daar men by 't geboert, maar duizend heeft verlooren,
Verlieft men by de Zuid, ruim honderd duizend flooren.
En daar men in Edam een zakje masjes wind,
Daar geeft de Zuid een half Miljoen papiere splint.
't Is schande minder dan een Tonne schats te noemen,
En op een minder winst dan een Miljoen te roemen.
Dies of het bubbelschap, of won, of wel verloor,
Groote Actie koopman blyft als noch een grand Sinjoor.
Laat vry het hoog Tooneel, by't oop'nen der gordynen,
Den Actiehandelaar heel wind'rig doen verschynen,
Een rottig Smousje, dat zich naauw bedekken kon,
Voor weinig maanden, stapt gelyk een Spaansche Don,
Naar de aldereerste plaats, ter Schouburg, met een stacie
Van flinke dienaars, die Heer Smous met zo veel gracie
Ontzien, en dienen, of hy was een Moorsche Prins,
Of Keiser van Ceylon; hy zwierd dan hier, dan gints,
Dan booven, dan beneen met zyn vergulde kleeren:
En of men met hem spot, dat ken de vent niet deeren,
Hy heeft vast schatten in zyn broek, en in zyn boek,
Doch wie zouw spotten met een Man zo fyn, zo kloek
In de Actiehandel, neen, het puyk der Actieventers,
De grootste Koopman; scheurt zyn plunje haast aan flenters
Om op de Beurs, of Dam, het naaste by den snaak
Te staan, en luistert na zyn sotheid met vermaak.
Wat weet het Actiespel den vrienden moet te geeven:
Een Kalis maakt fortuin by't weelig Actie leeven;
Een Burgerman is niet te vreede met zyn staat,
Hy wil een Heer zyn, en een Heer houd peil noch maat,
Voor hy een Konings schat en rykdom heeft gewonnen,
Maar die dat mooy gebrui heeft allereerst verzonnen,
Wat is hy, doch? een snaak die ryk is, maar ook kaal,
Hoe fier hy zitten mag in een Paleis Royal.
Dies jong getroude lien, gy arme en goede bruyers,
Maakt van de keyers die gy krygt veel liever kruyers,
Als Actieknoeyers, want een Kruyer houd zyn stand,
Daar de Actiebruiery vervald hand over hand.
't Canaille neusd het al, en zingt vast op de bruggen,
In 't schoon gezelschap van steenslypers, rolders, pluggen,
Met onbeschaamden toon de val van 't Actiegild,
Wat lepel likken ken is gulletjes, en mild,
In 't koopen, print by print indien men maar ten minste
Een beeldje, 't uwer spot, daar in bemerkt. Wat winste
De Boekwurm daar by heeft, dat weet de Boekwurm best.
Gy konstige etsers, knoey, al voort van de Actie pest:
't Zy niet genoeg een beurs, zo weergaloos te schetsen,
En op die schoone beurs wat ratelwachten te etsen,
Of Vullisbeeren, na de grootse trekken, van
De Nieuwejaars print, van de Wacht of Karreman.
Neen Vrouw Justitia heeft u een geest geschonken,
Om ieder met een brief doen op de borst te pronken.
Die wel gemaakte kat, met blaazen aan zyn pens,
Of pooten, is het werk niet van een enkel Mensch;
Daar Meester Law, zo trots op wolken, t'zaam geronnen
Tot kussens, zit ten toon; 't is ongemeen verzonnen,
En 't werk blyve eeuwig goed, en van een grootsche naam,
Nadien 't een spot verstrekt, der Kermis actiekraam.
Maar boven al verheft myn Zangheldin de kassen

Van uw vernuft, ô geeſt vol vinding! die Atlaſſen,
Op kegelſpelſche wys, voor 't nageſlacht, zo raar
Ten toon ſteld, wyl het kind des tyds, zelf zonder gaar
Te roepen, toebruid met een ſneeuwbal op de beenen:
't Is drommels ſlim, en treft geen klyntje voor de ſcheenen
Van de Actienegotiant, dat zweer ik, ja gewis.
Gy meent het wel ô Maats. die 't teek'nen eigen is,
Zo lang gy ſnaaks van geeſt, en overvlug van zinnen,
Ons 't Koffyhuis vertoond, de Quincampoix van binnen:
Ha! dat 's na 't leeven, en ten eeuwig duurbre ſpyt
Van u ô Actiemaats, ja ſpyt voor die 't benyt.
Een ander, meede graag, wat ſnaay te profiteeren,
Neemt oude plaaten, geeft de beeltjes nieuwe kleeren,
En plaatſt elk Actie kwant de kei vlak in de bol,
Het raakt dan, of 't is mis, of ſcheef. 't Loopt nu te hol
Met printjes maaken, ja het is zo veer gekoomen,
Dat al wat de Acties doemt, voor koek werd aangenomen.
Dus word Madame Quincampoix gevierd, bemind,
Om haare Koopmanſchap, beſtaande uyt *laauwe* wind.
Zo word *Bombario*, dien bochgel aangebeden:
De field word op een kar als *Poesjenel*, gereeden
In 't mooy gezelſchap van de droes, met al 't geſnor
Der bubbelmaatjes naar Sint Rocus. Zangnimf, por
De geeſten, die de naald in 't etſen met een gracie
Zo groots regeeren, om geen verdere temtacie,
Voor de opgeſmukte, doch verbluſte Quincampoix.
Mevrouw Pecunia, maakt arme duivels zo
Vervoerd tot haare min, dat Tekenaars, Poëten,
En Liedjes zangers, ſtaag weer andre kwakken weeten
Te brengen voor den dag; elk doet verbaaſt zyn beſt,
Deez heeft het op de Zuid, een ander op de Weſt,
Een ander ken het in zyn harſſens niet verdraagen,
Dat heel Noord Holland ons, met gaauwe Boere ſlaagen,
Zo fyntjes pierde, en veel van 't Amſterdamſche ſplint,
Wiſt in te ſlokken, voor verrotte Kool, en Wind.
Gy jonge Vryers, die myn Zang met opene ooren,
En toegenegentheid dus verre wel mogt hooren,
Terwyl het brandend vuur, nadien het reeds word koud,
En 't harde regenen, u noch wat binnen houd;
Wy willen u deez tyd niet langer laſtig vallen,
Met van de niettigheid der Actien, en 't kallen,
Het ſchreeuwen huis aan huis, het bulken en rumoer,
Voor Heeren, Kooplien, voor den Burger en den Boer
Der Straatpoëten, en der Heiligjes verzinners
Te zingen, laat het ſchool der etſeren, verwinners,
En zyn, en blyven, zo van de Actievinders, als
Van de Actiekoopers, die braaf liegen door hun hals,
Wen held Bombario, deez' en die regte gekken,
Met Actieloopjes, en met blaazen ken betrekken.
Laat Booy en Meeſter in het etſen doen hun beſt,
't Is alles wel, zo lang zy de Acties als de peſt
Verbannen, laat de konſt op krukken gaan, of hinken:
Of laat *een Franſche geeſt, in teekenkunde, blinken*
By minder halzen, als de Morgenſtar in glans;
By klynder Starren pronkt, aan 's Hemels hoogen trans.
Noch roemd myn Zangeres en deez, en die; het knoeyen
Is rontom kant, en fris door 't Actien verfoeyen.

Nu zweeg vriend Damons fluit,
Zyn Actiezang was uit,
Dus verre, wyl hy aan de knaapen,
Belooven moeſt, eer elk ging ſlaapen,
By nader tyd, voor hen weer ruſtig aan te vangen,
Zyn Miſſiſippi, ook zyn Weſt, en Zuiderzangen.

Op de tegenwoordig in zwang gaande

A C T I E H A N D E L I N G.

O cives, cives, quae vos dementia cepit?

O Neerland! Neerland! wie moet niet met ſchreiende oogen
Aanſchouwen uwen roem en achting dus vervlogen?
Uw oude naam en eer bedolven heel in d'as?
Och Neerland is niet meer het geen 't voorheenen was.
De Bataviers wel eer vermaart door bloet en wonden
Tot hunner eer behaalt, zyn nu door looze vonden
By yder een veracht tot onuitwisb're ſchand:
Daar leid nu al uw roem, vernedert Nederland.
De Goudzucht zit hier trots op haaren troon verheven.
Aan haar komt oud en jong opoff'ren ziel en leven,
By dag en nagt gewoon met een verhart gemoet
Te loeren door bedrog op 's evennaaſtens goet.
De Godsdienſt word verzuimt. De wereldlyke Rechter
Heeft geen gezag altoos. Hoe langer is 't, hoe ſlechter.
Ja zelfs de Magiſtraat, die 't quaatdoen moeſt verhoên,
Ziet men door goud verblint, verheugt het quaatdoen voên,
En ſtyven met gezag verderfelyke vonden,
Uit goudzucht t'saam geſmeet door hun die dit verſtonden,
Tot 's naaſtens achterdeel, maar tot hun eige nut.
Vervloekte goudzucht! gy, gy rukt der Staaten ſtut,
Door deez' uw liſt, omveer: zoo gaat ons land verloren:
Zoo word ons druk op druk, en ramp op ramp beſchoren.
De Koopmanſchap ſtaat ſtil: de kaſſen raken leeg.
Die giſt'ren tonnen ſchats bezat, die ſtaat nu veeg
Om 't al te raken quyt: het Land lyd ſchaa aan pagten:
En d'arbeidsman aan loon; de ſchipper aan zyn vragten:
De Neering flaeut en quynt: de burger gaat te grond:
En door de goudzucht raakt het alles op den hond.
Roem dan myn Zanggodin uw Amſtels Burgerheeren,
Die, door geen goud verblind, dit quaat zoo man'lyk weeren,
En blyven (wat dat ook de leugengeeſt verdigt)
Onwrikbaar pal ſtaan in 't betragten van hun pligt.
Och of ook and're ſteên dien hadden waargenomen!
Dan waar 't met ſtaat en ſtad zoo verre niet gekomen;
Doch nu is 't al te laat! het klagen helpt hier niet:
En zonder Godes hulp wy blyven in 't verdriet.

S. P. Q. A.

Op het Octroyeeren, Permitteeren en Conſenteeren der Compagnien en Verkoopinge der ſelver Actien.

Siet nu hoe Neêrlands Staat, het dobbelen Octrooy
Verleenen, waar door uyt gelt en goed gedreeven
Hun Ingezetenen werd, haar Landen overgeven
Met haar bewoonderen, aan het verderf ten prooy,
Twyl ook helaas, den menſch door roem van winſt verblind is,
O wee, ô wee, dat Land wiens Koning dat een kind is.

Beurtzang over den Actie-handel tuſſchen een Geldersman en Hollander

G. WAt razerny beſpringt uw Steden
In dezen kommerlyken tyt?
H. Begeerte, om de Armoê te vertreden
Een plaag die uw Geweſt verbyt.
G. Wie klaagt dat? onder kleine en grooten
Is elk hier met zyn lôt te vreen.
H. Ja! was 't geluk u niet ontſchoten
Van de Actiehandel in te treen.
G. Ons zou geen ſchat behagen konnen.
Als valſſen ſpeelders winſt beſchaart.
H. My ſcheelt het niet, hoe 't wort gewonnen
Als 't maar gereede munten baard.
G. De Zeerôb vaart om winſt en woeker
Tot voor de poorten van de hel,
H. Daar vaart de ſchrale Aardapplen zoeker
Met boom-en akkervrugt af wel.
G. Hebben is hebben, zegt de Roover
Maar aan het krygen hangt de kunſt.
H. Regt. Hollant ſpot met Jonker pover.
Die gelt heeft, wint daar yders gunſt.
G. Verfoejelyk is zulk eene agting
Daar adel nog verdienſte geld.
H. Geen zegenryker Eerbetragting
Dan daar de kas en beurs afzwelt.
Met ſchop en ſpa door de aard te vroeten
Is 't beſte, dat uw Landſtreek leert.
G. Dat 's beter, dan door 't ſchelms bankroeten
Na 't vry Vianen gelaveert.
H. Een onheil, dat geen mens kan weeren,

En

En die, in 't nauw is, dient gerêd.
G. 'K zou u die kunsjes wel verleeren.
H. Waar me? - - - - - - - - - -
G. - - - - - - - met Keyzer Karels wêt.
H. 't Regt dat te fors gaat spat in duigen.
Gematigheit troost het gemeen.
G. Zoo weet men 't volk 't bloed af te zuigen.
Door lasten nimmer hier geleen.
H. Wat raakt dat onzen Actiehandel
Waarop gestaag uw gal uitbraakt.
G. Zwyg van dien goddeloozen Wandel.
Uw welvaart is 'er door gekraakt.
H. Die 't spel verliest zal altyt klagen,
Maar die het wint lagt in zyn vuyst.
G. Kreeg elk zyn regt; het waar te dragen.
Maar 't onregt wort voor 't regt gehuyst.
H. Men heeft 'er elk wat van gegeven,
En 't Lot verdeelt na rang, en staat.
G. Dat blykt aan Nigten, en aan Neven,
Maar Best aan Groothans en zyn maat.
H. Zoo praat het oproerziek Jan Hagel.
't Gepeupel gromd, en mord altyt.
G. Maar 't Haags misnoegen slaat den nagel
Regt op zen kop. En dat baard spyt.
H. Waar heen laat zig de Nyt al voeren?
Wie vaart van de Actien dan best.
G. De Haagse Jonkers en haar Hoeren,
Voor dez is 't spul met schút, en rest.
H. 'K dagt dat gy elders henen wilde
Om 't Muyten makers Gild te Dord.
G. Noyt zag ik, dat men oproer stilde.
Daar 't volk wiert in zyn regt verkort.
H. Te Londen gaat men slimmer gangen.
'K zwyg van 't winzugtige Paryz.
G. Was Geldwolf Law daar opgehangen.
Uw Landstreek stont op hooger pryz.
H. De ziekte is niet in al de leden.
Haarlem, en Leyde staan nog schoon.
G. Men vlegte die lofwaarde steden,
Hier om, een goude stedenkroon.
H. Daar mag ook Amsterdam mê brallen
En Gorkom trots op Arkels vest.
G. Maar Dordregt is de kroon ontvallen.
'K zwyg van het verdre plondernest.
H. Uw Gelderlant is kuys gebleven;
Wel wat een ongerepte Maagd!
G. Dat 's regt. Dat zy den lof gegeven
Dat haar geen Dolhuis kraam behaagt.
H. Wy gunnen u die ydle glori
Een schaduw die van zelf versmelt.
G. Wy u den Windhandels malmori.
d'Eer, hoe veragt is meer dan 't gelt;
H. Gy zult 'er wonder ver mê komen.
G.... Veel verder dan de Geltharpy
Met al haar winderige droomen
Van 't razend quincampoix aan 't Y.

Wind-zang op de Commerlyke Commercie, of Wind-zang van 't Jaar MDCCXX. Op de Wys van

Dees winter wil'k van dolheit spreeken;
Die gansch Europa heeft besmet,
Die gansch Europa heeft ontsteken;
En 't al in rep en roere zet.
Die gansch Europa heeft enz.

De Dekeverkooper zingt in 't voorbygaan, op de Wys van Pekelharing.

IK roepe wel met Deekens,
Maar niemant koopt'er wat;
Dit zyne geen goe teekens!
Maar 'k heb het al gevat;
De *Zuide* en *Weste Winden*,
Daar 't alles nu van kraakt,
Die hebben deze Vrinden,
Te moedernaakt gemaakt.
Voor deze naakte Gekken,
Is dan geen beeter raad,
Wyl Deekens hun niet dekken,
Als wisseling van staat;
Ter vlugts dan naar *Vianen*,
Voort scheerje maar van hier;
En dekje daar voor 't manen,
Met schilden van Papier.
Of benje niet voor 't loopen?
Zoo moetje *Frederik*,
Zyn kale Mantel koopen;
Al is hy niet te dik,
En dekje naakte leden,
Ten minsten met die Lap,
By manquement van kleden,
Ik groet je luy, en stap.

I.
Ik onderwind' van Windt te spreeken;
Nu dat zich duizende even dol,
In losse *Windt-Negotie* steeken;
En al de wereldt is op hol.
II.
Men treede dan de Beurs wat nader,
De klok heeft een, naar ik geloof;
Maar, is myn oog, my een verrader,
Ben ik ter Beurze, of ten Hoof?
III.
Wat wildt gewoel! wat dollen handel!
Wat al Poe-Hanen vindt men hier;
Wie ik ontmoet, waar dat ik wandel,
Den minsten is een Cavaljier.
IV.
Ik hoor de *Bubbel-winden* blazen;
Een ongehoorde vreemde Orcaan;
Door onze zeven Landen razen,
Die niemant kendt, noch kan verstaan.
V.
Myn ooren staan aan 't hoft tetrillen;
Ey! hoor, wat wildt, en woest geluidt!
Wat of dees dingen zeggen willen?
't Is al de West! de West! de Zuidt.
VI.
Sta ruim, daar komt een Windbuil lopen,
Met bey zyn handen vol papier,
Wie wil, wie wil der *Acties* kopen?
Is al zyn roepen en getier.
VII.
De West be gotje, wie wil trekken!
Werdt gins geroepen uit een troep,
Van uitgelate *Bubbel-Gekken*;
Dries is niet veilig op zyn stoep.
VIII.
Dees, met die Weste Windt verdreven,
Komt weer een ander *Bubbelaar*,
Daar nooit Cronyk van heeft geschreven
En schreeuwt, wie koopt'er Alkmaar
IX.
Wie Hoorn, Naarden, Weesop, Muiden?
Wie Uitrecht met of zonder Vart?
Of maakt de zee-windt uit het Zuiden;
Dees waar, alreets geen geldt meer waardt?
X.
Neen Gekskap loop jy naar de Lappen,
Daar vinje Volkje van je trant;
Daar kunje in wind gaan koopmanschappen,
Daar is uw *Bubbel-waar* Courant.
XI.
Strax hoord men weer een ander schreeuwen
Noch ruim zoo gek, noch al zoo dol,
En roept wie wil'er by de Zeeuwen?
Wie koopt'er Purmerent of Swoll?

XII.
Ruimbaan een beetje, maak wat spatie,
Daar hoor ik weer een andre klank,
Begut, by't leven van de Natie,
Wat laat, wat bie je voor de Bank?
XIII.
Loop voor Sint Felten Oel der Oelen,
Wy hebben naar ik zou vermoen,
In Hollandt, overvloet van Stoelen,
En met jou Bank gans niet te doen.
XIV.
Maar zagt, daar komt'er een aan snorren,
Die lykt, zoo ik my niet vergis,
Wel Koning van de Gouwe Torren,
Indien hy niet wel Keizer is?
XV.
Gans bloedt! wat draagt hy breê gallonnen!
Dees heeft ten minsten tien Millioen,
Zoo niet een twee drie hondert Tonnen,
Aan klinkklaar geldt, of Bubbel-poen.
XVI.
Daar opent hy zyn weye kaken,
Laar hooren wat de Gek verteldt?
Hy zal het ligt noch slimmer maken,
Och ja! hy droomt al meê van geldt.
XVII.
Wie doedt'er in de West me vrinden?
Wie fluit partyen in de Zuidt?
Wie zoekt, die kan zyn man hier vinden,
Ik speculeer wat ver vooruit.
XVIII.
Ik wedt om duizendt Pistoletten,
De Bank, moet noch dit Jaar Banqueroet,
Ik kryg van dag tot dag *Feuilletten*,
De Zuidt is 't daar me in winnen moet,
XIX.
Myn Vissers Pink is weer naar Londen?
Die voor my *vice versâ* reist,
De *Lapis* heb ik nu gevonden,
Daar werd niets meer voor my vereischt.
XX.
Dan loopt'er een G... d... onder,
En wat G... st... 's by de vleet;
Elk agt hem als een wereldts wonder,
Schoon hy van 't zaakje niet veel weet.
XXI.
Hy spreekt van Tonnen en Milioenen,
Of yder maar een Deuvik was,
Maar 't loof 't zyn Knolle of Pompoenen,
En Bubbel-blazen al den bras.
XXII.
Hy flokt, gelyk een Gazuarie,
Partyen in, schoon met een gons,
Op Mey, October, Januarie,
Het is al boter voor de spons.
XXIII.
Zyn Kar loopt op een effen paadtje,
Zyn Scheepje, vlak voor stroom en windt,
En elken duit, werdt een dukaatje,
Hy tast tot de elleboog in de splint.
XXIV.
Hy moet meê Koets en Paarden houwen,
En twee drie Hoertjes op het stal;
Ten zy hy toe ley om te trouwen,
Stâ vast dan Juffers, zet u pal.
XXV.
Wilt gy zyn Minne-drift weerstreven?
Zoo span vry al uw kragten in,
Hy zal u een Duarie geven,
Naar uw genoegen, naar uw zin.
XXVI.
En wie weerstaat een goude reegen?
Geen Danaé; hy is thans mildt,
Des streeft zyn liefde niet meer tegen,
Zoo gy gelukkig wezen wildt.
XXVII.
Hy zal voor u, trots een Mevrouwe
Van onze groote Wereld-stadt,
Een sleep van Camenieren houwen:
Dit schiet wel over van zyn schat.
XXVIII.
Een Lusthuis aan de Vegt, of 't Sparen,
Met Vyvers, Kommen en Berceaux,
Koopt hy tot uw vermaak nu garen,
Het rukt hem aan geen Tonne Gous.
XXIX.
Maar laas! hoe zal den bloedt staan kyken?
Wanneer een die noch loozer is,
Met 't heele boeltje heen gaat stryken,
En zegt mevriendtje gy zyt mis.
XXX.
Hoe zullen zyne wiekjes hangen?
Wanneer hem tyding wordt gebrogt,
Dat hy zyn *Acties* moet ontvangen,
Die hy zoo hoog heeft ingekogt.
XXXI.
Weg! weg zal dan die Goudt-Vink wezen.
Die eer zoo lieflyk heeft gefluit;
Vianen moet zyn smert genezen.
En daar mê is dit Liedtjen U Y T.
PRINCE.
Oorlof Monsieur de Gouwe Tor,
Nu is jou mooye Vlieger hor;
En wilje het nu eens beter rooyen,
Zoo moetje nooyt weer *Quincampoyen.*

LET OP 'T END.

Met Muts, en Pekbroek is het vry geweest gewonnen,
Riep onlangs een Matroos. Maar 't zal langs deze baan,
Die Deugt, en Dapperheit doet agter 't Neefschap staan,
Door broekjes van Fluweel wel haast zyn afgesponnen.

Nog zag men 't daar door, niet ten enden âam geronnen
Viel geen vergifter pest op zyne welvaart aan;
Zag men de Baatzugt niet in Zee en Standert vaan,
Die hem de magt sterkt, en vernagelt 's Lands kanonnen.

Om die te styven, en met magt te treên op zy
Rees deze dolle Rook-en Windverkoopery,
Een woede, daar het Regt de kroon spand, niet te dulden.

Maar wie zal van't gemeen den Paus doen in den ban?
De Hofpluim ryst'er door, het Koorkleed groeit'er van.
En, mist de kaats, men hangt hier niemand om zyn schulden.

Op den Windhandel. Klinkdicht.

Wat razerny! wat drift! wat dolheid gaat ons aan!
Van welk een' boozen Geest wort tans 't Heelal gedreeven
Nu elk de Koopmanschap den doodsteek tracht te geeven
En zyne winsten bouwt op ingebeelden waan?

Wie poogt nu meêr met lust de hand aan 't werk te slaan
Om 't lieve Vaderland te hoeden voor het sneeven?
Waar is die oude zucht tot Koopmanschap gebleeven,
Waar door de welvaart moet, en leeven en bestaan?

't Is uit! zy is, helaas, ten Landen uitgebannen
Door d'onbezonnen drift van wreê Papiertierannen.
Men handelt nu alleen op lossen waan en wind.

Maar weet u! wen die wind eens weder raakt aan't draaijen
Dan zult ge uw' schoonen winst veel vlugger zien verwaaijen.
Gelukkig zo gedan een plaats in't dolhuis windt.

Merkurius onder de Actionisten, of Quinquenpoix in Allarm; over 't daalen van de Zuidzee Acties.

DE zilver blanke Maan liet naauw van 's hemels trans,
By 't afzyn van de Zon, haar deluuw bleeken glans
Op 't aardryk schynen; wyl ontelb're duizend starren
Aan 't uitgespanne dak zig onder een verwarren;
Als Maja's vlugge zoon op gulde wieken kwam
Van zyn geboorte plaats, Cyllene, naar den dam;
Die d'Amstelstroom bepaald, en naar zyn naam hoort noemen.
De grootste Koopstad, daar Europa op durft roemen,
Het scheepryk Amsterdam, 't geen door het wys beleid
Der Agtb're Majestraat, tot nog in zekerheid
Zyn hoofd gerust legt in den schoot der Burger Vad'ren,
Die 't vuur van Liefde, en Trouw, en Deugd speeld door hunne ad'ren;
Hier streek hy, by de schaauw des duist'ren avonds neer,
Herschaapen in den schyn van eenen actie Heer;
Men zag geen vleugels nu zyn godd'lyk hoofd versieren,
Maar een Alongie Pruik langs nek en schouders zwieren;
Een breet gerande hoed, met goud versierd, verstrekt
Hem nu voor een helmet, terwyl hy 't lyf bedekt
Met wydsze kleeding, styf van goude en zilv're kanten;
Hy schynt een Veld Cadet, die 't vandel denkt te planten
In 't Zuyen, om een baak te strekken voor die geen,
Die door de hoop van winst haast derwaarts steev'nen, neen,
Hy schynt voor Ingeneur naar Utrecht te vertrekken,
Om aan die Compagnie naauwkeuriglyk te ontdekken,
Hoe hy in honderd jaar, met honderd duizend man,
Hun voorgenoome Vaart heel ligt volvoeren kan,
Zo 't geld maar niet ontbreekt: Maar ik, die op zyn schreeden
Naauwkeurig agt sla, zie naar Quinquenpoix hem treeden,
Om op zyn vaders last eens grondig te doorzien,
Wat Wind-negoties van veel dwaazen hier geschien,
Om op zyn wederkomst hem rekening te geeven,
Wat dolle uitspoorigheen hier worden thans bedreeven.
Help Febus! onderschraag uw Digter, die zyn zang,
Op 't spoor van god Merkuur, werpt midden in den drang
Der Actienarren, die, op hoop van geld te winnen,
Verliezen eer, en naam, verstand, en tyd, en zinnen.
'k Voel reeds myn zwak gemoed ontroeren door uw geest,
Dies zal myn Digteres, grootmoedig, onbevreesd
Op zingen, al het geen der Goden Tolk beschouwde,
Daar zy zig wel gerust aan zyne zy vertrouwde:
Nog naauw'lyks kwam Merkuur by d'aangedrongen troep
Der windverkoopers, als een schrikkelyk geroep,
Van: wie doet op Edam! Enkhuizen! Naarden! Hooren!
Al onder een verward, zyne ooren kwam doorbooren;
Fluks ziet hy zig omringt van Smoussen, zonder tal,
Die door hun schaggerzugt, gelyk een waterval
Van 't hoog gebergte stort, hem overal bespringen,
Om zelfs, als tegens dank, hun wind hem op te dwingen,
Wat bied je op Edam? vraagt de een, als Maja's zoon
Voor 't eerst zyn mond ontsluit, en met een grootsen toon
Die Schagg'raars dus begroet. Wie meend gy te bedriegen,
En door den schoonen schyn van winst, in slaap te wiegen?
't Geen reeds zo meenig een te deerelyk beklaagt.
Weet, dat uw Koopmanschap van wind, my niet behaagd.
Zo ik die Acties kogt, waar zou ik de intrest haalen
Van 't uytgeschoote Geld? uw harszens zyn aan 't maalen,
Of zal Edam met Kaas heel Nederland voorzien?
Of ligt de Weereld? want daar moet iets vreemds geschiên.
Edam zal Amsterdam wis boven 't hooft haast groeijen;
Of zal die Compagnie ook handelen in koeijen,
Om de intrest van het geld te vinden, met de melk
Ter markt te brengen? Spreek! leg my eens uit, op welk
Een grondslag deeze Wind-negotie word gedreeven
Men zwygt: een ander vraagt, wat wilt ge op Hooren geven?
Wat Hooren? zeid Merkuur; koop wortels voor uw geld
Dan word gy ligtelyk tot Directeur gesteld
Van 't agtbaar Wezep, om de Varkens vet te mesten,
Dog deeze Compagnie is ligt nog de alderbesten,
Want Zwynen dienen nog tot 's leevens onderhouwd,
Vul daar uw Maag dan meê, als u de hoop berouwd,
Die u op Rook, op Wind, op Niet uw geld deed geeven;
Maak ieder Actie tot een Zwyn om van te leeven.

Maar neen, deez' raad is kwaad, dewyl gy Smoussen zyt.
Voort Schaggeraas vertrekt! want gy verkwist uw tyd,
Zo gy tot voordeel my denkt agter naar te loopen.
Praat wat je wilt, roept weer een Smous, nog zelje koopen
Op Utrecht, dat is vast. Ja zeid Merkuur: wanneer
Ik eens die breede Vaart van ruim vier uuren veer
Voltooid zal zien, en de Eems zal pronken met een Haven,
Daar men die alle beî nu nog voor eerst moet graaven.
Wel koop dan op Tergouw, roept weer een Schaggeraar,
Die Compagnie is goed. Bedien u van die waar,
Herneemt der Goden Tolk, zy zal goede Intrest geeven,
Ja Intrest daar een Smous by naar van dient te leeven;
Want Pypen, en Toebak, en Weseps kooren nat,
Is voor uw Natie 't best. Ga heen, verzoek dan dat
Uw Volkjen, Directeurs mag van die Bubbles weesen,
Maar gy zult my nooit tot die Compagnies beleezen,
Uw Wind negotie, daar reeds meenig een om vloekt,
En naar Vianen by het held're dagligt zoekt,
Wyl zyn verlies hem 't hoofd en harszens steld op schroeven,
Zal nimmer myn gemoed door schaâ, op schaâ bedroeven.
Ik min de Koopmanschap, maar op de deugd gegrond,
En haat deeze Actieplaag, die 't woelend Vrankryk vond,
Om met een flinkse streek zyn schulden te betaalen,
En 't geld van 't heele Ryk in 's konings kas te haalen.
Uw Rook-negotie haat ik als de veege pest,
Daar elk door 't woekeren zoekt maar zyn eigen best:
Geen sonde maakt, van d'een of d'andren uit te stryken,
Zo men zyn schrokbeurs maar kan door die list verrykken,
En zo 't verlies u parst, dat gy haast door moet gaan,
Men trekt het harnas van Vorst Fredrik Hendrik aan,
Dit strekt u tot een schild om alles af te weeren;
Terwyl men vliegt, en rost, in kakelbonte kleeren;
Geen Duizend gulden is by u meêr noemens waard,
Neen, 't zyn Miljoenen, daar gy u nu by verklaard.
Men zweerd op 't alderminst' by twee drie Tonnegoudsen;
Terwyl gy smeerige en smagterige Smoussen
U in beeld, dat gy zelfs de Weereld nu regeerd.
Fluks roept een Jood: dien Vent zyn harszens staan verkeerd,
Het is zyn Gekheids schuld dat hy ons dus durft hoonen.
Dat gy lui gekken zyt zal u het end betoonen,
Beantwoord hen Merkuur, wanneer gy 't laaz'rus huis
Tot herberg krygen zult. Fluks hoord men een gedruis,
En winderig geroep van Nagtnegotianten,
Die zig in eene zwerm te zaam' van alle kanten
By een vergaaderen. Wie op de Zuidzee? wie?
'k Zal Premie geeven, of ontfangen, van al die
Maar lust heeft, om zyn geld, op hoop van winst, te waagen;
Ik kan, als al de rest, maar myn verlies beklagen.
Dus roept hier de eene, die zig daad'lyk vint bezet
Door Premietrekkers, als der Godentolk ook met
Zyn naargeboortsten schyn als een dier Actiedwaazen,
Zyn stem doet hooren in dit ysz'lyk wind'rig raazen
Hoe? zeid hy, veild men hier de Zuidzee? Ja myn Heer
Roept fluks een ander; bied eens zeven honderd, 'k zweer
Dat ik u aanstonts zal zo veel Partyën geeven,
Als gy begeeren zult; ik ben daar in bedreeven.
Geen Actionist, die op de Zuidzee doet, komt my
In gaauwheid, of in tal van Actiën naarby;
'k Heb vyf Miljoenen reeds met Premiën gewonnen,
Dat in drie Maanden, zints ik 't eerste heb begonnen
In deze Koopmanschap. Op 't hooren van deez' reen
Zag Maja's wakk're Zoon vertorend om'zig heen,
Wyl hy geenzints de spyt, die zyn gemoed kwam tergen,
Door laffe veinzery kon voor hun oog verbergen;
Dies sprak hy in het end. Schoon dat gy door uw list,
Hoe dik ook met den schyn van winsten gefernist,
Zo meenig een reeds hebt door logen taal bedrogen,
Denk geenzints, dat gy met uw vleijery, myne oogen
Bedwelmen zult, door wind op eid'le hoop gebouwd,
Indien gy wist wie 'k ben, die gy bedriegen wouwt,
Gy zoud angstvallig voor myn by zyn aanstonts vreezen.
Tot zeven honderd is de Zuidzee reeds gereezen,
Zeg zy is zo geweest, toen dolle uitspoorigheid,
Die nu reeds voor een deel is aan den band geleid,
Verzelschapt van den waan om schatten te vergaaren,
Ontelb're duizenden geplompt heeft in de baaren
Van 't kwynend Naberouw, 't geen nu op haaren tyd

U prompt betaalen zal, want gy zyt alles kwyt;
Die acties van de Zuid zyn reeds te ver aan 't daalen,
En kunnen naauwelyks twee honderd gulden haalen,
En zo in Engeland de Bank, die Compagnie
Niet styft met haar Crediet, geloof my vry, ik zie
Haast naar Vianen u toe vlugten met elkand'ren,
En deeze Compagnie in rook en wind verand'ren.
Beklaag nu uw verlies, en schreeuw van nu af aan,
Niet meêr, hoe veel de Zuid? maar 'k heb my zelf verraân,
Ja Vrouw en Kind beroofd door 't duivels Premie trekken,
Gelukkig, vond ik nu een plaatsje by de Gekken.
Maar jei, Monsieur, die ons hier dus voor dwaazen scheld,
Roept weêr een uit den hoop, en zoekt door uw geweld
Ons te over schreeuwen, waar zult ge uw bewyzen haalen;
Dat de Acties op de Zuid zo kragtig zyn aan 't daalen?
Ha 'k merk 't, dat is een trek van u, die gy verdigt,
Alleen om naar uw zin, onze Actiën zeer ligt,
En tot een laagen prys uw eigendom te maaken,
Dan zullen morgen, die weêrom aan 't ryzen raaken,
'k Beken, 'k heb nevens u zulks menigmaal gedaan,
Daarom neem ik u dit niet kwalyk, maar zie 't aan
Gelyk een blyk van uw verstand, ja gy zyt waardig
Een Actie Heer te zyn; want die moet altoos vaardig
Tot liegen weezen, waar door hy zyn Intrest vind;
Dat deeze Compagnie of ryst of daald. Dus wint
Men schatten, maar dat gy ons wilt de hoop ontrukken;
Die ons de Zuidzee geeft, dat zal u niet gelukken,
Want met den laatsten Post was deeze Compagnie
Nog Zeven honderd, en daar is niet nader. Wie
Heeft deeze tyding dan aan u gebragt? 'k Wil Zweeren
Dat gy 't verdigt; of zyt gy op geleende veeren
Naar Engeland geweest? en is 't geen gy verklaard
De waarheid, wouw ik dat ge op reis verzoopen waard!
Toen kon de Hofherout van 't Hoofd der hemel Goden,
Die neêr gedaald waar op de dond'rende geboden
Van d' opperstén Jupyn, de spyt, die zyn gemoed
Door zulk een hoon bespringt, en in zyn boezem wroet,
Niet meêr betoomen, maar door ed'len toorn bestreden;
Smyt al de wydsse praal der weereldlyke kleeden,
Alleen met eene ruk, van 't good'lyk lighaam af;
Fluks steigt hy naar om hoog met Beurs, en Slangen staf,
En blyft dus zweevende op zyn snelle wieken hangen.
Hoor nu, roept hy, het lot het geen gy zult ontfangen,
En zie of 't moog'lyk is, dat ik uit Engeland
Heb nader tyding, hoe uw hoop daar is gestrand,
Door 't daalen van de Zuid; die schoon gy u verwonderd;
Haast vallen zullen tot op Honderd, onder 't honderd,
Dat is tot Niemendal; glooft gy 't nu, wel aan,
Laat my, voor myn vertrek uw klagten dan verstaan.
Fluks rees 'er een gerugt, als of van alle de oorden
Van 's aardryks groot begryp, het Oost, West, Zuid, en Noorden,
De winden, op het ruim des hemels, in hun vlugt
Afgryfz'lyk op elkaâr aanhorten, dat de lugt,
En zee, en aardryk beeft, niet anders hoord men 't klagen,
En zugten van die geen, die tot in 't hart verslagen,
Den Wind der Acties duur vervloeken, wyl hun staat,
En ingebeelde winst met éénen slag vergaat.
Ach! zugt 'er een, ik heb my eigen zelf bedrogen,
En zie nu nevens my, helaas! met weenende oogen
Myn Vrouw en Kind'ren, die my als de bronaâr van
Hun deerelyken staat aanschouwen, en ik kan
Nu hun verwyt, met regt, nog reden, van my weeren,
Wyl ik moedwilliglyk, tot eigen schaâ wou leeren,
Wat intrest dat die Wind-negotie, in het end
Verschaffen zou, 't geen my nu is te wel bekent.
Helaas! hoe zal ik best myn schuldenaars ontwyken?
Die met het overschot wis van myn geld gaan stryken,
Ten zy Vianen my voor hun vervolging dekt.
Fluks roept een ander weêr, die 't haer met boszen trekt
Uit de opgezwolle kop, van wind en waan bezeeten;
Helaas! 'k zal nooit deez' slag in eeuwigheid vergeeten?
ô Zuidzee! 'k wou dat ik, voor myn geroofden schat,
My mogt zo aanstonts gaan verzuipen in het nat
Van uw verbolge plas, zo zoude ik nu niet zugten,
Daar ik nu moet door u gelyk een balling vlugten,
Of leeven zonder eer! want schoon ik my bedek
Met Fredrik Hendriks regt, nog zal op my de vlek,
En haatelyken naam van Bankrottier steeds kleeven;
Gelukkige Ambagtsman! die van uw werk kunt leeven,
Hoewel gerust doorloopt gy uwen leevens tyd,
Daar ik myn dagen nu in bitt're droefheid slyt,
Door Naberouw gepynt! door Wanhoop fel bestreeden!
Daar ik my zelf de bron van myn rampzaligheden
Moet noemen, wyl ik al myn schatten heb verspild,
Met Koopmanschap van Wind en yd'le Rook; dus gild,
En schreeuwd de Compagnie der Zuidzee Actienarren,
Eendragtig met elkaar; daar de een ziet naar de starren,
De tweede stampt op de aard', de derde gnord en grimd
Gelyk een wezeps zwyn, de vierde zugt en krimpt
Van angst schier in elkaâr, dog wyl zy Acties maaken,
Om dat hun Acties hor, en heel tot niet geraaken,
Klapt Maja's Zoon om hoog zyn wieken tegen een,
En juigt om hun verdriet, en lagt om hun geween.
Ga roept hy voor het laast: gy kunt uw schaâ herhaalen,
Als Rotterdam of 't Stigt uw intrest zal betaalen
Van de Acties, die gy hebt tot veertig, vyftig, ja
Tot zestig toe gekogt, of Muiden zal uw schaâ
Heel ligt vergoeden, want een stad, zoo wel geleegen
Aan d'oever van de Vegt, zal 't alles overweegen;
Ja zelfs eerlang de zee bedekken door 't getal
Van haare kielen, die langs Gooilands laagen wal
Hun ankers werpen, om in 't midde van die plaszen,
Door 't uitgespreide het, de viszen te verraszen;
Dan zeilen zy terstont, tot zinkens toe gelaan,
Op 't liff'lyk stroomgeruis van de Y revier, regt aan
Regt toe naar Amsterdam, om daar ter merkt te draagen
De Keurlykste Ybot, die ooit sterff'lyke oogen zaagen;
Die Visvangst zal ligt van een Fonds van vyf Miljoen
Goede Intrest geeven, en heel ligt de hoop voldoen,
Die u zoo blindelings deed naar de winst verlangen,
Want ik verzeker u dat Muiden Bot zal vangen.
Op Naarden hebt gy ook nog hoop, dewyl men daar
In Fulp zal doen, en schoon uw geld verlooren waar,
Zo is die stof nog zagt (zoo gy ze kunt bekomen)
Om 's nagts in uwe rust gemakk'lyk op te droomen
Die Compagnie is goed, zy handeld in Fluweel.
't Wydluftig Steenwyk kan u ook eerlang een deel
Van uw verlies, vergoên: wat pord u dan tot klaagen?
Of heeft de Zuidzee al uw hoop ter neêr geslaagen?
En ziet gy als voor heen u weêr ontbloot van geld,
Uw Rykdom kort van duur geheel ter neêr geveld;
Wat scheeld dat? zyt gy niet nog die gy waard voor deezen?
Of dagt gy door den wind altyd een Heer te weezen?
Neen, die is al te los, en wiszelziek van aard
Nu kan myn Heer, die nog op gist'ren, met een paard
En Sjees vloog heen en weêr, die niet mogt hooren spreeken
Van zyn voorleeden staat, beschaamd den bek te steeken
Aan burgerlyke speis, die niet dan wildbraad at,
En op een maaltyd meêr dan zeven Wolven vrat,
Terwyl hy reis, op reis uit glaazen en bokaalen,
Een stroom van Rynssen Wyn deed door zyn gorgel daalen,
Zyn dis op nieuw voorzien met koeken van grof meel,
Met erten, boonen, gort, terwyl hy in 't geheel
Niet hoeft te zorgen, dat het vet hem op zal breeken.
Want hy ziet Vlees, nog Spek, nog Boter, tot een teeken
Dat hy door armoê tot devotie is gebragt.
Dus sprak Merkuur, en vloog in 't midde van den nagt,
Omgordeld met een kleed van wolken, uit 't gewemel
Der Rookverkoopers, naar den digt bestarnden hemel
Van zyn Heer Vaders hof; terwyl 't uitbroeidzel van
Heer Lauw, angstvallig vlugt, daar de eene, zo hy kan
Voor Pluimgraaf of Matroos wil naar Oostinjen vaaren;
Een ander wenst zyn heil te vinden op de baaren
Der groote Zuidzee, die hem heeft van gelt ontbloot,
Om, als een Duiker uit haar grondeloozen schoot
Zyn schat, dien hy verloor, door 't duiken weêr te vinden;
Maar hy duikt ver genoeg, die door 't gebruik der winden
Gelyk een Balling moet gaan vlugten, om geen schand
En hoon te lyden in zyn lieve Vaderland;
Een derde, wenst veeleêr als een Zoldaat te sterven,
Dan in zyn eigen huis en spys, en drank te derven;
Een vierde, wil zyn schand met een Godvrugtig kleed

Bedekken, en tragt niets, dan om zyn hartenleed
In eene kloostercel voor altoos te beklaagen,
Dog meêr om vry te zyn voor de armoede en haar plaagen;
Dus maakt hen het verlies van geld, van naam, en staat,
Of Zwabber, of Matroos, of Munnik, of Zoldaat.
ô Scheepryk Amsterdam, en pronk van Hollands steden!
Hoe duur zyt gy verpligt aan uw hooge Ov'righeden?
Die u door hun beleid, gevest op deugd en reên,
Behoeden voor die Pest, en kanker van't gemeen,
Gy moest, ô Burgery! de Naamen van uw Heeren,
En Voester Vad'ren, op het sier'lyks doen graveeren
In eene koop're Zuil, gelyk de Tiberstroom
Wel eêr zag stigten, aan zyn wyd berugten zoom
Uit blinkend marmer steen, versierd met praalsieraaden,
Tot Vorst Trajanus eer, verdienden zyne daaden
Dien onverwelk'ren lof? zo past geen mind'ren aan
Uwe Opper Heeren, die, met zorgen overlaân,
Staâg waaken voor uw heil, om alles af te weeren,
Het geen uw welvaart, of uw rust zou kunnen deeren.
Zo bleef hunne Eer en Deugd by't laatsten Nageslagt;
Dog wyl ik van uw hand deez' Dankbaarheid verwagt;
Wens ik, datzy nog lang gelukkig mogen leeven.
En de Actiekraam te zien heel Neêrland uit gedreeven.

Mercurius Koolverkooper in de Quinquanpoix, en Oogmeester onder de Actionisten.

Kool, haal Kool! Repje wat! want hier is uytgelezen
Kool! 't Is geen Savoje, maar anders als voor dezen:
Door 't koopen van dees Kool word iemand schielyk ryk.
Za lustig, repje wat! want nauw is myns gelyk:
Zy is niet zwaar te tortzen of te dragen,
Bestaat alleenig maar, in lof papiere bladen,
Gints woond een Man, die laast genomen heeft
Zuyderkool. Ey ziet eens hoe heerlyk dat hy leeft,
Dat meer is hy wist nauw korts aan de kost te komen,
Nu krygt hy daags, daar hy 's nagts van komt te droomen,
Gelukkig Eeuw; voor veel' de Schouwburg staat heel stil
Terwyl dat haar Acteurs nu niet meer speelen wil.
Den Amstel ende schiê, verstrekken hem tot wooning,
Die eerst Soopjes tapte, leeft nu als eene kooning,
De Main is gelukkig. Dewyl haar wooning is verheven,
Om heerlyk als een Prins, in al grandeurs te leven,
Wel koopter niemand wat, uyt Zuyde of de West.
Welkom, welkom, Eyza een ieder doed zyn best,
En hebt gy niet veel geld, je hoeft niet weg te loopen,
Gy kan de Zuyerkool, voor vier zesthalve koopen;
Laast was'er een; die kwam met 't zelfde niet te loor,
Hy gaf Premie, en wierd daar door een groot Zinjoor,
Veel ander Exempels, zoud ik u konnen toonen,
Die 't kopen van de Kool, aan menig kwam te loonen;
O bloed; wat ziet men thans al hokus bokus spul,
Door 't nemen van dees Kool, zy worden mal en dul,
Jongens die af en aan, tousjours maar komen loopen,
Worden over ryk, ja zonder eens te koopen,
De Koffyhuyzen, daar men Kool verkoopt masoy,
Die worden voort genaamt, naar 't franze Quinquenpoix;
In 't franze Albion, daar is het spul begonnen,
Jan Law de vinder is, en heeft 't eerst verzonnen,
Dees Kool die was van al te Missisippis smaak,
Zo dat nu Grand Lovis, en al zyn volkje raakt,
Voor honderd duyzende van slapper'ellementen,
Maar wat de Zuyd aan gaat, die staan op vaster stenten,
O bloed die hebben voet zo veel my is bekend,
Om voorje Kool te hebben van 't anders wereld end,
Ten minst men maakt u wys een hope geld 't ontfangen,
Dog laat u aan die strik, niet al te licht verhangen,
Ziet vrienden ziet wel toe, 't is Kool die slenken kan,
Neemd gy ze al te veel, zo vaard g' als laast een Man,
Die had zo veel gekogt, als hy met macht kon laden,
En kon zyn gierigheid naauw aan dees Kool verzaden,
Nu zit hy vast beroofd, en weet by lo geen raad,
Eerst leefde hy Grandeurs, en nu maar montjes maat,
Ik heb gezegt 't is Kool, die wonderlyk kan slenken,
Van duyzend op twee honderd wie duyker zou dat denken,

Za vrienden lustig dan, a za loopan, loopan,
Wel denk die Kool voor vast eens weer om groeijen kan,
Wel hoe verslapt het werk, wel komt gy aan het teemen,
Laat g'uw hoofde hangen, en durf geen kool meer nemen,
Waar duyker wil dit heen, za lustig voor het lest,
Neemd wat Zuyder kool, of wilt gy z' van de West,
Ik zalje voort, ja straks met alle macht geryven,
Wilt g' ouw of nieuwe zo de laatste kan gy schryven;
Hoe veel dat gy begeerd, daar toe hebt gy nog tyd,
Om je Kool verkoopen tot heele groot profyt,
Eer datze word betaald of hoeft betaald te worden,
Wel benje dan verzuft hoe sta je dus als Jorden,
Wel durfje niet, dees Kool die veel belooft en 't zal
Houde, 't en zy een ramp of ander ongeval,
Haar treft haar Kool by gort en zal bylo niet mind'ren,
Maar indienze slenkt. Wie duyker kan dat hinderen,
't Is hasart; wie koopt'er s' is maar op twee honderd
Ha za! za, loop aan, en sta dog niet verwondert,
Schoonse agt of negen, ja meerder eer mogt gelden,
Dees slenking luistert toe, sal ik uw voort gaan melden
De grond, waar op dees Kool, gestadig groeijen gaan,
Is wind, ja los, en kan gevolglyk niet bestaan,
Indiense maar eens kwam, om in haar kragt te bloeijen,
Gy zagt de Westerkool, als uit haar magte groeijen,
Wel koopt'er niemand wat, wel aan neem by me zool,
Lust gy, geen Zuid of West, zo neemd dan Rotte Kool;
Ha! dees is zo heerlik, als gy oit kan verzinnen,
Hier staat een moje plok, al buyt hazard te winnen,
Daar word een Plantery, van Kool gehouden dan,
S'is voor eenig' dat 's vast, maar niet voor ieder Man,
Want eer de Plantery, eens was ter deeg begonne,
Zo was zy vol, wie hamer had dat ooit verzonne,
Zy handelen met kragt al met de staarten vast,
't Is alles om de Kool, aan 't slenken leid de last,
Val aan wie koopt'er wat, je hoesse niet te slypen,
Za lustig repje wat, of wilje van de Pypen,
Dat is van Gouze Kool, za komt met hopen dan,
En koopt dan van dees Kool, zo veel gy krygen kan;
Za rokers van Tabak loop aan al by gants Duiken,
Men zal dees Kool, voortaan in plaats vernis gebruiken,
Om dat de Pypen dan, voor 't breken zyn bevryt,
Zo Perkement en Trommel makers, 't is uw tyd
Nu kan gy vast voortaan, gerust en vreedig leeven,
Of anders om de Kool, uw aan 't Kool kopen geven,
Wat is 't een Gulde tyd, de Slagers van het vee,
Boeren en Vetvoeders, leeft nu in volle vreê
Van Kalverschieters, Bullwysers, kond gy verwerven,
Dat geen van uwe Rund; door ziekte sal gaan sterven,
Wie koopt'er dan geen Kool, ik zweerje vast by Gort
De Kool is schoone Kool, als al de Kool van Dort,
Wel kinkels koop dan Kool, en blyft in geen gebreken,
De Merw bewaart uw thans, dat niemand nu kan steeken
Den Brand al in uw Dak, het zy Berg Huys of Schuur,
't Is alles om de Kool. Wel is de Kool dan Duur,
En zo g'uw Geld beklaagt, die gy eerst kwam te geven,
't Is alles om de Kool, de Rotte moeten leven,
De Pype breken niet, de Duyker dat 's wat Raars,
Gaat heene om de Kool, en eet wat Merwer Baars,
Dit is een lekk're vis, of houwze voor haar selvers;
't Is al maar om de Kool, wel ziet eens by de Delvers,
Dees zal u om de Kool, geloofd myn vryelyk dan,
So veel beloven thans als immers jemand kan,
Wie koopt 'er dan geen Kool, of zo gy wilt verkeren,
Al op een goede hoop, by al de grootste Heeren,
't Is al maar om de Kool, zeg op dan met malkaar,
Zo koopt dan schoone Kool, al van de Ojevaar,
Ha bloed! dat 's ander waar, zo gy maar komt te gissen
Daar zal z'op verzekere, dan kan het vast niet missen,
Nog zal 't om de Kool, het al beleenen gaan,
Wel bloemers herten dan dat Koolen gaat wel aan,
Wie koopt'er dan geen Kool, za za! wel wil wat koopen.
Wel zo by lut val aan, en dat met heele hoopen,
'k Heb nog meerder Kool, schoon gy die voor genomen heeft,
'k Laat niemand thans verlegen, ik zweer zo waar ik leef,
Schoon dat dees Plantery, van Kool, al was geschreven,

Eer

Eer dat de tyd was om, om de Kool daar toe gegeven,
't Is niemandal, koopt Kool, ik hebze in overvloed,
't Is Hoornze Kool, ô bloed! die is zo wonder goed,
Gy wint'er voort al aan, als gy ze maar kond hebben,
Wel spreekt de Directeur, die zal het u voort zeggen,
Want 't ander is om Kool, gy krygt geen eenen Duyt,
Hy heeft de Kool alleen, voor de rest is maar gefluit,
Wel wilje dan die Kool, je kanze koome haalen,
Acht dagen hy vergund, eer gy ze zal betalen.
De deugd des Kools, is vast van jeder bekend,
Of wilt gy andere, zo koopt van Purmerend,
Hier word een volle maand, of daar omtrend gegeven,
Eer dat ze word betaald, gy kander heerlyk leeven,
't Is alles om de Kool, al dat'er word gedaan,
Of zo gy Monnicke zoek, val aan, val aan, val aan,
Hier zal me trafiqueren, en brave Schepen bouwen,
't Is alles om de Kool, wil dat maar wel onthouwen,
Wie zockt'er dan geen Kool, alzo de Directeurs.
Door 't vente van dees Kool, braaf vulle haare beurs.
Soekt gy Alkmaarze Kool, die kanne Koole venten,
Die Kool die is gezond, maar zlapper elle menten,
Men zal een Haven maken, ô Bloed! dat is zo goed,
't Is alles om uw Geld, ziet wat of Kool al doed.
De Medeblikker Tuin, die wille Navigeren,
't Is al te zimp'le Kool, wel wil wat beeter leeren,
Uw Kool die is niet goed, maar van te ligt alloy.
Enkhuizen volgt daar aan, de bank de bank mafoy,
Daar door zo kan uw Kool, niet al te weelig groeijen,
Haal Kool, wie koopt'er Kool, wel wilje lustig spoeijen.
De Swynen komen mee, en brenge Kool te koop,
De Kool die word te geef, za haalze by de hoop,
'k Weet niet langer kans, om al de Kool te kruiden,
Naarden Plant mee Kool, als ook dat Deftig Muiden,
Helpt Vader Jupiter, myn Wagen word te vol.
Daar komt nog Hasselt aan, als ook dat schoone Zwol.
Wel koopje dan geen Kool, of vreesje voor de Rampen,
Betaald maar een percent, hy zo daar komt nog Kampen,
Dees Kool die is bylo, beziet het wel niet kwaad,
Haar Stad die is heel schoon, in florizante staat,
't Is alles om de Kool, wat dat zy uyt gaan schryven,
Wie wilder dan geen Kool, men zalje voort geryven,
Val aan, val aan, hy zo! wat wilje zeg gelyk,
Ha ha! za za! ik zie 't, gy wiltze van Steenwyk,
Die Kool, is wonder schoon, en wilt het vry onthouwen.
De Zeeuwe komen ook, wil die uw geld vertrouwen.
De Middelburgers thans, die vente mee haar Kool,
s'Is schoon tot goeje winst, dat zweer ik by me zool,
Daar staat een puyk van winst, te krygen op de handen,
Haar kielen steven vast, al na de vreemde landen,
't Is alles om de Kool, zo sprak nog lest maal Jaap,
De Veerze stappen aan, hier is ook Kool de kaap,
Wel wilder niemand Kool, of durftje 't niemand raden,
De Kool die is bezwaard, als gy zyt overladen,
De Kool, is voor gezet, als van een hooge toors,
Denk dat gy krygen kan, heel ligt de Zeeuwze koors,
Die koors die is te kwaat, en laat zig nauw verdryven,
Wie koopt'er dan nog Kool, en dat voor wynig schyven,
't Is Kool puyk van de best, schoon dat s'in het eerst niet kwam,
't Is Vlaardinger Kool, of anders van Schiedam,
De Stigtse zynder al, maar de Emders komen loopen,
Om met de Woerdenaers, haar Koole te verkoopen,
Wel wilje dan geen Kool, of heb je niet bedagt,
De Koole weet gy al, die 'k heb ter markt gebragt,
Maar zo gy wist haar deugd, en over groote kragten,
Ik wed gy geen minut, te kopen zoude wagten,
Wel luistert dan maar toe, ik beginder straks al aan,
En Missizippi thans, moet in de voorrang staan,
Den haan gewoon, op zyn schatten thans te brallen,
Die zag door overdaad, zig in een schuld gevallen,
Onnoemelyk ten minst zo als men 't noemen mag,
Aan 't verhelpen 't gantze Ryk gelegen lag.
Jan Law, een Schottenaar, die lei daar op zyn zinnen,
Bedagt een slimme vond, om geld met macht te winnen,
Hy schreef van stonden uyt en met een groot verstand,
Als dat zy hadd' ontdekt, een groote streeke land,
Aan de Missizip Rivier, of 't geenze zoo gaen noemen,
En gaat daar op het werk, met alle magte roemen,
Men nood een ieder vast om in te schryven dan,
De Koning doed daar toe, al wat hy doene kan,
Hy schonk haar veele land, het kon hem niet verscheelen,
Hy trekt daar door veel geld, en 't land kwam hem verveelen,
Een ieder om veel geld, dees tyden op te doen,
Die gonge al haar best, zig naar Parys toe spoen,
Gierigaart en de Vos, die komen by den ander,
Een jeder tragt een winst, te zien al van malkander,
En dat al in de straat, genaamt de Quinquanpoix,
Geschied dezen handel, zo wonderlyk moy,
Als dat'er veele thans, ja in een dag, zes zeeven,
Meer als een Prince staat, met alle macht beleeven,
Maar ach och lacy thans, wanneer men maar zal gaan
Aan 't Negotieren, 't is alles voort gedaan,
De fondzen die zyn weg, de schatten zyne heene,
Die Kool verwekt helaas niet als een droevig steene,
d'Engelze nog jalours op 't schatrend frans geluyd,
Bedenken mee een fonds gegrondvest op de Zuyd,
Haar Kool die was in 't eerst beneen haar Capitalen
Men ziet s' in korten tyd ver over duyzend haalen,
Wat dunkje van die Kool; sta uw die koop niet aan,
't Is wel in waarheid Kool, en 't magger voor bestaan,
Men ziet ze thans in 't kort net als kauwoerde groeijen,
En zonder eenig vrugt of eens te mogen bloeijen,
Wel wee gy brittenland, en uw Pilaren vast,
De Adels en 't gemeen, die lyden grooten last
't Kool kopen dat heeft uit, de hoop die is verdweenen,
Haar kassen die zyn leeg, de fondzen zyne heenen
ô Ongelukkig land, aldaar men Kool verkoopt,
Men leefder thans alleen, maar van de zimple hoopt.
Gy dapp're Bataviers en uitgelezen helden,
Men zal het eeuwig vaak aan uwe na Neef melden
Dat gy hebt opgerecht nog grooter plantery,
Van Actie Kool, als haan en britten alle bey,
De Westers Maatschappy van alle uw Landschappen,
Die wilde thans gerust het visje handig knappen,
Verkogte schoone Kool, al voor een moje tyd,
En maakte door haar Kool, al heele groote profyt,
Maar al op losse grond en zonder vastigheden,
't Is al een losse schim wanneer men 's gaat ontleeden,
Den Amstel wierd ook vaak met macht gebeden aan,
Om 't Koole plantery maar eenmaal toe te staan,
't Was nullis op 't requeft voorts ginge deeze zotten,
En vloogen als de wind, en quame aan de rotten,
Daar was het wellekom myn uitgelezen vrind,
Een ieder was 'er al tot Kolen reeds gezind,
Daar gong het Koolen aan, men laater lustig schryven,
En 't Koolen mogt alleen niet aan de rotten blyven,
z' Hadde niet genoeg aan 't Brouwen van haar bier,
Die is lekker ende goed maar wat is scheur papier.
Maar zacht zy zullen nu, met macht gaan Assureren,
En 't Kool verkopen thans daar door gaan deffenderen,
Haar Kool die is van waard, en tot een hooge prys,
Zo word zy staag verkogt, en ryst nog rys op rys,
Men heeft 'er dikwils vaak, wie hoordend van zyn leven,
Tachentig ende meer voor d'rotte Kool gaan geven,
De Gouwenaers, och laas! die komen mee daar aan,
En geven voort Octroy, om 't Koolen toe te staan,
De Kool verkopery van alle deze Steden,
Die rust alleenig maar, op hoop dog zonder reden,
Want ziet haar Kooldery maar eens met aandagt na,
Is alles vol bedrog, berouw die volgt haar spa.
Steden die haare tol of brug niet kan betalen,
Die ziet men door haar Kool, veel schatte overhalen,
Wie koopt 'er dan nog Kool, z' is alle van een aard,
En door den bank al steeds, met een vernis bezwaard.
Maar neemder die eens af, gy zult geheym ontdekken,
En zeggen rondeman dees Kool is voor de gekken,
Wanneer het geld is weg, al dat gy geven moed,
't Is dan vaarwel Kool oom, en zyt voortaan gegroed,
De steden zullen dan, fray moytjes gaan braveren,
En Heeren Directeurs, al van het uwe smeren,
Dan staat gy moy en kyk, en zy geheel vergist,

'tKool

't Kool koopen laat ik ſtaan en word een oculiſt,
En licht al met een zwink de ſchellen van uw oogen,
En toonen uw klaar aan, waar door gy word bedrogen,
De Gouw niet aars gewoon als 't hand'len van het vlas,
En Pypenmakery die daar van ouds al was,
Dees wilde haare Stad met voordeel gaan vereeren,
En zal Aſſurantie doen, als ook te Navigeren,
Een Stad van 't land, en daar zo wel gelegen toe,
Wie geeft daar aan zyn geld, als die het is te moe,
D'Yzel waar aan die Stad en 't wel zyn is gelegen,
Die is het meeſte droog, beſchoud dan eens ter degen,
Indien het al gebeurd dat zy eens varen woud,
't Is zeker en gewis dat zy eerſt graven zoud.
Wel vaſt daar gaat uw geld voor 't meeſtendeel wel aanen,
Dit is ten voordeel eerſt van haare Stad te ſtaanen,
Waar komt de drie per cent, en al de reſt van daan,
Die zy uw vaſt voor af, tot winſt beloven gaan,
Aanziet de Hagenaars, die zullen negotieeren:
Waar in? In Aalshuyden, of aars in Verkensveeren:
Een Vlek, ver gelegen heel diep al in het land,
Dees zullen u verzekeren voor moorden, rooven, brand,
Of ander ongeval, als mede ook beleenen,
Hebt gy nog wat te veel, zo brengt het daar maar heenen;
Want hare Koolery die blykt zo klaar den dag,
En ziet waar haar bedrog voor 't eenendeel in lag.
De tyd waar inne zy een ieder zoud' geryven,
Tot wetend van haar deel, zo zy eerſt gingen ſchryven,
Dees bleef wel weeken drie, en langer opgeſchort.
Wel waarom was dat zo? Het was alleen by gort,
Om dat een yder thans met alle macht zou hoopen,
En d'Heeren d'hare kon met groot profyt verkoopen:
Gelyk als 't is geſchied, en ook zoo net gedaan.
d'Alkmaarders ook niet luy, die laten 't ook zoo gaan,
Ziet, deze zullen ook Commercie gaanen dryven
In Appelen en Fruyt, daar kunnen z' u van geryven;
Maar niet van ander zoort, gelyk als is befaamd.
Daar volgt een ander Plaats, het Purmerend genaamt,
Dees Stad als in 't gezigt van Saan en Amſtel beyde,
Daar Negotieert men ſterk al in de Bodem'rye:
Dees Stad, 't is waar, is Zomers ſteeds zeer aangenaam,
Maar ganſch en al tot Negotieeren onbekwaam.
Wat is Enkhuizen tog? waar zal dat henen raaken?
Die zullen voor je Geld voor eerſt een Haven maken;
En zoo het eens gelukt, dat 't geen goed eynde nam,
Laat het u verzekeren door die al van Edam,
Daar mag gy 't uwe wel geruſt op gaan vertrouwen,
Zy zullen met 'er haaſt gaan groote Scheepen bouwen.
Wel ziet gy dan nog niet, of ſcheeld u aan 't gezicht,
Zoo keerd u maar eens om, en wend u naar het Sticht:
Ey ziet dit werk eens aan, zy zullen luſtig graven,
En maken van die Stad tot aan den Eem een Haven:
Dat is iets koſtelyks, en eiſcht veel Jaaren tyd,
Inmiddels zes per Cent, dat is een groot profyt,
Dat zal men voor je Geld alle Jaaren gaan betalen;
Maar let eens wel op, waar duykers zullen zy 't halen;
Dog die zoo veel belooft, eer dat hy eens begint,
Is, geloofd het vry, tot betalen ongezind:
Dog ziet met aandagt eens, en wilt ter deeg aanſchouwen;
Hoe of die Heeren thans haar woorden konnen houwen;
De Haven zullen zy uitgraven vyftien voed
Beneden Pyl der Stad, en eer zy dien ontmoet,
Zo is het nog ſo veel dat maakt dan dertig zamen,
En dat is meeſten zand, wil dat eens wel beramen,
Waar duyker wil dat heen, 't is alles Apenſpel,
Ja alles vol bedrog dat weet een yeder wel.
Wel, blyft gy dan nog blind, en by de neus omlyden,
Wat is te Muyden tog niet als een droevig lyden,
Gy brengt uw Geld daar heen, en zyt in waarheid ſot?
Ja waardig dat men ſteeds met u ten vollen ſpot.
De Naneefs zullen ſteeds u voor de gek gaan houwen:
Want die haar Geld in Kool, ja op een ſchim vertrouwen;
Wat is die beter waard, als ſimpel, gek en dol.
Indien dat Muyden, Kampen, Haſſelt, ofte Zwol,
Of andere Plaatzen, u om wat Geld te geven
Vroegen, op Intereſt, zo waar ik ben in 't leven,
Gy ſou 't niet doen; maar wel op Kool, en enkel Niet,
Daar hebt gy Geld nog toe, gelyk men daaglyks ziet.
Foey! ſchaamt uw wat! uw reëele Koopmanſchappen
Die ſtane meeſten ſtil, en komen ganſch te ſlappen.
Sta af van Midas luſt, en ſegt vaarwel, ſeer gauw,
Vervloekten handel uitgevonden door Jan Law!
Keer u met uwen doen na Amſtel, Spaar en Lyden:
Beziet haar werk eens aan, gy ſult u vaak verblyden;
Dat is recht Vaderlands te keeren het bedrog
Haar roen die roemd men ſteeds; ja onſe Naneefs nog
Die ſullen haren roem tot aan de Starren bouwen,
Om dat zy d'actiekraam uit hare Steeden houwen,
Leefd, beroemde vaders, leefd! men ſchryft, op blauw Arduyn,
De Schutters van 't verderf der Batavierſe Tuyn:
Zyn Lyders en de Spaar, als ook de Amſtelnaaren;
God geeft haar eenwig vreê, en wil haar altoos ſpaaren.

't Geſternte aan 't Firmament, van Maja's Zoon verſchiet
De duyſterheid herſchept, helaas de Hoofdplanneten!
Van zynen Hemel, rampſpellende Commeeten
Syn wolken ſtorten bloed, in voorſpoeds beek en vliet,
Bedrog die op elks ſchade en eigen voordeel ziet,
Heeft naakte Onnoſelheid de Leên van een gereeten,
't Vertrouwen weg gejaagt, d'Eer, aan goude keeten
Geklonken, prooy gemaakt van weedom en verdriet
De Goon der aard, verzot op 't Dobbelſpel der menſchen
Beſlooten, ook hoe hoog verheeven, meer te wenſchen
En onbehoeftig, 't al te ſlingeren in hun rob,
De wraak die Lucifer ter hel wiſt in te donderen
Heeft, zonder Duyvelen of Goden uyt te ſonderen,
d'Uytzuypers van 't gemeen verworgt, in eygen ſtrob.

N A-B E R I G T.

Curieuse Liefhebbers, voor myn plysier te rade wordende, om in myn Familie tot gedagtenis en waarschouwinge, voor de Nakomelinge, te bewaaren alle de Plaaten en Gedigten, &c. tot Beschimping of Spot van de Wind-of Actie-Negotie, in dit loopende najaar van 1720. uytgekoomen, en gepleegt, so hebbe ik de kosten niet ontsien, om se dus te voorschyn te brengen, oordeelende dat als men de 4. Brieven aan N. N. geschreven die de goedkeuring van de heele Wereld hebben weggedragen, daar by doet, een naukeurige kennis van dit bedriegelyke Spel kan sien.

Alleenig heb ik geoordeeld den Liefhebber geen ondienst te sullen doen om twee spreekwysen die in de Gedigten en Printen overvloedig voorkomen te verklaaren: het eerste is dat de Verliesers versonden worden na Vianen en Kuylenburg: en het tweede Spreekwoord is, dat de Verliesers word geraden haar te behelpen met Frederik Hendrik.

Wat het eerste belangd namentlyk die na Vianen of Kuylenburg te senden, is om dat de twee plaatsen gelegen sijn aan de Rivier de Lek, Vianen 2 uuren, Cuylenburg 3 uuren van Uytregt, beide seer vermakelyk, in welke een Regt word geuseert dat wanneer iemand op andere plaatsen door sijn Schuld-eischers overvallen, dat daar konnende komen, met alle sijn Goederen die hy by sig heeft, word in bescherming genoomen, niet alleen in de Stad, maar ook in beide die Graafschappen, daar die Steden het Hoofd en ook na genoemd sijn, en dit geschied voor een klyne Recognitie. Ja selfs iemand by toeval een Manslag hebbende begaan, dog niet moordadig, heeft in beide die plaatsen ook Vrydom: maar voor omtrent vyftig Jaren geleden is by geval dat eenen Heer Mortangie een Juffrou Ontschaakte uyt 's Gravenhage, die daar mede na Cuylenburg vlugte, so is op order van de Heeren Staten, Melitie gesonden na Cuylenburg, en die ook de reden heeft gegeven, dat dese Stad sig verpligt heeft dat ten allen tyde als het Hof van Holland, of de Heeren Staaten, iemand in haar Stad gevlugt op eischen, sy die sullen laten volgen, dog dit sal selden voorkomen.

Het tweede Spreekwoord is opgekomen, om dat als eenige Geldwolven, en Bedriegers de menschen op hoop van groote Winst, wisten te engageren, in de Actien van de Oost-Indise Compagnien, om die op Tyd, of op Premie, of in de Wind te kopen, en verkopen, en die daar door in hooge Prysen op te Jagen, so hebben de Heeren Staten siende de ruine van veele Familien, in den Jaare 1610. den 27. Februa-ry een Plakaat geëmaneert, en Gepubliceerd, tot verbod van desen Handel en dat nog tot 4. rysen met strikter uytdrukkinge vermeerdert, het eene in dato den 3. Juny 1621. en het andere den 3. Juny 1623, en 1624: den 20. May, en 1677. den 16. September, en naderhand is by de stad Amsterdam verschyde Keuren Gepubliceerd, tegen dese bedriegelyke Handel, en de dewyl de Heer Prince Frederik Hendrik Hoogl: Memorie hier veel tot het nemen van dese Resolutien hadde gedaan, wierd het Plakaat na sijn naam genoemd; dese Plakaten lopen daar op uyt, dat wanneer iemand eenige Actien verkoopt, die hy op de dag dat de koop geschied niet heeft, de koop nul is, en so verder, als wordende die saken aangemerkt als Dobbelen en Speelen, het geene by de beschrevene Regten selfs ook verboden is; God bewaar ons Land voor diergelyke Tyden.

E Y N D E.

K L A G T
En Raadsvergadering der
G O D E N,
Over 't Wiſſelvallig
ACTIE JAAR 1720.
O F
J U P I T E R S
BESLUIT EN VONNIS
Over 't werk van
QUINQUENPOIX.

HEt wiſſelvallig Jaar van zeventienmaal honderd
  En twintig, was nog naâuw door Janus in een ring
Beſloten, of Jupijn, die door den Hemel donderd,
  Verdagvaarde al de Goôn. De gulde ſtarre kring
Weêrgalmde op het geluit, waar mêe het hoofd der Goden
  Het Hemel-heir ontbood voor zijn verheven Troon;
Merkuur ſtrijkt aanſtonds neêr op 't horen dier geboden,
  Maar Jupiter verſchrikt, op 't zien van zijnen Zoon,
Die zonder ſtaf of beurs verſcheen voor 's Vaders oogen,
  Als was hy door een troep van Rovers onverwagt
Geplunderd, en verraſt; Jupijn door ſchrik bewogen
  Ontſloot zijn lippen reeds, wanneer een nare klagt
Zijn ſpraak betoomde, Hy, verwonderd wie dus zugte,
  Draaid de oogen heen en weêr, als hy zijn Dogter zag,
De wijſe Pallas, die benaauwd van 't Aardryk vlugtte,
  Dewijl de Dwaasheid, die thans alles over mag
De wereld hield in dwang door ſchijnſchone Actie vonden
  De gryze Veſta ſteigt ook ſchreijend naar om hoog.
De gulle blijdſchap, die aan Liber is verbonden,
  Word van hem weg gejaad. Diana breekt haar boog
En Pylen. Ceres werpt haar krans van koren aeren
  Weemoediglijk ter neêr. De Zeegod zugt en ſchreid,
En ſchud zijn biezen krans van zijn beſneeuwde haeren,
  Als tot een zeker blyk van zijn verlegenheid.
De blonde Appollo laat de zweep en teugel varen
  Der gulde Zonnekoets, als was zijn Faëton
Op nieuws geblixemd, om in de Eridaanſe baren
  Te ſmoren, tot een ſtraf voor 't mennen van de Son.
De blanke Cythrée ſchijnt ook misnoegd te nad'ren,
  En haer Gemaal Vulkaan volgt hinkende op haar ſpoor.
De dolle Mars gewoon het menſſen bloed uit de ad'ren
  Te ſlurpen, ſtampt van ſpijt, en geeft geen reên gehoor.
De dart'le Flora treurd, en ſchijnt bedroefd te kwynen.
  In zulk een naren ſtand zag de opperſte Jupijn,
Al de and're Goden voor zijn hogen Troon verſchijnen,
  Allenig Momus toond een uitterlyken ſchijn
Van vrolijkheid, daar hy de Goden komt begroeten;
  Hy grimlagt in zijn geeſt, als Jupiter in 't end
De Goden vraagt, hoe zy hem dus bedrukt ontmoeten,
  En welk een rampſpoed hun geluk en blijdſchap ſchend.
Elk poogd gants driftig eerſt zijn nood aan hem te klagen,
  En ſchreeuwd vaſt door elkaâr met een verward geluid,
ô Acties! acties ach! ach! hatelyke Actie plagen!
  Ach Miſſiſippi! ach! ach Bubbels Weſt en Suid!
Jupyn deed dezen ſtorm van ſchreeuwen naâuw bedaren,
  Of vroeg wat Acties? wat? ik ken die prullen niet!
Mijn Soon, gy moet my, wat dit is, eerſt openbaren;
  Een ieder houwd zig ſtil tot dat men hem gebied
Te ſpreken, ik zal elk met gunſtige aandagt horen,
  En zo het moog'lijk is, dat kwaad met al mijn magt
In 't alvergetend nat van Lethes poel verſmoren,
  So word de wereld in haar eerſten ſtand gebragt
Wel aan, mijn Soon, begin, wil my 't geheim ontleden
Van de Acties, die ik niet ken, ik luiſter naar uw reden.

Merkurius.

Ach Vader! 'k weet niet op wat voet
  Dat 'k u die zotheid uit zal leggen,
Die me in de wereld thans ontmoet;
  Dog om het u zo ver te zeggen
Als het my zelf nog is bekend,
  Hoe wel 'k nog niemant van mijn vrinden
Geſproken heb, die ſtop of end
  Weet aan die bruijery te vinden.
Maar hoor; eerſt heeft me aan 't Franſſe hof,
  Om 's Konings ſchulden te betalen,
Gepraktizeerd deez nieuwe ſtof
  Van koopmanſchap, die nu aan 't dalen
En dan weêr eens aan 't ryzen raakt;
  Al naar een zotte wind komt waaijen,
Waar op nooit reek'ning word gemaakt,
  Wijl die altoos moet blyven draaijen.
Men heeft daar eene Compagnie
  Van Miſſiſippi op gaen regten...,

Momus.

Regt op zijn laplands voor al die
  Beluſt is met den wind te vegten.

Merkurius.

En 't ſtond een ieder vry om 't geld
  Het geen hy had daar in te leggen,
Op een Conditie vaſt geſteld,
  Ten minſte zo de menſſen zeggen,
Dat men aan ieder parcipant
  Een deel moeſt geven van het voordeel,
Fluks had je menſſen, wier verſtand,
  Spitsgeeſtigheid, en kunſt, en oordeel
Alleen op intreſt is geſteld,
  Om groote ſchatten te vergaâren,
En voor het ingeleide geld,
  Waer toe veel deelgenoten waren,
Kreeg elk een Handſchrift; 't geen men toen
  Den naam van Actie heeft gegeven,
Daar zy nu koopmanſchap meê doen,
  Als of die eeuwiglijk zou leven.
Maar ſchoon heel Miſſiſippi waar
  Uit enkel Goud te zaam, geklonken,
Nog liep die Compagnie gevaar
  Om eens te knagen aan de ſchonken,
Daar 't vleis alreeds is afgeſmuld.
  Want waar is zo veel geld te halen,
Daar men de ouwde en nieuwe ſchuld
  Van de Acties ooit meê kan betalen?
Voor my; ik kan 't my niet verſtaan,
  Hoe dat die Koopmanſchap kan duuren;
Maar 't Endje komt reeds agter aan,
  Het geen zo meenig moet bezuuren.
Uit Vrankrijk is die dolligheid,
  Op laauwe en zoele Suide winden,
Heel tot in Engeland verſpreid;
  Straks was hy daar by al de vrinden,
Die heet op winſt en voordeel zijn,
  Heel welkom, zonder eens te denken
Dat ſchijn bedriegt, en ſmart en pijn
  Voor winſt en ſchatten weet te ſchenken;
Neen, daad'lijk moeſt de Gentielman
  De franſſe mode naar gaan aapen,
De wijsheid moeſt daar in den ban,
  Wijl zotheid bezig waar met ſchraapen
Van ſchatten, die men had van doen
  Om d'Actiehandel op te bouwen,
Het was of Koning Midas toen
  Weêr zou een gouden maaltyd houwen,
En dat al 't geen deez' Vrek zijn hand
  Aanraakte, zou in Goud verand'ren.
Tot nut en voordeel van het land,
  En der Gemeente met elkand'ren.
Maar wie heeft immermeer gehoord
  Dat honderd tot elf honderd ſteigerd?
Maar 't vreemſte is, dat men regtevoord
  Selfs vytfig op de Elf honderd weigerd
Ter leen te geven; 't ſchijnt de tyd
  Heeft 't vlies van hun benevelde oogen
Reeds afgeligt, tot hoon en ſpijt
  Van Valsheid, Liſt, Bedrog, en Logen;
Want deze vier, by een gepaard,
  Syn wel de grootſte ſteun pilaren
Die de Acties ſchraagden: en op de aard'
  Hun allereerſte toevlugt waren;
Maar dog de Dwaasheid heeft het eerſt
  Den grondſlag van die zaak geweven
Om al die de Eigenbaat beheerſt,
  Voor hoop een lege beurs te geven,
Want daar de Wijsheid is geplaaſt,
  Wie zal zyn ſchat daar gaan begraven
In eene Zee, die woed en raaſd,
  En nergens heeft een vryë haven;
Wyl hier de Suidzee geld en goed
  Door de Actiehandel heeft verſlonden;
Daar ſchoon dat de arbeid, zweet en wroet,
  Geen duit ooit word van weêr gevonden.
De Zuidzee heeft door 't dwaas beleid
  Van zo veel gekke Actioniſten,
Meer geld vernield door dolligheid,

Als ooit een Oorlog kon verkwiſten.
Maar was 't by 't Albionſe Rijk
Of Vankrijk nog alleen geb'even,
Neen, Neêrland heeft geen kleine blijk
Meê van deez' dolligheid gegeven.
Dat vryë land, 't geen door 't beſtuur
Van zijn groot Agtb're Burger Heeren,
Door 't blix'mend zwaard en 't oorlogs vuur
Kon op zijn vyand triomfeeren,
Dat land dat eerſt in ſlaverny
Van ſnoô Geweetens-dwingelanden
Geteisterd, en geboeid, zig vry
Kon maken van die ſnode banden;
't Geen 't magtig Spaanje heeft verduurt,
En eindelijk tot vreê gedwongen,
En zegerijk gezegevuurt,
Daar 't vrolijk Iö wierd gezongen;
Dat land dat voor zijn vryheid ſprak
Met blixem en met dondervlagen
Van zee-kartouwen, en op 't ſlak
Des oceaans, in zo veel ſlagen
Zijn vrijheid heeft met vyands bloed,
En 't bloed der helden duur bezegeld;
Vald de Actie dwaasheid ook ten voet;
Zo ſchadelijk! zo ongereld!
Dog nimmer pronkt een Diamant
So ſchoon in 't oog der ſtervelingen;
Dan dat men hem van allen kant
Met doffe ſteenen komt omringen,
So blinkt ook de Yſtroom ſchooner uit;
Daar hem de Rijn en 't Spaar verzellen;
Dit trits der ſteden ſtremd en ſtuit
Al de Actie-plaagen, die aan 't zwellen
Reeds reezen boven perk en maat,
Waar door zy eeuwig zullen leeven,
En aan de kroon, van Neêrlands ſtaat
Een ſchoonen glans en luiſter geven.
Maar ach! ondanks hun zorg en vlijt,
Is my mijn Staf en Beurs ontnoomen;
'k Ben deſperaat, en dol van ſpijt,
En kan my naauwelijks betoomen.
Ik ben mijn lyfkleed kwijt geraakt,
En opgeſierd met Actie prullen,
En kladpapieren, zo miſmaakt
Dat my geen menſſen kennen zullen;
Indien ik weêr op aard verſchijn.
Wis zal ik daar by alle menſſen
Een Janpotagies gekje zijn,
Dies mag ik de Acties wel verwenſſen:
Hoe paſt my dit papiere kleed,
Bezaaid met Wort'len, Kolen, Knollen,
Panharing, Pypen, tot mijn leed,
Daar zie je Tiggelſtenen rollen.

Momus.

Die zijn het noodigſte van al
Om d'Actiehandel op te houwen,
En dienſtig, om in 't ongeval,
Braaf gekkenhuizen van te bouwen.

Merkurius.

Hier pronkt een Kalfskop, daer een Koe;
En meêr fieraden naâuw te tellen,
Men heeft mijn kleed nog rontom toe
Omhangen met veel narre bellen,
Om als een Gek te bedelen gaan,
En met een laaz'rus klap te klappen,
Men bad voorheenen my wel aan
Als 't Opperhoofd der koopmanſchappen;
Maar nu heeft Eölus mijn plaats
Door Windnegotie ingenomen,
Hy, en zijn bulderende Maats
Ontfangen geld voor Wind en dromen.
Men handeld nu alleen in rook,
Waar aan zo menig moet verſtikken,
Of die al vry komt van den ſmook,
Verhangt zig in papiere ſtrikken;
Want ieder Actie is een ſtrop,
Bekwaam om iemant op te hangen,
Waar in ook reeds zo meen'ge kop
Met al zijn ſchatten bleef gevangen.
Hier hoord ge, ô Vader! thans de reên,
Die my zo hoog misnoegd doen wezen,
En al de Goden een voor een
Die zullen ligt het zelve vrezen.
Dog ik heb u mijn nood geklaagt,
Laat elk den zijnen ook verklaren,
En zo 't u goedheid, dan behaagt
So doe deez' dwaasheid eens bedaren.

Jupiter.

Door welk een dolle razerny
Word thans de wereld aangedreven?
Of is 't om aan den Rijn, en 't Y,
En 't Spaar een nieuwen glans te geven?
Maar gy mijn Dogter, zuiv're Vrugt!
Die uit mijn harszens zijt geboren,
Is 't ook om de Acties dat gy zugt?
Kom laat ons 't eerſte uw reden horen,
Waarom gy u ten Hemel ſpoed',

Momus.

Madame Pallas gaat ligt lopen,
Om door een eerelijk Bankroet
Op aard geen ſchand voor geld te kopen.

Pallas.

Neen Momus, wiens vergifte tong
De magt der Goden zelfs durft tergen
Ik vlugt, om dat ik oud en jong
De Dwaasheid zie om ſchatten vergen;
Men maakt geen werk van eer of deugd
Nog minder van de wetenſchappen,
Een dolle Geldzugt komt mijn Jeugd
En ed'le konſt op 't hart te trappen;
Want de Eigenbaat agt ieder blind,
Die met haar in gene Acties handeld;
Schoon dat zy zelf door dezen wind
In droeve en bange ſchaduuws wandeld;
't Is of een Vader onbedagt,
't Geluk zijn kind'ren wil verlopen,
Zo hy zijn ſchat, en geeſt, en kragt,
Niet wil verſpillen, in het kopen
Van Rook, van Smook, van Wind, en Waan;
Hy die de Wijsheid houd in eeren
Ziet men in 't aangezigt verſmaân,
Door dolle en wind'rige Actiehéren.
Hoe zeid'er een, wilt gy geen geld
Tot voordeel van uw huis dan winnen?
Of is 't de traagheid die u kweld?
Of hebben uw verkeerde zinnen
Een ſchrik van 't goed daar elk naar tragt?
Neen 't zal u mooglijk niet behagen,
Om in het midden van den nagt
In Quinquenpoix te lopen vragen,
Hoe veel doet Utrecht, of den Haag?
Of Woerden, Weſep, Naarden, Horen?
Neen om plyſiertjes alle daag
Te gaan zal u veel meêr bekoren
So gy een man waart van Verſtand;
De winſt zou u doen watertanden,
En gy zoud aanſtonds, huis en land
Voor Actie briefjens gaan verpanden;
So word een wijs man afgemaald,
Wie kan dien hoon, die ſmaad gedogen?
Door 't Actierot, dat moedig praald
En pronkt, en zwierd, voor ieders oogen.
Elk ſchijnt een Veld Kadet te zijn,
Verſierd met linten, ſtrikken, veren;
Om 's avonds in den Maneſchijn
Als voor Baronnen te paſſeren,
Hun klederen ſtaan ſtijf van goud, (ren
De lugt weêrgalmd door 't vloeken, zwe-
En razen, wijl een ieder ſtout
Een ander poogt te ruïnéren
Door liſt, bedrog, en ſchelmery,
Om voor beſchreeve klad papieren
Veel geld te trekken; om dan vry
Met Paard en wagen te gaan zwieren;
Want zo der iemant roſt en jaagt,
Het zijn de brein'loze Actie Heeren,
Dewijl men naar geen ſchulden vraagt.
Neen, want door dus te negotieeren,
Is zelfs de grootſte ſchuld een Niet;
Ten minſte zo zy zelf verhalen,
Niet waardig dat men daar naar ziet,
Om maar zo aanſtonds te betalen.
Wat vreugd kan my het aardrijk zijn,
Alwaar de Wijsheid word verdreven?
Want de Actie dwaasheid is door ſchijn
Ver boven het verſtand verheven;
Men agt nog kunſt, nog wetenſchap,
Maar oogt alleen op geld en ſchatten,
De geldzugt ſteigt ten hoogſten trap,
En waant het alles te bevatten,
Schoon 't eind die Actienarren kroond
Met Armoê, droefheid en elenden.
Ik zie mijn wetenſchap gehoond,
En ook met een mijne agting ſchenden;

Want

Want als de Koopman, die voorheen
Door vlijt en yver aangedreven,
Mijn voetspoor in floeg, om alleen
Zig over aen mijn kunst te geven,
Ontbloot van Geld en goed is, door
Zo veele ontelb're Bubbel vlagen,
Waar krijgt myn wijsheid den gehoor!
Of wie zal mijnen tempel schragen?
De nijv're Koopman draagt het meest
Door vlijt, en geld mijn wetenschappen,
En poogt door yver, drift en geest
Het toppunt van mijn hoge trappen
Eens op te steig'ren, so volmaakt;
Maar so hem word zyn geld ontnomen,
Schijnt dat hy selfs zig self versaakt,
En 't is met my dan omgekomen;
Want 't is vergeefs mijn hoop gebouwd
Op pronkers, die 't Salet hanteren,
Zo wijs als Ezels in het woud,
Die niets besorgen dan hun kleren,
Wiens schone tijd maar word besteed
In 't lighaam zwierig op te tooijen,
Terwijl men nergens meêr af weet,
Als hoe dat men zijn das moet plooijen;
Te zien naar linten, strikken, en
Halfhemden, mouwen, en ponjetten,
En meêr 't geen ik naâuw noemen ken,
Waar op dat zy hun zinnen zetten;
Dus zwierd men dan lang gragt en straat,
En speeld den Ligtmis met den degen;
Men weet naauwkeurig ieders staet
En eer, als op een schaal te wegen;
Men speeld by ieder voor Galant,
Geen Juffer, of 't is hun meest'resse,
Om wie dat men van liefde brand,
En roept al sugtend': mijn Matresse
Heb tog eens deer'nis met mijn gloed!
Of 'k sal verbanden voor uwe oogen!
En so me een aud're weêr ontmoet,
Is de eerste liefde voort vervlogen.
Dies by die onbesonne Jeugd
Kan ik in 't minst geen toevlugt vinden.
Sy zijn so min voorzien van deugd,
En al so los als Bubbel winden.
Dus worde ik wederzijds verdrukt,
En voel niet dan verdriet en plagen;
Ik zie mijn hoop, mijn wens mislukt,
Door 't stormen van die Actie vlagen,
Ten zy dat gy, ô Jupiter!
U nu wilt over my erbermen,
Want al mijn hoop legt thans om ver;
Ei hoor dan naar uw Dogters kermen!

Jupiter.

Is dan de wereld so ontaerd,
Dat zy geen agting meêr zou dragen
Voor u mijn Dogter? my zo waard,
En kan de Dwaasheid meêr behagen
Dan de ed'le Wijsheid, die gy leerd?
Waarom dat gy word aangebeden,
Geagt, bewierookt, en geëerd,
Zo hebt gy meêr dan dubb'le reden
Om de aard te ontvlugten, daar den Schyn
Voor 't Wezen nu word uitverkoren,
Maar 'k zie het eind reeds van uw pijn,
Dewijl Merkuur my heeft doen horen,
Hoe 't Amstels Capitool, gestigt
Op Zesendertig Hoofdkolommen,
Die Dwaasheid houd in evenwigt,
En doet het Actierot verstommen,
Door 't edel, wijs en rijp beraad
Van die Groot Agtb're Burger Heren,
Die tot de rust van Stad en Staat,
Die plaag uit hunne vesten weren.
Maar gy, ô verd're Goden! word
Gy in uwe eer of mogentheden,
Ook door die Actie plaag verkort?
Zo spreek, wy luist'ren naar uw reden.

Vesta.

Wijl gy, ô opperste der Goôn!
Niet uitkiest wie het eerst sal spreken:
Toond mijn getakte Stedekroon,
En ouderdom, dat duurbaar teken,
Dat my die eer alleen behoord,
'k Zal geenzints pogen op te halen
Mijn magt, nog ook van woord tot woord
Mijn kragt en aanzien af te malen,
Nog hoe ik uit mijn vrugtb'ren schoot
Moet Vee en Menssen voedsel geven,
Of 't lighaam herberg na de dood,
Die alles voor haar seis doet beven,
Nog hoe ik u heillige offervlam
Moet met Sabeesse wierook voeden,
Wanneer dat de Offerknaap, een ram
Of stier doet voor uw altaar bloeden;
Neen, 't is geen tijd om mijn geluk,
Maar wel mijn onheil aftemalen,
Dewyl men my met smart en druk
Voor so veel moeite wil betalen;
Men dreigt my, om dese Actie kraam,
En Bubbelstormen op te houwen,
Tot misstand van myne eer en naam,
Het ingewand van de aard te aanschouw-
Te graven door mijn suiv're borst (en,
Met schoppen, spaden, en houwelen,
Tot daar Neptuin myn strand bemorst,
Om dan met trotsse seekastelen
Te nad'ren tot des Bisschops vest,
Dus dreigt men myn gesag te schenden.
Helaas! waar sal ten langen lest,
Die onweêr storm zig eenmaal enden;
Ik zidder reeds voor dit verhaal,
Hoe sal myn bange boesem hygen,
En swoegen, als men paal op paal
My door het ingewand sal rygen!
Om dus 't geweld der woest see,
En holle deiningen te breken,
Tot welstand van de Stichtsse reê,
Die my tot in het hart zal steken.
Is 't niet genoeg dat de Indiaan,
't Sy daar de Sonnestralen ryzen,
Of daar zy 's avonds ondergaan,
My vaak angstvalliglijk doet ysen
En schrikken, als hy, door een sugt
Tot goud en zilver aangedreven
Mijn boesem op ryt, om die vrugt;
Die in mijn duist'ren schoot het leven
Ontfangt, besorgd word en gekweekt,
Als uit een afgrond op te halen?
Wijl hem de gierigheid ontsteekt,
Om met een groten schat te pralen;
Terwyl ik reeds voor oogen zie
Wat smart ik weer sal lyden moeten,
Ah Missisippis Compagnie
Zal Louisana deur gaan wroeten,
Om door het kerven van mijn leên
Myn grond van 't glinst'rend goud te ont-
bloten,
En dringen door myn lighaam heen,
Om Pluto op het hoofd te stoten,
Die op zijn ys'ren troon reeds beefd,
Daar hy in de onderaardse kolken
Als koning heerst, en wetten geeft,
Met vrees dat de ondermaanse volken,
In 't end, door gravende mijn grond,
Hem sullen op zyn troon bespringen,
Of ruukeloos, door 't aardse rond,
Zijn stale poorten op zal dringen,
En laten Febus Zonneligt
Door de opgegrave zilver Mynen;
't Gedoemde Volk in 't aangezigt,
Tot spyt van Cerberus verschynen.
Dus worde ik thans alom gedreigt,
En gy, ô grote hemel Vader!
Zo gy uw gunst niet tot my neigt,
Daar ik uw Troon eerbiedig nader,
Zult haast mijn glorie zien verkragt,
Myne eer en aanzien weg gedreven,
Dies al de hulp, die ik verwagt,
Moet gy in desen nood my géven.

Jupiter.

Schep moed, ô grote Voedster Vrouw
Van mens, en vé, en vrugt, en bomen
Steun op mijn hulp, dewyl uw rouw
Alreeds is op het hoogst' gekomen,
Geen Vaartegraver sal uw schoot
Met schop, nog met houweel doorkerven,
Uw lighaam heeft in 't Sticht geen nood;
'k Zie dat projekt reeds aan 't versterven,
Want 't hele Fonds dier Compagnie
Is niet in staat om uit te voeren,
Deez' sporeloosen voorslag, die

U nu reeds komt met smart ontroeren.
Dus set uwe onrust vry ter neêr,
Wyl wy ook de and're Goden horen;
Ik zweer u by mijn Wraakgeweer,
Dat u geen onheil is beschoren.
En ik wil 't ook wel zweren, dat
Men 't werk niet eensjes sal beginnen,
En dat die ingeleide schat
In 't end een Grote Niet zal winnen.

Neptunus.

Zo iemant van al de and're Goôn,
Heeft regt of reden om te klagen,
Dat hy geweld lyd op zijn troon,
Ik word verwoed voor 't hoofd geslagen;
Men schent mijn eer en agtbaarheid,
Men wil myne drietand my ontwringen,
En mijn gedugte Majesteit
Op mijne schulpkaros bespringen;
'k Ben geen meêr Meester van mijn vloed,
Hier wil men my te rug doen wyken,
Daar 't land in dringen, om den voet
Der Stichtse vesten te bestryken;
'k Ben geen meêr Meester over 't sand,
Het geen mijn vloed eerst op deed wellen,
Men wil, schoon ik daar tegenkant,
My in mijn Rijk de wetten stellen
En 't Zand 't geen ik heb opgespoeld,
Met magt van gravers weg doen graven,
Op dat mijn water ruimer woeld,
Tot voordeel van de nieuwe Haven;
Men dreigt met Paalwerk, hout en steen
Mijn kragt en golven af te keren,
En daar ik nu rol bruiszend heen
Op mijn gesag te triomferen;
Mijn Zékaros kan nu langs 't Strand
Der zuider Zé, van 't Suid tot 't Noorden,
Of 't spits van Hollands lage land,
Tot aan het eind der Friese boorden,
Heen rennen over 't bruiszend nat,
En sonder tegenstand te ontmoeten,
Tot daar ik my, van schuim bespat,
Zie door den Oceäan begroeten.
Nu sal ik in mijn snelle vlugt
De Enkhuiser Haven moeten wyken,
Of met een vliegend storm gerugt,
Langs de opgeworpe nieuwe dijken,
Genoodsaakt zijn naar 't Sticht te gaan,
Wijl 't groot getal der Bubbelsteden,
Met Schepen vol en zwaar gelaân
Mijn grijse kruin my in sal treden,
Want gene Stad, hoe klein geägt,
Die met geen Vloot van snelle kielen
Mijn rug sal ploegen, en met magt
Op mijne ontemb're golven krielen.
Ja, 'k zie eerlang den Oceäan
So digt van zeilen, dat de stralen
Der gulde Son, of bleke Maan
Nooit op myn waat'ren kunnen dalen;
Ja 'k zie mijn Tritons in het naauw,
Wijl zy geen adem kunnen scheppen,
Maar afgemat, en moê, en flaauw
Al stervende hun vinnen reppen,
En in dien zelven doodsen stand,
Myn Zésierenen en Najaden
Benauwd gaan vlugten naar het land,
Gewoon in 't ruime sop te baden,
Of zo zy blyven, door 't geweld
Der schepen op elkaar gedrongen,
Gekneust, verpletterd, en gekneld;
Het bloed ter ad'ren uit gesprongen
Bepurperen myn zilte plas;
Zo sal men d'Oceäan bedekken;
En 't swalpend sout, en spiegel glas
Met zijn inboorlings bloed bevlekken.
Ik self sal op dat zwalpend ruim
Geenzints mijn wagen kunnen mennen;
Nog met mijn Zékpets over 't schuim,
En huppelende baren rennen;
Maar schuilen in myn Zépaleis,
Gebouwd in 't allerdiepst' der vloeden,
Daar ik de schepen op hun reis
Voorheen, of strafte, of kon behoeden,
Moet ik het roer nu van mijn Ryk
Alleen den sterv'ling toe betrouwen,
Of so ik opsteig, blijk op blijk (wen.
Van oneer, smaad, en schande aanschou-
Ik had nog eerst myn hoop gebouwd
Op Eölus, maar 't is verloren,
Wijl die verhandeld word voor goud,
En krijgt gelyk een bynaam: Horen,
Of Woerden, Wesep, Rotterdam
Tergouw, Dort, Alkmaar en Enkhuisen,
Daar elk hem even grétig nam,
Als was 'er Goud uit wind te pluisen;
En 't voerd myn gramschap buiten toom,
Dat hier door al deez' Bubbelsteden,
De Stad aan Y en Amstel stroom
Maar pogen op den nek te treden;
Die Stad, die uit een viszers buurt,
Gelyk het wereld dwingend Romen,
Wiens boord de gryze Tiber schuurd,
Tot daar hy in mijn schoot komt stromen,
Allenskens opwies in gesag,
Om 't hoofd ten hemel op te trekken,
Kan nu de schoonste flonkerbag
Aan Neêrlands stedekroon verstrekken;
Dies poogd men dese Stad met kragt
De Stevenkroon van 't hoofd te stryken,
En door een bubbel water magt,
Hun eigen vesten te verryken;
Maar 't moedig Amsterdam staat pal,
So lang zyn wyze Burger Héren,
Die Actieplaag uit Stad en wal
Tot nut van hun Gemeente weren;
Dat vry zyn Zémagt Jaar op Jaar
Door hun bescherming aan mag groeijen,
En vry van onlust, of gevaar
Mag in gewensten welstand bloeijen;
Maar dat men dus den Oceäan,
En my sal in myn ryk trotszeren
Met Bubbelvlaggen, die door waan
Het menen alles te overheren,
Doet my, ô Jupiter! uw troon
Vertorend en bedroefd genaken!
Wyl buiten u myn Waterkroon
Eerlang in ongeval moet raken.

Jupiter.

Myn Broeder! die den souten vloed
Kunt met uw stalen drietand kemmen,
Schoon Eölus afgrysz'lyk woed,
Kunt gy den Windgod nu niet temmen?
Staat hy niet onder uw bevel?
En laat gy u van hem braveren?
Doe straks deez' snoden Muiter wel
Gekluisterd in zyn stormhol keren,
Want hy is de oorsaak van al 't kwaad,
Naar al de Goden my getuigen;
Gy moest tot voordeel van uw staat,
Dien Muiter voort het hoofd doen buigen

Momus.

Dat kan onmogelyk niet zijn,
Want hy is reeds in so veel stukken
Van een gescheurd, dog sonder pijn,
Dat gy hem self niet kunt doen bukken;
De Missisippi, en de Zuid,
En verders al de Bubbelsteden,
Die hebben elk een deel ten buit
Van hem, en zijn verstrooide leden,
En ieder deel is op het minst
Tienmaal door Quinquenpoix gewandeld;
En tot een ongemene winst,
Wel sesmaal op een dag verhandeld.
Wie haald die lappen by elkaâr?
Want wie een deeltje heeft gekregen
Behouwd die brok, als goeije waar,
Om 't met een goudschaaltje op te wegen;
Ook dient de schaal heel fyn te zyn
Die door den wind sal overhalen,
Want 't is tog wind, papier in schyn,
Daar de Actie Héren meê betalen.

Jupiter.

Geef antwoord als u word gevraagt;
't Is hier geen tyd van schertszeryen,
Daar ieder kermd, en sugt, en klaagt,
Om 't geen zy door dese Acties lyën.
Maar Ceres wat is 't dat u pord
Om dus bedroeft myn troon te naad'ren
Word gy ook door den wind verkort?

Ceres.

Ja, die doorknaagt myn geest en ad'ren,
Wyl de Acties door gebrek van geld,
't Geen uit die windpest is geboren,
Myn velden, daar de Seine zweld,
Ontbloot doet zyn van 't voedsaam koren;

De landman kan daar door dien nood,
Zyn vrugtb're landen niet bezaaijen,
't Geen hem ook van den Oogſt ontbloot,
Dien hy gewoon is af te maaijen,
Dus zugt de Moeder met haar krooſt,
Zy ziet haar ted'ren Zuig'ling ſchreyen,
En weet geen uitkomſt, hulp, nog trooſt,
Om deſen hongersnood te meijen.
Ja 't ſchynt als of Trinakria,
Toen ik myn Dogter had verloren,
Geſlagen door myne ongenaâ
Weêr aan de Seine is herboren.;
Dit gaat my op het diepſte aan 't hart,
En parſt my 't zilte nat uit de oogen,
Dewyl ik deel neem in hun ſmart,
En met hun droefheid ben bewogen,
Daar menig een, die door zyn vlyt
Zig en zyn Huisgezin kon voeden,
In deez' benauwden bangen tyd,
Verdrukt door bitt're tegenſpoeden,
Bedroeft zyn brood moet béd'len gaan,
Daar hem wel eêr zyn koren velden,
Door eenen ryken oogſt van graan,
Met kleine winſt te vreden ſtelden.
Dog om u nu, ô hoofd der Goôn!
Met myne klagt niet op te houwen,
Stel ik myn leed maar half ten toon,
En kan myn ſmart niet heel ontfouwen;
Dewyl myn mond door droefheid ſluit,
Dies blyf ik met verlangen wagten,
Dat gy dit ongeval eens ſtuit;
En maakt een einde van myn klagten.

Jupiter.

Geelhaer'ge Graangodin, ſchep moed!
Uw rouw is reeds op 't hoogſt' gekomen,
Uw leed word haaſt met vreugd verſoet,
Als u het heil zal overſtromen,
Om weêr uw vrugtbaar korenland
Met rype vrugten te zien pralen,
En in een aangenamen ſtand
Met een drie dubb'le winſt betalen,
Als deze Windpeſt heeft gedaan,
Die nu de wereld heeft ontluiſterd,
En opgevuld met rook en waan,
En de ed'le Koopmanſchap verduiſterd.
Maar gy, ô Moeder van de Min!
Wat reden vint gy om te klagen?
Wat leed brengt uw de Windplaag in?
Spreek op, en antwoord op myn vragen.

Venus.

ô Ja, doorlugtig opper Hoofd!
Deſe Acties hebben reeds ten delen,
Myne Eer, gezag, en magt geroofd,
Door wind'rig met den wind te ſpelen,
'k Heb naauw'lyks magt om iemants hart
In hete liefde te doen blaken;
Myn mogentheid word uitgetart,
En ſal eerlang ten onder raken,
Ten zy de dwaasheid word geſtuit,
Die veel naar Quinquenpoix doet lopen,
Op hoop van een gewiszen buit
Te vinden door het wind verkopen;
Want daar de Geldzugt 't hart bezit,
Daar kan myn minnevlam niet vatten,
De boog myns zoons raakt nooit zyn wit
Daar 't oog verlieft is op de ſchatten,
Die ſulk een Windnegotie geeft;
Wyl al wie die poogd naar te jagen
De myn geheel verbannen heeft,
En denkt niet om met ſmeken, klagen,
En zugten, zyn Meeſt'res 't gemoed
In ſuiv're wedermin te ontſteken;
't Is waar, nooit kan myn minnegloed
Het alderminſte liefde têken
Niet brengen in een Jeugdig hart,
So 't Geld het door de aanlokk'lykheden,
Niet meerder kluiſterd en benard.
Dan Jonkheid, ſchoonheid, deugd, of ſeden;
Want 't geld ſpand nu alleen de kroon,
Om 't geld veragt men geeſt en gaven,
Mismaaktheid word door 't geld ſelf ſchoon,
Het geld heeft duizende van ſlaven,
Die hunnen hebſugt met een ſchyn
Van uitterlyke min bedekken,
Myn altaar honen. door 't niet zyn
Het géen zy uitterlyk verſtrekken.
So ik nu wil een Jeugdig paar
Door Hymens heill'gen band verbinden,
Ik dien, gelyk een Makelaar
By al de wederzydſſe vrinden
't Accoord te treffen, van het goed
Dat de een en de and're meê ſal geven,
Ik vond door 't geld dien zuiv'ren gloed
Al overlang van de aard verdreven,
Maar ik ſag nog in ſchyn myn wet
Gevoerd op de ouwde eere trappen,
So lang het Jufferlyk Zalet
Bleef vry van de eid'le Koopmanſchappen,
En Windnegotie, die by naar
My uit myn zetel heeft gedrongen,
En met een ſchrikk'lyk ſtormgevaar,
My in myne agtbaarheid beſprongen.
't Zalet is my te naauw gemaakt!
Wyl daar naar Quinquenpoixe ſwieren,
De Windgod is tot baas geraakt,
Door 't hand'len van zyn klad papieren;
Daar ſcheen eertyds de dart'le min
Op gulde wiekjes om te zweven,
Als een Galant zyn zielsvoogdin.
Zyn droefheid kwam te kennen geven,
En bad haar om mêdogenheid
Te hebben met zyn droeve kwalen;
En liefkooſt, zugt, en ſmeekt, en vleid,
Dat zy met haar genade ſtralen,
Zyn nagt van droefheid in een dag
Van held're blydſchap wil verkeren;
Dewyl een lonk, eene enk'le lag
Zyn harten wêen ſorg kan weren;
Maar nu tragt men daar 't windrig ſpoor,
Van Quinquenpoix mêe op te wand'len,
Men geeft daar aan geen min gehoor,
Wyl men daar bezig is met hand'len
Van Acties op de Bubbelſteên,
Hier vraagt 'er een; wie bied op Horen?
Ik geef voor ſeven, neen, ô neen!
Roept de aâr, dat was een kwart verloren:
Ik ga ſo ver niet uit 't beſtek,
Wie bied op Weſep, eens tot vyven?
Die Actie ſtinkt naar varkens dreck,
Laat die uit ons ſalet tog blyven,
Zeid weêr een ander; maar wie bied
Op Purmerend nu eens tot ſeven?
Kom heb je luſt, ſo ſpreek, of niet
Dan ſal ik ſe aan een ander geven.
Dus redeneerd nu 't Jufferſchap,
Waar af 't ſalet ſchynt weêr te klinken,
Men hoord daar nu geen handgeklap
Als eertyds, onder 't vrolyk drinken
Van Koffi, Thée, of Cokolaat,
Neen 't is van Acties, Negotieeren,
Van Bubbels, daar men nu van praat,
Zelfs durft men by de Zuid daar zweren,
Dien groten eed van 't Actiegild,
Waar door ſo véle ontelb're ſchatten
Zyn ruukeloos en dwaas verſpild,
Ja meêr als iemant kan bevatten.
Dies ſo die Actiekraam nog lang,
ô Grote Jupiter! blyft duuren,
Sie ik myn wiszen ondergang;
Schoon ik myn ryk op ſtale muuren,
Of nooit verſlytbaar Diamant,
Voor eeuwig dagt gegrond te weſen,
De dwaasheid heeft nu de overhand,
En doet myn laaſten val my vreſen;
Ja 't ryk van my en mynen Soon
Zie ik ten langen leſt' hervormen,
En door de Geldzuht op myn troon
Myn magt en heerſchappy beſtormen.
ô Vader! wil die Windpeſt dan
Dog eens geheel van de aard' verjagen!
Doem die Négotie in den ban!
So maakt ge een einde van die plagen.

Jupiter.

ô Aangename Mingodin!
En vrolykſte der Hemellingen,
Stort u de wind die droefheid in?
Wel aan ik ſal dien haaſt bedwingen;
'k Sal Eölus, ſchoon hy van een
Gereten is, by een vergaâren,
En al zyn afgeſcheurde leên,
Terſtond gaan plompen in de baren
Der Suidzé, wyl die 't grootſte deel
Wel van zyn lighaam heeft benomen;
So kan ik beſt dit Windkrakeel,

En ook u aller klagt betomen.

Momus.

Maar Jupiter, als gy hem ſtraft
Zo dunkt my zou 't ook reed'lijk wezen,
Dat gy dien geen zijn loon verſchaft,
Waar uit dit kwaad is opgerezen,
Want Eölus is 't werktuig maar
Geweeſt van al deze ongelukken,
Geenzints de uitwerker van 't gevaar,
Daar zig de aard meê voeld verdrukken.

Jupiter.

Hoe zijn'er dan nog meêr aan 't kwaad
Van deze Windnegotie ſchuldig?
Ik zweer hem dadelyk mijn haat,
En ben alreeds heel onverduldig
Om hem te ſtraffen voor die ſchuld.
Wie is 't? laat my zijn naam voort horen.

Momus.

Die heeft de wereld zo vervuld,
En kwam die u nog niet ter ooren?
Dog gy hebt groot gelijk Jupyn,
Want 't zou u wis geen tyd vergunnen,
Dat gy in deez, of geenen ſchijn
Een Meisjen eens zoud zoenen kunnen,
Gelijk gy dikmaals zijt gewoon,
So ge u met de Actiës zoud bemoeijen.

Jupiter.

Verwaande! ſchent gy mijnen troon?
'k Sal u die lange tong beſnoeijen;
Noem voort hem dien gy ſchuldig agt,
Zo niet, maak op myn wil te zwygen.

Momus.

Ik kan onmoog'lijk, hoe 'k ook tragt,
Sijn naam my niet te binnen krijgen;
't Is zo wat Lauw, of Laauw altans
't Is heet nog kouwd, dat kan ik zeggen,
Maar anders zie ik niet wel kans
Om u zijn naam regt uit te leggen;
Maar dat hy niet veel deugd, dat blijkt.
Want dat nog heet nog kouwd mag heten,
Is zelden met iets goeds verrykt,
Ten minſten word het hem verwéten
Dat hy al de oorzaak is van 't kwaad,
Dat Miſſiſippi heeft bedreven,
Dat hy de Zuidzee bragt in ſtaat,
En deed de Bubbelwinden leven.

Jupiter.

Het rouwd my dat dien vent zijn naam
So ſchandelijk u is vergeten,
Dog ik zal moog'lijk door de Faam
Dien binnen weinig tijds wel weten,
Dan zal ik hem als Faëton,
Sodanig op zijn harſſens klinken,
Dat hy verheven door de Son,
Haaſt in den Tyber zal verzinken.

Momus.

Daar is die knevel ook naar toe
Met al zijn ſchatten en geſteente;
Hy was het aan de Seine moê,
Bedugt voor 't woeden der Gemeente.

Jupiter.

Laat hem vry vlugten, 'k zal hem in
Zijn vlugt wel weten te agterhalen.
Maar gy, mijn Flora Bloemgodin!
Komt gy ook om deze Actiekwalen.
Genaken tot mijn hogen troon?

Flora.

Ja opperhoofd der hemelvad'ren,
Verſierd met blixem, ſtaf en kroon,
'k Kom uw Olimphies Luſthof nad'ren
Om deze Windverkopery.
Niet dat my die kan nadeel geven,
Maar wel uit weêrwraak, wijl men my
Door zo veel ſchempen heeft doen beven,
Toen al de wereld ſtond verſteld,
En ik in 't Jaar van zeſtienhonderd
En driemaaltien en zeven, 't geld
Van zo veel beurzen heb geplonderd;
Toen wierde ik van elk een veragt,
Mijn Bloemenhandel uitgekreten
Voor dwaasheid, en van elk belagt,
En als iets ſchandelijks verweten,
'k Moeſt in de Gekskap tot mijn ſmaad,
Daar 'k Tulpebollen op zag wegen
By zuiver goud, tot een karaat;
Daar weêr een and're meê verlegen
Die ſtorte op eenen Miſthoop, maar
Schoon dat men meêr dan Duiſend gulden
Gaf voor een enk'len Tulpbol, waar
Maakte ooit die dwaasheid zulke ſchulden
Als hier de Windnegotie doet?
Wie heeft zig daarom ooit verhangen?
Of uitgeſtort zijn eigen bloed?
'k Sag niemant naar zijn dood verlangen,
Schoon hy een groot deel van zijn ſchat
In deze koopmanſchap verſpilde,
't Genoegen 't geen hy had gehad,
Al zijne zorg en onruſt ſtilde,
Want 't ſcheeld nog merkk'lyk in de keur,
Om duizend guldens uit te geven
Voor bloemen ſchoon van kleur, of geur,
Dan voor een ſtuk papier beſchreven
Met d'yſlelyken naam, de Zuid,
Waar door zo menig gaat verloren,
En vals miſleid, op hoop van buit,
In Armoede en verdriet moet ſmoren.
Dus hebbe ik toen, het zy met regt
Of onregt deze ſmaad geleden,
'k Laat dat voor u, die 't al beſlegt,
'k Ben met mijn lot zo ver te vreden.
Maar Vader! 't geen ik van u eis,
En waarom ik u kom genaken
Tot in uw blinkend Starpaleis,
En hoog gewelfde Hemeldaken
Is dat die zelve ſchande en ſmaad
De Windnegotie ook mag treffen,
Die ik geleden heb door haat
Van menſſen, die niet eens bezeffen
Wat ſchoonheid in mijn bloemen woond,
Of zyn wy beiden laſt'rens waardig,
Word dan deez' Windplaag ook gehoond,
Zo agt ik Goôn en mens regtvaardig.

Jupiter.

Doorlugte Flora! die uw hoofd
Bekranſt met uitgeleze bloemen,
Wier gloeijend rood de kleur verdoofd
Daar Cidon eertyds op dorſt roemen;
't Is waarheid, dat gy op dien tyd
Van ieder zyt gehoond, gelaſterd,
Als waar het mensdom door uw vlyt
Van geeſt, en van verſtand verbaſterd;
En 't is ook waar, dat deze zaak
Ver naar by de Actiës niet kan halen
In dwaasheid, die ik vloek en wraak,
En eens met Armoê zal betalen.

Momus.

Met oorlof, Jupiter! zy zijn
Alreeds het meeſt' daar toe gekomen;
't Lykt nog wat uitterlyk in ſchyn,
Maar lege beurzen, 't hoofd vol dromen,
Ontſtelde harſſens, wind voor geld,
Ontblote kaſſen, ſchrale kiſten,
't Gemoed door naberouw gekweld,
Van Huis en Landen te verkwiſten,
Is 't loon van de Actiehandelaars;
En is 'er een die deze kwalen
Nog niet gevoeld, dat is iet raars,
En dubbel waardig te verhalen.

Jupiter.

Maar vrugtb're Lente-en Bloemgodin,
Wat vrolijkheid kan 't u verſchaffen,
Of wat vernoeging vint ge 'er in,
Dat gy wilt dat ik hen zal ſtraffen?
Of word uwe eer daar door herhaald,
Door and'ren 't onheil te doen ſmaken
't Geen gy geleden hebt? gy dwaald,
Dat zal uw ſchand weêr levend maken
Niet dat ik oordeel dat zy zyn
Geen ſtraffens waardig, die met liegen
Den wind verhand'len, en met ſchyn
Van Koopmanſchap elk een bedriegen
Tot eigen voordeel, neen ik tragt
Allenig uit uw mond te weten,
Hoe gy dit tot uw voordeel agt.

Flora.

Zoo zal men beſt mijn ſchand vergeten,
En 't ſchempen 't geen ik heb geleên,
Zal door hun ſtraf geheel verdwynen,
En ik weêr op myn zetel treên,
En zien myn pragt op 't veld verſchijnen.

Momus.

ô Jupiter! weêrhouw veel eêr
De magt van uw gedugten toren!
Stoot d'Actiehandel niet om veer,

Of

Of 't aardryk gaat eerlang verloren,
Indien door 't vallen van den wind
Mejuffer Flora zal verryzen,
Wijl zy de dwaasheid ook bemind,
En haat 't gezelschap van de Wyzen;
Want zo haar Bloemenhandel word,
Maar eenmael weêr op aerd herboren,
Zie 'k alles overhoop gestort,
En wysheid en vernuft versmoren,
En 't geld 't geen de Actiekraam nog niet
Heeft in haer hollen balg verslonden,
Maar in de kassen overliet,
Word dan wel haast niet meêr gevonden,
Verspild aen Tulp, of Hyacint,
Aan Luikse of Engelse Orikulassen.
Laet dan de Koopmanschap van wind
Nog liever op het aerdryk wassen,
Indien de wereld word vermaekt
Met gekke buitensporigheden,
Want zo zy op haer Bloemtroon raekt,
Word alles weêr op nieuws vertreden.

Jupiter.

'k Wil de een, en de and're Dwaasheid, met
Elkanderen eerlang verdelgen,
En wie dat zig hier tegen zet
Zal ook dien bitt'ren alsem zwelgen,
Die de Actiehandelaar nu proeft.
Maar gy mijn Zoon, die de oorlogs benden
Ten stryd voerd, komt gy ook bedroefd
U tot mijn hogen zetel wenden?

Mars.

'k Weet niet, ô Jupiter, of 'k my
Bedroefd, of wel zal razend noemen,
Wyl ik nu zelf de plagen ly,
Waar op ik eertijds stout dorst roemen
Dat ik die and'ren lyden deed;
'k Ben door de vrede vast gekluisterd,
Beklagende met hartenleed
Dat zy mijn oorlogs toorts verduisterd.
Ik ben uit Spanje, en Nederland,
Germaanje, en Engeland gestoten,
En Vrankryk lei my aan den band
Wanneer de Vrede wierd gesloten,
Toen viel my 't slagzwaard uit de vuist,
Dat, vol van scharen, stomp geslagen,
So vele koppen had vergruist,
En laauwerkranssen weg gedragen;
Toen ik langs Vlaand'rens vrugtb'ren grond,
Een zee van bloed op 't veld deed stromen,
Daar menig een gekwetst, gewond,
Den laatsten doodsnik heeft bekomen.
Daar rede ik op myn zegekar,
In 't midden van al de oorlogs vonken,
Die elk my strekte tot een star,
Die my scheen lieft'lijk aan te lonken;
Wijl 't welig aard'ryk was bedekt
Met duizende van dode lyken,
Daar my de moed wierd opgewekt,
Om door veel dapp're helden blyken
Te dingen naâr den lauwerkrans,
By 't klinken van de krygstrompetten,
En blixemenden gloed en glans
Van zo veel krakende musketten,
Wyl 't weerligt brakende kanon
Zijn donder op dien gloed doet volgen,
Dat zelfs Apollo's held're zon,
Om deze nevelvlaag verbolgen,
Haar aangezigt met wolken dekt, (wen,
Om 't bloedig treurspel niet te aanschou-
Daar 't moordgeschreeuw een Egho wekt;
Die weêr beantwoord met kartouwen,
Zijn nagalm doet op Son, en Maan,
Op aard, en lugt, en wolken stuiten,
Terwijl myn krygslui onder 't [illegible],
Verhit op plond'ren en vrybuiten,
Door roofzugt aangevoerd, verwoed
Den landman van het zijne ontbloten,
Of nog bespat van 's vyands bloed,
Hem op zyn eigen grond doorstoten,
En slepen Vrouw en Maagd, geboeid,
By 't haer langs veld, en beemd, en wegen,
Terwijl zy nimmer zijn vermoeid
Om moord, of schendery te plegen,
Hier brand het koren, ginter knarst
De felle vlam in riette daken,
Wyl door die hette 't muurwerk barst,
En neder ploft met schrikk'lyk kraken.

Hier legt het loeijend vee verstikt
In rook en smook, en gints doorstoten,
Elk beeft, en vlugt, en schreid, en schrikt,
Waar dat ik met mijn krygsgenoten
Op 't oorlogs Moordtoneel verschijn,
Het hoogste dat ik ooit kon wenssen,
Dies noemt men my met regt te zijn
De plaag, en geessel aller menschen.
'k Ben daarom ook van elk veragt,
Terwijl de vreê met opene armen
Verwell'komt word, en toegelagt,
Op hoop dat zy zig zal erbarmen
Op 's landmans zugten, en gesteen;
't Gemeen weêr in zijn rust herstellen,
En 't woedend oorlogs rot vertreên,
En eens in stale banden knellen;
Gelijk haar is in 't Sticht gelukt,
Daar zwaard en speer my wierd ontnomen,
Mijn standaarden van een geruktt,
En ik de boeijens heb bekomen.
Toen zong me alom, Iö! Iö!
Nu is de Veldplaag Mars gekluisterd,
Terwijl de vluggen Hemelboô
Het droeve Europa, heel ontluisterd,
Met deze lieve maar verkwikt;
Nu zal de landman veilig zaaijen,
En daar nog speer, nog zabel blikt,
Op eigen grond zijn koren maaijen.
Nu zal de vrye koopmanschap
Langs 't driftig nat der zilte stromen,
Opsteig'ren tot een hogen trap,
En d'ouwden luister weêr bekomen
Nu zal 't Gemeen zijn voor'ge schaâ,
Met dubb'len woeker weêr herhalen,
Bevryd van 's oorlogs ongenaâ,
En ouwde, en nieuwe schuld betalen,
Ja zien zig in een staat gesteld
Om rykkelijk te kunnen leven.
Nu zal 's lands schatkist, bloot van geld,
Aan 't woedend oorlogs volk gegeven,
Weêr zijn ten boorden toe gevuld,
En wijl God Mars is weg gebannen,
Zig vry zien van hare ouwde schuld.
't Regt zal nu weêr de vierschaar spannen,
Bevryd van 's krygsvolks over moed;
En Almalthea met haar horen
Uitstorten eenen overvloed,
Dat de eerste eeuw weêr schijnt herboren.
De bloedhond Mars blyft dan altoos
In Janus tempel opgesloten,
Hy woed daar fel, en wreed, en boos,
Met zijn geboeide lotgenoten,
Op 't staal en yzer 't geen hem kneld.
Dus wierde ik toen van elk gelasterd,
Maar is nu de aard, voor dat geweld,
Niet meêr van regt en reên verbasterd,
Nu dat een windpest alles drukt,
Die Koopliên, Burgeren, ja Boeren,
Wier hoop te deer'lyk is mislukt;
Tot bittere armoê komt vervoeren.
Geen oorlog koste tot deez' tyd,
Schoon ik met honderd duizend mannen
In 't oorlog veld verscheen ten strijd, (nen,
Om voor 's lands vryheid, t'zaam'gespan-
De aanranders van den Leeuw, met speer
En bulderende donder kloten,
Te blix'men uit het veld van eer;
Of uit hun vast gebouwde sloten.
Zo veel, als nu is weg gewaaid
Op vlerken van onzigtb're winden,
Daar 't naberouw de vrugt af maaid,
En eens zijn intrest by zal vinden.
De dolle windplaag scheurt en schent
Ontelb're schatten, plonderd kisten,
Dat de Eigenaar zig zelf niet kent,
Beschaamd door 't roekeloos verkwisten
Van zo veel duizenden, door vlijt
Van zijn Vooroud'ren t' zaam vergaderd,
Daar hy in deez' gehaten tijd,
Door eigen schuld, tot de armoê naderd.
Hoe zou een Vrek, die nu door schijn
Van winst ziet al zijn geld vervlogen,
Misnoegd, en dol en razend zijn,
Zo hy maar eenmaal moest gedogen,
Dat zijn zo lang vergaarde schat (derd;
Tot voordeel wierd van 't land vermin-
Schoon dat hy goê verzeek'ring had,

Dat hy eerlang weêr onverhinderd
Dat geld gerust bezitten zou;
Hoe zou 't des Koopmans haat ontsteken,
Zyn hart doen smoren in den rouw,
Ja haast zijn ziel van angst doen breken!
Zo hy tot voordeel van 't Gemeên,
Om 's vyands heir of vloot te keren,
Een deel van zynen schat ter leen
Moest geeven aan zyne Opperheren?
Daar hy nu ruukeloos zyn heil,
En eer, en agting stout durft wagen,
Want voor den wind is alles veil
Tot dat hy ziet zijn hoop verslagen,
En smoord in bitter naberouw,
En nevens hem zijn Vrouw en kind'ren;
Hy die het al bezitten wou,
Ziet alles door den wind vermind'ren.
Hoe heer'lyk had men voor dat geld,
Als eens ontruste nagebuuren
Hun stormgevaarte, en krygsgeweld,
Deên horten op 's lands vrye muuren,
Den vyand van den leeuwen tuin
Met spiets en sabel kunnen weren,
En zelfs met een bebloede kruin
Doen naar zijne eigen vesten keren
't Is waar, dat als mijn gramschap woed
Zy nooit geen plaats laat voor 't erbermen,
Maar blust haar dorst met menssen bloed,
En lagt om 't zugten, en om 't kermen.
Dog hoe ver ook mijn wreedheid gaat,
Nooit heb ik 't staal om hoog geheven,
Om mijnen eigen levens draad
Daar meê den steek der dood te geven;
Gelijk 't rampzalig Actierot,
Na dat het alles heeft verloren,
Zig zelf de bloem de levens knot;
Met in hun eigen bloed te smoren.
Dus streeft die wreedheid ver voor by
Mijn wreedheid, die 'k zo vaak hoor doe-
Voor gruuweldaân; voor tiranny; (men,
En nimmer als met afkeêr noemen;
Maar de Oorlog is nog roemens waard,
By deze schadelijke Actievonden,
Die uit een Schotsse gril gebaard
't Heel Al met smart en droefheid wonden,
En al die geen, die niet besmet
Is met deez' Windpest, staat verwonderd;
En door deez' vreemdigheid verzet,
Wanneer hem door zyne ooren donderd,
Hoe deze Windplaag ryst en daald,
't Geen met geen tong is af te malen;
Wijl menig zijn bederf daar haald,
Daar hy zijn voordeel dagt te halen.
Dies bidde ik, opperste Jupyn!
Indien dat ik moet zyn gekluisterd,
Dat dan deez' Windpest ook mag zijn
Voor eeuwig, eeuwiglijk verduisterd.

Jupiter.

Gy zult uw beê haast zien volvoerd,
Tot heil der vryë Nederlanden,
En de Actieplaag aan band gesnoerd,
Die thans 't Heel Al dreigde aan te randen.
Maar gy, ô albespieg'lend ligt!
Apollo, die uw zonne stralen
Van 's hemels trans op 't aangezigt,
Der stervelingen neêr laat dalen,
Word ook uw mogentheid gehoond
Door de Acties, die elk een doen klagen?

Apollo.

Neen, ik ben door den wind verschoond;
Maar zijn verwoede Bubbelvlagen
Die hebben my nogtans misdaan,
Niet in myne Eer, maar in myn Zonen,
Wijl egt, of onegt, dezen waan
Heeft met zijn digtpen willen honen;
'k Ben doof gemaakt door 't straat geroep
Van Quinquenpoix, en van Vianen,
Daar de Actieheêren troep, by troep
Naar toe verhuizen, om het manen
Te ontwyken. Ja geen een van al
Die zig dagt een Poëet te wezen,
Of liet langs straat, en markt, en wal
Zijn hérelyke digten lezen,
Schoon hy het Rijmwoord naauw'lyks kent,
Of weet de sneê van 't vaers te vinden,
En rabbeld, rabraakt, plukt, en schent
De taal, gelijk de bubbel winden
De schatten doen van 't Actierot,
Dus blijvende eenen worden stroper,
Word hy eerlang tot ieders spot

Merkurius de Koolverkoper

Dit is, ô opperste Jupyn!
De reden, die my doet verlangen
Dat deze Windkraam uit mag zijn,
Dewijl ik geenzints de gezangen
Van mijne Zonen schiften kan,
So lang zy door elkander zingen;
Daar ik mijn zangberg daag'lyks van
Veel kruk Poëetjens zie bespringen,
Want die 't minst' vermag, schreeuwd 't meest,
En waand 't met razen goed te maken,
Hy Roskamd met een dollen geest
Wanneer zijn digtlust is aan 't blaken.

Jupiter.

ô Goden! 'k heb uwe aller klagt
Met mededogenheid vernomen,
En zal u troosten, wijl mijn magt
En tijd, die windplaag in zal tomen.
Die dwaasheid is voor 't meestendeel
Van de aarde reeds verjaagt in 't duister;
Ze is, als een bloem die op haar steel,
By Febus komst, met schonen luister
In gloeijend geel of purper blaakt,
Of trost het blos der maagden wangen;
Maar eer dat de avondstond genaakt,
Verslenst het hoofd laat neder hangen.
Die wind eerst voortgebragt uit Niet,
Om regt en reden te ondermynen,
Wijl hy de Koopmanschap verriet,
Sal haast weêr in een Niet verdwijnen.
De koopmanschap zal loff'lijk 't hoofd
Eerlang weêr tot de starren heffen,
En van Eöols gezag ontroofd,
Het doel wit van haar wenssen treffen,
Tot vreugd van d'armen Ambagtsman,
Die vaak bedroeft om de Acties zugtte,
Dewijl de zuiv're nering van
Het wind'rig Aardrijk schielijk vlugtte.
Ja 'k zie dien tyd haast in 't gemoet,
Dat 't iemand zal tot schand verstrekken.
So hy zijne eêr, of naam, of goed
Met Actiesmetten kwam bevlekken
Gaat dan vry heên, ô Goden! want
Deez' Windstorm is reeds afgeronnen;
En neêr gedaald in smaad en schand,
Gelijk die schand'lijk is begonnen:
Steld vry uw sorg en smart ter neêr,
Het kwaad is reeds byhaar verdreven;
En nooit zal zig de wereld weêr
Aan zulk een dwaasheid overgeven.

Hier eindigde de Raadsvervadering der Goôn,
En ieder ging vernoegt van daar hy was gekomen,
Wyl Jupiter, om hoog, op zynen hemel Troôn,
Swoer by het duister Stix, die Actiestorm te tomen,
En door het wijs beleid van Amstels Magistraat
De Eendragt, Vrede, Rust ter wereld te herstellen,
De vryë Koopvaardy te houwden in haar staat,
Den wind te tomen, en stoutmoedig neêr te vellen;
Des blaast de Faâm hun lof aan alle kanten uit,
Daar ik in deze hoop, vol vreugd, mijn werk besluit.

E I N D E.

Quincampoix, Bombario, OF ROSKAM Voor de DOLLE ACTIONISTEN.

LANDGEZANG.

DE Landpoët, die zich in Stée,
Begeeven had, bragt vreugde mée,
In 't deugdsaam en vernoegend harte.
Dat vry de Stad de boersheid tarte,
De plompheid van den Veldeling,
Eersoekers in de Stad, ik zing
Altoos tot lof van 't buiten leeven;
So sprak hy, wyl zijn geest gedreeven,
Tot iets dat meerder nutheid geeft,
Dan goud, waar aan de waereld kleeft,
Des Steemans averechtse gangen,
Verachte in zyne landgesangen;
Dus sag Bataassche Damon, vry
Van Plutus aardsche slaverny.
En 't onversaadlyk geldbegeeren,
Het dwaas gewoel van groote Heeren,
En burger mannen in de Stad.
Nu dacht hem dat de geldsucht had,
Een fynen knevel by de lappen, (pen
Een vriend, wiens, schyndeugd hem, by trap-
Gestyft van godloose eigenbaat,
Verhefte tot een zwier van Staat.
Het bruine kleed, by 't statig weesen.
Pinkoogjens, van de deugd mispreesen.
Met een gemaakte gang en taal,
Verschaffen geld voor hem, die kaal,
En arm de deugd, met loose streeken,
't Onnoosel volkje voor gaat preken,
Terwyl hy in zijn eigen huis,
Dood gierig, niet verwekt dan kruis,
En onder 't goddeloos vermaanen,
Tot zuinigheid, schaft brood der traanen,
Voor vrouw en kinders schoon hy aen,
Den disch, daer hy als gast zal gaen,
En komen, by der groote hanslen.
Zit als een winterwolf te schranssen.
Dat merkte Damon, en de kwant,
Verfoeide dien gehaaten trant,
Van leeven, om zich groot te maaken.
Hy kon de sotterny ook laaken,
Van geldinslokkers die by nacht,
En dag, met alle vuur en kracht,
Aansjouwen, om in 's leeven ende,
Gemak te neemen, wyl de elende,
Daar hunne domheid niet aan dacht,
Dan meest te voorschyn word gebragt,
Om hen te leeren dat het schraepen,
Door eigen toedoen blyft voor aapen,
En sullen van gemeen begrip.
De Fransche zwier die net en stip,
Gevolgt word onder 't saletteeren.
Fernistetronitjes, en kleeren,
Vol lugte vlaggen, styf gevloek,
Gesuid, bedriegery, die kloek
In 't kaapen, en behendig stroopen,
Den mensch in zyn bederf doet loopen,
En al de bruyery in Stad
So hier, so daar, so dit so dat,
Deen Damon voor zulk leeven schroomen.
Umbritius vertrok uit Romen,
Naardien de stad hem al te boos
Te weeldrig was, te goddeloos.
Zo vlugt Bataassche Damon mée,
Hy mind de soete rust en vrée
Geen pracht kan zyn gemoed vervoeren,
Nu hy gerust woond by de Boeren,
En wel getroost naar de oude wys,
Den Landjeugd, en de deugd ten prys, (gen,
Daar elk na zijn geluid zit vreugdig te verlan-
Zijn Actielied vervolgt in Missisippizangen.

AAs Konink Lodewijk, Bellona, die harpy,
Om eenmaal op den Throon van 's waerelds Monarchy,
Te stygen, had gevierd, en God'lyke eer beweezen;
Ten dienst der Krygs Godin, de zenuwen en peesen
Van 't Ryk had afgesneên, de vleugelen gesnuikt
Der Fransche grootheid, en daar toe dien raad gebruikt
Van syne knaapen, seer voornaame Loijolisten,
En kettervleegels, die een Keizerrijk verkwisten,
Bederven zouden, om het Vaticaansch besluit,
De Noordsche Kettery te dempen, rustig uit
Te voeren. Als de Vorst zijn Volk had leeren walgen,
Van 't lieve Vaderland, op 't zien van raders, galgen,
Galeijen, geessels, duizend dooden, en een rest
Vervloekte boosheên, door geweetensdwang die pest
Van 't onderaerdsche hol, en helsche vuurspelonken
Het voor gevoert, waar op langs berg en dal, door stronken
En heggen, bosch en veld, en afgelegen paên
Den vlugt bedroefde troost was voor den Onderdaan.
Als Konink Lodewijk daer op veele oorlogen
Gevoert had met den Brit, den Batavier, 't vermogen
Van 't Engels krijgsbeleid, en 't Hollandsche verstand,
In wel te strijden, had gevoeld in Vlaanderland,
Met slag op slaagen te verliezen, groote Steeden,
Te missen; als hy had veel tegenspoed geleeden
In Duitschland, Braband, in Italien, en meê
De wederwaardigheên ervaaren had op zee;
Verkreeg hy rust, en mogt ô Uitrecht u bedanken,
Als zijnde uit uw Stad de lieve vreedeklanken,
Gevlogen door het rond des waerelds. Maar ach! ach!
Wat is de Vreede wen met stillen trommelslag,
Het oorlog, in den schijn verbannen, noch blijft duuren
Met kwaad te brouwen voor oprechte nagebuuren,
En moord te kweeken, brand te stooken, stijf en fel,
Tweedracht te hitsen, na den held Machiavel
Zijn Godvergeeten les, en snoode Staat begrippen,
De haat in 't hart te voen, de vriendschap op de lippen
Te toonen met een glimp, wat vrucht geeft doch die rust?
Een rijk door armoede en elende gansch onthust,
Een Lope Vegas hof, met schulden overlaaden,
Een armen Landman, een door veele schaade op schaaden
Rampsalig koopman, en berooiden Hoveling.
In zulke toestand van het Fransche Rijk, beving,
Den Vorst een koorts, en laas! de Konink raakt om 't leeven.
Hy gaat ter plaats daar elk eens reekenschap zal geeven,
Zo Prins als Bedelaar hoe de overdierbre tijd
Des leevens, is besteed in goede of kwaade vlijt,
Van bezigheen, ô Maats gy moogt om 't goed doen wenschen.
En bidden. Vorsten zijn wel Goden, maar als menschen
Is hunnen uitgang; zy, en gy, mijn frisse jeugd,
En boerenknaapje hebt op 't vieren van den deugd,
Of kwaade levensloop het selve recht te wachten.
Nu was de boel verward, het rijk beroofd van krachten,
De kassen waaren leeg, de kroon met schuld belaan.
Maer daer verstand regeerd moet alles voorwaerds gaan.
Verstand trekt goud uit lood, en smeed door 't fris bestieren
Der zaaken, ongehoord veel schatten, uit papieren,
En Actiebriefjes, licht en dicht, maar goed als goud,
Indien de waarde maar, herbakken, en herbroud,
Met nieuwe naampjes, en arresten, op arresten,
Wil duuren voor 't gemeen en by den handel vesten.
Kwakfalvers seggen wel, by 't zwetsen om droog brood,
Koop medicijn in tijd, gebruik die in de nood.
Zo heeft de naerstigheit des Munniks, en Notaris
Apostolik, getoond dat deeze spreuk ook waar is
In zaaken van gewigt. Den vroomen Hennepin.
Dien vader Lodewijk, werde om zijn yver in
't Nieu land ondekken door oneindige ongemakken
Verzeld, een naam gegund in Vrankrijks almanakken
Met roode Letters, trots een canonike sant.
Gy Roomsche Recollect die 't Indiaansche land
En 't noorder deel van 't groote America, de hoeken
Des nieuwen Waerelds in uw zending moest bezoeken,
Om, wyl uw reis lust uit een Volkbekeering sproot,
Terzelver tijde mee te vroeten door de schoot
Des aardrijks, en na goud van eel alloy te graaven:
Het lust mijn sangeres uwe yver na te draaven
Te stev'nen in uw zog by Hispanjola, en
By porto Rico heên, tot daar men verder ken
De Haven peilen van 't befaamde Cartagene,
Dan streeft mijn zangster langs Jamaike, en Cuba heene,
En ploegt den breeden golf van Mexico, tot dat,
Zy eindelijk beland in 't Missisippis nat.
Wel aan gy landlien, en gy dorpers, die de baaren,
Van 't Eriésche meir nooit met my hebt bevaaren,
Die in eenvoudigheit hier woond als gulle lien,
En nimmer Kanada, nooit Quebek hebt gezien.

Z't heer, nadien mijn zang met u wil verder dwaalen,
En toonen u het land de bosſchen, berg en daalen,
En Meſchapſipis Stroom, de Schatten, en de vreugd
Des lands, als oorzaak dat de waarheid en de deugd,
Op 't wenken van Heer Law, vertrapt word en verbannen.
Zo ſtaan wy met den Held den roem der kloostermannen,
Met vader Hennepin, op Meſchaſipis grond,
Die wrange vrucht aan Gal, en Brit, en Holland gond.
Nu luſtig laat uw oog door boſch warande en weijen,
Langs glaaze ſtroomen en Rivieren ſpeelemeijen,
Dat nu het oor, ſo kieſch, op 's krekels nachtgezang
't Gekrijt der Papegay, 't gekor der duiven vang,
't Gebulk des wilden ſtiers, 't gelol der wilde katten.
't Gegrom der beeren is by geen Muzijk te ſchatten,
Van onze nachtegaal in Haarlems aarden hout.
Hier bruine wildeman, al geeft uw land geen goud,
Al derft het mijnen daar der ooſtuſt zilver vonde,
Ja ſchoon geen Diamant, als in 't beroemd Golkonde,
By u te vinden is, noch Ormus paerelſchat;
Hier bruine wildeman, breng uw kanoo, op dat,
Mijn zangnimf haare luſt voldoe met ſlegte knaapen
Van 't vreedſaam Leeuwendal. Nu maats nu niet te gapen
Na wisjewasjes, neen let dapper op uw ſtuk,
Agt ook 't geprevel niet der Indiaan, 't genuk,
Der wyven, dat gy nooit hun meeſterſchap gedooge,
Maar ſlaafs u voeren laat met de Indiſche Piroge,
Den Meſchaſipi ſtroom herop, diep noordwaards aan.
En ken u in uw land het werken tegenſtaan,
Hier wil mijn zangheldin u alle kooplien maaken,
Geen Actiekoopers, die maar rooven, dieven, taaken.
Geenzins, ſy zal uw luſt om over groote zeen
Door Meiren en moeras, langs berg en boſſen heen
Te reizen, kweeken en opwekken, en u leeren,
Hoe ge al uw wurmen zult betaald zien met de veeren
Van vreemde vogels, met de vachten van het wilt,
Met kooper, lood, met ſteentje beentje aan u zo mild
Van 't naakte jucht gebragt, nu ruſtig op gevaaren
Met geele bruyers, uit de Mexicaanſche baaren
Tot Quinipiſſa, en by 't Koroaans gebied
Verby den Ouma tot men Kaap Antonie ziet,
Daar by den Ilinois, 't fort Creveceur ken praalen
Ter rechter zijde van de Meſchaſipi. Waalen
Die zo veel op hebt met dat koſtelijke land,
Wy roeijen verder voort langs 't onbeboude Strand,
Langs berg en duinen, langs 't gebied der heidens kindren:
Tot daar de groote ſtroom allengs raakt aan vermindren
En naar Louiſiane, en heel by Hudſons bay
Verdwijnt, na meenig bogt, en arm en ommezwaay,
In 't wild en woeſt geweſt, gy meugd uw luſt verzaaden
En ſukkelen weerom van Vijf en vijftig graaden,
Op dertig naar de mond der Koninklijke ſtroom,
En als gy, medemaats, eens weder wellekoom,
By uwe landaart zijt, na gy de Mexicaanen,
Voorby gezeild, en heel de zee der Canadaanen,
Of van nieuw Vrankrijk, hebt doorwaad, tot by de bank
Van Terreneuf, van waar gy vlak naar Brit of Frank
De route neemt; en koomt by zuivre Chriſten menſchen
Zo ſegt, ik heb beſogt naer mijne luſt en wenſchen
Het noords America de Miſſiſippi vloed,
Het land dat overvloeid van wederſpoed, en ſpoed.
De lengte die ge ô jeugd nu wederom moet zylen,
Beſtaet in een reeks van achtienhondert mylen,
En meerder, na de wind u dienen wil of niet.
Ik neem mijn Pegaſus en vliege langs 't gebied
Van vreemde natien, tot by mijn Dorpelingen
In 't eigen vaderland. Hier mach men ruſtig zingen,
Hier luſt het ons, ô Law, terwijl de veen zon brand;
In 't hoekje van den haert, te roemen uw verſtand
Uwe onvermoeidheid, daer men, duizend leege kaſſen
En noch tien duizende de goudlugt lang Ontwaſſen;
Propvol gevuld ziet met het Peruaenſche ſplint
Getrokken uit de kracht van rook, van damp, en wind;
Vernufte laboreurs die onder uwe ſchouwen,
By uw fornuizen, als berookte lieve vrouwen,
Uw levenſtijd verſlijt, gy Zwerſers, om maer een,
Een eenig grijntje van den filozoophſen ſteen,
Te vinden, wech van hier verſchrompelde Alchimiſten,
Uw doen is ydelheid, is geld en tijd verkwiſten:
Heer Law heeft beter greep, en toond dat gy maer zijt
Een party gekken: doch in dien gy door den tijd
Die korſt, die u berooid, en arm jaegt voor ſint felten;
Bevat, en hebt de kneep van lood tot goud te ſmelten,
Begreepen, 't gaet voor goed, begeef u naer de Ree
Van Miſſiſippi, daer, daer is een heele Zee
Vol lood te vinden in de Americaanſche mynen.
Wat zouw 't papiere geld in Vrankrijk dan verdwijnen!
ô Gaetano, Graef, en Prins van 't dwaaze gild
Der Laboriſten, had ge u leeven niet verſpild
In 't laboreeren met bedriegelijke gangen,
Waarom der Pruiſſen Vorſt u luchtig op deed hangen,
In 't klatergoude kleed, en had gy 't kunsje fix
Geweeten, jemeny! maer nu is 't aber nix,
Gy haugt 'er toe, en 't lood is lood, en zal 't wel blyven.
De volgende eeuw, ô Law ſal over uw bedryven
Verwondert ſtaen, wanneer een besje by het vuur
Uw grootſche daaden vol van dapper avontuur,
Om klijne wigtertjes dus ſagt ten ſlaap te dwingen,
In ſoete ſprookjes by het wiegtouw op zal zingen.
'T gaet wel gy Franſch geſlagt houw moet in 't Actieſpel,
Al word gy arm en naekt, tot noch toe gaat het wel,
En 't zal noch anders gaen eer yder in 't verlangen
Na intreſt, zal een hand vol ſchoone vliegen vangen,
En zien zyn Capitaal vervloogen in de wind.
Houw moed al is uw kas geſtroopt uw brein ontzind,
Gy hebt 'er briefjes voor, ey ſcheurze niet aan flarden,
'T zijn Acties groots van naam geſchat op veel miljardens,
Miljoenen is te ſlegt te canaljeus en kaal.
Miljarden ſegt men nu, dat 's andere Actie taal.
Al meugt ge in Quincampoix by nagt niet meer braveeren,
En honderd duiſende in de wind vernegotieeren.
Al is 't beunhaaſen roth op ban en boet, verboon
Het makelen, al krygt een Makelaar ten loon,
Voor 't ſluiten der party in de Acties een coerrage,
Dat hem de luſt vergaet van 't makelen, courtage!
Houw moet mijn vroom geſlacht, houw moet, word nimmer flaauw,
Verheug elkander met het woord *noch leeſt Heer Law*,
Die naam heeft kracht en klem, ja ſchoon men was aan 't zygen,
Nog zouw men op die naam hart in zijn ſchoenen krijgen:
Voor al wanneer men denkt wat ongemeene ſchat
Van *Hennip*, u de Vloot van 't Miſſiſippi nat,
Zal voeren herwaards aan, om ſtroppen van te draayen,
Voor helden die te breed hun Actienaadje naaijen.
My dunkt ik zie een riſt van ſcheepen opgeboud,
In 't Miſſiſippis Land, van *Miſſiſippis gout*,
Spanceeren over Zeen en ſtroomen ryk gelaaden,
Met *bonte pelſen*, voor geen Fransje te verſmaaden,
Vooral by winter tijd, wanneer het ſchraal gebroed,
Met povre plunje trapt en tranteld, kout van bloed.
Mee voor het Juſſerſchap tot ſabels palentynen,
Daar de over blanke hals en nekjes in verdwynen,
En ſchuilen voor het oog der welgemaakte mans.
Nu land de groote Vloot; en ſchynd in Zee bykans;
Een zwemmend woud, een boſch van hoog getopt boomen:
Dan ryzen de Acties, dan mach 't geld als water ſtroomen
Van yders hand, dan groeid de rykdom meer en meer.
Men loſt een overvloed van *Miſſiſippis Teer*,
Bekwaam om Schuitjes van luchthartige Actieheeren,
Tuinhuizen, Schuttingen, en Jachjes mee te teeren.
Ook *Lood* wel deuchtzaam goed, om 't volk dat trots en ſtout,
Braaf ſpot met lood zo veer gehaald, maar roemd op goud,
Te ſteeken na de Kroon, uit de Actiekraam te boenen,
En 't hoflyk Actiegild op 't ſpoor met loode ſchoenen,
Verſtandig na te gaan. Fluks loſt men ook *Catoen*
En weeſt 'er rokken van, na 't luchtig Frans fatzoen;
Dat de eedele Compagnie geen klijntje dan bevoordeelt,
Schoon dat die rokken zijn van anderen veroordeelt,
Als 't regte waapen en de dragt van een ſottin.
Bemerkt ge ô jeugd nu aan myn zangen niet; dat in
Dat Miſſiſippis land veel rykdom is te haalen?
En dat men 't groot concept van Law nooit ken betaalen
Met al de ſchatten van de Waereld! merkt gy niet
Dat ſchoon heel Vrankryk word verkankert van verdriet,
Van armoe, van elend, en duizend tegenſpoeden,
'T groot Miſſiſippi al die ſchaadens zal vergoeden,
Met ſchoone waaren wyt, en veer, naar 't Fransjes land
Gehaalt, wanneer men eens geraaken zal in ſtant.
Nu kunt gy klaer en naekt, en duidelyk bevatten,
Waarom in Vrankryk zo veel hondert duizend ſchatten
Beſteed zijn in de Wind, voor Acties van papier.
Nu kunt gy regt verſtaan, waerom dat volkje ſchier
By dag en nacht elkaar, vermoorde, ging vertrappen,
Vertreen, dood dringen, om aan de Actiekoopmanſchappen,
Den grooten handel, elk na rato, min of veel,
In Miſſiſippis kraem, en Compagnie, een deel
Te krygen voor goed geld, dat in eens anders kluiven,
Licht door de tyd tot niet zal in de wind verſtuiven.
Gy Boere maetjes die het werken hebt geleerd,
En van uw kindſche jeugd eenvoudig hebt verkeerd
Op 't Land, daer Stads bedrog en hoffelyke ſtreeken
Zyn onbekend, daer elk 't hoofd eerlyk op mach ſteeken:
Terwyl uw naerſtigheid van Godt gezeegent is,
Met een geruſt gemoed en rykelyken dis;

Blyf by uw oud gedrag; en laat al de Actienarren
In ongerusten staat verwarren, en ontwarren.

Nu einde Damons zang,
Wijl de avond ging zijn gang,
En yder wel te vreeden,
Ging naar zijn huis toe treeden.

Den Nieuwen en Tweden Eolus Jan Lauw, of de Papieren Eeuw.

Quidquid in altum
Fortuna tulit, ruitura levat.
Modicis rebus longius ævum est. Seneca in Agamemnone.
Tolluntur in altum,
Ut lapsu graviore ruant. Claudjanus.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus. Horatius.

Fabulator quidam Anonymus, FAB. XXV.

Terra tumet, tumor ille gemit, gemituque fatetur.
Partum, pene perit sexus uterque metu.
Dum tumeat tellus, monstrat se monstra daturam.
Dicunt, & trepidant, & prope stare timent.
In risum timor ille redit. Nam turgida mure
Terra parit. Jocus est, qui magna minatur.
Sæpa gerit nimios causa pusilla metus.

WAar zijn de muiters altemaal
Uit 't kerkerstormhol heen gevloogen?
Roept Eoöl uit Lipares zaal,
Met heersche keel, en traanende oogen;
Dat ik mijn Koninglijk gezag
Dus zie gekreukt met eene slag.
Waar zijt gy, opperbulderaar,
Die uit 't zuidwesten voor elks ooren,
Trots 't ligt gebroedzel, steeds zo naar
Een ysselyke toon doed hooren?
Gy ook, het steunzel van mijn rijk,
O Korus, met uw grof muzijk?
Helaes! helaes! 't is alles stil,
En niemand antwoord op mijn vragen,
Men spot met mijne wet en wil,
Wat Troonvoogd kan dien hoon verdragen?
Geen Koning zeker, die zijn magt
Als dwingeland nooit heeft verkragt.
Wat liet ik 't wilde volk op zee,
Van teugel vry, niet dikwerf stoeijen?
En doed my nu mijn goedheid wee,
Daar ik hun fors had mogen snoeijen?
Hoe ongelukkig is een Vorst,
Die lang de rykskroon heeft getorst.
Heeft niemand op mijn ouden dag
Met my dan eenig mededoogen?
Zo stijf, ai Juno, mijn gezag,
Ik bid, verhoor my uit den hoogen.
't Was door my, dat ge Eneas vloot
In kommer bragt en zwaare nood.
Dus hief Eoöl zijn klagten aan;
Terwyl den stroomherout, gerezen
Uit 't hof van Vader Oceaan,
Ontstelt van zinnen en van wezen,
Zijn mond van mos en slik bemorst
Dus opend voor den ouden vorst:
Gy stort uw klagten vrugteloos,
Gewezen koning van de winden,
Gy wist het dol gespuis te boos
Met boeijens langer niet te binden;
Dus heeft Jupijn een Kaledoon
Reeds toegezegt uw magt en kroon.
Die al een windhof van papier
Op hooge stelten, langs de zoomen,
De Seine, Vrankryks hooft-rivier,
Heeft opgerigt, om 't rot te toomen;
Indien 'er ooit eens menschen hand
Die muiters houden kan in band.
Neptuin heeft in zyn water-zaal
Op Peleus bruiloft laast gegeven
Ons kennis van Jupijns verhaal;
En my belast na u te streven,
Om u die wisselbeurt van 't lot,
En ramp, te melden, gryze God.
Maar laat u tot geen ongedult,
Of smart'lijk leet hierom vervoeren,
Uw rykbestier was lang vervult,
In 't wilde stroomgeboeft te snoeren;
En treed een ander in uw spoor,
Hy raakt 'er ligt zo wel niet door
Eoöl begaf zig noô tot rust;
Dog wijl hy 't niet kon wederstreeven,
So stelde hy paalen aen zijn lust,
En koos met dwang een stilder leeven,
Belust, wie dat als vorst den toom
Souw voeren over wind en stroom.
Net is Jan Lauw, die van Jupijn
Gestelt is, om 't gespuis te toomen,
Sey Triton, die het ruim van lijn,
Ja zonder teugel heen laat stroomen,
So dat die broers reeds kruin op kruin
Beproeven, als de zee op 't duin.
Hy is het mennen ongewoon,
En geeft al vroeg te slegte blijken:
't Gaat hem, als budtyds Febus zoon,
Die op de zonne-koets moest prijken;
Maer die de paerden snel van loop
Ten eersten wierpen over hoop.
O bestevader, die zo lang
Dit volkje na uw wet deed leeven,
En hield het eeuwen in bedwang,
Wat troost, ja vreugd, moet dit u geeven.
Hier vliegt Ikaar met groot gedruis;
Hier baert den berg, wat is 't? een muis.
De een stooker zal na Kanada,
Roept Lauw, in aller yl vertrekken:
Dat die na Missisippi ga,
Om daer na toe 's lands vloot te dekken.
(Die zal veel ligt van schelpen zijn)
Maer hoe hy schreeuwt, of trekt de lijn,
Daar 's niemand, die aen zijn getier
Het oor leent: want zy zijn aan 't hollen,
En blaezen, dat het ligt papier
Van Quinquenpoix geraekt aen 't hollen
Tot in de tuin van Soisson.
Nu merkt men ligt, hoe Lauw verzon.
Den handel van papier en wind,
De winden bliezen in zijn zinnen,
Hy blies steeds uit: wat hy begint,
Siet hy een derden vierig minnen:
En wijl hy steeds wat nieuws verdigt,
Word hem het brein meer yl en ligt.
's Volks beurs is even eens gestelt
Als 't brein van Lauw, ontbloot van schyven,
Ligt hooft, ligt volk, papier voor gelt,
Wat wonderen kan de wind bedryven?
Wat dulheid brengen in 't verstand?
Gelooft by niemand naderhand.
So heeft uw volkjen 't daar geklaert,
Eoöl: maer wat zal Lauw ervaaren?
Ik raede hem, dat hy 't lyf bewaert,
Eer hy van hen door lugt of baeren
Na Styx gesleept word, of Merkuur;
Maer deze God heeft vlerken t'huur,
Waar meê Jan Lauw, op Ikaars trant,
Kan moedig vliegen langs de wolken,
Tot dat hy, van de zon gebrand,
Stort neder in de diepste kolken.
Geen koopman heeft Merkuur van doen,
Papier alleen kan beter voên.
De stookers zijn 't in Vrankrijk moê:
't Verarmt Parys dat walgt de helden;
Zal 't nu na Missisippi toe,
Of zal het ergens anders gelden?
Het stoutste paar, tot reizen reê,
Steekt in gezelschap over zee.
De een wilde geest maakt Brittenland,
Daar hy zig neêrzet, in rumoeren,
Slaat hier den koopman in 't verstand
Met zotheid, die zig laat vervoeren
Op hoop van winst, om ligt papier,
Een enkel niet, te koopen dier:
Die, van dien wind-geest dag en nagt
Aan 't zwellen, tot geen rust kan raaken;
Die nu een konings rykdom wagt;
Dan vreest, dat zyn verderf zal naaken.
O wonderbaare razerny!
Wat blaastge 't volk vol zottery.
De tweede dolkop, door de steên
Van de verbonden Nederlanden
In haast, te post te paart gereên,
Vult styf met winds elks ingewanden,
't Papier ryst hier van uur tot uur,
Men koopt, maar koopt het niet te duur.
Papieren eeuw, papieren tijd,
'k Weet niet, wat ik van u zal zeggen,
De menschen zijn haar zinnen kwijt,

Of 'k ziet, hoe de zaaken leggen.
Nog een papieren maatschappy,
Lauwisten, hoord 'er waarlyk by.
Stigt moolens, dat 'er nooit gebrek
Mag worden aan papier gevonden;
Dan maakt ge 't volk van half heel gek.
O losse tyden zonder gronden!
Men schaame zig, dat dit de blaân
Van Neêrlands jaarboek zal beslaan.
Merkuur, verheeven op papier,
Kan zig van 't lachen nauwlyks speenen,
En scherst, wat is die ware dier!
Maar windbuil zal 't te laat beweenen,
Wanneer Viane, of Kuilenborg
Hem geld'lods berigt, met 't hooft vol zorg.
De Windgod grynsde op dit verhaal,
Dat den herout had uitgesproken,
Schiep meest vermaak in Tritons taal,
Dat zijn gespan was uitgebroken,
En zeide: hy krygt zijn regte loon,
Die my te slings ontwrong de kroon.
Zo veel, ja meer verdorventheid,
Verbastering van goede zeden,
In laater eeuw nog meer beschreit,
Deeld 't ligte Vrankryk Neêrland mede.
Zo raakte ook oudtyds Griekenland
Door Persiaanse weelde aan band.
Door zulk een pest wierd 't ingewand
Van 't agtbaar Romen ook bekroopen,
Na 't temmen van 't wulps Griekenland,
Wiens weelde het dier heeft moeten koopen.
O tijd, vervreemd van deugd en eer!
Nooit keert Saturnus goud-eeuw weêr

Nullum simulatum diuturnum.

T Y D V E R S.

4 6 7 3 8 2 5 9 1
LAVV CAVSA DOLORVM.

1 2 3 4 5 6 7 8 9
M D C L L V V V V.

Law, oorzaak van onze elende.

Belzebub, gewan Law,
Law, gewan de Bank,
De Bank, gewan Missisippi,
Missisippi, gewan *Sistema*, (stelling)
Sistema, gewan Papier,
Papier, gewan Briefje,
Briefje, gewan Agio (opgeld)
Agio, gewan Dief,
Dief, gewan Subscriptie,
Subscriptie, gewan Divident,
Divident, gewan Escompte, (korting)
Escompte, gewan Intriuseque; (innerlijke waarde)
Intriuseque, gewan *Argent fort*,
Argent fort, gewan Open Rekening,
Open Rekening, gewan Regitter,
Register, gewan *Billon*,
Billon, gewan Nul,
Wien de magt tot de voorttelinge wierd benomen.

E Y N D E.

Generaal Register van het gene dit Boek is begrepen en gevoeglyk in order volgt.

Register der Comedien en Klugten op de Wind Negotie gemaakt.

Register der Gedigten.

E Y N D E.

De Wind Negotie;

Of

INVENDUTIE PAPIER

Onder oud goed te koop.

KLUGTSPEL.

VERTOONERS.

KAREL, *een Actionist.*
MENGO, *zyn Knegt.*
Een OMROEPER.

Het Spel speeld in een Straat voor Karels *Huys, en dat van't Invendutie Huys, het geen der tegens over staat.*

N: B: Zo imant eenige Werkluy weet, gelieft ze hier te recommanderen, tot Uytrecht aan N. N., want zullen daar in't kort gebrek zyn; voor al terwyl men van zints is deze aanstaande Koopstad aan Vianen te trekken.

EERSTE TOONEEL.

Karel, Mengo.

Karel.

HY! Mengo.
Mengo. Hier myn Heer.
Karel. Spreek Schelm, hebt gy myn Paard
Nog niet gezadelt; is myn goed ook wel bewaard
En naar Vianen deze deze morgen al vertrokken?
Mengo. Voor zeker.
Karel. Het is goed, zeg hebt gy al getrokken
De intrest van 't Papier 't geen ik u gisteren gaf?
Mengo. Ik wensten 't wel, maar Heer dat gy my voor die kaf
Wat Duymkruyd uytschoot, 'k zou gelooven
Dat 't beter voor my waar.
Karel. Ik zal u hier en boven
Twé Acties geeven, dat je 't vat, als men de Vaard
Begint te graaven; ô! 't Papier is nu veel waard.
Mengo. Maar waarom doch je goed gezonden naar Viaanen?
(Zo ik 't u vraagen mag,) ik vrees dat die Acties, tranen
Nog zullen kosten, och ik bidje maak besluyt,
En zo het wezen kan schey met dees Acties uyt;
Gy zult met dat gebruy nog voor den Duivel vaaren.
Karel. Draag gy geen zorg, 'k zal myn beurs heel wel bewaren,
'k Heb meer dan twé Miljoen die ik tot nog bezit.
Mengo. Ja aan Papier, en vyf zes Kinderen.
Karel. Wat's dit,
Dat kan niet maaken nog tot nadeel my verstrekken.
Mengo. Vier schoone Paarde die uw Koets de stad door trekken,
En als de Blixem zullen vliegen over 't Land,
Zo slegts een Actie komt te raaken in de brand.
Karel. Hoe! spot gy Mengo?
Mengo. Neen, zo waar niet by myn leeven,
Maar 'k wou gy my wat gaf.
Karel. Ik zal u slaage geeven
Indien gy zyt belust, verstaje dit Sinjeur;
Waar is myn Pruyk?
Mengo *haalt alles het geen hy vraagd uyt het huys.*
'k Zal eerst wat Actie geur
Van uytgebrand Papier door deze locke smeeren,
En dan wat Poeijer.
Karel. Repje wat, en kryg myn kleeren;
En veegd myn Schoenen af.
Mengo. Zie daar,
Nu benje als een Pop.
Karel. Myn Hoed, nu Mengo, waar
Is nu myn Rotting, Stok, myn Deegen?
Mengo. Elleweke,
Wat is de Hovaardy der Acties vol gebreeke;
Met u verlof myn Heer, wilt gy dat ik Katryn
Met 't eeten zo lang wagt tot gy weerom zult zyn?
Karel. Waarom?
Mengo. Waarom myn Heer, wel zoekje dat te weten?
Als men lang Beurstyd houd, zo diend men ook te eeten,
Want die veel geld wind, komt het op geen eeten aan;
Wat lust myn Heer van daag, gezoode, of gebraân?
Karel. Dat raakt my niet, Katryn die zal dat heel wel stellen,
Waar moeit gy u al meê, 'k mag aan myn oor dat lellen
Niet leiden Rekel, daarom zwygd, en spreek geen woord,
Doet slegts uw pligt, ik zal 't wel schikken zo als 't hoord.

TWEEDE TOONEEL.

Mengo.

IK vrees dat dees handel nog zo gruwelyk zal stinken,
Een yder zo hy kon zou niet als Goud opdrinken,
In plaats van Bier, of Wyn, voor my ik wenste wel
Dat ik beleeven mogt het einden van het spel;
Doch 't graave dat men hier zal aan de Vaard beginnen;
Zou 'k wel gelooven; want my komt nog iets te binnen
Van zeker Molenaar tot Soest die my eens zei
Hoe hy de Scheepen vol gelade uyt het Y
Zag komen door den Eems regt Zeilend naar de Wallen
Van dees aloude Stad, den Adel ten gevallen
Dus doende werd dat volk van Bisschoplyke Staat
Hoe langs hoe grooter en haar kaalheid raakt verzaad
Door helust aan het geld, 'k zie reets hun Wapens draagen
Met Diamant bezet, met Goud rondom beslaagen
Op 't alderçierelykst, ô Uytrecht! gy zult zyn
Een schoone Appel; maar, van binnen zal 't fenyn
Verburgen wezen, 't geen u Adel haast tot beeven
Zal brengen, als zy zien het geld zo weg gegeeven,
En dat voor 't Graaven van een onvolmaakte Reê;
Wie weet door wanhoop hoe veel datter in de Zee
Nog zullen springen, en bedroefde Weeuw en Weezen
Nalaten tot 's Lands ramp, 't geen meenig reeds doet vreezen;
Men zal geen Baaken hier gebruyken; neen, den Dom
Zal zelfs die wezen, hy is hoog, men zal rontom
Veel ligtjens hangen aan den Toorn, om de klippen
In dees volmaakte Vaard gemakkelyk te ontslippen.

DERDE TOONEEL.

Een *Omroeper, Mengo.*

De Omroeper.

HY Mannen, Mannen hoord;
Men zal by *Jochem vander Voord*
Vendutie houden, van veel, Kleeren,
Een yder zal hier na begeren
Het kunnen krygen naar zyn zin,
Te nege uuren zal 't begin
Van de Verkoping zyn gehoude,
Veel nieuwe Kleere, maar ook oude
Al wie wil koopen, Kristen, Smouds
Die kan daar krygen nieuws, en ouds.
Mengo. Wel vriendje hoor eens, 't geen gy roept, ik zou schier vreezen,
Dat het meest *Actioniste* kleding zal weezen.
De Omroeper. Wel daar zou ik geen valze Eed op wille doen darje 't vat.
Mengo. Ik zou 't ook gelooven; want de Krediteuren zitten haar kort na 't gat,
Want zy moeten haar verlies hier prompt dibiteeren;
Maar te *Amsterdam* scheld men 't kwyt, een Man met eeren
Kan daar, schoon hy 't heeft met *Frederik Hendrik* bestaan;
Daar toe zyn veel Metzelaars, en Timmerluy na Vianen gegaan,
Om die stad in 't kort aan Uytrecht te hegten,
Dus doende hoeve de Schippers om de vragt van de menschen niet te vegten.
De Omroeper. Na ik kan hooren Vriend spreekt gy vry stoud.
Mengo. Ze zeggen dat den Dom nog een el vyf zes zal hoger zyn geboud,
Om de Vuurbakens aan de Zee en Baay uyt te winnen,
Ik heb het uyt myn Heers mond.
De Omroeper. Die Heer is buyten zinnen.
Mengo. Dat kon waaragtig wel waar wezen, hy is een groote *Actionist.*
De Omroeper. Hoe heet uw Heer.
Mengo. Hy heet Karel.
De Omroeper. Karel loshoofd.
Mengo. Ja die is 't;
De Omroeper. Hy is my zeer wel bekend, goed, vriend; hy kwam my straks te gemoed loopen,
Hy is na de Man gegaan om wat kleren zo 'k geloof te koopen;
Of te verwisselen tegens wat anders.

H Men-

Mengo Kan men daar kopen, en verkopen, dat 's goed.
Myn lieve Omroepertje wilje myn Mak'laar zyn; 'k heb goed,
Dat ik graag zou verkopen, kon ik een vinden,
Die beter als ik ſtond by de Papier Vrinden,
't Zyn *Acties* goede Maat, 'k zal daar voor aan jou
Twé *Acties* geeven, die heel goed zyn op ter Gou,
Of vier op Uyttert, zeg, wat zeg je? nu wilt ſpreeken;
Ik mag myn hoofd niet met die prullen meer breeken;
Nu zel je ligt zegge hoe komje aan die ſchat,
Ik heb zes Jaar by myn Heer gewoond, en nooit geen duydt huur gehad,
En om dat ik langer niet voor zyn gek meer wou wezen,
Zo gaf hy my ruym een riem Papier aan Acties; laatje beleezen
Myn lieve Mengo, zyt myn Knegt, gelyk als voorheen;
Zo ſprak hy, *laat je getrouwe Heer niet alleen*,
En op die zoete woorden die hy my gaf ben ik gebleeven.

De Omroeper. Geef my de Acties, ik zal ze de Kleerverkoper voort geeven.

Mengo. Ik ga mé myn zoete maat, gy krygd de darde van 't geld,
'k Wou voor de zwaarte van 't Papier my ſplint wierd geteld.

Zy gaan na de Kleerverkopers Huys en blyve van verte ſtaan.

VIERDE TOONEEL.

Karel.

ô SPyt! ô ſmaad! ô ſchand! wat zal my overkomen?
'k ben al myn Acties kwyt, myn goed is my benomen,
Laſtdragent Uyttert, ach! hou Mengo! Mengo hou!
ô Booswigt! ſnoode guyt! word gy my ook ontrouw?
Ik zal voortaan van Heer, voor Knegt nu moet ſpeelen,
ô Vaarde Graavers! kom jy zo myn geld ontſteelen,
En delft het in de grond, myn eer, myn ſchoone goud.

VYFDE TOONEEL.

Mengo, Karel.

Mengo, lagchende.

HA! ha! ha! ha!

Karel. ô Schelm!

Mengo. Ha! ha! ha! wie had dat ooit vertroud?
Ik heb pekuniam nog voor 't Papier bekomen,
Vind ik u hier myn Heer?

Karel. Booswigt.

Mengo Wel wie zou kunnen droomen,
Dat dit myn wellekomſt zou zyn? ik wil van uw af.

Karel. Geeft eerſt myn *Acties* weer.

Mengo. Wel hoe zyt gy zo ſtraf
Ik heb myn Acties die gy my gaf gaan verkoopen,
En ben doen al myn beſt het huys ſtil door gedroopen,
Met dit klyn beursje.

Karel. Mengo, ach!
Ik vaar even eens als gy, wyl ik geen winſt meer zach,
En men het graave van de Vaard nog komt uytſtellen
Zo dagt ik, ik ſchey'er uyt, 'k wil my niet meerder kwellen
Met deze zottigheit, en zogt myn Acties doen
Weer te verwiſſelen, voor myn lang vermiſte poen,
En heb het ook verkoft, daar gy het ging verkopen,
Doch kreeg geen geld, maar ben heel ſchielyk heen gelopen,
Terwyl die Karel die 't verkopen wou by 't goed
Van oude kleeren; ach! in 't kort, den arme bloed
Is vaſt gezet; ik vrees dat men hem op zal hangen.
Wyl hy geſpot heeft met de Regters door myn Acties te ontfangen.

Mengo. Hoe! zal hy hangen? dat is beeſtig, laaten wy
Dees ſtad ontvlugten, hy is voor Koopluy te onvry,
Wat Menſch zou van verſtand, ô ſmaad hier wille woonen?
O Uytert! Uytert! zult ge u zo ondankbaar toonen?

Karel. Hebt gy het laaſten goed gezonden van de Vaard
Wel na Viaanen?

Mengo. Ja, ja, dat 's wel bewaard.
'k Ben daar verzekerd van, maar 'k vrees gy zult nog loopen
Gevaar, zo Uytert komt Viaanen eens te koopen.

Karel, Wat zou zy koopen? zy verkoopt al wat zy heeft,
Zo maar Vianen haar niet boven 't hoofd en ſtreefd,
En zo het al zo kwam, dan weêr wat aârs verzonnen,
Kom Mengo, laat ons gaan, eer men raakt overwonnen,
'k Hou my niet zeker hier in Uytert.

Mengo. Denk myn Heer
Dat het verlies van geld is nog de beſte leer;
Maar als men goed verlieſt, en eer, nog daar en boven,
Raakt ons voorgaande Deugd, en Lof geheel verſtooven.

E Y N D E.

AAN DEN
LEZER

ONderdaags is een Brief van Uyttert gekomen, waar in geſtaan heeft hoe de Acties door eenig Volk van Uytrecht te koop gevyld zyn, aan een zeker Huys daar Invendutie zou gehouden werden; het welk hy eerſt ging vraagen of hy zulks mogt doen; maar op groot verbod is hem zulks by den hals verboden, doch zo imant gadinge heeft in deze bederfelyke Projecte, ligt dat de Man die voor een klyne prys laat ſpringen onder vier oogen, en die ze bewaard tot de Vaard gegraave is, wil ik inſtaan daar goede winſt meê doen zal, daar by een nieuwe Tyding; wie nu zyn geld wil uytſchieten, zal op gelege tyd daar ſchoone intreſt van kunnen krygen; alzo zy te Uytrecht den Dom 5 *à 6 elle in de hoogte zullen opvyſelen, om de Vuurbakens uyt te winnen: een nieuwe Inventie, nooit zo bedagt,*

Vaar wel,

DE HEER
L A W
IN ZYN
SONDAAGS PAK.

Poetelyk geïnventeert en retorykelykgecomponcert, ó Jan Babtiſta Houwaard.

Dit 's alles grillig zoo gy ziet

Op maat, of zonder maat, 't is meer geſchiet.

Babels Gebouw.

Ey liefje ziet 't huis gewonnen
Met Acties, is 't niet wel verzonnen?
Maar moet, helaas! wat groote ſpyt,
Weer ſcheren gaan; hy is 't boekje quyt.
Houwt dog maar moet, o Vromen hals,
Uw kaart wel Rooms, dog dit is vals
Gy doet maar na u beter wten,
Daar zynder meer als gy beſcheten.

DEDICATION
AN

Ter Hern, Hern, Hern Her Her, ter Groſſer Bughandler, ter Docter, ter Muſſer Smous or Jooden, jo Actioniſt in der Nagt, &c. &c.

Ter Her zal mig nigts eubel nemen,
Ig nam dis vrynſchaf joo mes vlys,
Dis offer ofs een ooder ſpyts,
Was kans ter Her, dis pligt onsnemen.
Ja zags g'u Her der Herren,
Niks mes ein Bokghen hare pruig,
Aw blauwe Rog jo als dy Nerren.
Ba, gade gy nuw zoo ter ſluik
Her Quager hebt gy thefer by
Moor komt voor al nix in der ly,
Uw Pruig, Rog, kouzen, en auw ſchoenen
Was has een ander door mes doenen.

Aw Grauvens Vrauw verstoode wel,
't Gebruig daar van, is veel ter vel
Dis voegts geen schynheilige quant,
Wie slimmer als zoo'n Moffe sant.
Was kans eens Doutser, jo een's Gravens weib
Ik wofter ploogen, jo hets nigts om 't leib.
Sis Graven stam ter Duibel magt mig hoolen;
Ik's win ik 's wolst besstoolen,

Ter Her, ter Her, verstoode wel
Sis nigs vor myner ziel
Moor altyms joo ter vel,
Se scheiser aus au Excelenci.
En groets ter Her mits reverenci.

HANS REGS AUWS

Verstoode Smouws.

De Heer LAW in zyn Sondaags Pak.

MY lust, o groote Law, u wonderdaân te zingen,
Die vele wel vermaakt, dog meerderen doet springen;
Wat hebt gy Ryken; en dus zelf het Vrye Land,
Zoo goddeloos misleid, dat elk zyn goet Verpand.
En Koopluy, Winkeliers, 't Gemeen al zoo te drukken
Dat's alle meest in 't nauw ellendig gaan op krukken.
O groote Law, wat zytge een pest van vele Landen,
Uw grootheit op groenhout, is waardig te verbranden.
Wat hebt gy pestige adders overal,
O goddeloos gebroet wie brengt gy niet ten val.
Ik schrey, o Holland, eertyts wonder boven wonder,
Helaas gy zyt gedrukt, ellendig legt g'er onder,
Door Law; gy waart weleer de toeverlaat der vroomen,
Zoo'n schelmse Koopmanschap waar zytge toe gekomen,
Een koopkraam in der nagt, waar zyt gy toegebragt?
Zelf hoeren te verstoren wie heeft dit oit bedagt.
Wat zietmen Rotterdam krioelen in den duister,
Weleer de glory ja de glans van Hollands luister.
Uw Beurs, uw Koopmanschap, en dat nu in der nagt,
O dolle dolligheit van yder waart veragt.
Wat doet dog Laws gebroet; wel eertyds andre Helden,
Die wet en Burgerregt, en alles wou doen gelden
Gy Adam, ja gy guit die eertyts deugt woud schynen,
Wat zietme u wiltzang nu, in damp en rook verdwynen
Gy Rottensdam, en 't heele land, gelyk een held der helden
t'Herstellen, ey zoo'n wonder vind men niet ofzelden
Dog nu o Laf heit al te groot
Die eertyts gaan wouw in de doot;
Voor Hollands welstand, nu o schande te verlaten.
Wat mens zouw Law en zyn gebroet niet haten.
't Is al van Quimcampoix; geen koopmanschap die gelder,
De winkeliers staan stil, ei zeg dog eens wat zelder
In't laatst afkomen, in de boonen kaal en naakt.
O Burger Vaderen die daar voor hoed en waakt
Beschermt u Stad en Land voor zulk een slag van guiten.
Gy Law, gy pest, die dus 't gemeen maar aanzet om te muiten,
't Is waar g'hiet ryk, kond gy Parys, Parys, maar eens verlaten:
Maar gy en kunt niet, u vernuft wat kan 't u baten,
Gy gouwe Tor, gy zit gesloten in een kouw,
Wat hebt gy dog, heel Vrankryk u te Nauw.
En wist, 't is waar, het gout en alles frais te doen herscheppen,
In schryf papier, wie dorst daar oit van reppen
Maar raakt het u gy maakt een babels naam.
Wie is als zoo'n held wie is daar toe bequaam,
Tot u vergelding word g'ook als een groote Koning
Met Gardens zelfs bewaakt; bewaart in uwe Wooning,
Men zegge wat men wil, dat gy was waard geradbraakt,
Is waarheit; maar ook waar, dat g'een dolle Roelands naam maakt.
Men schryve op uw zerk als gy'er eens legt onder:
Dit 's Law die groote Law veel slimmer als de Donder.

Op Rotterdams

NAGTNEGOTY.

O GERRIT *zaag g'eens op, was zouwt ge zyn verwonderd,*
Dat g'u geboorte Stad, zoo laf zoo Lauws gebragt,
Geen Koopmanschap by daag maar nu wel in der nagt.
Waar komt dit vuil van daan uyt d'afgrond op gedonderd.

Dees pest van Land tot Land te fel ons overrompeld,
Waar is uw luister heen waar zytge toe gebragt,
Wat stond gy eertyds pal, van wie wierd gy veragt?
Geen Koning, nog geen Vorst, u oit heeft onderdompelt.

Staad als een rots eens pal dit wreede Monster dier,
Wie kan uw dere, zeg wat blixem of wat vier,
Gy band vol Lands, o pronk en glory van de Weerelt.

Gy Bataviers eertyd zoo roemryk en vermaard,
Waar is u luister heen, uw glory wat 's die waart,
Doet als in Phlips tyd, zoo houd g'u meer bepeereld.

Terwyl na het afdrukken van het Regifter dit Klugtspel en Vaars ons is ter hand gekomen, hebben wy geoordeeld om dit Werk compleet te maken, dat daar by te drukken, en dit Regifter van dese nog uytgekome Platen te laten volgen:

E Y N D E.

COPYE
Van een
BRIEF,
Geschreven aan de Heer
N. N.

Waar in word vertoond het Bedrog en schadelykheid het welk legt in de opgeregte Compagnien van Negotie, Assurantie, &c. in de Noord-Hollandse Steden, als mede tot Rotterdam, Delft, en Utrecht, &c.

t'AMSTERDAM,
By ISAAC STOKMANS, Boekverkoper op het Rockin, by de Beurs.

COPYE
Van een
BRIEF,
Geschreven aan de HEER
N. N.

MYN HEER,

UE. schynt met ongenoegen aangedaan om dat ik UE. geen ordre tot intekening voor myn Rekening heb gezonden, UE. schryft dat ik myn interest niet verstaa, en dat ik de occasie om geld te winnen versmaa, en of ik dat voor myn Familie kan verantwoorden.

Ik zal UE. hier op antwoorden, eerstelyk, dat ik nooit gedagten heb konnen maken, dat onze Natie dese rasende Koorts, of dese volkomene Simpel of Sotheit zoude konnen overkomen, en oordeelde dat dit alleen de Fransche en Engelsche Natien eigen was, als zynde gewoon haar alleen door drift te laten leyden, die daar in bestaat, dat men alle concepten die bedriegers maar opstellen, en die om haar opstel zelver lagchen, als ziende de Menschen maar aan als een kooy vol gekken.

Dat dit onze Natie zeg ik nog eens, niet en konde bekruipen, om dat onze Landaart gewoon is de dingen na zyn waardy te schatten, en binnen en buiten 's Lands bekent staan, voor Liefhebbers van de reële Negotie, welke bestaat om Goederen en Vrugten, die alle Landen overig hebben, boven haar consumtie, hier te ontfangen, als in een Pakhuis, sommige als Zyde, Wolle, Hout, Hennip, &c. om te fabriceren, en dan gemaakt wederom te zenden, ter plaatze daar het van noden is, en met eenige winsten te verkopen, andere om die in Pakhuizen te bewaren, tot dat andere Natien die benodigt zyn, wederom andere Goederen die Duitsland af zend, na andere Landen

den over Zee te zenden , en van die Landen haar Goederen wederom na boven in Duytsland op te zenden , en dit geeft wel langſame , dog vaſte Overwinſten en Rykdom.

Maar Myn Heer , om eens van deze Intekening en Compagnieſchappen te ſpreken , by welke occaſie deſe Brief in de wereld komt , niet een van alle die intekenen, zyn genegen haar ingetekende Som , in de Compagnie te laten, maar yder tekend in om zyn portie maar met opgeld te verkopen, en het aan andere op zyn ſchouderen te geven, en zig te verryken met een onnoſele zyn geld , die haaſt niet weet wat hy koopt, en deſelve maar meent op hoger markt te verkopen ; ja ſelfs ontſiet men niet Weduwen wys te maaken dat men in deſe Compagnie groote uytdelinge heeft te verwagten , en dus haar aanſet om hier haar gelt in te geven, dat tot God ſchreeuwt ; maakt nu maar eens het Capitaal op van alle deſe Compagnien , eerſt de ſeven Noort-Hollandſche Steden ; Als Hoorn, Enkhuiſen, Alkmaar , Medenblik, Edam , Monnikendam, en Purmerend die maken allenig een Capitaal van hondert een en twintig Millioenen , of duizend twee hondert en tien tonnen gouds , zoo men daar nu by rekend de Steden van Zuid-Holland , Dort, Rotterdam, Delft, Gouda, 's Gravenhage, Muiden, Weeſp, en Naarden, en dan de Provintien van Zeeland, en Utrecht , zoo bedraagt het met malkanderen over de drie hondert Milioenen, of drie duizend tonnen gouds Capitaal , zoo dit Geld eens voor de helft word ge-eiſcht , immers is dit Capitaal contant , voor de helft in ons geheele Land niet te vinden, en als maar een vierde part van 't Capitaal van de Directeurs wort op ge-eiſcht, zoo lopen de Intereſten zekerlyk te hoog, ſo dat men ſal ſien de Intereſten op lopen tot 8, 10, of 12 per cent, daar beryts al beginſelen van zyn , en wie zal van de winſten trekken, niet de Intekenaars, maar die haar met woekeren en bloetſuigen generen, dus moet, de reële Negotie in 't riet en doot lopen.

Maar zal U E. zeggen, dan zullen de Compagnien de Negotie doen, en dit is evenveel, een yder doet zyn beſt.

Ik antwoord daar op, laat U E gedagten eens gaan , de Directeurs van de Compagnie zullen zyn eenige die de Negotie in de grond verſtaan, en eenige ook niet, als het de verſtandigſte nu na haar zin krygen, (en gelyk de Negotie wiſſelvallig is), en niet wel uit valt, zoo zullen de Onkundige, op haar beurt ook de Directie pretenderen , en dan heeft men niet veel , dan by toeval te verwagten.

En zo de Negotie op zyn beſt genomen, nu eens middelmatig gaat, en daar de Directeurs en Bedienden, haar ſalaris (het ſy bekent of onbekent , want dat moet 'er wezen) eens af gaat , ik meen dat de uitdeeling niet groot zal wezen , want U E. moet myn toeſtaan, dat de inkoop dog van yder particulier beter koop zal geſchieden als door de

Soci-

Societeyt of Directeurs, het zy van Amonitie, Victalie, en wat dies meer tot de Equipagie behoort, want yder Directeur heeft zyn vrienden, of die hy tragt te helpen, en yder Stad of Plaats zyn eigen Inwoonders, die moeten in alle Leverantien voor gaan, dat ook niet onnatuurlyk is, maar de Compagnie moet het evenwel betalen.

Dus ik alle de Compagnien vergelyken kan by een Koopman, die het zy door eigen schult, of desastres in zyn Negotie is agter uit geraakt, en by miscredit, buiten staat geraakt om te konnen Negotieren; als nu zoo een Koopman ter Beurse liet af roepen, en by Billetten, buiten en binnen 's Lands bekent maakten, dat hy genegen was, om de Negotie voor andere menschen waar te nemen, mits dat zy met malkanderen, eenige Tonnen Gouts by malkanderen brengen moesten, en die aan hem vertrouwen, en dat hy dan als de Negotie, of Assurantie &c. wel gong, hy yder dan *pro rato*, Jaarlyks iets zoude uitdelen.

Ik vrage u, Myn Heer, of yder mensch die kennis had, zo een Koopman niet zoude uitlagchen, en vragen of hy sot was, met zoo een voorstel te durven doen, en elk een zoude zo een rasend, of buiten sinnen oordelen te zyn, die hier in deel wilde nemen of intekenen.

En geen van de Uitschryvers van dese Compagnien, of zy konnen by zoo een Koopman vergeleken worden, of vele zyn nog zoo goed niet, want het is bekent, dat dese bedurven Koopman nog een man is die kennis genoeg van de Negotie heeft gehad, en dat is men van de Directeurs niet verzekert, en geen een van de Intekenaars isser die zyn Actien denkt te houden, of moeten nog grooter Gekken gerekent worden als die bovenstaande souden zyn.

En dan komen daar nog die zo rasende dol zyn om nog opgeld te geven aan deze voorige, dus ik meen dat deze rasende Koorts wel mag aangemerkt worden als een besmettende Pest, die zo het niet word gestuit de ruine van de Negotie zal zyn.

Maar gy zult myn antwoorden, Myn Heer, deze Koopman is reets zyn eigen Negotie kwyt geraakt, en wat kan men van zoo een Man voor 't gemeen verwagten.

Dit zelfde moet ik UE. ook antwoorden, van al de vyf Noord-Hollandsche Zee Plaatsen, als Medenblik, Enkhuisen, Hoorn, Edam, Monnikendam, want alle deze zyn in voorlede tyden florisant geweest in de Nogotie, en zyn die ook nu meest kwyt, nu zullen andere Gekken, die weder geld geven om haar in staat te stellen, en dan zullen nog grooter Gekken, de vorige op haar ingetekende som winst geven.

En zoo ik op de Conditien van zommige zie, zoo moet ik die nog slimmer noemen, want die moet ik vergelyken by een Koopman als boven, maar die meer schult als goed heeft, en dat de Intekenaars nog eerst moeten beloven, om een of twee per cent te geven, om zyn vo-

rige schulden te betalen, want de eene zal de Zant-bank voor haar Stad door de Zee opgespoeld, laten weg doen, en daar voor ontfangen 500. duisend Gulden, en de andere moeten de Directeurs op kosten van de Compagnie, de Haven en Vaarten laten suiveren, en wie zal nu versekeren dat dese ongemakken, alle Jaren niet weer zullen toenemen, maar Myn Heer, gaat nu eens na, elke Stad op zyn zelfs, neemt nu eerst de Compagnie van de Stad Hoorn, als de eerste Stadt nog in Noord-Holland zynde.

Sy schryven uit een Capitaal van twintig Millioenen, daar zullen de Intekenaars van betalen in vyf weken vyf per cent, is een Capitaal van tienmaal honderd duisent Gulden, en in nog vyf volgende Maanden, yder Maand een per cent, is wederom tienmaal honderd duisend Gulden, en zoo te samen twintigmaal honderd duisend Gulden, dese eerste post moet in Cas wesen, eer men zyn Actie getransporteert kan krygen, en dan zal men Assureren, Disconteren, Belenen, Schepen uitrusten, om te Negotieren, hoe dit nu kan uitvallen, is in 't generaal hier voor gezegd, onnodig om dit weder te herhalen, dese Directeurs moeten zyn vier ingebore Burgers van Hoorn, en een Vreemdeling, dog alle tot Hoorn woonagtig, hier uit ziet U E. aanstonds de toeleg om alleenig hare Stads Inwoonders te favoriseren, en immers is het zeker, zoo zy de Goederen die van buiten worden gehaalt met haar Scheepen, dat die Goederen tot Amsterdam, of Rotterdam moeten werden gedebiteert, om die de Riviere op na Duitsland te zenden, dus moeten de Directeurs Dag-geld hebben, of wederom andere aanstellen, die daar haar provisie van moeten hebben: al wederom kosten op nieuw.

Boven dit alles moeten voor Transport van de Actien, aan de Directeurs betaalt worden, een van 't duisend, t'elkens als die worden getransporteert, al wederom kosten voor de particuliere.

En als men by dit alles, nog eens Considereert, hoe menig, door toeval of desastres, niet in staat sal wesen, om de Geëiste Penningen te konnen betalen, op zyn tyd, moet op zyn best die verkopen, ten pryse als hy maar kan; of sig met gelden op Intrest belaste, al wederom occasie voor Bloedsuigers, om iemand voorder in de grond te helpen, of die aan de Compagnie laten vervalle, dan is het alles weg. Na Hoorn, volgt Enkhuise in Rang, dese is mede van een Capitaal van 20. Millioenen.

Maar hier moet in 10. Maanden, gefourneerd worden 12. en een half per cent, dat is 2. en een half per cent meer, en bedraagt 25. Tonne Gouds, zynde dese vyf honderd duisend Guldens voor de Burgermeesters, om de Sant-plaat, voor haar Stad gelegen weg te laten Ruimen, en of dit nog practicablel is sal den tyd leeren, en als dit geschied, is dit niet gelyk, met het voorbeeld van een Koopman die men eerst wat

Geld

Geld moet geven om zyn vorig verlies of schulden te betalen, dat ik in 't vorige hebbe ter neder gesteld, vorder zyn de Consideratien, ten Respecten van Hoorn boven gemeld, hier ook toepasselyk op.

Nu volgt aan de Zeekant Edam, hier wederom is het Uitgeschreven Capitaal 16. Millioenen, en de Inleg is hier ten eersten 2. per cent, en dan weer alle Maanden een per cent, een geheel Jaar, bedraagt samen 14. per cent, maakt samen een Capitaal van 22. honderd en veertig duisend Gulden. Hier beloofd men de Intekenaars 2. percent alle half Jaren uit te deelen, maar waar sal dese Uitdeling van daan komen, ik denk uit de Penningen die Gekken inleggen, want om iemand sekere winste te beloven, uit een Negotie die nog sal begonnen worden, is by myn geen wyse Luiden haar werk, als niet wetende of de Negotie dit sal konnen ophalen, en om de gapende Ravens te bedriegen, isser nog een staart by, en sy seggen behalven de andere winst, die men hoopt dat genoten sal worden.

Maar hier gaat men voort te besorgen, wat tot de Negotie dient, voor eerst schryven sy uit de Besteding van Schepen te Bouwen, aan de minst Aannemende, dit sal sekerlzk een bewys zyn van menagie, maar Myn Heer siet een Artykel van de Besteding; die Schepen moeten tot Edam gemaakt worden, hoe konnen vreemde Schepemakers Basen die aannemen, sullen die tot Edam, eerst een Scheepmakers Werf moeten Timmeren, of daar een Huuren voor driedubbeld Geld, dus is dit al weer om de Onkundige Sant in de Oogen te stroyen, en alleenig om haar Inwoonders aan Geld te helpen.

Nu volgt Monnickendam, hier is het uitgeschreven Capitaal, weder maar 20. Millioenen, een klynigheid, hier is het 2. percent, in 14. dagen na de Tekening, en de 10. volgende Maanden 1. percent yder Maand, maakt 12. percent, is samen maar 22. honderd duisend Gulden, hier moet de Compagnie weder Onkosten doen, om de Haven te Diepen, maar de Burgermeesters syn hier so goed op de Compagnie, dat sy de Stads Waag en Bank van Leening, sullen geven, mits wetende waar voor denk ik, of sy moesten meer tot Last als Voordeel van de Stad zyn.

Dog hier mag de Compagnie, Pakhuisen, Lynbaanen, Scheepswerven, en Saagmolens laten Timmeren, dit is een groot Voorregt, dat sy hier haar Geld aan konnen spillen, want dan konden de Participanten nog altyd sien, waar een gedeelte van haar Geld is gebleven, dat nog troostelyk is.

Nu volgt Medenblik, een Stad als men op de situatie sal sien: soo is geen Stad in Holland beter tot de Negotie gelegen, voor soo veel die bestaat met Goederen over Zee te senden, of daar van daan te ontfangen, maar die alleenig syn Negotie is kwyt geraakt; Eerst om

dat het te veer van Amſterdam is gelegen, om daar haar goederen te verkoopen, en ten tweden dat deſe Stad, met al de Noord-Hollandſe Steden gemeen heeft, dat Luiden van vermogen, haar Kinderen na Amſterdam zenden, om de Negotie te leeren, de Kinderen haar Jaren krygende, liever tot Amſterdam blyven, als t'huis komen, om reden, dat daar de Negotie nog gaat, en tot harent genoegzaam dood is, dus van de vermogende Inwoonders daar maar blyve, die van haar Renten of Inkomſte Leven, of in de Regering zyn, of in de Regering denken te komen, of Bedieninge, van Stad of Lands wegen hebben, of hopen te krygen, het uitgeſchreve Capitaal is 16. millioenen, de Inleg 16. honderd duizend Guldens: het is immers of het geld geen waar is.

Nu ſullen wy komen tot Alkmaar, een ſeer moye en zindelyke plaats, dog binnen 's Lands gelegen, en in een redelyke Negotie, van daar om heen vallende vruchten, deze ſchryven mede uit een Compagnie van Negotie, &c. en het Capitaal is ook maar 24. millioenen, en de eerſte Inleg 3. percent, en dan yder volgende Maant, een percent tot 12. percent toe, dus is het gene gefourneert moet worden, maar 28. honderd en tagentig duizend Gulden, een Som, daar men een heel Jaar wel voor kan opkopen, al wat op haar Markten word te koop gebracht, ſonder iets dat van 't gekogte weer wierd verkogt, overleg eens wat met al dit Gelt zal konnen gedaan worden, om daar een Intreſt van te maken, is dit geen gekheid dan ken ik die niet.

Nu komt Purmerend, en de Reden die ſy geven van de Uitſchryving, is om dat het digt, en genoegſaam in 't gezigt van Amſterdam en de Zaankant legt, daar veel vermogende Luiden wonen, en veel door Ryzen, een ſchoone Reden om Gekken te vangen, want is 't geen groote trooſt als ik myn Geld weg geef, dat het is aan een Plaats die ik t'elkens zien kan, maar myn geld kryg ik niet weer, het uitgeſchreven Capitaal is maar 5. millioenen, de klynſte Som van alle de Noord-Hollandſe Steden, en de eerſte Inleg is ook het minſte van alle, zynde maar een percent, bedraagt maar 50. duiſent Guldens, deſe hebben voor alle haar moeiten niet te veel, 't is wonder dat ſy het daar voor tuigen konnen, en die de Compagnie, nog de Pagteryen toe geven, dus meen ik die van Noord-Holland doorloopen te hebben, is hier nu iets myn Heer, waarom ik ſulk verwyt van U. E. verdien, als of ik het Geld winnen verſmade, en dat ik deze occaſie om Geld te winnen, door de dienſt die U. E. myn preſenteert, voor myn Familie niet kan verantwoorden? Ik darf om de nu verhaalde reden, wel zegen dat die Geldwinning, by myn niet beter te boek ſtaat, als een beroving van onnoſele menſchen, die niet weten wat zy doen, of om gapende Ravens te bedriegen, door welke uitdrukking (in 't voorige nog eens gebruikt) ik verſta menſchen die uit gierigheid na groote winſten trachten, en daar door open ſtaan, om door looſe Bedriegers, bedroogen te worden.

So

So wy nu nog eens besien de Compagnie, in Zuidtholland opgeregt, so komt ons Rotterdam, wel de eerste voor, die schrijven uit een Capitaal van 12 milioenen, so dra de inschryving is gedaan, jaagt men die onder malkanderen op tot 40 ja 80 percent, men laat subscriberen 150, en zy vinden gekken genoeg om dat te doen, maar myn Heer gebruikt bid ik u dog eens de Reden die ons allenig van de Beesten onderscheyden; siet eens wat waardy hier in steekt, so ik genegentheit en gelt heb, kan ik al dat dese Compagnie doet ook niet in 't klijn doen, en ben ik dan niet altijt Meester van 't mijne, wil ik groote, en in meerder som Assureren, Disconteren, en wat dies meer is, wel ik maak een Compagnie van 4, 6. ja tien personen, wy spreken malkaar alle dagen, wy hebben geen onkosten van Directeurs, nog andere, wy maaken een Contract voor so lange tijt wy willen, de tijt om zijnde is ieder wederom vry, en ontslagen, en neemt zijn gedeelte wederom, maar leven wy nog eens een Jaar of twee dat dese Compagnie, eens sullen uitdeling doen, soo de uitdeling alleenig van de winst word gedaan sullen de Directeurs opregt gaan, maar ik twijfel daar hartelijk aan, want dan verwagte ik vry wat dwaling in de prijzen, dog so zy maar een hoge uytdeling doen, al was het van 't Capitaal afgenomen, so zie ik weer een Groote Rijsing te gemoet, en daar sullen vele door bedroogen worden, by provisie sien wy ter beurse van Amsterdam de discontes geresen van 3 a 3 en een half percent tot 8 percent, en hoger; moet dit de Negotje niet drucken mijn Heer, en dit heeft geen andere Reden, als dese Compagnies met malkander; so is 't met al de Zuithollandse Compagnie allegaar, zijnde dese van Rotterdam, en Delft, na mijn oordeel de beste nog van alle, so daar van een wat goets te hopen is.

Nu isser nog een saak die betreckelijk is tot alle de Compagnien, dat ik niet twijfel om alle deese Reële penningen die ider in Cas heeft te Beleggen, den eene sal vallen op het eene goet op te kopen, en den andere weder op wat anders, dus heeft men so veel Monopolisten als Compagnien; elendig Land daar de Inwoonders altijt de waren die in overvloed zyn, sult moeten Consumeren op een dure prijs, en alle de vreemde Natien sullen op dese hoge markten goet senden tot barsten toe, siet maar eens wat de Heer N. voor 14 of 15 Jaar geleden, de Coffi met zijn monopolie heeft opgedreven, waar door hy de prijsen, in de Levant tot dubbeld Capitaal en meer heeft doen gelden, en alle de Coffi van de Franse en Engelse hier heeft doen komen, die onse Natie haar duer heeft moeten goed doen, en dat hier verscheiden Bankeroet heeft doen spelen, en nog word zijn voorbeeld gevolgd.

Nu kan dit met verscheide goederen geschieden, dat schoon den Hemel alles dubbelt geeft, zoo konnen deze wolven het alles verslinden;

ſlinden, vraagt mijn Heer in Vrankrijk eens wat de Compagnie van Meſiſippe het gemeene Lant, en inwoonders heeft gedaan; ſullen de Onderdanen, in 't gemeen niet ſeggen dat het een begin en voortgang van haer bedroefde toeſtant is, en dat het ſchelmen zyn, die het hebben uytgevonden, en UE. ſult daar ook een naukeurig verhaal in 't kort van ſien.

Vraegt in Engeland eens op de Beurs, en brave Burgers na de Zuyd-Zee Compagnie, zy ſullen het aenmerken als een bederf voor de Negotie, maer een goud-myn voor de Directeurs, een hokus, bokus ſpel voor 't gemeen, en een Ruine voor veel wyze Gekken die Premies hebben getrokken, en een Comedie voor de ingebeelde Ryken die de Actien nog beſitten, maer hoe lang het ſal dueren is God bekent.

En vraegt hier eens, onder de Braeve Koopluy, wat zy denken van het opdryven der Actien, in de Weſt-Indiſche Compagnie, ſy ſullen die ook veel quade namen geven.

Maer myn Heer, ik ſoude hier hebben afgebroken maer de Provinciale Compagnie van Uytrecht noodſaakt myn om nog iets aen te merken; zy ſpreken daer in van een Gragt of Canael te maken uyt de Eems, of Suyder-Zee tot Uytrecht, ik gelove myn Heer, dat niet een van die gene die gelegentheyt heeft gegeven, om dit Conſept in de wereld te geven, een haer op zyn hooft heeft dat denkt om het werkſtellig te maeken, want mag ik iemant geloven die kennis van Zaken meend te hebben ſo legt Uytrecht wel veertien voet hoog boven het ordinaire Ty, wat ſchrickelyk graven zou dit zyn? en het graven gedaen zynde, wat had Uytrecht dan meer als nu, zy konnen immers haer goederen op en af zenden door Muiden of Amſterdam.

Maer de Intereſſanten hebben albereyds een preuve gehad van de Hoffelykheit waer mede deſe Intekening is geſchied, want in alle de Plaatſen daer Compagnien zyn opgeregt, heeft men de Intekenaers maer romp-ſlomp door malkanderen laten dringen; maer tot Utregt heeft men Militie in 't geweer doen komen, en ter weder zyde geplaetſt, en aen de deuren Hellebaerdiers geſtelt, en dus ter Audientie laten komen, is dit geen reden om wat meerder opgeld op de Partyen te geven?

En als men nu zal beginnen te graven, twyfel niet of men zal met veel ſtatie door eenige Gedeputeerden van de Directeurs met een zilvere ſpade de eerſte ſpit aerde laten uitſpitten.

Gelyk de Brabanders, doe haer ook zoo een Don Quichots Concept in 't hooft kwam, om door een Gragt die zy wilden graven uyt de Rivier de Maas in de Rhyn, om de Nederlanders de Commercie van Duitsland langs den Rhynſtroom na Boven te benemen,

den

den Aarts-Hertog Albertus en de Infante zyn Vrouw de eerste spit Aarde tot dit werk lieten afsteken met een Silvere Spa.

Dan zeg ik, Myn Heer, zie ik nog veel grooter Feest te gemoet, als doe Jonker Meester zyn Illuster Concept van de groote Amersfoorder Kaay of Steen, op den Berg liet brengen, tot een eeuwige gedachtenis van zyn groot Verstand en Geld-spilling, als hebbende iets uitgevonden daar geen Gek voor hem had om gedagt; als dit dan geschied, dan konnen de Geintresseerde ook zien waar haar Geld blyft, en de Geintresseerde konnen dit vrolyke Feest mede helpen Vieren, dan hebben zy nog wat voor haar Geld, dus moet ik zeggen gelyk de Quaksalver, *mundus vult decipi.*

Nog geeft men voor, men sal de Joden Vryheid geven, en dat sal de Negotie voortsetten; isser kinderagtiger Reden in alle dese Consepten als even dese? Konnen de Christenen de Negotie niet doen, buiten de Joden, en sullen de Joden die in de Negotie syn, opstaan om daar te gaan woonen, of sullen sy nog wat Joden laten maken om daar te komen wonen? Waar dwalen de menschen niet heen als wy willen bedriegen of bedrogen worden. Maar sy sullen ook de Loteryen aan de Compagnie afstaan, is dit geen Gout-myn myn Heer, voor zoo een Considerable Compagnie, maar sy sullen de Pachten, Gabellen en Monopolien aan de Compagnie geven, maar de Compagnie moet eerst het Land meer geven als sy van alle deze dingen krygen; dus als ik dit alles by malkander neem, al weer komt het daar op uit het ingetekende Capitaal, word onder de Heeren verdeeld en worden voort de Actien gevylt, de Gekken kopen minder als niet voor 40: 50. ja 60. per cent Opgeld, voor de Heeren voort Winst, en de Loopers sullen de Drift over zynde zitten sugten, gelyk de Kopers der Bloemen, en Tulpen tot Haarlem voor 70. of tagentig Jaren die jaagden de Tulpen op van 4. of 5. gulden tot 3. ja 4. duisend gulden yder Tulp dat ongelooflyk soude syn soo ons het de Historien niet melden, en die Koopluy waren na haar meening Besitters van honderd duisende van Guldens, maar in 2. Jaar tyd waren alle die groote Bloemisten wederom Wevers als te voren, en de Hoenders en Duyven, want anders lusten die Heeren doe niet, veranderden in Kaas en Brood, en de Wyn in Scharrebier, dog verscheide wel gegoede Luiden hadden ook haar Capitaal in Bloemen besteet, maar die waren dog op hoop van sulke groote Winsten ook Arm, dus beklaagt zig dan de onschuldige, maar hy is evenwel berooit; een naukeurig voorbeeld van dese Wind-Negotie.

Ik moet uitſcheiden, Myn Heer, want de Gekheid der Concepten en het Bedrog der Opſtelders en Berovers van malkanderen Vervloekende, en de Onnozelheid der Kopers beklagende zal ik alleenig van U E. verſchooning verzoeken over eenige vrye Expreſſion en betuige te wezen

U E. D. W. Dienaar

A. Z.

COPYE van
TWEE BRIEVEN,
De eerſte van de Heer

N. N.

Zynde een Antwoord op de Brief van de Heer

A. Z.

En de tweede, een Weder-antwoord van de

Heer A. Z. aan de Heer N. N.

Waer in de Compagnie van Aſſurantie en Beleninge, &c.
in de Zuydhollandſe, Zeeuwſe, Gelderſe en Overyſſelſe
Steden worden onderſogt, derſelver ſchadelykheid
en bedrog klaarlyk worden aangetoond.

t'AMSTERDAM,
By ISAAK STOKMAN, Boekverkoper, op 't Rockin.

BRIEF

Van de Heer

N. N.

Zynde een Antwoord op de Brief aan hem
geſchreven, door de Heer

A. Z.

MYN HEER,

U E. Geeerde Letteren ſyn myn wel geworden op ſyn tyd, maar ik hadde niet verwagt dat U E. die met den druk ſoud gemeen gemaakt hebben; dog dewyl het zonder naam is, ſoo is daar niet aangelegen.

Wat U E. antwoord en conſideratie belangd, ſyn by myn heel voldoenende, dog ik hadde wel gewenſt dat gelyk U E. de Conſideratien over de Compagnien in de Noordhollandze Steeden die ſeer wel ſyn, ſo ook over de Compagnien in de Zuydhollandze, en over de Zeeuwſe en Overyſſelſe Steeden ook geliefde publyk te maken, want ik twyffel niet of het gemeen ſoude daar genoegen in hebben, en ook van de niewe Inſchryving in de Weſt-Indiſche Actien, daar elk van roept, en wynige, buiten de Negotianten, van weten.

So U E. myn dit verſoek gelieft te voldoen, ſult my verpligten. Maar U.E. hebt de Provinciale Compagnie van Uytregt ſo wat ſatiriq behandeld, dog daar was op die voet vry wat meerder van te ſeggen; want vele tot Uytregt, hebben haar ſo veel werk gegeven, dat ſy dol zyn geworden. Onderallen word my geſegt van een, die ſonder paruik of hoed, was heen gelopen, om ſyn intekening te doen.

Ook word my berigt dat aan de Actie-handelaars een gedeelte van 't Academie is ingeruimt; dus ſullen daar ſekerlyk veel geleerde gekken van komen, en dit maar by proviſie, tot dat in de ſtad een groote Beurs ſal gebouwd weſen, en als die volmaakt is, drygen de Uytregtſe, Amſterdam met een totale ruïne van Negotie, en dat ſekerlyk de Koopluiden uit Amſterdam ſullen verhuizen, gelyk voor honderd en vyftig jaaren die van Antwerpen na Amſterdam quamen, want ſy geven op wagens en in ſchuyten ſulks voor: de redenen ſyn om dat de lugt veel geſonder is tot harent. Een kragtige Reden voor een Negotiant. Dog genoeg hier van, ik ſal het verder van u verwagten.

In verwagtinge van dit, verblyve ik, na preſentatie van myn Dienſt, gelyk ook aan U E. Heer Vader,

MYN HEER,

U E. Dienaar.

N. N.

Antwoord van de Heer A. Z. op dese Brief.

MYN HEER,

Het antwoord op myn Brief aan U E. gesonden, is myn seer aangenaam geweest, te meer, om dat ik van den Drucker verstaan heb dat een ieder genoegen heeft betuigt, gelyk uit U E. antwoord ook het selve sie, dat myn veel pleisier is. Dog op U E. versoek, (dat by mijn een gebod is uit myn verpligting,) so sal ik dat ondernemen.

In Zuydholland komt ons eerst voor Dordregt; hier liet de Magistraat bekent maken dat sy van mening waren om een Compagnie van Negotie, Assurantie, Diseontes. &c. in haar Stad op te regten, ter Capitaal van 8 Millioenen, of 80 tonnen gouds; de inlaag soude zyn 1 percent; dog so de Directeurs het goed vinden nog 4 per cent, is samen 5 per cent, bedraagt samen vier honderd duyzend guldens.

De dag van de Intekening gekomen zynde, waren de Actien op levering opgedreven tot 17 à 18 per cent, boven het Capitaal, dus de Regering siende het groote profyt door de dolheid van 't gemeen, verdeelden de Actien onder malkander, dus word het gemeene Volk gaande, en dreigd de Magistraat met een plondering van haar huysen. De Magistraat hier voor bevreest, veranderd van cours, en geeft aan de Burgery eenige Actien, en om het Gemeen tot bedaren te brengen en de Predikanten te verpligten, senden ieder van haar 2 Actie-partyen t'huys; een mooye muylband voor die Heeren. Siet eens' myn Heer, wat dat de drift tot geld niet kan doen, en of het geseg van de wyste der Koningen in onse tyd niet word bewaarheid, dat die rijk wil worden in veel versoekingen valt.

Het is bekent dat dese Stad aan de Rivier de Merwe gelegen, voorsien is met een Privilegie, dat alle de Schepen eenige dagen daar moeten markten en haar goed verstapelen, een considerabel dwangmiddel daar alle Steden wel jaloers om zyn, dog evenwel het moeten opvolgen, vorder is de Stad met een redelyke Negotie voorsien, maar alle Assurantie en Discontes, &c. hebben de

Koop-

Koopluiden daar zynde gemackelyk konnen gedaan krygen, dus is deese opgeregte Compagnie gelyk met de andere, om de Directeurs het geld in de beurs te jagen, en 't gemeen te beroven.

Rotterdam en Delft heb ik myn consideratien in myn vorige Brief over gegeeven, dog hebbe evenwel vergeeten daar by te seggen, dat dese Steden so wel gelegen zyn om de partyen die de Engelse Assurantie Compagnies tot Londen niet doen willen, sy die uyt de eerste hand konnen krygen. Een schoone occasie om geld te verliesen, want uyt het raport van oude en voornaamste Assuradeurs heb ik verstaan dat de Assurantie die hier tot Amsterdam op Voyagien van Engeland na haar West Indische Landen meesten tyd schadelyk zyn, en dat die Premien by haar geconsidereerd wierden, als Motten in haar Kas, en dat sy wel wenste, dat nooyt Maakelaar met sulke Polissen by haar quam.

Beyde die Steeden, myn Heer, voorgevende dat haar saken uyttermaten wel stonden, en veel winsten in quamen, worden te rade, so sy seggen, om haae Capitaal te vergroten, een nieuwe in schryvinge te doen, en moeten de inschryvers tot Rotterdam 150 per cent geven, om honderd gulden in de Compagnie te hebben, en tot Delft ook 150 per cent.

En de Actien in Rotterdam doen 30. of 40. per cent, en de Subscriptie die 150 is, doen nog 10 à 12 opgelt, dit is samen 160. Nu kan U E. eens sien hoe klugtig de Consepten der menschen zyn, want so ik de Oude Actien voor 130 kan koopen, waarom beloof ik 160. daar ik van elk een even grooten uytdeeling kan krygen.

Maar hier is 't geheym; als ik de Oude Actien koop, dan moet ik de 33 ten honderd by het Transport betalen, en by koop van de Subscriptie, betaal ik maar in geld 12 percent; Dus elk willende mear een ander bedriegen, koopt die van 't minste geld, het mag daar na gaan hoe het wil.

Maar, myn Heer, is dese reden waarheit, namentlyk dat haar negotie of Assurantien so wel gaan, waarom eysschen sy geen meeeder geld op van de gemeene Participanten? laten sy die maar aan tonen wat winsten dese Penningen hebben gedaan, yder sal met vreugt syn geld brengen, of die het niet gelegen komt sal tot hoge prysen syn geheele of een gedeelte van syn Actie konnen verkopen, en dus instaat syn om meerder gelt te konnen geven,

dan was het een werk dat ieder ſoude moeten pryſen ; maar dan konnen de Hoofden van 't Bedrog haar Beurs met een ander ſyn gelt niet vullen, en ik zal uiet verwondert zyn als deeſe Subſcriptien haar bekoomen als die van de Zuid-Zee in Engeland.

Nu kom ik tot die van Gouda , een Steedje gelegen aan den Yſſel, van weynig Negotie als van de daar om heen gelegen Dorpen die daar haar Zuivel te markt brengen , en haar dagelyks behoef wederom in kopen. Ook is hier de grootſte fabricq van de Toebakspypen, vorder word myn berigt, dat de Negotianten op Engeland haar Rekening op het Convooy-gelt daar beter konnen vinden, als hier, en uit dit met eenige kleine Touwſlagers beſtaat, daar de heele Negotie in. Deeſe doen al meede een uitſchryving van een Compagnie van Negotie, Aſſurantie en Belening, &c. en dat is een Compagnie van tien Millioenen , de Inleg is een per cent dat is maar hondert duiſent gulden, wat ſullen deſe doen met ſoo een Capitaal in haar Stad, en ſy weten wel dat ſy dat niet konnen employeren , dus moeten ſy tot Amſterdam Koopluiden ſoeken om deſe ſaken voor haar waar te nemen, maar deſe Heeren tot Amſterdam wetende dat ſulks de Heeren van die Stad niet aangenaam ſoude zyn , hebben ſulks geweigert , een klaar bewys immers, myn Heer, dat het alleen te doen is om onkundige haar gelt te ontfutſelen, en met hoop van winſt te verderven en deſe beloven drie per cent intreſt , hoe konnen ſy dat iemant verſekeren.

Maar de Joden en Smousen , oordelende dat hoe meerder occaſie om te roven, hoe meerder occaſie voor haar ſelfs om daar van haar deel te krygen , die hueren een wagenden hueren klederen om als fatſoenelyke Meſſieurs voor den dag te komen, en addreſſeren haar aan de Regeering van Weſop om ſoo een Compagnie op te regten, dit Illuſtre Geſantſchap verſchynt op het Raadhuis en word ter Audientie toegelaten , men overlegd met dit Geſelſchap hoe beſt dit op te ſtellen , en het is fiat : ſtraks komen Weeſp, Muiden en Naarden ieder met een Compagnie van Negotie, Aſſurantie &c. te voorſchyn ; Weeſop met een Capitaal van 10 Millioenen, waar ſal dit gelt toe beſteet worden, ik denk om Jonge Varkens op voorraad te laten maaken, en de Geneverbeſſen op te kopen, om Narre-drank, ik meen Jenever te ſtoken, die reeds zoo abondant word geconſumeert, dat de Menſchen haar

daar

daar in ryk menen te drinken, of ſy moeſten nevens Naarden een Bomequekery in 't Gooy op de Hyde planten, en focken daar jonge Paarden en Veulens in, want die tegenwoordig ſoo veel gelt hebben gewonnen, dienen immers Koets en Paarden te houden, dus ſullen die met 'er tyd duur worden, en dat ſouden deſe Compagnien nog occaſie geven om een ſtuivertje te winnen, want om uit te delen geloof ik niet dat ſy ſelver denken, want dat de Menſchen daar by proviſie eenige per centen ſullen fourneren, geloof ik niet, of het eerſte per cent ſal zyn om te konnen Tranſporteren, want ik hebbe die by Regimenten tot een octaaf ſien verkopen, en dan waren daar nog geen Kopers genoeg, als daar de Makelardy nu van zal betaalt worden, en een per mille, dan had de Verkoper niet veel gelt over gehouden, en nog meen ik dat de Verkoper beter is als de Koper.

No reſteert in Zuid-Holland nog 's Gravenhage, die ſchryven uit een Compagnie om te Aſſureren, Diſconteren en Belenen, &c. en dat is een Capitaal van 10. Millioenen en de Inleg is vier per cent, en ſo de Directeurs het goet vinde nog 2 percent.

Maar tot nog toe is geen af-levering van Recepiſſen gedaan, of die nu voortgang ſullen hebben word divers van geſproken, dog ſoo het geſchied, ſullen de Regenten daar beſt van vaaren, ondertuſſchen worden die Actien onder de Liefhebbers van de Wind-Negotie al tot 16 ja 20 per cent opgelt verkogt, en beſiet eens wat hoope van Conqueſten is hier dog, immers als men de beleninge van Ordonnantien van de Militie, en leverantien aan de Generaliteit of Haar Ed: Groot Mogende Heeren Staten van Holland, &c. daar af ſondert is 'er immers niet te doen, of ſy moeſten al mede een Concept als die van Utrecht hebben, om een Vaart na de Noort-Zee te graven, dan kondenſe Schevelinge tot haar Haven maken, en dan kondenſe de Engelſche Oeſters vars krygen.

Nu kom ik vervolgens tot de Zeuwſe Steden: die van Middelburg ſchryven uit een Capitaal van 20. Millioenen, die van Vliſſingen een Capitaal van 30. Millioenen, die van ter Veer, de geringſte Stad van de drie Steden vier en twintig Millioenen dus maken deſe een Capitaal van 74. Millioenen, en alle komen ſy daar in over een, ſy ſullen daar Schepen laten maken, en daar mede Navigeren en Nogotieren. Maar Myn Heer, waar ſal dit

Spel

Spel op uit lopen, ik hebbe op het ftuk van de Scheeps-Equipagie en Negotie in myn vorige gezegt, en herhale dit nogmaals, dat alle Equipagie en Negotien beter koop, en met meerder vigilantie kan gedreven worden, door ieder Particulier zelfs, als door Directeurs; want ftelt, iemand is zelfs niet capábel tot zulke zaken, het zy door geringheit van zyn Capitaal, het zy door onbedrevenheit in diergelyke Redery, zo een kan immers dagelyks te regt raken, om een portie, het zy groot of kleyn te kopen, en in 't algemeen zyn de Rederyen beft voor de Leveranciers, of die haar Schepen zelfs vragten konnen defe bezorgen, door haar groote Negotie, en voor de andere Reders is het in 't gemeen mager als by toeval.

Die van Vriefland, tot Harlingen, is vernietigd, zoo men zegt op ordre van de Gedeputeerde Staten en het Hof, wyzelyk voor die Heeren die haar Gemeente voor deze dolligheit zoeken te bewaren.

Nu hebben die van Gelderland haar hooft ook al op de loop geholpen, met zoo een Compagnie van Negotie en Affurantie, Belening &c. op te regten, haar verbeeldende dat haar Land gelegen is op de Revieren uit Duitsland komende, dat zy die Negotie konnen doen, en de Hollanders en Utrechtfe Compagnien de keel toe te binden; maar denken deze Heeren wel dat zy met de malle Hollanders allenig niet te doen hebben? De Heeren Directeurs van Utrecht, die volgens berigten haar Beurs in een gedeelte van de Academie hebben, zullen defe daar wel zo geleert worden, dat zy een paffagie door de Lugt zullen zoeken om haar goederen te tranfporteren, dan gaat het immers haar Neus voor by, maar om zonder raljerie te fpreken, Myn Heer, waarom neemt een Stad als Aarnhem, of Nimwegen, zoo een Negotie niet by de hand, het ftaat haar immers vry, een Capitaal daar toe geproportioneert konnen zy wel in haar zelven vinden, wat hoeven zy Vreemden daar van mede te delen. Maar, Myn Heer, uit alle deze Concepten die enkel wind zyn, ziet U E. wel dat het Concepten zyn door Bedriegers op gefteld, om mede een Roof te halen, en die blazen dan Harzen-pypen van onkundige op, dus geeft het niet anders als dolle Concepten, en Raizonnementen op en veele daar en tot Utrecht menen dat zy de Wyn al proeven van de Wyn-ftok die nog eerft geplant zal worden.

Dog

Dog de Heeren Staten van Gelderland hebben zeer wyzelyk gedaan, na myn oordeel, om deze Concepten als Wind te confidereren, en deze Octroyen af te flaan, want, Myn Heer, de Gelderze Natie, haar Naturel ons bekent zynde, en haar Humeur, zoo weten wy wel dat zy op het eind haar verlies ziende, malkanderen Reden zullen vorderen met de Degen, en dan winnen het behendigfte altyd; of met Vuiften, en dan hebben de de ftarkfte veel voor uit, en de Wyn-en Koffie-huyzen zouden vegt fcholen worden, dus is te wenfchen dat Haar Ed: Mogende de Heeren Staten van Gelderland by haar genereufe Refolutie zullen perfifteren.

Het Conzept was om een Capitaal van 18 Millioenen, zeven hondert en zeven en vyftig duizent gulden, of hondert zeven en tagtig tonnen gouds, en in Schrift was dit al duobeld vol, en de Inleg zou zyn veertien dagen na de tekening drie per cent, en een maand daar na nog drie per cent, en vier malen twee per cent om de drie maanden, is 14 per cent in 't geheel, bedraagt zamen vyf en twintig hondert en twintig duizend gulden.

Nu kom ik tot die van de Over Yffelfe Steden, eerft komt die van Zwol, hier is de uitfchryvinge maar een gering Capitaal van tien Millioenen, of hondert tonnen gouts; en de Inleg is by de Intekening contant een per cent, en daar na nog ider maand tot vyf toe een per cent, dus te famen fes per cent, monteert maar fes hondert duyfent guldens, (een *mooje fom om het Swarte Water braaf te laten verdiepen, daar al voor 5 of 6 Jaar van gefproken is, maar om de onkoften blyven fteeken,*) *nu voor de Sotte Hollanders haar geld gedaan te krygen.*

Nu fegt men in 't Hooft, de Stad Zwol is feer wel gelegen tot de Munfterfchen Handel, en om de expeditie na Duitsland en Italien, en de Poft-wagens en Poften konnen daar aan gelegd worden na de genoemde Landen, maar onnofele Amfterdammers die voor U E. eigen Inwoonders nu ftroppen komt maken om U E. Koop-handel, Fabrieq, en wat meer is, (daar U E. Rykdom is van daan gekomen), nu naar Zwol wilt Tranfporteren, nu voor dit eene per cent dat by de Intekening word gefoerneert, kan men nog al eerft een lekker Oxhoofd 5 of 6 Franfe, en een of twee Voeder-ftukken Rynfche Wyn kopen, want beyde luften de Zwollenaars wel.

En dan fullen fy de Bruggen en Vaarten ruimen, en alle hinderniffen weg nemen, dog ik denk niet dat fy de Berovers van Onnofele daar onder meenen. Want waar fouden fy dan blyven die dit bedrog hebben opgeftelt.

Maar ook is dit eene per cent voor de Avantagies die de Heeren van de Ma-

Magiſtraat aan de Compagnien ſullen toe voegen, ik denk dat die wyſe Magiſtraaten in haar vuiſt laggen om al de Gekkernyen, en dat haar eerſte overleg ſal zyn, om voor deſe penningen een groot Huis te laten maken, met twee Gevels, en elk met byſondere Kamers, de eene voor de Menſchen die door deſe Concepten Dol en Sot, en 't andere voor die Gek zyn geworden, want ik geloof dat dit getal groot ſal zyn, maar voor die gene die Arm en Berooit zyn geworden ſoud ik geen plaats verſorgen, als rekenende die onder de Dobbelaars die geen beklagens waard zyn.

Of alle de Compagnien moeſten met malkanderen reſolveren om deſe boven genoemde Sotte Menſchen, die tot Kampen te beſteden, want daar is plaats, en ook goet koop wonen, en een ieder van haar ſal daar wel een Makker vinden, al was het om Bokking te planten, of haar voorregten voor Kinderen en Kinds Kinderen te bewaren.

Nu moet ik vervolgens komen tot Kampen, die ſeggen, gelyk de Quakſalvers allegaar, dat haar Stad de beſte van alle gelegen is, want die legt aan de Rivier de Yſſel, en den Yſſel komt uyt den Ryn, en valt in de Zuyder Zee by haar Stad, en ſy zyn Tol vry van voor Nimwegen af, en hebben veel Voor-regten in de Sond, en op andere Plaatſen, ook wonen daar veel Linne-en Wolle wevers, ſo dat de Compagnien die ſy opregten, geen noot heeft, en ſo lang de Hollanders gelt by de Intekening ſenden, ſullen ſy op haar geſontheit drinken.

Nu het uitgeſchreven Capitaal is 15 Millioenen, en by de Inſchryving of agt dagen daar aan moet betaalt worden, 1 per cent zegt de Conditie, maar in geen kleinder zoort van geldt als malle ſchellingen, dan komt het Kalf by zyn Moer, op deze Conditie heeft niemand van alle de Compagnies gedogt, een teken van groot verſtant, wie derft hier zyn geld niet wagen, en dit geld zal dienen om het Kamper-diep te verdiepen, en die Arbeiders zouden ook geen kleinder geld willen ontfangen.

Dit is weder wat nieuws, zoo de Directeurs geen 30 Actien houden zullen die van haar Directeurs Plaats, de facto, ontzet worden, is daar wel een Stad die zoo voor de Compagnie vigileert.

In 't 15 Art: is ook by de andere niet om gedagt, de Directeurs en Hooftparticipanten zullen de mindere Bedienden aan ſtellen, en die Aangeſtelde moeten Borg ſtellen, dit is ſecuur.

Nu moeten nog in drie maanden betaalt worden drie per cent, als zy het ontfangen hebben, zullen zy het konnen tellen.

Nu komen nog twee groote Steden, ieder met een Compagnie van Aſſurantie te voorſchyn; het is Haſſelt, die denk ik zullen nog wat Schepen laten maken, om op Vragt te varen met de Heeren Gras-mayers die alle Voor-jaar over komen, om Dikke Daalders te verdienen, of de Zwolze Compagnie moeſt haar in de weg wezen, dewyl deze mede tot de Munſterſche Handel behoren, dog myn dunkt, ik zou op een Aepje niet zien, maar laten dit aan die van Haſſelt.

En de Steenwykſche Compagnie denk ik zal de Fabriek van Bieze-matten

ten

ten wat voort zetten, en Turf graven, en loop daar wat Varken-makery onder, dat kan ook goet komen, om tot Amſterdam op de Markt te brengen, dat zal conſiderabele uitdeling geven.

Maar uit deze Gekheit uitſcheidende, zoo is 't eens tyd, Myn Heer, dat ik U E. eens melde, dat ik beter Proheet ben geweeſt als ik zelver dagt, met te zeggen, dat de Zuid-Zee Compagnie, was een hokus bokus ſpel voor 't Gemeen, nu leggen daar de ſpillen in duigen, de ingebeelde Ryken Arm, het Gemeen geruineert, vorder breekt men malkander tot Londen den Hals.

God bewaart onze Regenten dat zy tot deze dingen de hand niet lenen, maar contrarieren, gelyk zy tot nog toe hebben gedaan, dan zie ik deze Sottigheit haaſt tot niet.

En in ernſt geſproken, indien men eens na gaat, alle de beroemde Steden van Negotie wat hebben die nu honderden van Jaren ge-arbeid eer die zoo beroemd zyn geworden, en wat heeft de tyd (de goddelyke Directie ten voorſten genomen) en Toevallen niet geholpen; neemt eerſt Venetien, de Burger Oorlogen van Italien doen alle de Koopluiden, als zynde daar vry, na Venetien vertrekken, maar wat heeft het een tyd geduurt eer haar Negotie zoo groot is geworden, ſchoon alle de Drogeryen en Speceryen van 't Ooſten, door haar Schepen uit de Levant gehaalt wierden, en aan de andere Europiſche Natie verkogt, dit was haar opkomen.

Wat heeft Liſſebon een lange tyd werk gehad om zoo groot te worden, tot dat de Portugeſen de weg om Africa is gevonden na Ooſt-Indiën, waar door zy Venetien haar Handel van Speceryen en Drogeryen hebben ontrokken, beziet Antwerpen zoo vermaart voor 150 Jaren als een Stad in de wereld, maar ook door lankheit van tyd daar toe opgeklommen, ja ziet de Stad van Amſterdam heeft haar principale wasdom gekregen door de ruine van Antwerpen, door de Tyrannie van de Hartog van Alba en de Nederlandſe Troebelen, die de Koopluiden van Antwerpen nootzaakten te vertrekken, gelyk op die zelve tyd door de vervolging en Troebelen de wolle Manifacturye uit Vlaanderen en Engeland in de Steden van Leyden en Haarlem geplaatſt wierden, dus ik meen te moeten beſluiten dat de Negotie niet met gewelt, maar allenig door voorkomende occaſie moet gemaakt worden, dus ik beſluit, Myn Heer, dat die dollemans Concepten, en dit winderig voorgeven, door vele in korten tyd beklaagt zal werden, en zo dit myn ſchryven eenigſints tot verligting der Menſchen heeft gedient, zal myn dit meer vreugt geven als de dolle toorn en vervloeking der gene die na verdienſten zyn ten toon geſtelt, myn moejelyk maakt of ſpyt, verblyve ondertuſſchen na toewens van alle zegen

Myn HEER,

U. E. D. W. A. Z.

COPYE van de
DERDEBRIEF,
Aan de Heer
N. N.

Wegens de opkomſt of Beginſel der Actie-Handel, der ſelver Voortgang en genoegſaame Ondergang, ſo in Vrankryk, Engeland, en Holland, en verſcheyde voorname Voorvallen, in de zelve Opgekomen.

t'AMSTERDAM,
By ISAAC STOKMANS, Boekverkoper, op 't Rockin.

BRIEF

Aan de Heer

N. N.

MYN HEER,

UE. Antwoord op myn Brief is myn welgeworden op ſyn tyt, maar U E. ſchat de waarde van my Brief te Hoog, dog dit is U Ed: gewonelyke beleeftheit, dog ik hoore in verſcheide geſelſchappen, daar ook met genoege van ſpreken, en dat het waarheden zyn die daar in worden vermelt, heeft deſe korte tuſſen tyt (God betert) Aan menige tot ſyn ſchade ontdeckt, op U E. verſoek, ſal ik in deſe Brief, U Ed. aantonen de opkomſt van de Actie Negotie, hier te Lande voor ſo verre die de Ooſt en Weſtindiſe Comp: betreft, ten tweede de Actie Negotie voor ſo verre die Vrankryk betreft, opgebragt door J: Law, en ſchrickelyke Rampſpoed waar in het Ryk in 't gemeen door deſe Negotie is vervallen, ten derde de opkomſt voortgang en by na ondergang van de Zuydze Compagnie, en de ſchrickelyke ſchade die Het Engelſe Ryk eerſt, en nu ons Nederlant treft, ten vierde de opkomſt, voortgang, en genoegſame ondergang van de Comp: van Aſſurantie Belening Diſconte &c., van allle de Steden in Noordholland, Zuydholland, Zeland, Uytregt, en Overyſel, &c. en de gevolgen van de ſchade, en ongemacken, Beryts al geleden en die nog te dugten zyn, wat het Eerſte point Belangd ſo gelieft U E. te weten dat in de Nedelantſe Troubelen, tuſſen het Jaar 1566 tot het Jaar 1603 vele Koopluyden, om haar Godsdienſt te konnen oeffenen en te beleven, uyt Engeland Flaanderen, Brabant, en Vrankryk, haar in Holland, en principaal in Amſterdam hebben met der woonten nedergeſet, en daar ider zyn Negotie, en Correſpondentie mede gebragt, waar door

de Negotie van Antwerpen als veerdween, en deet de Negotie op Spangien en Portugaal hier Aanwackeren, dog de Koning van Spangien verbiedende, aan de Nederlanders in ſyn Landen te komen Negotieren, ſo moeſten de Nederlanders, wilden ſy de Negotie op Duytsland en de Ooſt Zee &c. behouden, occaſie ſoeken om de Ooſtindiſe goederen, op andere plaatſen te bekomen, dus was het noodſaak om Ooſtindien ſelfs op te ſoeken, dit geſchiede in 't Jaar 1594. Eerſtelyk occaſie ſoekende, om door het Noorden, door het ſo genoemde Waygat agter Tartaryen om, na Cſina, ende moluckſe Eylanden, en ſo voorts in Ooſtindien te komen, maar hier in door het Ys belet, moeſten die Scheepen met onverregte ſaken wederkeren.

Maar in 't Jaar van 1595, Zylden voor de eerſte maal Eenige Schepen, de ordinare weg langs de Caap de goede Hoop, en quamen deſe Schepen wederom in 't Jaar 1597. met vry groote winſten dit moedigden Elk aan, om dit voorbeeld ook te volgen dus waren daar vier Societeyten, deſe Comp: malkander in de weg ſynde ſo in Ooſtindien als hier te Land, want elk het eerſt willende ſyn goederen verkopen, wierden de goederen onder de waarde ververkogt, ſo hier als in Ooſtindien.

Dus wierden op order der Staten Generaal, en de Staten van Holland, deſe Societyten van Koopluyden, geordoneert om met malkanderen te Accordeeren, en een ider vryheit gegeven, om in deſe generale Compagnie in te tykenen, en wierd dit Capitaal genomen op ſes-en-ſeſtigmaal hondert duyzent gulden, of ſes Millioenen, en ſesmaal hondert duyzent gulden en wierd deſe Comp: Octrooy gegeven, om allenig uyt deſe Nederlanden, op Ooſtindien te Negotieren, en daar met Koningen, Princen, Staten, &c. verbonden, Tractaten van Oorlog, en Vrede te maken &c., met een verbod voor alle de Nederlantſe onderdanen, om Direct of in Direct, geen Negotie op Ooſtindien te mogen doen, en wierd dit Capitaal verdeeld, in elf hondert portien, elk van ſes duyſent gulden, en word elke portie een Capitaal Actie genoemt, en is ider Bewinthebber genootſaakt, om ſoo een Capitaal Actien op ſyne Req: te hebben, en gedurende ſyn Bediening te honden, wel te verſtaan in de kamer Amſterdam, en in de Andere kamers konnen de bewint hebbers volſtaan, met een halve Actie ſyn de drie duyzent gulden;

In

In dit Capitaal had de Stad van Amſterdam ; $\frac{8}{17}$ parten de provintie van Zeland , $\frac{4}{71}$ parten , en de kamers van Rotterdam, Delft, Hoorn, en Enkhuyſen , de Andere $\frac{5}{17}$ parten ;

Die nu een volle Actie of meerder op ſyn Req: heeft , wort genoemt een Hooft participant , en heeſt Regt om als de gemene Req: word gedaan daar preſent te komen , en is deſe Generale Comp: genootſaakt , om alle Jaren Req: op te maken , hoe veel Gelt zy in dat Jaar oordeelen te moeten hebben , om de Goederen die in Ooſtindiën worden geeyſt , het zy te vernegotieren , of tot onderhout van haar Cantoren , of Schepen , mitsgaders Militie , die zy telkens met deze Schepen moeten overvoeren , als ook het Bouwen en Equiperen van Schepen , voor het aanſtaande Jaar , en als de twee Verkopingen van de Goederen die overgekomen ſyn (die ordinaar geſchieden , in Novemb. en April) gedaan , het overſchot als ſynde ſuyvere winſt , aan de participanten uyt te deelen , na Rato dat ider daar in heeft ;

Deſe uyt delingen hebben bedragen , ider Jaar tuſſen de 16 , en 50 per cent op het 100 , naar Rato dat deſe uytdeling is , ſo ſyn ook deſe Actien Reël waart , ook na dat het gelt ſchaar ſeer , of Rykelyk is , en worde deſe Actien , ſo Reël gerekent ; dat men deſe willende belenen , in Goede tyden , daar gelt op kan krygen , tot $2\frac{1}{8}$ en $2\frac{1}{2}$ ten hondett in 't Jaar , dit is nu de Reden dat die ook onderworpen ſal ſyn , het Ryſen en dalen , dus heeft men die van tyt tot tyt ſien Ryſen , en in 't Jaar van 1687 , was een voornaam Heer in 't Conſept geraakt , dat die waardig waren 600 , dog met al ſyn woelen , gelyk ook ſyn goede vrinden , konde hy die niet hoger krygen als tot 550 , en den Oorlog van 't Jaar 1689 opkomende Daalden die weer tot ontrent 400 , het geen die Heer , (die binnen en buyten ſlands bekent was voor een uytſtekend verſtand , ſyn middelen en verſtand koſten , en ook veele van ſyn vrinden , en die ſyn begrip hadden gevolgd geheel Ruineerde.

Sedert die tyt ſyn deſe Actien wederom gereſen tot tuſſen de 6 en 7 hondert tot dat de Koning William in 't Jaar 1700 komende te ſterven deſe Actien wederom Daalden tot 500 dit koſten wederom verſchyde Heeren al haar welvare , en waren met haar Famielien Geruineerd.

Na die tyt ſyn die wederom gereſen , ſo dat die in 't Jaar

1714

1714 waaren 700, en ſedert die tyt, de Menſchen wat meerder wint in 't hooft krygende, ſoo heeft men die in de Maandt Auguſt 1720 geſien op 1200 gulden, en nu primo Novemb. konnen die naauwlyks 800 gelden, ſo men nu Rekent wat ſchrickelyk verlies, dit op een party is ſo ſiet men wat dit op het heele Capitaal is, want ider Actie is tegen 1200 gerekent 72000 gulden, en nu tegen 800 is die maar 48000, dus is het verlies op ider Actie 24000 gulden, wat kan dit nu weder veel menſſen Ruineren;

Dus is deſe tyt wederom een Goude Eeuw, voor de Bloedſuygers, die nu wederom in plaat van 2½ ten hondert, nu krygen 2 per cent in de Maand, dat is 24 ten hondert in 't Jaar gelyk het ſeker is datter gedaan is, dog niet op Ooſtindiſe Actien.

Op de opregting van de Ooſtindiſe Comp:, ſulke ſucceſſen ſynde gevolgt, ſo Annimeerde dit de Koopliedén om ook een Proef te nemen, wat men in Weſtindien konde doen, maar het onderſchyd was hier groot, want in Weſtindien geen plaatſen van Negotie waren, of de Spaanſe waaren over al gewapend, en Meeſter over de Indiaanen, dus moeſt men haar met gewelt aantaſten en overwinnen, dus wierd wanneer den Treves van Twaalf Jaren 1621 uyt was, en de Oorlog tegen Spanjen was gedeclareert, voort toeleg gemaakt, om ook een Weſtindeſe Comp: opteregten, en hetſelve wierd gedaan in den Jaare 1624.

Welke ſulke groote Conqueſten maakten, door de groote Buyt die ſy telkens op de Spaanſe en Portugeſen Roofden, dat haar uytdelingen Conſiderabelder waren, als die van Ooſtindien, dog boven dit de Portugeſen afnemende Guinea, en Braſil, en meer andere gedeeltens der nieuwe Werelt, ſo wiert het ook een Comp: van Negotie, dog dit heeft geen lange Jaren geduert, want de Portugeſen een verraat geſmeet hebbende, maakten haar wederom Meeſter van Brazil, en Ruineerden eerſt genoegſaam de Comp: en door die veel duyſende Menſchen, van alderhande Staat, ſo dat deſe Comp: genoegſaam 40 ja 50 Jaar quynende, haar nog overgehoudene wynige Negotie heeft gecontinueert, en wynig uytgedeelt, dus ook haar Actien, waren in de Maand van Juny 1719, nog onder de veertig per cent, de welke ſagjes Klimmende, waren in Maart 1720 tot 70 of 80 percent, doen maakten men malkander een hopen Kool wys, dat de Comp:

ſoude

ſoude hebben de Loteryen van den Staat, de Pagten van 't Lant, en meer andere flueren, dus quam daar wind onder, de Premien begon men te geven, om tot duysent dit lopende Jaar te leveren, haast waren door dit bedrog, de Actien tot 400, dus moest men de Menſchen nog varder ontkleden, dus bedenkt men om het Capitaal te vergrooten, en men doet een Subſcriptie, tot twee hondert, en ſo dra men ſmorgens in den Haag by de Heeren Staten gereet is, een iegelyk Heer ſyn Portie van Actien of Subſcriptien heeft, is het voort met de Papieren na de Amſterdamſe Buers, daar verkoopt men die, met 60 ja 100 per cent Avans, dit ſpel gong ſo ſoet, dewyl de Actien Reſen tot 550, ja 600, dat men een tweede Inſchryving of Subſcriptie Reſolveert, om die tot 400 te laten Inſchryven, hier meende men nog meer gelt uyt te Roven, dog de Zuyd-Zee in Engeland, op die ſelve wys opgeſet, krygt ontrent die tyt, Dood-ſtuypen, van deſe verſchricken de Liefhebbers ſo danig, dat de heele Actie Negotie in duygen Raakt, dus vallen de Westindiſe Actien, in vier Weken of de lopende Maand van October 1720, van 600 tot 100 à 150, hier is't nu Elendig overal, de Weſtindiſe Comp: heeft primo October ontfangen veertig maal hondert duyſent gulde Bankgelt, voor een gedeelte van de Inſchrving, dit gelt is uit de gemeentens Kas, in die van de Comp: overgebragt; om dit te fourneren, heeft men onder de Famielien malkanderen moeten helpen, en wederom Conſiderabele beleningen moeten doen, dit gelt door de Beleender wederom wordende opgeeyſt, ſal wederom Conſiderabele ſlagen geven, en als nu de tweede Inſchryving zal moeten betaalt worden, ſal ſekerlyk niemand gelt brengen, dus die gene die deſe tweede Inſchryving hebben gekogt, de veertig ja veyftig per cent opgelt quyt ſyn, maar ook die Heeren die de eerſte Inſchryving met ſoo veel winſt hebbende verkogt, denkende deſe ook ſoo hoog te verkopen, en de ſelfde nog aan de hand hebben gehouden, ſullen nu ook in de naarheit ſitten, dog evenwel worden drie Heeren in den Haag by namen genoemt, die te Edelmoedig ſyn geweeſt om van deſe Roof van 't gemeen te delen en deſe ſyn waarlyk te pryſen,

Nu ſcheyde ik van dit eerſte Artikel van myn beſtek af, want UE. een Denkbeelt te geven van 't algemene verlies is onmogelyk, allenig zal ik UE. zeggen dat verſcheyde voorname

Can-

Cantoren, hebbende in Commissie voor Engelse Heeren gekogt, Actien en Subscriptien, nu moeten Considerabele Bankroeten maken, want de Engelse Heeren nu mankeren, en de Wissels met protest kerende, konnen deze Menschen, hoe eerlyk zy ook zyn, het onmogelyk goet maken, en moeten derhalve voor andere haar schult Bankroet spelen, wat verwerring dit in de Negotie maakt, is niet uyt te spreken, want Elk voor malkander bang is, en het vertrouwen is heel uyt de Negotie weg.

Nu zal ik spreken van 't tweede Artikel van myn bestek namentlyk van de Actie handel van Vrankryk, door eenen Jan Law, een Schotsman van geboorte, die veel Jaren hebbende gesworven, in Engeland, Vrankryk, en Holland, zo men zegt op 't Fortuyn van den Dobbelsteen, en Kaarten, en naderhand hem hier tot Amsterdam eenige Jaren heeft opgehouden, (*en met eenen genaamt, Comte de Floor, die zig verbeelde of Droomde, in de Franse Mesissippese Comp: en van de Zuyts-Zee Compagnies, een Konings Rykdom overgewonnen te hebben, dog door het dalen van deze, is hy uyt zyn droom ontwaakt, en is vertrokken, zonder zyn Rekening te sluyten, of zyn weddenschap die hy met zeker Heer, in Amsterdam, om Hondert Duyzent Ryksdaalders, heeft gedaan, eens te voldoen,*) ik zegge dan dat deze Jan Law, hier tot Amsterdam, in den Jare 1713: 1714: en 1715. veel Gelt hebbende gewonnen, met het Combineren van de Pryzen, uyt de getrokken Hollandsche, en Generalityts-Loteryen, die kopende, en verkopende ook, zo heeft hy een groot Rekenaar zynde, zyn Harzenen te koste geleyt, om Consepten te maken, tot Redres der Finantien; dog in den Haag geen gehoor krygende, (*dewyl de Heeren Staaten wel Reele: dog geen bedriegelyke Consepten willen aannemen*), vertrokken na Vrankryk.

Daar zig Addresserende, aan de Heer Hartog van Orleans, als Regent van 't Fransche Ryk, welke Ryk door de gedurige Oorlogen, onder de Regeering van Lodewyk de 14. gedurende de tyt van 60. Jaren, is gedompelt in een Grondeloose poel van schulden, want volgens opgeven, van Publique Ministers, van de Finantien, was Lodewyk de 14. aan zyn onderdanen schuldig, een zom van tusschen de 2500 á 3000. Millioenen, zo aan genoemde Obligatien, als Staat-Briefjes, Munt-Briefjes, Renten op het Stad Huys van Parys, en vorder, onder verscheyde

Benamingen, en moeſt de Kroon aan Intreſten betalen, tuſſchen de tagentig, en tnegentig Millioenen guldens, om deze ſchrikkelyke Poel van ſchulden te Dempen, was al het gemunte Gelt, zo Gout als Silver Gelt, dat in Vrankryk was, maar voor een zesde of zevende Portie toe in ſtaat, want men Rekent dat in het gantſche Franſche Ryk in de goede tyt was, tuſſchen de 300. en 400. hondert Millioenen, dog zedert, dat de Pryzen van 't Gelt, op en neder zyn geſprongen, als de Noten in de Muziek, was de helft niet meer te vinden, en tegenwoordig moet ider zig met Pampier, het zy Bank-Briefjes of Actiës genoemt behelpen, want het Gout en Silver, dat nog niet uyt het Ryk is verzonden, is een groot gedeelte begraven, en het Reſterende (op weynig na, dat nog onder het gemeen is) in Kas van de Compagnie, of de Heer Hartog Regent, en hoe elendig het gemeen daar aan is, kan UE. bedenken, zeker voornaam Heer verhaalde myn, dat hy in Parys zig treffelyk liet tracteren, met Delicate Wyn- en Spys, voor een Hollantſe Schelling, en dat zig de Hoſpis verheeug de als hy maar gemunte Specie zag, gewoon zynde met Briefjes betaalt te worden.

De eerſte ſtap der Ruine, die Jan Law practiſeerde, was om een Bank op te regten, daar ider zyn Gelt konde brengen, om op andere Plaatſen, daar Cantooren waren, van deze Wiſſel-Bank, contant Gelt voor deze Briefjes te ontfangen, dus hieten dit gemak voor de Negotie, het geen ook waarlyk zo was, want niemant dus behoefde Vragten voor het Gelt te betalen, en ook geen Riſico van verlies of Rovery was onderworpen; Maar dit goede middel voor de Negotie, gebruykt men wederom om het Gemeen te beroven, zo dra men ziet dat men het meeſte Gelt, van 't Gemeen in de Kas heeft, wort het een Koninglyké Bank genoemt, en men geeft geen Gelt meer voor de Briefjes, maar by Edikt op des Konings naam gepubliceert, moet elk in de Negotie de Briefjes voor Gelt ontfangen, nog gaat men veerder om het Gelt magtig te worden, van die gene die te wys waren, om haar Gelt in de Bank te brengen, zo komt de Koning met een Edikt, en ordonneerd aan een yegelyk, om al het gemunte Gelt in de Bank te brengen, op pene dat zo by imand meerder word gevonden, als 500. gulden, het geheel niet alleen verbeurd zal zyn, maar ook met de Galey of met de

dood

dood zal gestraft worden, dus moet Elk zyn Gelt voor Pampiere Bank Briefjes overgeven.

De tweede trap van Ruine door Jan Law gepraktiseert, was om de Menschen met een vrolyke Droom te Ruinere, dus word door Hem eerst opgeregt een Compagnie om op Mesisippie of ook wel Louisania genoemt te handelen gelegen in America aan de groote Rievier van St. Laurens, een Land meer als 40. of 50. Jaar in zyn binnenste bekent geweest, en weinig of geen Negotie opgedaan maar Jan Law wist door zyn Emissarissen de Menschen te doen Droomen dat hier grooten overvloed te halen was, en dewyl men voor Bank-Briefjes (die nu bereyts een last voor ider waren) de Acties kon kopen, Raakten ider in deze Actie kraam de Compagnie word dan opgeregt met Koninglyke Octrooy, het Capitaal van deze Compagnie word genomen op hondert Millioenen, ider Actie is van 500 gulden, die 50. Actien bezit in Eygendom zal in de Generale Vergadering een Stem hebben, en die hondert Actien heeft, zal twee Stemmen hebben.

Zo dra als dit werk zyn beslag heeft zo doet Jan Law als hebbende de Bank tot zyn dispositie veel Actien op kopen dus rakende Actien aan het Ryzen drie weeken na de opregting, zyn de Actien 800. in kort, de Buytenlanders en de Grooten van 't Ryk ja Mevrouwen van de Hoogste Rang kopen Actien, die dagelyks twee á drie hondert gulden Ryzen, in Parys zyn geen Herbergen genoeg om de Vreemdelinge te Logeeren, dus is hier in de Armoede ider Ryk, de Actien lopen tot 10. ja 12. duyzent Knegs, Meyden, en al wie wat in de Actien doen, worden Luyden van Staat, maar dit Spel zo hoog loopende zoeken de Verstandigste daar uyt te Raken, dus veel Buytenlanders haar Gelt dat Millioenen bedraagt, daar van tyt tot tyt haar Actien verkopen, en besteden haar Bank Briefjes aan de Vrugten van 't Ryk, andere aan Juwelen, dus raken de Actien aan het dalen, Jan Law koopt het eene Lant goet voor, het andere na, ten zomme zo men zegt van wel 30. of 40. Millioenen, dus Dalen de Actien van 13. á 14. duyzent tot 4. duyzent, en zullen van tyt tot tyt tot niet moeten Lopen, want in al de tyt dat deze groote Compagnie in de Droomende Harzenen is geweest, zyn nog geen Retouren gekomen, maar evenwel worden de uytdelinge gedaan, is dit niet een klaar bewys dat alles bedrog is.

Nu

Nu men deze Briefjes en Actien voor gereet Gelt in de Weereld heeft gebragt, begint de darde Tragedie, en men Reduceert, die een geheele derde part in korte tyt; Ja men gaat veerder, men zal de Bank-Briefjes in wisselen, maar hoe, men zal daar nieuwe Munt voor in betaling geven, de waarde van een gulden Silver of Gout zal voor zes gulden worden uytgegeven, dus krygt men na verloop van tyt genoegzaam, een groote Nul voor al zyn Arbeyt en Gelt, door al dese verandering kan men hier, gevende 6 stuyvers, in Vrankryk dele perwissel, ontfangen 3 Gulden Frans Gelt, nu had ik nog wel wat te zeggen van het Contant Gelt dat met Wagens vol onder een Eskorte door Brabant hier te Land is gebragt, dog dit geheym niet genoeg bekent zynde zal ik moeten swygen, tot nader gelentheyt oordelende dat ik in deze Brief U E. opening en verwonderens waardige zaken hebbe vermelt en is deze Brief al Redelyk groot uytgeloopen.

Zo dat ik het darde en vier de Artikel van myn bestek, denk in een andere Brief die volgen zal, U E. toe te zenden, daar ik meen in aan te Tonen, hoe het Britse Ministerium onder de laatste twee Jaren van de Regering der Koningin Anna, de Natie hebben bedrogen, met het opregten van de Zuyt-Zee Compagnie, en dat deze Lopende Maanden de Britse Natie op het point van haar verderf heeft gebragt, (en gelyk ik in myn eerste Brief hebbe gemelt) veel ingebeelde Ryke Sotten, en veel bedroefde Familien heeft gemaakt zo hier als in Engelant, en dat de Spiegel die Vaankryk heeft gegeven niet groot genoeg is geweest, dus ik myn gezeg van myn eerste Brief tot een besluyt van deze, maak, dat Menschen van verstand van deze Handel, gelyk ook van alle Wind- en Premie Negotie, hoorden af te zien, en die als Dobbel Spel te Considereren, daar geen Zegen by kan zyn, en zo zouden wy door geen bedriegers konnen bedroogen worden.

Het gene ik toewens aan alle, en verblyve na presentatie van myn dienst. Deele en Toewens van alle Zegen, over U E. Perzoon en Familie, en verblyve met alle Respect

Myn HEER,

U E. D. W. D. A. Z.

COPYE
Van de Vierde

BRIEF,

Geſchreven aan de Heer

N. N.

Wegens de opkomſt, of Beginſel der Actie-Handel, der ſelver voortgang, en genoeg-ſame ondergang, ſo in Vrankryk, En-geland, en Holland, en verſchyde voorname voorvallen, in de ſelve opgekomen.

t'AMSTERDAM,

By Isaac Stokmans, Boekverkoper op het Rockin, by de Beurs.

COPYE
Van de Vierde
BRIEF,
Geschreven aan de HEER
N. N.

MYN HEER,

HEt Afgehandelde van myn bestek in myn 3de Brief hoop ik is UE. wel geworden, sal derhalven met het 3de Artikel van myn bestek voortgaan, en spreeken hier van de opkomst voortgang, en ik mag wel haasi seggen ondergang van de Zuyt-Zee-Compagnie. Het is bekent dat door de Koning William Hooglosselyken Memorie was ontworpen een Alliantie tusschen veel voornamen magten van Europa, om de Spaanse Kroon te brengen in 't Oostenrykse Huys welke maatregels daar de Koningin Anna wierden opgevolgd, dus de Geallieerdens een Oorlog hebben gevoert, met so veel Glorie en sucses dat deselve geen weerga heeft gehad van het Jaar 1701, tot het Jaar 1710 toe, dog met seer veel geld kosten, maar de Koningin veranderingen makende, onder haar Ministers was alles vol Jalousie, en de so genaamde Wigs in Engeland niet willende de nieuw aan gekome Ministers gelt schieten, en het Parlement ook niet in haar voordeel zynde, konden sy geen gelt bekomen om een Parlement na haar sin te kopen.

Dus moesten sy meer als eenderly bedrog smeden, het Eersten dat sy deden, was het gelt van een Lotery by het Parlement geresolveert, tot tot onderhout van de Melietie en publyke schulden, in haar sak te steken, en om de Natie in te nemen, tegen de Geallieerden, principaal de Hollanders, so maakte men op, verschyde onbeschaamde boosaardige Prekers, die oordeelden de Kerk in gevaar; dit was genoeg om de Ge-

meneman aan de gang te helpen, dus moesten de vorige ministers aan houden, die de Glorie van het Ryk in top gevyselt hadden, waren nu Misdadigers; en het gecorrumpende Parlement dorst haar wel aanklagen, als hebbende een tractaat met de Staten Generaal gesloten dat de Engelse Natie verraden.

Dus waren sy nu de Heeren die den Negotie souden waarnemen, dus verraden sy de Geallieerden en spanden met Vrankryk en Spanjen aan, daar bedingen zy voor de Natie de Handel of Levering der Slaven in Nova Spangien, (een Contract in Spangien genaamt de Assiento) en ook dat sy Jaarlyks mogen senden 2 Schepen met Engelse vrugten, dit Contract geslooten zynde doe aan het schreuwen van dit groote voordeel dus Regten men hier van een Compagnie op, met naam van de Zuyt-Zee-Compagnie, hier kan de Natie intekenen, maar dewyl men te gemoet sag dat de verstandige dit bedrog merkende daar mede spotten en geen gelt wilden geven in dit Complot, so bedenkt men weder een andere list, dewyl sy de leveranciers en alle menschen lieten lopen, die iets van 't Hof moesten hebben, en niemant als haar vrinden betaalden, so waren de schulden Considerabel, dus permiteerde men dat imant inteekenende voor Duysent Ponden, die kon betalen 750 Pont in Rekeningen, of ordonnantien, en 250 Pont ingelt, dus wilden de menschen haar agterstallen betaalt hebben, so moesten sy dese bedriegers Gelt geven, dus kon men ook de Actien ten eersten kopen 10 percent onder de waarden.

Dus siet UE. myn Heer, hoe suur dese schelmen dit kind of misgeboorte hebben gehaalt, dus het geen wonder is, dat dese Compagnie een Kaatsbal mag genaamt worden, dog doe de Franse en Spaanse Ministers, zagen dat de Engelse Ministers, haar by alle Natien veragt hadden gemaakt, raljeerden met alle dese beloften aan den Compagnie gedaan.

Want dese Schepen van dese Compagnie komende met de Slaven in Nova Spanjen, wierden onderworpen aan de alderly Critiques van de Spaanse Gonverneurs, eenige Slaven wierden uytgeschoten, als niet goet zynde, hadden de Officiers eenig goet voor haar Particulier verkogt, (dat dog altyt geschiet) voort was daar met de Engelse Agenten questie, men liet de Schepen leggen verderven, quamen de Schepen uyt Engeland, met goederen, en waren die in Engeland gemeten, (want de groote der Schepen was bepaalt) de Spaanse maten die na, de Schepen waren te groot, dese klagten moesten eerst in Engeland, van daar aan het Spaanse Hof gedaan worden, dus verargerden de Schepen, en het volk verging van ongemak, eer de Spaanse Gouverneurs andere ordre uyt Spanjen kregen, dit quaat uyt de weg geruymt, word weder door de Spaanse Gouverneurs een andere questie gemaakt, in het Tractaat van Commecie is den Compagnie belooft, geen Extraordinare belastigen van haar ingebragte goederen,

deren, te sullen vorderen, de Spaanse Gouverneurs houden daar in het woord van den Koning, maar sy ordonneeren haar Onderdanen van alle de goederen die sy sy van dese Engelse Agenten hebben gekoft, of nog komen te kopen, dat sy daar van moeten betalen 20 ten Hondert, siet eens myn Heer, of alle dese saken niet vertonen dat voor dese Compagnie, niet met profyt daar te doen is, dewyl sy dese ongemakken daar ontmoeten, moeten de andere Engelse Colonien gebrek lyden aan Slaven. (*Hoe dese Handel in ongelukkige mensen Slaven gemaakt toegaat, kan UE. sien, in 't Boek van de Heer Bosman, genoemt Beschyving van de Guinese Tant en Slave Kust, een Boek met soo vel naukeurighyt beschreven, als eenige Beschryving ooyt de Europens is medegedeelt.* So dat ik vrymoedig besluyt, dat dese Compagnie nooyt veel profyt van haar Coophandel heeft genoten, dus ook de Koning Georg eenige tyt in de Regering synde geweest, en de vorige Ministers en Bewinthebbers synde weg gejaagt, of afgeset, dese Zuyt-Ze-Compagnie, een andere gedaante heeft gekregen, en dewyl als boven gesegt is, dat de inleg 750 Pont aan Obligatien was ten laste van het Lant, so hebben de Bewinthebbers ook een andere Coers gesylt, en hebben de Contanten die voor dese Obligatien in quamen, tot profyt van de Geintresseerden, wederom op Parlementare fondsen uyt geset, dus kregen sy 5 a 6 percent intrest, dus sy haar geintresseerdens, hier wederom uytdelinge konden van doen tot 5 a 6 percent; dit deed ook haar Actien rysen, tot 10 a 17 percent boven het Capitaal, gelyk die waren het lopende Jaar van 1719.

Op dese wys de saken staande. syn seer veel vreemde als Franse, die haar gelt uyt haar Ryk konde bergen, als ook de Nederlanders, die so veel intrest in haar Land niet konden maken, in dese Compagnie geintresseert geworden, tot veel Milioenen, en is dit geworden een seer groote Negotie, op de Amsterdamse, en Rotterdamse Benrs.

Maar het Engelsche Parlement sittende in het Najaar van 1719, en het Voorjaar van 1720. Resolveert te arbijden om de Schulden van de Natien te Redresseren, en de Obligatien van hooge Intresten te vernietigen, en de Houders der Obligatien te voldoen, so Tracteeren Gekommitteerde van het Parlement, met de Bank, en andere met de Zuid-zee, of der selver Bewindhebbers, als sijnde dese beide Societytenten, genoegsaam aan te merken, als de gemeene Kassen van Natie, door de gunst en voorspraak van de Hofpartye, so word het Contract gesloten, met de Bewindhebbers van de Zuid-zee Compagnie, dat sy sal opschieten eenige Millioenen.

En overneemen genoegsaam alle lasten van 't Land; dit maar onder handen sijnde, worden de menschen driften gaande gemaakt, ieder dryft tegen malkanderen op, dus waren die op April 1720. tot 400,

 dus

dus Resolveert de Compagnie te laten Inschryven $2\frac{1}{4}$ Millioenen ponden Steerlings, (*elke pond Steerlings omtrent elf Gulden*) tot 300., dus krygt iemand die 3000. pond Steerlings intijkend, maar een Actie in de Compagnie van 1000 pond, dus wind de Compagnie op elk van dese Actien $\frac{2}{3}$ part; daar op lopen de Actien op Juny tot 600, de Compagnie waar neemt dese tyd wederom, en laat voor de tweede maal Intijkenen tot 400. 1 en $\frac{1}{2}$ millioen Ponden en de Actien loopen op Augustus tot 8. ja 9. honderd, dus geschied de 3 Inschryving ter Somma van $4\frac{1}{2}$ Millioen en ponden Steerlings tot duisend, en de Actien lopen op van duisend tot elf honderd en de Compagnie doet de vierde Intykening tot 1000 ter Somma van een millioen, van alle dese Actien belooft de Compagnie te betalen 12. Jaar lang 50. percent in 't Jaar, dus heeft en voornaam Liefhebber, des onderstaande uitrekening publiq gemaakt.

	12	Mill: Sterl: oud Capitaal		. blyft	12 Mill:
De 1e Subscr:	$2\frac{1}{4}$ M:	———	tegens 300 pto	word	$6\frac{3}{4}$ M:
2e	$1\frac{1}{2}$ M:	———	à 400 pto	——	6 M:
3e	$4\frac{1}{2}$ M:	———	à 1000 pto	——	45 M:
4e	1 M:	———	à 1000 pto	——	10 M:
	$21\frac{1}{4}$ Mill: sterl: schuld:			word	$79\frac{3}{4}$ M: by Insch: (en subscr;

Dit alles, betaelt zynde, zoude de Z: Z: C: door-een ontfangen hebben $375\frac{5}{17}$ voor 100; dat is $3\frac{3}{4}$ voor 1: want $21\frac{1}{4}$: $79\frac{3}{4}$: : 100 : $357\frac{1}{17}$

De Intrest of Uytdeeling van de $21\frac{1}{4}$ Mil: Sterl: schuld, volgens de beloften van 50 pto 's jaars, beloopt schaars elf Millioen sterl: 's Jaers.

De Intrest van de Ingeschrevene of ontfangene $79\frac{3}{4}$ Mill: sterl: zou tegens 5 po slegts bedragen hebben, schaers vier Mil: sterl: 's Jaers.

Zo dat'r dus van al 't Ingeschrevene door-een omtrent driemael meer Intrest belooft is als 't behoorde, en zulk een Compagnie op dien voet in 't korte te gronde moest gaen.

Maar dese Intekenaars de Termynen van betaling komende, geen geld hebbende om te betalen, so moet men dit op Intresten soeken, die nu geld hebben durven haar Penningen aan dese niet vertrouwen, dus raakt dit spel te grabbel, elk moet verkopen, en daar is niemand die kopen wil dus siet men de Actien in de maanden September en October 1720. de Actien lopen of dalen van duisend en daar boven, tot 200

en

en daar onder , het geen op elke Actie van 1000 pond Steerlings (*die omtrent elf duisend Gulden Hollands Geld bedraagt*, maar tot duisend percent gerekent , is die waardig geweest honderd en tien duisend Gulden Hollands Geld , en die nu tot 200 gerekent , is die maar 22 duisend waardig , dus word op ieder Actie verloren, agt en tagentig duisend Gulden, is dit geen onherstelbaar verlies is, dan is myn uit al de Historien die ik heb gelesen geen voorgekomen.

Dus raakt in Engeland ieder aan het rasen , en woeden tegen haar eigen Leven , tegen de Bewinthebbers , tegen het Hof, ja onder malkanderen, maar dese quaal is door al dese geweldige raatslagen , niet te helpen, niemand van Vermogen , wil van sijn contant Geld scheiden, het Crediet en betrouwen is uit de menschen , diens Rijkdom men op veel Millioenen voor weinig dagen heeft geschat , moeten Banqueroet, de Wissel-handeling is weg , en verlooren , en de Brieven komen met Protest, in plaats van Betaling.

Nu het quaad daar sijnde, is ieder genegen na het beginsel der quale te soeken , de eerste die last lijden sijn de Bewinthebbers , die hebben het eerste de menschen berooft van haar Contanten, met de Subscripten of Inschrijvingen te verkopen , voor 60 ja honderd percent opgeld , ja sommige tot 200 percent opgeld, so dat Beroving der Gemeente , door de Actie Negotie algemeen , is geworden, en schijnt een straffeloose dievery te sijn, ondertusschen sijn door dit spel, honderde van Familien geruineert , en dat dit in Engeland sonder doodslagen sal afloopen, geloof ik niet immers van selfs Moorderyen, heeft men al verscheide voorbeelden, maar dese verliesen raken Engeland niet alleen, maar Mijn Heer ook hier tot Amsterdam , Rotterdam en genoegsaam door heel Nederland worden menschen en heele Familien geruineert.

Want doe dese bewegingen in de Maand van Febuarie eerst opquam konden Boekhouders , Kantoor-knegs, Beunhazen, en ieder wie het ook was, geven Premie van 2. of 3. percent (dit bedroeg op een Capitaal Actie van duisend Pont , tusschen de 2 en 3 honderd Gulden, daar voor verbonden haar Heeren van Vermogen om de Actien te leveren , tot 200 , in de tijd van drie Maanden ware dese Premie - Contracten waart, tien twaalf en meerder duisend Gulden , ja een arme Jood gaf gekscherende 4 Schellingen uit, aan een voorname Jood, welke daar voor aannam dit lopende Jaar de Actien te leveren tot 1000, dit selfde Contract is afgemaakt voor 18. duisend Gulden.

Dese saken rugtbaar wordende quam ieder op dit Aas toesetten, dus wierd dit selve een Hoofd-negotie, alle dagen quamen Expressens van Londen met Prijsen der Actien, de Beurs voor de Koopluy gemaakt, wierd te klyn, de tyd daar toe gewoon op den middag te gebruiken te kort, dus wierd het Franse Koffi-huis , staande in de Kalver-straat,

daar 's avonds van omtrent 6. uren toe gebruikt, daar was het geraas de Nacht door, tot 's morgens ten 2. 3. ja somtyds 4. uren, dog het Huis te klyn sijnde, wierd de gansche straat van den Dam tot aan de Gapersteeg toe gebruikt, de voornaamste Speelders van de Commedie saten in 't Franse Koffi-huis, als Princen by malkander, en al wat daar wierd gezegt, waren Orakelen, het andere gedeelte in de Herberg de Karseboom, het Gemeen in een Kamer apart, en de Heeren van Fatsoen ook boven op een Kamer, andere van nog grooter Fatsoen, saten in de Herberg genaamt de Graaf van Holland, uit dese drie Huisen quamen de Orders te voorschyn, dan aan het Schreewen tot dol wordens toe, van Makelaars en Beunhasen, dese Rol wierd alle dagen gespeeld, alleenig waren de Joden nog Saterdag daar niet by, maar als het omtrent Avond was, quamen die met haar heele Leger schrewende aan, en haalden dan haar schade weer in.

Door dit geweld raakten ieder in dit Spel, met winst daar elk droomt van groote Rykdom gewonnen te hebben, koopt Huisen en Plaisier-plaatsen, Koetseen Paarden, en dit heele Spel is uit, in minder als 2. Maanden.

Dese Tragedie dus uitgespeeld zynde is het over al vol Klagten en Elenden, Vrouw en Kinderen bedurven; de Wissels uit Engeland keren met Proteste en den eenen gaat voor Banqueroet, dit doet weer andere Springen; dus is hier alle Vertrouwen uit, en gelyk ik in mijn 3de Brief heb getoont de Bloedsuigers gelukt het wederom om menschen voort te bederven met hooge Intresten.

Nu sal ik overgaan tot mijn 4de Artikel van mijn Bestek, en daar in aantoonen de absolute ondergang van alle onse Compagnies van Assurantien, Beleeningen, Discontes, &c. en om de Order in mijn eerste en tweede gehoude te volgen, sal ik eerst spreeken van de Hoornse Compagnie, die siende so groot een getal van menschen komen, om in te teekenen, dagten dat de eerste Winst voor haar was, lieten de aangekomene Heeren seggen, door de Stads-Bode de Commeny is vol, gy kunt vertrekken, nu is mijn Berigt dat de hoogste prysen die verkogt zyn, in Hoorn is tien percent Opgeld, dat maakt op ieder Actie 200. Gulden, en tegenwoordig op primo November kan men die koopen tot 2. percent Capitaal, nu is daar gefourneert 5. percent, is op een Capitaal van 20. Millioenen, 1. Millioen Gulden, dit heeft de Compagnie in haar Cas, nu moet in 5. rijsen nog 5. percent gefourneert worden, dat is nog een Millioen, dit hebben sy nu boven het Geld van 't Transport, dat een permile of een percent van 't duisend is wie sal hier ooyt wat weer van sien, want nu de Directeurs oordelende dat tot voortsetting van de Negotie nog meer Geld van nooden is, konnen volgens Artikel 5. nog meer eyssen van de Geintresseerdens dat een Strop is om ieder sijn Actien

te

te doen abandonneren, en dan konnen ſy de Roof van de onnoſele en gapende Ravens deelen, ſonder de ſtraf van de Beul te vreeſen.

Nu volgt volgens myn eerſte Brief Enkhuyſen, deſe is weer van 20 Milioenen, hier is gefournеert 4 percent en dan nog 1$\frac{4}{7}$ percent is dan 5$\frac{4}{7}$ percent, is elf Hondert en 50 Duyſent Guldens maar hier mag de Compagnie volgens Att. 2. nog inwagten 7 percent maar hier mag geen inlaage geyſt worden als met goet vinden van de Hooftparticepanten Art. 5. en deſe ſullen wel ſorg dragen dat de Roof niet groter wort, dog het is ſeker groot genoeg, deſe Actien waren in 't begin 5$\frac{3}{7}$ percent en tegenwoordig 2$\frac{2}{7}$ onder het Capitaal, en dorſt ſeker Burgermeeſter van Enkhuyſen in 't beginſel wel Schryven; dat de inſchryving ſo groot was dat het een gelukkig Man was, die wat van deſe Actien kreeg, een groot geluk om ſtroppen voor ſyn gelt te krygen.

Nu volgt Edam volgens order van myn Eerſte Brief, hier is het Capitaal 16 Milioenen hier is gefourmeert 8 dagen na de Intekening 2 percent is 3 hondertt en twintig duyſent Gnldens, haar vorder fourniſſementen ſyn ider Maand nog 1 percent tot 12 Maanden toe, daar reeds 3 Maanden van ſyn verſtreken, dog hoe veel daar van is ingekomen, is myn niet bekent, wyl ſy weygeren van haar Boeken te laten zien, maar dewyl een algemeen gerugt gaat, dat deſe Compagnie veel Actien in de Weſtindiſche Compagnie tot 30 percent heeft beleent, die nu maar groote hondert waart ſyn, en dus Conſiderabel vetlieſt, en ook met haar Aſſûrantie veel ſchaden heeft geleden, ſo is niemant die wil kopen, op het intekenen van deſe Compagnie, waaren de Actien 8 percent Avans, en tegenwoordig worden die gepreſenteert 3 percent onder het Capitaal.

Dog ik denk dat de Direɛteurs geen glaasje Wyn darom minder ſullen drinken, dies ik denk dat de uytdeling van 2 percent alle half Jaren, ook wel ſal agterblyven, of het moſt van de Hooftſom genomen worden, dog dan krygen de geintreſſeerdens nog iets, dus is in dit cas deſe nog beter als de vorige.

Nu volgt Monnikendam, het Capitaal is 20 milioenen, het eerſte fourniſſement is 2 percent maakt een Capitael van 4 maal hondert duyſent Guldens, en nog 10 Maanden 1 percent elke maand, maar dewyl het hier niet veel beter ſtaat als tot Edam, ſo kan men voor de Actien die tot 7 percent Avans ſyn geweeſt, ook al kopen 2 percent onder het Capitaal, dus ik denk dat 'er niet veel gekken ſullen ſyn om verder haar fourniſſementen te voldoen, ook konnen het de Dierecteurs daar wel voor doen, want om al de Huyſen in haar Stad te kopen, konnen ſy dat Capitaal niet beſteden.

Nu volgt Medenblik, dit is weer 16 Milioenen, volgens Art. 7 is he fourniſſement van Maand tot Maand, 1 percent tot 12 toe, maar volgen

Art

s

Art. 3 agt dagen na de intekening 2 percent is 320 Duysent Gulden volgens Art. 4 kan men niet Transporteren ; voor dat 4 percent is voldaan, mede een schone strop voor de intressante, dog hebben zy het eerste fournissement het is genoeg.

Nu volgt Alkmaar, die moeten wat meer hebben om reden in myn eerste Brief gegeven, dit is 24 Milieoenen, binnen 8 dagen na de intekening 3 percent is 7 hondert en 20 duysent Gulden, maar van dese som is wynig of niet in gekomen, so myn berigt is want de mensen uyt den droom ontwaakte, dog haar Actien waren in 't begin 4 percent Avans en nu 2 percent verlies.

Nu komt Purmerent, de Condietien en inlage dat is pas 40 Duysent Gulden dit na myn is berigt, dog andere seggen van pas de helft, dus mag men dese dood rekenen, de Actien konnen ook tot 2 percent onder de waarde gekoft worden.

Nu komt Rorterdam, volgens myn 1 Briefs bestek, de Conditien kan U E. in myn Eerste Brief na sien, hier is de Actie Rol op syn hoogste top geweest, want hier is verkogt tot 87 percent Avans, en tegenwoordig syn die te krygen tot 23 percent, dog het sal ook wel doot lopen so dra de Rekening gedaan word, met de Boeken eens de geintressеerde open te leggen, dog ik twyf of dit wel sal geschieden.

De Delffe Compagnie, is naast de vorige nog in de meeste agting ten aansien der Pryse, want die hebben geweest 70 percent, avans en gelden tegenwoordig 15 a 16 dog ik meen dat de reden over Rotterdam gevoert ook hier plaats heeft, myn 2 Brief begint met Dordregt welkers Conditie en inleg daar is te vinden, dese kon men in 't begin verkopen, tot 27 en 28 percent s' Avans en tegenwcordig 10 percent, en haast mede al gelt toe.

Dan volgt die van de Stad Gouda, daar schreef ik van, dat ik myn niet kon bedenken wat sy met dat Capitaal ook souden doen, dit meen ik is wel door dese korte tyt gebleken, de Compagnie is aan gelegt om te Assureren en te Negotieren, hier presenteert men gelt te negotieren op Lyfrenten, wie heeft de Directeurs daar toe geauthoriseert, en als men dit Gelt met het Gelt van de fournissementen heeft, wat sal men daar mede doen, en uyt wat winsten sal men de Hoge intrest-penningen betalen, en wat sekerhyt voor de gene die Lyfrenten heeft gekogt, dat het Gelt niet eerder op sal zyn als zyn sterf uur komt, of men moest tot Delft of tot Rottetdam by de Compagnies sig voor de suffisanthyt van de Goudse Compagnie laten Assureren, dog dit vind ik op haar Pryskrant nog niet, maar mogelyk dat sy dat in 't toekomende wel sullen doen.

Vervolgens, kom ik tot de Compagnies van Wesop, Muyden, en Naarden, dog dewyl die seer wynig of niet in kas hebben gekregen sul-

fullen wy fe ook overflaan, als dat ik haar foude rekommanderen dat fy een Gouverneur verkoren om de Compagnie van defe 3 Steden waar te nemen, want vele fullen van 't wynige dat in gekomen is niet konnen doen, en dan hoorden fy in confideratie te nemen, de Heer die om Brood te halen voor de Familie uyt was, doe de Bode het biljet van intekening bragt.

Nü volgt s' Cravenhage, daar ik myn confideratien in myn 2 Brief op heb gegeven, hier fyn de Actien verkogt tot 24 a 30 en nu ook al voor 3 a 4 percent te bekomen.

De Zeeufe Actien, meeft in Zeland gebleven, hebben hier in de Stad wynig beweging gemaakt, dog de Pryfen fyn ook tot wynig gedaalt.

De Gelderfe en Vriefe-Staten, de Rovers de Handen gebonden hebbende fo is daar van defe Rafetny niets gevallen, en haar Onderdanen fyn voor grote fchade bewaart.

Dog die van Zwol eyffchende een percent by de Intekening, is honderd duifend Gulden in de Cas gebragt, door Gekken die veel meenden te winnen, in 't eerfte deden die 4. a 5. percent nu Geld toe, waar wil dit loopen, de Burgers denkende dat hier veel Geld te winnen was, hebben mede gedaan, en hebben veel van de Amfterdammers gekogt, dog willen die nu niet ontfangen, of zy willen van de Directeurs haar verlies wederom hebben, dit fal als het dikke Bier of Wyn in 't Hoofd is, metter tyd Bataljes leveren dan krygen de Chirurgyns werk.

Nu was het beftek van byde Brieven ten einde, en ik hebbe de doorluchtigfte Compagnie van Uitrecht ten opfigt van 't Donquifots ontwerp over het hoofd gefien, want alle de andere willen van haar Intekenaars maar 10. of 12. percent hebben, oordelende dat dit het Gemeen genoeg fou beroven, maar hier moet de 10. Millioenen allegaar opgebragt, en moet men alle half Jaar 5. percent geven, dan fullen de Uitregtfe Borgers eerft welvaren als door de nieuwe nog te graven Vaart de groote Schepen uit Zee hier komen met Apen, Papegayen en alderhande Koftelykheid, dan loopt Uitregt leeg, maar jammer is het voor haar dat de Engelfe het Goud daar van daan willen haalen, en die hebben haar Schepen daar al klaar toe, dog mogelyk fal daar nog wel een Scheepslading Goud voor haar overblyven, en dan is het ook nog al wel.

De vordere Compagnies als van Schidam, Vlaardingen, Hellevoetfluis, Woerden, &c. fullen ook welvaren als de andere, dus ik daar particulier niet van fal fpreeken, als ook die Compagnie van Kampen, dewyl de Droom van de Menfchen in 't gemeen over is, door dien fy doorde fchade van andere ontwaakt zynde, haar Geld felfs wel fullen bewaren, dus de Caffiers of Directeurs en vardere Bediendens geen Borg zullen hoeven te ftellen.

Door de Daling van alle dese Bubbel Compagnies, is het onder het Gemeen in Allarm, die op tyd of Contant verkogt hebben willen leveren die gekogt hebben willen niet ontfangen, dus sijn de Verkoopers om haar verlies Rasende, veele geven malkanderen slagen voor Geld, dog het kon wel sijn datse in 't vervolg nog wat partikuliere gevallen in een nader Brief van myn wierd bekend gemaakt, ondertusschen verblyve ik &c.

U. E. D. W. Dienaar

A. Z.

FLORAES GECKS-KAP

of

Afbeeldinge van't wonderlijcke Iaer van 1637 doen d'eene Geck d'ander uytbroeyde, de Luy Rijck sonder goet, en Wijs sonder verstant waeren.

Aenden Nieus-gierigen Leser.

Onlangs met sekeren Vrint tot Haerlem zynde vonden wy int voorbygaen voor een Schilders winckel een drommeltien volckx staen die aent uytwendighe gebaer het Vry druck mette praet schenen te hebben twelck ons beweeghde uyt nieusgiericheyt (die de Amsterdammers gelyck aengeboren is) wat naerder by te comen alwaer wy hoorden dat eenen die daer inde wandeling Fop huysekooper hiet, tegen een ander Cryn duyvemelker genoempt, thoogewoort werden ende omstaenders met wyt oogen en open monden staende hielt; door't hobollige snackie datse over een schildery op den geckelyken handel vande Floristen gemaeckt saemen hadden, welcken afbeeldinge als cluchtigen praet van dese twe ick de Liefhebbers als waerdich om in eeuwige gehencknis te blyven, hier voor oogen stelle en voor onthout soo wast dat Fop met dese woorden eerst begon. Fop Huysecooper. Wats dit voor coddery? ay Cryn maet kyck een reys. Crijn Duyvemelker. Wel siese dat niet Fop? 't is jen schilderacy vande ryke Cooplwy van't Iaer 1637. doeder mier duysenden in een maent verhandelt wierden alser nu in ses Iaren 't Amsterdam opde beurs. Fop. waer zittense daer in aen een taeffelken met een goutschaeltien en wegen? Crijn. in een groote Geckskap maer alsser al in souwen die aen die Coevel gereet hebben ick mien datse vry grooter als half Haerlem sou motten wesen. Fop. wel dits kluchtich zitmen nu met heele selschappen ineen Cap van outs plechtmense opt hooft opde mantel en heel cleyntjes opde Tabberts te draegen maer daer steeckt jen vaendel uyt ister kermis. Crijn. neen of iaa 't is 't uythangbort daer twee domme herseloose malkaer stoten willen en zietje niet dalter onder staet inde 2 sottebollen. Fop. iaak werrentich maer wie zit daer op een Esel die vast van een deel fatsoenlyk Volckje egiesselt wort? Crijn dat is Flora zelver die de Floristen eerst schier te lacken droegen en nu uyt spyt om haer hoerachtige lichtvaerdicheyt van haer uytgeboent wort. Fop. die daer zyn hooft staet en klouwt wat is dat voor een. C. d'een of d'ander Cales die Flora al mee op hoop ryck gemaeckt hadt en nou slecht staet en ziet dat zyn spillen in d'as leggen en zyn goetyen inde Lommert staen om opde Comparitie te comen en armen bloet nu weer aent wercken mott. Fop Wel dats jo een heusen handel nu hou ick noch mier Cryn altemets inde Excusi te gaen om een plockjen. Crijn jaa Fop huysecooper daer cant mee wel slecht afloopen want daer worden de menschen licht in schaepen verandert en naer een koy eleyt. Fop Dat het nou gin prykel dehuysen zyn te seer aent rysen maer daer staeter jen en lacht, dat lyckt wel jen kluchtigen baen te wesen. Crijn Dats een waert die heeft velpot byde bloemisten gespeelt, want niemant isser beter by geuaren als dat Volckje, en die daer inde andre hoeck staen praeten en zien datmen dat kostelyke goet als dreck opden Vullishoop brengt, dat lycken wel Tuynluy en hoveniers te wesen die haer vast verwonderen over desen wonderlycken handel en Vruchtbare tyt van Gecken, want ick hebt datter in dat wonderlycke jaer meer Gecken uytgebroeyt zyn alsser in duysent jaer sot van Vrouwen geboren worden. Fop Maer nae ick zie soo is Meyntjeman daer mee int spul geraeckt dat is een quant Geck daer hou'k niet of. Crijn 't is maer in schildery, die lyckt wel dat al de briefjes om een snoer heeft, die de Floristen malkander gaeven en een Nachtglas in d'ander hant als of hy seggen wilde tyt is om. Fop Hoe waeren die briefjens daer soo veel huy ryck mee waeren doch al gestelt, dat lusten my wel te weten. Crijn Daer weet ickje mee te helpen ick hebber een deel naegeschreven wilje die lesen hier heb ickse. Fop ja seker uyt een niewicheyt.

Verkocht aen N.N. een vierendeel Witte Kroonen voor de somma van 525. Guldens als de leverantie ghesciet, ende vier koeyen gereet die men dadelyck van de stal sal moghen halen ende tot des Verkoopers huyse leyden.

Overgenomen van N.N. twee pont Switsers, welck hy gelooft hadde 1200. Guldens die ick tot mynen last neeme, ende daer en boven sal hebben een Quartel Pruymen, die ick hem dadelyck sal leveren ende noch binnen veerthien daghen 1900. Guldens te tellen ofte in Bancke af te schryven.

Ghekocht van N.N. een pont Genten voor 1800 Guldens mits hem gevende myn beste Weerschyne Rock, een oude Rosenobel, ende een Pennincxken met een silvere Kettingtje om aen een Kints hals te hanghen.

Overghenomen van N.N. een Verbeterde Spinnekop van 400. Asen gheplant diem hy voor seven hondert Guldens ghekocht hadde mits hem vererende hondert Schippont Edamse kaes.

Hier mee ontstont onder de toehoorders sulck een gelach dat Fop niet voort con lesen hoewel hy noch een lange rol hadt, want door elck zyns weeghs liep, en wy naer de Schuytjes om thuys te vaeren, waert wel leser en denckter op. I. D. L.

H. Focken Excu.

NINF-1
$ 3500-

SERO SAPIUNT PHRYGES

OLEUM & OPERAM PERDIDERUNT